

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

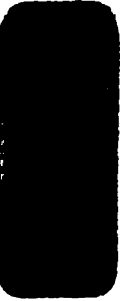
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

He

9585

UNIVERSITÄTSB

9000

Digitized by Google

ACTA ERUDITORUM

A N N O

M D C C X I

publicata,

*Cum S. Cæsareæ Majestatis & Regis Pol.
atque Elect. Sax. Privilegiis.*

L I P S I Æ,

Prostant apud JOH. GRÖSSII Hæredes,

JOH. FRID. GLEDITSCH & FIL.

THOMAM FRITSCHIUM

&

FRID. GROSCHUF.

TYPIS JOH. CASP. MULLERI,

A. M D C C X I.

N. I.
ACTA
ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Januarii, Anno MDCCXI.

MISCELLANEA BEROLINENSIA AD IN-
crementum scientiarum ex scriptis Societati Regie
scientiarum exhibitis edita.

Berolini, sumptibus Joh. Christ. Papeii, 1710, in 4.

Constat 2 Alph. 5 plag. & Tabb. zn. 32.

Primum in scenam producimus Volumen, quod illu-
stris Societas ad promovenda Scientiarum & Artium
incrementa a Potentissimo Borussiae Rege fun-
data cum publico impertiri dignata est, unde institu-
tum ejusdem plenius intelligere datur. Scilicet non solum
Physica & Mathematica, sed litteraria etiam cordi habet. In
tres enim partes distribuitur opus, quarum prima *Litteraria*,
hoc est, historica & philologica, tam sacra, quam profana,
historiam inprimis linguamque Germanorum illustrantia; al-
tera *Physica*, cum eorundem usu Oeconomico & Medico;
tertia denique *Mathematica*, hoc est, præter Mathesin puram,
Astronomica, Optica, Musica, Architectonica & inprimis
Mechanica complectitur. Inseruntur non eorum tantum
suppeditata; qui Societati nomen dederunt, sed & aliorum Vi-
rorum eruditorum aut experientia valentium.

Inter litteraria primo loco occurrit illustris Societatis
Præsidis *Leibnitii* meditatio de Originibus gentium, ductis
potissimum ex indicio linguarum. Cum enim remotæ gen-
tium origines historiam transcendant, linguas veterum mo-
numentorum vicem præstare. Earum vetustissima vestigia su-
peresse in nominibus fluviorum atque sylvarum, urbium item,

A

villarum

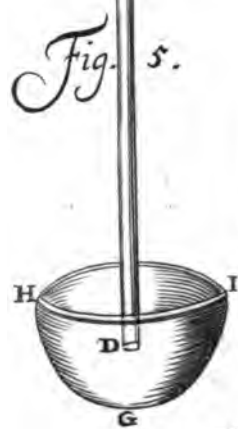
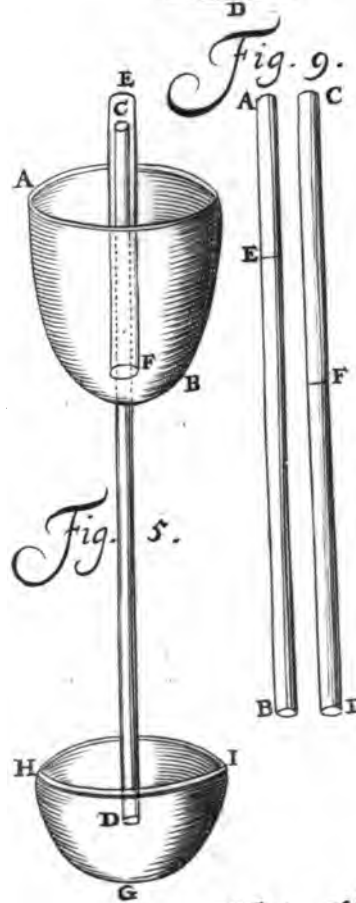
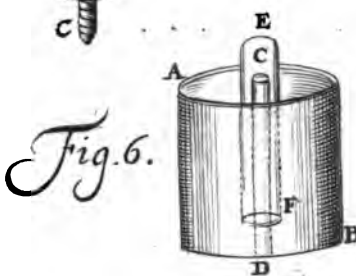
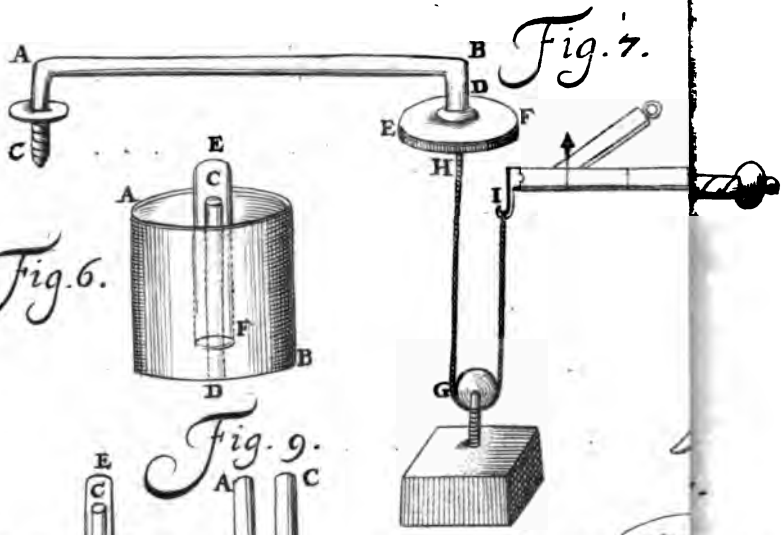
villarum aliorumque locorum, immo & hominum. Pro axiomate quippe habet, *omnia nomina propria aliquando fuisse appellativa*. Monet autem per magnam continentis nostri partem linguæ cujusdam antiquæ latissime fusæ vestigia superesse, ex qua natas in binas species, *Japeticas & Aramaicas* dividit. Istas septentrionem, has meridiem implevisse. Sed ad specialiora cum Autore progredi prohibemur, quoniam adhuc alia dicenda superfunct, eaque bene multa.

Idem *Leibnitius* ænigmata duo chymica solvit. Alterum versibus Græcis in MSC. codice Græco, qui inscribitur, *Stephani Alexandrini*, Oecumenici Philosophi, Magistri magnæ & sacræ artis, *Præses*; alterum Germanicis apud *Bafilium Valentinum* continetur. Utrumque Latino versu reddidit: sed hæc magis ut curiositati hominum satisfiat, quam ut ille cuiquam studia Alchymistica commendet. Apparet autem, priore ænigmate *Arsenicon*; posteriore *vitriolum* designari. Porro de quibusdam ludis, inprimis de quodam Sinensi, differentiaque Scachiei & veteris latrunculorum, atque novo genere ludi navalis nonnulla annotat. Cum scilicet nusquam homines quam in ludicris ingeniosiores sint; ludos non per se, sed artis inveniendi causa Mathematicorum curam mereri. Ludos eventus fortuiti inter alia prodesse ad æstimandas probabilitates; mistos ex fortuna & ingenio aptissime vitam humanam, sed maxime res militares & praxin medicam representare, ubi pars arti, pars casui necessario danda; eos autem maxime scientiæ substat, qui unice arti eventum, nihil casui debent. *M. V. La Croze* specimen observationum historicarum in *Lucianum* profert, comprobaturus, haud pauca in ejus scriptis latere rebus historicis illustrandis idonea. *J. C. Schottus* in disquisitione antiquaria de numo Phidonis argenteo, in Regia Brandenburgensi gaza asservato, a *Cl. Begero*, in Thesauri Regii Brandenburgensis Tomo I. p. 279 evulgato, dubia de ejus fide mota removet, genuinam & eximiam ejus vetustatem adstruit, simulque evincit, ut vetustissimum, ita summo jure pro singulari rarissimoque eum habendum esse. *J. L. Frischius* originem quorundam vocabulorum Germanicorum & cum aliis

aliis linguis affinitatem exponit & hinc generales quasdam linguarum Germanicæ leges Etymologicas deducit. Tandem *M. V. La Croze* librorum Sinensium Bibliothecæ Regiæ Berolinensis recensitionem aliquam exhibet, & in primis *P. Emanuelis Diaz* Dictionarium commendat.

Quoniam scientiarum interest, ut historia inventionum memorabilium recte tradatur; Physicam in parte altera tractationem historia inventionis Phosphori orditur illustris Societatis Præses, præsertim cum ea in Gallico quodam opere male narrata extet, tanquam *Brandio* inventore extincto *Kunkelius* rem de suo iterum repererit: cum constat, *Brandium* verum inventorem huic rem omnem demonstrasse & re publica multis adhuc annis superstitem mansisse. *Brandius* ergo, Chymicus Hamburgensis, in Phosphorum incidit, cum processum quendam chymicum in libro typis edito extantem de parando ex urina liquore particulæ argenti in aurum (scilicet credere fas est) maturandæ apto elaboraret. Narratur deinde, *Danielem Krafsium*, Consiliarium commereiorum apud Electorem Saxonix, & *Johannem Kunkelium*, cubiculi ejusdem Principis ministrum, spe *Brandio* facta, posse arcanum apud Magnates magno pretio vendi, compositionem ab eo impetrasse: quem in finem *Krafsius* Hamburgum profectus fuerit. Ex hujus sermonibus multum profecisse *Johannem Joachimum Becherum*, variis scriptis, præsertim Germanicis notissimum. *Krafsium* phosphorum Serenissimo Duci Brunsvicensi *Johanni Friderico*, Regi Anglorum *Carolo II*, Serenissimo Principi *Roberto* & illustri *Boylío* ostendisse: sed *Brandium* invitante *Leibnitio* Hannoveram profectum eidem Serenissimo Duci arcanum aperuisse, remuneratum ut tanto Principe dignum erat. Postea *Leibnitium* ejus specimen *Hugenio* in Galliam misisse, & mox compositionem ipsam per *Tshirnbustum* cum Regia scientiarum Academia communicasse. Sub finem de phosphoro barometri *Bernoulliano* quædam superadduntur. *J. A. Schmidius* lapidem Ilmenaviensem cancri figuram in suu gerentem & *Christ. Maximil. Spenerus* crocodilum in lapide scissili expressum aliaque lithozoa describunt.

bunt. *Leibnizius* in Epistola ad posteriorem data arbitratur in veri locum tanquam in modulum successisse metallicas istiusmodi expressiones. Animantia autem, quorum figuram in lapidibus & metallicis mineris expressamprehendimus, terris sepulta non modo per diluvium *Noachicum*, sed & alias mutationes Telluris ista anteriores. Rationi enim ipsique Scripturæ consentaneum arbitratur, totum terræ globum ante ortum hominis aliquando mari tectum fuisse & prius adhuc igne flagrasse, aliasque postea ingentes mutationes subsecutas, de quibus hodie nihil suspicamur. *J. Chauvinus* vapores vesicularum instar ab aere incluso expansarum & ab aere ambiente specificè graviorelevatarum considerat: *Leibnizius* vero eaque occasione in causam elevationis vaporum accuratius inquirens, duplicem in aere vim expansivam considerat, unam insitam (quæ *elastica* vulgo vocatur,) alteram supervenientem, quæ est calor aut ipsi analogum quiddam in fermentatione, bullarumque originem inde derivat, quod aer ambiens in motu majore sit quam bulla & diverso a motu bullæ, unde contingat, novas ejus particulas calidas ad eandem bullam continuo fluxu appellentes novo semper contactu novum caloris gradum imprimere pelliculæ & per eam aeri incluso, ut ambiente magis expansus pelliculam insigniter attenuet. Ipsam autem attenuationem calculo analytico definit & sic generaliter de corporibus, quæ ob cavitatem inclusam in aere natari possunt, tractat, *P. Lanam* refutans, qui sphaeram exhaustam parari posse sperabat, quæ in aere nataret. *Conradus Bartheoldus Bebreus* in Epistola ad Præsidentem data novam podagræ curationem, felici cum successu sæpius tentatam, describit, quæ Gujaco, Sassarapilla & radice China, certa quantitate polypodii & hermodactyli addita, in vino & dupla aquæ quantitate decoctis magnisque haustibus per triduum (quo curatio semper absolvitur) ingestis, ita ut fere 24 libræ decocti absumentur, peragitur. *Olaus Ræmerus, Christ. Matthæus Seidelius & Georgius Kirchius* lumen boreale describunt, de quo in Actis A. 1709 p. 162 diximus, quodque *Leibnizius* idem phenomenon esse arbitratur cum aliis portentis, quæ in celo com-

Andre Sohn Sculpf.

comparuisse hinc inde commemorant Historici. Recensionis itineris Alpini *Scheuchzeri* excerpta ex ejusdem observationibus Meteorologicis A. 1708 subjunguntur & Dn. *Daglii*, ornamentorum palatiorum Regiorum Praefecti, modus quidam peculiaris cadavera condendi & picturas conservandi praedicatur.

In Mathematicis praemisso monito de Characteribus Algebraicis denuo illustris Societatis Praefes memorabilem calculi Algebraici & infinitesimalis in comparatione potentiarum & differentiarum parallelismum monstrat. Praeter ea enim, quae jam passim in his Actis annotata sunt, ostendit, quod, quemadmodum formula generalis pro potestate binomii

$$p^c (x+y) = p^c x^c y^0 + \frac{e^{-1}}{1} p^{c-1} x^{c-1} y^1 +$$

$$\frac{e \cdot e^{-1} \cdot p^{c-2}}{1 \cdot 2} x^{c-2} y^2 + \frac{e \cdot e^{-1} \cdot e^{-1} \cdot p^{c-3}}{1 \cdot 2 \cdot 3} x^{c-3} y^3 \&c. \text{ (ubi}$$

p est nota potentia), ita pro differentiando binomio sit:

$$d^c (xy) = d^c x^c y^0 + \frac{e^{-1}}{1} d^{c-1} x^{c-1} y^1 + \frac{e \cdot e^{-1}}{1 \cdot 2} d^{c-2} x^{c-2} y^2 +$$

$$\frac{e \cdot e^{-1} \cdot e^{-1} \cdot p^{c-3}}{1 \cdot 2 \cdot 3} d^{c-3} x^{c-3} y^3 \&c. \text{ Philippus Naudaeus junior}$$

exemplo regulam praebat, qua inveniuntur omnes cujuslibet producti Algebraici divisores, dummodo in nullo divisore terminus sit incommensurabilis. *Leibnitius* generali quadam & simplici admodum ratione rectas construere docet, quae tangunt lineas centrorum gravitatis. Regula generalis haec est: *VG* recta ex *V* centro gravitatis elementi ducta ad *G* centrum gravitatis ipsius magnitudinis; tangit lineam centrorum gravitatis *AG* in ipso hoc centro *G*. Nam in rectam *VG* jungentem *V* & *G* centra gravitatis duarum partium *CB* (*B*) (*C*) *C* & *A* *BCA* cadit (*G*) centrum gravitatis compositi ex ipsis, nempe ipsius *A* (*B*) (*C*) *A*.

C) A. Ergo eadem recta VG, id est V(G) G transit per centra G & (G) duarum magnitudinum ABc A & A (B)(c)A elementaliter differentium, quæ adeo centra & ipsa elementaliter distabunt. Sed omnis recta jungens hæc centra, adeoque lineæ centrorum AG (G) puncta G & (G) nonnisi elementaliter distantia lineam tangit. Ergo recta VG tangit lineam AG. Ex *Job. Bernoullii* ad eum Epistola exhibentur egregia hujus Geometræ inventa de appropinquationibus promptis ad metiendas figuras per motus repentis in his Actis A. 1705 p. 347 primum propositi considerationem exhibitis. Expendens nimirum *Bernoullius* ellipsium super ellipsis incessum, methodum proponit non modo lineas ellipticas, sed curvas quaslibet alias intra limites duorum circularum pro arbitrio coarctandos comprehendendi, quorum quidem alter majorem, alter minorem peripheriam data curva habet. Theorema ipsius universale hoc est: Esto circumferentia A B, cujus diameter AB composita ex semiaxibus alicujus ellipsis AC & BC. Sit circumferentia bisecta continuo in 2. 4. 8. 16 &c. quotæunque libuerit partes æquales, atque rectarum ductarum ex puncto C ad divisionum puncta imparia 1. 3. 5. 7. capiatur media Arithmetica (hoc est $C_1 + C_3 + C_5 + C_7 : 4$) quæ vocetur M & rectarum ductarum ex puncto C ad divisionum puncta paria 2. 4. 6 auctorumque radio R seu $\frac{1}{2}$ AB sumatur media Arithmetica (hoc est $C_2 + C_4 + C_6 + R : 4$) quæ vocetur N: dico, M & N fore radios duorum circularum, quorum ille circumferentiam habet majorem, hic minorem quam ellipsis proposita. Sint e. gr. axes ellipsis inter se ut 5 ad 4, erit M ad N in minore ratione quam est 6000001 ad 6000000. Idem *Bernoullius* in Epistola ad Dn. *Burnettum*, illustris Episcopi Sarisberiensis filium, data monet, Dn. *Craigii* solutionem alteram problematis de curva data in aliam differentem ejusdem longitudinis transmutanda (quam in Actis anni superioris p. 352 exhibuimus, ut integra controversia Lectori constaret), eandem curvam cum priore ad alium duntaxat axem accommodatam exhibere: quem paralogismum per litteras monitus agnoverit

Moi.

TAB. I.
Fig. 2.

Motivæus, cum in eandem solutionem incidisset. *Anonymus* demonstrat, manente eadem mortarii elevatione jactus esse viribus proportionales; & ita non esse opus in posterum, ut elevationes mortariorum mutantur, modo vires varient. *Dominicus Gulielmini* in Epistola ad Præsidem data respondet objectionibus, quas *Dionysius Papinus* in Epistola ad *Hugenium* data contra ipsius aquarum fluentium mensuram moverat. *J. Hermannus* methodum generalem proponit puncta stationum in orbitis planetariis determinandi, hæctenus Astronomis desideratam. *G. Kirchius* simplicissimum quoddam micrometrum communi lentis objectivæ & ocularis foco in tubo Astronomico applicare docet, quo jam olim alibi proposito per plures annos in observationibus cœlestibus felicissime usus est. Annulus scilicet ferreus (a quovis fabro ferrario facile parandus) in duas æquales partes dividitur, ibique duobus foraminibus striatis instruitur, quibus cochleæ, quarum striæ striis foraminum congruunt, inseruntur e diametro sibi oppositæ, ejus vero longitudinis ut versatæ sese contingere possint. *Kirchii*, *Wurtzelbaueri*, *Hofmanni*, *Heckeri*, *Teuberi* observationes Astronomicæ selectæ de occultatione stellæ fixæ in cornu australi Tauri a Saturno A. 1679 d. 7 (17) Jan. factas, de varia apparentia stellæ in collo cygni, *Mire* in collo Ceti similis, de Cometa anni 1702 & altero matutino anni 1680, de conjunctione magna Saturni & Jovis A. 1702, de Mercurio in Sole A. 1707 videndo, de eclipsi Solis magna A. 1706, eclipsi Lunæ totali A. 1707 & partiali A. 1708 recensentur. *Alphonsus de Pignoles* de periodica cometæ annorum 1668 & 1702 revolutionis disquirat. *N. Hartsekerus* suadet, si vitra objectiva longitudinem 50 aut 60, immo plurium pedum excedant, ea includi quadrato ligneo basi imposito, in qua vitrum ita erigatur, ut radii planetæ aut sideris observandi perpendiculariter vitro incidant, quod facillime fiat contemplando astrum per tubum simplicem quadrato ad angulos rectos applicatum. Vitrum isto modo directum elevari ad altitudinem justam beneficio arboris, muri vel tecti anguli, cui applicandum lignum excavatum, quod commode capiat basin, cui quadratum innititur.

TAB. I
Fig. 3

titur. Si minora sidera observanda, applicari jubet foco vitri obje&ivi vitrum lævigatum, at nondum politum, ut sidere in eo expresso vitrum oculare debito in loco collocari queat: quæ factò, illud rursus amovendum. Idem methodum facilem præscribit vitra concava & convexa omnis generis stanno obducendi. Describitur quoque Historia cœlestis, quam edere parat *Job. Flamstedius*. Pars ejus prima continebit observationes diametrorum Solis & Lunæ, configurationes & elongationes Satellitum Jovis a suo primario Planeta, distantias fixarum inter se & a planetis, eclipses Solis, Lunæ & Satellitum Jovis, maculas Solis, Cometas & refractiones; secunda meridionales distantias a vertice & transitus fixarum ac planetarum per Meridianum, interspersis observationibus aliis circa eclipses luminarium, satellitum &c. tertia denique catalogos fixarum *Ptolemai, Ulug-Beigi, Arabum, Tychois, Landgrævi Hassæ, Hevelii, Halleji* & præter alios quosdam Anonymorum *catalogum Britannicum* 3000 fere fixarum, & tabulis locorum Solis & declinationum pro annis 41 hujus sæculi, una cum variationibus pro annis sæculi reliquis, in usum maxime navigantium. Accedent 60 circiter tabulæ figurarum, quibus constellationes novæ exhibebuntur, antiquæ restituentur. *Bayesiana* enim falsæ & a catalogis discrepant. *C. Henslingius* in Epistola ad Præsidentem data novum suum systema Musicum describit. *L. C. Sturmius* impugnat, quæ de frictionibus machinarum in Commentariis Academiæ Regiæ scientiarum Parisinæ proposuit *Amontons*: qua data occasione *Leibnitius* in naturam & remedia resistentiarum in machinis, quæ a corporum superincedessu oriuntur, inquirat. Definit autem frictionem, quod sit resistentia superficiæ, per quam inceditur, & eam tum a superficiæ asperitate, tum a corporis incedentis appensione petit. Hæc non modo pondere superincedentis, ut cum trahæ plurimum onerantur; sed & nisi superincedessus, dum directio superincedentis in ipsam alterius superficiem tendit, variatur. Remedia frictionis mechanica in modo superincedendi quærit, quem *volutionem* appellat. Modum autem superincedendi in *radentem, voluentem & mixtam* distinguit.

Radens

Radens scilicet est, si idem punctum unius sese tangentium corporum continue per diversa puncta alterius incedit, quod obtinet in traha. Volvens est, si punctum contactus continue movetur, ut in rota. Mixtus denique est, si linea superincedentis basi applicata designat lineam in basi, sed non sibi æqualem. Alterum remedium frictionis sublationem ipsius superincessus commendat, quale quid per axes curvatos præstat. Breviter quoque machinam Arithmeticam delineat, jam A. 1673 Societati Regiæ Anglicanæ exhibitam, vi cujus eodem tempore, sive multarum, sive paucarum notarum sint numeri, omnes operationes Arithmeticæ sine ulla attentione mentis, rota tantummodo mediante capulo circumacta (id quod ab infante fieri potest) absolvuntur. Ut autem internam machinæ structuram non prorsus aperuerit: figura tamen externâ & operatio satis ostendunt, toto cælo differre hoc inventum ab aliis, quæ hætenus prodire. Hic enim si numerum quantumvis magnum per notam aliquam v. g. per 9 multiplices, una operâ omnes notæ multiplicantur, nec opus est additionibus auxiliaribus. *N. Hartshakerus* libellam fabricæ hætenus non observatæ; *Hofmannus* pendulum simplicissimum suas vibrationes numerans, una rota agendum & facile parabile, cum horologia pendula apta ad manus non sunt. *Anonymus* machinam trituratoriam *Erzæ* (quæ est præfectura ditionis Electoralis Brunsvicensis) inventam ibique maximo commodo hætenus adhibitam describit. Colophonem denique operi superaddunt *J. Chunnis* de potentiis quibuscumque numerorum integrorum ex additione certorum terminorum seriei. naturalis imparium concinnandis meditationes, quibus variæ numerorum proprietates deteguntur; & *Petri Dangicourt* specimen Arithmeticæ Dyadicæ *Leibniziana*, non aliis characteribus utentis quam 0 & 1, numerorum arcanis detegendis aptioris quam decadica, aut aliæ hætenus adhibitæ, cum hæc per serierum periodos in primis simplices progredi soleat. Hoc autem specimine ostenditur lex periodica numerorum progressionis Arithmeticæ cujuscumque. Hæc paucis perstringere visum est, nam si omnia me-

morabilia hujus Voluminis attingenda essent, proficitas recensionis mensuram nobis præscriptam egrederetur.

EPHEMERIDES BAROMETRICÆ, MUTINE olim editæ a BERNHARDO RAMAZZINI, in Patavino Gymnasio Practicæ Medicinæ Professore, nunc Patavii recusæ cum tota controversia, quam idem habuit cum D. C. GUNTHERO SCHELHAMMERO, in Kiloniensi Lyceo Medicinæ Professore. Accedit nova Epistola ejusdem RAMAZZINI, cum solutione problematis inter ipsos agitati ex invento G. G. LEIBNITII.

Patavii, typis Joh. Baptistæ Conzati, 1710, 11.

Constat plag. 9 Tab. 21. 1.

EX quo barometrum diligentius observari cœpit, plerique mirati sunt, aerem serenum deprehendi graviorem, pluvium vero leviolem; dum ille Mercurium attollit, hic descendere sinit. Quam Vir Cl. *Ramazzinus* causam hujus phænomeni allegavit, in Actis A. 1696 p. 42. abunde diximus. Aliter sentiebat Cl. *Schelhammerus* & rejecta hypothese *Ramazziniana*, mentem suam exponebat in Epistola ad Dn. *Schneckium*, Academiæ Naturæ Curiosorum *Leopoldinæ* Præsidentem illustrem, data, & Ephemeridibus ejusdem Academiæ inserta. Suspicebatur scilicet, aerem pluviosum ideominus in baroscopium gravitare, quod vapores in nubes coeuntes quandam aeris partem, tempore sereno in Mercurium barometri gravitantem, nunc intercipient, & Mercurium in vaseulo stagnantem in aere crassioræ, qualis est pluvius, altius eniti debere quam in rariore, qualis est serenus. Cum vero has rationes legibus hydrostaticis adversas judicaret *Ramazzinus*, alteram ipse Epistolam ad Dn. *Schneckium* d. 7 Jun. 1698 perscribentem, & sententiam suam adversus objectiones *Schelhammeri* tuebatur, ipsius autem hypothesein insufficientem esse docebat. Equidem *Schelhammerus* eodem statim

tim anno Epistola ad Dn. *Schneckium* itidem data ad Objectiones *Ramazini* multis respondebat; sed hic nihil amplius regerebat, quod (ipsa Viri ingenui verba recitamus) cognosceret, nec *Schelhammerum* prejudicata illa sua problematis solutione, neque se conjecturis suis ad tam grande secretum esse perventuros. Enimvero postquam illustris *Leibnizius*, cujus de hac controversia sententiam per litteras requirebat, novum modum problema difficillimum solvendi communicavit, cujus veritas tanta extemplo luce oculos ejus perstrinxit, ut eandem agnoscere pristinaeque hypothesei nuncium mittere cogeretur; e re orbis litterarii esse judicavit, si, quaecunque de hac controversia tum ab ipso, tum a *Schelhammero* edita fuerunt, scripta in unum volumen colligerentur & ingeniosissimi *Leibnizii* Epistola tanquam sententia decretoria eidem collectioni superadderetur. Et haec ipsa Epistola atque Cl. *Ramazini* candor publicis encomiis inter eruditos dignus nos permoverunt, ut harum Ephemeridum Barometricarum denuo in his Actis mentionem faceremus. Ecce igitur, quae *Leibnizius* hanc in rem disserit: Esto, inquit, tu- TAB. I.
Fig. 4.
 bus AB, infra clausus in B, aqua plenus, rectus, ex librae extremo suspensus, cum pondere opposito in aequilibrio constitutus. Ibi in aquae superficie natet cavum aliquod corpus D ex materia gravi, casurum si aqua intraret. Ponamus, obturatum esse foramen, sed ita ut paulatim aquae pervium fiat: ergo ubi intraverit, descendet corpus D versus fundum B. His positis, durante descensu corporis D cessaturum esse aequilibrium ajo, descensurumque pondus C, ac totum tubum AB elevatum iri: cujus rei ratio est manifesta, quod, quantum descendit D, in tantum ab aqua in tubo libra non sustinetur & eatenus non resistit ponderi opposito. Comparajam C cum hydrargyro, aquam tubi cum aeris columna, D cum guttis pluviae. Nempe cum guttae tam crassae sunt, ut amplius ab aere non sustineantur, descendere incipiunt & tota aeris columna levior est quam ante, Mercuriumque in tubo suspensum ad priorem altitudinem non sustinebit, itaque descendet nonnihil Mercurius. Contra aere sereno guttae aquae

ita comminuuntur & per aerem disperguntur, ut per se descendere non possint; non magis quam partes lactis butyraceae ante separationem, ita manifesta videtur solutio nodi & ratio redditur paradoxo, cur aer serenus gravior sit pluvio. Nam & praevnit aliquantulo tempore hydrargiri descensus pluviae apud nos casum, quia guttae formari incipiunt, antequam ad nos pertingant. Haec tenus *Leibnizius*. Experimentum, cum tentaret *Ramazzinus*, libra initio non satis exacta & tubo nimis brevi usus, ex voto non succedebat (quod in eorum gratiam monemus, qui in eandem arenam descendere postea decernerent) at cum idem, libra exacta & tubo longiori adhibitis, cum *Dn. Johanne Grasianno*, Philosophiae in Universitate Patavina Professore, pluries iteraret, non sine insigni animi voluptate eundem constanter successum expertus prorsus convincebatur, corpus grave, dum per fluidum aliquod descendit, gravitatem suam non exercere (ita scilicet ut pressionem, quam fluidum exercet, juvet) sed solum, quando quiescit. Loco autem vasculi in aqua natantis & mox mergendi *Dn. Ramazzinus* adhibet pondus ex filo suspensum, quod filo abscisso durante casu in bilancem non gravitat: id enim facilius praestatur, & vis consequentiae eadem est.

**PHENOMENON DIABETES ANTEA NON
observatum.**

TAB. I.
Fig. 5.

R. *P. de la Roche*, e Societate Jesu, diabetem ex vitro construxit & in eo phenomenon singulare notavit antea non observatum, cujus descriptionem cum publico communicavit in Diario Trevoltienti A. 1709 Art. 86 p. 1709 & sqq. Vas scilicet AB, cujus fundo similiter infixus erat tubus utrinque apertus CD, aqua implevit & tubo vitreo EF superius in E clauso alteram CD texit. Quo facto cum lumen inferius D tubi CD aquae immergeret atque tubum EF elevaret, aqua primum tam in tubo CD ex vase HI quam in altero EF ex vase AB, utrobique ad aequalem altitudinem asurgebat, pondere nimirum aeris aquae in vasis AB & HI G incumbentis adversus elaterem in tubis CD & EF per hujus elevationem expansi prevalente. Enim-

Enimvero elevatione tubi EF continuata, donec ultra orificium C tubi CD aqua ascenderet; non ipsa modo per tubum CD ex vase AB omnis effluebat, sed aerem in suprema tubi EF parte residuum una secum successive abripiebat. Equidem R. P. diabetem suum diversum esse putat, ab ordinario: sed si experiri voluerit, idem phænomenon in diabete quovis alio observabit, utut tubi CD orificium D in fundo vasis AB existat. Tum vero (quod facile intelligitur) orificium D digito obturandum, dum tubus EF elevatur. Successit experimentum, etiamsi diameter tubi fundo vasis afferruminati esset fere $\frac{3}{4}$ unctus digiti Rhenani: nec dubitamus, idem in quavis alia tubi amplitudine succedere debere. Sed cum diameter orificii superioris C 6 linearum seu dimidii digiti, diameter vero inferioris D unius saltem lineæ esset; aer tubum per superius ingressus per inferius egredi nequibat & aquæ fluxum impediabat. Ut adeo jam pateat ratio, cur in istiusmodi diabetis aquæ fluxus interdum sistatur, antequam omnis effluerit, continuandus tamen aliquantisper, si tubulus EF paulisper elevetur; & ad perfectionem diabetis pertinere intelligatur, ut tubus CD eandem amplitudinem in summo & imo habeat. Ceterum nec in eo aliquid singulare notatur, quod orificio tubi C ultra vas AB prominente aqua ultra idem ascendit: notum enim, in ordinario diabete id 30 pedum intervallo a libella aquæ removeri posse. Sed hoc particulare est, quod diabetes R. P. gravitati specificæ fluidorum investigandæ inservire queat: etenim notum ex hydrostaticis, si diversa fluida in vasis AB & HI contineantur, altitudines fluidorum in tubis EF & CD esse in ratione reciproca gravitatis specificæ fluidorum. Nec negandum, consuetum aeris cum aqua, quem memorat, prope orificium C multo jucundiorem conspici, si tubus CD admodum gracilis longiorque fuerit, quam si diabetes ordinarius adhibeatur.

T A B. I.
Fig. 6.

Fig. 5.

CHRISTIANI WOLFH, IN ACADEMIA FRIDERICIANA Mathematicum Professoris Regii, Solutio dubiorum Aerometricorum in Diario Trevoltiensis A. 1710 Artic. 48 p. 588 & seqq. propositorum.

Vir doctus, qui in Diario Trevoltiensis Elementa mea Aerometricæ recensuit, tria dubia movit, quorum discussionem tanto lubentius in me suscipio, quanto certius confidore, ut, quæ nunc prolaturus sum, perpendens in sententiam meam abeat. Primo reprehendit, quod in determinanda ratione aeris in vase evacuando post datas emboli in antlia agitationes residui ad primitivum, exemplo Geometrarum perspicacissimorum *Jacobi Bernaulli & celeberrimi Varignonii*, solius elateris rationem habuerim, non vero una ad gravitatem aeris respexerim, assumens nimirum, embolo educato aerem ita expandi, ut in vase & antlia ejusdem densitatis existat. Arbitratur enim, moleculas aeris aliunde minime suffultas proprio quoque pondere in antliam ruere. Sed qui antliam exercent, rationes perspicunt prægnantes, cur in hoc negotio gravitatem aeris in super habeant. Eas in præsentem non commemorabo: ut dubiam prorsus tollatur, experimentum crucis adduxisse sufficiet. Fieri curavi tubum ex lamina metallica cochleæ afferruminatum, ut ad antliam firmari posset, atque fornicem vasis evacuandi fere attingentem. Quantum per hunc tubum aeris facta qualibet emboli agitatione ex vase educeretur, maxima cum circumspeditione notavi: embolo enim intruso, donec aer in antlia contentus eandem cum externo densitatem haberet, numeravi dentes virgæ dentatæ extra antliam conspiciendos. Mox tubo isto remoto, evacuationem ejusdem vasis denuo tentavi: quam eadem prorsus ratione ut antea contingere didici. Usus autem sum vasis & majoribus & minoribus eodem semper successu, estque diameter luminis in antlia mea 4 digitorum 6 linearum, longitudo cylindri duorum pedum Rhenanorum. Apparet adeo in æstimanda quantitate aeris evacuati nonnisi elateris, nequaquam vero gravitatis rationem habendam esse.

Dum

Dum vero secundo Cl. Censor afferit, aerem corpus in ipso pendulum magis premere in inferiore, quam superiore superficie, atque hinc reprehendit, quod pressionem utramque æqualem pronunciaverim; lubens fateor, me asserti ipsius rationem non capere. Non ad demonstrationem provoco in Elementis moisi allatam; sed experientia clara Cl. Censorem veritatis indubie convincam. Tubi AB cochlea utrinque in C & D instructi alterum extremum C ad antliam firmavi, alterum vero D matrici in fundo catilli EF efformatæ inserui. Catillo corium bubulum madefactum cum orbe cupreo unam circiter lineam crasso admovi. Embolo ex antliaeducto, firmiter adhaesit orbis. Eum igitur separaturus circa trochleam G funem HI circumduxi, cujus alterum extremum H uncinulo orbi infixio, alterum vero F unco stateræ alligavi, & a quanto pondere separatio orbis a catillo fiat, annotavi. Didici autem, eadem vi opus esse, si aer superne orbi incumbit, quam si eum inferne impellit. Videtur Cl. Censor confundere vim, qua corpora in fluidis suspensa ab iis premuntur, cum altera, qua specifico leviora in iis evolvuntur. Diversitatem tamen utriusque cum ratio, tum experientia loquitur. Hæc enim constans est, æqualis nempe excessui ponderis fluidi supra pondus solidi ad quamcunque profunditatem demersi, ut dudum *Arshinides* prop. 6 lib. 1 de insidentibus humido demonstravit: illa vero variabilis æqualis nimirum ponderi columnæ fluidi, cujus eadem cum corpore immerso basis, altitudo autem eadem cum profunditate ejus sub aqua. Experimentum in gratiam Censoris sequens non sine successu commentus sum. Fieri curavi capsulam AB, cujus fundo infixus uncinulus, cavita-

T A B. I.

Fig. 7.

Fig. 8.

dimissa

missa cum operculo descendit, donec hujus gravitas vim aquæ prementis excedit: tum enim operculum CD descendit & capsula AB ascensum continuat.

Dubium tertium antecedentibus speciosius videtur: sed paralogismus Cl. Censoris haud difficulter detegitur. Experientia docuit, si in fistula Torricelliana nonnihil aeris supra Mercurio relinquantur, eum ad minorem altitudinem suspendi, quam si vacua fuerit. In Elementis Aerometriæ prop. 49 demonstravi, esse altitudinem Mercurii in tubo vacuo ad differentiam altitudinis in tubo non vacuo ab altitudine priorè ita ut volumen aeris dilatati ad volumen primitivi. In scholio monui, regulam experimentis *Mariotti* prorsus consonam esse: unde miror Cl. Censorem mihi exprobrare, quod regulæ veritatem experientia non confirmaverim. Sed audiamus difficultatem, quam contra eam fecisset. Sint duo tubi AB & CD hermetice sigillati in A & C, quorum longitudo $2\frac{3}{8}$, qualis esse solet Mercurii. Suspendatur Mercurius in tubo AB ad altitudinem EB, in altero CD ad altitudinem DF, sitque $EB=2\frac{1}{4}$, $DF=1\frac{1}{4}$. Erit per regulam meam aer primitivus in tubo AB $1\frac{1}{2}$; in altero DC 7. Quoniam in CF aer est quadruplus ejus qui in EA continetur, aer autem quadruplus nonnisi per duplum spatium Mercurium deprimit; id generali axiomati, quod effectus sint causis proportionales, repugnare arbitratur Cl. Censor. Principium hoc admitto, utpote quod in schol. 1 ax. 3 Elementorum meorum p. 13 & 14 pluribus declaravi & corroboravi, & cum eo convenire debere regulam meam agnosco. Ecquis vero dixerit, quod ei repugnet, si ad rem satis attentus fuerit? Dico enim in tubo EF causam duplam producere effectum duplum. Causa scilicet depressionis Mercurii non est massa, sed elater aeris, ut in prop. 48. p. 149 demonstravi. Elater vero aeris est in ratione composita ex directa massarum & reciproca voluminum, uti ex *Mariotti* atque *Boyllii* experimentis facile deducitur. Jam ex hypothese aer in AE est 1, in CF est 4, volumen AE est 1, volumen CF 2. Quare elater in AE est ad elaterem in FC ut 1. 2 ad 4. 1, hoc est, ut 2 ad 4, seu ut 1 ad 2. Q. e. d. Evidens adeo, quod regula principio Meta-

physico

T A B. I.
Fig. 9.

phyfico contradicere visa fuerit, quia Cl. Cenfor falso assum-
sit, depressionem Mercurii a quantitate aeris pendere. Pro-
fecto si in CF nonnisi aer duplus esset; foret ejus elater aequa-
lis elateri alterius in AE. Aeris enim dupli in spatio duplo
elater idem est qui simpli in simpli.

*TITI LIVII HISTORIARUM QUOD EX-
stat, cum integris JOHANNIS FREINSHEMII
supplementis emendationibus & suis locis collocatis,
Tabulis Geographicis, & copioso Indice. Recen-
suit & Notulis auxit JOHANNES
CLERICUS.*

Tomus X.

Amstelodami, apud Henricum Wetstenium, & Trajecti ad
Rhenum apud Guil. van de Water, 1710, 8.
Alph. 12 pl. 6 & fig. Tabb. æn. 6.

Post elegantissimam Livii editionem, quam doctissimus
Vir, Thomas Hearne, Oxonii A. 1708 adornavit, & nos
mense Junio A. M DCC IX memoravimus, ea nunc forma
recusus est in Belgio inclutus Scriptor, ut facile circumferri, &
ab ambulatibus aut rusticantibus legi possit. Vocatus in
consilium Cl. Clericus, ut ad Jo. Frederici Gronovii mentem
accuratissime ederetur, operam dedit. Itaque non tantum
editionem ejus, eliminatis prius typographicis mendis, secu-
tus est: verum etiam veterum librorum errores, ubi se mani-
feste prodebant, e contextu Liviano ex ejus mente sustulit, id-
que brevibus notulis infimæ paginæ subjectis monuit, Lectori
fastidiosum fore ratus, corrupti loci emendationem, abrupta
lectione, in notis quærere. Notæ haud frequentes sunt, &
perbreves, modo ex adversariis Cl. Editoris, qui semper Li-
vium in delitiis sibi fuisse affirmat, huc translata, modo sub
manu, dum recensione esset intentus, nata. Emendant non-
nullæ textum, aliæ mentem Autoris explicant, aut pecuniam
Romanam ad calculum Belgicum reducunt. Subinde etiam
Historici lapsus modeste castigant. Copiosiores enim quod
non adornaverit, quibusve perspicuum fieret, quicquid in

C

Livio

Livio obscurum est, editionis formæ, & aliis laboribus suis im-
 ptat. Ad paginarum latera, præter capita rerum narrata-
 rum, Consulium paria annotantur, & quibus Urbis conditæ, ac
 ante Christum natum annis singula gesta sint. In quibus
 computandis chronologia doctissimi Dodvelli utitur, cujus
 ille rationes cum ad calcem Dionysii Halicarnæssæ, tum Diss. X
 de Cyclis Veterum Romanorum reddidit. Ut vero Johannis
 Freinshemii supplementa suis locis insereret, partim cupido
 his serviendi persuasit, qui non Latinitatis tantum causa Livium
 legunt, sed ut pleniorum quoque populi Romani historiam
 inde hauriant, partim quod sua se raritate commendent, &
 præcipue quotquot superstes edidit, magna diligentia, nec mi-
 nori judicio, sermonis vero elegantia tanta scripta sint, ut in
 illo genere nihil pulchrius elaborari posse judicet. Imo ipsa
 illa errorum Typographicorum multitudo poposcit quodam-
 modo, ut ex singulis ferme foliis vitii aliquot sublatis, corre-
 ctius prodiret tam utile tamque elegans opus. Verum no-
 mina scriptorum, ex quibus sua depromsit Freinshemius, &
 in margine editionis Parisinæ addita, desiderantur. Accusat
 hic chartæ angustiam & plurima menda in scriptorum nomi-
 nibus, in libris, capitibusque designandis, quæ refingere
 & alieno adeo loco sæpe posita suo restituere non passa est
 otii ipsius ratio. Quippe qui satis sibi negotii fuisse queritur,
 in capitibus, quæ parum accurate notata erant, melius distin-
 guendis, & notulis in margine contrahendis emendandisve. Mi-
 nores lacunas in postremis libris Freinshemio jactatas ex con-
 jecturis Caroli Sigonii supplevit. Ubi latius hiabant, in lib.
 XLI, XLIII, XLIV & XLV supplementa Jo. Doujatii ex edi-
 tione, quam Parisiis A. 1679 vulgavit, accersivit. Omnia mi-
 nutiori caractere, minora etiam uncinis insuper ab ipsius
 Livii verbis distinguuntur. Tomus X præter Indicem Livii,
 omniumque ejus Supplementorum, exhibet tabulas Geogra-
 phicas ex Veteris Geographiæ scriptoribus optimis desumptas,
 nimirum 1 Italiæ, 2 Galliæ Cisalpinæ, 3 Italiæ mediæ qua
 Latium, 4 Campaniæ, 5 Græciæ magnæ, 6 Siciliæ, 7 Græ-
 ciæ antiquæ, & vicinarum insularum, 8 Asiæ minoris, 9 Sy-
 riæ

riæ & Palæstinæ, 10 Ægypti Cyrenaicæ, 11 Africæ proprie sic dictæ, nec non Mauritaniz & Numidiz, 12 Hispaniz, 13 Galliz, 14 totius Imperii Romani.

C. CRISPI SALLUSTII QUÆ EXTANT: cum notis integris GLAREANI, RIVII, CIACCONII, GRUTERI, CARRIONIS, MANUTII, PUTSCHII, DOUSÆ, & selectis CASTILIONEI, C. & A. POPMÆ, PALMERII, URSINI, JO. FR. GRONOVII, VICTORII, &c. accedunt JULIUS EXSUPERANTIUS, PORCIUS LATRO, & fragmenta Historicorum Vett. cum notis A. POPMÆ. Recensuit, Notas perpetuas & Indices adjecit JOSEPHUS WASSE, Coll. Regim. apud Cantabr. Socius & Nobiliss. Marchioni de Kent a sacris domesticis.

Cantabrigiæ, apud Cornelium Crownfield, 1710, 4.

Alph. 5 pl. 16.

Qui Veterum Scriptorum monumenta nobis reddidere, plerumque non omnes officii sui partes rite impleverunt. Vulnere enim, quibus seculorum barbaries eos afflixerat, ut plurimum auxerunt perverse medendo, dum indomito ac ferocienti ingenio innumeris suspitionibus indulgerent, adeoque lenocinante conjectura, præsertim si multum spirare eruditionis videbatur, in deterius abstraherentur. Alii collatione exemplarium pristinum nitorem restituisse contenti, errores tamen Autorum in nominibus propriis, temporum computo, rerumque gestarum enarratione, adhibitis idoneis testibus emendandos, non attigere. Aut leges certe, mores ac locutiones paulo insolentiores non satis copiose atque ornate expedivere. Jam vero onus, quod carptim aggressi sunt interpretes, integrum subire & provinciam editoris ubique ornare conatus est Cl. Josephus Wasse. Dignus illi hac opera sua visus est Sallustius, quo nullum a sciolorum manibus magis esse inquinatum dolet. Scilicet invitavit illas concitata in Autore hoc orationis pernecitas, cujus amputatæ periodi, subiti ictus sententiarum & dictio ex inopinato præcisa esse,

cere, ut librariorum glossæ linearum fere numerum exæquarent. Nec potuit altum malum frequentibus editionibus penitus tolli, quarum præcipuas accurata & gravi censura persequitur. Ipse itaque textum ad Gruteri editionem exegit, quem Virum acerrimi iudicii vocat, diligentia vero plane stupendæ & quasi in posterorum ignominiam nata. Contulerat ille Sallustium cum XIV codicibus MSC. tantæ in iis tractandis fidei, ut a superstitioso parum abesset. Ut vero hæc editio omnium epitoma sit, notas, quæ acri delectu habito mereri id visæ sunt, integras fere & Autorum verbis subiecit, nisi ubi ipse eandem rem fuisse deducit, aut illorum lapsus castigat. Nam & lectionem Gruteri passim contra ejus oppugnatores ex omni generis Scriptoribus, dictionis Sallustianæ æmulis, vindicat, & loca in quibus illos præcedit Sallustium credidit, diligentissime congerit, pari diligentia Græcos investigans, a quorum fonte multa hausisse Crispum, constat. Illi cum plerumque sermonis copia tantum non diffuant, sensa Nostri, pressiora licet, sententias confragosâs, formulas loquendâ, imo & verba solitaria præclare, illustrant. Nec Geographiæ, Antiquitatum, Historiæ, aut moralium, ubi illa attingit homo ignava opera & philosopha sententia, oblitus est, allegatis in Præfatione locis, quæ speciminis instar, quid in singulis præstiterit, declarare queant. In variantibus lectionibus consulto parcior est, quarum ingens sylvâ deficere illum non potuisset, ni fastidiosam Lectori fore prævidisset. Quippe præter antiquissimas editiones rarissimasque A. 1470 & 1478 Venetiis excusas, a Jo. Moro Eliensi Episcopo secum communicatas, aliasque præstantissimas, octoginta circiter codices in consilium adhibuit. Laudat officiosam humanitatem doctissimi nobisque faventissimi Viri, Jo. Laughton, Bibliothecæ publicæ Cantabrigiæ Præfecti, Jo. Postlethvwayt, Gymnasii Paulini Rectoris, Hadriani Relandi, Jo. Hudsoni, nec non Richardi Bentleji. Ex septem autem codicibus Bibliothecæ Guelpherbytanæ, quorum gustum Ill. Leibnitius dederat, ne unico frui licuit. Post vitam Sallustii, bellum Cætiliniarium, Jugurthinum, & sat largam messem fragmentorum

rum, e VI libris Historiarum secundum illorum seriem ingeniose digestam, duæ ejus epistolæ ad C. Cæsarem de Republica ordinanda subsequuntur, quæ male orationes passim inscribuntur. Has declamatio ejusdem in M. Tullium Cicéronem, Julii Exsuperantii opusculum de Marii, Lepidi ac Sartorii bellis civilibus, & Porcii Latronis declamatio contra Lucium Sergium Catilinam excipit. Inde sistunt se fragmenta antiquissimorum Historicorum, N. Fabii Pictoris, Q. Fabii Maximi, C. Acilii, C. Fannii, Vennonii, Libonis, M. Porcii Catonis &c. de quibus plerumque in notis nonnulla conjiciuntur. Agmen claudit Index verborum formularumque loquendi oppido pulcher & omnibus fere præferendus, quibus se jactant Autores in usum Delphini adornati; nec non alius Auctorum qui in notis aut emendantur aut illustrantur notanturve.

*EXCERPTUM E LITTERIS CHRISTFRIDI
WÆCHTLERI JC. ad J.B.M.*

Virum Clarissimum, Henricum Brenkmannum JC. non substituisse in MSci Byackershoekiani evolutione, sed ad ipsos Florentinorum etiam thesauris Juris Romani excutiendos properasse, fere supra vota plurimorum hactenus fuisse judicandum est. Videbant autem Statores Jurisprudentiæ universæ, quos Belgium habet, quosque, quæ patet usus legum Romanarum & totius Literaturæ, orbis cultior admiratur, non posse representari genuinam Pandectarum Florentinarum, quam jactari ab omnibus notum est, editionem, nisi ab ovo inspiciatur membrana illa Tusca, in cuius fidem tot populi a multis seculis consenserunt, sed eam oculis tantum alienis e longinquo sunt venerati. Necesse est autem propius admoveri tandem, nisi aram veluti Dei ignoti nobis adorandam, diutius custodire tantum velit dives opum harum Hætruria. Fiet etiam, ut nemine cogitante tunc non pauca inde discamus, ad quæ ob hæere Virorum doctissimorum mera conjecturæ; dum ex ingenio suo volebant consilium adhibere,

bere, ubi ante omnia inspectione fontium opus fuerat. Gaudebunt autem insigniter illi, qui in istis fontibus deprehendent, quæ antea hariolando ac divinando certo sciri a nemine poterant. Evanescent contra & in fumum ibunt multæ lectiones & emendationes, curiosæ magis quam felices, adeo ut tantum non vim pateretur melior ille Codex Florentinus. Fiet etiam, ut qui nunc ad oram magno stipantur apparatu, discordes verborum ordines maximam partem refecentur, & sola evidentia textus omnes tenebras antinomiarum vel dispellat omnino, vel indolem mentemque Legis a studiis Interpretum, sæpe moleste sedulis, distinguat. Altera temporum felicitas versabitur in revelatione ejus arcani, quod paucis solummodo e Jctorum schola cognitum fuerat. Si enim cujusque libri capita hæcenus dispersa rursus conjungantur, lucem sane dabunt & interpretationem, non factam sed natam. Et hanc instituti sui spem valde requirent in Clarissimi Brenkmanni specimen, nunc quidem edito, omnes boni Lectores. Optabuntque, Alfenum Varum nunc demum suos textus enarrare uberius, & fructum hujus conjunctionis ex ipsis doctrinarum argumentis in oculos nostros incidere. At illi magis congruum videbatur, servare istam œconomiam futuris laboribus, qui restant: atque tunc instabunt mentes erectiores, ut nucleum etiam porrigat, qui corticis frangendi auxilium dedit. Vitam Alfeni ex iis, quos habemus, auctoribus modernis contraxit utique Noster. Dubitabunt autem eruditiores, an Horatius in mentem venerit, hunc Jctum futrinam exercuisse Cremonæ, tandem Romam se contulisse, ac Servio Sulpitio præceptore demum Carmina & Philosophiæ artes & Juris scientiam hausisse. Nihil de ista futrina Cremonensi apud Pomponium Gelliumque. Horatius autem, si vera subesse noverat, in laude positurus erat fatum istud Alfeni heroicum, & supra omnem invidiam facetiasque. Ille certe de nescio quo futuro perinde loquitur, sicut de cantore & modulatore, quem Hermogenem vocat. Imo apud Horatium recitantur verba Chryssippi, principis Stoicorum: dives est, inquit, qui sapiens. Et sapiens crepidas sibi nunquam, nec soles fecit: futor

futor tamen est sapiens, etiam ubi artem non exercet. Nam eodem modo Hermogenes, quamvis taceat, Cantor tamen atque modulator est optimus: sicuti Alfenus vafer futor erat, omni licet instrumento artis abjecto, clausaque taberna. Et sic omnis bonus solus est opifex, imo Rex. Perperam hic opinabantur interpretes Horatii, intelligi Alfenum Jctum nostrum, & eum futorem fuisse Cremonensem. Meliores probationes urgeo: quanquam multos deceperit juris magistris neglecta ab ipsis exactior Horatii investigatio, *Libr. I Satyr. 3.* Putidum enim, illum irrifisse Virum ea ætate adhuc viventem, & nemini fama eruditionis gloriaque virtutis secundum. Quintilium Varum Eusebius Cremonensem fuisse perhibet. De nostro simile nondum est proditum. Virgilius etiam Vari meminit Ecloga IX:

*Vare tuum nomen, superet modo Mantua nobis,
(Mantua vana misera nimium vicina Cremona)
Cantantes sublime ferent ad sidera Cygni.*

Quis vero ex nominis convenientia ad Jctum nostrum torquet hæc omnia. Ipse Horatius ad Quintilium Varum scripsit Odam 18 Libr. 1 Carm. Et Varum nescio quem memorat Epod. V, 73. Alibi Varium Poetam cum eodem Hermogene Cantore jungit, *Lib. 1 Satyr. 9.* Et Satyra 10: *forte epos acer, ut nemo, Varius ducit, molle atque facetum Virgilio.* Cur non & ibi futrinam fingere interpretes? Et primus eorum, qui nunc succurrunt, fabulam Acronis subesse conjiciebat Jo. Bertrandus: *Si Acroni credimus, qui de Nostro putat intellexisse Horatium. Noster autem Jctus P. Alphenum Varum patrem habuit, ut ex Dione colligere licet. Argumentum credo libri LV ante oculos eum habuisse, ubi 755 Consules, P. Vinicius & P. Alfenus, Publii filius, Varus.* Putidum etiam, Horatium Nostro imputare voluisse *Juris vastri* dedecus, quod fecit alibi, *Lib. 2. Satyra 2.* Et Rutilius perinde subdubitabat, *ut Horatianis interpretibus placuit. Alium esse, de quo multa Cicerone in Oratione pro Quintio.* Distinxit quoque Rutilius Alphenum Papiniani discipulum a Nostro, quod mirum est non vidisse Guil. Grotium *Lib. I c. 11,* & Henelium c. 3 potuisse

potuisse de suo addere, Alphenum ætate jam provectiorem, cum diu futrinam exercuisset, Romam venisse. Denique ne istud quidem constat, eum Carmina composuisse, certe Catullo amicissimum fuisse. Mentio fit Alpheni apud Catullum: *Alphene immemor atque unanimis fælse sodalibus*. Recte autem Muretus: *nescio an Jctum Servii Sulpitii discipulam accusat*. Scaliger etiam eundem dicebat, de quo supra: *Varus me meus ad suos amores*. Prorsus ergo aliena omnia. Nam & Servius nihil diserte affirmavit. Eberlinus contra animadvertit, Catullum abuti nomine Nostri: quod & Horatio forte accidit.

DISSERTATIO EPISTOLICA, QUA HIEROCLIS in Aurea Pythagoræ Carmina Commentarius partim illustratur, partim emendatur, scripta a JO. CHRISTOPHORO WOLFIO, Prof. Philos. Extraord. Viteberg.

Lipsiæ, apud Jo. Frid. Gleditsch & Fil. 1770, 8 maj.

Plag. 4½.

PROdiit superiore anno Cantabrigiæ Hieroclis in Aurea Pythagoræ Carmina Commentarius novis V. C. Petri Needhami curis illustratus, quod vel ex Actis nostris specialiusque mense Augusto superioris anni intelligitur. Quamvis itaque Cl. Editor in hac editione procuranda nullis nec ingenii nec doctrinæ nec Codicum denique præfidiis destitutus, feliciter fuerit versatus, collationem tamen MSti Medicei, illiusque optimæ notæ, desideravit, adeoque in illis observationibus æquiescere coactus est, quas Cl. Dacerius per Epistolam secum Florentia communicatas ex hōc Codice notis suis inspererat. Cum autem hujus Dissertationis epistoliciæ Scriptor Clariss. illius, quem diximus, Codicis collationem, a B. Gudio Florentiæ olim institutam, a Cl. Fabricio integram nactus esset, ejusque beneficio variis locis, ceu in Actis nostris l. c. itidem admonitum est, medelam afferri posse intelligeret; Dissertatione hac epistolica ad V. C. Jo. Burchardum Menckonium

nium per scripta variantes illius lectiones ita exposuit, ut, quid de præcipuis habendum esset, adhibitis Criticæ artis regulis constaret. Ex quo adeo factum est, ut interdum emendationes a Cl. Needhamo allatæ hujus Collationis auctoritate confirmarentur, præterea vero aliæ novæ eruerentur. Sic in Hierocle p. 14 v. 10 Mediceus pro ποιητῆ legit δημιουργῆ, quam lectionem Noster ab Hierocle profectam statuit, quod eo in loco Hierocles in explicatione τῆ δημιουργικῆ νόμου (ita enim in Epistola legendum est) versatur, ac præterea hæc Dei appellatio Græcis Scriptoribus familiariter adhibetur. In eadem pagina v. 19 mavult legere cum Mediceo θεῶν ὑπατον quam θεῶν ὑπατον, cum ita ferat Græcorum Scriptorum mos, qui inter cetera Dei summi nomina, de quibus strictim disseritur, hoc quoque ista forma familiare sibi esse voluerunt. Pag. 16 v. 3 pro ὑπαφορᾷ legit cum Mediceo ἀποφορᾷ, quæ vox & sensui & usui scriptorum magis accommodata ipsi visâ est. Pag. 22 v. 11 pro ὑπότασιν cum Mediceo legit ὑπόβασιν, qua voce paulo ante usus erat Hierocles. Pag. 28 v. 2 pro εροφῆν legit cum Medic. ἐπισροφῆν, quia hoc in loco Hierocles per θεῶν ἐπισροφῆν idem innuere videtur, quod superius p. 16 v. 16. dixerat τὴν πρὸς θεῶν ἐπισροφῆν, adde pag. 30 v. 5. P. 28 v. 16 post νόμους ex Medic. addit προσαγαγκάζων, ut sensus sit, *iusjurandum necessitatem imponere leges ab ipso latus nunquam violandi.* Ibidem v. 20 Cl. Needhamus pro μεταρρυθμίξει legi iussit μεταρρυθμίξει, quam conjecturam firmat Mediceus. Pag. 40 v. 8 legit: πάντων ἐν ἀνθρώπων κατὰ τῆτο χθονίων ὄντων λογικῶν, hoc sensu, *cum igitur omnes homines secundum ea, quæ dicta sunt, terreni existentes, rationales sint:* quam quidem lectionem in ipso contextu fundamentum invenire legenti patebit. P. 46 v. 13 pro ἡ εἶου ἀλλοτριώσιν. magis probat ἡ κλήρου ἀλλοτριώσιν, quod κληρος proprie denotet opes, quæ hereditate ad aliquem pervenerunt, de cuius generis facultatibus Hierocli ibi sermo est. Hanc autem propriam esse τῆ κληρος notionem, Illustram Spanhemium ad Callimachi hymnum in Delum v. 281 & Grævium p. 37 Lectionum Hesiodearum probasse monet. Pag.

134 v. 19 εἰ μὲν γὰρ πράττοιτό τι μετ' ἡδονῆς αἰσχρὸν, ἢ μὲν ἡδονῇ παρήλθε, τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει, ita Mediceus recte, cum vulgati pro αἰσχρὸν posteriori loco legant κακὸν contextu refragante. Atque hæc quidem speciminis loco sufficiant, ex quo de ceteris facile ferri potest iudicium. Ceterum intelligimus, Auctorem non alienum esse ab hoc consilio, ut Hieroclem integrum, in nostris quidem oris perrarum, in lucem aliquando denuo proferat, notis præcipue ejusmodi illustratum, quæ miram styli Hieroclei cum Novi Fœderis & Scriptorum Ecclesiasticorum dictione convenientiam ostendant.

JO. CONRADI SCHWARTZ EPISTOLA AD PER-
*illustrem & Excellentissimum Virum, Dominum GODE-
 FRIDUM GUILIELMUM LEIBNITUM, de
 finibus veteris Helvetiæ longius, quam vul-
 go solet, protrahendis.*

Coburgi, typis Jo. Nic. Monachi, 1710, 4
 Plag. 4.

DUOS lectores ex iisdem veterum scriptorum locis diver-
 sas elicere posse & solere sententias, dudum experientia
 testatur. Hoc ex hac quoque Epistola perspicient antiquæ Geo-
 graphiæ studiosi. Autor est enim ejus doctissimus ex eodem Cæsaris
 loco, unde Cluverius eum numerum passuum, quem Cæsar
 longitudini Helvetiæ tribuit, confutat, nunc stabilit. Ne-
 gat enim Cæsarem fines Helvetiæ ponere ab ea Rheni parte,
 quæ a fontibus Rheni ad lacum Acronium pertinet: quia Cæ-
 sar *Rhenum, qui Helvetios a Germanis dividit*, pro limite no-
 minat. At eam partem Rheni, quæ a fontibus ad Brigantium
 lacum procurrit, non dividere Helvetios a Germanis, sed ab
 Illyrico magno, certum est. Et sane particulam *qui* in hujus-
 modi locorum definitionibus magis vim determinativam habe-
 re, quam explicativam, vix dubium esse Noster credit. Nam,
 exempli gratia, Danubius qui Ungariam inferiorem a supe-
 riore dividit, non est totus Danubius, quantuscunque est, sed
 pars Danubii. Ergo ultra Rheni partem illam, quæ Illyri-
 cum magnum spectat, Cl. Autor Helvetiam in LXX passuum

millia prolatat. Vocat in subsidium deinde Taciti locum de morib. German. cap. XXVIII sect. 3, quem adhuc ab Interpretibus neglectum nec satis expensum accurate examinat, & corruptum esse, indubiis argumentis demonstrat. Ipse cum parva correctione ita legit: *Rbenumque & Oenum amnes.* Denique ex Strabone argumenta quaedam affert, quae ex epistola ipsa rectius, quam ex brevi enarratione cognoscantur, ita enim omnia connexa sunt, ut decerpi nihil queat.

APOLOGIE POUR LA VIEILLE CITE,
d' Avenche &c.

h. c.

*APOLOGIA PRO VETERI AVENTICO, VRBE
Helvetiae in pago Bernensi & tractu Urbigeno sita, op-
posita novo cuidam tractatui de urbe Antrensi detecta,
cujus Autor contra fidem veteris & recentioris hi-
storiae Aventicum ex Helvetia transfert in
Burgundiam.*

Bernz, 1710, in 8 maj.

Plag. 17.

Cum Autor anonymus *Detecta urbis Antrensis*, cujus li-
brum Anno superiori M. Junio recensuimus, in rudibus
prope lacum Antrensem Comitatus Burgundiae repertis ve-
stigia veteris Aventici sibi deprehendisse videretur, civita-
tem hanc non in Helvetiis, sed in Sequanis, adeoque in ho-
dierno comitatu Burgundiae sitam fuisse, urbem vero pagi
Bernensis, quae hodie Aventicum dicitur, vero nomine Fo-
rum Tiberii nuncupandam esse, contra communem omni-
um modernorum Geographorum sententiam aliquot disser-
tationibus probandum suscepit. Ea re permotus auctor
hujus Apologiae Marquardus Wildius, natione Helvetius, an-
tiquitates urbis patriae diligentius exquisivit, eamque a veteri
Aventico minime diversam, Forum Tiberii autem in urbe
Rhenana pagi Tigurini, quae Germanis *Räyserstübl* dicitur,
superstitem esse, operose asseruit. Omnia ergo huc re-

D 2

deunt,

p. 266

deunt, ut partim Anonymi argumenta refutet, partim firmioribus rationibus suam atque communem sententiam defendat. Inter adversarii argumenta præcipuum esse videtur quod e Ptolemæo petit, qui diserte Avanticum inter Sequanorum urbes memorat. Ad hoc respondetur 1 Ptolemæum, etsi principem veterum Geographorum, cum primus in remoto Aegypti angulo ex aliorum relationibus Orbis terrarum partes ac regiones describeret, ab omnibus erroribus non immunem esse potuisse: quorum quippe a solo Surita, scriptore Hispano, in Comment. ad Itinerarium Antonini supra quinquaginta jam Sæculo XVI notati fuerint. 2 Eum floruisse sub Hadriano Imp. quo tempore Occidentalis Helvetiæ pars, ad quam spectat Aventicum, Maximæ Sequanorum provinciæ, ut Orientalis Rhetiæ annexa fuerit, ut adeo vix nomen Helveticum apud horum temporum scriptores amplius occurrat. Qua occasione simul mutationes, quæ in distributione provinciarum Romanarum sub Julio Cæsare, Augusto, Hadriano & Constantino M. factæ sunt, satis luculenter ob oculos ponit. Pro communi autem sententia contra Anonymum præcipue urget testimonium Taciti, qui ipse Helveticos adiit, & Aventicum diserte *caput gentis illius* nominavit *Hist. I, 68*, quem locum Cl. Wildius omni, in quam ab Anonymo vocatus fuerat, *vo Sémas* suspicione vacare, manifesto demonstrat. Provocat præterea ad numos & inscriptiones, partim in ipsa urbe partim prope eam repertas, quarum nonnullæ ipsum Aventici nomen exhibent, ad cultum Aventiæ Deæ Helvetiorum tutelaris ac propriæ, a qua sine dubio urbs sæpe dicta nomen trahat, ad testimonia Itinerarii Antonini, Gregorii item Turonensis, Fredegarii &c. imo ad consensum omnium Geographorum a Tacito usque ad celeberrimum Cellarium. His ita excussis, historiam & Chronologiam Aventici exhibet, cum ex antiquis scriptoribus tum domesticis monumentis concinnatam, in qua originem ejus ab anno 589 ante C. N. deducit. Subjungit etiam p. 209 sqq. inscriptiones Romanas Aventici & in circumjacente regione repertas, quæ ad historiam hujus illustrationem pertinent, quibus hanc

unam

76 sq.

unam hodieque supersitem & a Grutero aliisque Inscriptio-
num collectoribus omisam excerptimus: p. 239.

JUL. C. F. FABIO CAMILLO
AC. AUG. MAG. TRIB. MIL.
EG. IIII. MACED. HAST. PUR.
T CORONA AUREA DONATO
TI. CLAUDIO CÆSARE AUG.
IER. CUM AB EO EVOCATUS
N BRITANNIA MILITASSET
OL. PIA FLAVIA CONSTANS,
EMERITA HELVETIOR.
EX VOTO D.D.

Hanc ita supplet atque exponit: *Julio Caji Filio, Fabio, Camillo, factionis Augusti Magistro, Tribuno Militum Legionis Quarta Macedonica, Hasta pura & corona aurea donato a Tiberio Claudio Casare Augusto Germanico, cum ab eo evocatus in Britannia militasset, Colonia Pia, Flavia, Constans, Emerita Helvetiorum ex voto dedicavit.* Coloniam, à qua hoc monumentum positum est, eam ipsam esse existimat, quam T. Flavius Vespasianus Aventicum deduxit, cum in alia inscriptione huic prorsus gemina inter verba *Emerita & Helvetiorum* diserte *Aventicum* interponatur. Denique appendicis loco ex Museo Bernensi duo affert antiqua monumenta ænea rarissima, in eadem regione eruta, & figuris ab Autore expressa. Alterum est lucerna sepulchralis duplici effigie, altera Satyræ cujusdam, altera Fauni junioris, insignis. Has effigies Antor Lares fuisse, partim ex unguibus caninis, quibus lampas sustinetur, partim ex hirundine, quam Faunus dextra tenet, ave scilicet domesticâ, conjicit, & illos tombis domesticis interdum inferi consuevisse ostendit. Alterum monumentum, ex rudibus ad Lacum Lemanium effossum, victimam refert Neptuno ex Autoris sententia immolendam. Huic adstat sacerdos habitu Pontificali libationis ritum exprimens; dum dextra manu ex simpuvio vase sacrificiali liquorem inter cornua tauri

240. sq.

252.

TAB. I.
Fig. 10.

ACTA ERUDITORUM

tauri effundit, strigili autem, quam sinistra tenet, utrum vitima sacrificio idonea sit, explorat, & præterea ore diducto, quasi carmen soleane recitans, repræsentatur.

EMENDATIONES IN MENANDRI ET PHILEMONis Reliquias ex nupera Editione JOANNIS CLERICI: ubi multa Grotii & aliorum, plurima vere Clerici errata castigantur; Auctore PHILELEUTHERO LIPSIENSI.

Trajecti ad Rhenum, ex Officina Gulielmi van de Wa-
ter, 1710, 8 maj.

Plag. II.

Recensuimus in Actis Anni superioris p. III libellum Cl. Clerici, in quem hæc Emendationes scriptæ sunt. Monitum ibi a Viro quodam Clarissimo, *nōn pauca sibi animadversa in Notis Clerici, qua corrigenda videantur: & forte fore, ut data opera perlecto Libro plura observentur, alio tempore aliaque occasione cum Cl. Clerico communicanda.* Illa sine dubio pleraque, & forte alia, quæ haud facile quisvis sentire potuisset, ab eruditissimo harum Emendationum Auctore occupata: & per Cl. Burmannum typis vulgata hic sunt, qui etiam Præfationem præmisit longiusculam, in qua satis acerbe invehitur in Cl. Clericum, in superque errata quædam ipse etiam notare conatur. Ipse Auctor Emendationum nomen suum dissimulavit, & pro eo fictitium adscivit: quin etiam Patriam videtur nominare alienam, cum se Lipsiensem dicit, etsi minime erubescendus nobis foret civis; *ab extera tantum regione, in Præfatione dicitur, Ultrajectum missas fuisse has Emendationes ad typographum sine ullo indicio, nisi quod primæ paginæ ista essent adscripta: Hæc edantur a Cl. Burmanno, qui Præfationem, & st velit, Dedicacionem præmittat. Scripta hæc Emendationes Opera extemporali, & finita Idibus Decembribus Anno M DCC IX.* Etsi autem eruditissimus Autor hoc pacto latere studeat, haud facile tamen latebit; cum pauci sint, a quibus similia sperari potuissent. Et facile recordantur Eruditi

diti, ubi gemina istis legerint Autore nomen profitente, quæ
 tantam Lingvæ Græcæ cognitionem, judicii actimoniam &
 animi sagacitatem præ se ferant. Multæ in hoc quamvis ex-
 temporali scripto ingeniosissimæ & felicissimæ Conjecturæ,
 certissimæ Emendationes. Nos hic duas tantum aut tres
 Viri magni Observationes afferemus, non inutiles futu-
 ras harum rerum studiosis. Reprehendit merito Hugo-
 nem Grotium, qui hæc Fragmenta emendans & in versus re-
 digens, aliquoties Ionismos immiscuerit, ut λαλέειν, de quo
 agit Num. CCXXVI (numeri Romani significant Capita li-
 belli) ποιέειν Num. CCCIV έρείειν Num. CCXCIV, quod πο-
 • streum & similia ne Iones quidem facile ita proferunt. Re-
 cte autem observat, hæc Atticis perperam misceri in Comœ-
 dia. Hinc nimirum apud Aristophanem cum quidam dixis-
 set εἶ; alius subjicit: ἀλλὰ τῆτό γ' εἶς Ἴωνικόν τὸ φῆμαι in
 Pace v. 929; etiam alterius formæ Ionica recte improbat, ut
 πελύς Num. CCLXXII & μῦν⊙ Num. CCXCI. Potuisset
 autem, si voluisset, monere, non omnes Ionismos exulare ex
 Comœdia; ut Dativos plur. in οἴσι, αἰσι, & in quibusdam ησι,
 Pœtica etiam vocabula recte rejicit, tanquam in sermone
 communi & Scena Attica nullum locum habentia; ut πέλο-
 ται Num. XLII, πέλει Num. CCXXVII, δίξεν Num. XCVIII,
 ἴσσα Num. CLXXV, ἴσοι Num. CCLXXXI. Alia est Obser-
 vatio de Hiato inter duas voces, inter quas nulla intercedit
 consonans, illum nempe esse vitandum, ut τῆτό ἔπας Num.
 LXXVII, τῆντα ἴσσα Num. CLXXV, εἶδελαι εἶς Num.
 CCXCH, καὶ ἐχλήσεις Num. CCXCV, ubi hæc scribit: *Sape-
 dixi ab hiatu illo concurrentium vocalium veteres maxime
 cavisse.* Et id quidem apud Comicos atque Tragicos perpe-
 trum, si heroica aut elegiaca non immisceant; exceptis paucis
 quibusdam, ut τί; sic in Avibus Aristoph. v. 3 τῆ ἀπόνη ἀνα-
 κίτω πλανύσηται; & v. 42. ἔτοι; τί εἶν; & passim. Egre-
 gia etiam Observatio est, certas quasdam particulas non in-
 choare versum; ut γάρ. Hinc Num. CX facile digerit Frag-
 mentum, quod male sic habebat:

— μετ

—μετ' Ἀριστέλης

Γὰρ τέτταρας ὄβολους τῆς ἡμέρας Φέρων.

Digerit autem sic: Μετ' Ἀριστέλης γὰρ τέτταρας τῆς ἡμέρας
ὄβουλος Φέρων—

Sed ne exemplis aliis adducendis longiores simus, quæ summatim de hac ré dicit Num. CCXLVII, hic subjungemus. *Ut verbo dicam*, inquit, *vocabula illa, quæ ὑποτακτικὰ Greci magistri appellant, quæque sententiam inchoare non possunt, ut μὲν, γὰρ, δὲ, ἂν, πᾶς & similia, ea neque versum inchoare possunt. Hoc verum esse studiosi experimento scient. Hæc præclara sunt, & sæpe errores deprehendendi ac emendandi viam ostendere possunt.*

Quam multa præterea ex metri legibus rectissime corrigat, cognoscere Lectorem ex libello ipso malumus. Maxima pars reprehensionis in eo fere consistit, quia Cl. Clericus minus accurate metra tractaverit. Quamvis ipse de ea re monuisset Lectorem in Præfatione, ubi inter alia, *Cave*, inquit, *credas omnia a nobis pro bonis & integris versibus proponi.* Sed ecqua hic injuria Clerico fiat, aliis judicandum relinquimus. Illud jure quis miretur, quomodo rei metricæ callentissimus Autor Emendationum versum quendam (nam omnes non examinavimus) recte habentem, mutatum voluerit. Nempe Num. CCCI ad hunc versum:

Ἐξέσω ἀποκτείνω μὲν, ἀποθνήσκω δὲ μὴ,

hæc annotat; *Ante duas consonantes, quarum neutra liquida est, syllaba corripitur non potest, reponitur igitur: Ἐξέσ' ἀποκτείνω—*

Nempe Tribrachyn secundo loco tolerasset, fit enim Tribrachys, si manente ἔξέσω, ὀ in ἀποκτείνω ponamus corripitur posse; Anapæstum autem non tolerabit? Atqui ipse scribit Num. LIII: *Senarium quippe Comicum etiam in secundo loco Anapæstum adsciscere, vel primus ille Aristophanis versiculus exemplo est: Ὡς ἀργαλέον πρῶγμ' ἔσω ὦ Ζεῦ καὶ Θεοί.* Alio etiam loco meminimus eum pro Anapæsto substituisse jambum; quia nempe id videbat sine violenta mutatione fieri posse. Quamvis autem multi Senarii apud veteres mutandi sint, si hanc rationem sequi velimus; tamen hoc levius putemus præ
co,

eo, quod non animadvertit se, in eo etiam a se ipso discedere, quod immisceret Poetica quædam. Tale autem videtur. Articulum præpositivum ponere pro Pronomine, ut τὰ pro τὰντα Num. CXCI, ubi versum, qui apud Stobæum sic habet, nec male:

Τὴν γὰρ ὁμόνοιαν τὴν πρὸς ἀλλήλους ποιεῖ
sic emendat: Τὰ γὰρ ὁμόνοιαν τὴν πρὸς ἀλλήλους ποιεῖ, & vertit: *Hæc enim concordiam mutuat efficiunt.* Quasi esset: τὰντα γὰρ ὁμόνοιαν τὴν πρὸς ἀλλήλους ποιεῖ, aut neglecta metri lege: τὰ γὰρ ὁμόνοιαν τὴν πρὸς ἀλλήλους ποιεῖ|α τὰντα ἐστὶ. Tale etiam videtur τῶιον ponere pro τοῦτον, quod fecit Num. CCLXXVII, ubi cum Clericus non male edidisset:

—οἷος γέγονέ μοι

οἷον παρατέθεικ' ἔπεφάρμακευμένον

& ita vertisset, ut hæc sint admirantis verba itidem bene; Auctor Emendationum corrigat:

—οἷος γέγονέ μοι

• Τοῖον παρεθίθη καὶ πεφάρμακευμένον.

De τοῖονδε hic non loquor. Tale quid videtur & οἶ pro εἰν-τῶ sive εἰντῆ. Num. CCLXXIII, ubi hujusmodi orationem format: ἔχει καρπὸν εἰ τὰ δάκρυα, & vertit: *habet sibi fructum lacrymas.*

Quoniam autem eo delapsi sumus, ut coeperimus quædam velle notare in Emendationum Libello, monendos duximus Lectores, eum, qui hæc nunc scribit, non apologiam pro Clerico instituisse, qui isto defensore nihil indiget: nec in arenam velle descendere cum ejus Adversario, cui se longe longeque imparem sentit; sed quia Emendationes has, & earum Auctorem, quisquis est, debita deprædicatione fraudare non potuit, durum & inhumanum putavit, si adversario ignoto noti sibi hominis & amici ita addictus esse videatur, ut eum non tantum dilaudet, sed etiam nævos ejus, si qui sint, dissimulet. Bona igitur cum venia afferemus pauca, quæ se nobis in Emendationum libello minus probare potuerunt. Num. XCVIII in fine recte vidit Auctor, vocem, συνιδῶν de eo qui conscius sibi est, non posse accipi; sed cum dicit, corrigend-

E

am

*aut esse συνιαὶν αὐτὸ συνιδῶς, fallitur in voce συνιαὶν putans eam a συνίημι (unde σύνεσις conscientia) formari posse, cuius participium est συνιῶς & συνῶς, cum συνιαὶν formetur ex ἔμι εο, ἴβο, quod hic nullum locum habet. Num. CVIII p. 47 lin. 4 εἰδὲν οἶδα σ' ἄθλιε; (ita enim ibi imprimendum fuisse docet index errorum) reponit, pro εἰδέ μ' οἶδα σ' ἄθλιε paulo quidem melius, sed non omnino bene; vertit enim: *Nonne res tuas nosti miser?* ut, si quis missas facere elisiones velit, scribendum sit: εἰδέ γε οἶδα σα ἄθλιε; duo autem insunt incommoda: primo in σα elidit α, quod vix fieri potest, nisi articulus, aut substantivum ejusdem casus adsit, unde dignosci possit σα intelligendum esse non σέ; deinde σα omisso substantivo positum requirit articulum. Itaque neglecto metro sic sententia illa effertur: εἰδέ γε οἶδα τὰ σα ἄθλιε; melius ergo emendasset hoc modo — εἰδὲν οἶδ' ἄθ' ἄθλιε, *nihil scis ergo miser*. Mirum cur Num. CXV, οἷς πάσι δαλύειν plane barbarum dicat esse; cum εἰς πάσι idem sit quod παντελῶς, & possit iisdem, quibus hoc, verbis jungi. Sic συμφρονῶν εἰς τὰ πάντ' αἰὶ apud Euripidem ἐν Βαύχαις v. 35: hinc etiam cum πάσι conjungitur apud Aristophanem in Pluto v. 273: πάσι γὰρ τοῖσιν εἰς τὰ πάσι ἡγεῖσθ' ἔμεναι; nempe ut πάντ' ἀμπεῖν conjunguntur apud eundem in Pace v. 120: εἰδὲν δ' ἀργυρίῳ μὴδ' ἡλικίῳ ἢ πάντ' ἀμπεῖν. Sic in singulari numero Æschylus in Agamemnone v. 690: τίς ποτ' ἀνόμαζεν εἰδ' εἰς τὸ πάντ' ἐπιήμιως; idem in Eumenidibus v. 291: πιστὸν δικαίως εἰς τὸ πάντ' ἐπιήμιως. Num. CXLIV p. 63 lin. 28, ubi de τύχη est sermo, emendat*

— Ταύτην καὶ Φρόνας

Δεῖ, καὶ πρόνοιαν τῆν θεῶν καλεῖν μόνην,
cum Clericus recte edidisset — ταύτην καὶ Φρόνας

Δεῖ, καὶ πρόνοιαν τῆν θεῶν καλεῖν μόνην.

Paulo ante commemoraverat Menander θνητὴν πρόνοιαν; cur ergo nunc inferretur θεῶν πρόνοια; Num. CLXVII p. 63 lin. 30 legi jubet: Πῦρ ταύτ' ἐτήσε καὶ ἑκατὸν βιῶν' εἰδὲν

Ὅψιν παρόντα — & vertit: *Hæc, etiam si
ante te tentum te vivere oporteret, presentia videbis.* Atqui
καὶ

καὶ βιάσαι ἔδει est *etiamsi vivere oportuisset*. Vide an melius sit quod nos dabimus:

Πῦρ· ταῦτ' ἔτη σε καὶ ἐκάλον βιάσιν δέη
ὄψι παρόντα — apud Stobaeum sic extat:

Πῦρ· ταῦτ' ἔτη καὶ ἐκάλον βιάσεται.

Ibid. p. 66 lin. 4 ingeniose quidem pro ἐπιδημίων ἀνθρώπων reponit τὴν ἐπιδημίαν ἄνω· nota enim est compendiosa scriptura ἄνω, ἀνω, ἀνω &c. pro ἀνθρώπων, ἀνθρώπων, ἀνθρώπων, unde error ortus posset videri; sed format orationem parum Græcam; nam ἐπιδημίαν τὴν ἄνω sive τὴν ἐπιδημίαν τὴν ἄνω, dicerent Græci, non τὴν ἐπιδημίαν ἄνω in tali loco. Quod & ipse sensisse videtur, cum mox eadem verba repetens recte collocat. Non minus ingeniose ibid. lin. 30 pro ἀπέλασε· scribit ἀπέλασε· Sed neclevius errat, cum ita sine augmento scribi posse putavit, cum deberet ἀπήλασε· Num. CXCII *Solacisimum spississimum* esse dicit in hac oratione:

Δύ' ἔσθ' ἀ κρῖναι τὸν γαμῶν μέλλοντα δῆ.

Ἦτοι προσητῆ ὄψιν, ἢ χρηστὸν τρόπον.

Nempe quia ad δύο ἔστιν ἀ non inferantur nominativi casus; tum etiam quia versus posterior male habet, corrigat:

Ἦτοι προσητῆς ὄψις ἢ χρηστὸς τρόπος.

Sed & accusativi recte inferuntur; verum non ad δύο ἔστιν, sed ad κρῖναι δῆ. & versus consultum facile est, si scribas:

Ἦτοι προσητῆ γ' ὄψιν ἢ χρηστὸν τρόπον.

Num. CXCII refert hos versus, ut a Clerico sunt editi:

Καὶ τῶτων ἡμῶς τὸν τρόπον γαμῶν ἔδει

Ἀπαλλας· ἢ Ζεῦ σῶτερ ὡς ἀνήμεθα

&c pro Καὶ reponens Κ' ἢ vertit:

Si hoc modo nos uxores ducere oporteret

Omnes, o Jupiter servator, us e re nostra esset.

Non male quidem, quamvis præter necessitatem, corrigat primam vocem; sed ultimum verbum non debebat intactum reliquisse: est enim pro ἀνήμεθα scribendum ὀνοίμεθα. Diximus

autem non necessariam fuisse correctionem, quia nihil incommodi habet prior lectio, maxime si ita scribas:

Καὶ τῷ ἴον ἡμᾶς τὸν τρόπον γαμῆν ἔδει

Ἀπαύτας. ὦ Ζεῦ σῶτερ ὡς ἰοίμεθ' ἄν.

Atque hoc, quo dixi, modo ducere nos oportebat uxores

Omnes. O Jupiter servator, ut id e re nostra foret!

Num. CXCIV refert sequentes versus, ut a Clerico sunt editi & converſi:

Ἡ μὴ γαμῆν γὰρ, ἂν δ' ἅπαξ λάβης, Φέρων

Μύσαθα πολλὴν προίκα καὶ γυναῖκα δέϊ,

Ἐκπυθάνεθ' αἱ τ' ἀρσένων πέρι μηδέεν.

Τὸ μὲν μέγιστον ἔποτ' ἄνδρα χρῆ σοφὸν

Λίαν φυλάσσειν ἄλοχον ἐν μυχοῖς δόμων.

Etenim aut non ducere uxorem, aut si semel duxeris, ferre

Mussantem magnam dotem & mulierem oportet,

Nec de maribus quicquam percunclari.

Quod vero maximum est, nunquam oportet virum sapientem

Nimum custodire uxorem in penetralibus adium.

Ubi recte vidit hæc esse verba *dotata* mulieris, adde & libertatem foras eundi affectantis. Sed quia tertius versus commodum sensum non habet: & illud τ' ἀρσένων πέρι μηδέεν Grotii est παραδίρωσις. cum apud Stobæum habeatur τ' ἀρσένων δ' ἡμᾶς σέθεν, quod etiam corruptum est, sed viam ad veram lectionem ostendit; ipse sic emendat:

Ἡ μὴ γαμῆν γὰρ, ἂν δ' ἅπαξ λάβης, Φέρων

Μύσαθα πολλὴν προίκα. Καὶ γυναῖκα δέϊ

Ἐκπυθάνεθ' αἱ τὰρσένων Δημόθρονες.

quorum tantum posteriorem partem vertit:

— Etiam mulierem oportet

Inquirere de rebus virorum, o Demosthenes.

Sensa

Senſu quidem bono ; ſed videndum, an læviore mutatione vera lectio inveniri poſſit. Nos illud τάρσένων δ' ἡμᾶς σέθεν mutamus in τάρσένων δ' ἡμᾶς δέον, & totum locum ita conſtituimus :

Ἡ μὴ γαμῆν γὰρ, ἀν δ' ἅπαξ λάβης, Φέρεω
 Μυσαῖα πολλὴν προῖκα καὶ γυναῖκα δέ.
 Ἐκτανθάνεοθαι τάρσένων δ' ἡμᾶς δέον.
 Τὸ μὲν μέγιστον ἐπὶ ἄνδρα χρῆν σοφὸν
 Αἰὼν Φυλάσσειν ἄλοχον ἐν μυχαῖς δόμων.
*Aut enim non ducere uxorem ; aut ſi ſemel duxeris,
 ferre*

Convivendo, magnam dotem ὁ mulierem oportet.

Cum autem inquirere in res virorum nos oporteat ;

*Ante omnia quidem nunquam oportebat virum ſa-
 pientem*

Nimum custodire uxorem in penetralibus adium.

Num. CCXIII p. 96 lin. 22 rejicit Grotii emendationem γυναῖ-
 κας ἐπλασεν pro γυναῖκας ἐπλασεν, quod apud Lucianum est,
 & ſuam γυναῖκί ἐπλασεν ſubſtituit ἕδεν δέον. Num. CCLIV
 pro οὐδ' ἐς πρώτην ἀλλὰ μετὰ τῶν ſωμάτων corrigit:
 Οὐδ' ἐς πρώτην & ἀλλὰ — Sed illud πρώτην in tali acce-
 ptione me offendit. Dum aliquid melius offeratur, lego:
 Οὐδ' ἐς πρότερον ἀλλὰ — Num. CCLXXIV, p. 117 lin. 23
 corrigit verſum, quod apud Plutarchum ſic habet :

Τί οὖν πλέον ποιῶμεν ; ἕδεν ἢ λύπη δ' ἔχει &c.

Corrigit autem ſic: Τί οὖν πλέον ἔχομεν ; ἕδεν ἢ λύπη δ' ἔχει
 &c. Deinde ἔχομεν, inquit, apud Plutarchum reponimus pro
 ποιῶμεν. Græci enim πλέον ἔχειν pro proficere dicunt, non
 πλέον ποιῆν. Quid ergo ſignificant hæc verba apud Demo-
 ſthenem, qui credo Græcus Auctor eſt? παύσασθ' αἰ περὶ τῶν
 αὐτῶν βελευόμενοι, καὶ πλέον ἕδεν ποιούητες. quæ habentur l. in
Philippicis paulo poſt πᾶρα ἀπόδειξιν. Sed forte verſui uno
 pede longiori aliter ſuccurri non poterat? en quam facile:

Τὴν πλεῖον ποιῶμεν; ἢ λύπη δ' ἔχει δεσ. Omissio scilicet illo ἔστιν quod aliunde irrepererat. Num. CCLXXX ad hæc verba: Πλεῖον γὰρ ἔστιν ἄλλο ἢ ζητῶν ἔχεις. *Misrabar*, inquit, e quo *Barbaria specu prodiret illud ἄλλο ἢ*, deinde dicit hoc *Cl. Clerici facinus esse*, cum in aliis esset ἄλλο τῷ, melius scilicet. De isto jam parco dicere, sed illud ἄλλο ἢ si barbarum est, barbære jam & Aristophanes loquitur in Eccles. v. 395: τί δ' ἄλλο γ' ἠέδοξε — γνώμας καθεύδων; & Herodotus IV, c. 131: ὁ δὲ ἔδεν ἔφη οἱ ἐπεσάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάττεσθαι. & Æschylus in Persis v. 209: ἔδεν ἄλλο γ' ἢ πτήξας. Quod si modo metri causa ita scripsisset Clericus:

Πλεῖον γὰρ ἔστιν ἄλλο γ' ἢ ζητῶν ἔχεις,
posset, nisi fallo, jam videri ex penu Poetæ Attici esse hic versus. Num. CCXCIII versiculus iste:

Ὅστις πόνος ἂν εἴη, παραζῆν βέλεται.

Pauper quisquis vivit, vult male vivere.

Iste inquam versiculus, nulla indigens emendatione, tres expeditur παραδιορθώσεις, quæ in Libello ipso videantur, ubi Auctor inter alia: *Quis sodeos βέλεται παραζῆν κυρι misere aut fede vivere?* Ille ipse, inquam, qui cum sit pauper, tamen vivit: & non Theognidis potius consilium sequitur:

Χρὴ πόνον φεύγοντα καὶ εἰς μεγαλήτεα πόντων

ῥιπταῖν, καὶ πετρῶν κύριε κατ' ἠλεῶταῖν.

Hæc sunt quæ in Emendationum Libello notare visum est; cetera, si quæ supersunt, Clariss. Clerico relinquemus, uti & Praefationem totam.

INFAMIA EMENDATIONUM IN MENANDRI
Reliquias, vuper editarum Trajecti ad Rhenum, Auctore PHILELEUTHERO LIPSIENSI. Accedit Responsio M. LUCILII PROFUTURI ad Epistolam C. VERRATHI PHILELLENIS, quæ extat in Bibliotheca Choërie Parte LX.

Lugduni Batavorum, apud Joh. Arnold. Langerack, 1710, n.

Plag. 8.

Vik

Vix proxime antecedentia impressa erant, cum in manus nostras pervenit hic Libellus, cujus mentionem continua serie facere libuit, propter affinitatem. Tangit enim priori sui parte Auctorem Emendationum in Menandri Reliquias, ut titulus ipse indicat, factus ut videtur, ad imitationem Scioppij, qui *Infamiam* Famiani Stradæ scripsit: posteriori autem parte, licet in alio argumento, tangit Editorem illarum Reliquiarum, qui scripsisse illam Epistolam hic affirmatur, alio sumto nomine; scribitur enim p. 135 hujus Libelli: *Johannes Clericus non ausus Comediam veterem sequi ingreditur Scenam, sumto Veratii Philellenis nomine.* Nimirum inscriptio illius Epistolæ in Bibliotheca Selecta Cl. Clerici Tom. IX p. 187 hæc est: *C. Veratius Philellen M. Lucilio Profuturo S. P. D.* hinc etiam Responsio sub ficto nomine M. Lucilii Profuturi peragitur. Quis autem videatur ille Phileleutherus Lipsiensis Auctor Emendationum, apparet cum aliunde in hoc Libello, tum p. 67, ubi scribitur: *Seris video esse hæc simillima notis illis ad Fragmenta Callimachi formulis, & ubi: Agnosce has — plane pares esse Germanas illis ad Tusculana Ciceronis, ut eundem aerem haussisse scias:* item ubi *καὶ ἐστὶν* illa ad Millium Epistola commemoratur.

In *Infamia Emendationum* nullum eorum locorum attingit, quæ nos in Emendationum Libello animadvertimus, non quod parum sentiret illa, si quæ nos forte non peperam sensitivus, absit ut nobis tantum arrogemus: sed quia ad illa festinat, & in illis moratur quæ ipsum ferire videntur, *ὅπου τις ἀλγὴ καὶ καὶ τὴν χεῖρ' ἔχει.* Nimirum cum Auctor Emendationum Num. XXVIII ex Fragmento Stephani Byzantini de Dodone longiusculam Menandri *ῥῆσιον*, a Cl. Clerico ommissam, recensens atque emendans, non nihil offendisse videretur Celeberrimum Fragmenti Dodonæi Editorem; multus est in hac Infamia Emendationum, ut illa omnia labefactet inde a p. 34 usque ad p. 80. Nos neque de his, neque de ceteris judicium nostrum hic interponimus. Hoc tantum moneamus, uno alterove in loco neglectam esse nostri legem,

In *Responsione ad Epistolam* agitur de aliquot locis Arriani ex Editione novissima, quam omni laude qui fraudare velit, Telchinum vitio affinis est; item de quibusdam ex Suidæ illa recentissima & præclara Editione; nec non de loco quodam Libanii, ubi γραμματεῖον διθυρον occurrit. Nos hic etiam ἐν Σελέων esse volumus. Tantum liceat qualem qualem conjecturam de primo Arriani loco afferre, qui est Lib. VI apud Arrianum, & sic legitur in Edit. Bas. ὑπὸ μένως τε τῷ ἐν ταῖς μάχαις καὶ τῷ ἔρωτος τῆς δόξης καθάπερ οἱ ἄλλης τινὸς ἐζητῶμεν, ἔ καρτερὸς τῆν ἀπέχεσθαι τῶν κινδύνων. Sermo est de Alexandro M. intrepide pericula subeunte propter gloriæ cupiditatem & pugnandi fervorem. Sed illud αἰ — ἐζητῶμεν constructionem corrumpit. Deinde editum: καθάπερ οἱ ἄλλης τινὸς ἐζητῶμεν, ubi sensus minus commodus; qui erit non ineptus, si legas: καθάπερ ὁ Ἡρακλῆς ἐζητῶμεν.

DISSERTATIO DE GERMANIÆ MIRACULO
optimo maximo, Typis literarum eorumque differentiis,
qua simul Artis Typographicæ universam rationem
explicat PAULUS PATER.

Lipſiæ, apud Io. Frid. Gleditsch & Filium, 1710, in 4.

Plag. 12.

Artis Typographicæ laudes explicare uti visum est multatis, ita de ratione illius & incrementis, quæ per tot elegantissimorum typorum genera admirabili invento accessere, heic differentem prætermittere haud possumus. Absolvitur Dissertatio Capitibus V, quorum primum artis primos in Germania & autores & inventores laudat, *Joh. Regiomontanum & Gutenbergium*, quos secuti *Faustus, Mentelius, Cofferus*. Alterum de præcorum novorumque characterum typographicorum materia, forma, præparatione, atramento, prælis chartaque typica differit. Ubi hæc tantum de atramento annotare placet, conducere ad illud oleum lini bonæ antiquitatis, a Sole defæcatum, cui omnis per ignem subtrahenda sit & flavedo

p. 13.

flavido & pinguedo, ne flavescat scilicet & deformitatem pariat. Ut igitur bene illud coloratum fiat, modernos typographos pane siligineo, ferventi oleo immisso, hanc deformitatem tollere inquit. Quia tamen sapius, etiamnum optato careat effectu, longe meliorem & arcanam quandam rationem, quam a Bruxellensi quodam pictore didicerit, nobiscum communicat: depurgato scilicet oleo admiscendam fuliginem melioris notæ, ex fumo resinæ, (*Theer*) sub caminis, fumum non emittentibus, modica flamma exustæ, præparatam. Tertium varias characterum inventorum differentias exponit. Uti namque inventis facile est aliquid addere, sic typis reperiis characterum numerus auctus fuit adeo, ut hodie in bene constitutis officinis, quas inter *Amstelodamenses, Lipsienses, Noribergenses, Francofurtenses, Hafnienses & Holmenses* habet, ultra quatuor & viginti differentes typorum formæ inveniantur. Literas autem, & primò quidem Latinas, dividit in *maiores*, quas vel *apices*, vel *quadratas*, vel *unciales*, appellare quibusdam solenne sit; & in *minores*, quas vel *Longobardicas* vulgo, vel *Barbaras* vocitent. Et minores Longobardicas iterum in *versales* dispescit, & in *aquialtas*, sive *capitales*, quod propriis & substantivis rerum notabilium nominibus capita essent, & in *curvas*, ab expedita ratione scribendi inventas. Varia ergo & selectiora Romanorum priscorum, Longobardorumque modernorum, Germanicorum recentiorum, quos in *frakturam & Suabacenses* dividunt, Græcorum item & Hebraicorum, aliarumque linguarum Orientalium typorum, & nomina & genera suis cum figuris apte dispositis sistit. Capite quarto de impressis primùm libris agit, in quibus præsertim Bibliorum Latinorum quasdam editiones & libros Ciceronis de officiis habet. Quinto Viros literarum & typorum gloria claros extollit, quos inter celeberrimos numerat ex Italis *Manutios*, e Gallia *Stephanos, Morellios, Steph. Doletum*, e Basileensibus *Io. Frobenium*, ex Heidelbergensibus *Hier. Comalinum*, Parisiensem, *Rutg. Rescium*, *Io. Operinum*, e Belgis, *Christoph. Plantinum*, *Franc. Raphelengium*, *Io. Moretum*, Plantini generos, & e Gal-

lis adhuc *Simonem Melangium*. Coronidis tandem loco quaestiones miscellaneas, ut de sumtibus in rem typographicam impendendis, de fructu hinc redundante & reliqua subnectit. Nec omittendum, quod in hoc opusculo omnium typorum, qui in nostris officinis extant, tum & quorundam recens inventorum specimina pulcre disposita exhibentur.

Kirchen-Historie des XVI und XVII Jahrhunderts.

HISTORIA ECCLESIASTICA SEculi A. N. C. XVI & XVII; Autore M. ERDMANNO UHSEO.

Lipsiæ, apud Thomam Fritschium, 1710, 4.

Alph. 3. plag. 12.

Editas ante semestre spatium *Vitas Celeberrimorum Doctorum Seculi a Nato Christo XVI & XVII*, a nobis Anno superiore pag. 220 memoratas, tanquam Prodromum aliquem, excipit ipsa Historia Seculorum horum Ecclesiastica. Divisa est illa juxta numerum Seculorum in duos Libros, horumque singuli in tria Capita, quorum primum continet Vitas Imperatorum Romanorum tunc temporis regnantium, alterum Pontifices Romanos istius ævi & tertium ipsa Acta Ecclesiastica exhibet. Ultimum illud caput porro divisum est in nonnullas sectiones, in quibus pertractantur primo res Ecclesiasticæ, quæ contigerunt in Germania, postmodum eæ, quæ acciderunt in aliis regnis & provinciis Europæ, Asiæ, Africæ, atque Americæ, allegatis ubique Autoribus, qui de his rebus uberius perscripserunt.

REPONSE A L' AVIS AUX REFUGIEZ, &c.

i. e.

RESPONSIO AD ADMONITIONEM AD EXULES de propinquo ipsorum reditu in Galliam, auctore M. D. L. R.

Roterodami, apud Reinerium Leers, 12 maj.

Plag. 21.

Multum negotii in re litteraria, & tantum non in publica, fecit libellus Gallicus Admonitionis ad Exules A. 1690 editus, atque a nobis A. 1692 M. Februario p. 49 sq. recensitus.

tus. Huic nunc demum respondet Autor, atque in Præfatione, postquam de auctore scripti illius, num Celeberrimus quidam Polyhistor eo nomine accusari debeat, differuisset, conqueritur, neminem illud hæcenus refutasse, excepto Abbadio, qui in Apologia Britannicæ nationis nonnihil ad criminationem Anglicæ Catastrophes reposuerit. Sed in Actis his nostris Cl. Jurii liber recensitus est, l. c. p. 54 seq. qui altero post anno prodiit, & Admonitionem pressim sequitur refellitque. Non autem ea propter supervacaneus habebitur hic labor, qui sua se soliditate ac elegancia commendat. Autor instituta comparatione inter Admonitionem istam & Petri Carpentarii virulentam Parisiensis lanienæ defensionem, & explosa Adversarii gloriatione quod annus cō Iō CXXCIX Fœderatis contra Galliarum Regem faustus non fuerit, duo præcipua accusationis capita amoliri studet, quorum primum consistit in satyrico spiritu Exulibus imputato, quodque acerba in Galliarum Regem scripta maximo numero publicent, atque iisdem delectentur, non secus ac Hugonotæ in Valesiam familiam injurias chartas incredibili copia & impetu produxerint. Autor & posterius hoc & prius negat, ostenditque, Fœderi potius Romanensium, quod *Lige* vocabatur, schedas istas esse adscribendas, provocans simul ad Poncetum, Mezeræum ipsumque Mainburgium. Deinde ex Claudii aliorumque probatis pro Exulibus scriptis demonstrat, quam modeste illi de Rege, quam amanter de ingrata patria locuti sint, monentque, Lactantium ac ceteros oppressæ Ecclesiæ Apologetas æturius aliquanto, sed juste omnino ac inculpate de paganis Imperatoribus eorumque vexationibus scripsisse, versoque ad iactationem Adversarii de Gallorum ceterorum & Britannorum cum Jacobo exulum modestia stylo, de Bartholomæi Linerii, quem Grandivallium nominabant, aliisque hujus generis diris conatibus exquisite disserit. Alterum criminationis caput, quod seditioso animo Reformati præditi sint, hypothesesque Monarchomachicas alant, non minus copiose refellitur. Nam Buchanani, Goodmanni & Paræi sententias, velut exterorum opiniones, a suis non probatas, Autor

missas fieri vult, mediamque eligi sententiam, quæ nec Tyrannidi faveat, nec Principes dependere a populo jubeat. Ceterum populo competere suum jus libertatis contra tyrannum asserendæ, exemplis ex omni Europa petitis probatum est. Hic Petrum Crudelem ab Arragoniis throno motum commemorat, Tribunal Justitiæ Arragonicæ, Rege majus, Carolum V Imp. a Castellanis solenni pacto obstrictum, Petrum a Lusitanis imperio exclusum, Joannem sine Terra ab Anglis repudiatum, Catalaunicos Ordines Gallo imperium offerentes, Lusitanos Gallorum ope Hispanicum dominatum excutientes, tum vetusta exempla Carolingicæ & Capetingicæ gentis, jus illud populi extra dubium collocantia. Præterea diligenter inculcat, principia Romanensium de Papæ imperio in Principes, etiam qua secularia, longe majori esse periculo obnoxia, quam illa, quæ populo nimium tribuere videntur. Tum rebelles Hungaros a Galliz Rege defensos aliaque id genus citat, cum primis vero Childerici exauctorati exemplum a Zacharia Pontifice solenniter approbatum. Caroli I verò eadem Britannicam nec Episcopalibus, nec Presbyterianis, sed fanaticæ factioni adscribendam existimat, Societati denique Jesuitarum Regicidia atque alia hujus generis facinora copiose exprobrat. Et hac ratione objectam Jacobi II Britanniz Regis exauctorationem excusat, allatis idoneis magno numero argumentis. Tandem Valdensium fata enarrat, armatumque eorum ad patrios Lares reditum defendit, expenditque, quæ Antagonista de Maccabzorum expeditione & prælio Drusiensi attulerat. Ampla Autoris nostri est responsio ad Monitoris Epilogum, in qua non solum quæ hætenus dicta erant, recapitulantur, sed multa quoque recens adduntur. Digreditur enim Auctor ad serviles & ad idololatricam prope accedentes Regis Gallici deprædicationes, narratque inter alia, Jesuitas Claromontanos, sublato Jesu nomine, Ludovicum M. ejus loco posuisse, sequenti capropter castigatos disticho:

Sustulit hinc Jesu posuitque insignis Regis
Impia gens: alium non habet illa Deum.

Occasio

Occasionem vero illi dederat Monitoris assentatio, qui illud Iseiaie de Massia dictum Gallico Regi adscripserat: *Ego salus sarcular calco, &c.* Inde Gallicam ceterasque Reformatorum vexationes cum prioribus illis Christianorum, quæ sub Imperatoribus Romanorum acciderunt, perpeffionibus comparat, Dodvelliq; insiftens vestigijs, his illas præfert: Neronis vexationem Romæ substituisse, sub Domitiano vix quinque aut sex Martyres occisos, vix plures sub Trajano, Hadrianum cædes mox inhibuisse, de ceteris multum decedere, si res diligentius examinatur. Reformatorum autem Martyres, si a Valdensibus computandi initium fiat, longe plures fuisse. Revocationem quoque Nannetensis Edicti graviter exaggerat, allatoque Christianæ Svedorum Reginae testimonio, triplicem ejus noxam, famæ, conscientia & potentia Regia describit. Sed præter hæc, quæ enotavimus, multa hinc inde observantur commemoratione digna. Sic Petrum Suavem, Tridentini Concilii enarratorem, Noster a Monitoris insultu, qui satyricam rabiem animumque omnis expertem pietatis ipsi adscripserat, p. 45 vindicat, Antelotique judicium illi opponit. Legerii sententiam, qui Valdenses non a Petro Valde, sed a vallibus, in quibus habitant, dictos censet, p. 230 suo calculo confirmat.

ELOGIUM DOMINICI GULIELMINI:

Insignem jacturam superiori anno fecit non modo Italia, sed universus orbis eruditus in Viro de Rep. litteraria multis nominibus bene merito, *Dominico Gulielmino*. Natus is est Bononiae d. 27. Sept. A. 1655, nec erraveris, si ad studia natum esse dixeris. Naturæ igitur dotibus cum indefessam jungeret operam, fieri non potuit, quin in scientiis multum proficeret. In Mathesi præceptore usus est *Geminiano Montanario*, Professore Mathematicum Bononiensi, qui ejus ingenium multum commendavit. Sub ejus præsidio *de flamma volante* publice disputavit A. 1677 & sequente a *Malpighio* in Doctorem Philosophiæ & Medicinæ

promotus, occasione Cometæ, qui A. 1687 comparebat, de cometarum natura & ortu epistolicam Dissertationem emisit: mox A. 1684 Eclipsis Solis observationem addidit, quæ d. 12 Jul. ejusdem anni contigit. Cum autem hydrometriam singulari studio excoleret, anno 1686 aquarum Bononiensium Superintendens constitutus est. Hoc tamen munus non impediēbat, quo minus Scientiis Philosophicis excolendis se traderet: unde & in patriam Academiam Physicam experimentalem a Dn. *Marfilio* institutam, immo eodem tempore A. 1687 in Societatem Regiam Londinensem, postea quoque in Academiis Regiis scientiarum Parisiensem & Berolinensem, nec non in Collegium Naturæ Curiosorum Leopoldinum receptus est. In prima A. 1689 disputationem de figura salium defendit & 29 d. Octob. ei Professio Mathematicum & eodem ferme tempore cura Calendarii Astrologico-Medici commissa. A. 1690 & 1691 aquarum fluentium mensuram nova methodo inquisitam proposuit, in his Actis quoque commemoratam: quibus contra *Dionysii Papini* objectiones, in his Actis obvias, duas Epistolas hydrostaticas superaddidit, alteram ad *Leibnitium*, alteram ad *Magliabechium* perscriptam. A. 1694 nova Professio Hydrometriæ constituta, quam ipse multum ornavit. Maximam quoque famam consecutus est egregio de Natura fluminum Tractatu, de quo diximus in Actis Anno 1698 pag. 297, & in quo multa nova ac singularia ad Architecturam aquarum spectantia leguntur. Neque vero solum theoria, sed & praxi polhuit. Hinc passim per Italiam ad reparanda littora & dirigendos cursus aquarum adhibebatur. A. 1686 Patavium ad obeundam Professionem Mathematicam evocabatur, & A. 1702 ad primariam Professionem Medicinæ theoreticæ evehebatur. Ab eo igitur tempore scripta Medica edere cœpit, non minore applausu, quam Mathematica. Prodiit nimirum anno 1701 Exercitatio ejus de natura & constitutione sanguinis, A. 1705 de salibus Dissertatio epistolaris Physico-Medico-Mechanica, A. 1707 Exercitatio de idearum vitiis, correctione & usu ad statuendam & inquirendam morborum naturam

tiram & A. 1710 de principio Sulphureo. Non commemoravimus prælectionem ejus pro theorica Medica adversus Empiricam sectam, quæ A. 1702 prodit. Versabatur adhuc in adornando Tomo secundo Tractatus de natura fluminum; editurus quoque erat unum de febribus, alterum de methodo medendi: sed mors præmatura impedivit. Obijt A. 1710 hor. 23 d. 12 Julii, anno ætatis 54, mense 9 & d. 15.

NOVA LITTERARIA.

IN tertia Parte Diarii Veneti Anni 1710 nuntiatur, Mediolani de Lacu Verbano, post Dominicum Macagnium, qui jam tum A. 1490, Paulum Morigiam, qui A. 1603, & Lazarum Augustinum Cottam, qui sub anagrammatico nomine Statii Trugi Catalauni in Macagnium commentatus A. 1699, de eo scriptis lætis eruditis egere, Johannes Josephus Vaglianus novum opus edidit anno superiore sub titulo: *Rive del Verbano, Descrizione Geografica, Idrografica e Genealogica*, in 12, idemque Vitas Archi-Episcoporum Mediolanensium & Epistolas Academicas edere molitur. Eodem anno Patavii Celeb. *Ramazzini*, exemplo, ut videtur, Ludovici Cornari, qui de Vita sobria, Marfilii Ficini, qui de tuenda salute Litteratorum, & Johannis Prevotii, qui Medicinam Pauperum scripsit, *pro tuenda Principum valetudine Hygiastica* vulgavit. Parmæ Franciscus Arisus in eo est, ut *Cremonæ Litterata*, (cujus primum Tomum, A. 1702 editum, in Actis A. 1706 p. 134 fl. memoravimus, secundi vero, qui A. 1705 prodit, pariter, cum primum ad nos venerit, mentionem faciemus) Tomi tertii Partem primam, in qua Parmenses eruditos usque ad medium seculi superioris claros percensabit, in lucem emittat. Sub finem quoque anni superioris Scipio Maffeus, Veronensis, librum elegantissimum Romæ vulgavit sub titulo: *Della Scienza Cavalleresca Libri tre*, in 4. Ibidem Franciscus Maria de Comitibus di Campello *Constitutiones Ducatus Urbini* una cum Patris sui, Solonis, Annotationibus & Decisionibus nonnullis Rotæ Romanæ, quæ huc referri poterant, spisso volumine in fol. publicavit. Prodiere & Romæ *Sacra Stromata Theor*

Theologico-Dogmatica, Scholastica & Moralia, selecta a P. D. Chrysofomo Scarfò, & Francisci Nicolai Ep. Dissertatio Historico-Canonica de Episcopo visitatore, seu de antiquo regimine Ecclesie vacantis, in 4. Venetiis Romualdus Riccobaldi, Benedictinus, Bernardum Montfauconium contra Franciscum Ficoronium (cujus Observationes in Diarium Italicum Montfauconii in Actis A. 1710 p. 114 recensuimus) tuendum suscepit, & prelo submit Apologiam sub tit. *Apologia del Diario Italico &c. contra le Osservazioni del Sig. Fr. Ficoroni*, Reliqua, quæ minoris sunt momenti, prætermittimus.

Gluckstadii *Nicolaus Petrus Sibbern* Bibliothecam Bibliothecariorum, sive de claris Bibliothecariis Syntagma parat. Quadringenti circiter Bibliothecarii jam ab ipso sunt notati. Cum vero accuratiorem indicem Chronologicum adjicere decreverit, quo cujuslibet Bibliothecæ præfecti ordine successionis enarrari debent, omnes omnium ordinum eruditos observanter rogat, ut, si quem accuratum unius vel alterius Bibliothecæ præfectorum catalogum collegerint, eum benevole sibi communicare non dedignentur. Trasmitti ea possunt Gluckstadium in Holsatis, aut si comoda illuc mittendi deerit occasio, Viro maxime Reverendo atque clarissimo *Johanni Alberto Fabricio* Hamburgi tradi possunt, qui, ut ad ipsum perferantur, haud gravatim curabit. Idem Celeb. *Fabricius* non tantum Partem secundam Libri IV *Bibliotheca Sacra & Memoriarum Hamburgensium* Tomum III prelo subjecit, verum & Leonis Allatii *Apes Urbanas* & Johannis Imperialis *Museum Historicum*, junctim recudenda, Typographo tradidit; quæ cuncta intra paucarum septimanarum spatium proditura speramus.

ERRATA.

Pag. 10 lin. 21, 30 & pag. 11 lin. 1 lege *Sbrackium*; pag. 12 lin. 28 dele *similiter*; pag. 16 lin. 1 pro *descendit* lege *ascendit*.

N. II.
ACTA
ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Februarii, Anno MDCCXI.

GENEALOGIE DE LA MAISON DE
la Tour.

i. e.

GENEALOGIA FAMILIÆ PRINCIPUM
de Turre, ex antiquis monumentis collecta per EN-
GELBERTUM FLACCHIUM, Fecialem
Regium in Provincia Limburgensi.
Tomii III.

Bruxellis, apud Antonium Claudinot, 1709, fol. ch. augustiss.
Alph. 12 Tabb. æn. 152.

AUtorem habet splendissimum hoc opus, qui in titulo commemoratur, Nobilissimum *Flacchium*. Ille vero cum post collecta quidem omnia, quæ huc pertinebant, ante tamen, quam a se possent edi, moreretur; *Claudinotus*, qui Genealogicas nactus erat tabulas *Lamirald* *Tassio* curante confectas ærique impressas, Flacchianos etiam labores sibi comparavit. Hos vero, quos nondum satis digestos Autor reliquerat, amicorum consiliis ita disposuit, ut totum opus *tribus Tomis, quatuor autem partibus* distinguatur, quarum divisionum illa ligaturæ commoditati, hæc argumentorum discrimini subordinatur. *Prima parte*, quæ *Tomum* simul *priorem* absolvit, introductio sistitur in *Principum de Turre originem, diversa* inde pro variis temporibus *insignia, bella cum Vicecomitibus* (Visconti) & aliis, *Descriptio Comitatus Valsassinensis*, quem possederunt in Italia, demumque *paterna* illorum origo, qua per *Eriprandi de Turre* cum *Valsassinensis Comitis Filia* conjugium, a *Martino*

G

inde

inde procreato descendunt, explicatur. *Pars secunda*, *Totum* quoque *secundum* constituens, in *maternarum* hujus gentis *familiarum veteris* inquit studiose. *Parte tertia* monstratur, quomodo Principes hi per matres suas, ab omnibus prope Græcis Latinisque *Imperatoribus*, Europæque *Regibus & Principibus* aliis descendant. In *quarta* denique *partes* quædam *singulares* & memoratu maxime dignæ recensentur, quas istorum Principum aliqui gesserunt, additis & *dignitatibus*, ad quas sunt elevati, & *matrimoniis*, quibus se gentibus aliis copularunt. Ultimo quoque loco *diplomata* quædam & *decreta* Imperatorum ac Regum Hispaniæ, gloriam hujus familiæ promoventium vel testantium, comparent. *Genealogica tabula*, quarum magnus est apparatus, æri sunt incisæ omnes, sic ut nominibus insignia semper jungantur.

Quantum ad *originem* horum Principum attinet, incerta sunt omnia, præterquam antiquissima nobilitatis prosapia, quam prodit hæc ipsa incertitudo. Etenim, quod a *Carolo M.* progenies eorum ducitur, cum *Arnolphi* Imperatoris filii dicantur *Aliprandus* & *Eriprandus*, filiarum *Vallasinensium* mariti ab *Arnolphi* successore, ne quid novi molirentur, in exilium acti, non nimis est firmum. Quemadmodum nec illud, quod nomen *Turrianorum* a socero demum acceperint, *Vallasinensibus* Comitibus jam inde a *S. Ambrosii* temporibus proprium, sub cujus auspiciis *turrim* quandam *Mediolanensem* adversus *Arianos* defenderint. Certior videtur *Jusselli* conjectura & *Baluzii*, qui a *Turrianis Pincis* (du Pin) ex *Gallia* originem eorum repetunt. Quicquid tamen hujus sit, est *Eriprandus* certe is, qui *Tacii Vallasinensis* Comititis filiam duxit in matrimonium, autor generis. Ab hujus filio *Martino Siganto* Historiam orditur Auctor, cujus ratione pars quarta, quæ vitas *Heroum* quorundam prolixius exponit, cum prima semper a nobis conjungetur.

F. IV p. 5. Martini hujus nepos *Paganus* occasionem primus dedit immortalibus inter suam & *Viccomitum* (*Visconti*) familiam ædiis: Scissis enim discordia populo & equitibus *Mediolanensibus*, ille huic *Pagano*, hi *Peregio* urbis *Archi-Episcopo* supremam

mam potestatem deferebant. Mortuo *Pagano* ad nepotem
 ejus *Martinum II* rerum summam plebis favore translata vo-
 lebat, defensoris & patris patriæ nomen ipsi tribuens, verum
 non nisi in *Philippo*, qui fratri Martino succedebat, anno
 1263 hæc dignitas Turrianis fuit confirmata, quippe cui
 perpetuum in se Dominium jurato etiam obstricta fide conces-
 sere Mediolanenses. Huic successit A. 1265 (sic enim legen-
 dum pro 1262) *Napus* vel *Napuleo* Pagani II filius, quem
 Rudolphus I Imperator procuratorem & Vicarium Imperii
 apud Insubres constituisse narratur. Is anno 1277 infidiis
 vincitur ab inimicis equitibus, nocturno prælio captis vel oc-
 cis Turrianis propemodum omnibus, Napi autem filius *Con-
 radus* cum patre captus, a Comensibus postea, quos læserant
Vicecomites, liberatus, anno 1295 paternam dignitatem vi-
 cuperat. Neque sic tamen diu Mediolanum tenuerunt Turri-
 ani. Anno enim 1311 *Vicecomites*, reconciliatam cum *Gui-
 done* Turriano gratiam simulantes, ad seditionem contra
 Henricum Imperatorem, qui tum erat Mediolani, moven-
 dam eum excitant. Ipsi vero, cum esset permotus, eum ad
 Henricum deferunt, eo rem redigentes, ut ditione pelleren-
 tur Turriani, restituta *Vicecomitibus* Mediolanensis Reip. ad-
 ministratio. Quamquam *Cassoni* potius Turriano, quem
 Guido excluderat, restitui debebat, quod tamen, cum morere-
 tur Imperator, a *Vicecomitibus* impediabatur. Sic ejecti
Turriani partim in *Valsasinensem* Comitatum se contule-
 runt, partim, quas *Vercellis* & *Alexandria* reliquerat pater, hæ-
 reditates adierunt, partim ad urbem *Bergomensis* delati,
montis Tassonis ditionem possederunt. Agnati reliqui hinc
 inde dispersi sunt, in *Pedemontium*, *Foro-Juliensem* ditionem,
Neapolitanum Regnum &c. concedentes; unde sunt adhuc
 plures ejus gentis familix, quæ *Oenipontem*, *Viennam*, *Belgiæ*
 civitates &c. inhabitant, vel in *Mediolanensi* etiam Ducatu re-
 cuperarunt postea *S. Pauli Marchionatum*. Ad nos jam illi so-
 lum spectant, qui a *Tassonis monte* gerunt nomen & in *Belgiæ*
 imprimis florent. Inter hos *Johannes Baptista* cum fratribus
Matthæo ac *Simone* per omnes Caroli V & Reginae Johanne

p. 2.

14.

17.

25.

35.

42.

36.

P. I p. 135.

provincias civis factus, cursuum publicorum in Imperio, Hispania & Belgio praefecturam est adeptus. Ejus insignibus Maximilianus I Aquilam Imperii bicipitem addiderat, quam in simplicem mutavit Carolus. *Lamoraldus II* a Ferdinando II primus ex Tassii Imperii Comes, *Eugenius Alexander* vero a Leopoldo Princeps primus creabatur.

In gratiam eorum, qui nexus familiarum nosse cupiunt, ex Tomo II nomina huc transferemus gentium, ex quibus uxores sibi legerunt Turriani, & quibus partim & ipsi dederunt, quarumque *yevees* ab Autore repraesentantur. *Acunna y Portugall, Arco, Baden-Durlach, Este, Furstenberg, Gonzaga, Goritz, Guevarra, Hardeck, Hobenlohe, Hornes, Lichtenstein, Lobkowitz, Mendoza y La Cerda, Munsterberg, los Ryo, Savorgnano, Scale, Schlick, Sfondrati, Vistoni, Zimmeren.* Harum omnium datur a Nostro conspectus, praeter quas tamen & aliae sunt plures, quibus matrimonio juncti fuere Turriani. Harum aliquas *parte quarta* recensitas & quodammodo delineatas videre possis a p. 75 ad 169, sub Titulo: *Alliances illustres des Seigneurs & Dames de la Maison de la Tour.* Nomina denique familiarum *Regiarum & Principalium*, ex quibus descendere quocunque modo Turriani P. III monstrantur, haec sunt. *Imperatores* e gente *Habsburgica, Suevica, Saxonica, Franconica, Suplenburgensi, Luxemburgensi.* *Cplitani* e gente *Flandrica, Valesia, Corsenaa,* (Courtenay) *Comnena, Angelia, Tarentina. Reges* *Castella & Legionis, Francia, Arragonia, Neapolis, Navarra, Portugallia, Hungaria, Bobemia, Anglia, Polonia, Sicilia, Hierosolymorum, Cypri, Arelati, Obotritarum,* (vel Duces Megalopolitani) *Magni Duces* *Lithuania, Duces Burgundia, Lorberia & Brabantia, Lotharingia, Limburgi, Brunsvici, Merania, Britannia, Carintia, Glogovia & Silesia, Teci, Comites Palatini ad Rhenum, Marchiones & Duces Austria, Marchiones Badenses, Estei, Principes Slavonia, Pomerania, Anhaltini, Veronenses & Scaligeris, Comites Flandria, Hannoveria, Duces Zaringia, Comites Mauriana & Sabaudia, Hollandia, Campania, Landgravius Thuringia, Leuchtenbergi, Comites Ar-*
vernia,

vernica, Droci (Dreux) Barcinona, Artesia, Vicecomites (Vinconti) Comites Clivia, Foxi (Foix) Bononia (Boulogne) Principes Mantuani, Comites Marca & Lusignani, Tolosa, Chartrenses, Kiburgi, Geneva, Bari, Rbetelenses.

ATLAS NOVUS EXHIBENS ORBEM TERRARUM per naturæ opera, historia novæ ac veteris monumenta, artisque Geographicae leges & præcepta; Autore R. P. HENRICO SCHERER, Societatis Jesu.

Augustæ Vindel. Dilingæ & Francof. apud Joh. Casp. Ben-card, 1710, 4 maj. ch. augustiss.

Alphab. 12 & tabb. Geogr. ac figg. prope 200.

Hic vasti fatis corporis Atlas non solum multis Geographi-cis tabulis exornatus est, &c, quod vulgo in libris Geogra-phorum fieri solet, Orbem universum in certas partes distribu-tum sistit, harum situm indicat, & ad diversas coeli plagas re-fert, quasque provincias, urbes pagos & reliqua, con-tineant, enumerat, verum & omnia in eum conferre voluisse videtur Cl. Autor, quæ ad plenam creati mundi cognitionem pertinent. Hinc in principio de Orbis terræque prima origine, interna structura, externo ornatu, & quæ huc faciunt rebus a-liis egit, deinde quæ hominum eum incolentium conditio cum in ecclesia, tum in civitate, qui status sit, exponit, & demum, quæ ad Geographicam ejus delineationem proprie spectant, adducit. Ut vero paulo accuratius de toto opere constet, mo-nere necesse est, illud divisum esse in septem Partes, quarum *prima* mundum exhibet prout ab Architecto infinite sapien-te Deo fabricatus est. Vocatur autem hæc pars Geographia naturalis, & agitur pluribus in ea de conditi mundi subluna-ris sine, principiis, forma, & quæ huc faciunt, de structura superioris & inferioris: ut nimirum in hoc inferiore ignes subterranei, aquæ, aer, & ejus varia attributa, & effectus, mi-neralia, metalla, & sub terra viventia producantur; atq; subter-ranei mundi distributio instituitur. Superior in tres contigna-tiones

tiones designantur, in quarum infima sunt aquæ salæ & dulces; salæ in Oceano, cujus tota natura exhauritur; dulces in lacubus, stagnis, paludibus, & fluviis, quorum potissima & notata maxime digna recensentur, atque incolæ aquarum & saliarum & dulcium enarrantur. Mediam contignationem terra constituit, cujus naturalem descriptionem Autor ita perfecit, ut omnia attigisse videatur, quæ in ea pleniori tractatione digna sunt, quam ne quidem per compendium hic sistere rerum ubertas patitur. Tertia contignatio atmosphæra est, sive aer inter globum terraqueum & Lunæ cavitatem expansus variisque exhalationibus permixtus, cujus naturam propriam, varietatem, triplicem regionem, altitudinem, motum, & hinc oriundos ventos, ac horum varias affectiones, & in atmosphæra viventia Autor exhibet, & tandem de globi terraquei dispositione, sine, necessitate, & utilitate disserit.

Secunda pars Geographia Hierarchica dicitur, quam & Paradisi stationem appellare placuit; pertractat hæc statum ecclesiasticum Romano Catholicum, per universum Orbem, uti hic asseritur, dispersum. Hæc porro in duas sectiones dividitur, in quarum prima adumbratur status veteris ecclesiæ, ejusque gubernatio per visibile caput adstruitur, quique hunc ordinem introduxerit, quæ passim officia, & qui honorum tituli obtinuerint, ostenditur; præterea Patriarchatus recensentur, inter quos primatum semper Romanus Pontifex tenuerit; singulorum autem Patriarchatum fines & ecclesias subordinatas tabulæ Geographicæ exhibent. In secunda tractatione proponitur facies modernæ Romanæ ecclesiæ primariaque summi Pontificis sedes, & ejus eligendi ritus, temporale dominium, spiritualis potestas, ecclesiasticum regimen, & ad utrumque pertinentia officia, Romanæque fidei per Orbem universum propagatio, sectæ, & superstitiones describuntur, tum in quibus provinciis sola catholica religio caput esseret, vel sectæ permixtæ sint, atque ubi etiam Judæis synagogas habere concessum sit, enarratur, quin & religionis Romanæ propagandæ subsidia, ordines sancti, eorumque confessores illustres, ordines item equestres, academiarum & eruditorum semina-
ria, prærogativæ porro Romanæ ecclesiæ, quæ in templorum

magnificentia, turrium miranda structura campanarumque magnitudine atque aliis ad pompam Romanæ ecclesiæ pertinentibus spectatur, exhibentur, admixtis pluribus tabulis æri incis, iisque ita adornatis, ut provinciæ, in quibus Rom. Pontificis nulla est auctoritas, fusco colore quasi tenebris obductæ sint, catholicæ vero luce sua radient. *Pars tertia* Geographia *Mariana* Nostro appellatur, ideo quod statuas & imagines magnæ Dei Matris universo orbe beneficiis & prodigiis inclutatas ubivis præfert. Hic p. 56 narratur, Lugaviæ in Carinthia statuam B. Mariæ conspici, ad quam ferantur ante baptismum mortui, qui, si altari imponantur, & vitæ adhuc quidquam sit reliquum, frequentia ejus signa præbeant, sin autem revera expirarint, tantisper in vitam redeant, dum sacro fonte lavati sint. Nec minus portentosum videbitur, quod p. 78 de veteri monasterio in Bavaria, cui Pollingen nomen est, narratur, quod cum juxta illud sacellum B. Virgini de Victoria extrui curaret rusticus, ejus gallinæ eodem tempore, quo fundamentum jaceretur, anno 1631, ova pepererint, in quibus delineata quasi fuerit imago Deiparæ capite radiato, dextro brachio filiolum sustinentis, & pedibus Lunam calcantis. *Quartam partem* Geographia Politica constituit, magna pars operis, in qua status orbis civilis proponitur, atque agitur de diversorum Imperiorum, in quatuor majoribus mundi partibus, forma & regimine, de provinciarum juribus, de civium moribus, & viris ingenio vel arte claris, de artium progressibus, populorum divitiis, robore & reliqua. Ex hac multa liceret decerpere præcipua, quæ faciunt ad illustrandam historiam virorum doctorum exterarum gentium, eorumque scriptorum, imprimis eorum, qui Pontificis sacra colunt, & ad sacros ordines pertinent: sed brevitas legum memores ad ipsum Auctorem evolvendum Lectorem remittere cogimur, id solum monentes, luculentum indice hanc Partem exornatam esse, qualem rerum in illa varietas postulat. In *parte quinta* tractatur Geographia artificialis, & omnia illa describuntur, quæ ad Artem Geographicam absolvendam requiruntur. Hic itaque descriptos videas meridianos, tum meridiani primi inventi

endi

eadi methodum, cum secundum antiquos tum recentiores, longitudinis & latitudinis indagationem, sphaerae terrestris & armillaris constituendae rationem, globi terraquei in plano ichnographico, Opticam & Geometricam, & tandem varios modos delineandi Tabulas Geographicas, atque ipsam quatuor mundi partium ideam chorographicam & hydrographicam. *Parte sexta* omnium provinciarum loca in tabellis exhibita sunt & secundum literarum alphabeti ordinem disposita, simul additis vernaculis locorum nominibus. In descriptionibus illa tantum adferuntur, quae maxime digna notatu visa sunt; longitudinis quoque & latitudinis initur ratio, non ex propriis observationibus, sed doctorum Virorum fide; unde nec pro norma esse vult Autor, sed aliorum diligentiae commendat, ut errores forte admissos emendent. *Critica quadrupartita* finem imponit toti operi, labor Autoris posthumus, eoque in multis imperfectus, observationibus quippe, quas Autor per continuos quadraginta annos in subsidium astrologiae naturalis circa aeris & tempestatum mutationes, vel a se ipso notatas, vel ab aliis acceptas habuit, frustra post illius mortem quaesitis. Interim Editor, quicquid esset reliquum, in quatuor partes divisum subjunxit, quarum prima est crisis Geographica, quae in synopsi illa exhibet, quae in Geographia artificiali de methodo delineandi exactissimo chartas Geographicas sparsim dicta fuerant: secunda est crisis historica, de religionis christianae per Orbem disseminatae moderno statu, de cohaerentia partium globi terraquei, & de partibus circumpolaribus recens detectis: tertia crisis technica dicitur, & versatur in planisphaerii, instrumentorum ad Geographiam pertinentium praecipui, explicanda fabrica, & usu ejus per varia problemaata: quarta demum est crisis Astrologica, in qua arcana tam judiciaria, quam naturalis Astrologiae evoluta sunt, passim quidem ob Autoris mortem mutila.

JOHANNIS ADLZREITTER A TETENWEIS, *Arcani consilii Cancellarii, Amalium Boicae gentis Partes .III., quibus Historia a prima Bojorum origine usque*

que ad A. MDC LI, quo Maximilianus Elector Bavarie decessit, continetur. Accessere ANDREÆ BRUNNERI, e Soc. Jes. Annalium Boicorum a primis initiis ad annum M CCC XI Partes III. Editio nova, ad Monachicas accurate recusa, novoque Indice locupletissimo instructa. Cum Prefatione GODEFRIDI GUILIELMI LEIBNITII.

Francof. ad Mocnum, impensis Joh. Friderici Gleditsch & Filii, 1710, f.

Alph. 10 pl. 15.

AMbo isti historiae Boicae scriptores, nitidissime ac emendate recusi, fortunam hanc Amplissimi Viri, Ferdinandi Ludovici de Bresler & Aschenburg, Senatoris Wratislaviensis, consilio debent. Nec exiguum iis ornamentum addidit Ill. Leibnitii Praefatio. In ea primum de historiae Bavaricae praecipuis Scriptoribus agit, quibus meliores nullam Germaniae superioris partem invenisse judicat, sive res sacras, sive civiles spectes. Johannem Aventinum, a patria Avensberga ita dictum, a familia Thurmaierum, laudat, quod, praeter antiquissima nonnulla ex ingenio aut fabulatoribus deprompta, cum fide & judicio, nec ineleganter scripserit. Et iidem quibus ob libertatem, qua Ecclesiasticorum vitiis passim succenset, invisus est, vel ideo ignoscere poterunt, quia primus forte Johannam Papissam explosit, quae antea Scriptorum consensu pene consecrata habebatur. Cum de Marco Vellero agit, ei libellum Italicum, qui *Scrutinii libertatis Venetae* titulo prodit, vindicat, adversus alios, qui Marchionem de Cueva Legatum Hispanum substituunt, qua de re conf. Acta A. 1710 p. 253. Agnoscit tamen, eum, dum Venetos Imperatoribus nostris subjectos fuisse contendit, nimium causae suae serviisse. Ceterum mortem ejus ait Rebus ipsius Boicis maximam spem intercepisse, cum editae in casu Thassilonis desinant. Ipse vero Maximilianus, Bavariae Dux & postea Elector, conficiendae historiae Bavaricae curam Andreæ Brunnero S. I. de-

M

man-

mandavit, qua in tribus voluminibus, Monachii in forma, ut vocant, octava editis, defunctus est. Primum A. 1624, secundum A. 1629, tertium A. 1637 excusum est, quod fere periisset, Autore Suecica irruptione turbato, & obsidis nomine per triennium Augustæ Vindelicorum retento. Sed non ultra A. 1314 produxit opus, cui per superiores historiam Ludovici Bavari ex sua Principisque sui sententia pertexere non licebat, ne Roma offenderetur, cujus studio peculiari voto suos ista Societas adstringit. Jussu tamen Maximiliani, qui omnino vindicari Ludovici causam volebat, Brunneri laboribus usus est Nicolaus Burgundus. Et alia peculiari opera contra Abrahamum Bzovium cum tuitus est Jos. Georgius Hervvartus. Postea Jacobo Balde, ejusdem Societatis & elegantissimi ingenii Viro, continuandæ historiæ negotium datum est, cujus quædam vidisse specimina, sed ad novissima tempora pertinentia, Ill. Leibnitiuſ meminit. Quanquam is longo & laborioso opere a carminibus, quibus summopere excellebat, abstrahi impatiens, aulae convictum illi prætulit. Quod aliquis huiusmodi hoc festive ultus est:

Hic situs est, Boiam qui bibit historiam.

Tandem qui congereret, quicquid ad res Boicas pertinebat, plenamque ejus historiam a primis inchoatam initiis ad suam ætatem produceret, delectus est Jo. Adlzreiterus. Et hunc quidem stylo cujusdam Warfusæi, quem Balbinus Johannem Ferveaux vocat & Jesuitam Lotharingum facit, multi affirmant, & ipse Ill. Boineburgius Autori nostro aliquando testatus est. Quis nihilominus illi satis in sua eruditione præsidii fuisse censet, insigni rerum usu fulta: labore tamen superfedere potuisse irris, quæ Brunnerus jam dederat: nec ubi hic deseritur, in melius iri. Altera præfationis parte in initia gentis inquirat, & primo in nomen. Monet, ad consensum nominum & similitudinem non satis tuto provocari, in constituendis antiquorum populorum originibus. Wendos idem pene nomen habere cum antiquis Vandalis, successisse etiam in eorum sedes. Hos autem Germanam gentem fuisse cum e Veterum

terum testimoniis , tum e Regum nominibus constare: illos ad Sarmatas vel Slavos referendos esse , ipsam linguam arguere. Tum supponit, vetera gentium nomina interdum origine sua nihil aliud significare, quam gentem hominemque in universum, eodem modo quo propria montium, fluviorumque vocabula, nihil aliud quam montem, fluviumve aut absolute, aut circumstantiis quibusdam descriptum denotant. Itaque Boiorum nomen derivari a voce *Boy* verisimillimum credit, quam majoribus nostris juvenem significasse, ex hodierno Anglo Saxonico conjicit, & voce vernacula *Bube*, seu ut superiores Germani loquuntur, *Bueb*, idque nomen perinde ac Gallorum vocem *Garçon*, non primæ pueritiæ saltem, sed adultiori etiam juventuti hæsisse. Boii habitaverunt initio in Boiohemo, quod Boiorum patriam interpretatur, intra Hercynias sylvas, in quam regionem imperante Augusto Maroboduus, cum alios populos, tum præcipue Marcomannos suos, qui in Moravia ad Marcam fluvium hæctenus egerant, induxit, Boiis non tam ejectionis profusus, quam subactis & in Marcomannorum nomen ac Republicam adscitis. Nec tamen Boiohemo tota gens Boiorum fuit conclusa. In Noricum etiam, Pannoniam, Italiam, Galliamque colonias suas diffudit. Nam cum Helvetis, quibus tum fuit contermina, expeditionem in Gallos facientibus, triginta duo capitum millia, quorum quarta pars armata, emisit, victisque Helvetis & domum remissis, Boiis Arduis petentibus ad finium suorum præsidia concessi sunt. Eos vero, qui a dextra Danubii ripa usque ad Alpes habitabant, colonias in Italiam duxisse credibile est, cum Latini sub appellatione Gallorum tam Gallos proprie dictos, quam Germanos comprehenderent, gentes lingua tum & moribus sibi simillimas. Itaque Livius gentes Alpinas semigermanicas vocat, & Galli a citeriori Rheni ripa ad Pannonas usque diffusi veteribus memorantur, qui revera Germani fuere. Vnde infertur, Gallos, qui in Græciam ipsamque Asiam progressi feruntur, ex Boiis aliisque Germanis profectos fuisse. Recenseri enim inter Galatas Tolistoboios;

Tectosages autem, qui itidem inter eos memorantur, a Tectosagibus, qui longe remoti in Gallia Narbonensi vixere, non derivandos esse, sed diversis gentibus, ut fit, idem nomen fuisse. Hinc etiam illorum conjectura exploditur, (quam utrumque Historicum nostrum sequi videmus) qui primos Boios ex Gallia (Lugdunensi) accersunt, cujus Regem Ambigatum circa A. C. 150 juventutis partem Duce Belloveso in Italiam, Sigeveso in Herciniam emisisse tradunt, sortis arbitrio utrique Duci terram suam destinante. Post Augusti tempora in Germania Boiorum nomen absorptum est, præcipue a Marcomannis, qui celeberrimum bellum cum Marco Antonino gessere. Velsi sententia est, adventantibus Czechis Slavonicis populis, Bohemia pulsos Boios in Nariscis, Palatinatu scilicet superiore & vicinis locis, ac deinde tracto Danubio, in Vindelicis, quas nunc habent, sedes fixisse; & Theodonem quidem Ducem, Theodorico Ostrogothorum Rege in Italia regnante, Boiis præfuisse. Qui ut commentitius sit, Noster veretur, & Boios istos tractus coluisse diu ante Slavorum irruptionem, imo antequam Maroboduus Boiohemum occuparet, verosimilius censet. His itaque explosis ponit partem Boiorum veterum subalpinorum, reliquis pene oppressis, in mediocri aliquo tractu, tametsi Historicis & Geographicis non memorato, se conservasse, atque ex eo deinde felicibus armis diffusos præscam celebritatem recepisse. Nomen vero Boiorum Germanica terminatione Bojer, vel Bajer, in Baiouarios, vel Bajobaros lenta pronuntiatione producere, tandemque Bavaros inde extorquere facile fuisse. Ultimo loco fines veteris Bavarorum Regni attingit, & Noricum ei subijcit. Quod licet olim a Vindelicia Oeno fluvio, a Pannonia monte Catio separaretur, posterioribus tamen illis temporibus Vindeliciam complexum, & ad Lycum fluvium extensum fuit. Imo ad mare Adriaticum & Italiæ fines procurrit Bavarorum imperium. Sed quod Austriam ab eo avulsit Fredericus I, eamque Stiria, Carinthia, Carniola, & Meraniz vel Tirolis regio secuta est, hodiernus Bavariz circulus veteri regno multum factus est angustior.

IOHAN-

JOHANNIS MARCKII SCRIPTURARIÆ
*Exercitationes ad XXV selecta loca Novi
 Testamenti.*

Amstelodami, apud Iacobum Borstium, 1710, 4.

Alph. 4 pl. 8,

INter celebres hac ætate interpretes Scripturæ S. non potestremum nomen est Cl. Lugdunensium Theologi, Jo. Marckii, cujus scripta pleraque magno numero edita, quorum catalogum huic Volumini subjectum deprehendimus, in exponendis vel integris Sacri Codicis libris vel difficilioribus locis versantur. Posterioris generis complures dissertationes, quatuor collectas Voluminibus, edidit, quorum *primum* titulo *Exercitationum Textualium* ad L Selecta loca Veteris & Novi Testamenti A. 1694 editum in Actis hisce ejusdem anni p. 234. recensitum est. *Secundum* A. 1697 evulgatum totidem utriusque Testamenti dicta sub titulo *Exercitationum exegeticarum* enucleata exhibet. *Tertium*, A. 1706 p. 483 a nobis recensitum, pari numero utriusque Testamenti loca obscuriora enodat, præscripto *Exercitationum Biblicarum* titulo. *Quartum Exercitationum Scripturarum* inscriptione insignitum in duos divisum est tomos, quorum priore XXV Vet. Test. loca explanantur, edito A. 1709. Posterior tomus nunc luci publicæ fuit expositus, quo N. T. totidem loca illustrantur, ea servata ubique methodo, ut Autor aliorum sententiis magna cum diligentia acquisitis ac præmissis, quin & sub examen vocatis, suam stabiliat sententiam, quæque opponi posse visa sunt, refellat ac diluat.

Exercitatione I ad Matth. II, 23 inquirat in prædictionem Prophetarum de Iesu vocando Nazareno, tandemque statuit, Evangelistam mente respexisse ad multiplex nomen *germinis*, Messie passim in monumentis Veteris Testamenti tributum, ac præcipue *Zachar. VI, 12*. *Secunda ad Matth. III, 11* de *baptismo in igne* disserit, ejusque se sententiæ patronum præbet, qua hoc loco statuitur *ἐν δαὶ δὴ ὄν*, quasi dictum sit: *ille vos baptizabit spiritu igneo*, vel *igne Spiritus Sancti*. *Tertia ad Matth. XI, 11* agit de *minore in regno celorum, majore præ Joanne*. Ubi CR

Marckius suam facit eorum sententiam, qui per τὸν μικρότερον
 intelligunt *minidum* quemvis Ecclesiae N. T. post Christi glori-
 ficationem collectae seu Apostolum, seu ministrum, seu etiam
 membrum. Verum non dubitamus, veriore esse receptam
 & ab ipso quoque Cl. Marckio §. VII commemoratam inter-
 pretationem, qua Christus de semet ipso loqui creditur. Si
 namque recordamur paulo ante, quam Christus hæc locutus
 est, eum a Ioannis discipulis, jubente magistro, rogatum esse,
 an ipse sit verus & tandiu expectatus Messias, iisque respon-
 sum ad pertinens dedisse: non immerito colligimus, Chri-
 stum hanc occasionem arripuisse, idem quoque reliquos tum
 congregatos auditores tacite ac perplexe docendi. Post-
 quam enim eximia laude Baptistam decorasset, tandem *v. 10*
 diserte dicit, hunc esse *præcursorem Messia*. Ac statim *v. 11*
 hinc concludit, Ioannem Baptistam omnibus hominibus aliis
 dignitate maiorem esse: nisi quod ille, qui in regno Dei de no-
 vo reparando junior eo sit, & post illum veniat, illo sit major:
 quippe cuius annunciandi gratia Ioannes fuerat a Deo missus.
Μικρότερος igitur hoc loco significat *junioem*, ut Iacobus vo-
 catur ὁ μικρὸς *Marc. XV, 40*. Nec aliter Ioannes ipse de Messia
 locutus est, quam hoc modo: *Is, qui post me venit. Exerci-*
tatione IV ad Matth. XI, 12 agit de βίαις μὴ καὶ ἀπαραγμῶν
regni caelorum a diebus Ioannis. Id Cl. Autor capit de persecuto-
 ribus præ aliis vim inferentibus regno caelorum, id est, Eccle-
 siae Christi, & potentia sua abutentibus ad regnum caelorum
 ferarum instar diripiendum: quorum tamen conatus promo-
 tionem doctrinae Christianae plane impedire aut ejus orientis
 & perumpentis progressum sistere haudquaquam possit.
Quinta ad Matth. XV, 3-6 dilucidat traditionem Judaeorum
 adversam divino mandato de parentibus honorandis. Hic
 iste confirmatur sensus: *Quocumque ex me five ex meo jurari*
posses, id consecratum Deo est, adeoque te jurare, mi parens,
non possum. Sacrilegum hoc dogma inter Judaeos receptum
 fuisse, contra quosdam, qui dubitandi causas afferunt non
 leves, doctissime evincitur. Ac tandem cum Phariseorum illa
 doctrina confertur Pontificiorum de Votis filiorum mona-
 sticis

ficis placitum, olim jam in Gangrensi Synodo condemnatum. *Sexta ad Matth. XXIII, 6-22* contemplatur juramenta per creaturas. Hanc exercitationem pereruditam cum breve in compendium redigere non liceat, Lectori perlustrandam relinquimus. *Septima ad Marci XIII, 32* opposita est *Matthæo Hofmanno*, Chronotaxis Apocalypticæ auctori, durationem mundi definire auso. Probat igitur Cl. Marckius, postquam contra Hammondum ac Lightfootum demonstravit, citata Christi verba non de vastatione urbis Hierosolymitanæ, sed de extremo illo iudicio capienda esse: *diem & horam* non strictè & propriissime dici, quasi annus quidam, ac fortasse mensis quoque ac septimana, non autem ipse dies dieique illius hora, præfinitè sciri possit, sed locutione proverbiali significare tempus curatissime determinatum. Quando autem & sibi extremi iudicii notitiam denegat Christus, Cl. Autor iudicat, non id esse intelligendum secundum Deitatem, sed secundum humanitatem, ipsi personaliter unitam. Nam, inquit, *humanitas perfectionum divinarum in se non erat capax, & imperfectiones nostras essentielles & miserabiles quoque ante glorificationem accepit: atque cum profecerit sapientia atque ac φιλίας, nevisquam ab omni ignorantia fuit exempta.* Ostendit porro, eo dicto angelis & hominibus scientiam extremi iudicii denegari in perpetuum, non quasi illo tantum tempore, quo Christus id dixit, illud ignorarint: & ceteris quoque Hofmanni exceptionibus satis facit. *Octava ad Luc. II, 14* angelorum hymnus Christo nato decantatus illustratur. Hic illud singulare est, quod Cl. Marckius putat, per *εὐδοκίαν ἐν αἰ. & πάσι* intelligi Christum ipsum, eo tempore per incarnationem suam ad homines delatum. *Nona ad Luc. XXIII, 44 & 45* expendit extraordinariam illam Solis obtenebrationem, Christo cruci affixo observatam: ubi vero similis esse docet, quod illæ tenebræ Iudæam & vicinas illi regiones tantummodo presserint, quam quod per totum Orbem terrarum fuerint diffuse. *Decima ad Ioan. I, 52* considerat ascensum descensumque angelorum super Filium hominis. Quo loco Cl. Autor existimat intelligi ministerium angelorum in ipsius nati-
vitate

tivitatem, tentationem, agonem in horto, resurrectionem & ascensionem, immo & in extremo iudicio exhibendum. *Undecima* ad *Ioann. II, 20* tuetur hanc sententiam, quod per 46 annos ædificationis templi sint intelligendi tot anni in extruendo templo consumpti, ita ut anni distincti structuræ sub Zorobabele & sub Simone atque aliis minus notis temporibus jungantur. *Duodecima* ad *Ioan. V, 26* contendit Cl. Autor, pet datam Filio a patre vitam in se habendam respici ad generationem Filii æternam, hancque inde probari posse. *Exercit. XIII* ad *Ioan. VIII, 56* agitur de Abrahami ἀγαλλίασι ad videndum diem Domini, huiusque visione lata. Hoc autem de mentali visione exponit, qua Patriarcha viderit tempus Christi, seu viventis in his terris, seu etiam regnantis in cœlis. *Exercit. XIV* ad *Ioan. XIII, 30* disputatur, an Judas proditor Cœnæ Dominicæ fuerit particeps? Cl. Marckius loco citato potissimum nimis id negat, & argumentum ex Lucæ historia opponi solitum uberius solvit, nec non rationes dissentientium alias levioris ponderis. *Exercit. XV* ad *Ioan. XVIII, 31* differitur de suppliciorum capitalium jure apud Judæos tempore Christi patientis. Confutatis iis, qui sublationem ejus juris restringunt vel ad certum genus criminis, vel ad certum supplicii genus, vel alia commenti sunt, accurate demonstrat, verba illa loco citato generali sensu capienda esse de jure gladii Judæis prorsus ablato per Romanos, solutis, qui a pluribus contra neantur, nodis. *Exercit. XVI* ad *Act. I, 12* de itinere Sabbathi & loco Dominicæ ascensionis agitur. Ostendit in ea Cl. Autor, iter Sabbathi fuisse spatium bis mille cubitorum seu mille passuum. Simul Ioannis ac Lucæ loca de eò ægentia explicat, & in concordiam redigit. *Exercit. XVII* ad *Act. II, 1* inquitur tempus ac locum donati Apostolis S. Spiritus. Ut omittamus doctam curiosamque de tempore tractationem, locum fuisse putat eadem in domo, eodemque ἑστραπέω, in quod post Christi ascensionem Apostoli se contulisse dicuntur *Act. I, 13*. Eos perinde, qui locum illum constituunt intra templi ambitum, refellit, ac privatam fuisse domum, quatuor propugnat rationibus, quarum hæc sunt præcipuæ:

cipuz: 1 a silentio de templo in historia & paschatis ultimi & effusionis spiritus; 2 quod minime constet, istiusmodi domos & coenacula amplissima in templo fuisse. *Exercit. XVIII ex Actor. XV, 18* contra Socinianos disputat pro deceptorum & præscentiæ divinæ æternitate. *Exercit. XIX* explicat dictum Pauli *Rom. II, 4*, idque contra Universalistas, quos vocat, speciatim Curcellæum vindicandum suscipit. Probare nimirum conatur, hoc dictum ad Judæos esse prolatum ab Apostolo, non ad gentiles, id quod confirmat 1 ex amplissima divinæ benignitatis hoc versu facta descriptione, 2 ex initio capitis hujus, quo Paulus alloquitur Judæos, 3 ex eo, quod Apostolus differit de cordis durtie & graviore damnatione, imprimis de judicio DEI in Judæos ἀπροσωπολήπτι, 4 ex v. 17, ubi Paulus manifeste sermonem ad Judæos convertit. His suppositis, quod scilicet Apostolus hic Judæos compellet, plane concidere putat argumentum pro sufficientis gratiæ universalitate, hoc ex loco petitum. De isthac dissertatione si breviter, quid sentiamus, dicere liceat, (quamvis alias ab ejus generis disputationibus prorsus potius abstinemus) fatemur, Cl. Marckium dilucide probasse, Paulum ea verba direxisse ad Judæos, atque adeo locum istum ad confirmandam divinæ gratiæ universalitatem minus docte a quibusdam afferri, sed hinc tantum illud conficitur, quod inter tot alia argumenta, ad dogma istud probandum produci solita, hoc minus firmum sit, non autem, quod ipsum dogma idcirco vacillet, cum satis dilucidæ suppetant rationes aliz, quibus qui non moventur, se adhuc præjudicio ex falsa capitis IX Epistolæ ad Romanos explicatione hausto teneri, manifesto produnt. *Exercit. XX* agitur ex *Rom. IV, 13* de promissione hereditatis mundi Abrahamo & posteritati ejus facta. Nam nulla ejusmodi Abrahamo facta in Veteri Testamento legitur promissio. Existimat igitur Cl. Autor, respici a Paulo locum *Genes. XVIII, 2, 7, 8*. Cum enim hic DEUS polliceatur Abrahamo, se ipsi ejusque posteris futurum esse Deum, non potest, judice Nostro, ille se ipsum alicui in fœdere addicere ut Deum in sensu plenissimo, nisi & jus fœdera-

foderale ac testamentarium ei largiatur in omnia sua bona, quorum sic ipse constituitur heres legitimus. Adeoque putat Cl. Marckius, his verbis Abrahamo per tacitam consequentiam promissam fuisse hereditatem omnium in hoc mundo, tum in futuro. *Exercitatio XXI* versatur in exponendis illis verbis, quæ *Rom. V, 12* occurrunt: *ἐφ' ὧ πάντες ἥμαρτον*. Significatum eo quod, quia Pelagianis faveat, rejicit, licet approbatum a Calvino, Martyre, Piscatore, Pareo. Ipse ita exponit: *in quo*, scilicet Adamo, omnes ad unum homines, etiam peccati nullius actualis proprii & personalis rei, peccaverunt & vere peccasse censentur. Dicta plura adfert, quibus ἐνι positum reperiatur pro ἐν. Sed ea magis Auctoris causæ obsunt, quam profunt. Quæcunque enim exempla adducit, si quis evolvere velit, deprehendet, in iis ἐνι significare vel *super*, vel *in* cum accusativo, vel *propter* vel *objectum* actionis. Contra potius ἐφ' ὧ significat *causam*, *Matth. XXVI, 50*, *2 Corinth. V, 4*, *Phil. III, 12*. Eodem sensu a profanis scriptoribus illud ἐφ' ὧ usurpatur, observante ac testimonia producente Matthæo Devario lib. *de partibus Græcæ Linguae* p. 143, 144. Neque adeo Cl. Marckius causam habet mirandi, cur præter alios & Piscator scripserit: *Nec puto, ἐνι pro ἐν reperiiri hoc sensu*. *Exercitatio XXII* indagat sensum loci *1 Corinth. XV, 19*, & disquirat, quo sensu Paulus negaverit, Christianos in hac vita sperare in Christo solum. Putat, non male a quibusdam voculam *μόνον* jungi cum vocibus *in hac vita*, non tanquam designantibus durationem actus spei, (nam, inquit, spes illa fidelium utique cum hac vita finitur, & in consummatam rei antea speratæ possessionem convertitur,) sed tanquam spectantibus ad spei objectum. Ipse tamen tres novas proponit explicationes, quarum *prima* hæc est, ut *in hac vita* non intelligatur vita nostra, qui speramus in Christo, sed vita Christi ipsius, in quo speramus, & quidem vita ejus, quam egit olim in terris tristem, ignominiosam & mortalem. Ut sensus sit: *Spes Christianorum nensiquam est in illa terrestri Christi vita, aut in Christo vivente in his terris fundata, sed etiam & multo magis in ipsius gloriosa resurrectione ac, quam nunc vivit, vita immortalis*. Altera hæc est: *Si in*

hac

*hac vita nostra nos, qui speramus, dum speramus, & eo quod speramus, sumus tantum in Christo, communionem sic & eo usque habentes cum eo, absque communionem felicissima post hanc vitam inferiores omnibus hominibus sumus. Tertia, quam sibi maxime placere ait, exegesis particulam *μὲν* refert ad totam emuntiationem hoc sensu: Si in Christo speramus durante hac vita absque fructu operato & laeso istius nostra spei post hanc vitam, uti res se habebit, si dormientes in Christo perierunt, miserissimi sumus omnium hominum. Verum videtur Vir Cl. frustra laborare in exponendis hisce verbis, nec recordatus esse, eam esse Paulini styli indolem, ut non arcte inhærendum sit verbis ejus, sed sensus potius debeat respici & ex scopo erui. *Exercit. XXIII* investigatur mens Apostoli, jubentis *1 Tim. III 2*, Episcopum unius esse uxoris maritum, ac adversus eos, qui successivam etiam polygamiam prohiberi statuunt, defendit, solam polygamiam simultaneam sine vel cum divortio a Paulo notari. *Exercitatio XXIV* disquirat, quomodo *1 Tim. IV, 1, 2, & 3* ad doctrinas dæmoniorum referatur interdictum conjugii & ciborum. Vulgo enim contra Pontificios urgetur hic locus, quasi in eo interdictum conjugii & ciborum ab Apostolo proponatur ut doctrina dæmoniorum. Id quod etiam fit in Augustana Confessione & aliis Reformatorum Confessionibus. Noster repudiata eorum sententia, qui doctrinas dæmoniorum exponunt objective pro doctrinis dæmoniorum, recte statui putat, Apostolum intelligere doctrinas ab impuris spiritibus tanquam autoribus profectas. Non tamen pro certo admittit, Paulum hoc loco in numerum doctrinarum dæmoniorum referre interdictum conjugii & ciborum. Nimis ait sibi durum videri iudicium, quo quis Christianæ fidei præcipua dogmata tenens ceteroquin, sed in castum celibatum pronus & a cibis quibusdam superstitione abstinentes, hoc ipso diceretur apostata a fide Christiana, secundum disertam Spiritus prædictionem per Apostolum factam. Igitur interdictum conjugii & ciborum connectendum putat cum verbis proxime præcedentibus, ut tantum indicetur, doctores illos falsos ad decipiendum facibus aliis uti simulatione sanctitatis, dum a conjugio & cibis quibusdam abstineant,*

ceterosque item abstinere jubeant. Concludit his verbis Sic vero nos scopo & contextui Apostolico credimus aptissime esse satisfactum, nec minus tamen invidiam dogmatum hereticorum & papisticorum, qua, si non ad ipsas doctrinas demoniorum, utique ad eandem & damnabilem hypocrisis cum iis junctam ex eodem magisterio, refert sapientissime per Spiritum Paulus. Exercitatio XXV eademque; ultima agit de vera notione vocis τῶν κληρῶν 1 Pet. V, 3. Cl. Dodwellus differt. Cyprian. I exponit per hereditates Ecclesiarum dicatas in usus pauperum: quem sensum omnium alienissimum sibi videri scribit Marckius, ac propterea hanc interpretationem refellit. Deinde & Pontificios refutat, qui per τὰς κλήρας capiunt prefectos Ecclesiarum Episcopis inferiores. Tertio eorum producit sententiam, qui τὰς κλήρας exponunt de vocatis fidelibus omnibus Ecclesiam constituentibus, in oppositione ad suos prefectos, Cujus sententiae firmamenta Clarissimus Autor adducit, nominatis quoque ex Pontificiorum cœtu non ignobilibus ejusdem sententiae patronis. Denique Cocceji quoque & Hammondii explanationes hujus dicti destruit, suisque nudat praesidiis.

In fine hujus Voluminis apparet quoque Cl. Marckii Oratio in obitum *Hermanni Witsii* A. 1708 d. 29 Octobris habita. In qua cum vitam hujus Viri persequatur celeberrimi, non ingratum erit Lectori eam perhustrare in compendio. Nimirum Witsius ille patre Nicolao Witsio natus est, de quo id memoratu dignum, quod, cum Ecclesiarum primum Diaconus, deinde Presbyter fuisset, postea Quæstura & Consulatu functus est. Vidit autem Hermannus ille lucem Enkhuzæ anno 1636 d. 28 Febr. Posteaquam in Academia Ultrajectina & Groningensi literis operam dedisset, anno ætatis vigesimo primo, anno 1657, factus est pastor Ecclesiarum in pago Westvuda, qua in statione octavo anno 1666 uxorem duxit. Sequenti, nempe anno 1667, Pastor Ecclesiarum Wormeranz constitutus est, & anno 1668 Ecclesiarum Goefanz apud Zalandos. Verum nec hoc quidem satis amplum tanto Viro theatrum fuit. Igitur anno 1668 in Frisia Leovardienfis Ecclesiarum constitutus Pastor est. Rursum hinc migravit anno 1675, factus in Academia Francoeranz

Theolo-

Theologiae Professor Ordinarius & ibidem simul Ecclesiae Pa-
stor. Anno 1679 in Academiam Groningo-Omlandicam vo-
catus est, sed sequi vocantes tum recusavit. Statim vero
anno 1680 Trajectinae & Academiae & Ecclesiae Doctor renun-
tius. Quamquam & hinc cum discedere fatum iussit, anno
1698 Lugdunensis Academiae factum Theologum, quo in loco
a suggestus laboribus fuit exemptus. Ibidem anno 1699 ei
etiam demandata est Directio Collegii Theologici, in quo
Reipublicae Trajectensis alumni ad Ecclesiae commoda prepa-
rantur. Sed tandem ob aetatem ingravescentem anno 1707
altero hoc munere se abdicavit, simul etiam eodem tempore
donatus immunitate a publicis in Academia exercitiis Profes-
soris muneris. Tandem diem suum obiit anno 1708 d. 22
Octobr. aetatis anno 73.

DE ACHTBAARHEIT VAN GODTS

Woort &c.

hoc est

DIGNITAS VERBI DIVINI, AUTORE
PETRO DINANT, V. D. M. Rotero-
damensi.

Rotterdam, apud Roemerum van Doesburg, 1709, 4.

Alph. 9 pl. 21.

Cum per aliquod tempus libri non pauci prodierint, qui-
bus autoritas Sacrarum Litterarum vel in universum vel
saltem aliqua ex parte oppugnatur ac labeficitur, Cl. Au-
tor periculis animarum inde metuendam sicuti perpen-
dens, dignitatem Verbi Divini hoc libro vindicare consti-
tuit. Capite primo ostendit, quam necessaria sit revelatio
divina post lapsum. Fatetur quidem, natura hominibus
omnibus hinc quoddam esse institum, cujus ope permulta
ad salutem suam pertinentia cognoscere possunt, id quod
adductis testimoniis variorum scriptorum Gentilium con-
firmat: hoc ipsum tamen hinc nimirum debite esse docet,
nec sufficere ad comparandam tantam scientiam, quantam ad
veram felicitatem requiratur. Esse enim multa ad hanc
consequendam sunt necessaria, quae tamen absque revela-

p. 26 lxx

41 lxx

p. 60. tione innotescere minime queant, quo refert, esse tres personas in una essentia, mundum conditum esse sex diebus; Adamum et terra, Evam ex Adamo esse procreatam, Christum induisse naturam humanam, mortuumque esse pro nobis, & quæ sunt ejus generis alia. Ob has igitur causas omnino verosimile esse concludit, Deum verbo scripto voluntatem suam hominibus manifestasse: naturam tamen de existentia hujusmodi libri penitus certam esse non posse, cum sit res facti, neque absolutæ necessitatis, sed a libera voluntate Dei dependens. Postea Cl. Autor signa quædam recenset, quibus liber revelationem genuinam Dei continens cognosci possit; primum ut conveniat cum lumine nature & huic superstructus sit, neque enim ullo modo credi posse, humen semel inditum a Deo ab eodem iterum esse extinguendum; deinde ut plura contineat, quam natura sola docere possit; porro ut modo decenti de Deo loquatur; ut statum generis humani & media ad salutem necessaria probe exponat; ut virtutem inculcet, vitia detestetur; ut vera ubique contineat; utque posteriora non contradicant prioribus. Cumque hæc requisita neque in oraculis Gentilium neque in Alcorano Muhammedanorum neque in placitis Fanaticorum reperiantur, infert inde, non his libris, sed solo S. Codice revelationem Dei veram contineri. Capite secundo probatur S. Litterarum divina origo ex autorum simplicitate ac ruditate, e præceptis eorum sanctissimis, nec solum actiones externas, sed ipsos etiam motus cordis respicientibus, e vaticiniis, mysteriis, mediisque ostensis, ad salutem sufficientibus, e miraculis quibus hoc libro comprehensa omnia fuere, e virtute atque efficacia ejus omnem vim humanam superante, ex antiquitate ejus, denique ex ipsis testimoniis adversariorum. Postea exponitur, quodnam sit circa percipiendam veritatem S. Litterarum negotium rationis, Spiritus S. atque Ecclesiæ. Rationis ministerium non contemnendum quidem esse, dum ea, quæ in S. Litteris dicantur, apprehendat, inter se comparet, & de pondere argumentorum judicet, sed solum tamen absque accedente illustratione Spiritus S.

non

non sufficere. A Spiritu S. intellectum ad credendas veritates sacras reddi idoneum, animumque ita perfici, ut ea, quæ in S. Litteris traduntur, re ipsa sentiat & experiatur. Evenire etiam interdum, ut Spiritus S. hac in re faciat aliquid extraordinarium, neque in omnibus fidelibus, neque omni tempore fieri solitum. Nimirum filios Dei interdum tantum splendorem & gloriam incomparabilem in se sentire, ut plenissime reddantur persuasi, a Deo esse, quæ in S. Litteris continentur. Tale quid expertum esse Paulum, qui de se ipso testatur, se non ab hominibus accepisse Evangelium neque edoctum esse, sed per revelationem Jesu Christi. Atque hoc modo Deum videri & cum reliquis Apostolis ac Prophetis egisse, quando voluntatem suam ipsis revelavit, ut characteres Divinitatis in se sentirent adeo claros, motusque adeo efficaces atque ineffabiles, ipso etiam corpore interdum una commoto, ut ne minimum quidem amplius dubium superesset, quin hoc esset opus supremi Numinis. In primis post graves tentationes piis hominibus sæpe tale quid accidere solere, quod profus sit mirabile, quodque omnia dubitationem eximat, ut cum Jobo exelament: *Auditu auris audivi te, Domine, & nunc videt te oculus meus: quapropter detestor me ipsum, & penitentiam ago in pulvere ac cinere.* Adducit hanc in rem Cl. Autor testimonium Francisci Junii, celebris illius inter Reformatos doctoris, *Lego, inquit, partem capituli & ita commoveor legens, ut repente Divinitatem argumenti & scripti majestatem auctoritatemque senserim, longo intervallo omnibus eloquentia summius præcuntem. Horrebat corpus, supebat animus, & totum illum diem sic afficiebar, ut qui essem, ipse mihi incertus viderer esse. Recordatus es mei, Domine Deus mi, pro immensa misericordia tua, ovemque perditam in gregem tuum recepisti. Ex eo tempore, cum in me Deus tam potenter Spiritus sui virtute irrisset, alia frigidius negligentiusque loquere & tractare cepi: de his vero, quæ ad pietatem pertinent, cogitare amplius & attentius in eis versari.* Simile quidpiam etiam sibi ante annos viginti post diuturnam & gravem

P. 302.

305 lqq.

345.

402.

364.

gravem tentationem contigisse, Cl. Autor modeste commemorat, subjungitque, esse id opus spiritus, quod non sit rejiciendum tanquam inane phantasma, licet hæc res aliis explicari ita non possit, ut intellectu suo eam capiant: Deum enim multa dare suis, quæ nemo cognoscat, nisi is, qui accipiat, teste Joanne in Apocalypsi. Ecclesie auctoritatem circa S. Litteras non majorem esse probat quam mulieris Samaritanæ circa Messiam: hanc quidem nuntiasse civibus suis, se invenisse Messiam, sed cives in eam credidisse non ob testimonium mulieris, sed quod re ipsa animadverterent, ipsum vere esse Servatorem mundi. In reliqua parte capituli secundi dogmata Spinosa ejusque asseclorum, quibus divinitatem verbi impugnant, fuse refutantur. Tertium caput continet argumenta varia ex ipsis S. Litteris petita, quibus infallibilitas autorum sacrorum tam Veteris quam Novi Testamenti defenditur. Quamvis enim omnes credentes docti sint a Domino, habeantque unctionem & sciant omnia, uti Joannes loquitur, tamen scientiam illorum multo profundiorum fuisse & clariorem nullique errori obnoxiam. Quæ occasione dogmata recentiorum quorundam, imprimis Autoris Judiciorum de Historia Critica Richardi Simonii lingua Gallica editorum, quibus infallibilitas scriptorum sacrorum in dubium vocatur, prolixè refutantur. Multa etiam loca S. Codicis, quæ sibi mutuo contrariari videntur, conciliantur. Stylus S. Litterarum capite quarto expenditur. Esse eum dicit simplicem & non affectatum, clarum, gravem, nervosum, aptamque ad commovendos animos, & reprehendi aut meliorem reddi nullo modo posse. Sub finem capituli de intempestiva crisi, qua nonnulli in styliam librorum sacrorum utuntur, ita judicat: uti absurdum sit de stylo invitationis aut ultimæ voluntatis multum disceptare, & de eo, quod non eleganter satis litteræ sint conscriptæ, conquiri, modo clare & distincte nos ad epulas aut ad hereditatem vocent: ita longe absurdissimum esse, de natura styli, quo S. Litteræ utantur, multum litigare, cum in iis ad nuptias Agni, ad æcundam hereditatem regni.

regni cœlorum clare satis simus vocati. **Ultimum** denique p. 742 sqq. caput de canone seu conjunctione librorum sacrorum in unum corpus differit. Ubi Cl. Autor ex antiquissimis scriptoribus historiam ejus rei evolvit, sententiamque communem, quod Esdras codici Veteris Testamenti, Joannes Apostolus vero codici Novi Testamenti ultimam manum admoverit, defendit, ea vero, quæ a Benedicto Spinosa, Richardo Simonio & Autore anonymo Judiciorum de hujus Historia Critica contra sententiam communem circa canonem Veteris Testamenti prolata sunt, refellit. Statuit, ante diluvium sola verba promissionis de benedicto semine mulieris sufficientia fuisse ad instituendos homines ad salutem æternam, tractu temporis autem necessitatem plura sciendi crevisse, atque adeo tempore Prophetarum longe majorem scientiam fuisse requisitam, hanc ipsam vero non amplius hodie sufficere sub Novo Testamento: præterquam enim, quod credendum sit in Messiam, credendum etiam esse, Iesum filium Mariæ esse Messiam, & qui id non credat, eum damnatum iri & in peccatis suis moriturum, quem in finem allegat dicta Marc. XVI, 16 & Joh. VIII, 21. Libros Apocryphos a Catholicis Romanis nequicquam in canonem referri, prolixè ostenditur. Denique S. Litteras a falsariis non esse corruptas, & firmitati fidei nostræ per multitudinem variarum lectionum nihil decedere, contra recentiores nonnullos probatur.

860.

872.

904.

D. GOTTLÖB FRIDERICI SELIGMANNI
Exercitationes Academice Historico-Philosophico-
Theologicæ, e museo HENRICI PIP-
PINGII, D.

Dresdz, apud Godofredum Leschium, 1711, 8.

Alphab. 3 plag. 15.

AD implenda nonnullorum desideria de selectioribus Eruditorum opusculis, & dissertationibus Academicis argumenti amœnioris, Theologici, aut Historico-Critici sacratioris, ab interitu vindicandis, lubens hanc symbolam

K

con-

conferre voluit Summe Reverendus Pippingius noster, quando B. Soceri, Viri summi, cujus elogium extat in Actis A. 1708 p. 191, Exercitationes, in Academia Lipsiensi & Rostochiensis habitas, in unum volumen collegit. Quæ tametsi omnes non unius ejusdemque fortis & conditionis sunt, quia nonnullæ earum in juvenili ætate scriptæ, reliquæ autem virili debentur ætati, cum Doctorum cathedræ jam admotus esset, omnes tamen ita comparatæ sunt; ut ad posteritatis memoriam propagari mereantur. Exercitatione I Friderici fortis seu admorsæ vitam politicis quibusdam annotationibus illustrat, ejusdemque natales, educationemque & institutionem, itinera, bella, res secundas & adversas, ac mortem denique doctè ornatèque describit. In II differit de *Fide*, quam præeunte Cicerone per constantiam & veritatem dictorum conventorumque definit, omnibusque hominibus, ne hæreticis quidem exceptis, servandam esse præcipit. Licet enim hi satis pravæ alias sint conditionis in statu civili, hæc tamen non extendi debere censet ad ea, quæ de Jure Naturæ vel Gentium illis competunt, ut est fides rerum promissarum. Itaque laudat Carolum V, qui anno 1521 in Comitibus Wormaciensibus Luthero pro hæretico habito promissam fidem inviolatam servavit, iis qui duriora suadebant, respondens, *fidem rerum promissarum, esse voto mundo exulet, tamen apud Imperatorem consistere oportere*. In III Johannis Georgii, Saxonie Electoris & Lusatiae Recuperatoris, enarrat vitam, simili fere ratione, qua Friderici fortis Thuringie Landgravii & Marchionis Misnie, Lusatiae Conservatoris, res gestas descripserat. In IV Campanam Urinatoriam, ejusdemque phænomena & solutiones sistit. In V de iis, qui in pacificationem se interponunt; in VI vero de dubiis hominibus agit, in quibus forma hominis & bruti mixta fertur. VII sequitur Apologia pro B.D. Valentino Alberti scripta, qua contra Samuelem Strimesium tuetur, notitiam status integri naturalem non esse. Cumque magna prudentiæ pars sit, occasione quacunque, ubi se obtulerit, bene uti posse, ac casus quoque fortuitos ad suum scire commo-

dum

dum accommodare, hinc Dissertatione VIII egit de casu oblati in sapientiam versis vertendisque, ansam differendi suppeditante Taciti Druso. In IX virtuosæ hominis actiones ex amore, velut scaturigine, deducuntur, & moralia in compendio exhibentur. X de hominibus *εὐδωκίαις*, in undis viventibus, agit, quorum nonnulla exempla ex unanimi historicorum fide dignorum consensu recenset, & rationibus physicis confirmat. XI vires imaginationis considerat, XII contra ea disputat, quæ sub initium Philosophiæ in dubium vocari posse credidit Renatus Cartesius. XIII Cunctatorem bonum sistit. In XIV Autor de iis differit, in quibus Philosophia dormire, vel hæere videtur. XV ideam studiosi politices compendiose descriptam exhibet. XVI Fallacias politicas & vetus illud dictum exponit: *imperare est legitime fallere populum*, quod cum eo convenire censet, cujus auctoritatem quotidiano usu summi jam olim Principes corroborarint, scil. *qui nescit dissimulare, nescit imperare*, quod symbolum fuit Frederici I, unici Imperii vindicis adversus Italos ab Italiæ scriptore Sigonio dicti. XVII nonnulla Cartesii placita examinat atque refellit. XIX Philosophum sistit conciliatorem, in quo requirit animum ab altercandi libidine alienum, & immunem a cæcis affectibus ac præjudiciis, eundemque in sectis atque autoribus, quos inter pacem tentat, probe versatum esse vult, nec proletariam postulat notitiam eorum, sine quibus haud adiri Philosophia, haud suscipi certum iudicium potest. Sequitur in XIX idea studiosi *παιδαγωγία*, ad altiorem sapientiam adspirantis. XX de barocopiis disputat. XXI Libertinismum sentiendi, & credendi, ejusdemque *εὐσηματ* antiquitatem exponit, idoneaque irruenti malo media opponit. XXII contra Atheos Divini Numinis existentiam probat. XXIII Theologum *ἀπορητικὸν* h. e. *male dubitantem* ad studium *πληροφορίας* excitat. XXIV receptam de Sabbatho doctrinam, non nemine impugnatam, defendit. XXV sub examen vocat cultum defunctorum, uti viget inter Pontificios, & eum imprimis enarrat, de quo apud & ob Chineses controversatur.

titur. XXVI precum efficaciam describit, tandemque XXVII, auctoritatem librorum symbolicorum non repudiandam esse, docet.

SELECTA DIÆTETICA;

seu

DE RECTA AC CONVENIENTE AD SANITATEM VIVENDI RATIONE TRACTATUS; Auctore CONRADO BARTHOLDO BEHRENS, Philos. & Med. Doctore, inque Leopoldina Naturæ Curiosorum Societate Eudoxo.

Francofurti, apud Ludolphum Schröder, Bibliop. Hildesheim. 1710, 4.

Constat Alphab. 2 plag. 2.

CUM ea sit corporis humani conditio, ut sanitas ejusdem salva consistere ac vita longa sperari nequeat, nisi continua restauratione tam partium solidarum vigor, quam contenta fluida reficiantur, atque hæc in perenni motu suo conserventur; id ipsum autem sola diæta mediante fiat; post *Selecta Medicæ*, nuper in Suppl. T. IV Sectione IX commendata, nunc etiam *diætetica* cum Orbe literato non minus, quam cum omnibus, quibus corporis sui integritas atque salutis curæ cordique est, impræsentiarum communicare consultum duxit Auctor Clarissimus; quem laborem nostro imprimis ævo eo magis necessarium judicat in Præfatione, quo minus morborum curationes ægrotorum maxime culpa ad votum interdum succedere deprehenduntur. In hoc scilicet tractatu, quicquid circa aerem, alimenta, motiones, somnum, aliaque ad sanitatem conservandam cuicumque ætati, sexui, vitæ generi observatu necessarium, speciatim evolvitur. Origines præterea ac occasiones morborum præcavendi rationes & remedia domestica explicantur, variisque observationibus illustrantur, ac simul de methodico acidularum therma- rumque usu agitur. In XI enim concluduntur sectiones, quæcunque hoc de argumento dicenda veniebant; in quarum I

de

de aere, in II de cibis, in III de potu, in IV de assumtis voluptuariis, in V de motionibus, in VI de affectionibus animi, in VII de somno, in VIII de excretis, in IX de acidulis, in X de thermis, in XI de diæta speciali, infantibus, literatis, senibus, gravidis, puerperis, ægrotis & convalescentibus accommodanda, differitur. Speciminis loco ex sect. IX & X, quæ de ortu acidularum & thermarum Cl. Autori mens fit, cum L. B. communicabimus. Cum scilicet fontium origo ex Oceano & mari derivetur, cujus pressione, seu propter gravitatem, seu propter fluxum refluxumque maris ipsius, existente quædam partes aqueæ poros atque meatus terræ continuo subeant, penetrent, quin super ipsos montes eleventur, necesse est, fontes omnes in prima sua origine esse salfos. Aquæ porro hæc salæ si in imis terræ visceribus mineralia ac metalla in via generationis adhuc existentia seu embryonata, ac pyritem imprimis jam defervescentem alluant, & quasi arrodant, ex iisdem quoque salinum quippiam spirituofum elicient, cum quo intime miscbuntur, unamque formam constituent, & cum impetu e terra profiliunt. Quædam tamen aquæ succos minerales liquidos imbibunt, adeoque ad modum tincturarum fiunt; quædam quoque, quæ jam sale aliquo vitriolico aut aluminoso imprægnatæ sunt, solida mineralium, quæ alluunt, substantia imbuuntur, unde & metallorum fragmenta in minutissimas partes concisa in iisdem apparent. Thermarum seu fontium calidorum, medica virtute pollentium, originem non ab igne quodam subterraneo deducit Autor Clarissimus; hic enim apud eum in pari cum illo, qui sub concavo Lunæ vulgo statuitur, veritatis gradu est. Duobus vero modis oriri easdem arbitratur, quorum alter quidem his cum acidulis communis est, dum aquæ, e mari meatus subterraneos subeuntes, & loca calcaria marcasitiseve lixivialibus ac sulphureis referta alluentes, ex contactu earum mutuo incallescunt, effervescent, ac cum impetu e terra prorumpunt. Alter modus est, cum aquæ minerales duæ ad tactum frigidæ alicubi in subterraneis concurrunt, ac ob spirituum mine-

ralium, quibus imprægnata sunt, contrarietatem & pugnam incalescunt. Utro vero modo aqua in subterraneis calorem contrahat, mineralia, quæ attingit, liquefacit, sibi quis unit, sulphur imprimis, de quo omnes thermæ participant, sive vulgare illud fuerit, sive bituminosum, sive martiale extiterit. Ex commistione vero variorum inter se corporum sal alcali ceu flos quidam producitur, quod ipsum ea propter in omnibus thermis abundat, ita ut ex libris sex aquæ salis illius drachmæ duæ cum semisse educantur.

D. DAVIDIS HAMILTON, EQVITIS AURATI, Regalis Collegii Medicorum Londinensium Regiæ Societatis Socii, nec non Magnæ Britanniæ Regiæ Medici ordinarii, Tractatus duplex, Prior de Præxeos Regulis, Alter de Febre Miliari.

Londini, impensis J. Churchill, 1710, 2.

Constat plag. 16½.

Non arridet plerorumque recentiorum Medicorum mos Clarissimo Autori, quod in excogitandis Theoriis occupati sint, & modo principia Aristotelica, modo Atomica, modo Chymica, modo Mathematica suæ structuræ hypotheticæ fundamentum adoptent, suadet potius, ut quilibet circa morborum tam in viventibus quam cadaveribus historias, simpliciumque pharmacorum virtutes accurate describendas, præcipuum suum collocet negotium. Operæ igitur pretium se futurum existimavit, regulas aliquot, secundum quas suam praxin, eamque non infelicem, instituit, cum Medicinæ Alumnis communicare. Agit igitur in *Tractatus de Præxeos Regulis capite I* de Virtutis ad Praxin pertinentis Regulis, quam in eo positam esse dicit, ut Medicus visitationibus assiduus se diligentem præbeat, secundum deductas a morbis indicationes præscribat, & in consiliis Medicis suavitate morum se conspicuum probet. Quemadmodum autem notæ
chara-

characteristica, quibus Medicus verus ab empiricorum turba vere distinguitur, sunt morbi originalis expiscatio, & apposita præscriptio; ita in *cap. II* pergit ad Artis Regulas & integrum ægri examen. Jubet enim, Medicum ad antecedentia & præteritam vacillantem valetudinem respicere, ut symptomata morbosque secundarios a primariis accurate distinguere discat, indeque methodum stabilem, simplicem, adeoque feliciorē adipiscatur. Quod præscribendi Regulas attinet, de quibus *cap. III* agit, simplex remedium compositis præfert. Hoc enim modo virtutes magis specificas remediorum experimur; e pluribus, quibus similem virtutem Medici vulgo tribuunt, potiora seligere discimus; simplicia ita componere possumus, ut variis indicationibus, imo & contrariis, apte respondeant; scientiam diversis morbis eadem medicamenta recte applicandi nanciscimur; & nocivam remediorum vim cernimus. Quæ omnia atque singula observationibus & exemplis fusius illustrat.

In *Tractatu de Febre Miliari*, Vesiculari potius dicenda, causam ejus internam partim in sanguinis & succi nervosi serositatem nimiam & acidam quandam acrimoniam, partim in succi nervosi seu spirituum nimiam commotionem rejicit, unde sequentes format Indicationes Curatorias: scilicet sanguinis & succi nervosi aciditatem esse dulcificandam, serositatem imminuendam, & spiritus animales liberandos atque restaurandos. Ad aciditatem edulcorandam & serositatem imminuendam alcalina, & præcipue testacea commendat; vesicatoria vero non minus serum evacuare, quam spirituum animalium commotionem sedare, somnumque conciliare, ac spiritus depresso levare perhibet. Hisce denique Fasciculum Historiarum XVII febris miliaris adjecit.

JOHANNIS POLENI MISCELLANEA.

Venetis, apud Aloysium Pavinum, 1709, 4.

Constat plag. 8 Tabb. æn. 9.

In

IN hisce Cl. *Poleni* Miscellaneis continetur 1 dissertatio de barometris & thermometris; 2 descriptio machinæ Arithmeticæ ejusque usus; 3 tractatus de sectionibus Conicis parallelorum in horologiis solaribus.

In dissertatione de barometris simplicibus a *Torricellia* inventis & de luminosis a celeberrimo *Bernoullio* primum arte constructis, itemque de thermometris Mercurio oneratis agit. Baroscopia ope antliæ pneumaticæ ita implere docet. Fundum vasculi HL occupet cera mollis MKLN, eique affundatur Mercurius MOPN. Tubi EGB alterum osculum EF Mercurio immergatur; alterum AB ad antliam cæmento firmetur. Neque vero opus est, ut cum Autore trabibus lacunaris antlia inversa firmiter affigatur; sed multo commodius est artificium, quo (ut in Mense superiori habetur) Cl. *Wolfius* noster in examinanda vi aeris sursum impellentis usus. Quodsi embolus extrahatur, argentum vivum usque ad AB ascendit. Mox itaque digito ad G applicato crus tubi GE deprimatur, ut orificium EF cera obturetur: quo facto per AB cylindrus ligneus S in RC intrudatur, donec Mercurii superficiem QC contingat, ipsumque osculum AB vel hermetice sigilletur, vel cæmento oppleatur. Tandem tubus in GD dissectus more consueto argento vivo in vasculo stagnanti immittatur. Alia adhuc ratione sine antlia barometra replevit. Fieri curavit tubulum, cujus cavitas perfecte cylindrica esset secundum totam longitudinem EF, sed in conum EABCD terminatum. Embolum ED, circa cujus extremitatem tantum lini circumvolverat, ut cavitatem tubi exacte repleret, filo ferreo ab caute cum retraheret; Mercurius eum leniter profecutus totum tubulum EG adimplevit, quem in ED resectum hermetice sigillavit. Barometro in obscuro conclavi agitato, lumen nullo emicuit, nisi cum bulla quædam aeris forte fortuna irreperet. Eam tamen lucendi proprietatem non diu retinuit: secunda enim & tertia nocte nova bulla amissa, lumen debilius; quarta nullum profus emittebat. Quamobrem majore cura Mercurium abluit, quo facto, baroscopium vix tactum

TAB. II.
Fig. 1.

Fig. 2.

tactum emicuit, eodem vigore per integrum mensem perseverans, at postea tamen languidius factum, id quod omnibus barometris luminosis accidere arbitratur. Thermometrum Mercuriale hac ratione construxit: Siphonem BDEX ad libellam usque NS Mercurio implevit H, extremitate B ad antliam firmata, aerem intra crus amplum RX compressit. Hinc aquæ ebullienti tubum cum vasculo immisit, exemplo *Halleji* & (qui secutus ipsam fuerat) *Amontonii*, ut, Mercurio in tubo BD ascendente, gradum fixum caloris haberet, unde divisionis initium sumeret per calculum *Analyseos* exactum absolvendæ. Ad aerem comprimendum loco antliæ vesica interdum suilla usus est. Aliud præterea thermoscopium construxit, aerem in RX ope antliæ rarefaciens & osculum B hermetice sigillans.

TAB. II.
Fig. 3.

Ad machinam Arithmeticam comminiscendam excitatus fuit fama, quam de *Pascaliana* & *Leibnitiana* perceperat. Quamvis autem structuram admodum ingeniosam dederit, *Leibnitiana* tamen magis composita deprehenditur, & minus perfecta censenda est: quod vel ex iis colligi potest, quæ de illa Mense superiore diximus. Simpliciora quoque sunt instrumenta, quorum unum pro additione & subtractione, alterum pro multiplicatione ac divisione invenit *Samuel Morlandus* & A. 1666 *Carolo II* Regi Angliæ obtulit, postea utrumque in peculiari libello Londini 1673 in 12 sermone Anglico edito descripsit. Structura autem *Polemiana* machinæ in compendio proponi nequit.

In tractatu denique de sectionibus Conicis parallelorum in scioteriis docet, quomodo in planis horologiorum species, vertex, axis & parameter sectionum conicarum determinetur, quæ itineribus Solis determinandis inserviunt.

NOVUM LAMPADIS GENUS INVENTUM
a CHRISTIANO WOLFIO, in Acad. Friedericiana Mathematicum Professore
Regio.

L

Desiderio

Desiderio amici nuperrime satisfactorum cum de com-
moda lampadis structura cogitarem; iis virtutibus in-
structam inveni, quæ id genus decent. Eandem enim quan-
tatem olei ellychnio constanter affundit, nec unquam a
largiori pabulo extinctio metuenda, multo minus verend-
um, ne receptaculum ellychnii egrediatur, maximo licet
calore urgente. Communis igitur utilitatis gratia descri-
ptionem ejus communicandam esse duxi.

TAB. II.

Fig. 4

Lampadis structura Fig. 4 clare ac distincte representatur.
Scilicet ADBC est vasculum cylindricum, cui oleum infun-
ditur; FED vero aliud minus, formam parallelepipedii ha-
bens & rostro FH instructum, pro recipiendo ellychnio.
Illud diaphragmate KL dividitur, fundo DB multo propiore,
quam fornici AC. Tubulus PO in P & O utrinque apertus
interiori vasculi AB parieti adhæret. Ejus osculum supe-
rius P fornicem AC propemodum attingit; inferius vero O
superficiem olei ad libellam HI constituti lambit. Ad ean-
dem porrigitur tubulus alius MN, utrinque similiter apertus
& diaphragmati KL afferruminatus. Oscula igitur inferiora
tubulorum PO & MN in eodem plano existunt, quo scili-
cet libella pabuli sufficientis definitur. Sed tubuli QR
osculum superius Q ultra illud planum tantillo eminent.
Firmiter autem infigitur tubulus QR matrici cochleæ T fun-
do DB afferruminatæ. In G est foramiculum perquam exi-
guum, quod aeri in cavitationem KDBL ingressum concedit &
vasculum ADBC prope fundum DB in cavitationem recepta-
culi FED hiat, ut oleum ad ellychnium defluere possit. De-
nique intra pedamentum VTX afferruminatur fundus YZ;
fornici autem AC cochlea S, ut lampas (si quando opus fue-
rit) a sordibus purgari queat.

Hæc de constructione tenenda: de usu notanda sunt se-
quentia. Lampas a pedamento avulsa invertitur & digito ad
foraminulum G applicato oleum per tubulum QR altero MN
paulo ampliorem infunditur: inclinatur vero versus BC, ut ole-
um cavitationem GB ingressum tanto promptius per tubulum
NM in proprium receptaculum AL delabatur: quo repleto,
ope

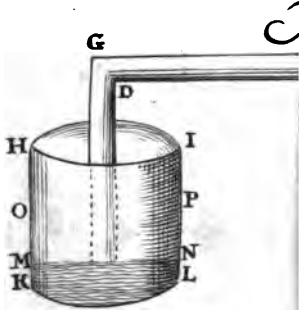
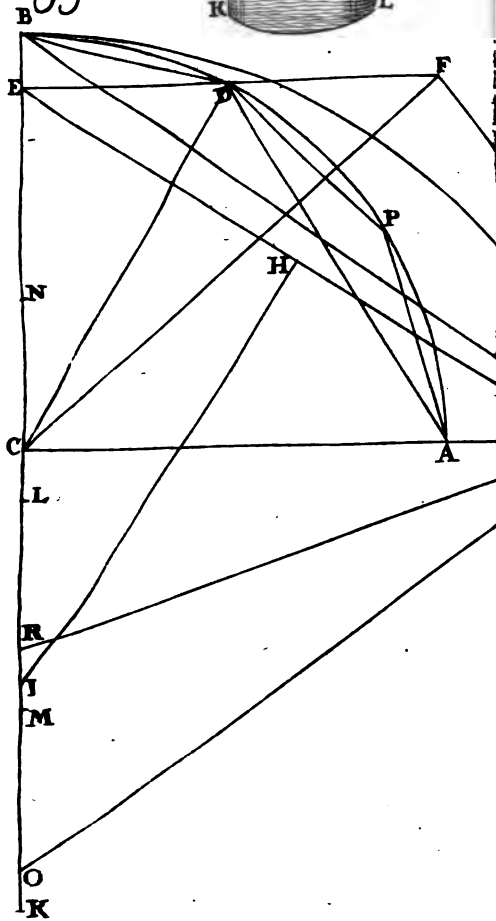

Fig. 5.

ope cochleæ T pedamentum VT ad eam rursus firmatur. Quamdiu oleum ad libellam HI consistit, ne guttula quidem una per MN effluit. Insensibili autem ejus quantitate absumta, aer per tracheam OP ingreditur & aer per MN destillat: ut adeo pabulum eandem libellam HI pertinaciter tueatur. Quodsi contingat, calore aeris ambientis interiorem in cavitate AL rarefieri; oleum per MN expulsum statim per tubulum QR in cavitatem Y T Z delabatur, nec libellam pabuli ullatenus turbat. Si loco olei aquam affundas & siphonis crus minus receptaculo ellychnii FD immittas; eam quoque libellam HI tueri animadvertas, quamdiu AL non prorsus vacua fuerit. Nec libellam mutari addisces, si eidem receptaculo FD, lento quidem, sed tamen continuo fluxu, aquam affundas. Hoc experimento utetur, qui experiri voluerit, utrum lampas accurate fuerit constructa, nec ne,

*ANATOMIE QUADRATURÆ CIRCULI
DN. LUDOLPHI, Professoris Erfordiensis, instituta & peracta lanceolis Geometricis
Austriæ,*

DAt & supponit eximius Dn. Professor sequentia: $CA = TAB, II.$
 $AD = EF, CF = CG, EH = HG \frac{1}{2} EG, CI = IK, EL = BC, LM = KM = \frac{1}{2} LK = LN, NK = BR = RS.$ 2. Hinc infert Dn. Autor, rectam BS esse latus Quadrati æqualis areæ circuli, cujus quadrans BCA . Fig. 5.

Hypotheses. 1. Cum BCA ab Autore dicatur quadrans circuli, erunt ex præfatis hæ 5 rectæ æquales, nimirum $EL = BC = CA = AD = EF.$ 2. FE supponitur normalis ad BK & IH normalis ad $EG.$

Anatomia. His datis & præsuppositis fiat BCO diameter circuli, cujus quadrans est BCA , eritque $BC = CO.$ Ducantur $OS, CD, BD.$ Erit radius $CD = BC$ & BD latus dodecagoni circulo inscripti. Præterea duo triangula ECG & EHI propter angulos rectos ad $C, H,$ & communem E sunt æquiangula. Igitur $CE : EG = HE : EI.$ Eodem modo duo

triangula ex constructione isocelia, BRS & BSO habentia communem angulum ad B sunt æquiangula, ideoque erit $OB : BS = BS : BR$, proinde $(BS)^2 = OB \cdot BR$. Atqui Cl. Professor vult quoque idem quadratum esse æquale circulo, cujus quadrans est BCA . Ergo eidem circulo æquale concedat oportet rectangulum ex OB in BR . Eidem autem circulo per *prop. 1 Archim. de dimens. Circ.* æquatur rectangulum ex diametro in quadrantem peripheriæ, hoc est, ex OB in arcum BDA . Ergo & rectam BR æqualem arcui BDA concedat necesse est. Quod autem nequaquam ita se habere, sed rectam BR esse multo minorem arcui BDA , & consequenter quadratum BS minus toto circulo, patefaciet sequens

Demonstratio. Bifecto arcu DA in P & ductis DP, PA , erunt tres rectæ BD, DP, PA tria latera Decagoni æqualia. Jam (ad vitandas fractiones) statuatur radius $BC = 600 = AC = CO = EL = EF = AD = CD$, erit $DE = 300$. Ex $(CD)^2 = 360000$ subtrahatur $(DE)^2 = 90000$, restat $(EC)^2 = 270000$: cui si addatur $(EF)^2 = 630000$, prodit $(CF)^2 = (CG)^2 = 630000$. Huic si porro addatur $(EC)^2 = 270000$, prodit $(EG)^2 = 900000$, cujus pars quarta seu $(EH)^2 = 225000$. Jam $(EC)^2 : (EG)^2 = (EH)^2 : (EI)^2$, hoc est, $270000 : 900000 = 225000 : 750000$. Ergo $EI = \sqrt{750000} = 500\sqrt{3}$ & $EC = \sqrt{270000} = 300\sqrt{3}$, consequenter $BC - EC = BE = CL = 600 - 300\sqrt{3}$, $EI - EC = CI = IK = 500\sqrt{3} - 300\sqrt{3} = 200\sqrt{3}$. Ergo $CK - CL = LK = 700\sqrt{3} - 600$ & $LK + \frac{1}{2}LK (= LM = KM = LN) = NK = 1050\sqrt{3} - 900 = BR = RS$, $RB - BC = CR = 1050\sqrt{3} - 1500$. Est itaque $(RS)^2 = 417500 - 1890000\sqrt{3}$ & $(CR)^2 = 557500 - 3150000\sqrt{3}$, adeoque $(RS)^2 - (CR)^2 = (CS)^2 = -1440000 + 1260000\sqrt{3}$ & $(CS)^2 + (BC)^2 = (BS)^2 = -1080000 + 1260000\sqrt{3}$. Jam $(DB)^2 : (BS)^2 = (BS)^2 (BR)^2$, hoc est, $1440000 : 1260000\sqrt{3} = 1080000 : 1260000\sqrt{3} - 1080000$: $417500 - 1890000\sqrt{3}$. Est itaque $(BR)^2 = 417500 - 1890000\sqrt{3}$ & $BR = 1050\sqrt{3} - 900$ jam supra inventa. Resumantur nunc anteriora $BC = 600$, $EC = 300\sqrt{3}$, $BC - EC = BE = 600 - 300\sqrt{3}$. Si $(BE)^2 = 630000 - 360000\sqrt{3}$ addatur $(DE)^2 = 90000$,

$\equiv 90000$, $\text{prodit } (BD)^2 \equiv 720000 - 360000 \sqrt{3}$, quare $BD \equiv \sqrt{540000 - 180000 \sqrt{3}} \equiv 300 \sqrt{6 - 3 \sqrt{3}}$. Hujus triplum est $BD + DP + PA \equiv 900 \sqrt{6 - 3 \sqrt{3}}$. Supra autem erat $BR \equiv 105 \sqrt{3} - 900$. Utraque revocata ad numeros rationales, fiet quantitas $BD + DP + PA$ paulo major quam 931 , BR vero paulo minor quam 919 . Ergo absolute tres subtensæ $BD + DP + PA$ majores sunt quam recta BR . Atqui tres arcus $BD + DP + PA$ (hoc est arcus quadrantis BA) majores sunt tribus subtensis rectis $BD + DP + PA$. Ergo a fortiori arcus quadrantis multo major est, quam recta BR , hoc est, recta BR multo minor est, quam arcus quadrantis BDA , ideoque rectangulum ex OB in BR , hoc est $(BS)^2$, minus rectangulo ex OB in arcum BDA , seu toto circulo, cuius diameter est OB . *Q. e. d.*

FR. ALEXANDRI BURGOS, SICULI MESSANENSIS, de usu & necessitate eloquentiæ in rebus sacris tractandis dissertatio.

Romæ, excudebat Franciscus Gonzaga, 1710, 4.

Pl. 9.

Literas Gratiarum Latii veteris venustiores non sub Martyrum cryptis sanctorumque cineribus prorsus sepultas jacere, sed easdem apud gentes Hesperias non in uno hodie alterove ingenio novo velut flore amictas resurgere, egregio satis exemplo comprobare poterit præsens de usu & necessitate eloquentiæ in rebus sacris tractandis *Dissertatio*, quam eloquentissimus Frater Siculus, Alexander Burgos, Ordinis Minorum Conventualium Theologus, & Eloquentiæ Professor publicus, in Archigymnasio Sapientiæ Romanæ habuit, & nunc sub Clementis XI Pont. Max. auspiciis typis vulgavit. Sive enim dictionis castigatissimæ puritatem & magnificentiam; sive periodorum nullo velut artificio compositarum structuram & juncturam aptissimam; sive denique argumentorum momenta & robur jucundissima quadam & perspicacissima dicendi ratione insinuatam respicias: Tullii quandam eloquentiam, Lactantii prudentiam & Augustini gravita-

gravitatem in Oratore nostro copulatam non immerito dixeris. Huc accedit, quod naves Oratorum modernorum in Ecclesia Romana graviter & false quandoque notet; & dum de usu ac necessitate Eloquentiæ differit, simul criteria veræ & Christianæ eloquentiæ, ac ejusdem parandæ media & adminicula pandat. De singulis autem ita dicit, ut juxta præceptum Tullii & Augustini, & doceat, & delectet, & fleat, & vincat. Quæ omnia cum ipsa dissertationis hujus perdoctæ lectio luculentius sit manifestatura: nunc de ordine rerum pertractatarum & momentis potioribus saltim quædam dicemus. Igitur dum Auctor post causam dicendi in exordio expositam primo loco ad usum & necessitatem eloquentiæ in rebus sacris tractandis demonstrandam se convertit: hanc vel ex eo satis manifestam esse inculcat, quod nemo rerum divinarum solers, copiosus, dilucidus, omnique ex parte perfectus disputator seu Orator sacer dici possit absque literarum humaniorum & eloquentiæ adminiculo. Hoc ut suadeat, argumento utitur a naturæ nostræ præstantia desumpto, utpote qua vel ideo ratione & oratione ceteris animantibus omnibus præstamus, ut quæ percipimus, recta ratione percipiamus, & quæ sensu ac ratione affectui sumus, recta iterum oratione cum aliis communicemus. Quod ut fiat, necesse est, ut genuinum germanumque verborum sensum teneamus, ut vim indolemque integrarum locutionum assequamur, hincque & distincte, & distribute, & eleganter, & ornate dicamus; ut porro quæ inter se nexa & jugata sunt, recte jungamus; & ut denique illud sequamur æquabile dicendi genus, quod & complectatur verbis, quod vult, & plane dicat, quod omnes intelligant. Sed hæc omnia humaniorum literarum & eloquentiæ maxime cognitio plenior edocet, quæ id efficit, ne, quod Tullius ait, dialectici infantissimi jejuni que saltim disputatores dici mereamur, in quos Autor noster passim invehitur. Deinde idem hoc argumentum maxime urget, quod absque litterarum humaniorum notitiæ & eloquentiæ apparatu strophæ Novatorum, qui, ut ille ait, perduellionis signa adversus Ecclesiæ Roma-

ne

ne arcem audacius extulissent, elidi non possent, utpote qui bonis artibus pene omnes imbuti essent, ac universæ propemodum eruditionis profanz gloria florent, sed humaniorum literarum artificio vaferrime abuterentur & omnia fortiter enervarent. Illustrat idem Patrum doctissimorum, Hieronymi, Gregorii Nazianzeni, Basilique exemplis, quorum ille Romæ adolescens in liberalibus disciplinis a Donato aliisque fuit eruditus; posteriorum autem uterque Athenis secularibus litteris instructus ad explicandos sacræ scripturæ libros accessit. Postmodum Patrum quoque sanctorum, sive Græcorum sive Latinorum, scripta absque literarum humaniorum apparatu non intelligi posse, Clementis Alexandrini, Origenis, Athanasii, Tertulliani, Arnobii, Cypriani scriptis evincit: quod hæc vel sensus aliquando haberent plane involutos, vel quod Græcis Idiotissimis scaterent. Illustrat idem Johannes Dallzi libro de recto usu Patrum erudite conscripto; cujus tamen errores ex ipsis reformati Georgius Bullus, Anglicanæ Ecclesiæ Presbyter, satis sua opinione confutasset. Notat eadem occasione gravi censura anonymum quendam Ecclesiæ suæ Theologum, qui e scholarum angustiis nunquam egressus, audito nuper *discipline arcani* vocabulo tanquam visâ Gorgone perterritus hæsisset & obriguisset; ut & alterum quendam, qui facta ab erudito viro de *tribus famosis capitulis* mentione, & quid malum, interrogasset, trium Capitulorum nomen significat? Dehinc ad unam alteramve objectionem evertendam & retundendam excurrit. Una eorum est, qui Theologiam eo modo, quo ipsam Autor tractandam suadet, ad minutias Grammaticorum & ad Rhetorum compedes redigi oggannirent, ut veluti non nisi comptula & verborum pigmentis illita in medium prodiret. Cui objectioni & cavillationi ita occurrit, ut abusum ab usu vero secernendo, eloquentiam, quam in Theologo requirit, & masculam & robustam, non calamistris inustam, non effœminatam esse oportere dicat, sed talem, quæ rerum sublimissimarum naturam & majestatem scite consequatur ac exprimat. Hoc autem tum fieri, si, quod

quod ratio, eloquentiæ magistra, præciperet, idiomatum glossemata & peculiare auctorum sacrorum phrasas bene internoscatur Orator sacer, ne ab aduersariis, litterarum harum callentissimis, irrideatur. Interea tamen se ab eorum sententia quam longissime abesse palam testatur, qui Theologorum sermonem ad locutionis ubique Ciceronianæ trutinam appendendam censerent, & in sacrarum literarum translatione voces Ecclesiæ præcæ & idiotissimos linguæ sanctæ a versionibus suis tanquam monstra foedissima eliminarent. Unde non absque stomacho meminit Theologi cuiuspiam, qui unionis hypostaticæ vocem fastidians, Patrum utut auctoritate comprobata, eam tamen semper *divinam diphthongum* appellasset. Nec æquo animo fert, quod aliqui lotionem pro baptismo, genium pro angelo, confidentiam pro fide, rempublicam pro ecclesia ineptissime substituant, & illud S. Johannis dictum: Verbum caro factum est, in hæc elegantioris formæ voces commutent: sermo caro factus est, vel sermo fuit corporatus. Altera quædam objectio eorum est, qui Theologiam Scholasticam per doctrinam ab Autore traditam eludi dixerunt. De qua tamen Autor ita sentit, ut media via incedens eam non ad rerum inutilium classem amandandam, sed palmites saltim ejus inaniter luxuriantes præscindendas, h. e. abusus in eam temere invecos sobrie corrigendos doceat; & ipse vere Angelici Doctoris Thomæ, item Bonaventuræ lectionem sedulam præceteris commendat. Hoc facto eorum denique objectionem excutit, qui per copiosum & demonstrationibus amplis innixum dicendi genus, quod Autor adamat, acutissimam per syllogismos & præcisiones metaphysicas disputandi rationem everti, & oratores quidem eruditos, sed non item acutos evadere dixerant. Ad quam vero objectionem gemina Autor ratione respondet. Et primo quidem, tantum abesse, ut Eloquentia sanior & virilis ratiocinationes Theologicas opprimat, ut potius eas coarcevet & ornet, ac in bonum ordinem redigat; hincque argutiolis sophisticis & eliquationibus Metaphysicis non indigeat, utpote quibus res divinæ velut chymicorum igne segregarentur

garentur saltim in aereas vanasque particulas, & in novas formas transmutarentur. Deinde altioris multo ingenii laborem esse contendit, sacra Scripturæ arcana profundius perscrutari, varias sacri textus cum lectiones tum versiones consulere, interpretationes hæreticorum falsas linguarum peritia expungere, sanctorum Patrum scripta non alienis oculis legere, & quæ laxata in iis sunt, ac depravata, ope critices integritati suæ restituere, quam quidem spiritum quendam dialecticum ex æquivocorum succis exprimere. Jam litterarum humaniorum & eloquentiæ cum his copulatæ necessitate vindicata, secundo loco ad adminicula eloquentiæ magis virilis parandæ ejusque criteria enumeranda prope- rat. Ac inter adminicula quidem, ex serie orationis, primum locum obtinent limatissima sanctorum Patrum scripta; quorum lectionem & imitationem rite instituendam omnium optime edocuisse censet Mabillonium in suo de monasticis studiis libro, nec non popularem quendam Autoris nostri eruditione & vitæ sanctimonia clarissimum, qui haut ita pridem tomum primum Institutionum Theologicarum sanctorum Patrum edidisset. Alterum inter adminicula locum Autor tribuit Historiæ Ecclesiasticæ cognitioni, sed ita tamen ut simul ostendat, quam multa ad intelligendam scribendamve Historiæ Ecclesiasticæ partem humaniorum litterarum atque virilis eloquentiæ ratio adjuncta suppeditet. Ac cum hæc ipsa Historia Ecclesiastica absque Geographiæ & Chronologiæ constitutione exactissima manca mutilave existat: harum etiam partium cognitionem in Eloquentiæ & Theologiæ solidioris studio requirit; ne v. g. Græcam Messenem cum Messana, Sicularum urbium nobilissimam, Megaram Siciliensem cum Græca ejusdem nominis, Forum Julii Galliæ Narbonensis cum ejusdem nominis Galliæ Transpadanæ colonia commutet, aut Aimoinum Sangermanensem, Aimoinum Floriacensem, & hujus interpolatorem anonymum, cum nupero magnorum nominum obtrectatore in unum conflret, aut etiam quod nuper itidem a viris doctrinæ temporum imperitis factum, D. Thomam

M

locum

locum Concilii Florentini, quod tamen ille seculo sesqui altero antecessisset, de processione Spiritus Sancti egregie interpretatum; vel quoque magnum Platonem Menandri versus scriptis suis, suppresso nomine auctoris, inseruisse comminisceretur, cum tamen Plato longo tempore ante Menandrum floruerit. Porro quoque antiquitatis studium & Critices exercitationem magnam tum Eloquentiæ tum Theologiæ lucem commodare docet, utpote quæ ars mirabilis veluti sepes esset bonorum auctorum, atque totius cultioris literaturæ, & id efficeret, ne Sanctorum gesta & Martyrum acta tot figmentis incrustarentur, neq; Patrum veterum scriptis genuinis supposititia ac fictitia assuerentur; prout res hæc a sanctissimis doctissimisque viris post Gelasium, Rom. Ecclesiæ Pontificem, dudum fuerit animadversa. Hisque observatis, quo dicendi genere, non barbaro & incondito, sed puro & simplici, Sanctorum virorum res præclare gestæ ad Bernardi Baroniique cumprimis exemplum sint adornandæ, docet. Dehinc præcipuum etiam locum quandam facit inter adjumenta Eloquentiæ sacræ limpidissimis sacrarum litterarum fontibus, quibus omnem orationem ita irrigandam cordatior inculcat, ut ea tota, nullis artis humanæ adminiculis alligata, sed sermonem Propheticum & Apostolicum, ad exemplum orationum a Clemente XI Pont. Max. nuper habitarum, ubivis spirans, ducat quo velit, & unde velit, deducat. Inde legendum assidue, seduloque volutandum sacrarum Scripturarum codicem præcipit; tum sanctorum Patrum libros legendos, qui sensus divinorum eloquiorum eleganter nitideque explanarent; post eos quoque legendos, qui præclarius sive inter sacros sive inter profanos Auctores eloquentiæ laude floruerunt; & his omnibus simul addendam subactam præceptorum Eloquentiæ intelligentiam. His deductis virtutes veræ & vitia ac criteria falsæ & fucatæ eloquentiæ in compendio enumerat. Tandemque ultimo loco Auctores quosdam selectiores collaudat, quorum vel præcepta vel exempla sequi jubet. Refert huc Demetrii Phalerei, Hermogenis, Quintiliani & Tullii præsertim ac

Aristo-

Aristotelis de arte rhetorica institutiones non semel volutandas. Tum Longini de sublimi dicendi genere tractatum, quem Jacobus Tollius variis doctisque notis ornatum nitidissime edidit, pene memoriter addiscendum præcipit. Nec operam suam male locaturos esse monet, qui temporis aliquid infumere vellent in legendis iis, quæ tum Ludovicus Granatenfis, eloquentiæ fama celeberrimus, tum Valerius Cardinalis, Veronensis Episcopus, de Rhetorica, spectatim Ecclesiastica, scripserint. Postmodum præ manibus semper haberi vult aureum Sancti Patris, Aurelii Augustini, librum de doctrina Christiana, quem Anonymus quidam doctissimus, editis hac de controversia animadversionibus nuper solidissimis, contra alterum quendam Anonymum vindicasset, qui de Augustino alias bene meritus, in præfatione tamen Gallicæ interpretationi sermonum sancti Doctoris affixa, omnem omnino Eloquentiæ artem Augustini auctoritate a sacris oratoribus arcendam dixit. Ac cum Oratoria & sacra & civilis iisdem præceptis instructa consurgere soleat, non minori diligentia tum Græcorum, tum Latinorum oratores præcipuos legendos præcipit. Nempe si quis strictam & concisam dicendi rationem natura amaret, ei ex Græcis Oratoribus maximis Demosthenis præruptas & concisas orationes; at cuiusvis & circumductum dicendi genus pro ingenii sui indole arrideret, ei Tullii, Demosthenis inter Latinos æmulatoris, magnifice copiosas & undique triumphantes orationes legendas suadet. Agmen denique claudit Paulus Segnerus, Societatis Jesu Presbyter, cujus dictionem puram & venustam, stilumque prorsus masculinum & sui semper similem ita laudat & commendat, ut eum Demostheneum ac Tullianum dicendi genus mira prudentia & Christiana pietate temperasse, ac imo cum Hieronymo Mautino Narniensi & altero quodam Fratre Franciscano a Recineto dicto præscam & masculinam Patrum tum Græcorum tum Latinorum eloquentiam in ecclesiam revocasse dicat.

*SELECTA POETICA, QUIBVS CONTI-
nentur GE. SABINI Præcepta, ULRICI ab HUT-
TEN Ars Versificatoria, CL. ESPENCÆI Elegiæ se-
lectiores & SAMUELIS RACHELII Classes Im-
peratorum metricæ: collegit, suaque adiecit Car-
mina JOHANNES HENRICUS
ACKER.*

Rudolstadii, sumta Jo. Mart. Gollneri, 1711, 8.

Plag. 9.

Selectis his Poeticis continentur non unius docti Viri la-
bores. In fronte stant Georgii Sabini præcepta de carmini-
bus componendis, quæ ob brevitatem & perspicuitatem mi-
rifice æstimantur. Quicquid ad verborum delectum & stru-
cturam; epitheta, concinnitatem pedum, membrorum, &
numerorum, figurâs, vitia & virtutes versus, paucis, ad to-
tam elocutionem spectat, accurate tradidit optimus Vir, qui ab
ineunte ætate tantopere amavit poesin, ut ad lectionem boni
& elegantis carminis lacrymas profunderet, teste Camerario
in vita Melanchtonis §. 61. Quia vero doctrinam inventionis
& dispositionis non attigit, Cl. Ackerus observationes adiecit,
quibus hæ doctrinæ dilucide explicantur. Sequuntur Ulrici
ab Hutten Ars versificatoria ejusque Nemo. Quemadmo-
dum egregius fuit in omni genere doctrinæ Ulrici ab Hut-
ten, quod Observationes Halenses docere possunt, ita & egre-
gia multa hic comparent, profutura juventuti, ubi labore &
constantia fuerint lecta. Imprimis placebit Nemo ludicra di-
ctione confectus, de qua peculiari libello egit Franc. Vavassor.
His junctæ Elegiæ sanctæ, rectæ, & elegantes Claudii Espen-
cæi, cujus genus morum nobilitate & summis in rem pu-
blicam meritis illustratum descripsit Rollius in Bibliotheca
Theologorum nobilium. Samuelis Rachelii classes Impera-
torum metricæ eum in finem additæ, quia plurimum valent ad
seriem Imperatorum non modo animo complectendam, sed &
tenacius retinendam. Ad calcem extant carmina e doctissimi
Ackeri ingenio profecta, honorique patronorum & fautorum
consecrata.

FRAN-

FRANCISCI PETRARCHÆ VITA AC TESTAMENTUM: emendavit multis locis, notis ac singularibus quibusdam auxiis JO. HENRICUS ACKER.

Rudolstadtii, sumtu Io. Mart. Gollneri, 1771, 8.

Plag. 7.

Francisci Petrarchæ vitam scripserunt multi, sed non omnium scriptorum idem est finis, forma, & ratio. Tomasini Petrarcha redivivus, qui integram vitam iconibus ære celatis exhibet, Lauræq; brevem historiam addit, nec non Poetæ vitam consignatam a Paulo Vergerio, Janozzo Manetto, Leonardo Aretino, & Ludovico Beccatello, e manuscriptis producit, rarior est, amplior etiam, quam ut commode ab adolescentibus, qui brevitatem sectantur, perlustrari possit, & sumtuosior, quam multorum res attenuatæ ferunt, quod & de Jo. Papirio Massono dicendum. Schroderen, aliorumque scripturæ & breviores, & paratu faciliores, usu vero & præstantia omnibus cedunt. Quare melius sibi consulunt, qui Petrarchæ epistolam de origine, vita, conversatione, & studiorum suorum successu, una cum Squarrafichi, Professoris Veneti, vitæ Petrarchæ, in manus sumunt, & ex iis salutaria quæque depromunt. Huic fini modo laudatus Ackerus illa conjuncte publicavit, addito ipsius Petrarchæ testamento, quod nec in Tomasino, nec in alio Petrarchæ vitæ Scriptore comparet, Paulus Manutius vero & Jo. Georgius Grævius sedulo conservarunt. Noster horrida emendavit, obscuris lucem affudit, notisque ac singularibus quibusdam auxiis, indicemque adjecit. Non opus est, ut excerpamus notatu digniora, ea enim ratione adornatus libellus, ut in oculos incurrant. Commendamus juventuti, ut inde discat sapere, hoc est animum purgare a vitiis, quibus ab initio Petrarcha fuit deditus.

THEMISTOCLIS EPISTOLÆ, GRÆCÆ ET Latine, interprete JO. MATTHÆO CARYOPHILO,

M 3

PHILO, Archi-Episcopo Iconiensi. Recensuit, notis & indicibus illustravit, & in Prefatione vindicavit CHRISTIANUS SCHOETT-GENIUS.

Lipsiæ, impensis viduæ Frommanni, 1710, 8.

Pl. 10 $\frac{1}{2}$.

- §. 1. Prefat. **E**didit has Epistolas primus omnium Matthæus Caryophilus Romæ 1626, 4. ex codice Vaticano, quæ postmodum cum ejusdem Caryophili versione recudi fecit Elias Ehingerus Francofurti 1629, 8. Hæ a Viris eruditis, Erythæo, Meursio, Lydæto, Reinesio & Bosio, pro genuinis habitæ, & in scriptis suis laudatæ, ab aliis, Dodvvello, Kustero, J. A. Fabricio, C. S. Schurzfleischio, & Bentleio, viris itidem doctissimis, rejectæ & pro spuris habitæ sunt. Cl. Bentlejum præcipue, notissimum Angliæ ornamentum, qui peculiari Dissertatione suam de his Epistolis judicium edidit, modeste tamen, refutat Cl. noster Editor. Et (1) quidem Suidæ & Plutarchi de his Epistolis judicium nititur, eorumque judicia nostris applicat: nec ex aliorum autorum de iis silentio judicari posse dicit, cum & Phædrus, Curtius, Maximus Tyrius, Manetho, & alii ante inventam typographiam non ab aliis memorati sint, & tamen non pro spuris habeantur. (2) Dissensum historicorum, quem objecerat Bentlejus, non obstare Noster dicit, quando, ut mirabilia sunt libæorum fata, omnes historicos hæc epistolæ latere potuerunt. (3) Cur non epistolas a Themistocle ante exilium scriptas habeamus, respondetur, quia illæ non conservatæ sunt, hæc autem post exilium scriptæ ad nostra usque tempora pervenerunt. (4) Neque stilum sophisticum hic noster Editor agnoscit a Bentlejo observatum, (5) neque rescriptione indignas; quæ omnia prolixius excusantur. Ex chronologia probare voluerat Bentlejus, Gelonem in his Epistolis memoratum, multo ante exilium Themistoclis mortuum esse, sed, cum alias Chronologia istorum temporum sit obscurissima, demonstratur tamen, Gelonis mortem cum exilio Themistoclis coincidisse. (7) Eadem quoque de Pausaniæ morte, quæ Bentlejus objecerat, asseruntur ex Dodvvello. Hæc de Bentlejo. Schurzfleischius etiam & Fabricius objecerant, Epist. 10
- men-

mention fieri Bojorum, quæ tamen gentes in Græca historia non occurrunt. Respondetur, laciniam istam nescio quo incommodo editioni Ehingerianæ sub finem hujus Epistolæ esse adfutam, in editione autem Romana & codice Vaticano non legi. Ehingerum autem nullo in sua editione adornanda codice usum esse, quippe quæ pleraque Romanæ editionis sphalmata exprimat. Ceterum Noster in hac editione textum ex ingenio restituit, ubi opus erat, aliquando marginales Caryophili lectiones in textum recepit, versionem ejus in quibusdam locis emendavit, ordinem Epistolarum Ehingerianum retinuit, addita tamen tabula; ut etiam Romanæ editionis numerus inveniri possit, textum in paragraphos divisit, notas textui subjecit, & indices tres, autorum, rerum & verborum, apposuit.

In notis observat Noster *ἀγειν* cum suis compositis aliquando de *navigatione* accipi, idque locis ex D. Luca in Actis, Thucydide & Herodiano adductis probat. Epist. I, 5 editum erat *Φυγὴν ἀνταρῶσα μὲν*, hoc sensu, *refecimus vos ex fuga redeuntes*, cujus loco Noster legit *ἄρξην*, & in notis explicat, *animum curis hætemus Reip. deinde periculis & molestiis in itinere distractum in ordinem redigere & confirmare*. Addimus nos, huic lectioni favere etiam linguam Hebraicam, in qua *נפשו* eodem sensu adhibetur Pf. XIX, 8 & Ruth. IV, 15. Nominis interdictionem pœnam aliquando fuisse, exemplo Herostrati, M. Manlii Capitolini & Pausaniæ ostendit, illucque refert verba Christi Lucæ VI, 22: *καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς τριπόδον*. Verborum *ἀγειν* καὶ *φέρειν* quando conjunguntur, varias significationes evolvit Noster ad Epist. III, 5 & probatis autoribus ostendit, idem esse quod (1) *vexare* & *affligere* (2) *pradari* & *vastare* (3) *auxilium ferre, portare, & adducere* (4) *carru vehi*. Infidiatores a Lacedæmoniis ad se inquirendum missos Themistocles vocaverat *λακωνικὸς κύνας*, qua occasione Cl. Schættgenius in notis ostendit, Laconicos canes in venatione olim maxime excelluisse. Occurrit etiam ad Epist. XVI reductio Boedromionis mensis Attici, & Panemi Macedonici, ad nostrum tempus, ostenditurque *ἐτην καὶ νέαν* Boedromionis, quam cum Panemi decimo die congruere dixit Themistocles, esse d. $\frac{1}{2}$ Septembris.

S. 13.

pag. 2.

5.

7.

21.

43.

82, 83.

E L O.

ELOGIUM PHILIPPI VERHEYEN.

Philippus Verheyen, in universitate Lovanicensi Artium & Medicinæ Doctor & Anatomiz ac Chirurgiz Professor Regius & Ordinarius, mense Aprili anni 1648 in pago VVas, ad parochiam de Verbrock pertinente, fuit editus parentibus honestis, Thoma Verheyen & Joanna Gormans, agriculturam exercentibus; neque adolescens factus paternum vitæ genus, cui primum sese dederat, facile desesuisset, nisi parochiz dictæ Pastor reverendus, Joannes Jaspars, ob ingenii extraordinarias notas eum anno ætatis suæ 22 primis Latinx linguæ rudimentis cœpisset imbuere. In qua per biennium horis subcâsivis tantum profecisse dicitur, ut Collegium S. S. Trinitatis, quod Lovanii est, A. 1672 ingredi atque sedula humaniorum literarum cultura ad philosophiam non solummodo præparari, sed & cursu hujus A. 1675 in Academia Lovanensi non minus strenue incepto, ac feliciter A. 1677 emenso, primum in sollemnium Magistrorum promotione locum reportare valuerit. Suprema scilicet Philosophiz laurea ornatus, Collegio quidem majori Theologorum in eadem Universitate voluit inscribi, quo Theologiam excoleret, verum mox, quia tibia ex sphacelo amissa minus idoneus redderetur ad munia ecclesiastica obeunda, Medicæ arti se totum eo consecravat ardore, ut in examinihus mirabiliter omnibus satisfaciens, tum A. 1681 sub Februarii principio Licentiz honoribus ac titulo condecoraretur, tum ex Academia Lugduno-Batava reversus circa finem A. 1683 ad consuetas tres Disputationes pro Doctoratus gradu sine Præside habendas admitteretur. Rationes nihilominus ipsi non defuere, cur solennem renunciationis in Doctorem actum usque ad annum 1695 differret, cum interea temporis ad Professionem Anatomicam A. 1689 & ad Chirurgicam simul A. 1693 omnium adplausu adspirasset. In ipso Medicinæ tyrocinio librum de Febribus, & Compendium theoretico-practicum de præcipuis capitis ac thoracis affectibus perhibetur in lucem emisisse, præter Anatomiam autem tractatum de valetudine tuenda composuisse quam primum, ut sperabat, edendum. Ex matrimonio primo, quod A. 1683 celebravit cum Maria Anna van den Zype, sorore Francisci Zypzi, Anatomiz tum Professoris atque Fundamentorum Medicinæ, in Actis nostris A. 1683 p. 536 recensitorum, Autoris, nullam vidit sobolem; ex altero autem, quod cum Philippina van Oedenhuyfen A. 1693 inavit, quatuor suscepit reliquitque liberos superstites. Sub auspiciis anni elapsi febris acuta extinctus, non aliud quam sequens sibi erigi postulat epitaphium: *PHILIPP VERHEYEN, Medicina Doctor & Professor, partem sui materialem in Cameterio condi soluit, ne Templum dehonestaret, aut nocivis balutibus inficeret. Requiescat in pace.*

Hæc hæcænus ex Præfatione Anatomiz Corporis humani, auctore Philippo Verheyen, Bruxellis superiori anno, duobus Libris, editæ, de qua proximo Mense dicemus uberius.

N. III.
ACTA
ERUDITORUM,

*publicata Lipsiæ
Calendis Martii, Anno MDCC XI.*

EXAMEN VARIANTIUM LECTIIONUM
JOHANNIS MILLII S.T.P. in Novum Testam.
*opera & studio DANIELIS WHITBY,
S.T.P. & Ecclesiæ Sarisburiensis Præ-
centoris.*

Londini, impensis A. & I. Churchill, 1710, fol.

Alph. I pl. 4.

Prodit nunc, quod jam ab aliquot annis molitus est
Cl. Autor, opus eo consilio adornatum, ut, ceu ipsa
inscriptio profitetur, appareat, *Lectiionum*, quas
Millius protulit, fundamenta incerta plane esse & ad
lectionem textus hodierni convellendam inidonea; lectio-
nes variantes, quæ sint momenti alicujus, aut sensum textus
mutent, paucissimas esse, atque in iis omnibus lectionem
textus defendi posse; porro lectiones levioris momenti tales
esse, in quibus a lectione recepta raro recedendum sit; ac
denique Millium in variantibus lectionibus colligendis sæ-
pius arte non ingenua usum esse, falsis citationibus abundare,
& sibi met ipsi multoties contradicere. In Præfatione, operi
præmissa, observat Cl. Autor, Ecclesiæ Anglicanæ & omnium
Evangelicorum sententiam, quæ S. Scripturam Regulam per-
fectam satisque perspicuam doctrinæ & morum statuit, a Mil-
lio tam in Prolegomenis suis quam ipso opere labefactari, quod
partim variantes lectiones sine modo & contra omnium fere
Codicum, Versionum, Patrum & scholiorum antiquorum
fidem, in unius Vulgatæ Copticæ aut Æthiopicæ versionis gra-
tiam multiplicet, partim corruptelas interpolationesque haud

N

paucas

P. 8.

paucas inde ab ipsis Ecclesiae Christianae incunabulis aevoque pene Apostolico Scripturae oblatas statuat. In Prolegomenis ejus id speciatim reprehendit, quod Patres codicibus misere depravatis, ac praeterea diversis codicibus pro arbitrio usos dicat, atque ea, quae de scholiis glossisque codicum, ad privatos homines pertinentium, dici tantum debebant, ad Graecorum Patrum codices perperam accommodet, in quorum tamen Ecclesiis ejusmodi codices legebantur, qui ab istis fere erant liberi. His ita disputatis subjiciuntur Regulae quaedam ex quibus de germana & proba lectione judicium tenendum censuit. Sunt autem istae: 1 ubi Patres variasse textus lectionem pronunciant, variantem ibi lectionem ante eorum tempora obtinuisse; 2 ubi Patrum multi, nullo refragante, cum versionibus antiquis & Codicum MSS. majori parte in una lectione conveniunt, eam lectionem genuinam esse. 3 in epistolis, in quas exstant quatuor Graeca scholia, cum totidem versionibus antiquis, ubi Graeca scholia cum totidem versionibus universim in una lectione conspirant, id verae lectionis judicium non contemnendum esse; 4 eam lectionem, quae sensum integrum relinquat, ceteris paribus, ei praefendam esse, quae sensum mutilum & imperfectum exhibet, aut eum interrumpit, adeoque multo magis illi, quae sensum penitus corrumpit; 5 denique, quod Waltonus etiam monuit, lectionem, quae, ceteris paribus, sensum fundit clariorem, & cum antecedentibus ac consequentibus ac Scripturae S. analogia magis conspirantem, contrariae praefendam esse. Tractationem ipsam in tres Libros Cl. Autor abire jussit, qui suis iterum capitibus & sectionibus sunt distincti. Libro I fundamentum variantium illarum lectionum non potestremum ex Millii judicio, nempe allegationes Scripturae a Patribus factas aggreditur, ex quibus nihil certi colligi posse ait, ideo quod ex memoria non ex inspecto Scripturae contextu locos attulerint, quam in rem consentiens R. Simonii testimonium affert ex Hist. Critica N. T. c. 31 p. 151, exemplum autem repetit ex Apologia Justini Martyris Sect. 18 ad 24 ed. Oxon. collat. cum Matth. V, 28 &c. ubi conferri vult Cl. Graebii

bii notas. Eandem sententiam adstruit ex eo, quod Patres ad sensum potius quam verba Scripturæ in allegationibus suis respexerint, id quod iterum variorum Patrum exemplis evincit. Tertio loco observat, Patres Græcos multa de suo adjecisse, præterea autem verba multa imo integras periodos omisisse, aut in compendium misisse, porro eosdem Patres aliquando a nostris Codicibus dissentientes alibi cum illis apprime conspirare, multas denique Scripturarum *περικοπὰς* in cumulum congerere, quæ in diversis locis quoad sensum tantum offerantur. Atque hæc quidem agit capite I, singulaque propriis & idoneis exemplis confirmat. Capite II evincit, variantem Lectionem certa fide deduci non posse ex Codice Latino, aut Latina Græci Scriptoris versione, aut e citatione Latinorum Patrum, cum 1 interpretes ad Vulgati versionem verba accommodent, 2 Latini Patres, ubi de Græcis Codicibus judicandum fuerit, Criticos se præstent infelices, ac denique Millius ipse Latinorum Patrum citationibus parum tribuat. Vide speciatim de Tertulliano Proleg. p. 59 & de Cypriano p. 67 &c. Cap. III probare instituit, ex MSS. Ecclesiæ Occidentalis contra receptam textus lectionem solide non disputari posse; ad quam rem utitur R. Simonii testimonio, in Hist. Crit. N. T. Parte II c. 30 sq. legendo, cui pondus addit partim supina librorum ignorantia, partim ipsorum exemplarium menda, quibus conspurcata esse solebant. Deinde arguet ipsius Millii consensum e. g. ad Matth. III, II. Cap. IV ad Versiones progreditur, quarum consensum certum germanæ lectionis argumentum non esse ut evincet, provocat primo ad ipsius Millii iudicium *ἐπιβλῆσαι* ad Hebr. XII, 7, deinde autem de præcipuis, e. g. Coptica, Æthiopica, Syriaca, Arabica, & veteri vulgata quædam commentatur. De posteriore hac Sect. V p. 19 inprimis contra Millium disputat, falli Virum in eo arbitratus, quod eam ad fidem optimorum Codd. omnium felicissime adornatum judicavit, quemadmodum etiam falso sibi persuaserit, eandem versionem Italianam, ante ipsa Hieronymi tempora interpolatam, sua opera beneficio Codicis Cantabrig. aliorumque & ex Patrum Latinorum

- pag. 22. norum Hieronymo antiquiorum scriptis restitutam. Cap. V argumentum idem de veteri versione Italica persequitur Cl. Autor, & commonstrat, Patres Latinos, Ambrosium; Hieronymum, Damasum & Augustinum versionem hanc ex Græcis exemplaribus corrigendam censuisse, adeoque illam pro norma ceterarum versionum non agnovisse. Libro II Cl. Autor locos illos vindicare aggreditur, qui variantibus lectionibus majoris momenti sollicitari posse videbantur: inter hos observes Matth. V, 22, ubi Millius τὸ εἰπῆν scholion esse præter rationem sibi persuadet, Matth. VI, 13, qui *δοξαλογίας* complectitur, textui asserendam &c. Capite II ejusdem libri sigillatim & ordine examinat Var. Lect. quæ in Evangelii & Actis Apostolorum leguntur, Cap. III persequitur Epistolas Paulinas & Catholicas. Denique Liber III destinatur excutiendis variis lectionibus minoris momenti, quæ hoc ordine ad examen revocantur, ut observationes omnes secundum partes, quas vocant, orationis receptas collocentur. Sic Sect. I eam exponit varietatem lectionis, quæ additione aut subtractione articuli continetur: Sect. II de permutatione nominis alterius cum altero ejusdem significatus &c. agit. Sectione ultima respondet strictim Pontificiorum & Scepticorum objectionibus, ad *αιθρησίαν* contextus Græci ex variis lectionibus impugnandam comparatis. Sequitur Appendix, quæ exhibet primo quidem syllabum eorum locorum, in quibus Millius parum sibi constare deprehenditur, si Prolegomena ejus cum opere ipso compares; deinde vero specimen Italicæ versionis, qualis ante Hieronymi castigationem exstabat, ex lectionibus spuriiis, deficientibus aut redundantibus, quæ in Hilarii Diaconi Commentariis in Epp. D. Pauli adhuc leguntur. Atque ex his manifestum erit, Cl. Autorem magnam animi contentionem, industriam, imo etiam acumen ad examinandum opus Millianum attulisse: ipsa autem operis inspectio docebit, Millium passim non præter rationem sed ex merito reprehendi & emendari, interdum autem habere, quo se tueatur.

POLITIQUE TIREE DE L' ECRITURE

Sainte.

i. e.

**DOCTRINA POLITICA EX IPSIS S. SCRIP-
turae verbis ducta, ad Serenissimum DELPHINUM,
Opus posthumum JACOBI BENEDICTI
BOSSUETI, Meldensis Episcopi.**

Bruxellis, apud Joh. Leonardum, 1710, 8.

Alphab. 1 plag. 20.

TOties jam laudatus est nobis Illustris hujus scripti Au-
tor, ut actum nunc agere non sit consultum. Equidem
postliminio quasi nunc redit, cum posthumum sit opus,
quod sistitur; attamen, quoniam id ipse perfecit & ad pu-
blicum conspectum paravit, habitu haud alieno. Confir-
mat hoc in Praefatione propinquus Autoris Abbas Bossuetus,
cujus etiam vestigiis in ratione libri declaranda insistemus.
In usum Serenissimi Delphini ante plusquam triginta an-
nos fuit compositus, ut praecipua regendi, & Monarchicam
potissimum formam penitus inspiceret, quae historice tan-
tum in ejusdem Episcopi *Discursu de Historia Universali* fue-
rat contemplatus. Hoc feliciter exequi se posse non credidit,
quam si verbi divini propriis, ut titulus prodit, verbis rem
omnem declararet, qua in re sic procedit.

L. I Societatis humanae pariter ac civilis, qua contine-
tur quicquid est regiminis, fundamenta Spiritus S. verbis
struit. Hinc L. II ad regiam venit potestatem, quam na-
turae maxime consentaneam, antiquissimam, utilissimam, di-
vinamque voluntati imprimis censet consentaneam. L. III,
IV & V qualitates regni Monarchici praecipuas & necessarias
constituit, quarum facit quatuor, ut sit scilicet sacra regalis
autoritas, paterna, absoluta, & rationis arbitrio subiecta.
L. VI subditorum Regibus officia declarantur. L. VII-X ad
Principis rediventur officia, quae ad tria potissimum referun-
tur, 1 ad interna, quae *παιδείαν* constituunt, fundamenta,
2 ad autoritatis regalis adjumenta, arma scilicet, opes, &

con-

consilia, 3 ad incommoda, quæ illam circumstant in hominum conditione, mediaque huc afferenda. Ceterum is non fuit Autoris scopus, ut, quæ contentiosius alias in argumentis Politicis disputantur, & ipse sequatur. Quin potius ad Christi modum & Apostolorum hic se gerit, qui neutiquam discutiebant, an legitimum sit Romanorum imperium, sed absque controversia ut tale supponendo, sua subditis officia præscribebant. Aliquando etiam, sed rarius, & ibi tantum, cum subnascitur occasio Franciæ potissimum Reges admonendi, Scripturæ verbis, quædam ex Ecclesiastica pariter ac Civili Gallorum Historia admiscet. Ordinem in proponendo secutus est Geometricum. Singuli pluribus articulis dividuntur Libri, propositionibus dein rursus articuli, quarum naturalis omnium est nexus. In locis Scripturæ citandis Episcopus interpretem egit ipse, Vulgatam potissimum secutus, nisi quod aliquando minus alias clara ex Ebræo vel Græco vertenda consuevit. Neque vero prius lucem hoc opus videre potuit, quoniam sex Libris prioribus initio tantum absolutis, posterioris quatuor delineati modo diu jacuerunt, donec instante Serenissimo Burgundiæ Duce concatenatis plane laboribus tantum subinde temporis eriperet, ut & hos perficere potuerit. Licet autem Editor ipse vellet esse, (quod optabilius etiam fuisset, cum inter imprimendam tollere suaverit & inserere quædam) compendium etiam Tractatus adijcere, morte tamen oppressus voti haud factus est compos. Interim bona fide librum nunc editum, nec ullatenus vel auctum esse vel minutum admonemur, nisi quod Augustini nunc locus, quem additurus fuerat Episcopus ipse, & Epistola Besuæti ad Papam de Institutione Delphini elegantissima cum responso Pontificis sint adjuncta. Liceat jam ex his observationes quasdam, prout evolventi se obtulerunt, delibare.

P. 7. P. I, cum de amore hominum mutuo loquitur, qui cadentes impediatur, in loco Gen. IX, 5, 6 monstrat, qua ratione bestis etiam aliquod ob interfectos homines maneat iudicium. Tum nempe, cum Deus corpora per illas dilaniata sit olim resuscit-

refuscitaturus, Amorem soli patrii valde exaggerat, magnum- p. 16.
 que hinc momentum conjungendis inter se hominibus, illis
 etiam qui primi terras habitaverint, accessisse putat, quod eandem
 terram coluerint, Attamen licet hanc charitatem patriæ non
 negemus, illud tamen vinculum ad primos orbis incolas ap-
 plicari non posse videtur. Etenim hos primo non patria ter-
 ra, quam deferebant plerique, nec soli unitas, quod incolebant,
 quippe cujus fines adhuc determinari non poterant, sed vel
 sanguinis nexus, vel morum similitudo & linguarum conjun-
 gebant, quibus ipsis etiam de causis ad domiciliorum viciniam
 colligebantur. De jure proprietario differens, illud ab auto-
 ritate regiminis primitus ortum, per eandem etiam dicit sub-
 sistere. Verum ut hoc largiamur, ortus certe hujus juris a
 supremo cujusdam dominio in reliquos derivari nequit.
 Quæ enim quæso inter primos homines autoritas suprema?
 Nihilominus autem quivis proprium asserbat sibi, sive per
 pactum id expressum, sive per consensum factum dicamus.
 Officia patriæ urgentur egregie, pro qua nosmet ipsos debeam-
 us impendere, quippe cujus salute nostra, familiarum no-
 strarum & amicorum salus contineatur; unde concludit,
 omnia sic etiam uniri officia, quæ nobis nostrisque debeamus.
 Interim forte non satis accurate cum Autore patientiam Chri-
 sti in cruciatibus ad patriæ dilectionem referas, & eum san-
 guinem peculiari quodam ad Judæos habito respectu fuisse
 dicas. Quomodo Regum autoritas præcepto quarto stabilia-
 tur, breviter sed luculenter declarat. Reges scilicet DEI vi-
 ces in terris gerere, qui verus sit omnium pater, dein etiam
 imaginem regiminis inter homines primam potestate patria
 representari, *a qua omnes reliqua propagantur & manant*, ut
 B. Lutheri verbis Episcopi sententiam liceat declarare. Me-
 dia, quibus Princeps rerum sibi scitu necessariorum cognitio-
 nem acquirat, suppeditantur varia. 1 Veritatem amet, ejus-
 que semper cupidum se demonstret. Cum enim Principes
 plurimi assidue adulatores circumstrepant, eos sincero veri-
 tatis amore, qui nec frigidus sit, nec fictus, dicit fugandos.
 2 Attentus sit omnibus, & considerate quidvis agat, summam
 autem

22.

38 sq.

45.

46.

80.

autem ad homines, cum quibus versatur, attentionem afferat. 3 Consilium ne detrectet, quin libertatem potius aperte loquendi concedat amicis. 4 Cautus sit in deligendis consiliariis, & nec uni omnia committat, neque magnum tamen eorum admittat numerum. 5 Alios tamen præter amicos audiat non consiliorum quidem autores, sed rerum, quæ ubivis aguntur, delatores. 6 Attamen nec omnibus credat, & mendaces severe puniat. 7 Omnes præteritorum suorumque temporum Historias excutiat. 8 Consilium ex se capiat promptum. 9 Malas aliorum artes vitet & eludat.

259. P. II eorum, qui civilibus negotiis immerfi religionis omnem sensum exuerunt, errores exponit. Illi scilicet argumenta religiosa plane non curant, & adversus eorum aculeos occalescunt, vel si quodammodo illis tanguntur, nolunt tamen profundius adigi. Sæpe stultitiam existimant, quicquid est religionis, aut si quid ejus agnoverunt, humanis tamen rationibus impediti ne declarare quidem, nedum tueri volunt. Modos quosdam dein augendi provinciam incolis suppeditat, & otiosos quidem imprimis pelli jubet, occasionem vero querendam omnem, qua ipsum, si fieri possit, otium exterminetur. Deinde matrimoniorum habendam esse curam, ut constantia sint & felicia, liberorumque facillimam reddendam educationem, represso scilicet luxu, & ad bonas artes aditu patefacto. Circa finem libri characteres magnorum quorundam in sacris Literis virorum ex rebus eorum gestis eruit. Sic in Samuele, qui supremi se dignitate privari non ferebat inique, nec sperni a Rege per se stabilito sua consilia, magnanimitatem singularem, in Nehemia solidam pietatem, proprii commodi contemptum, officiorum suorum observationem continuam, animumque semper intrepidum, 260. agnoscit. Joabum virtutum multarum decus gravioribus vitiis inquinasse, & ex eorum fuisse numero dicit, qui ad bonas res & magnas gerendas sint proclives, sed soli gerere velint, neque secundum ferant vel æqualem. Post etiam quosdam 261. characteres hominum ex S. Scriptura delineat, qui vitandi sint plane Principibus, utpote eorum, qui illa solum putant bona, 266. quæ

quæ cogitant ipsi & faciunt, irrisores & subfannatores, adulatores, &c. Incommoda potestatis regię ad effrenatam ambitionis atque libidinis licentiam redeunt, quæ in ordinem tamen redigi posse putat, dummodo probe Reges considerent, supremæ se ipsos Dei subesse potestati, mortique subji-ciendos esse non evitandæ. Hunc in modum Illustris Bosuetus, hisque præceptis, Serenissimum Delphinum ad regias omnes politicasque virtutes formavit, quapropter & totum per librum ei solum regiminis formæ quam hodie Gallicum sustinet Regnum, quæ scripsit, accommodavit, sic ut cum summa quidem potestate imperium, pietatis tamen & rationis circumscriptum terminis, supponat.

MISCELLANEOUS REFLECTIONS OCCASIONED BY THE COMET &c.

h. e.

OBSERVATIONES MISCELLANÆ OCCASIONE COMETÆ, QUI ANNO 1680 MENSE DECEMBRI APPARUIT, EO CONSILIO EXARATÆ, UT VULGARĒS SUPERSTITIONES ABOLĒANTUR: AUCTORE PETRO BÆLIO.

Addita est Auctoris Vita.

Londini, apud Joh. Worpheu, 1708, 8.

Alphab. 2 plag. 5.

EXhibetur hic versio Anglicana libri a Bælio jam pridem conscripti, & controversiis ex eo subnatis ita celebrati, ut de eo quidem hoc loco dicere iterum non debeamus, de Vita potius Auctoris accuratius cognoscenda laboraturi, quæ hunc primum lucem vidit. Dicitur ea scripta ex Belgio ad Nobilem Anglum ab eo, qui ex ipsius Bælii ore ea acceperit, quæ ad vitam ejus tenendam pertinent. Natus scilicet est Bælius A. 1648 *Carlati*, quod exiguum est Comitatus Fuxiensis (*Foix*) oppidum, in quo Pater ejus verbi divini præconem agebat, Matre ex gente, & familia Nobili *Ducasse* oriunda. Cum prima literarum Gr. & Lat. elementa ex Paterna institutione hausisset, anno. zt. XVIII Podium Laurentii

in

in Academiam missus est, in qua totum se dedit veterum
 Scriptorum speciatimque *Plutarchi* lectioni, cui proxime
 junxit *Michaelem Montagne*,cujus cogitata ea memoria felicitate
 animo impressit, ut, si scripta ejus perirent, se illa postli-
 minio restituere posse profiteretur. Hic per triennium fere
 commoratus, Tolosam abiit A. 1668, ubi cum per unum & dimi-
 dium annum perstitisset, ac religionis Pontificiæ errores, jam
 antea aliqua ex parte exploratos, magis magisque perspexisset,
 A. 1670 Genevam abiit, in qua urbe faventem sibi expertus est
 Dn. de Normandie, Syndicum Reipublicæ Genevensis, qui illi liberorum
 suorum instituendorum curam commisit, eidemque simul occasionem
 suppeditavit cum Cl. Basnagio, in ejus ædibus commorante, amicitiam
 contrahendi. Hinc A. 1672 ab Ill. Comite de *Dhona* studiis filiorum
 suorum formandis admotus est, post biennium autem Genevam
 reversus, hinc A. 1674 Rhotomagum ac paulo post Parisios abiit,
 ibique *Beringhenii* liberis erudiendis operam dedit. Cum interea
 temporis ipsi commercium literarum cum Basnagio, in Athenæo
 Sedanensi studiorum causa degente, intercederet, ad Professoris
 Philosophi munus illic obeundum, annitente Junio, Professore
 Theologo, cui Basnagius Bælium commendaverat, vocatus est A. 1675.
 Hac sparta defungens suam de libro Poireti, quem Cogitationes
 Rationales de Deo, anima & malo inscripserat, sententiam cum
 Amico quodam, id expetente, per epistolam communicavit, quæ
 deinceps ad ipsum Poiretum transmissa cum hujus responsionibus
 in repetita libri editione Amstelod. 1685 lucem vidit. Cum
 postea Jesuita Cadomensis P. de Valois sub nomine Ludovici de
 la Ville Parisiis librum ederet sub inscriptione: *Sententia
 Cartesii de essentia & proprietatibus Corporis, doctrina Ecclesie
 adversa & erroribus. Calvini in capite de Eucharistia patrocini-
 ans*: ac simul Cartesianissimum ex Academicis propulsandum
 suaderet, Bælius disputatione quadam, deinceps in Belgio recusa,
 Cartesianam sententiam defendit. Deinde Cometa A. 1680
 apparente, illa Cogitata, quæ nunc Anglice prodierunt, in
 literas retulit Parisiis in lucem edenda, quod ta-

men

hinc consilium interruptum deinde est, cum, Academia Sedanensi Regia autoritate suppressa & disjecta, Bælius de habitu cogitaret. Interea temporis accidit, ut idem, incertis consiliis aliquamdiu agitatus, sed *Paetsii*, qui Reipub. Roterodamensi cum aliis præerat, commendatione gravi adjutus, ad Professionem Philosophiæ & Historiarum in Athenæo Roterodami obeundam vocaretur, Jurius autem ejusdem opera Theologiæ Professor renunciaretur. In hac urbe, mensibus aliquot præterlapsis, suam de Cometis Epistolam, de qua ante dictum est, typis exprimi *divanvicius* curavit, ac per eam, cum Scriptor non diulateret, primam eamque egregiam nominis famam inter eruditos sibi comparavit. Eodem tempore Maimburgius *Historiam Calvinismi* in lucem edebat, cujus examen Noster instituebat ac cum eruditis sub inscriptione *Critica Generalis Historiæ Calvinismi A. 1682* communicabat. Quod quidem scriptum tanto applausu exceptum est, ut intra quatuor menses omnia exemplaria venderentur, Auctorque novam eamque auctiorem ejus editionem procuraret, quemadmodum etiam Epistolam de Cometis variis accessionibus locupletatam sub tit. *Observationum sive Cogitatorum variorum de Cometis recudendam* dabat A. 1683. Sequenti anno lucem videbat *Collectio variorum Opusculorum ad Cartesianam Philosophiam pertinentium*. Eodem tempore oblatam sibi a Franequeranæ Academiæ Curatoribus Professionem Philosophicam recipere in se noluit, & anni ejusdem mense Martio industriam suam ad consignanda *Nova Reipubl. Litterar.* contulit, ac præterea tertiam Criticæ suæ Maimburgianæ editionem curavit. A. 1685 *Nova Epistola* supplementi instar ad Criticam Generalem edebantur, eo consilio, ut dubiis quibusdam, adversus opus ipsum formatis, obviam iretur. A. 1686 dolore partim ex calamitatibus, quibus Fratrem suum affecerant & ipsa adeo vita privarant malevoli, partim ex antiquato edicto Nannetensi oborto provocatus est Bælius ad edendum commentariolum, quo exhibet *Charactèrem Gallie vere Catholice sub Imperio Ludovici XIV.* In eo spem fecerat *Commentarii Philosophici in*

p. 25.
 36.
 40.
 43.
 44.
 47.
 50.
 66.

○ 2

verba

- p. 60. verba Servatoris: *Compelle contrare*, quem paulo post lucra publicæ exposuit. His & aliis laboribus exhaustus & ex oculis laborans A. 1687 destitit a scribendis Novis Reipubl. Literar. cui labori sub elogio *Historiæ Operum eruditorum* continuando humeros deinde supposuit *Beauvallius*. Quod ad *Commentarium Philosophicum* attinet, Jurius eum, quem Ministris quibusdam Gallis ob religionis causam expulsis tribuebat, confutandum sibi sumpsit singulari libro, quo facti Bælius Partem tertiam illius Commentarii edens in præmissa epistola rationem, cur ad illum librum non respondeat, reddidit. Eodem tempore controversia scriptis quibusdam ultro citroque agitata ipsi cum Arnaldo intercessit, circa quandam Malebranchii sententiam, quam Bælius contra Arnaldum vindicaverat. A. 1688 recuperata prorsus valetudine Partem IV Commentarii in lucem protulit, neque tamen unquam se hujus operis autorem professus est, ne omnibus, quibus argumentum tam impeditum obnoxium videbat, difficultatibus facere satis cogeretur: unde nec ad ea respondit, quæ Saurinus libro singulari contra hunc Commentarium & Jurii scriptum commemoratum A. 1697 attulit. A. 1689 scripsit Præfationem ad Fureterii Dictionarium.
76. His de Bælio commemoratis Cl. Scriptor vitæ hujus jungit quædam de Jurii libro, quem dixit *P' Esprit de Mr. Arnaud*, & aliis ejusdem scriptis, quæ Ecclesiæ spem restituendæ libertatis in Gallia faciebant. Cui quidem prædictioni cum eventus non responderet, Anonymus A. 1690 edidit librum sub tit. *Gravis admonitio ad religionis causa exules de imminente eorum in Galliam reditu*, quo spes ista omnis & scripta ad illam confirmandam edita satyrico sale perfricantur. (Conf. Acta Erud. hujus Anni M. Jan. pag. 44.) Hujus Autorem Bælium esse suspicabatur Cl. Jurius, neque obscure id profitebatur in scripto, quod libro isti opponebat. Dum hæc aguntur, Mercator quidam Genevensis, *Goudeto* nomen erat, quasdam pacis inter Principes, bello tum temporis decertantes, firmandæ conditiones dialogis quibusdam comprehendebat, easque per *Minutolium*, Ministrum V. D. & Professore Genevensi, ad Bælium mittebat, ea lege,
78. ut
- 80.
- 84.
- 86.
- 88.
- 95.
- 99.
- 105.
- 108.

ut & suam & aliorum, quos designaverat, sententiam de illis exponeret. Quamvis igitur ea pacis reducendæ consilia non approbaret Bælius, nihilominus tamen, cum ea Lauffannæ in lucem edita ad Jurii manus pervenirent, huic visus est ejusdem instituti autor & approbator, quod ipsius judicio Monarchiam Galliæ universalem non parum promoveret. Hanc suam conjecturam Jurius in præfatione *Gravi Admonitioni* præmissa publice profitebatur, de factione quadam conquestus. Quam suspicionem a se amoliturus Bælius edebat *Cabbalam Chimericam*, quo libro Jurius adeo commotus est, ut rem ad Magistratum Roterodamensem deferret, gravisque injuriæ sibi illatæ pœnas a Bælio expofceret. Magistratus utrique silentii leges dixit, quas Bælius quidem solícite observavit, Jurius autem variis libellis in lucem editis neglexit, quippe Bælium non quidem, ut antea, factionis & conspirationis, quam illius criminis accusans, quod illam de pace Consultationem in lucem protulisset. Cum autem nesci quidem quicquam efficeret Jurius, tandem alia scripta Bælii, nempe *Cogitata de Cometa*, *Criticam Generalem Maimburgii* ac inprimis *Commentarium Philosophicum* variis criminationibus oneravit, quas singulari volumine comprehensas Senatui Ecclesiastico Roterodamensi exhibuit cognoscendas. Illas discussit Bælius edito scripto, quod inscribatur: *Chimera Cabbala Roterodamensis. Admonitionis illius ad exules* scriptæ & paulo ante commemoratæ Autor putabatur ab aliis *Pelissonius*, cui præfationem, ipsi operi oppositam, præmiserit Bælius: aliis illa *Larroquo* juniore, aliis autem & præfatio & commentatio ipsa Bælio adscribenda videbatur, ipso quidem, quantum spe præmii ab ipso Galliæ Rege per Pelissonium facta, si se Autorem profiteretur, semper hanc suspicionem a se amolente. Cum itaque Bælius intelligeret, Jurius in his non acquiescere, A. 1697 ipsum impugnavit scripto Latino, quod dicitur: *Janna Cælorum reserata curatis religionibus ac celebri admodum Viro Dn. Petro Jurieu*, nec multo post *Designationem & Fragmenta Dictionarii Historico-Critici* Gallice in lucem

119.

121.

125.

127.

128.

130.

132.

133.

134.

136.

lucem dedit. Anno 1693 Gallie Rex omnia sua consilia ad fir-
 mandam pacem conferebat, Guilielmo III. M. Britannie Re-
 ge ita se his conatibus opponente, ut, quicumque vel minima
 ex parte molitiones has adjuvare viderentur, malam gratiam
 referrent. Jurius, hac occasione Bælio agere faciendi ar-
 repta, apud quosdam Aulae Regiæ Ministros Nostrum detu-
 lit, tanquam qui a Gallis subornatus, edita ista, quam dixi-
 mus, de pace Consultatione pacis negotium provehere cu-
 raret. Guilielmus ergo Rex, re cognita, Magistratui Rotero-
 damensi præcepit, ut Bælium sparta sua decedere juberent,
 qui non invitus mandato parens, privatam vivendi sortem
 deinde omni muneri præferendam censuit. Cum postea A.
 1694 Jurius libros Bælii, quos paulo ante oppugnaverat,
 Consistorio Roterodamensi examinandos iterum proponeret,
 ipse quidem publice causam suam egit, editis *Additionibus ad
 Cogitata sua de Cometis*, quibus toti huic controversiæ finem
 imposuit. In his dum esset Noster, Comes de Guiscard eum
 in Galliam, cum amplissimis conditionibus filii sui studia for-
 matorum, vocavit, sed detrectantem illud muneris genus de-
 prehendit. Totum itaque se dedit *Dictionario* Critico ela-
 borando, quod tandem post quatuor annorum laborem anno
 1696 extremo lucem videbat. Hoc cum se Abbati *Renaldoto*,
 qui illius in Gallia recudendi consilium intervererat, ac
Jurio minus probaret, qui se nonnunquam in eo confu-
 tatum intelligebat, hic Renaldoti aliorumque judicia
 ex Epistolis ad se datis collecta cum suis Observationibus li-
 bello singulari exhibuit, a Synodo, quæ Delphis tum temporis
 congregabatur, suppressionem Dictionarii impetraturus. Hoc
 ipso tempore Noster editis *Animadversionibus* ad commemo-
 ratum Jurii librum, recepit, se in secunda Dictionarii edi-
 tione singulis objectionibus, speciatimque iis, quæ ad caput
 de *Davide* dictæ erant, satis esse facturum. A. 1699 novam
 etiamque tertiam *Cogitatorum de Cometis* editionem cura-
 bat. A. 1702 nova Dictionarii editio, multis accessionibus
 locupletata variisque mendis atque iis imprimis, quæ de *Da-
 vide* perperam disputata Consistorio Roterodamensi videbantur,

liberata prodibat. Sequenti anno *Tomo I Responſionum*
ad quæſtiones Provinciæ varia argumenta edidit, P. 164.
 quæ ſolent in Dictionario iſto locum non inveniant.
 Hæc A. 1704 ſequitur deſenſio Cogitatorum de Cometa 167.
 ſub tit. *Continuatio Cogitatorum de Cometa*, in qua cum
 inter cetera contra *Cudworthi* Naturas Plafticas, quæ Cl.
Clerico ſe in Biblioth. ſelecta probaverant, diſputaſſet, Cleri-
 cusque Tom. V ejuſdem Biblioth. earum vindicias ſuſcep- 169
 ſet, Bælius in *Historia Operum Eruditorum* A. 1704 cauſam
 ſuam repetita vice defendit, adverſario in Tomo VII
 & hanc & aliam de doctrina Manichæorum, de qua in Parr-
 haſianis contra Bælium diſputare cœperat, controverſiam
 iterum tractante. Eandem Continuationem cum Cl. *Ber-* 170
nardus recenſeret in *Novis Reipubl. Literar.* Febr. 1705, ob
 negatam vim argumenti, a communi gentium conſenſu de-
 ſumpti, &c. controverſiam movebat Bælio, qui & non multo
 poſt *Iſaacum Jaquelotum* novum adverſarium expertus eſt
 in libro, quem *Conformitatem Fidei & Rationis* inſcripſit.
 A. 1705 Noſter iterum invitatus eſt in Galliam a Comite de
Albermarle, ſed nec illius deſideriis ſatiſfecit. Interea To- 172
 mum II & III *Reſponſionum*, quas antea laudavimus, eo con-
 ſilio procurabat, ut in illis *Bernardo, Jaqueloto & Clerico* re- 174
 ſponderet, qui deinde viciffim maxima animi contentione
 pronunciata ſua defendenda ſumebant. Cl. Clerico ſpecia- 180
 tim opponebat Bælius *Reſponſionem* ad III & XIII Secciónem
 T. IX Biblioth. Sel. cui Clericus Tom. X Biblioth. reſpon-
 dit. Eodem tempore Jaquelotus edebat *Examen Theologie* 188
Bælii, Jurius autem *Philoſophum Roterodamenſem accuſa-*
tum & convictum. Bælius tandem in Tomo IV *Reſponſio-* 192
num reliqua Cl. *Bernardi* Excerpta in conſiderationem vo- 197
 cabat: Clerici autem & Jaqueloti argumenta examinabat
Dialogis quibusdam inter Maximum & Themiffium habitis,
 qui poſt mortem ejus lucem adſpexerunt. Obiit autem A. 1706 200
 die 28 Decembr. morbo ipſi hereditario, quem phthiſin appel-
 lant. *His* hæc exponit Scriptor vitæ elogiū Bælii ſub- 201
 junxit, cuiusque imprimis a veritatis ſtudio, candore, acumine
 ingenii,

lucem dedit. Anno 1693 Galliz Rex omnia sua consilia ad fir-
 mandam pacem conferebat, Guilielmo III. M. Britanniz Re-
 ge ita se his conatiou opponente, ut, quicumque vel maxima
 ex parte molitiones has adjuvare viderentur, malam gratiam
 referrent. Jurius, hac occasione Bælio agre faciendi ar-
 repta, apud quosdam Aulæ Regiæ Ministros Nostrum detul-
 lit, tanquam qui a Gallis subornatus, edita ista, quam dixi-
 mus, de pace Consultatione pacis negotium provehere cu-
 raret. Guilielmus ergo Rex, re cognita, Magistratui Roterod-
 damensi præcepit, ut Bælium sparta sua decedere juberent,
 qui non invitus mandato parens, privatam vivendi sortem
 deinde omni muneri præferendam censuit. Cum postea A.
 1694 Jurius libros Bælii, quos paulo ante oppugnaverat,
 Consistorio Roterodamensi examinandos iterum proponeret,
 ipse quidem publice causam suam egit, editis *Additionibus ad
 Cogitata sua de Cometis*, quibus toti huic controversiæ finem
 imposuit. In his dum esset Noster, Comes *de Guiscard* cum
 in Galliam, cum amplissimis conditionibus filii sui studia for-
 maturum, vocavit, sed detrectantem illud muneris genus de-
 prehendit. Totum itaque se dedit *Dictionario Critico* ela-
 borando, quod tandem post quatuor annorum laborem anno
 1696 extremo lucem videbat. Hoc cum se Abbati *Renaldoto*,
 qui illius in Gallia recudendi consilium intervererat, ac
Juris minus probaret, qui se nonnunquam in eo confu-
 tatum intelligebat, hic Renaldoti aliorumque judicia
 ex Epistolis ad se datis collecta cum suis Observationibus li-
 bello singulari exhibuit, a Synodo, quæ Delphis tum temporis
 congregabatur, suppressionem Dictionarii impetraturus. Hoc
 ipso tempore Noster editis *Animadversionibus ad commentum
 Jurii* librum, recepit, se in secunda Dictionarii edi-
 tione singulis objectionibus, speciatimque iis, quæ ad eum
 de *Davide* dictæ erant, satis esse facturum. A. 1699 nova
 eamque tertiam Cogitatorum de Cometis editionem cura-
 bat. A. 1702 nova Dictionarii editio, multis accessionibus
 locupletata variisque mendis atque iis imprimis, quæ de *Da-
 vide* perperam disputata Consistorio Roterodamensi videban-
 tur,

liberata prodibat. Sequenti anno *Tomo I Responsionum*
ad quæstiones Provincialis varia argumenta edidisset, P. 165.
 que consuevit in Dictionario suo locum non invenirent.
 His A. 1704, sequebatur defensio Cogitatorum de Cometa, P. 167.
 sub tit. *Continuatio Cogitatorum de Cometa*, in qua cum
 inter cetera contra *Cudworthi* Naturas Plasticas, qua Cl.
Clerico se in Biblioth. selecta probaverant, disputasset, Cleri-
 cusque Tom. V ejusdem Biblioth. earum vindicias suscepisset,
 Bælius in Historia Operum Eruditorum A. 1704 causam P. 169.
 suam repetita vice defendit, adversario in Tomo VII
 & hanc & aliam de doctrina Manichæorum, de qua in Parr-
 hasianis contra Bælium disputare cœperat, controversiam
 iterum tractante. Eandem Continuationem cum Cl. *Bernardus*
recenseret in Novis Reipubl. Literar. Febr. 1705, ob P. 170.
 negatam vim argumenti, a communi gentium consensu de-
 sumti, &c. controversiam movebat Bælio, qui & non multo
 post *Isaacum Jaquelotum* novum adversarium expertus est
 in libro, quem *Conformitatem Fidei & Rationis* inscripsit.
 A. 1705 Noster iterum invitatus est in Galliam a Comite de P. 172.
Albemarle, sed nec illius desiderii satisfecit. Interea To-
 mum II & III *Responsionum*, quas antea laudavimus, eo con-
 silio procurabat, ut in illis *Bernardo*, *Jaqueloto* & *Clerico* re-
 sponderet, qui deinde vicissim maxima animi contentione P. 174.
 pronunciata sua defendenda sumebant. Cl. Clerico specia-
 tim opponebat Bælius *Responsionem* ad III & XIII Sectio-
 nem T. IX Biblioth. Sel. cui Clericus Tom. X Biblioth. respon-
 dit. Eodem tempore Jaquelotus edebat *Examen Theologiae*
Bælii, Jurius autem *Philosophum Roterodamensem accusa-*
tum & convictum. Bælius tandem in Tomo IV *Responsio-*
num reliqua Cl. *Bernardi* Excerpta in considerationem vo-
 cabat: *Clerici* autem & *Jaqueloti* argumenta examinabat
 Dialogis quibusdam inter Maximum & Themistium habitis,
 qui post mortem ejus lucem adspexerunt. Obiit autem A. 1706 P. 200.
 die 28 Decembr. morbo ipsi hereditario, quem phthisin appel-
 lant. His ita expositis Scriptor vitæ elogium Bælii sub-
 jungit, cuius imprimis a veritatis studio, candore, acumine
 ingenii, P. 201.

lucem dedit. Anno 1693 Galliz Rex omnia sui consilia ad fir-
 mandam pacem conferbat, Guilielmo III. M. Britanniæ Re-
 ge ita se his conatibus opponente, ut, quicumque vel minima
 ex parte molitiones has adjuvare viderentur, malam gratiam
 referrent. Jurius, hac occasione Bælio ægre faciendi ar-
 repta, apud quosdam Aulae Regiæ Ministros Nostrum detu-
 lit, tanquam qui a Gallis subornatus, edita ista, quam dixi-
 mus, de pace Consultatione pacis negotium provehere cu-
 raret. Guilielmus ergo Rex, recognita, Magistratui Roterodamensi præcepit, ut Bælium sparta sua decedere juberent, qui non invitus mandato parens, privatam vivendi sortem deinde omni muneri præferendam censuit. Cum postea A. 1694 Jurius libros Bælii, quos paulo ante oppugnaverat, Consistorio Roterodamensi examinandos iterum proponeret, ipse quidem publice causam suam egit, editis *Additionibus ad Cogitata sua de Cometis*, quibus toti huic controversiæ finem imposuit. In his dum esset Noster, Comes de Guiscard eum in Galliam, cum amplissimis conditionibus filii sui studia formaturum, vocavit, sed detrectantem illud muneris genus deprehendit. Totum itaque se dabat *Dictionario Critico* elaborando, quod tandem post quatuor annorum laborem anno 1696 extremo lucem videbat. Hoc cum se Abbati Renaldoto, qui illius in Gallia recudendi consilium interverterat, ac *Jurio* minus probaret, qui se nonnunquam in eo confutatum intelligebat, hic Renaldoti aliorumque judicia ex Epistolis ad se datis collecta cum suis Observationibus libello singulari exhibuit, a Synodo, quæ Delphis tunc temporis congregabatur, suppressionem *Dictionarii* impetraturus. Hoc ipso tempore Noster editis *Animadversionibus* ad commentatum Jurii librum, recepit, se in secunda *Dictionarii* editione singulis objectionibus, speciatimque iis, quæ ad eum de *Davide* dictæ erant, satis esse facturum. A. 1699 novamque tertiam *Cogitatorum de Cometis* editionem curabat. A. 1702 nova *Dictionarii* editio, multis accessionibus locupletata variisque mendis atque iis imprimis, quæ de *Davide* perperam disputata Consistorio Roterodamensi videban-
 tur.

liberata prodibat. Sequenti anno *Tomo I Responſionum ad quaſtionem Provincialis* varia argumenta edifferbat, quae idoneum in Dictionario isto locum non inveniant. *Hic A. 1704* ſequetur deſenſio Cogitatorum de Cometa ſub tit. *Continuatio Cogitatorum de Cometa*, in qua ſum inter cetera contra *Cudworthi* Naturas Plafticas, quae Cl. Clerico ſe in Biblioth. ſelecta probaverant, diſputaſſet, Clericusque Tom. V ejusdem Biblioth. earum vindicias fuſcepifſet, Bælius in *Historia Operum Eruditorum* A. 1704 cauſam ſuam repetita vice defendit, adverſario in Tomo VII & hanc & aliam de doctrina Manichæorum, de qua in *Parrhaſianis* contra Bælium diſputare cœperat, controverſiam iterum tractante. Eandem Continuationem cum Cl. *Bernardus* recenſeret in *Novis Reipubl. Literat.* Febr. 1705, ob negatam vim argumenti, a communi gentium conſenſu deſumpti, &c. controverſiam movebat Bælio, qui & non multo poſt *Iſaacum Jaquelotum* novum adverſarium expertus eſt in libro, quem *Conformitatem Fidei & Rationis* inſcripſit. A. 1705 Noſter iterum invitatus eſt in Galliam a Comite *de Albemarle*, ſed nec illius deſideriis ſatiſfecit. Interea Tomum II & III *Reſponſionum*, quas antea laudavimus, eo conſilio procurabat, ut in illis *Bernardo, Jaqueloto & Clerico* reſponderet, qui deinde viciffim maxima animi contentione pronunciata ſua defendenda ſumebant. Cl. Clerico ſpecialim opponebat Bælius Reſponſionem ad III & XIII Sectionem T. IX Biblioth. Sel. cui Clericus Tom. X Biblioth. reſpondit. Eodem tempore Jaquelotus edebat *Examen Theologiae Bælii*, Jurius autem *Philoſophum Roterodamenſem accuſatum*. Bælius tandem in Tomo IV *Reſponſionum ad Bernardi* Excerpta in conſiderationem *yoſephi* & Jaqueloti argumenta, examinabat *Dilogia* quorundam inter Maximum & Themiffium habitis, qui poſtea ſerius lucem adſpexerunt. Obiit autem A. 1706 die 19 Decembris morbo ipſi hereditario, quem phthiſin appellabant. *Fis* ita expoſitis Scriptor vitæ elogium Bælii ſubjungit, cuiusque imprimis a veritate ſtudio, candore, acumine ingenii,

P. 165

167

169

170

172

174

180

188

192

197

200

201

p. 116.

200.

ingenii, doctrinae, & rationis varietate, ut & felicitate me-
 morat. Commemoratis deinde Viris in-
 telegendis principibus, quibus cum literarum communi-
 bus ipse percellit, annectitur Catalogus librorum ab ipso edi-
 torum. Inedita enumerantur *Supplementum Dictionarii
 Critici & Farrago Epistolarum ad Amicos scriptarum*. At-
 que hæc quidem de Bælii vita & scriptorum ejus historia
 fufiuscule commentati sumus, ideo quod inter primos fuit,
 qui nostram ætatem eruditis commentationibus illustrarunt.
 Ceterum fidem Scriptoris Vitæ hujus semper religiose sumus
 secuti, judicio nostro nunquam interposito, quod ideo ad-
 monendum duximus, ne quis nos vel de Bælio præclarior
 vel de adversariis finistre nimis judicasse existimet. Inter sin-
 gularia id forte numeres, quod p. 148 refertur, Bælium a De-
 dicationibus animum adeo alienum lucrique non appeten-
 tem habuisse, ut, cum ipsi a Nobili Anglo, in maxima di-
 gnitate constituto, ingens pecuniæ summa præmii loco propo-
 neretur, si tam illustri Viri nomini Dictionarium inscribe-
 ret suum, nunquam tamen, ut faceret, adduci potuerit.

ESSAIS DE THEODICE'E SUR LA BONTE
 de Dieu, la liberté de l'homme & l'origine du mal.

hoc est,

TENTAMEN THEODICEÆ CIRCA BO-
 nitatem Dei, libertatem hominis & origi-
 nem mali.

Amstelodami, apud Isaacum Trojel, 1706.

Constat 2 Alph. 8plag.

Quamvis difficultates, quibus palmaria religionis tam natu-
 ralis, quam revelatæ fundamenta acribus quibusdam inge-
 niis premi viderentur, exquisita doctrina tractaverint Viri admo-
 dum docti; nodos tamen Gordios interdum non tam solvisse,
 quam secuisse videntur. Quamobrem non miramur, excellentis
 ingenii virum, de quo modo diximus, *Petrum Bælium* eisdem
 de quo publice proposuisse, cumq; hætenus summorum viro-
 rum

in solubilibus, infolubilibus venditasse. Intererat autem, ut contra faceret, qui eodem studio difficillimis satisfacit, quo alii facillimis utuntur; cui aditus patet ad ea, a quo alii naturae bonum invidiam arcentur; quem denique, quibus unum nobis datum suspiciunt docti & intelligentes existimatores, ut abdita hactenus & a cognitione hominum remota in apricum producat. Illustri adeo *Leibnitio* reservavit providentia divina, ut, quo maxime opus erat, tempore Theologorum Scholas eodem fulgore collustraret, quo Philosophorum hactenus Lycea & Mathematicorum Acroateria plenissimo perfudit, vel hoc nomine dignus, cui in illis eadem praecognita decernantur, quae tam in his quam in istis & voluptati fuerunt hactenus & amori, eruntque per futura secula, quibus in divinae sapientiae arcana admitti gaudebunt homines bona sua in trutina nequaquam fallaci suspendentes. Nostrum est, ut praebemus nectar, sitim ardentissimam inopinata cum dulcedine restincturum.

In Praefatione igitur Vir illustris de vera pietatis solidae indole discurret, ad quam non minus veri cognitionem, quam virtutis praxin requirit. Veritatem vulgus in formulis fidei; virtutem in ceremoniis ex ejus sententia nimium ponit. Ipse utrumque adhiberi non improbat, modo formulae fidei sint veritati salutari conformes & ceremoniae ad virtutis exercitium invitent. Gentiles observat ceremoniis solis contentos de dogmatibus sacris publicae ne cogitasse quidem, inter Hebraeos tantum dogmatibus religionis publicis vigentibus. *Abrahamum* & *Mosen* articulum fidei de uno Deo omnium bonorum fonte, rerum omnium origine, urfisse: *Mosen* tamen doctrinam de immortalitate animarum, ut ut ejus menti conformem & per traditionem tunc temporis propagatam, legibus suis non admiscuisse. *Christum* denique religioni Mosaicae complementum superaddidisse & summa cum efficacia docuisse, animas immortales in vitam aliam migrare, premium suarum actionum recepturas, praetereaque ostendisse, bonitatem & justitiam divinam in potissimum claudere, quod Deus animabus praeparat. Ipsum

adeo (etfi autoritate humana & artem non nitentem) religioni naturali auctoritatem dogmatumque publicè edidit atque vigorem legis conciliaffe. Eadè Theologia naturalis dogmata de Deo uno & immortalitate animarum & rationes eas propagaffe *Mabliædem* (etfi improbe admiffiffimè) quæ Christianismus non peruenit. Effe autem Christianæ religionis ingenio & doctrinæ Salvatoris consentaneum, ut Deus non tantum fit objectum timoris ac venerationis, sed & amoris atque voluptatis, quo felicitatis futuræ jam in hac vita habeatur prægustus. Veram pietatem & felicitatem in amore Dei consistere, sed vero, adeoque lumine intellectus collustrato. Neque enim recte amari, qui non bene cognoscatur. Ex hoc autem amore Dei boni publici studium enasci a gloriæ divinæ promotione non diversum, nec ulla hominum ingratitude, nec ullis obstaculis quomodocunque positis interrumpendum. Præter divinam gratiam dotes naturales, bonam educationem, consuetudinem cum hominibus virtute præditis ad veram pietatem acquirendam multum conferre; sed maximum a bonis principiis subsidium expectandum. Lumen enim ardori jungendum, & a perfectionibus intellectus esse complementum perfectionum voluntatis. Finem igitur veræ religionis eo tendere, ut veritatum salutarium cognitione animi hominum imbuantur. Quamobrem jure reprehendit, quod pietatem & religionem alios edoceri de perfectionibus divinis subinde non satis instruuntur, bonitatem & justitiam Dei male concipientes, dum Numen fingunt, quod nec amare, nec imitari convenit, atque ad potentiam irresistibilem & despoticam recurrunt, ubi bonitatem supremam & potentiam sapientiæ perfectæ regimini subditam deprædicare debebant. Has opiniones in notionibus libertatis, necessitatis, decreti non satis explicatis radicari: quarum adeo explicatio totius operis fundamentum absolvit. Idque doctrinæ genus *Theodicææ* nomine appellavit, quo scilicet de jure Dei & divina justitia agitur. Monstrat nimirum, *necessitatem absolutam*, quam & *Logicam*, *Metaphysicam*, *Geometricam* vocat, in actionibus liberis non reperiri;

fieri; Deum autem continuo id quod optimum est eligen-
 tum ex necessitate minime absoluta, sed morali, Sapiente di-
 gna, & sic naturæ a Deo præscriptas a convenientia
 pendere, & sic medium locum inter veritates Geometricas &
 decreta arbitraria tenere; & peccare tam *Spinosam*, qui
 omnia surdæ & Geometricæ necessitati tribuit, quam Car-
 tesianos quosdam, qui cum *Balio* pro divino arbitrio, nullo
 naturalis convenientiæ nexu, fieri putant, ut certæ sensiones
 in anima certis qualitatibus corporis respondeant & cor-
 pora ipsa certas leges observent; quasi Deus æque recte &
 commode quidvis aliud substituere potuisset. Docet deinde
 Autor, ut in divina, ita etiam in humana libertate indiffere-
 tiam quandam observari, cum a necessitate absoluta & Geo-
 metrica etiam exemptæ sint actiones nostræ; nunquam ta-
 men adesse indifferentiam perfecti æquilibrii, sed semper in-
 clinationem prævalentem. Ceterum actionibus liberis per-
 fectam inesse spontaneitatem, majorem ea, quam hucusque
 conceperunt; necessitatem autem hypotheticam & mora-
 lem, quæ in actionibus liberis restat, adeo nil inconvenientiæ
 habere, ut potius omnem libertatis perfectionem laudemque
 constituent. Docetur etiam, quomodo fieri possit, ut
 omnia a Deo pendeant, ut ad omnes creaturarum actiones
 concurrat, ut creaturas continuo producat, nec tamen autor
 peccati existat; quomodo diversa a voluntate Numinis sit
 mali origo & quod bene asseratur, Deum non velle, sed sal-
 tem permittere mala culpæ. Deum permittere peccatum &
 miseriam, immo ad utrumque concurrere sine præjudicio
 sanctitatis & bonitatis supremæ, utut absolute loquendo
 omnia ista mala evitare potuisset; sed minora in summa re-
 rum perfectione, quam eligi Deo non conveniebat. Nos
 quidem non converti nisi per gratiam Dei prævenientem &
 sine ejus assistentiâ nil boni facere posse; interim tamen
 aliquid a nobis conferri, sed quod in nostris limitationibus
 imperfectionibusque consistat, cum omnis perfectio a Deo
 pendere lucet. **Deum velle salutem omnium ho-**
minum, & non damnare nisi homines malæ voluntatis, omni-

bus suppeditare gratiam sufficientem ad cognitionem intuitivam fidei finalis factam esse, utut fides sit in deum Dei & salutem electi ob fidem etiam predestinati fiat ad hanc per rationes decreti superioris, quo œconomiam mediorum salutis externorum & circumstantias secundam *Beatos* divinam sapientiam, id est, universalem rerum harmoniam quam optime dispensari constat: quæ merito a *Luthero* & aliis Theologis nostris ad Deum absconditum referuntur &, cum infinitum involvant, a nobis distincte exponi non possunt.

Ut vero omnia rectius intelligantur, *Discursum de conformitate fidei cum ratione* præmittit ingeniosissimus Autor, in quo multa reperies alibi non dicta, quamvis idem argumentum plurimorum virorum doctorum ingenia jam exercuerit. Supponit autem, 1 veritatem non posse contradicere veritati; 2 objectum fidei esse veritatem a Deo extraordinario modo revelatam; 3 *rationem* esse concatenationem earum veritatum, quæ sine lumine fidei cognosci possunt. *Veritates* rationis in *æternas* & *positivas* distinguit. Illæ sunt, quarum oppositum contradictionem involvit; hæ vero sunt leges a Deo naturæ datæ quæque ab his legibus pendent. Veritates positivæ innotescunt vel *a posteriori*, per experientiam scilicet; vel *a priori*, per rationem, hoc est, per considerationes convenientiæ, ob quam a Deo sunt electæ. Quoniam itaque Deus libere elegit, *necessitas physica* pendet a *necessitate morali*, in sapientia radicata. Ultraque autem necessitas, tam physica, quam moralis, a Geometrica distinguenda. Necessitas physica ordinem naturæ constituit & in regulis motus consistit, aliisque quibusdam legibus generalibus, quas Deo rebus ferre placuit, dum iis essentiam est largitus. Cum ergo libere, utut non sine ratione, hæc leges elegerit Deus, circa eas dispensare atque hinc producere potest, quod naturæ ipsorum non convenit: qualis effectus *miraculum* vocatur. Veritates contra æternas, quales Geometricæ existunt, indispensabilis sunt necessitatis. **Quare si necessitas physica aut moralis cum Geometrica confundatur, veritates philosophica theologicis contradicere videntur.**

dentur. Hæc origo omnium dubiorum circa religionem naturalem & Christianam hætenus ortorum. Confundunt præterea, qui Philosophiam Theologiæ committunt, notiones a se prorsus diversas alias, nempe *explicationis*, *comprehensionis*, *probationis* & *defensionis*; id quod ipse *Balius* facit. *Mysteria explicari posse*, concedit illustris *Leibnitius*, quantum nimirum ad fidem sufficit, at non *comprehendi*: eadem *defendi* posse largitur contra objectiones, at non *probari* per rationes seu a priori, secus enim comprehenderentur. Postquam historiam de questione, utrum Theologia fidei contraria nec ne, recensuit, inter alia observans, *Lutherum* per Philosophiam aliquando intelligere, quod ordinario cursui naturæ conforme, immo quod tunc temporis in scholis docebatur; phrasas illas esse *contra rationem* & esse *supra rationem* distincte explicat. Contra rationem scilicet esse dicitur, quod veritatibus æternis; supra rationem vero, quod positivis repugnat & cujus nullum habemus nec nancisci possumus comprehensivum conceptum, qualia sunt S. Trinitas, miracula, electio ordinis universi. Mox demonstrat, a veritate alienum esse *Balium* asserentem, contra veritatem objectiones insolubiles afferri posse. Etenim obiectio est argumentum, cujus conclusio thesi contradicit. Quod si invincibile fuerit, demonstratio erit. Thesis ergo, cui contradicit, falsa. Neque vero difficilem arbitratur objectionum quarumcunque solutionem, cum Logica *Aristotelis* (sine ratione a vulgo eruditorum hodie sprete) media infallibilia in objectionibus examinandis errori resistendi suppeditet: quamvis lubenter concedat, artem conjectandi non æque ac artem demonstrandi in ea tradi. Equidem ubi demonstratio adfuerit, non necessariam esse statuit objectionum, quæ fieri possunt, examinationem, & oppositi formidinem frustraneam esse minimeque adeo conservandam; objectionum tamen examen propria experientia edoctus ad magis illustrandam veritatem admodum proficuum reputat, si quidem ingeniosa fuerint. Porro ut in examine objectionum rationem rectam a corrupta, hoc est, catenam veritatum

tum a mixtura præjudiciorum & passionum discernas, non alio criteriò, nec alio iudice opus esse arbitratur, nisi in nulla thesî sine probatione, nulla vero probatio admittatur, quæ in forma bona non sit secundum regulas Logicæ maxime vulgares. Ex hæcenus dictis non modo apparet, illustrem *Leibnitium* negare, quod Philosophia Theologiæ contradicat; sed etiam fontes indicare solutionum, ad quos in objectionibus trutinandis recurrendum. Multa etiam inspergit ad historiam hujus controversiæ de conformitate fidei & rationis facientia, & variis *Balis* difficultatibus per opera ejus dispersis satisfacit. Inter alia ad difficultatem de sensuum deceptionibus respondet, non proprie sensus externos falli aut fallere, sed sensum communem & rationem; nec veritatem, sed phænomena promitti a sensibus; nec ab imperfectione semper sensuum, sed interdum a perfectissimo sensu res aliter exhiberi debere, quam sint, veluti cum circulus oblique spectatus in ovalis speciem transformatur. Explicat etiam verum *discrimen* inter rationem humanam & id quod ei analogum est in brutis, nusquam hæcenus distincte compositum.

Hic præmissis in Parte prima operis ad difficultates sigillatim enodandas progreditur, quas contra religionem nonnulli facessere solent non sine aliqua veritatis specie. Prima quidem originem mali concernunt, tam physici, quam morali. In eam igitur inquisiturus de Dei existentia & perfectionibus nonnulla præmittit. Scilicet cum mundus sit congeries mere contingentium, materia ad motus, figuras & ordinem quemlibet indifferente; ratio, cur talis sit, extra ipsum quærenda est, adeoque a se esse nequit. Datur igitur ens a se aliud, causa mundi, idque intelligens & volens, propterea quod ex pluribus mundis æque possibilibus unum eligit. Est vero idem ens absolute potens & sapiens, quoniam ejus potentia & sapientia ad omnia possible extenditur. Est præterea summe bonum: mundum enim optimum elegit, quoniam dari debet ratio electionis. Est denique numero unicum, quoniam in mundo omnia inter se coherent. **Enimvero**

vero quia optimum Deus elegit, hinc ex effectu colligitur, mundum, qui sine peccato foret, fore aliunde deterio- rem nostro. Permissio igitur peccati sapientiae divinae non repugnat, & mala physica multo minus. Ut autem a priori demonstrari nequeat, mundum hunc, in quo dantur mala physica & moralia, esse iis meliorem, a quibus absint, intellectu finito infinitam omnium possibilium scientiam non capiente; aliquo tamen modo adumbrari & illustrari potest. Rectius sentiuntur bona malis permixta: nec malorum cumulus bona superare credendus, cum exigua pars universi vel, si major, civitatis Dei nobis nota sit, & exigua mali specimina sufficiant ad utilitatem, quam bonum capit ex malo. Nihil prohibet etiam fixas innumeras incolae a creaturis felicibus & in spatiis coelum stellatum ambientibus bona abundare. Quarendam autem est origo mali in natura ideali creaturae, quatenus in veritatibus aeternis ut possibilis includitur, quae independentem a voluntate Numinis in ejus intellectu existunt. In creatura enim essentialiter limitata imperfectio quaedam originalis ante peccatum datur: unde est, quod non omnia sciat & hinc se fallere possit. Haec regio veritatum aeternarum est causa idealis mali; physica vero positiva seu efficiens nulla datur, sed potius deficiens, formali quippe mali ratione in privatione consistente. Est quoque malum licet non necessarium, possibile tamen & quia mundum etiam possibile optimum ingreditur, Deus ad id admittendum per suam sapientiam determinatus fuit. Ut vero rectius intelligatur, quomodo Deus malum velit vel permittat, tenendum est, voluntatem consistere in inclinatione ad aliquid faciendum pro ratione boni, quod includit. Tendit adeo voluntas antecedens seu praevia ad omnia bona pro cujusque gradu, consequens vero voluntas seu decretoria ex conflictu omnium antecedentium voluntatum resultat. Malum morale Deus proorsus non vult, physicum non vult absolute, sed interdum tanquam poenam culpae debitum, interdum tanquam medium ad finem quendam consequendum aptum. Malum morale non admittitur, nisi quatenus spectat

spectatur ut necessarium consequens officii indispensabilis. Et hoc Autor generale principium permittendi mali statuit commune Deo vel alteri substantiæ rationali, ut tum demum permittatur peccatum alienum, cum non potest excludi sine proprii officii violatione, ejus nempe quod quis vel aliis, vel sibi debet. Recte igitur Theologis Scholasticis Deus est causa ejus, quod est materiale in peccato, non autem ipsius formalis peccati, id est positivi, non privati. Omnis nempe perfectio a Deo; imperfectiones vero & defectus operationum sunt a limitatione creaturarum originali. Exempli causa voluntas hominis generatim appetit bona & voluntas oritur ex sensu perfectionis. Sed si in sensuum externorum voluptate, quæ confusa est, acquiescamus, nec ultra progrediamur ad distinctas voluptates, quas lucida veritatis perceptio & nascens inde virtus comitatur; ex hoc defectu progressus ulterioris malum morale enascitur. Deus dat conatum animæ ad bona, sed ipsa per suas imperfectiones ad limites huic conatui præscribendos determinatur, uti flumen navem onerariam deferens dat ei impetum, sed qui ab onere tardatur, ut navis tardius procedat, quam si minus onerata foret. Materiale ergo seu positivum motus, vel ipsa velocitas a flumine est, formale tarditatis seu limitatio ab onere seu inertia materiæ, quam primus *Keplerus* eleganter observavit. Vidimus hæc originem mali non pugnare cum attributis divinis. Consideremus nunc porro, quomodo difficultates circa libertatem hominis & contingentiam rerum ortas tollat illustris Autor.

Statuit nempe, liberam esse animam non modo a coactione, sed etiam a necessitate, Geometrica scilicet. Nequaquam tamen largitur libertatem in indifferentia perfecti æquilibrii consistere, tum quod istiusmodi æquilibrium impossibile intelligatur, tum quod experientiæ repugnet: semper enim datur aliqua ratio, cur anima in hanc potius, quam aliam partem propendeat. Itaque omnes boni & graves auctores semper statuerunt, a boni malive impressione voluntatem ad agendum inclinari: fictitia autem æquilibrii indifferentia

ferentia exemplo caret & in cerebro quorundam Scholasticorum nata est, quasi unquam contingat omnia intus extraque pro utraque parte se perfecte eodem modo habere. Sed et si inclinatio semper adsit ad id quod agimus, ea tamen non est necessitas. Quamobrem actiones humanæ liberæ existunt & quæ iis tribui potest soletve, necessitatis species non est absoluta, nec moralitati repugnans, cum actionum earum oppositum contradictionem minime involvat; verum hypothetica, quatenus eam Deus ut liberam prævidit. Necessitas autem absoluta, non hypothetica contrariatur libertati & contingentia. Præscientia divina veritati futurorum contingentium nil superaddit, nisi quod cognoscatur. Neque enim veritatem magis determinat; sed e contrario prævidetur, quia est determinata & vera. *Determinatio* autem seu certitudo objectiva infallibilis a natura veritatis proficiscitur, nec libertati præiudicium facit. Contingentia vero in eo consistit, quod contrarium non involvat contradictionem. Nempe duo ratiocinandi dantur principia; alterum *contradictionis*, vi cuius ex duabus propositionibus contradictoriis altera vera est, altera falsa; alterum *rationis determinantis vel sufficientis*, vi cuius nihil contingit, quod non habet causam aliquam seu rationem determinantem. Necessariæ veritates possunt probari a priori per solum principium identitatis seu contradictionis, & earum oppositum redigi potest ad absurdum seu impossibile. Contingentes vero veritates pendent ex principio rationis sufficientis & oppositum earum est inconueniens. Semper ideo ratio aliqua prævalet, quæ voluntatem ad electionem determinat; sed ut conservetur libertas, sufficit quod saltem inclinet, non necessitet. Ita Deus eligit quidem optimum, sed ad electionem non cogitur, neque ex parte objecti ulla est necessitas, quoniam alia rerum series æque est possibilis. Electio itaque libera est & a necessitate independens, quia fit inter plura possible, & voluntas non determinatur nisi per bonitatem objecti prævalentem. Similiter se res habet cum libertate hominis, ubi tamen non semper bonum verum, sed sæpe apparens prævalet. Interim quantum

Q

cunque

cunq̄ue sit affectus, quantumcunq̄ue præjudicium, semper tamen resisti posset, si quis viribus, quas habet, recte uteretur. Datur autem semper *prædeterminatio* quædam in statu præcedente creaturæ liberæ, quæ ad ipsam ad se determinandum inclinât, alioquin nulla *ratio sufficiens* eventus daretur. Neque vero aut hæc *prædeterminatio*, aut decretum Dei rerum contingentiæ & libertati contrariatur, quoniam decretum hoc Dei nihil aliud est, quam voluntas producendi hunc mundum, omnem præteritorum, præsentium & futurorum seriem complexum, quem ex innumeris possibilibus optimum invenit & in cujus statu possibili seu ideali omnia jam videt, qualia sunt eruntque, libera nempe & contingencia, ita ut tantum accedat divinum verbum *Fiat*. Ita non nisi unum decretum concipitur pro toto hoc universo; neque magis hoc modo divina providentia seu præordinatio, quam præscientia libertati & contingentia præjudicium facit, cum providentia possibilitati seriei tantum addat approbationem, præscientia autem ex hac ipsa decretoria approbatione nascatur. Revera enim Dei præscientia ex ipsius decreto universali pendet. Licet autem jam nihil stante sapientia divina in mundo mutari possit, cum in Deo errori & poenitentia locus non sit; non tamen inde sequitur, Deum non posse miracula patrare, aut preces, vota, merita, demerita esse inutilia. Et enim hæc omnia fuere ante Deum præsentia & in serie universi eligenda jam contenta, antequam eorum existentiam decerneret, & idealiter jam tum valere Deumque ad decernendum pro parte sua moverunt, uti postea actu ipso movent ad decreti executionem. Nam talia omnia representata sunt, qualia nunc actu existunt. In summa quatuor obijciuntur contingentia, adeoque libertati, 1 futuritio, seu futurorum contingentium determinata veritas, 2 præscientia Dei, 3 præordinatio. His jam satisfactum est & ostensum, tantum hinc probari posse, res esse determinatas sive certas vel infallibiles, sed non ideo esse absolute necessarias. Quartum, quod obijcitur, est dependentia effectus ex causis. At illa quoque non est absolute necessitatis, sed tantum inclinans. Et
tantum

tantum abest, ut hic nexus fatum absurdum, seu Turcicum faciat, ut potius tollat, & remedium contra ipsum, & a fato Christiano discrimen suppeditet. Fati enim absurdi hoc proprium est, ut effectum divellat a causa, tanquam proditurus sit absoluta quadam necessitate, quicquid agas aut non agas. Hinc Turcis attribuitur, quod hominem morti ex peste destinatum peste moriturum putant, sive evitet contagium sive non, quod absurdum est. Nam qui providetur peste obiturus, etiam praevidetur causas ad pestem ducentes non evitaturus, nempe ut Germanico proverbio recte dicitur: mors vult habere causam. Itaque si quis peste moritur, si quis damnatur &c. hoc fit, non quicquid agat aut non agat, sed quia contagium non evitat, quia impenitens decedit &c. Fatum igitur Christianum & rationi conveniens monet, ut qui bonum quaerit, qui malum fugit, sciat esse sibi expetendas boni, vitandas mali causas, quia nihil nisi per causas consentaneas existit. Hac occasione systema suum harmoniae praestabilitae attingit Autor, quod universalem rerum nexum ostendit, de quo nonnihil dictum est alibi in his Actis. Concedit *Hobbes* & aliis necessitatem absolutam defendentibus, si (per impossibile) actiones humanae absolute necessariae forent, non ideo omnino poenas & praemia sublatum iri: nam etiam poenas medicinales, quae tendunt ad emendationem & exemplum, fore necessarias & praemia itidem. Sed hinc tamen non sequitur, eas poenas locum habituras, quae (seclusa omni emendatione & exemplo) ex vi iustitiae vindictivae oriuntur & quas convenientia rerum sapienti extorquet. Sed talis absoluta actionum humanarum necessitas sine fundamento ab *Hobbes* & *Spinoza* post antiquos nonnullos fingitur, nec cum natura rerum consistere potest. Tantum hac vice, reliqua proxime.

SYNTAGMA THEOLOGICO-PHYSICO-
Metaphysicum; Autore RUARDO ANDALAP,
Philosophiae Doctore & Professore.

2

Frang

Franequerz, apud Wibium Bleck, 1711, 4.

Alph. 4 plag. 14.

Commendavimus Cl. Autoris in illustranda Philosophia Cartesiana studium, cum in Actis A. 1709 p. 132 & seqq. Exercitationes ejus in Philosophiam primam & naturalem recenseremus. Sed nova commendatione opus est, postquam Syntagma ipsius Theologico-Physico-Metaphysicum prodiit, Neque enim solum Theologiam naturalem, a *Cartesio* breviter admodum traditam, fusius explicat, vestigiis tamen Philosophi insistentis; sed ad ipsum etiam ejus textum facilius intelligendum manuducit & nobiliora quaedam argumenta data opera pertractat. Complectitur nimirum opus eruditum 1 Compendium Theologiae naturalis, 2 paraphrasin in principia philosophiae *Cartesii*, 3 dissertationum philosophicarum heptada.

Theologia naturalis quatuor Partibus absolvitur. Prima de existentia Dei tractat. Postquam enim Cl. Autor cognitionem Dei innatam, tum ex propria experientia & conscientiae dictatis, tum ex consensu gentium, tum ex opinionis hujus constantia probavit, indeque collegit, haud dari Atheos, qui totali & finali extirpatione omnem Numinis cognitionem animis suis eradicarunt; cum *Cartesio* primum ex notionem Entis perfectissimi existentiam ejus infert, deinde ad eam ulterius confirmandam argumentis ab idea Dei, ab existentia mentis, a conscientia, a consideratione finium in fabrica corporis humani, ab unione mentis cum corpore, cujus non alia nisi Deus causa esse potest, a visu, auditu, loquela, tactu, gustu & odoratu, a productione ac conservatione mundi, a motu nec ex corporis natura, nec a mente finita procedente, ex contemplatione Solis, fixarum, planetarum ac caelorum, ex meteoris, a magnitudine & stabilitate Telluris, a varietate corporum tam animatorum, quam inanimatorum petitis utitur. In Parte secunda essentiam atque perfectiones Dei contemplatur. Illam cum *Cartesio* in perfectissima cogitatione consistere affirmat, quia perfectissima cogitatio complectitur, quicquid in Deo est, & nihil in eo praeter cogitatio-

gitationem summe perfectam concipimus. Variis attributorum divisionibus in propria & metaphorica, positiva & negativa, communicabilia & incommunicabilia, absoluta & relativa & explicatis, de aseitae ac independentia agit, quam Deo competere, ex notione entis perfectissimi, ex necessaria ejus existentia, ex absurditate progressus in infinitum in subordinatione causarum probat. Iisdem rationibus nititur Dei primitas & æternitas, & de eodem negatur omnis momentorum successio. Infinitatem Dei ex ejus idea, notione summe perfectæ cogitationis, aseitae, independentia, omnipotentia, beatitate, acquiescentia, dependentia rerum omnium aliarum ab ipso infert, indeque porro incomprehensibilitatem, immutabilitatem & ex hac simplicitatem, ex simplicitate tandem unitatem colligit. Viam Deo tribuit perfectissimam, hoc est, essentiam actuosam vi intellectus & voluntatis, cujus utriusque considerat objecta, modum, divisionem & attributa. Illius attributa facit intelligentiam, scientiam, sapientiam, omniscientiam, præscientiam; hujus libertatem tam spontaneitatis, quam indifferentiæ, potentiam & potestatem seu supremum Dei dominium & omnipræsentiam. Ideas rerum a voluntate divina, non ab intellectu derivat, quod Deus solus necessariam habeat existentiam, solus independens & a se, nec intellectus, nec voluntas Dei ab iis pendeat, *Poiretum* secutus, cum quo defendit, minime hinc fluere, quod aliter se habere non potuerint. Tandem veracitatem, bonitatem, sanctitatem & justitiam Dei considerat, una cum beatitate & gloria Dei, & Theologiam naturalem insufficientem esse probat ad salutem peccatoris, quod nec perfectiones Dei in ordine ad salutem peccatoris, nec Dei nomen, quatenus ad salutem cognosci debet, nec Trinitatem personarum doceat. Parte tertia de operibus Dei internis & externis agitur. Interna sunt ipsius decreta, quæ libera, æterna, immutabilia, efficaciacia, ampla, & in se spectata pro unico habenda. Externa sunt creatio & providentia divina. Creatione mundi stabilita, totum creandi processum ex Scriptura repetit, ac *Cartesii* cosmogoniam approbat. Circa providentiam divinam more

Q3

consueto

consuetudinem, concursum & gubernationem expendit. Creaturas revera agere; Deum tamen infinita virtute sua ipsam creaturæ operationem efficere & ad operationem effectum ipsum sistere asseritur. Et in specie actus peccaminosus, quatenus physici, a Deo effici atque ad fines ipso dignos, nobis vero sæpe occultos, dirigi; omnem vero culpam in creaturas rejici. Pars denique quarta practica est: in ea enim de religione agitur & officia tam erga Deum, quam nos ipsos & proximum recensentur. Postquam nimirum in facultates hominis & ejus ad Deum relationem inquisivit; ex hac consideratione principia & causas religionis naturalis eruit. Summum hominis bonum ipsum Deum esse statuit, quia omnium rerum creator & prima omniū realitatis causa, quia summe perfectus, quia cognitio Dei tam ianata, quam acquisita nos ad Deum ducunt tanquam summum bonum. Actus religionis naturalis tres constituit, nempe verum de Deo sensum, congruum in ipsum affectum & studium faciendi, quod Deo gratum est. Objecta virtutis interna numerat actiones morales; affectus & habitus cum innatos, tum acquisitos; externa vero bona & mala hujus vitæ. Qua occasione data non affectuum modo naturam, sed virtutis etiam indolem declarat. Est autem ipsi virtus studium agendi, quicquid laudabile & honestum est, atque cum recta ratione convenit. Virtutes cardinales ipsi sunt diligentia, obedientia, justitia & humilitas; particulares vero pietas, fortitudo, temperantia & æquitas. Præmia religionis & virtutum in hac vita commemorat amicitiam cum bonis, dignitatem, felicitatem civilem, amicitiam cum Deo, pacem animi, ipsam virtutem & tandem veram atque æternam vitæ futuræ felicitatem. Epilogi loco monstratur, quomodo Theologia naturalis ad Scripturam Sacram nos manuducat.

Paraphrasin principiorum Philosophiæ *Cartesii* in gratiam tyronum edidit, quibus ipsam textus Philosophi lectionem proficuum fore judicat. Cum Philosophia enim experimentalis systematicam conjungendam esse censet, quam ex *Cartesii* principiis optime hauriri arbitratur. Breviter autem

ia

in hac paraphrasi attingit, quorum uberior tractatio in Exercitationibus supra laudatis occurrit. Non stricte is inhaeret, quae Philosophus habet; sed alia hinc inde superaddit, in nonnullis ipsum quoque redarguit, e. gr. quod motum reciprocum finxerit, causam duritiei a quiete derivaverit, mundum indefinitum dixerit. Regulas motus omisit, quod eas Nullius in Physicis usus judicet. Gravitatis causam non a motu circulari ipsius vorticis, sed ab alio motu citissimo & rapidissimo materiae subtilis circa terrae centrum ejusque conatu ad recedendum ab eodem derivat. Ceterum paraphrasi subjungit ephemerides observationum meteorologicarum a 7 Id. Octobr. A. 1709 usque ad mensem Julium A. 1710, quibus nonnulla de barometro & thermometro praemittit una cum 9 regulis, juxta quas de tempestate futura judicium fieri potest ex observato Mercurii in barometro ascensu & descensu.

Dissertationum Philosophicarum prima argumentum pro existentia Dei a priore, jam olim a D. *Thoma* reprobaturum, a *Cartesio* vero renovatum, contra Cl. *de Vries* & *Roellium* propugnat, & non hunc modo, sed ipsum etiam Cl. *de Volder* reprehendit, quod Philosophi mentem non satis perceperit. Dissertationes quinque sequentes oppositae sunt potissimum Cl. *Clerico*, quia pleraque circa mentem humanam dubia reddere amissus. Defendit nimirum cum *Cartesio*, mentis essentiam in cogitatione consistere, eam esse realiter a corpore distinctam, unionem ipsius cum corpore absolvi: mutuae actionum & passionum communione & communicatione, naturae utriusque convenienter, libertatem non perfectam requirere indifferentiam, quam soli Deo tribuit; immortalitatem a Dei voluntate pendere. Dissertatione denique ultima fluiditatem a particularum disjunctarum & subtilium varia agitatione, duritiam a partium crassiorum nexu & quiete, non autem ab hac sola derivat. Tribuit etiam aliquid quoddam posteriolem compressioni a materia subtili profecta.

NOUVELLE BIBLIOTHEQUE &c.

i. e.

NOVÆ

NOVÆ BIBLIOTHECÆ SCRIPTORUM
*Ecclesiasticorum Tomus XV; Autore LUDOVICO
 ELLIES DU PIN, Doctore Theol. Paris. &
 Prof. Regio. Editio Secunda.*

Amstelodami, apud Petrum Humbertum, 1710, 4.

Alph. 2 pl. 14 $\frac{1}{2}$.

Celeberrimus Auctor cum sæculi sexti decimi historiam Ecclesiasticam quatuor libris, vel, ut ipse vocare maluit, capitibus persequendam suscepisset, priora duo Tomis XIII & XIV Bibliothecæ suæ Scriptorum Ecclesiasticorum (a nobis Anno 1703 p. 202 & 253 recensitis) complexus, jam duo posteriora cum eruditis communicat. Capite igitur tertio historiam Tridentini Concilii diligentissime pertractat, non satis habens, decreta ejus recensuisse, sed singula scitu digna, quæ ibi contigerunt, mira solertia ex monumentis & historicis fide dignis ob oculos ponens. Cum autem duo in primis nobiles sint hujus Concilii Scriptores, Paulus Venetus, & Cardinalis Pallavicinus, permirum Pinio videtur, eos, diversissimo ac plane contrario consilio ad scribendum incitatos, tamen ordinariè eadem narrasse, & alterum inde Pontificis auctoritatem stabilitum, alterum deminutum ivisse. Sic exempli gratia, uterque tradit, Pontificem ejusque legatos præcipua polluisse auctoritate in isto Concilio. Verum Paulus eo id affert, ut manifestum reddatur, Concilium non fuisse liberum: Pallavicinus contra ex eo demonstrare nititur Pontificis supra Concilium potestatem. Hujus autem Concilii uberrimæ descriptioni Auctor noster adjunxit & immiscuit cetera, quæ in idem temporis intervallum inciderunt. Unde hic & legas historiam libri *Interim*, Mutationem Religionis in Anglia sub Eduardo VI, Maria & Elisabetha, item in Gallia, qua occasione multis agit de Possiacensi colloquio, & Bellis cum Hugonotis gestis. Denique Capite IV historiam religionis inde a finito Concilio Tridentino pertexit ad finem usque totius sæculi. Nimirum Pontificibus primùm ordinæ §. I descriptis, tumultus in Gallia religionis causa excitatos

citatos ad Nannetenſe uſque Edictum §. 2 enarrat, §. 3 Belgicos motus, & §. 4, quæ in Germania de religione acta ſunt, perſequitur. Qua ratione Lutheraniſmus & Calviniſmus radices in Hungaria, Tranſylvania, Polonia, Suacia & Dania egerint, §. 5 commemorat, addens bellum Ducis Sabaudi cum Valdenſibus, & Calvinianorum ex Neapolitano Regno ejectionem. Hinc §. 6 hiſtoria Socinianiſmi pertractata, §. 7 ſtatum religionis in Britannia, Eliſabetha & Maria Scotica regnantibus, exponit. Concilia Provincialia, cum in aliis regionibus, tum maxime in Gallia celebrata, §. 7 recenſet, adjungens §. 8 omnes Cleri Gallicani conventus ad finem uſque ſæculi ab anno 1561 habitos. Cumque §. 9 Cenſuras Facultatis Theologicæ Pariſinæ propoſuiſſet ordine, tandem §. 10 de Ordinibus Sacris hoc tempore vel inſtitutis vel ſuppreſſis ita agit, ut plurimum curæ impendat hiſtoricæ Ordinis Jeſuitarum. Nos ex tam uberi ſegete aliquod faciemus ſpicilegium, notatu quædam digna more noſtro allaturi. Ubi primum animadvertimus, Pinium cum cura annotaſſe, Legatos Papæ in Concilio a ſolo Pontificis nutu pependiſſe, nec quidquam decernere auſos prius fuiſſe, quam Roma mandatum per litteras expetitum accepiſſent. Hinc lectu perjucundum eſt, quam hæſitent Legati illi, ubi ex tempore aliquid definiendum ſe offert, quamque aſtute cauſas inueniant, deciſionem aliud in tempus differendi. Idem noſter Autor ex MSto fide digno refert, quantus in quinta ſeſſione fuerit Episcoporum diſſenſus circa decretum de immaculata conceptione Mariæ, & obſervat, articulum hunc in antiquis editionibus priorum ſex ſeſſionum hujus Concilii non reperiri, ſed demum inſertum fuiſſe decretis Concilii ſub Pio IV impreſſis in editione Concilii Romani, quam hic Papa curaverit, & ab eo inde tempore deprehendi in editionibus omnibus. Nec minus memoria digna eſt contentio Episcopi de la Cava, juſtificationem & ſalutem ſoli fidei attribuentis, ſpemque & caritatem non pro cauſa juſtificationis, ſed pro individuis fidei ſatellitibus & comitibus habentis. Qui idem cum alio tempore multos libros ſecum attuliſſet ad confirmandam ſuam

P. 24, 25.

34.

36.

R

ſen-

- sententiam, accidit, ut Dionysius Zannetinus, Episcopus de Chiron, profiteretur, se in proxima Congregatione omnia ab Episcopo de la Cava dicta confutaturum, eique suam ignorantiam cum pertinacia conjunctam demonstraturum esse. Unde Episcopus de la Cava ira percitus in Zannetini barbam involavit, pilosque ei inde evellit. Is vero ob facinus hoc in carcerem conjectus, ac tandem a Cardinali Montano Pontificis nomine absolutus est ea sub conditione, ut rediret suam in diocesin, & posthac a Concilio abesset. Occasione ita ferente alio loco etiam Bezæ vita breviter describitur, eique encomium tribuitur viri excellenti ingenio politisque moribus præditi: copiosius autem vita Andreæ Dudithii. Gallorum libertatem & in hoc concilio sui documenta reliquisse posteris, vel ex eo patet, quod, cum in aliqua congregatione Verdunensis Episcopus quædam satis dura proferret in Romanam Curiam, ac Vanzius, Episcopus Urbevitanus (*d' Orvieto*) ei responderet his verbis: *Nimum cansavit Gallus; Petrus Danelius, Episcopus Vaurensis, alta voce exclamavit: Utinam ad hujus Galli cantum respisceret Petrus, & fieret amare!*
377. Notatur hic etiam, quantopere deliberatum Romæ sit de Concilii hujus confirmatione, aliis Cardinalibus eam planè fieri nolentibus, aliis tantum decreta de fide confirmanda censentibus, omissis de reformatione decretis, aliis a confirmatione excipientibus quædam capita, quæ Episcopis nimium autoritatis concedere videbantur. Tandem vero Cardinalium omnium impetrato consensu Concilium simpliciter & sine ulla exceptione fuit confirmatum A. 1564, d. 28 Januarii. Frustra autem fuerunt quicumque sive Papæ sive Cleri Gallicani conatus, ad Tridentini Concilii in Gallia receptionem adhibiti. Meminit quidem Petrus de Marca Edicti cujusdam Regii A. 1597 eam in rem editi, quo jussum sit Concilium Tridentinum recipi in rebus fidei, non in rebus ad disciplinam pertinentibus. Sed Pinius negat, illud Edictum existare, addens, nullum ejus temporis scriptorem fecisse illius mentionem. Cur autem in Gallia non receptum sit hoc Concilium, duas Noster producit causas. Prima est, quod
379. seq.
- 381.

quod quædam in eo insint Regis ac Magistratum juribus
 adversa. Id quod probaturus Pinius omnia ea Con-
 cilia capita adducit, in quibus Concilium sibi aut Episcopis
 tribuit autoritatem & jurisdictionem in bona vel homines.
 Altera est, quod illud Concilium subruere visum est liberta-
 tis Ecclesiæ Gallicæ fundamenta, inter quæ has esse sententias
 ait Noster, quod Concilium sit supra Papam, item quod ex
 antiquo more Episcopi Galliæ in Gallia sint judicandi, nec
 permittendum, ut subjecti Regis trahantur in forum alienum,
 & hujus generis alia. Ceterum ingenui animi est, cum Pi-
 nius fatetur, pacem cum Hugonotis A. 1570 factam crude-
 lissima ratione violatam esse per lanienam illam A. 1572 die
 S. Bartholomæi factam. Quando vero Henricum IV ad
 edendum Nannetense edictum coactum esse scribit necessitate
 malique majoris metu, & ita innuit, sublata illa necessitate
 Regis obligationem quoque finem nactam esse, aliquid de-
 disse videtur Pinius amoris sui Regis, a quo Edictum
 illud sublatum fuisse, nemo nescit & quam plurimi gra-
 viter questi sunt. Ex Censuris Theologicæ Facultatis duas
 solum afferemus, quarum altera A. 1559 d. 16 Junii Commen-
 tarius Johannis Feri in Evangelium Matthæi plane supprimi
 jussus est, plenus scilicet hæresium & errorum: altera A. 1571
 Theatrum Vitæ humanæ, a Theodoro Zuingero editum,
 damnatum est tanquam opus refertum plurimis historiis fal-
 sis Ecclesiæque injuriosis. Ceterum quod ab exteris scri-
 ptoribus subinde peccari sæpius in his Actis notavimus, et-
 iam Pinius errata aliquot in patriæ nostræ historia admisit, ut
 cum nominat Academiam Wittebergensem, Lipsiensem &
 Misnicam, item Academias Jenensem, Thuringicam, Brun-
 swicensem, Halensem & Mansfeldensem. Sic Johannem
 Fridericum Ducem Saxo-Altenburgicum, rigidorum Luthe-
 ranorum patronum, Friderici Electoris Saxonici filium com-
 memorat. Pari errore inter autores Formulæ Concordiæ
 refert *Comerum*, qui *Cormerus* vero nomine appellatus est. Co-
 loniensem Archiepiscopum, *Gebhardum Truchesium* vocat

p. 386.

390.

429.

431.

393.

394.

396.

Gebehardum Trufchs. Christianum primum Electorem Saxoniz dicit filium Friderici Electoris, & pro Lazaro Suen-dio meminit Lazari Simendz. Sed hi quidem & alii hujus generis leves sunt in tam pulchro corpore nazvi habendi.

**CORPORIS HUMANI ANATOMIÆ LI-
ber primus, una cum Supplemento Anatomico sive Ana-
tomiz corporis humani Libro secundo, in quo parti-
um solidarum, Libro primo descriptarum, usus
& mania explicantur; Auctore PHILIPPO VÉR-
HEYEN, in Universitate Lovaniensi Art. & Med.
D. Anat. & Chirurg. Professore Regio
& ordinario.**

Bruxellis, apud Fratres t' Serstevens, 1710, 4.

Alph. 4 plag. 19 & Fig. Tabb. 46.

Quanto celebrius Anatomicos inter experientissimus Au-
tor ex prima Anatomiz suz editione, Lovanii A. 1693 im-
pressa & in Actis Mense Octobri ejusdem anni a nobis re-
censita, consecutus fuit nomen, tanto solertiorera is operam,
cum in Libro altero, quem de Functionibus promiserat, ab-
solvendo, tum in Anatomia ipsa augenda, videtur impen-
diffe. Dolendum unice, quod Clarissimus noster Anatomicus
vitam cum morte citius commutare habuerit necesse, quam
opus integrum typis exscriptum prodiret, adeoque Prefatio-
nis novz loco vitz ipsius compendium nunc occurrat præ-
fixum; ex quo potiora sub finem Mensis superioris retuli-
mus. Nunc ad ipsum opus, quod præ manibus habemus,
convertimur, cujus *Librum primum Anatomicum* ita perlustrabi-
mus, ut non tam de Capitum & Figurarum znearum numero,
quo ille multum præter Indicem capitum increvit, quam de
controversis potius nonnullis intersperis, atque observatio-
nibus novis, hinc inde in Capitibus & figuris occurrentibus,
simus solliciti. Etenim quemadmodum de certarum perti-
um substantia glandulosa cum *Ruyfchio*, & de corde ac fibris
carnis cum *Vienfenio* quaedam controvertuntur, ita imprimis
circa

circa uterum, laryngem, nasum, & costarum musculos aliqua etiam nova annotantur & delineantur. *Ruyfchio* nempe, p. 21. cerebri corticem, renes, &c. ex glandularum classe proscribenti, conceditur quidem, contextum istarum partium esse totum vasculosum, negatur tamen, rectius inde inferri eundem non esse glandulosum, quam aliquot glandulas esse totas vasculosas, etiamsi alia insimul substantia admixta, quæ vascula ista fulciat, non temere conjiciatur. *Vicuffens* pariter 127. pro fermento cordis adstruendo interiorem hujus membranam contra Løvverum ostendens perviam eo facilius probatur, quo evidentius liquor vel flatus, in coronariam cordis venam injectus per varia oscula in ejusdem ventriculorum & auricularum cavitates soleat erumpere. Idem nihilominus Autor porro auriculis cordis omnes denegans venas, foramina interne a ductibus aliis, quam venis derivans, fermentumque speciale per istas vias advehi affirmans, oppido repudiatur, quod plures venæ in utraque cordis auricula queant demonstrari, osculorum dictorum cum venis continuatio ex allegata liquoris & flatus in venam coronariam injectione patefcat, fermentum vero a sanguine diversum hic nondum habeatur evictum. *Vicuffens* itidem sanguinis circulum non modo per arterias atque venas, sed & per fibras carneas cordis, uteri, ventriculi, &c. deducens sine negotio admittitur, fibras vero tales carneas ideo vascula nerveo-lymphatica salutari & a contractionis munere removeri, maxime improbat. Ex utero virgineo aqua macerato, tum rugæ 145. vaginæ fere transversæ, minus tamen regulares, cum glandulis nonnullis, tum musculus cervicis constrictorius, tum interna cervicis corpuscula innuuntur ac figuris exprimuntur, ultima vero hæc corpuscula sive vesiculæ pro glandulis habentur, quam pariter de iis sententiam *Morgagni* nunc visus est amplecti, nunc in medio denuo relinquere. In bobus duos epiglottidis Noster reperiit musculos, posterius 148. & lateraliter a parte superiori cartilaginis cricoidis eaatos, in basi autem epiglottidis finientes hancque modo aliquatenus deprimentes, modo ad latus saltem moventes, prout vel uter-

- que, vel alteruter tantum eorum contraheretur. Sed præter laryngis glandulas, quas Morgagni arytznoidæas salutavit, longas & admodum graciles, alia glandula in parte posteriori a Nostro fuit inventa, superiori margini cartilaginis annularis duas inter cartilagineas arytznoides incumbens, tituloque innominatæ in figura depicta. Naso externo Anatomici non nisi quinque adjudicarunt cartilagineas, usque *Ruyfchius in Epistola problematica octava* novem earum enumerans, utrinque inter supremam & infimam cartilaginem duas minores ostenderet & cum duabus illis majoribus in figura exhiberet, a nobis in *Acta* transcriptis, cum Epistolam illam *A. 1697 p. 385* recenseremus. Quas Noster in homine bene nasuto indagans inter superiorem ac inferiorem cartilaginem non tam duas, quam tres alias minores, adæoque in universum undecim nasi cartilagineas observavit, inque *Tabula 28* quinque utrinque laterales, una cum Ruyfchianis, ideo figuris adumbravit, ut differentia non solum intuitu numeri, sed & magnitudinis atque figuræ apparet insignis, omnis interim diversitas subjectorum magis imputaretur varietati, quam fidei Ruyfchii sublesta. Circa costas demum quos musculos Steno levatores harum appellavit, ii Nostro audiunt supracostales, duplicis tamen generis, breves alii, in costa proxima inferiori desinentes, alii longi in altera costa terminum obtinentes ac in thoracis potissimum parte inferiori occurrentes. Antagonistæ vero ipsorum musculi salutantur infracostales, intra thoracem, ab interna facie costæ inferioris emergentes & instar intercostalium internorum, aliquando tamen obliquius, aliquando rectius, ad terminum ascendentes, quem in limbo vel costæ proximæ, vel ulterioris acquirant, numero utrinque nunc sex vel septem, nunc octo vel novem, omnes cum prioribus in *Tab. 35* delineati. Ne sileamus musculos sterni, in quos triangularem sic dictum Steno subdivisit, sterno-costalium titulo ab Autore efferi; cum potiori jure glandulas bronchiales in peculiari capite superius propositas neglexerimus, quod partem illæ jamjam constituent Appendicis, cum An-
- madver-

madversionibus nonnullis in Anatomiam Blancardianam & Epistola ad Ruyfchium editioni primæ A. 1697 adjecta. Et tantum de Libro I Anatomiz: supersunt multo plura dicenda de Libro II, quæ in Suppl. T. IV Sectionem X rejecimus.

DE L' ASTROLOGIE JUDICIAIRE ENTRE-
tien Curieux, par Mr. Bordelon. P.P.

hoc est,

DE ASTROLOGIA JUDICIARIA DIALO-
gus curiosus; Auctore BORDELONIO P.P.

Bruxellis, juxta editionem Parisiensem, apud Joh. Baptistam
de Laecker, 1710, 12

Constat plag. 6.

Fundamenta Astrologiæ judiciaræ, quæ contingentes re-
rum eventus ex siderum situ prædicunt, in hoc Dialogo
solidis argumentis evertuntur & ad singula respondetur, quæ
in ipsius gratiam dici possunt. Postquam enim Vir doctus
Bordelonius discursu historico non inerudito docuit, tum
quanto in pretio & olim habita fuerit, & etiam nunc habeatur
Astrologia apud integras gentes, tum quomodo a Patri-
bus aliisque Doctoribus Ecclesiæ, ipso *D. Thoma Aquinate*,
defensa; argumentum *Thomisticum* primum sub ineudem
rationis revocat. Ita nimirum *Thomas* argumentatur:
Superiora sunt causæ inferiorum in terra contingentium. In-
ter causas vero & effectus datur necessarius nexus, ita ut nihil
sciatur nisi per causam suam. Quare qui coelum cognovit, is
cognoscit effectus eorum, quæ in terra sunt, in sua causa. Mi-
ergo cum certitudine prædici possunt. Sed bene respondet
Bordelonius, distinguendum esse inter causam universalem
atque remotam & causam particularem atque proximam.
Huic, non isti, adscribendos esse effectus particulares. Jam
vero eventuum in humanis rebus causas particulares non esse
cosum, neminem dubitare. Quare etiam si universalis esset;
nullam tamen in eo præsidium reperturos Astrologos. Enim-
vero ne hoc quidem universaliter, hoc est, de omnibus astris
concedi.

concedit, quod generalem quendam in eventus rerum humanarum influxum habeant. Licet enim radiorum Solarium influxus sint manifesti, & de Luna quoad nonnulla adhuc sub iudice lis sit; de signis tamen Zodiaci, Saturno, Mercurio & Planetis reliquis nihil tale probari, multo minus ullam rationem assignari posse, cur aliquis effectus huic potius, quam alteri astro attribuendus sit. Quemadmodum itaque rationem reddituri, cur aliqua planta hic melius, quam alibi efflorescat, non ad causam generalem, aquam, sed ad particulares, e. gr. seminum differentiam recurrimus: ita leges, consuetudines, educationem & exempla si intueamur, exinde rectius, quam ex astris multa de hominum fati nos predicturos esse. Hinc absurditatem Astrologorum vivis coloribus depingit, quod momentaneæ siderum constellationi omnes vitæ eventus attribuuntur, præsertim cum una multi infantes nascantur, quorum per vitam eventus prorsus diversi existunt: ubi semel urget, quod raro exacte momentum nativitatis cognoscere liceat, nec loca siderum per calculum ad quodvis momentum satis accurate habere possint, immo paucis in locis altitudo poli exacta sciatur, a quibus tamen constellationis ratio ita pendeat, ut, si in iis aberretur, ipsa plane ignoretur. Evincit ulterius, ad experientiam minime provocari posse, cum a condito orbe eadem constellatio nondum redierit, revolutione magna intra 36000 annorum demum absolvenda. Astrologorum quoque in principiis constituendis, in modo calculandi & in Tabulis, juxta quas calculus inveniendus, eligendis dissensum salse perstringit, & imaginum astralium, que Galli talismannicas (*talismans*) vocant, vanitatem ridet, perversamque illorum opinionem abominatur, qui arcum Moïsi serpentem pro tali imagine habent. Postquam varias historias recensuit, quibus fidem prædictionibus Astrologicis venantur nonnulli; primo generatim quædam reponit, postea ad casus speciales ab ipso enarratos respondet. Illorum summa capita hic commemorari fas est. Observat igitur, Astrologos tam multa tamque diversa prædicere, ut fieri nequeat, quin casu nonnunquam prædictionibus respondeat

deat eventu. Has ab Historicis annotari; reliquas fallaces omitti. 2 Prædictiones Astrologorum esse nimis generales, obscuras, ambiguas & conditionatas, ut eventui præsentis conveniens interpretatio fieri, aut, cur non contigerit, excusatio prætendi possit. 3 Astrologos interdum ab iis, qui eos consulunt, in prædictionum interpretationibus adjuvari, ut convenientes appareant. Ejus rei ex propria praxi exemplum memoratu dignum recenset. Nimirum cum aliquando in multorum præsentia juvenis quidam, qui in schedis ipsius annotationes quasdam in Astrologiam & Chiromantiam viderat, asseveraret, quod in utraque arte excellat; Complures prædictiones chiromanticas urgebant, nec obstante pertinace in excusando studio unus tandem, qui primum manum porregerat, extorquebat. Ad repetitas enim instantias voce gravi in hæc ruebat verba: *Cave sibi a scala sua.* Ille attonitus per aliquod temporis spatium hærebat, & ubi ad animum redierat, regerebat: te in chiromantia excellentem experior; ab aliquo enim jam tempore foramen quoddam interitum minans in scala observavi, per quam in cubiculum meum ascendo. Addit 4, ipsos interdum Astrologos omnem movere lapidem, ut prædictionibus suis fidem concilient. Ita e. gr. *Cardanum* fame perire, quam vitam servare maluisse, ne vanus augur fuisset videretur. Monet denique 5, non omnibus, quæ narrantur, historiis credendum esse: quod multis exemplis specialibus confirmat. Hac vero occasione in genere notat, ab antiquis historicis vulgi sæpius errores recenseri, quibus ipsimet fidem non adhibuerint: quomodo *Plinius* etiam excusandus sit. Ad casus speciales ubi non minore ingenii vi respondit, principia Astrologiæ arbitraria esse evincit atque ridicula; rifi scilicet digna revincti, ne gravitatem odorentur: & eorundem impietate exemplis compluribus confirmata, absurda inde consequentia recenset. Horum in numero habetur, 1 quod astra efficaciter influant in voluntatem hominis, consequenter nulla insit actionibus humanis imputativitas: 2 quod fides nostra, adventus Salvatoris & verbi divini prædicatio ab Apostolis facta

inter inuicta sint referenda: 3. quod crimina & flagitia defunctibus perpetam imputentur: 4. quod precum nulla utilitas. Exagitat quoque Autor præfagia ab eclipsibus & cometis defuncta & varia Atitortum, qui de re agraria & hortensi scripserunt, loca adducit, quibus quadraturarum lunæ in agricultura & horticultura observatio oppugnatur & tanquam vana rejicitur.

**NICOLAI HARSCHERI, ELOQUENTIÆ
& Historiarum in Academia Marburg. P. P. de Divinatione
Ciceronis Diatribe, in exemplum Divinationis
Civilis proposita.**

Marburgi, apud Joh. Kurlacherum, 1710, 8.

Plag. 9.

Oportunam memorabilis Ciceronis sententia, amplissimo Cornelii Nepotis testimonio confirmata, qua is, *namquam de Republica nisi divine se cogitasse*, gloriatus est, elegantissimam de *Civili Divinatione* Dissertationem conscribendi occasionem Cl. Autori nostro subministravit. Quum enim Tullius nobili divinatione suo bellum civile, Pompejum inter & Casarem oriturum, atque ex illo futuram Reipublicæ conversionem prædixerit; Noster eam exempli loco proponere, similemque ex probatissimorum Scriptorum monumentis instituendi viam aliis, origine ad finem per causas & effectus rerum civilium deducta, commonstrare præclare allaboravit. Principio igitur perhonorificum Nepotis de Ciceronis sive prudentia, sive divinatione judicium affert, atque, utrum constans eventuum præsentio rerumque futurarum scientia Romani eloquii Principi jure tribuatur, disquirit. Rationibus autem variis diversam suadentibus productis, plurimisque testimoniis ex ipsius Ciceronis scriptis desumptis firmatis, fatetur, se non eum in finem argumentum de divinatione civili pertractandum suscepisse, ut Nepotis sententiam, de Ciceronis divina prudentia latam, operosius defenderet; sed ut illustre quoddam civilis divinationis exemplum, quo omnem ejus instituendæ

quoad rationem, quis discere, quidque certi incertive statuere
 debeat, pervidere possit, proponeret, atque in Cicerone ex-
 hiberet. Itaque aliis documentis in medium allatis, prio-
 rem sententiam, Ciceronis divinationem labefacturam, de-
 struit, eumque divinandi arte plurimum valuisse, fusius com-
 probare studet. Hinc de subsidiis & adminiculis, quibus
 hanc artem sibi comparavit, investigandis sollicitus est, eum-
 que & exemplis aliorum, & doctrinae præceptionibus, & re-
 rum usū, tanquam certissimo fundamento, omnem divinatio-
 nem suam superstruxisse tradit. Quibus Parte I generatim
 monitis, ad II progreditur, in qua Romanæ Reipubl. ortum
 conversionesque usque ad Ciceronis tempora enarrat, ex-
 actissima harum rerum cognitione eum præditum fuisse, te-
 stificatus. Parte III Urbis Romanæ sub Cicerone Consule
 statum exponit, animumque non modo præteritarum rerum
 cognitione instructum, sed & præsentium contemplatione in-
 ditum, de futuris tutius conjicere merito arbitratur. Itaque
 legum, judiciorum, ordinum ac morum in Civitate Romana,
 quæ Ciceronis ætate adhuc florere videbatur, examinata con-
 ditione, concludit, omnia jam tum inclinare cœpisse, atque
 ruinam ejus imminere, significasse. Nominatim vero avari-
 tiam, luxuriam, ambitumque, ubique regnantia vitia, foene-
 rationes, largitiones munerum, turbas in Comitibus excitatas,
 spretam religionem, dissidia ac contentiones potentiorum ci-
 vium, libertinorum licentiam, factiones nobilium, frequentia
 mulierum, arcana maritorum prodeantium, adulteria, in causis
 enumerat, quæ Rempublicam turbaverunt, ac pessum dederunt.
 Deinceps Triumvirorum, Pompeji, Cæsaris & Crassi, Catonis
 etiam, animorum characteres, mores & studia, Ciceroni per-
 spectissima, commemorat, & hujus quoque ingenium descri-
 bit. Denique Parte IV ad divinationem ipsam aggressurus,
 Ciceronem ex tribus potissimum indicibus, Rempublicam aut
 evertentibus, aut in alium statum convertentibus, hostibus vi-
 delicet externis, conjurationibus, ac bellis civilibus, de in-
 stante insigni in Romana Reipubl. conversione prudenter divi-
 neque judicasse arbitratur. Quam autem ea tempestate ter-

P. 95
 99 199.
 140.
 141.

ror Romani nominis omnes hostes externos facile cohibere potuerit, ne tantum imperium ultro lacefferent, parum illos hoc in negotio curat, ac de conjecturis, ex conjurationibus maxime bellisque civilibus capiendis, sollicitum sese præbet. Ciceronem igitur, ex Pompeji, Cæsaris & Crassi conspiratione imminentiæ Reipublicæ mala præfagientem, ad omnes personarum, temporis, status Reipubl. circumstantias respexisse, nec modo suspitione aliqua, quam primus divinandi modus excitet, sed causarum etiam cognitione probe deducta, ad eam divinandi peritiam pervenisse, sibi persuadet. Etenim conjecturas, quas Cicero sibi forte animo formare potuerit, percenset, easdemque idoneis documentis, non solum ex illius variis scriptis, sed & præstantissimis Historicis, Polybio, Livio, Vellejo, Plutarcho, Suetonio, aliisque depromptis, comprobare conatur. Ad extremum suum de hoc divinandi genere iudicium subiecit, & Diatriben hanc eo comparatam esse voluit, ut facto isto divinationis experimento, Historiarum studiosi uberrimi ex ejus cognitione fructus colligendi rationem & methodum discerent pariter atque adhiberent. Antequam vero Dissertationi finem imponit, *Corollaria* suppeditat, Elementa quædam artis hujus complexa, atque eo inprimis spectantia, ut quilibet conjectandi ratiocinia, a se proposita & inculcata, facile comprehendere ac dijudicare queat.

VITA GREGORII VII, PONTIFICIS ROMANI, concinnata a JUSTO CHRISTOPHORO DITHMARO, in Acad. Viadrina Histor.

Prof. Extraord.

Francof. ad Viadrum, impensis Jer. Schrey & Joh. Christoph. Hartmanni, 1710, 8.

Constat 10 plag.

Quoniam in vita famosi hujus Pontificis nihil magis memorabile est, quam quod ille *primus*, ut Aventinus loquitur, *imperium Pontificium condidit & investituram Episcoporum Imperatori eripuit*, Autor in illa describenda id potissimum operam dedit, ut hujus controversiæ historiam simul illustraret.

Sectione

Sectione I, quæ ratio investituræ Episcopalis ante Gregorium VII. fuerit, exponit, & inde a Carolo M. temporibus jus illud semper penes Imperatores Augustos, imo jam ante constitutum Imperium Romano-Germanicum penes Franciæ Reges & Majores Domus fuisse, demonstrat, decreta autem Adriani I & Leonis VIII, quibus ille Carolo M. hic Ottoni I jus investienti Episcopos & eligendi Pontificem Romanum vulgo tribuisse creditur, ut supposita, rejicit.

Sectionis II caput primum priorem vitæ Hildebrandi partem, quæ Pontificatum antecessit, complectitur: ubi Autor de genere & natalibus ejus communem sententiam retinet, juxta quam humili loco, patre Bonizio fabro lignario, Soanæ Hetruriz oppido natus est: etsi Oldouinus, Maimburgius & R. Simonius, eum antiqua Aldobrandescorum & Pitilianorum Comitum Soanensium stirpe ortum esse, contendunt. Inter munera ejus Ecclesiastica ante Pontificatum administrata præcipuum fuit munus Cardinalis Archi-Diaconi Rom. Ecclesiæ, in quo jam tum futuri dominatus fundamenta jecit, tantumque sibi sumpsit, ut Alexandro II antecessori suo nihil nisi nomen Pontificis relinquere videretur. Cum vero huic ipse tandem successisset, nihil intentatum reliquit, quo non modo Imperatorem Romanum, sed omnes totius orbis Christiani Reges ac Principes sibi obnoxios redderet, idque cum aliis artibus, tum præcipue jure illo, quod diximus, investiendi Episcopos sibi arrogato, efficere studuit: id quod *Cap. II* posterioris Sectionis fusius exponitur, & quantas ambitio hæc turbas atque calamitates excitavit, luculentis testimoniis demonstratur.

ELOGIUM VIRI ILLUSTRIS SAMUELIS STRYKII, JCTI.

ELatus est die trigesimo primo Julii anni proxime elapsi in vicina Halensi Academia Vir doctrina & meritis illustris, *Samuel Strykius*, Jure-Consultus non Germaniæ solum nostræ, sed totius Europæ præstantissimis accensendus. Excepit nascentem *Lenzena*, Marchiæ Pregnicensis oppidum, anno su-

petioris seculi quadragesimo, die vigesimo secundo Novembris: Patre *Elia Stryko*, Praefecto primum, deinde etiam Quaestore ibidem; Matre vero *Eva Calovia* omni virtutum genere cultissima foemina. Puer ab optimis Parentibus Schola *Sebusiana* in veteri Marchia, dein Gymnasio, quod *Colonia ad Spream* floret, traditus, tam felices in vera pietate & elegantioribus literis progressus fecit, ut aetate nondum ad octodecim perducta majoribus rebus par judicaretur. Petiit igitur *Vicenbergam* anno quinquagesimo octavo, qua in Musarum sede ubi animum praecipis Philosophiae praecurrentibus Viris clarissimis, *Job. Sperlingio*, quo duce de *Aquis supra caelestibus* ex cathedra publice disseruit, & *Georgio Casparo Kirchmayero*, probe imbuisset, primis annis *ferenice* Theologiae vacavit, donec hortatu amicorum quorundam ab eadem egre licet detractus, Jurisprudentiae nomen daret. Hunc amplissimum ingressus campum, duce praereliquis secutus est incomparabilem Virum *Casparem Zieglerum*, *Christianum* item *Klengelium* & *Joachimum Nergerum*, doctissimos Jurium Interpretes, quorum monitis instructus A. MDC LXI *Francofurtum ad Oderam* migravit, ibique eruditione sua & morum venustate singulari celeberrimi Antecessoris *Job. Brunnemanni* amorem sibi conciliavit, eoque moderante perelegantem de *Dardanariis* Dissertationem publico examini exposuit. Animum inde peregrinationibus adjecit, & peragrata *Anglia* in *Belgium* redux, perlustratis *Lugdunensi*, *Graningana*, *Ultrajectina* Academiis, *Lovanii* aliquantulam substitit, fama permotus *Antoni Perezii*, magni nominis Jcti, cui etiam familiariter innotuit: dehinc *Franequeram* accedens, aliquandiu ex ore *Johannis Jacobi Wissenbachi* pependit, qui docendo pariter & scribendo ingentem nominis celebritatem ea aetate indeptus erat. Tot tantisque domesticorum & exterorum Doctorum exemplis firmatus *Francofurtum* repetiit, & autore *Job. Deckero*, Jcto clarissimo, d. XI Septembr. A. MDC LXV ad *Licentia*, quem vocant, gradum evehctus, die XVII Septembris anni, qui sequabatur, a *Johanne Brunnemanno* Doctorali quoque dignitate cumulatus est. Collegia

legia igitur aperuit, ac præter frequentes Disputationes, quæ de selectissimis quibusque Juris capitibus scriptæ publice præstant, *Jus Sensuum* laborem a plerisque omnibus aut intentatum hactenus, aut non nisi levi brachio tractatum, justo volumine feliciter exhibuit; ut jam non juvenum modo studiorum, qui catervatim ipsum sequebantur, applausus, sed & totius Orbis literati suffragia mereretur. Permovit ea res potentissimum Electorem FRIDERICUM WILHELMUM, ut eodem adhuc anno sexagesimo sexto mensis Octobri ad *extraordinariam Novellarum Professionem* Strykiæ vocaret, quam ille quoque die X Novembris solemnibus Oratione de commodo & incommodo ex mutatione Juris in Republicam redundante, prospere auspiciatus est, tamque ex voto omnium ornavit, ut ei A. M DC LXVIII Junio mensis Institutionum ordinaria & post excessum Socii Johannis Brunnemanni A. M DC LXXII Pandectarum Professio demandaretur: quo eodem anno die XII Augusti a Divo LEOPOLDO Comitissa quoque Sacri Palatii donatus fuit: Anno deinde M DC LXXXVI. mortuo Philippo Jacobo Wolffio in Professione Codicis successus, non multo post Illustri Viro Johanne Friderico Rbeito, ab obitu inde B. Brunnemanni Ordinis Juridici Præsidi & Consiliario Electoris, ad Aulam evocato interque Consistorianos Comites relato, solus in possessionem munerum ipsius abitu vacantium mitti meruit. In hac specula positus, tam præclare cuncta egit, tamque late eruditionis prudentiæque suæ famam diffudit, ut A. M DCXC. a Serenissimo Electore JOH. GEORGIO III in locum defuncti Casparis Ziegleri, Præsidis sui Ordinis, surrogaretur: ac inter Assessores Summi Provocationum Tribunalis, quod Dresde est, reciperetur: quam utramque provinciam adeundi a Potentissimo Borussia Regem reverentia quidem ei facta est, iis tamen conditionibus, ut, quam primum ad pristina sua munia appellaretur, sponte se sisteret; & ne dimissus videretur, in ipso abitu Consiliarii Aulici honores accipere jussus est. Neque vero longa Vitenbergæ commoratio fuit. Siquidem biennio exacto, cum per id tempus *Hæla Saxonum*

novæ Academiæ fundamenta ponerentur, volente ita Potentissimo Porufforum Rege, regendam eam A. M DC XCII mense Decembri suscepit, postquam ipsi & *Consiliarii intimi & Præsidis in Collegio Juridico Ordinarii* dignitas collata esset, quam per integros XVII annos magna cum laude dexterrime obivit. Id commemorazione dignum est, eodem tempore, quo discessum suum ex Vitenbergensi Academia Aulæ Dresdeni significaret, a Potentissimo Daniæ Rege *Consiliaris Status & Moderatoris Regiæ Hofniensis Academia* munia cum stipendio haud poenitendo eidem oblata esse, quæ tamen ille modestissime deprecatus est. Fuit in hoc Viro ingenium solers, sublime sed moderatum, judicium acre & longa experientia subactum, memoria eorum, quæ vel legisset, vel audivisset, tenacissima, eruditio recondita & cum facundia in docendo & disputando admirabili conjuncta, animus laborum tolerantissimus. Accedebat nativa quædam vultus habitusque majestas, quibus omnibus id efficiebatur, ut a cunctis amaretur & cole-retur, & quocumque se verteret, totas Colonias literarias deducere videretur, ex ejusdemque Scholæ maxime quæque Pacis Decora per Germaniam finitimasque regiones prodierint. Ad rem domesticam quod attinet, d. 19 Mart. A. M DC LXV in matrimonium duxit *Annam Sabinam*, filiam *Job. Brunnmanni* Jcti natu majorem, ex qua duos liberos suscepit, *Esam Sabinam*, octavo statim post nativitatem die extinctam, & *Job. Samuelem Strykiem*, Consiliarium Aulicum Saxo-Ilfenacensem, & Professore Juris Ordinarium, quem per plures annos laborum socium Collegamque habuit. In magna felicitatis suæ parte ponere solebat, quod inter eos, quibus Doctorales honores dispensavit, primus hic fuerit in *Fridericiana*, quemadmodum primus in *Francofurtana* fuerat Frater. *Fridericus Strykius*, Serenissimo VVirtenbergico & Olsneni Duci a Consiliis & Cancellariæ Director. E vivis sublata *Brunnmanna*, d. 27 Jun. A. M DC LXXVII thori sociam elegit *Catharinam Wordenboscaw*, *Erici Wordenbosch*, Jcti & apud Hamburgenses Senatoris, filiam, qua & ipsa fati cedente A. M DCC VII, ille triennio fere post X nimirum Cal. Aug. anni præteriti placidissima morte, sed magno Reipublicæ literariæ incommodo, secutus est. Fœnerantur ei vitæ, præter spissâ doctissimarum *Dissertationum Volumina*, pereruditæ de *Jure Senarum*, *Successionibus ab intestato*, *Cautelis circa Contractus*, *ultimas Voluntates & Juramenta adhibendis*, de *Consensu Sponsalitis*, & usu *Pandectarum moderno* Commentationes, nota item ad *B. Brunnmanni Jus Ecclesiasticum*, & *Compendium Schuzianum*, aliaque præclara monumenta, quæ neminem latere arbitramur.

N. IV. 1431
A C T A
ERUDITORUM,

*publicata Lipsiæ
Calendis Aprilis, Anno M DCC XI.*

*RELIQUIÆ ANTIQUÆ URBIS ROMÆ,
quarum singulas INNOCENTIO XI, ALEXANDRO
VIII & INNOCENTIO XII P. P. M. M. diligentissime
perscrutatus est, ad vivum delineavit, dimensus est, de-
scripsit atque in æs incidit BONAVENTURA AB
OVERBEKE. Opus posthumum MICHAEL AB
OVERBEKE suis sumptibus edi
curavit.*

Amstelodami, excudit Johannes Crellius, 1708, in fol. patentis.
Alph. 4 pl. 8 fig. æn. 150 plag.

SIL, quo tempore nihil par, nihil secundum Romæ erat, & ipsa ingenti numero præstantium architectorum, sculptorum ac pictorum abundabat, illorum aliquis veras splendidissimorum ædificiorum effigies posteritati servasset, majori nunc cum voluptate prisæ magnitudinis monumenta suspiceremus, quam qua inter rudera illorum erramus, quæ magna sui parte incerta, squalida, deserta, ac immane interdum spectaculum præbentia, lugubre antiqui splendoris testimonium perhibent. Nisi forte seculorum & gentium orbis servitutem ulciscantium barbaries, dum ipsas moles validas adeo & æternitati minantes excidit, tenues earum umbras, effigies delineatas aut pictas, una cum innumeris præclarissimorum ingeniorum & quæ servarentur, dignioribus operibus pessum dedisset. Recentiores autem artifices, qui cælo suo antiquariorum libros illustrare aggressi, veterum incuriam supplere ausi sunt, nimium arti suæ indulgisse queritur Nobilissimus hujus Operis Autor. Sæpe enim paucis ædificii

T

alicu-

alicujus reliquiis cetera aut ab alio, quod supererat, inter-
 pestive translata, aut ex ingenio legum suarum & ornatus ni-
 mis studio addidisse. Ipse itaque, cum Romæ primum es-
 set, tanto majori omnia studio & oblectatione in privatos usus
 delineavit, quanto vehementius ad ejusmodi labores propriæ
 naturæ stimulis urgebatur. Quippe puer adhuc adeo illos co-
 luit, ut parentem quoque & cognatos, a quibus ad studia unice
 destinabatur, obsecundare desideriis suis cogeret, & celeberrimorum
 artificum institutione, inprimis *Gertradi de Laitesse*,
 cujus magna in pingendis historiis dexteritas fuit, contubernio
 tanto felicius postea proficeret. Reversus in patriam cum
 moneretur, ut laudatas eruditæ & sculptoribus, quotquot vi-
 derant, schedas cum publico communicaret, Romam repetiit,
 accuratius cuncta ad monumentorum faciem exacturus. De-
 functis secundo itinere decrevit, operum, quorum reliquias
 depinxerat, brevem notitiam, vocatis in partes, præter Autores
 Latinos veteres, antiquariis omnibus, numis ac inscriptioni-
 bus, texere, & mensuras geometricas, architecturæ ordines,
 marmorum genera, quæque detexerat, Architectorum nomina
 indicare. Ubi cum incerta multa occurrerent, non piguit,
 cum aliter se extricare non posset, tertium Romam petere, ut
 oculorum judicio uteretur. Tum demum admovit manum
 ipsemet & æri sollicito incidit, quicquid iconum conquisset,
 palmo in dimensionibus usus Romano. Ceterum vero uni-
 versam totius mollis faciem expressisse contentus, singulas ima-
 gines in ea occurrentes (quod forte nonnulli dolebunt) leviter
 tantum & obscure adumbravit. Per fati autem legem non li-
 cuit illi absoluto opere frui, sed phthisis quadam specie interiit,
 cum jam elegantissimæ tituli effigies a Matthia Pool, cui mor-
 bo impeditus sculpendas tradiderat, essent expeditæ. Sed
 Nobilissimus Patruus ejus imponi operi coronidem, & præci-
 pue numos, ex armariis Illustriss. Comitæ Schwartzburgii
 Dominorumque de Barry & Uilenbroek, aut optimorum Scri-
 ptorum libris desumptos, sculpi, versionem Gallicam adornari,
 & quæ imperfecta manserat, descriptionem murorum Romæ
 ex consilio Cl. Johannis Clerici suppleri curavit, ac ipsum opus
 Scree-

Sereniff. ANNÆ Reginae Britannorum dedicavit. Nobis vix quicquam præter feriem hujus operis indicare licebit, quod ipsum adeant necesse est, qui tantarum ruinarum umbra deletari cupiunt. Unam hanc legem insuper nobis figimus, ut, quæ posteritatis cura adjavit, ornavit, aut restituit, indicentur, ut, quænam neglecta jaceant, dignoscere Lector facilius queat.

Tomo I *Tab. I p. 1* delineatur porta *Flumentana*, nunc Populi. *Tab. II p. 3* *Collatina*, nunc *Pinciana*. *III, 5* *Agonenfis*, *Quirinalis*, *Salaria*, *Lavernalis*, & *salutaris* quondam, nunc *Collina* appellata. *IV, 7* reliquæ *Viminalis*, quæ & *Tigulensis*, aut *Catularia* olim vocata est. *V, 9* *Nomentana*, nunc *S. Agnetis* & *Pia*. *VI, 11* *Exquilina*, quæ & *Metia*, *Prænestina*, *Tiburisina*, *Gabina*, *Taurina*, *Libitina*, nunc *S. Laurentii*. *VII, 13* *Laticana* seu *Lavernalis*, *Navia*, *Raudusculana*, seu *Castellum aquæ Claudie*, nunc *Porta major*. *VIII, 15* *Celimontana*, *Afinaria*, *Læterana*, nunc *S. Johannis*, quam *Ferentinam* quoq; antiquis temporibus audisse disputat contra illos, qui Latinam hoc nomine venisse affirmant. *IX, 17* *Gabiusa*, nunc *occlusa*, quæ eadem censetur cum *S. Gregorii* porta *Metronis*, aliis *Metrodii* nominata. *X, 19* *Valeria*, *Piacularis*, quibusdam insuper *Ferentina*, nunc *Latina*. *XI, 21* *Capena*, *Appia*, *Camæna*, *Fontinalis*, *madidæ*, nunc *S. Sebastiani*. *XII, 23* *Trigemina*, *Osienfis*, nunc *S. Pauli*. *XIII, 25* *Navalis*, (quod nomen ei contra alios vindicatur, qui *S. Pauli* portam eo insignitam fuisse existimant) *Ripa*, *vinaria*, nunc *Portuensis*. *XIV, 27* *Aurelia*, *Janiculensis*, & quibusdam, absque Veterum tamen autoritate, *Trajani*, nunc *S. Pancratii*. *XV, 29* *Fontinalis*, *subrus Janum* (unde postea *Settignana*), nunc *Septiminiana*. *XVI, 31* templum rotundum, quod alii *Fauno*, alii *Claudio* Aug. alii *Baccho* sacrum fuisse statuunt, & *Simplicius* I Papa D. Stephano consecravit. *XVII, 33* rudera ingentis templi, quod *Veneris* & *Cupidinis* fuisse Noster autumat. *XVIII, 35* templum *Romuli*, ab *Adriano* I Papa D. Theodoro, vulgo, *S. Toto*, dicatum. *XIX, 37* aliud *Romuli* & *Remi* (falso nonnulli *Cæsoarem* & *Pollucem* substituunt) a *Felice* IV, qui in illo sepultus est, *SS. Cosmæ* & *Damiano* *MDCCC* dicatum, ac ab *Urbano VIII* *MDCCXXIII* funditus restauratum. *XX, 39* rudera incluti ma-

xime templi *Pacis*. XXI, 41 *Pantheon*, nunc S. Mariæ rotundum, cui illud Bonifacius IV 10CVII consecravit. XXII, 45 templum *Minervæ*, hodie S. Mariæ supra Minervam, quod nobis quidem videtur recentius esse, nec plane illius locum tenere. XXIII, 47 templum S. Adriani, quod in locum *Saturnii* successit. XXIV, XXV, 49 reliquæ templorum *Veneris & Romæ*, quæ Hadrianus junxerat, a Fulvio Ursino *Isidi & Serapidi* manifesto errore, a Marliano *Soli & Lunæ* nulla autoritate tributz. XXVI, 51 moles non informis, in foro boario prope ædem S. Georgii; reliqua ex grandi & quadrato ædificio, portis quatuor pervio, qualia *Jano* consecrari solebant, destinata conventibus negociatorum, quibus hodie porticus nostræ (bursas vocant) serviunt. XXVII, 51 reliquæ templi *Junonis*. XXIX, 55 templum *Fortuna virilis*, quod Volaterranus *Fortuna bona*, Ursinus *Pudicitie patricia* non recte tribuunt, nunc S. Mariæ *Ægyptiacæ & nationis Armenorum*. XXX, 57 templum *Herculis* in foro boario, quod a Sixto IV solo æquam, a familia Savellorum restitutum vocatur S. Stephani a le Crozze, vel Madonna del Sole, & sub quo rudera adhuc *lætrine maxima* a Tarquinio Prisco exstructæ visuntur. XXX, 59 templum *Jovis Capitolini*, quod nunc Ara Cœli vocatur, & Franciscanorum est. XXXI, XXXII, 61 rudera templi *Concordiæ*, & XXXIII, 63 templi *Jovis Statoris*. XXXIV, XXXV, 65 templum *Antonini & Faustine*, nunc S. Laurentii in Miranda. XXXVI, XXXVII, 67 reliquæ templi *Jovis tonantis*. IIXL, 69 Basilicæ *Nervæ*. LXL, 71 templi *Palladis*. XL, 73 Panthei *Minervæ Medicæ*, ut existimat Noster cum Montfauconio, aliis pro *Cajo & Lucio Casaribus*, Augusti nepotibus, aliis pro *Hercule Callutio*, depravata pronuntiatione *Callæico*, sententiam ferentibus. XLI, 75 columnæ reliquæ ex basilica *Antonini*, in qua rationarium provinciarum olim fuit, ab Innocentio XII in ornamentum palatii, quo vestigalia persolvuntur, adhibitz. XLII, 77 Sepulcrum *C. Cestii*, VIIviri epulonum. XLIII, 79 aliud *C. Publicii L. F. Bibuli*, Ædilis plebis. XLIV, 81 Mausoleum *Hadriani* ab ipsomet exstructum, postea vero in munimentum belli conversum, ac a Pontificibus, præsertim Urbano VIII, munitum,

munium, hodie nomine Castris S. Angeli clarum. *XLV, 83* parietinis sepulchri *Augusti. XLVI, 85* columna sepulchralis *Traiani* a Dominico Fontana, si quae vetustas deleverat, restituta, antequam a Sixto V A. 1587 S. Petro dedicaretur.

Tomo II exhibentur in *Tab. I, II, III, p. 1* Arcus *Tiri* mar- moreus omnium, qui existant, antiquissimus, quem sublato jam e vivis Tito positum esse, Noster cum Cl. Borrichio, contra Angelonum & Nardinium, propugnat. *IV, 3* Arcus *Septimii Severi. V, 5* Ruinae veteris portae, pro arcu *Horatii Coclisii* falso a nonnullis habitae. *VI, 7* alius *Septimii Severi* arcus in foro boario, ubi quaedam de nominibus Getarum, in inscriptionibus publicis iussu fratris Caracallae deletis, disserit, quod etiam p. 3 jam monerat. *VII, 9* Arcus *Galliemi. VIII, IX, 11* Arcus Constantino a Senatu erectus, in quem tamen, quae pulchra sunt, ex monumento aliquo Traiani inepte translata esse iudicat. *X, 13* obeliscus, S. Mahuti vocatus, quia ante aedem SS. Bartholomaei, Alexandri & Mahuti Episcopi erectus. *XI, 15* obeliscus Barberinus & *XII, 17* Ludovicianus, uterque ter fractus. *XIII, 19* alius ex hortis Mediceis in monte Pincio, rursusque *XIV, 21* ex hortis Coelimontanis Ducum Mattheiorum. *XV, 23* obeliscus, qui Mausoleo *Augusti* quondam sacer, deinde A. 1587 a Sixto V S. Mariae Majori erectus est. *XVI, 25* alius ab Augusto in circo maximo *Soli*, a Sixto V 1589 ante aedem Mariae Populi positus. *XVII, 27* obeliscus, quem Alexander VII ad aedem S. Mariae supra Minervam a Bernino rursus erigi, & a Kirchero explicari curavit. *XVIII, 29* alius, quem Caligula *Augusto & Tiberio* dicavit, Sixtus V autem A. 1586 opera Dom. Fontanae translata in area basilicae Petri S. Crucis sacram esse iussit. *XIX, XX, 31* Pamphilius ab Innocentio X restitutus. *XXI, 33* obeliscorum numerum claudit, quem Sixtus V reparari, & S. Crucis ante basilicam Lateranensem asseri curavit. *XXII, XXIII, 35* Forum *Nerva*. *XXIV, 37* Columna e lapideis illis, quae per vias spatii signandi causa locari consueverant, uno quondam ab urbe milliari posita. *XXV, 39* *Duiliiana*, a C. Duilio in monumentum navalis triumphi, quem primus egit statuta, seu recentior potius in ejus locum condita. *XXVI, 41* incognita quaedam.

dam. *XXVII, 43* columna ex templo *Pacis*, cui a situ liberatae simulacrum B. Virginis imposuit Paulus V. *XXVIII, 45 Antoninia, Marco Aurelio, Antonino Philosopho* a Senatu & filio Commodopost fata ejus erecta, quod propugnat Noster contra ipsam inscriptionem, qua insignita est, cum auspiciis Sixti V a Dominico Fontana A. 1589 reparata, S. Paulo dedicaretur. In ea enim Antoninus Philosophus Socero Antonino Pio illam statuisse asseritur. Columnas excipiunt thermarum parietinae; ut *XXIX, XXX, 47 Titi, XXXI, 49 Philippi* Aug. ut conjicit, *XXXII--XXXIV, 51 Diocletiani*, quarum partem monasterium & templum Carthusianorum satis amplum occupat, partem calidariorum tenente templo rotundo D. Bernardi; tum & *XXXV, 53 Agrippa & XXXVI--XLII Antonini*, omnium quondam nobilissimarum, nec non *XLIII, 57 Neronis ab Alexandro* Aug. reparatarum, quarum parti palatium Justinianorum superstructum est. Post thermas *XLIV, 59* offerunt se vestigia balnearum Pauli, ad quae alluisse credit Juvenalem Sat. VII, 211 (rectius 233)

Dum petit aut thermas, aut Pauli balnea; quanquam & agnoscat alios illo loco legere *Phzbi. XLV, 61* labrum fontis antiquum. *XLVI, 63* aqueductus *Claudii, & XLVII, 65 Antoninianus* a *Bassiano Caracalla* nomen id sortitus, qui pars prioris fuit. *XLVIII, 67 Neronis. II, 69* ductus *aqua virginis* omnium saluberrimae. *L, 71 Castellum* seu receptaculum in aqueductu, quo aqua colligebatur, inde ad regiones ac aedes distribuenda, *aqua Marcia*, qua occasione explicatur, quis fuerit apud Veteres Castellanus, aut custos castelli aquarum.

Tomo III oculis subjiciuntur primum pontes in *Tab. I, p. 1 Horatii Coclitis, Sublicius, Herculis, Sacer & Emilii Lepidi*, cujus vix locus agnoscitur. *II, 3 Senatorius & Palatinus*, nunc *Mariae Aegyptiacae. III, 5 Exquilinus, & Cestius*, nunc S. Bartholomaei. *IV, 7 Tarpeius & Fabricius*, nunc IV capitum. *V, 9 Janicularis, Aurelius, ruptus*, nunc Sixti, ab ejus nominis Pontifice IV A. 1575 restauratus. *VI, 11 Triumphalis, Vaticanus, Amplissimus. VII, 13 Aelius, & Hadriani*, a Clemente IX reparatus, qui

qui tamen nec nominis, nec gentis Rospigliosa, nec aliud sui monumentum in eo existare voluit, secus ac alii Pontifices, qui studiosissime operum ejusmodi memoriam servavere. VIII, 15 Insula Tiberiana, Æsculapio quondam sacra, tibi & statua, Simonio Mago a nonnullis, quos Noster falli fatetur, tributa fuit. IX, 17 vestigia horreorum ad ripam Tiberis. X, 19 horti omnium, cum superstites essent, amoenissimi, C. Crispi Sallustii, quorum partem Ludovisiani facere videntur. XI, 21 Mons Caelius, cujus ruinae adeo invicem confusae sunt, ut dignosci nequeant. XII-XVIII, 23-32 Palatinus, qualis ejus versus ortum, meridiem, & septentrionem facies est. XIX, 33 Vetus Capitolium. XX, 35 Tarpeia rupes, hodie mons caprinus, in quo palatium Ducis Caffarelli. XXI, 37 Ruinae prope Ecclesiam S. Mariae Cacabarinae, quas Noster credit reliquias esse columnarum circi Flamini. XXII, 39 Curia Hostilia. XXIII, 41 domus exigua, e regione S. Mariae Aegyptiacae, quae sine ulla veri specie domus Pilati vulgo vocatur. XXIV, 43 Theatrum Marcelli. XXV, 45 Amphitheatrum castrense. XXVI, 47 meta sudans, ex cujus cacumine aqua destillat. XXVII-III, 49-52 Amphitheatrum Vespasianorum seu Colosseum, quod terrae motus A. 1702 gravissime affixit, cum jam antea multae domus ex illius lapidibus essent exstructae. II, 53 Mons testaceus, figularis, seu doliolum. L, 55 Muri Romani, cum erudita de iis traditione. Ceterum icon, situm universae urbis adumbrans, reliquis omnibus est praemissa.

DAVIDIS CZVITTINGERI NOB. HUNG. SPECIMEN Hungariae literatae, Virorum eruditione clarorum, natione Hungarorum, Dalmatarum, Croatarum, Slavonarum atque Transylvanorum vitas, scripta, elogia & censuras ordine alphabetico exhibens; accedit Bibliotheca Scriptorum, qui exstant de rebus Hungaricis.

Francof. & Lipsf. sumtibus Jod. Gvil. Koblesii, Altdorf.

Typogr. 1711, 4.

Alph. 2 plag. 14.

Dolet

DOlet in Præfatione Nob. Autor, quod dum extra Patriam hæc scriberet, nec libris in sola Hungaria impressis uti, nec literarum commercio inopiam suam solari potuerit, & multos se ignorare fatetur, quorum hic locus fuisset. Itaque quotquot eruditorum civium in biographis invenit, in specimen istud congeffit, secundum alphabeti seriem dispositos, additis, ubi sese obtulerunt, aliorum de iis judiciis ac laudibus. Nec ad antiqua solum tempora ascendit, ita ut ipsum Abaridem celebrem Philosophum Scytham attingat; sed omnium quoque rationem habuit, de quorum eruditione non nisi ex una alterave exercitatione Academica, aut aliorum sive elogio, sive censura constitit. Ut vero nomina, ex vulgari apud Hungaros scribendi ratione expressa, imperiti istius idiomatis Lectores promuntiare possent, subjecit tabellam orthographiæ Hungaricæ, quæ legendi modum declararet. Pleraque cum ex fontibus non adeo incognitis hausta sint, nonnulla ex iis, quæ vel Autori nostro singularia, vel non ubivis saltem obvia sunt, repetemus. Illustrant eruditam Hungariam plurimi, qui literarum studia & librorum scriptionem non infra partem sibi armis gloriam reputavere. Inter illos Michael Apaffi Transylvaniæ Princeps M. F. Wendelini compendium Theologiæ in Hungaricum idioma eleganter transtulit. Et Stephano Bathoreo, Poloniæ postea Regi, carcer musæum præbuit. Cum enim a Jo. Sigismundo Principe Transylvaniæ, cui mortuo successit, ad Maximilianum II missus, & quod domi interim pacis conditiones violarentur, custodiæ datus esset, totum istud, quod captivus egit, biennium lectioni antiquorum Autorum impendit. Valentinus Balassæ, Comes, fortitudine non minus, quam ingenii in pangendis Latinis Hungaricæque carminibus suavitate excelluit. Nicolaus Istvánfi, qui omnes ferme Europæ linguas, ipsamque Turcicam calluit, inter primarios honores, magnus ad senectutem usque miles, res Hungaricas ab excessu Matthiæ Corvini usque ad Matthiam II Regem Hungariæ libris XXXIV scite conscripsit. Ex Præsulibus Hungariæ Petri Pazmany, Cardinalis & Archiepiscopi Strigoniensis, hic ideo mentionem facimus, quia Tyrnaviæ Academiam fundavit,

fundavit, quæ A. 1635 d. XIII Nov. dedicata, non contemnendis subito incrementis aucta est. In prima disputatione publica, cui argumentum præbuere theoremata quædam Logica, ipse Cardinalis opponentis officium, quod nec postea in disputationibus Logicis mensuris dedignatus est, in se suscepit. Johannes Telegdi Archiepiscopus Colocensis in hac Academia convictum Nobilium, & Ferdinandus Palfi Episcopus Agriensis scholas Academicas condidisse p. 310 memoratur. Georgius Borson Episcopus Varadiensis, Præpositus Szebusiensis, S. Cæsareæ Regiæque Majestatis Consiliarius Cameralis, autor declaratur funesti admodum Protestantibus in Hungaria libelli, qui istum titulum præfert: *Veritas toti mundo declarata, argumento triplici ostendens S. Cæs. Regiamque Majestatem non obligari tolerare in Hungaria sectas Lutheranam & Calvinianam, quam catholica religionis zelo concinnavit* G. B. E. V. P. S. S. C. R. M. C. C. Sanctorum, qui natales suos Hungariæ debent, Martini Episcopi Turonensis, Albani, Elisabethæ Landgraviz Thuringiz, Emerici, Gerhardi, Guntheri, Hieronymi, Ladislai, Margaritæ, & Stephani suo partim loco fusius memoratorum notitiam brevem exhibet, ubi de S. Martino agit, & ad Johannis Tomko, Dalmatæ, Episcopi Bosnensis, Historiam Sanctorum Illyricanorum Lectorem ablegat. Ex reliqua eruditorum Hungarorum corona paucos in scenam hanc reducemus. Quæ enim de M. A. de Dominis, Dudithio, Jano Pannonio, Johanne Sambuco, Paulo Scalichio, Verderiis, aliisque Viris oppido clarissimis afferuntur, aliunde satis nota sunt. Hoc forte non omnes norunt, quod de Matthia Flacio, ex Hieron. Zanchii epistola ad Lavaterum refertur, moribundo negavisse sacrum viaticum ecclesiæ ministros. De Christophoro Laknero J. U. D. & Cos. Sempronienſi, magnoque religionis suæ Evangelicæ statore, qui Ferdinandi II. incredibili gratia ac pene familiaritate usus, memorabile est, a patre suo aurifabro artem illam egregie fuisse edoctum, vasaque sua argentea, propria manu artificiose elaborata, eidem Imperatori legasse. De Johanne Bayero, erudito Philosophiæ Christianæ assertore, sed cujus obscura hæctenus notitia fuit, hinc discimus, quod Epe-

riefini loco tenui natus, & beneficio Senatus Patrū Vittebergæ studiis circa A. 1650 operatus, Lycei in Patria Rector fuit constitutus; inde Neofolii ac tandem Varallii Ecclesiæ ministerio admotus. Inter Scriptores jurium Hungaricorum locum Noster concedit Matthiæ Fronio, Saxo-Transylvano, in civitate Coronensi Notario, qui Statuta Saxonum Transylvanorum primus in ordinem redegit, a Stephano Bathoreo ac Leopoldo I confirmata. Jus consuetudinarium Hungariæ digestit Stephanus Verböczi J. U. D. & Protonotarius Judicii curiæ Regiæ, quæ summa Jctorum in ista terra dignitas est, sub Uladislao II, qui hoc Juris Hungarici corpus approbavit: prodiit aliquoties, & auctius Tyrnaviæ in f. Cui utique jungenda est Francisci Comitæ de Nádasd Cynosura Juristarum, Pottendorffii 1666 in octava forma divulgata. Ceterum admixta huic operi nonnulla sunt, historiæ civilis amatoribus non displicitura. Nam p. 38 & seq. Bathoreorum familia, quæ A. 1613 cum Gabriele intercidit, illustratur, & p. 67 seq. inseritur Johannis Deika, Gabrielis Bethlenii Concionatoris aulici, ad Davidem Pareum epistola, quæ Genealogiæ gentis Bethleniorum lucem affundit. Gabriel vero ille male plurimis Historicis Gabriel Bethlen Gabor appellatur, ut hac occasione Autor noster observat, cum Gabor Gabrielem significet, & cognomini ex more Hungarorum postponatur. Bibliotheca Historicorum Hungariæ in tres classes dispescitur. In prima, quæ non indiligenter collecta augeri tamen potest, eos qui (1) antiquitates & origines Hungarorum, (2) qui Chorographias aut Topographias, (3) historiæ & bella, (4) Politiam & jus publicum, (5) Historiam ecclesiasticam, (6) qui de Nobilitate Hungarorum, illustriumque personarum factis & genealogiis, deniq; (7) qui de naturalibus, mineralibus, antiquitatibus, inscriptionibus &c. scripsere, ac tandem MSC. Historiæ Hungariæ recenset, quibus ultimis adjungenda Historia Ecclesiastica Hungariæ, quam Johannes Burius Hungarus reliquit, a filio ejus Ecclesiæ Neofolienfis Ministro aucta, & publicanda, ceu in ipso hoc specimine relatam est. Secunda classis eorum Scriptorum quosdam enumerat, qui præter res a suis gentibus gestas,

cas

ea, quæ in Pannonia veteri ac moderna acciderunt, sparsim operibus suis immiscuerunt, eodem ordine dispositos. Tertia continet nonnullos Austriæ, Bohemiæ, Poloniæ, Reipublicæ Venetæ, & Imperii Turcici Historicos. Ordo in hac Bibliotheca est alphabeticus, & monenda nonnulla forent, si nostrum id institutum esset.

OCTAVII FERRARII, PATRICII MEDIOLANENSIS, Equitis, & in Lyceo Patavino quondam Professoris in-cliti, Opera varia, Prousiones, Epistolas, Formulas, & varias inscriptiones complectentia; collegit, in ordinem redexit & emendavit JOHANNES FABRICIUS.

Tomii II.

Helmstädtii, impensis Godofredi Freytag, 1710, 8.

Alphab. 4.

Non satis est summe venerabili Editori, sua scripta cum literato Orbe communicasse: qualia sunt *Amanitates* Theologicæ, *Consideratio* variarum controversiarum, ejusque *Defensio*, *Memoria* Martini Beerii, & Friderici Ulrici Calixti, *Orationes* duæ, quarum altera agit de templis veterum Christianorum, altera de resignatione Magistratus Academici, *Dissertatio* de reverentia erga sacra, *Epistola* tres, & *Osculum* Theologicæ ac Philologicæ; nisi etiam aliorum libris præstantioribus sive edendis, sive recudendis studium & operam adhiberet. Sic edidit ac recognovit Parentis sui, *Joannis Fabricii* Prælectiones Theologicas, & Homilias in Jobum, nec non alphabeticas, *Joannis Sauberti* explicationem difficiliorum locorum sacre Scripturæ, & tractatum de sacerdotio Ebræorum, *Wolfgangi Gundlingii* Annotationes in canones Concilii Gangrensis, *Valentini Franckii* origines nationum, & præcipue Saxonice in Transylvania, *Guilielmi Forbessii* Considerationes Controversiarum, cum *Compendio Veroniano*, *Melchioris Zeidleri* Dissertationem de peccato actuali infantum. Atque nunc in lucem producit pro suo in litteras amore & affectu, *Octavii Ferrarii*, incomparabilis Oratoris, Opera varia. Magnum profecto ipse contulit laborem & diligentiam in his colligendis:

dis: neque vero quis reperiri facile poterat, qui ea communi-
 caret cum orbe erudito. Egit enim ipse Vir doctissimus cum
 Ferrario, cum esset in Italia, perspexitque in eo ingentes,
 quibus cumulatus, animi dotes: imo & ab hujus Filio & cla-
 rissimis aliis hominibus per litteras accepit, quæ negata aliis.
 Constant vero Opera hæc Prolusionibus, seu Orationibus stu-
 diorum auspicalibus, Epistolis ad Viros eruditos & illustres
 scriptis, Formulæ ad petendum Doctoris insignia, quibus Lati-
 nitatem elegantiorē candidatis commendavit, & inscriptioni-
 bus, seu encomiis varii generis. Inter Prolusiones ad rem
 litterariam imprimis faciunt II Apollinis infelicitas, III Ju-
 ventutis otium negotiosum, IV Artium ac disciplinarum au-
 ctio, V Bos, academiæ Patavinæ titulus, VI Nuptiæ philolo-
 giæ, VII Suppetiæ Criticis lata, VIII Causæ peregrinorum litte-
 rarum, IX Litteratorum infelicitas, X Studiorum necessitas,
 XII Pretium litteris ac litteratis a Principibus habitum, XIV
 Litteratorum funus, XVII Gymnasium Patavinum, XXVI
 Musarum secretum, XXVIII Peplus Venetus, quo nobiles Ve-
 neti eruditi exhibentur, XXXII *Chiron*, sive recta institutio,
 XXXIII *Cecropides*, sive vera nobilitas, XXXVI *Clypens Mi-
 nerva*, seu litterarum & Professorum tutamen: ut reliquas
 magnam partem jam antea editas taceamus. Sequuntur
 deinde Epistolæ, quarum pleræque ad Viros omnium gentium
 eruditissimos scriptæ sunt, quorum & responsoriæ nonnullæ
 hic inferuntur. Admixtæ tamen & sunt aliquæ, quas ad Phi-
 lippum IV, Hispaniæ, & Fridericum III, Daniæ Regem, tum &
 ad Christinam Suevicam aliosque Principes dedit. Accessit
 præterea Tomo II curriculum vitæ ab ipsomet Ferrario ad
 Editorem perscriptum, item Excerptum Caroli Patini de vita
 Ferrarii, ejusque Epitaphium, & multa eruditorum de Auto-
 re judicia ac testimonia & elogia: qua in re etiam ab illustri
Magliabecchio benevole se adjutum fuisse, grato animo fatetur.
 Dedicacioni autem, ubi in laudes *Ferrarii* excurrit, ac Præfa-
 tionis, in qua institutum suum exponit, duas annectit Epistolas,
 alteram Editoris ad generosissimum *Julianum Ferrarium*, Octa-
 vii filium, & hujus ad illum alteram. Ceterum non est, ut
 operose

operose commendemus hæc *Ferrarii* scripta, quæ maximis litteratorum, & summis imperantium, sicut ex Epistolis & testimoniis eruditorum patet, in pretio ac delitiis semper fuerunt, ac futura sunt, quoad litteris ac eruditioni, atque imprimis eloquentiæ, qua Autor ille præ aliis excellit, honor ac pretium habebitur. Saltem e vitæ curriculo, ab ipso Ferrario composito, pauca delibari, nequaquam ingratum Lectori iudicamus. Nimirum, cum quadrimus Patrem amisisset, in patris Francisci Bernardini Ferrarii, editis de Epistolis ecclesiasticis, de sacrarum Concionum ritu, deque acclamationibus ac plausu libris clarissimi, contubernio enutritus est. Hinc cum in Ambrosiano Collegio Græcis & Latinis innutritus & consueta Philosophiæ & Theologiæ curricula emensus esset, annos natus viginti & unum Federicus Card. Borromæus, in cuius intimæ familiaritatis sacra inductus erat, supremis tabulis in idem Collegium allegit. Sed hinc post sexennium a Veneta Republica in Gymnasium Patavinum evocatus, scholam illam prope desertam brevi florentissimam reddidit; qua re permoti Patres Veneti, novis post singula sexennia incrementis ad usque bis millena stipendium ejus auxerunt. Mortuo deinde Josepho Ripamontio, celeberrimo Mediolanensium historico, ab urbis patriæ Decurionibus absens in ejus locum ducentorum aureorum stipendio suffectus est, ad res Mediolanenses posteris tradendas, quo tamen munere, cum post frustra quotannis in patriam suscepta itinera nihil ex archivis suppeditaretur, se abdicavit, & jam octo Libros confectos ea lege mandavit hæredi, ne unquam publici juris fierent. A Christina quoque Regina Sueciæ, cui publica oratione de inauguratione sua gratulatus est, millenorum aureorum torque, & a moderno Galliarum Rege quingentorum aureorum honorario per septennium donatus est. Plura vero posteritati reliquit monumenta, in quibus *Origines lingua Italica* opus varium ipse vocat & multorum annorum labore confectum. Ceterum ut singulari vitæ cõmitate patrum Principum & Virorum eruditorum amicitias sibi comparavit, ita annorum conciliandorum mirus fuit artifex, ut vulgo *Pacificator* appellaretur: invidiam

vero semper generose contempfit, adeo ut (quæ sunt ipsius verba) latrantes rabulas ne responso quidem unquam dignatus sit, eorumque crebras obrectationes laudis & gloriæ incitamentum habuerit. Obiit, ut testatur Carolus Patinus in Lyceo Patav. p. 14, Non. Mart. A. 1682, cum paucis ante diebus postremam prælectionem publice de Manibus & umbris habuisset.

MEMOIRES SUR LA PRETENDUE DECLARATION
de l'Université de Helmstad &c.

h. e.

COMMENTATIONES IN DECLARATIONEM
Academiae Helmstadiensis tributam, de mutata religione
REGINÆ Hispaniæ.

Roterodami, apud Abrahamum Acherium, 1710, 8.

Plag. II cum dimid.

Postquam tertio abhinc anno Serenissima Princeps Guelferbytana Elisabetha Christina Carolo III Potentissimo Hispaniarum Regi, mutatis antea sacris, desponsata est, magnos animorum motus non solum in Germania, sed & in exteris quibusdam regionibus concitavit scriptum aliquod, in quo cum fundamentalis inter Ecclesiam Evangelicam & Romanam consensus, tum transitus etiam ad istam, ut licitus, defenditur. Hoc in locis coetui Romano addictis magno tripudio exceptum, ac primum quidem sub D. Jo. Fabricii, tunc Professoris Theologiæ apud Helmstadienses ordinarii, nunc honorarii, deinde vero totius Ordinis Theologorum Helmstadiensium nomine recusum, ipsisque Ephemeridibus Trevoltiensibus A. 1708 Mens. Majo, quasi, nescio quod, de Protestantium religione trophæum, insertum est.

Noster vero male ac desperatæ causæ argumentum interpretatur, quod, ad occupandos credulorum animos, post tot alia scripta notha mortuis supposita, quorum fere ducenta ipsimet Pontificii agnoscant, Protestantes vero duplum numerum demonstrant, nunc etiam vivis, imo universo cuidam ordini Theologorum adhuc superstiti talia affingantur. Ut ergo
veram

veram totius rei gestæ rationem pariter ac gloriationis inde captatæ vanitatem perspicue omnium oculis exponat, primo occasionem Responsi illius, quod dicitur, Helmstadiensis, atque adeo omnes ritus ac formulas, quibus Serenissima Princeps ad cœtum Romanum traducta est, recenset: deinde publicam Theologorum Helmstadiensium declarationem profert, qua se neque auctores illius esse, nec argumentum & sententiam ejus probare, testantur. Addit etiam, præter ipsum D. Niemeieri de illa sacrorum mutatione a Serenissimo Duce Guelferbytano consulti responsum, privatas reliquorum Theologorum Helmstadiensium, nominatim D. Smidii & D. Wideburgii, litteras, quibus responsum illud sibi nec, antequam ederetur, visum esse, & postquam editum est, vehementer displicuisse, asseverant. Porro, quantopere alii Theologi Lutherani scriptum hoc, simul ac in lucem prodiit, detestati fuerint, ipsorummet verbis demonstrat, & inter eos præcipue D. Fechtium, Theologum Rostochiensem, D. V. E. Lœscherum, quem quidem pro Vitembergensi, sive potius Dresdensi, falso Lipsiensem Theologum vocat, Frickium Ulmensem & Edzardum Hamburgensem collaudat. Denique, quam longe foetus istius abortivi sententia a publica Evangelicorum doctrina abhorreat, cum aliis, tum eorum quoque Theologorum, qui leniores judicantur, ut Calixti, Speneri &c. testimoniis confirmat. Quin ipsius D. Fabricii, qui auctor illius vulgo perhibetur, ad Theologos Tubingenses epistolam, qua eam suspicionem a se amotam cupit, adjungit, cui quidem isti post alias fideles admonitiones his inter alia verbis respondent: *Grata nobis fuit protestatio contra scriptum sub nomine tuo editum. Gratus erit, si publico scripto ostendes, quam arrox sit peccatum defectio a fide Evangelica. Gratisimum, si periculosam & multis jam animabus exitialem desereres sententiam, quod consensus sit fundamentalis inter Pontificiam Ecclesiam, qua talem, & nostram.*

vero semper generose contempsit, adeo ut (quæ sunt ipsius verba) latrantes rabulas ne responso quidem unquam dignatus sit, eorumque crebras obtreccionum laudis & gloriæ incitamentum habuerit. Obiit, ut testatur Carolus Patinus in Lyceo Patav. p. 14, Non. Mart. A. 1682, cum paucis ante diebus postremam prælectionem publice de Manibus & umbris habuisset.

MEMOIRES SUR LA PRETENDUE DECLARATION
de l'Université de Helmstad &c.

h. e.

COMMENTATIONES IN DECLARATIONEM
*Academiae Helmstadiensi tributam, de mutata religione
REGINÆ Hispaniæ.*

Roterodami, apud Abrahamum Acherium, 1710, 8.

Plag. II cum dimid.

Postquam tertio abhinc anno Serenissima Princeps Guelferbytana Elisabetha Christina Carolo III Potentissimo Hispaniarum Regi, mutatis antea sacris, desponsata est, magnos animorum motus non solum in Germania, sed & in exteris quibusdam regionibus concitavit scripto aliquod, in quo cum fundamentalis inter Ecclesiam Evangelicam & Romanam consensus, tum transitus etiam ad istam, ut licitus, defenditur. Hoc in locis coetui Romano addictis magno tripudio exceptum, ac primum quidem sub D. Jo. Fabricii, tunc Professoris Theologiæ apud Helmstadienses ordinarii, nunc honorarii, deinde vero totius Ordinis Theologorum Helmstadiensium nomine recusum, ipsisque Ephemeridibus Trevoltiensibus A. 1708 Mens. Majo, quasi, nescio quod, de Protestantium religione trophæum, insertum est.

Nostrer vero male ac desperatæ causæ argumentum interpretatur, quod, ad occupandos credulorum animos, post tot alia scripta notha mortuis supposita, quorum fere ducenta ipsimet Pontificii agnoscant, Protestantes vero duplum numerum demonstrent, nunc etiam vivis, imo universo cuidam ordini Theologorum adhuc superstiti talia affingantur. Ut ergo

veram

veram totius rei gestæ rationem pariter ac gloriationis inde captatæ vanitatem perspicue omnium oculis exponat, primo occasionem Responsi illius, quod dicitur, Helmstadiensis, atque adeo omnes ritus ac formulas, quibus Serenissima Princeps ad coetum Romanum traducta est, recenset: deinde publicam Theologorum Helmstadiensium declarationem profert, qua se neque auctores illius esse, nec argumentum & sententiam ejus probare, testantur. Addit etiam, præter ipsum D. Niemeieri de illa sacrorum mutatione a Serenissimo Duce Guelferbytano consulti responsum, privatas reliquorum Theologorum Helmstadiensium, nominatim D. Smidii & D. Wideburgii, literas, quibus responsum illud sibi nec, antequam ederetur, visum esse, & postquam editum est, vehementer displicuisse, asseverant. Porro, quantopere alii Theologi Lutherani scriptum hoc, simul ac in lucem prodiit, detestati fuerint, ipsorummet verbis demonstrat, & inter eos præcipue D. Fechtium, Theologum Rostochiensem, D. V. E. Lœfcherum, quem quidem pro Vitembergensi, sive potius Dresdensi, falso Lipsiensem Theologum vocat, Frickium Ulmensem & Edzardum Hamburgensem collaudat. Denique, quam longe foetus istius abortivi sententia a publica Evangelicorum doctrina abhorreat, cum aliis, tum eorum quoque Theologorum, qui leniores judicantur, ut Calixti, Speneri &c. testimoniis confirmat. Quin ipse D. Fabricii, qui auctor illius vulgo perhibetur, ad Theologos Tubingenses epistolam, qua eam suspicionem a se amotam cupit, adjungit, cui quidem isti post alias fideles admonitiones his inter alia verbis respondent: *Grata nobis fuit protestatio contra scriptum sub nomine tuo editum. Gratius erit, si publico scripto ostendes, quam atrox sit peccatum desertio a fide Evangelica. Gratisimum, si periculosam & multis jam animabus exitialem desereres sententiam, quod consensus sit fundamentalis inter Pontificiam Ecclesiam, qua talem, & nostram.*

h. e.

*STATUS ECCLESIASTICUS ET POLITICUS US-
que ad nostra & sequentia tempora, ostensus ex vaticinio
Jesaiæ de Duma per PETRUM HAMER,
V. D. M. Numansdorpensem.*

Lugduni Batavorum, apud Henricum Teering, 1707, 8.

Plag. 14 $\frac{1}{2}$.

Hic libellus continet homiliam sacram a Cl. Autore A. 1676
Middelburgi in Selandia pro concione habitam, quam iis-
dem verbis, quibus tum eam conscripserat, prelo subjiciendam
curavit, variisque annotationibus subjectis illustravit. Ipsum
vaticinium, in quod hæc homilia est composita, desumptum est
ex *Jes. XXI, 11 & 12*, atque his verbis constat: *Onus Dumæ.
Clamatur ad me ex Scir: custos! quantum noctis processit?
custos! quantum noctis processit? Custos dicit: advenit tempus
matutinum & adhuc nox est. Si querere vultis, quarite, re-
vertimini, advenite.* Per Dumam Cl. Autor cum plerisque
Interpretibus intelligi statuit Idumæam, cujus pars montana
Scir dicta fuit, dicitque per aphazresin Dumam, uti Ram pro A-
ram, quod Syriam significat, *Job. XXXII, 2*: posse tamen ea, quæ
de Idumæa hoc loco dicuntur, ad ipsam etiam Judæam applica-
ri. Custodis nomine indigitari aut Deum ipsum, aut Prophetarum
aliquem. Noctem hic esse tempus angustiarum, doctrinæ ac vi-
tæ impiæ, poenæque a Deo immittæ. Tempus matutinum expli-
cat de plenitudine temporis, qua Deus miserit Filium suum,
qui sit lumen illud, quod illuminat omnem hominem venien-
tem in mundum. Sed quia tenebræ illud non comprehende-
runt, ideo Prophetam subjungere, esse adhuc noctem. Hæc
omnia ad nostra tempora, imprimisque ad statum ecclesiarum
Protestantium applicat, quas, licet lux in iis fulgeat, nondum
tamen a quiescentibus Romanis, uti loquitur, penitus esse repur-
gatas existimat. Conqueritur, inter doctores, qui custodes
esse debebant, æque ac inter auditores reperiri permultos, qui
officio suo minime satisfaciant. Spiritum solere extingu-
i, eos,

eos, qui optimis donis, ac præcipue secundum Pauli consilium, dono prophetandi studeant, contemni, cum tamen Christus promiserit, se daturum credentibus omnibus Spiritum sanctum, qui futura ipsis sit annuntiaturus. *Job. XVI, 13.* In fine inter alias adhortationes auditores excitat, ut pro salute hodiernorum incolarum Idumææ & universorum Turcarum ac Judæorum serias preces ad Deum fundant. Spem etiam fovet, fore, ut Turcæ aliquando ad Deum se convertant, qua de re in dicto *Jes. XLX, 23,* ubi in sermone Hebræo dicitur, Ægyptum servituras Assuri, & utrumque populum tandem populo Dei annumeratum iri, vaticinium sibi deprehendisse videtur. Verba ipsa Autoris, quibus in annotationibus homilix subjectis utitur, hæc sunt: *Spiritus Sanctus docet nos hoc loco vi sermonis Hebraici, Ægyptum Christianam, imprimis Germaniam, post tot vicissitudines cladum ac victoriarum tandem aliquando magna ex parte ab Assure Turcico esse subigendam: victores vero tum tertiam partem populi Dei constituturos, & benedictos futuros in medio terra.* Hoc vaticinium Autoris uti e loco Jesaiæ allegato difficulter erui potest, ita illud quoad conversionem Turcarum impleri, quoad subactionem vero partis Germaniæ falsum esse merito optamus. Appendicis loco subjungitur brevis Paraphrasis libri Obadiæ, ob similitudinem argumenti, quia itidem contra Idumæam est scriptus.

p. 85.

105.

ESSAIS DE THEODICÉE:

h. e.

TENTAMEN THEODICÆÆ.

Amstelodami, apud Isaacum Trojel, 1710 in 8.

EXposuimus nuper principia, quibus Illustris *Leibnitius* ad Evindicandam veritatem religionis tam naturalis, quam revelatæ, & dissolvendas objectiones contra eam factas, utitur, sicque satisfacimus pro scopo nostro Discursui præliminari & Parti primæ operis prorsus eximii. Restat igitur, ut enarremus, quænam in Partibus reliquis & Appendicibus contineantur. Nimirum *Parte secunda & tertia* objectiones *Balianas*

X

ad

ad trutinam accuratam Autor appendit & nodos, quos pro insolubilibus venditaverat, felicissime solvit. Et *Pars* quidem *secunda* objectionibus satisfacit, quæ respiciunt causam moralem mali moralis seu peccati, eamque a Deo in hominem transferre conantur. *Pars* vero *tertia* agit, tum de causa morali mali physici seu dolorum, tum denique de causa physica mali moralis, Deique ad peccatum concursu. Equidem instituti nostri ratio non permittit, ut singulas objectiones *Balianas*, cum responsionibus exactis perspicacissimi *Leibnitii*, in medium proferamus; præcipua tamen totius controversiæ momenta annotari consultum ducimus. Primo igitur loco Vir profundi ingenii expendit novendecim propositiones Philosophicas, quas septem aliis Theologicis opponit doctissimus *Balianus*. Ubi inter alia arguit errorem *Balii* sibi persuadentis, corruptionem originalem per operationem quandam divinam & quasi per miraculum in mente hominis effectam esse, cum potius naturale peccati consequens extiterit, & miratur, ipsum hypothese de duobus principiis tantum tribuere, quasi ea melior originis mali explicatio haberi debeat, quæ proprium mali principium idque inexplicabile admittit, cum contra potius talis hypothesis sit similis scholasticæ, cujus defensores pulchre chyli aut sanguinis aliorumque; rationem se reddidisse putant, si facultatem chylicam vel sangvificam fingant. Difficultates vero circa malorum originem enatas sublaturus, variorum ea de re errores, *Hobbii* inprimis & *Spinoza* fatum cœcum, Calvinianorum quorundam supralapsariorum decretum Dei indifferens & arbitrarium, aliorumque naturam justitiæ arbitriam refellit. Contra hos ostendit, divinæ Majestati parum consuli, si Deus dominium in creaturas despoticum exercere, aut justitiam & virtutem pro arbitrio suo, sine naturæ rationalis fundamento, constituisse dicatur: revera enim actiones non esse bonas, virtuosas, justas, nisi quatenus perfectioni serviunt, vel imperfectionem impediunt: quæ adeo statui ideali creaturæ rationalis conveniunt, antequam Deus eam creare decernit, & hinc recte per se bonæ dicuntur. *Puffendorsum* in talibus minus versatum, rem non satis perpensisse

pendisse notat: qui absolutum decretum acriter in suo Faciali impugnans, id quod est maxime in eo absurdum, & sine quo tolerari facilius poterat, concedit & propugnat. Evincit præterea Noster, tolerari non posse illorum sententiam, qui mundum meliorem a Deo fieri potuisse affirmant, utpote sapientiæ ac bonitati Numinis derogantem: ubi tamen notat, *Alphonsum* Castellæ Regem, quem culpant, quod asseruerit, systema mundi melius construi potuisse, nonnisi de *Systemate Prolemaico* tunc temporis recepto judicasse. Ceterum totius hujus præjudicii fundamentum in eo ponit, quod perperam assumatur, quod optimum est in parte, idem esse optimum in toto, cum tamen malum partium sæpius bonum totius augeat, & ad boni in toto incrementum tendat. Hanc vero de origine malorum doctrinam in Parte tertia fufius persequitur. Mala quidem Metaphysica, id est, imperfecta & inordinata, quorum exempla sunt monstra aliaque irregularitates, contineri statuit in ordine rerum, tanquam medium ad ordinem perveniendi, imo tanquam requisita necessaria ad ordinem explendum in toto. Ita e. gr. tellurem multas passam esse notat mutationes, ut in eum ordinem redigerentur terrestria, in quo nunc comparent, & ubi humanis commodis sunt adaptata. Dubia hic enata statim evanescere arbitratur, ubi ad systema harmoniæ generalis respicimus: cum etiam in Musicis constet, dissonantias apte insperfas gratiorem reddere totam melodiam. Quod si urgeas Deum per miraculum aliquod exiguum ingentem malorum numerum antevertere potuisse, lapsu scilicet Evæ præternaturaliter impedito: generaliter quidem respondet, in optima rerum serie semel electa nihil immutari potuisse, ut tamen idem distinctius appareat, in miraculorum indolem penitus inquirat. In duo itaque genera miracula dispescit. Alia esse naturalia (etsi supra naturam nobis notam) & ea posse produci, cum ope aliarum naturarum occultarum, tum speciatim ministerio angelorum corporibus junctorum multo subtilioribus & efficacioribus quam nostra; alia vero superare omnem naturam creatam, & omnem vim creaturarum transcendere. Hæc totum universi cursum turbant propter corporum connexionem, & Deus in nonnullis

miraculoſe ſtatum naturalem mutans, etiam in ceteris miraculoſe efficere tenetur, ne nimia oriatur perturbatio & ut omnia demum ad verum modum redeant. Unde ratio ſufficiens apparet, cur non tam facile miracula vere ſupernaturalia ſint admittenda. Ceterum, dum *Balins* perfectionibus divinis indignum iudicat, quod mala prædominentur bonis; erroneam hanc eſſe ipſius ſuppoſitionem, clariffime Autor demonſtrat, cum *Carteſio* defendi debere ratus, in hac etiam vita plus boni quam mali eſſe. Bonum namque phyſicum non modo in voluptate, ſed & in ſtatu medio, qualis eſt e. gr. ſanitas, conſiſtit, & probe conſiderandum, uſum voluptatis nimis frequentem ipſasque voluptates nimis intenſas maximum quoddam fore malum. De voluptatum indole tractans monet, voluptates mentis eſſe magis puras & conſtantes voluptatibus corporis, ita ut *Cardanus* ſenex ſtatum ſuum cum juvene divite, ſed indocto non commutaſſet. Habent enim ſcientiæ aliquid dulcedinis, quam concipere neſciunt niſi experti. Notat etiam, multam animi inquietudinem, & pleraque incommoda locum non habitura, ſiquidem principiis veris mentem imbuamus, eamque ad virtutem exerceamus: ita enim obtinetur, ne metuamus, quæ nobis deſtinata ſunt, nec conqueramur de iis, quæ obtingunt. Addit, poſſe nos non tantum obtinere patientiam & nudam tranquillitatem, quia ferendum eſt, quod mutari non poteſt; ſed etiam lætitiã & animum contentum, quia res a Deo perfectiſſime & pro nobis etiam ipſis (ſi modo velimus) feliciffime ſunt ordinatæ. Ut taceam, multa mala per bonam educationem, aut per conſuetudinem vel diminui, vel plane tolli & inſenſibilia reddi poſſe. Mala prævalere vulgo credi notat, quoniam magis excitant attentionem noſtram quam bona, quibus aſſuevimus, & quæ proinde ſunt frequentiora. Et ſi quis vellet bona a Deo reddi magis ſenſibilia, eum non intellecturum, quid petat, & in ſua ipſum vota pugnatum eſſe. Ita enim futurum, ut mala ſint frequentiora, bona rariora. Quod mala culpæ ſeu peccata concernit, concedit equidem, quod bonis apud homines prædominentur; eorum tamen opinionem improbat, qui nimium faciunt hoc prædominium,

minium, adeo ut virtutes ethnicorum splendida peccata appellent. Ceterum non judicandum de civitate Dei ex parte exigua ejus nobis nota, cum ipsius etiam historiae generis humani nonnisi exiguam partem cognoscamus, & alias substantias rationales universi fere penitus ignoremus. Hinc sufficit ad salvandam sapientiam & bonitatem Numinis, quod in universo sit plus boni, quam mali, licet in genere humano plus mali, quam boni existeret, quod tamen ipsum non penitus conceditur. Minus negotii facessunt mala poenae, cum ex malis culpae quadam naturae necessitate consequantur. Cum igitur illa sancte permittere potuerit Deus; multo minus hæc declinari omnino necessarium fuit. Immo poena plerumque emendationem continet culpae. Malum vero poenae quoniam ex malo culpae enascitur, quamdiu durat malum culpae, tamdiu durare debere malum poenae infert: quo admissio, manifesta redditur ratio damnationis aeternae, ut non necesse sit ad infinitatem Dei læsi recurrere. Hanc in rem celeberrimum *Fechtiuum* aliosque Theologos nostros allegat. Et quia quidam libertatem hominis impugnant, ut probent, mala non ipsi, sed Deo attribui debere, Autor responsurus ad libertatem tria requirit, 1 cognitionem sufficientem objecti ad deliberandum; 2 spontaneitatem, qua principium est in nobis, ut nos determinemus; 3 contingentiam determinationis, quae necessitatem absolutam seu Logicam aut Metaphysicam excludit. Cognitio est vel distincta, nempe rationis, vel confusa, nempe sensuum. Neutra libertati repugnat, ubicunque cum electione agimus: & post deliberationem ad illud propendimus, quod nobis melius apparet, aut nos magis afficit. Spontaneitas eatenus nobis competit, quatenus in nobis principium nostrarum actionum habemus, rebus externis physice in eas non influentibus: id quod ex systemate harmoniae præstabilitæ optime apparet, in quo liquet, in cursu naturæ ordinario quamlibet substantiam proprie dictam seu simplicem esse causam unicam suarum actionum; eandemque exemptam esse ab omni influentia physica alterius substantiæ, excepto ordinario Dei concursu. Falli autem monstrat, quotquot cognitionem

boni malique nostræ determinationi inservientem, libertati adversam statuunt. Licet enim intellectus ipse necessitetur, si perceptio clara & distincta adsit, affirmationem eo ipso jam involvens, & licet voluntas appetat bonum, quod intellectus evidentius repræsentat; hæc tamen ideo necessitati non est obnoxia. Est nimirum voluntas conatus agendi ex boni vel mali perceptione ortus, qui antequam perficiatur, tempore opus habet. Hinc variis incidentibus suspendi aut per novam perceptionem vel cogitationem mutari potest, ut adeo anima veritati vel errori multis modis resistere queat, nec nexus usque adeo necessarius inter intellectum & voluntatem deprehendatur. Sanè hinc etiam, ubi nihil tale intervenit, ut in Deo, semper tamen verum manet, voluntatem non necessitari, sed tantum inclinari ab intellectu. Interim apud nos fit, ut indirectam quandam potestatem voluntates nostras mutandi habeamus. Divinæ autem voluntates semel positæ mutari non possunt, etsi per se sint liberæ, optima electione, certa quidem sed non necessitante natæ. Falli quoque demonstrat Cartesianos & cum ipsis *Balium*, nimiam Deo indifferentiam tribuentes, veluti cum statuunt, quasi Deus ad tales motus, quales producit corpus calidum, ideam quam sentimus mero quodam arbitrio constituerit, ita ut nobis ad eisdem motus dare potuerit ideam, quam nunc habemus frigoris & vice versa, si voluisset. Nihil enim in natura contingit plane arbitrarie, aut quod non dependet vel a veritatibus necessariis, vel a rationibus convenientiæ: unde tam leges motuum, quam perceptionum nascuntur, & in operationibus Dei rationes ab electione rationis summæ sunt petendæ. Equidem vulgo supponunt, leges motus esse arbitrias; sed iudice *Leibnizio* hoc inde fit, quod eas non satis examinarunt. Quamvis namque concedat, eas pure Geometricæ, seu ex principiis meræ necessitatis demonstrari non posse; enasci tamen docuit ex principio perfectionis & ordinis cum rationibus Geometricis conjuncto, ut adeo existentiam causæ intelligentis ac liberæ optime evincant. In his Actis passim jam observavit, quod harum legum ratio reddi possit, si supponatur effectus viribus causæ æqualis, seu

seu, quod idem est, eandem semper virtutem conservari: hoc vero axioma Geometricè demonstrari nequit. Simile principium est, actionem semper esse æqualem reactioni, quod repugnantiam materiæ adversus mutationem externam supponit, nec ab extensione, nec ab impenetrabilitate petendam. Aliaque id genus principia hic occurrunt, non a *necessitate* quadam absoluta & Geometrica, sed *convenientia* petenda, quæ inter necessarium & arbitrarium quodammodo medium tenet. Hinc vero optime elucescit discrimen inter necessitatem omnimodam &, ut sic dicas, brutam, quæ a causis efficientibus positæ mathematica quasi consequentia pendet, ac inter moralem, vel, hujus filiam, physicam a libera electione sapientis intuituque causarum finalium ortam: quod discrimen speciosum Naturalistarum fundamentum evertit. Quemadmodum vero leges motuum, ita & perceptionum mere arbitrarie non sunt, & speciatim quod idæ rerum sensibilibus mero arbitrio Dei constitutæ non sint, hunc in modum exponit illustris Autor. Representatio aliquo modo exprimere debet rem representatam. Quare idæ caloris, frigoris, colorum, respondentes eis motus in organis representant, sed valde exiguos & multiplices. Unde fit, ut ipsa multitudo & exiguitas representationem distinctam impediat: idque etiam sensibus cognosci potest & ex confusa perceptione fieri distincta e. gr. oculo armato, qui in colore viridi particulas flavas & cæruleas distinguit, quas nudus discernere nequit. Unde facile intelligitur, multa inesse, quæ nec nudus, nec armatus distinguere queat. Quemadmodum igitur idea coloris viridis a Deo nobis data non est arbitraria, sed ex confusione perceptionum flavi & cœrulei oritur, ita facile judicari potest, similiter ipsam flavi vel cœrulei, vel etiam quamcunque sensibilem ideam in representationes causarum has qualitates ingredientium resolutum iri, si nos analysin aliquo artificio vel ingenio eo usque promovere possemus. Porro præscientiam Dei non præjudicare libertati hominis & rerum contingentie, multis modis ostendit & illustrat; sed illud in primis inculcat, totam rerum seriem a Deo ceteris præferendam judicante cum mentis actu

atque

atque decreto electam & ad existendum destinata fuisse, cum omnibus partibus & circumstantiis eam ingredientibus. Itaque cum in illa serie ideali ante existentiam res repræsententur, quales futuræ sunt (nempe contingentes & liberæ,) per præscientiam autem & decretum Dei nihil accedat nisi actualis futuritio: patet, neque præscientia, neque decreto contingentiam libertatemque ullo modo lædi, causarum etiam cum effectibus connexionem omnia quidem certa & determinata reddere; sed certitudinem hanc non magis quam præscientiam libertati obstare. Causarum enim contingentium nexus semper esse inclinantes, nunquam necessitantes. Et hunc nexum in perfecta quadam totius universi partiumque ejus harmonia consistere, quæ tanta est, ut Deus in præsentis statu rei statum ejus præteritum & futurum, immo in qualibet parte integrum universum videat. Denique quod concursus divinus libertati & contingentie rerum non oblit; ex ejus indole monstrat. Dat ex ipsius mente Deus continuo, quicquid realitatis in nobis & actionibus nostris deprehenditur, quatenus perfectionem involvit: ast quicquid limitationis aut imperfectionis occurrit, limitationum præcedentium, quæ creaturis originarie insunt, consequens habendum. Hac vero occasione ostendit, argumentum *Weigelii*, Professoris quondam Mathematicum Jenensis, pro existentia Dei a continuata creatione desumptum & in *Philosophia Mathematica* p. 33 & seqq. pro demonstratione Mathematica quavis Euclidea fortiore perperam venditatum, a vera demonstratione quam longissime abesse. Cum enim, inquit *Weigelius*, totus mundus singulis momentis loco nihili reddatur recens, neque tamen ulla res in mundo id efficere possit; necessum est ut detur extra mundum, præter mundum, infinitum ens, quod indefessus sit creator. Ergo datur Deus. Optime vero perspicacissimus *Leibnitius* observat, probari debere, creaturam continuo ex nihilo prodire & statim in id recidere, nec nisi ens necessarium per naturam suam ultra momentum durare debere: immo difficultatibus de compositione continui idem argumentum implicari, quæ Labyrinthus Philosophorum existunt. Quemadmodum vero omnis actio creaturæ

creaturæ est quædam modificationum ipsius mutatio; evidens est, actionem a creatura proficisci intuitu limitationum aut negationum, quas includit & quæ per hanc mutationem variatur. Omnis substantia suas producit actiones & passiones internas, neque opus est, ut propterea sciamus, quomodo eas producamus, etenim non ex voluntate, sed ex natura nostra fluunt, quæ quoad perceptiones confusas infinitum involvit, nec a nobis perfecte cognosci potest. Clauditur *Pars tertia* seu ultima fictione quadam eleganti, rem populariter exhibente, coepta a *Laurentio Valla*, sed non absoluta, cum nodum Gordium quasi gladio secasset: quam Autor ita ad finem deducit, ut simul solutio nodi appareat. Ibi *Apollo* præscientiam, seu scientiam visionis; *Jupiter* providentiam; *Pallas* scientiam simplicis intelligentiæ representant. Binæ quoque in Parte prima & secunda digressiones elegantes inseruntur, quæ legi merentur; una de conjectura Autoris historica, quod *Ormasdes* & *Arimanius*, quibus *Zoroaster* duo principia, unum boni, alterum mali, designavit, videantur nomina fuisse duorum magnorum Principum, *Ormisdæ*, antiquissimi superioris Asiæ Regis, & *Irmis* sive *Hermanni*, Ducis Celto-Scytharum, ex Germania & Sarmatia in Asiam irrupentium; altera de Theologia quadam Astronomica fictitia, quam nescio quis commentus est.

Sequuntur appendices. Et primum, quæ fufius contra *Balium* & alios in Parte secunda & tertia disputata sunt, in brevissima epitome exhibentur, *argumentis* ad nonnullorum desideria *in formam redactis*, & responsionibus juxta leges disputantium adjunctis. Occurrunt deinde *Animadversiones in opus Hobbesii de libertate, necessitate & contingentia* & tandem aliz *in opus Kingii de origine mali*. Opus *Thomæ Hobbesii*, de quo hic agitur, nondum hætenus, nisi lingua Anglicana prædiit. Fuit ipsi lis de illo argumento cum *Johanne Bramballo*, Episcopo Remensi, mutuis aliquot scriptis agitata, quæ uno volumine in 4 prodire. *Hobbesium* quædam eleganter & ingeniose exposuisse, agnoscit ingeniosissimus Autor Tentaminum, quæ recensemus, & confusas quorundam Philosophorum

rum & Theologorum notiones non male exagitasse, sed in necessitate absoluta eventibus adscribenda modum excessisse; nec recte id, quod nec fuit, nec est, nec erit, cum impossibili confudisse. *Kingii*, Ecclesie Anglicanæ Prælati celeberrimi, ingenium & eloquentiam laudat, & dimidiam fere systematis ejus partem probat, sed alteram impugnat, dum scilicet Vir doctus sibi persuadet, voluntatem divinam humanamque habere facultatem rebus per se indifferentibus tam vere, quam apparenter, sine ulla ratione dandi boni malique qualitatem & gradum, ipsa electione aut rejectione nullo plane fundamento nixa, & in illa tam mira facultate res sibi accommodandi omnem consistere vim, omnem usum abusumque libertatis. Quæ Autor noster cum praxi vitæ veræque rationis principiis prorsus pugnare ostendit.

Subjungitur demum Operi Tractatus Latinus, isque mole exiguus, in quo Autoris principia & dogmata in compendium methodicum missa leguntur, in usum eruditorum, qui fuse & populariter ad captum plerorumque lectorum exposita, nunc ad scholarum morem nervosis thesibus comprehensa, in conspectu habere fortasse desiderabunt: cui instituto Latinus sermo aptior est visus. Methodus etiam hujus compendii Tabella in fine adjecta tanquam compendii compendii representatur. Quæ in Tabella cum error aliquis errore typographi admissus sit, eum hic corrigere operæ pretium erit. In parte scilicet secundæ Tabulæ vel, si mavis, in Tabula secunda sic formanda est ejus pars:

Corruptio 75. ejusque	causa a	lapsu proto- plastrorum, cu- jus rursus	causa quoad	{	Deum 76—78.
					Hominem 79.
constitutio in peccato	causa a	lapsu proto- plastrorum, cu- jus rursus	causa quoad	{	constitutio 80.
					propagatione in posteros, ubi de origine animæ 81—85.
					originali (ubi quaestio, quatenus damnet) 84—90.
constitutio in peccato	causa a	lapsu proto- plastrorum, cu- jus rursus	causa quoad	{	derivativo { actuali 92.
					91. { habituali 93—96.

D. JO. GEORGII ABICHTII, S. L. PROF. PUBL.
Opus. Ars distincte legendi & interpretandi Scri-
pturam V. T.

Lipsiæ, apud Jo. Christoph. König, 1710, 8.

Plag. 21.

IN quo diu defudarunt multi, quod anxie anhelarunt plures, quod ex asse hucusque consecuti videntur pauci, id ad liquidum nunc perducere studuit Celeberr. Abichtius, SS. Theol. D. & L. L. O. O. in Acad. Lips. Prof. Publ. nosterque in colligendis his Eruditorum Actis Collega perindustrius. Cum enim is, ingens omnino evidentissimumque genuinæ S. Literarum interpretationis adjumentum, ab Accentuum Hebr. cognitione dependere intellexisset, non poterat non ex animo dolere tantum perutilis hujus & accuratæ doctrinæ neglectum, in iis non modo, qui Hebraicam linguam ne quidem a limine salutarunt, sed etiam in iis, qui ejusdem non ignari, Hebræorum tamen distinguendi rationem, ne primis quidem, quod ajunt, labris degustarunt, reperiri. Causam ejus, re altius ponderata, non invenire poterat aliam, quam quod doctrinam hanc a multis (quorum nubem pertæxere animus non est) impari Minerva susceptam, & vel intricate satis & subobscuræ, vel in maximis insuper & lectorum patientiam superantibus voluminibus, vel denique sub diversis profus & invicem pugnantibus hypothesis propositam esse intelligeret, quo aliter evenire vix poterat, quin primo aspectu deterrentur multi, difficultatibus perspectis, alii Accentuum Hebr. auctoritatem pariter ac antiquitatem enervare conarentur. Quo ergo tanto malo strenuum tutumque adferret remedium, pro ea, qua pollet, ingenii felicitate, nervose, perspicue & in nucleo exhibendum esse duxit, quod diuturnus usus, & indefessa S. Literarum evolutio ipsi de Accentuationis Hebraicæ utilitate suppeditaverat. Prodiit itaque ejusdem Ars distincte legendi & interpretandi Scripturam, in cujus fronte statim ac Præfatione hypothesin suam, quod ex intentione Autoris Accentuum, distinctivi semper & ubique (dispari licet, pro loci diversitate, gradu) distinguant, omnes contra accentus servi, semper & ubique copulent,

lent, modeste proponit, accentuumque simul antiquitatem contra Basnagium & Capellum rationum ponderibus defendit. Quibus expeditis de genuino Accentuum officio agendum sibi esse existimat, quod in decenti vocum modulatione, choralis nostro cantui haut ab simili, distinctaque legendi ratione consistere, non sine ratione sibi persuadet. Allatis enim ex Talmude, Hierosolymitano æque ac Babylonico, Masora item & Elia Levita (qui unanimi consensu, Scripturam secundum Accentus lectam & decantatam esse, profitentur) fide dignis testimoniis; ex duplici vocum quorundam accentuatione, Accentuum servorum multitudine, & Hebraicorum Accentuum cum Græcorum Notis Musicis convenientia, commode idem probari posse confidit. Ut vero nostris hisce temporibus, Musicum Accentuum Hebr. usum vel exspirasse prorsus, vel ob ingentem Judæorum Germanorum & Polonorum in cantu discrepantiam, incertum satis esse, non diffitetur Cl. Autor: ita sufficere arbitratur, quod Oratorum nobis distinctiones, ore prolatas, vocumque in lectione & cantu vel divisionem vel connexionem (non duorum saltem, quod aliis erronee placuit, sed plurium etiam vocabulorum) insinuare soleant.

His præsuppositis ad institutum propius accedit, eo quidem ordine, ut primo loco de Accentibus Prosaicis, secundo de Metricis agat, tertio, quæ prolixè erant proposita, in compendium mittat, quarto de Accentuum abusu quædam moneat, & quinto denique in exemplis usum tam Prosaicæ quam Metricæ Accentuationis perspicue satis & accurate ostendat.

De Prosaicis Accentibus, quo calculum rite perducatur, Cap. II, tam distinctivorum, quam servorum Accentuum Prosaicorum figuras sedemque depingit, ordinemque se non inversum, qui aliis arridet, sed rectum observaturum pollicetur, Cap. III, quot membris majoribus propositionibusque versiculis absolvi soleat, substratis semper larga manu exemplis, docetur. Cap. IV majorum membrorum subdivisiones, adjectis pro more exemplis, lineolisque Accentuum valorem exprimentibus, proponuntur, easdemque non lacerate, sed uno ore unoque sensu, Hieronymi exemplo, ab interprete efferendas esse

esse perhibetur. Cap. V membrorum minorum, precedenti Capite propositorum, subdiffinitiones unam servis enucleantur. De quibus notandum, quod, tam voces, connexæ per servos, secundum Grammaticam construendi rationem aliter interdum efferi debeant, interpreti tamen facillimum sit dignoscere, quid ad conciliandum verum sensum conjungi, quidve separari debeat. Quo observato, Hieronymus multis se feliciter expedit difficultatibus, in quibus LXXII & Capellum adhucdum hæzere non ignoramus. Cap. VI duplicis Accentuationis Hebr. causa in Musicam Hebræorum devolvitur. Cum enim certum sit & indubitatum, distinctivum majorem, minorem vel servum ordinarie ante se requirere, ubi ille defecerit, uni voci duo accentus necessario erant imponendi. Cap. VII duplex, quam in Decalogo observamus, Accentuatio sub censuram vocatur, rejectaque Schneegassi & Reinbeckii, qui mysteria venantur, sententia, duplicem Decalogi lectionem, alteram in festo Pentecostes secundum X præcepta, alteram in mense Schebat, secundum versiculos, sub eadem delitescere demonstratur. Quod ut eo melius appareat, utraq; lectio sigillatim cum accentibus exprimitur, testimoniisque tum libri Ein Jacob, tum R. Jechaskiæ confirmatur. Ad calcem quoque hujus Capitis, controversiam de genuino X præceptorum ordine inter nos & Calvinianos diu hæcenus agitatam ex accentuum situ haut difficulter dirimi posse, docetur. Cap. VIII, Piskam (qui circello repræsentatur) unius versiculi juxta codices nonnullos in 2 commata divisionem indicare, asseritur, ejusdemque origo, recensitis simul, in quibus apparet Piska, locis, ad variantes in distinguendis versiculis codices in solidum refertur, ex quibus librarii accentus utrinque apparentes conjunxerint, finemque versiculi alterius codicis, circello in medio commatis annotarint. Cap. IX, non unam semper & ubique distinguendi rationem ab Accentuum Hebr. Autore observari, adstruitur. Idque, tum ob voces longiores, & pronuntiationem tardiozem, ubi distinctivi majores minorum sæpe, & hi iterum servorum officio perfungantur: tum ob voces breviores argumentumque deproperans, ubi mem-

bra per minores distinctivos divisa, vel cum antecedenti, vel cum consequenti membro connectantur. Quod in Idiostimis, Parenthesibus & Exclamationibus observandum, cum contra euphonice alias multæ voces, immo & nomina propria, citra necessitatem soleant distingui. Atque hæc de Prosaicis Accentibus sufficere poterant: quare Autor nunc ad Metricum distinguendi modum se porro confert, & Cap. X, quo pacto Accentus quidam Metrici tum ratione figuræ, tum ratione loci a Prosaicis differre consueverint, accurate designat. Divisiones insuper commatum, tum majores, tum minores, tum minimas, evolvit.

Ne interim hæc Lectori nimis generaliter dicta videantur, retento, quem in Prosaicis sibi elegerat, ordine, Cap. XI de versibus Metrici distinctionibus majoribus ex instituto agit Autor, versumque una, duabus & tribus pausis, totidemque, immo pluribus interdum propositionibus absolvi posse, exemplis demonstrat. Cap. XII subdivisiones minores Merca Mahpachati, Cap. XIII Atnachi, Cap. XIV Rbhæ Gereschati, Cap. XV Sillucki, Cap. XVI Tiphchæ anterioris, Cap. XVII Sarca, Cap. XVIII Rbhæ simplicis, Cap. XIX פֶּסֶק Schalscheleth, Cap. XX Paseris, in varia minora membra, adjectis semper in schemate servis, subministratisque pro rei exigentia exemplis, recensentur. Cap. XXI peculiare quosdam in libris Metricis legendi modos examinatur auctor, de titulis פְּסַלְמוֹת & de voce פְּסֻלָּה suam, quæ ab aliis nonnihil discrepat, mentem sincere exponit, coronidis loco adjiciens illud, quod multitudo servorum in Metricis, quæ voces in lectione conjungendas ostendit, nequaquam prohibeat, quo minus pro dictamine Logico voces servis connexæ distinguantur. Verum enim vero, ne cui, quæ prolixè hætenus fuerunt tradita, tardium fastidiumque creare possint, Autor in compendium ea revocare, unoque Cap. XXII concentrata quasi comprehendere allaborat. Unde, cum versum Prosaicum æque ac Metricum, vel tres distinctiones majores, vel duas, vel unicam tantum admittere docuisset: uniuscujusque simul

sub-

subdistingtiones tam majores, quam minores, una cum servis in schemate, lineolis pro accentuum valore distincto, subjungit.

Sed de abusu quoque Accentuationis monere quædam non incongruum videbatur Cl. Autori. Expedivit ergo tricas, quibus involvere nonnulli Accentuationis Hebraicæ doctrinam voluerunt, dum mysteria, quæ Kabbalistæ in suo Iggereth Hatteanim, Homilius in disp. in locum Jes. XXXI, 22. A. 1671 habita, & recentiores Accentuum doctores, qui Trinitatis mysterium ex accentibus eruere conantur, ex merito fidet, eorumque absurditates denudat.

Supererat nunc, ut regulæ speciminis loco propositæ exemplis confirmarentur, quod intuitu Accentuum Profaicorum Cap. XXIII explicatione locorum Gen. IV, 7, Deut. XXXII, 8, Jud. V, 14--18, 20, Dan. XI, 37, Jes. XI, 2, 3, Gen. XXII, 13, Mich. V, 1 (in quibus exponendis LXXII, Clericus, Hieronymus & Leo Castrius, ob neglectum accentuum, interdum minorum, hallucinati sunt) fatis superque præstitum animadvertimus. Ubi simul occasione Oraculi, quod Neh. II, 13 legitur, quid de קרי & כריב ut & de Mem finali in medio Jes. IX, 6 Autor sentiat, cordate proponit.

Neque vero in Metricis exempla jure desiderabis, cum Cap. XXV varia dicta ex Accentuum Metricorum mente explicata propinet. Primum oraculum Job. XX, 17 invenitur, quo prolixè deducto, Cl. Autor ex Accentuum positu Hebræorum poesin, quæ non in rythmorum dimensione, quod Clericus (ductu Pf. II ex instituto & data opera ab Autore refutatus) aliis persuadere conatur, seu brevioribus sententiis, certa melodia decantatis, consistit, exiguo labore restitui posse ostendit, dummodo ad tria majora versiculi membra, Mercæ Matpachati, Atnachi & Sillucki, quæ versus finiunt, attendatur. Cujus rei fidem facturus, in consilium vocat Pf. CL, eodemque secundum accentus, consentientibus LXXII & Hieronymo, descripto, rhythmicam Clerici divisionem iterum varias ob causas perstringit. Sed nec minus Accentuum Metricorum usus in eo sese exerit, quod pro iis locis, quos mancos mutilosve

mutilosve esse credunt interpretes, egregie propugnent. Adducitur eam in rem Pf. VII, 12, quem cum rythmorum gratia interpolaret Clericus, nec LXXII versionis, qua usus erat, vestigia bona fide legit, nec vocabulum *μικροθύμω* per *ὄμω* satis apte exposuit. Pari modo in Pf. XVI, 1, 2, 3, quem prolixe exposuit Autor, Clerici versio, 13 literas in sex *στίχων* immittans, rejicitur. Nec minus Hieronymum & LXXII ab intentione Spiritus S. in Pf. XLII, 6, 7 & Pf. L, 2, 3 nimium quantum recessisse, sensu ab iis profus diverso ex accentuum observatione emergente, ostenditur.

Habes itaque B. L. concinnam libelli, qui *Ars distincte legendi & interpretandi Scripturam inscribitur, Sciagraphiam*, ex qua quantum diligens ejusdem evolutio tibi promittat, tuapte sponte assequeris. Non addimus plura, quandoquidem vinum vendibile expensa hedera non indigere videtur.

*JUSTI HENNINGI BÖHMERI, D. PROF. P. ET
Fac. Jur. Assessoris in Regia Fridericiana, Dissertationes
Juris Ecclesiastici antiqui ad PLINIUM Secundum
& TERTULLIANUM, genuinas origines precipuarum
materiarum Juris Ecclesiastici
demonstrantes.*

Lipsiæ, apud Jo. Frid. Gleditschium & Fil. 1771, 8.

Alph. 1 pl. 8 $\frac{1}{2}$.

Autor Dissertationum harum doctissimus *Juris Ecclesiastici Antiqui* veterem disciplinam Ecclesiasticam, eamque potissimum, quæ per tria priora secula obtinuit, explicare intendit, idque ideo, quia jura Ecclesiastica potiora fundamentum suum inde petunt. Declarat hoc in Dedicatione ad illustrem Thomassium, ubi strictim ostendit, per tria priora secula fundamenta ad ipsam Hierarchiam jacta, omnemque pene disciplinam institutam esse, quæ per subsequenta concilia magis magisque exulta est. Inde in Præfatione monet, Jcto quoque cognitionem antiquitatum Ecclesiasticarum esse admodum necessariam, ejus vero defectum in causa hæcenus fuisse,

fuisse, quod satis frigide juri Ecclesiastico plerique invigilaverint: interim Zieglerum, Strauchium aliosque necessitatem hujus doctrinæ re ipsa ostendisse, & hujus subsidio juris Ecclesiastici prudentiam pristino nitore restituisse. Hujus vestigia se pressisse, Autor addit, & studio antiquitatum Ecclesiasticarum sedulam operam dedisse, unde tandem hæc Dissertationes prodierint, quas ad Plinii secundi epistolam, *de rebus Christianorum*, vel ideo direxit, quia in hac insignes antiquitates peritius examinandæ occurrerent. Junxit Ethnicis Jcto Christianum eamque juris peritissimum, Tertullianum, ex cujus libris loca antiquam disciplinam representantia adduxit. Ad Plinii secundi epistolam *de rebus Christianorum* quinque Dissertationes scripsit, quarum prima est *de stato Christianorum die*, qua contra communem Commentatorum sententiam ostendit, satis probabiliter dici posse, illum haud fuisse diem *Solis*, sed *Sabbati*, quod Bithyniæ Ecclesiæ quoad maximam partem ex conversis Judæis collectæ fuisse viderentur, quæ nec Judaicos ritus, nec ipsum Sabbatum ab initio deposuerint. Hoc ut demonstraret, removet rationem dubitandi, quod scilicet Christiani primævi Sabbatum haud colendum esse censuerint, & quod in locum ejus diem *Solis* substituerint, quorum prius admittit, sed posterius negat, ea tamen sub declaratione, ut Sabbatum nihilominus *ex libertate* retentum, sed simul dies *Solis* celebratus fuerit. Hac occasione §. XIII seqq. agit de origine *dies Solis*, eamque quidem *Act. XX, 7* designari, interim tamen nullo præcepto Apostolico niti, sed magis ex consuetudine, imprimis in Ecclesiis ex Ethnicis collectis introductum esse docet. Inde pergit, combinationem utriusque diei inde factam esse, quod Judæi fideles Sabbato insisterint, reliqui autem ex Gentibus diem *Solis* prætulerint, & cum tandem ex Judæis & gentilibus plurimæ Ecclesiæ colligerentur, utrumque diem receptum & per plura tempora hunc morem propagatum esse: unde concludit, non posse asseri, diem *Solis* hac intentione a Christianis esse introductum, ut in locum *Sabbati* succederet. In *Dissert. II* agit de *antelucanis Christianorum catibus*, quos Ethnicis invisos & suspectos fuisse, ex jure aliisque antiquitatibus

quitatibus deducit. Inde argumentum defumit *de loco conventus*, demonstrans contra Anglum, Joannem Medeum, Christianos primitivos nulla loca sacra, aut usibus sacris tantum destinata habuisse, quem in finem ad varias objectiones respondet. Imprimis Luciani testimonium §. XIII *seqq.* ex quo etiam, loca sacra deaurata Christianis tempore Trajani fuisse, quidam credunt, plenius examinat, & satis probabiliter offendit, irrisoris verba ironice & ita plane in sensum contrarium capienda, non vero, prout Samuel Basnagius arbitratus est, de Mathematicis intelligenda esse. Comparat loca eorum, ubi conventus suos egerunt, cum *profaneis & oratoriis* Judæorum *domesticis*, & Christianorum sententiam a cura templorum plane alienam fuisse, pluribus refert: *Dissertatio III* diffusior paulo est, prout materię dignitas postulavit. Agit in ea de *disciplina Christianorum considerata*, unde omnem excommunicationem, poenitentiam publicam, jurisdictionem ecclesiasticam, & totam denique Hierarchiam derivandam esse censet. Potiora tantum inde referre liceat, cum ipsa tractatio varietate rerum admodum exornata sit, ut in compendium omnia referri nequeant. Primo ostendit, *disciplinam* quandam *castigatricem* fuisse necessariam, ut calumnię Ethnicorum, retunderentur, & a pessimis Ecclesię purgarentur; interim putat illam in sacris non esse determinatam, quem in finem loca illa, quę *pro jure excommunicandi ex jure clavium & potestate remittendi peccata* adducuntur, fufius examinat, & ne quidem excommunicationes Judaicas huc trahi posse arbitratur, idque ex hoc fundamento, quod hæc neminem excluderint a *sacris*, sed tantum a *commercio civili*; cum ejectio Christianorum potissimum in denegatione omnis *commercii sacri* consistit. Inde colligit, disciplinam Christianorum, *jus plane novum*, & ad hoc firmandum, *pacto Christianorum mutuo*, seu *confederatione mutua*, ut Tertullianus ait, opus fuisse, quod in statu Christianorum æquali nemo leges præscribere, multo minus quandam disciplinam castigatricem adornare potuerit; & hanc confederationem revera factam fuisse, §. XVII *seqq.* ostendit, hac ratione, ut nemo postmodum in communionem ecclesi-

cleſiasticam receptus fuerit per baptismum, nisi antea se ad leges hujus disciplinæ adstrinxerit, quam *consecrationem solennem* ex Tertulliano, Justino, Origene aliisque probat. Inquiri porro in rationem, quare Plinius tam sollicitus in hanc *confederationem* inquirere debuerit, quod scilicet Ethnici existimaverint, Christianos se obstrinxisse in scelus solenni sacramento. His præmissis §. XXXII seqq. docet, ex hac confœderata disciplina profuſisse ejectionem impiorum, eamque exemplis firmat, cum naturale sit, ut, qui leges fœderis frangit, a societate, in quam sub certis conditionibus receptus est, excludatur. Ab *ejectis* distinguit §. XXVI *desertores*, quos haud excommunicatos esse, prout alii volunt, censet, quippe qui suo proprio facto jus communionis & fraternitatis amiserint. Hos autem tam *desertores* quam *ejectos* rursus receptos fuisse evincit per *penitentiam ecclesiasticam*, ex quo deducit, eam non aliis, sed his solis necessariam, adeoque catechumenos ei haud subiectos fuisse, quippe qui in legem fœderis ecclesiastici haud recepti erant. De *modo ejectionis* §. XLI seqq. docet, illam factam fuisse consensu plebis, qui etiam in receptione desideratus fuit, idque ex natura confœderatæ disciplinæ, non tamen aliter receptionem fieri potuisse, quam mediante absolutione, & remissione injuriæ ecclesiæ illatæ, quæ peccatorum remissionem intuitu Dei haud involverit; qua occasione §. LI genuinum *absolutionis* conceptum ex Patribus evolvit, & naturam *exomologeseos* antiquæ explicat, occasionemque ostendit, qua hæc in durissimam severitatem paulisper mutata fuerit. In §. LXII tandem declarat, administrationem hujus disciplinæ requisivisse figuram quandam judicii consensu plebis ab initio peracti, sed paulo post ad Episcopos tracti, ita ut inde Episcopalis jurisdictionis prima fundamenta petenda sint, quam deinceps quoque in Synodis exercuerint, quæ rursus ex judiciis ecclesiasticis singularum Ecclesiarum natæ esse viderentur. In *Dissert. IV* agit de *coitionibus Christianorum ad capiendum cibum*, ubi sub illis ipsiſ *agapas* ipsamque *eucharistiam* latere, originemque tam hujus quam illarum ex institutis Judaicis derivandam esse, censet. Porro §. XI seqq. hæc capita pertra-

erat, ab initio eucharistiam agapis junctam, imo earum *postcoenium*, & sic non nisi vesperi, peractam fuisse, Paulumque *1 Cor. XI* id ipsum satis ostendere, tandem mane quoque eucharistiam celebrasse Christianos, postquam coitiones ad capiendum cibum eis interdictæ fuerint, indeque occasionem petendam esse, quod eucharistia sine agapis celebrata fuerit, interim fuisse ipsas agapas cum postcoenio a patribus familias intra parietes privatas peractas; in coetu autem fidelium directionem earum Presbyteris committi debuisse, qui tamen in hac functione munus sacerdotale haud obierint. Inde §. XXIV ad notabilem locum Tertulliani *de exhort. castit. c. 7* deducitur, cujus fata recenset, eumque explicat. Pergit ad personas, & non alios exclusos fuisse, quam ejectos, nec ostendi posse, Judam Sacrae Coenæ haud interfuisse, censet, modumque & rationem harum epularum subjungit. Denique occasione Plinianæ epistolæ curiosa quædam de *Heteriis, convivii sodalium, & eranis* addit. In *Dissertatione V* explicat materiam de *Christianorum catibus in vicis & agris*, ubi ostendit, in agris Ecclesias constitutas, eisque Episcopos & Presbyteros eodem modo, quo in civitatibus, præpositos, quos *Choræpiscopos* dixere, hos tamen postea varia ratione suppressos, & a civitatensibus Episcopis sub jugum redactos fuisse.

Sequuntur Dissertationes ad Tertulliani loca quædam insignia, & quidem *Dissert. VI* agit de *discrimine Clericorum & Laicorum*, rationemque denominationis ex sacerdotio Veteris Testamenti deducit. Inter alia ostendit, *cleri* appellationem per duo priora secula inauditam fuisse, nec Clementis Alexandrini locum, quem *Dissert. IX* §. 2 p. 462 *seqq.* explicat, huc pertinere, differentiam inter ordinem & plebem, *auctoritatem* seu *decretum Ecclesie* juxta sententiam Tertulliani constituisse, idque ex ipsa origine Presbyterorum constare. Hac occasione §. 19 *seqq.* fusius ostendit, *Act. VI* non electionem *Diaconorum* sed *Presbyterorum* recenleri, & insigni testimonio Chrysostomi *Homil. 86 in Matth. c. 27* illustrari, imo primævum Presbyterorum officium in cura pauperum & viduarum constituisse. Ostendit in sequentibus discrimen fuisse inter *Presbyteros*

&

& *Doctores*, *hos* semper in Ecclesiis fuisse, illos demum decreto Ecclesie electos, libere fideles docuisse, nec *primario* Presbyteros ad docendum electos esse, qua occasione Paulum 1 *Tim. V, 17* plenius exponit. Porro evincere conatur, Presbyteros ab initio laicos fuisse, & eundem statum tenuisse, quem inter Judæos, prædicatum autem *cleri* induisse, postquam *sacerdotium* sibi applicare cœperint, idque cum gravi damno Ecclesie factum fuisse. In *Dissert. VII de confesso ordinis ecclesiastici* edisserit, indeque natales discriminis inter *Episcopos* & *Presbyteros* repetit. Hac occasione de *confessu judiciorum* & *Synædriis Judæorum* quædam affert, ostendens, confessum Presbyterii inde in Ecclesiis Christianorum ortum traxisse, non tamen in omnibus hunc ipsum cum Judaicis institutis æquiparari posse, quod in Ecclesiis Christianorum magna libertas plebi indulta fuerit circa negotia ecclesiastica, quæ plebi Judaicæ in totum erat denegata, neque ulla apud scriptores, qui Synagogas Judæorum illustrarunt, extare vestigia juris plebis Judaicæ. Ex hac diversitate porro colligit, regimen Presbyterorum in Ecclesiis fuisse admodum temperatum, sine imperio civili, sine præside & Principe confessus, quin potius *Φιλοπορείας* reprobata esse, idque exemplo Diotrophes consistere. Fuisse porro Presbyteros æquales, nec Timotheum aut Titum Episcopatum, sed munus Apostolicum vel Pauli vices gessisse. Hac occasione §. XI Dodwelli sententiam de *origine Episcoporum* examinat, eamque omni fundamento destitui docet, adijciens, demum post Apostolorum excessum primæ sedis studium prorupisse, ejusque auctoritatem hæreticis oppositam & veritatem traditionum inde deductam fuisse, accessisse præterea varias alias occasiones, quibus tandem Presbyteri primæ sedis in confesso prærogativam obtinuerint, & *Episcopi* *ναὶ ἑξοχῆ* dicti fuerint, introducta eorum electione. Succedit *Dissertatio VIII, de veteri Ecclesia statu*, ubi Autor præmittit varias denominationes vocis *Ecclesia*, eamque tum in genere *fideles*, tum *cetum certum* denotare ostendit. Hisce præmissis, inquiri in natales Ecclesiarum, quatenus cœtum externum, a Judaicis sacris separatum & distinctum, constituerunt,

stituerunt, censetque, tales coetus ab Apostolis haud collectos, sed natos eos esse ex duplici occasione: (1) postquam gentiles ad Christum conversi, (2) fideles ex Judæis ab his ejecti, & communione sacrorum privati sunt, quod illi quidem Synagogis Judæorum interesse haud potuerint, hi vero ex Judæorum pertinacia coacti fuerint, ut se ab eis separarent. Ab hoc tempore coetus quidem a Christianis seorsim institutos esse judicat, magna quidem simplicitate constantes, auctoritatem tamen iis tributam magnam in concertationibus cum hæreticis, adeo ut sæpe incaute prædicatæ Ecclesiæ, in genere pro *fidelibus* sumptæ, coetui externo tributa fuerint. Hoc ipso porro factum esse arbitratur, ut Presbyteros sub voce *Ecclesiæ* intellexerint, eamque in Episcopis & clero constare crediderint, quod variis Cypriani testimoniis probat, indeque statum Ecclesiarum mutatum esse putat. Subinde §. *XLX seqq.* species novas Ecclesiarum seculo IV natas indicat, occasionemque hujus mutationis ex structura templorum petit. In *Dissert. IX* agit de *jure laicorum sacerdotali*, & imprimis in Dodwello, qui idem thema peculiari libello pertractavit, taxat, partim quod Tertullianum minus dextre explicaverit, partim etiam, quod ex hypothese falsa de sacerdotio N. T. non potuerit non falsas conclusiones deducere. Imprimis vero in eo sollicitus est, ut ostendat, quo sensu laicis & clericis *sacerdotium* tribui possit, & qua ratione hoc prædicatum, omnibus fidelibus commune, ad clerum postea tractum sit, quo ipso simul insignem jacturam rei christianæ allatam esse censet, de qua jam antea p. 278 egerat. Claudit denique tractatum *Dissertatio X de jure dandi baptismum*, cujus originem ex institutis Judaicis refert, eaque cum Johannis, & baptismo Apostolorum confert. Ipsum jus baptizandi, olim omnibus fidelibus commune, pedetentim tamen ad Presbyteros, & tandem ad Episcopum tractum fuisse censet, ut illi sine hujus auctoritate baptizare haud potuerint, reservato tamen semper Episcopo jure confirmandi.

CHRIST.

CHRISTOPHORI AUGUSTI HEUMANNI DE LIBRIS ANONYMIS ac PSEUDONYMIS Schediasma, complectens Observationes generales & Spicilegium ad PLACCII Theatrum.

Jenæ, apud Jo. Felicem Bielkium, 1711, 8.

Plag. 14.

CUM A. 1709 Mense Januario Placcii Theatrum Anonymorum ac Pseudonymorum perlustrarem, monitum nobis fuit, non esse ita perfectum illud opus, ut non bene multa possint adjici. Idem deprehendens Cl. Autor presentis Schediasmatis, Seminarii Theologici, quod Isenaci est, Director, nosterque in colligendis his Actis Collega diligentissimus, non solum plures Anonymos & Pseudonymos superesse detegendos, verum etiam generales quasdam ex Philosophia & arte Critica petitas observationes adjungendas esse judicavit. Quare libellum suum in duas discrevit partes, priore rursus in quatuor divisa capita, quorum primo modos varios nomen veri Autoris occultandi exponit, eosque suspensa quasi in tabula lectoribus repræsentat. Altero capite de jure libros suppresso nomine edendi disquirat, & hinc capite tertio, quod longissimum est, regulas Criticas, ad investiganda verorum auctorum nomina necessarias, exhibet. Non est opus, eas percenseri singulas. Sufficiat annotare hoc loco, Autorem, indicium haud infirmum ex scribendi methodo peti posse docentem, criticum huncce canonem illustrasse exemplo Epistolæ ad Hebræos. Hanc enim ab Apollone, Actor. XVIII memorato, compositam esse, (quæ suspicio jam olim in mentem venerat Lutifero, cui tamen nullas producenti sententiæ suæ rationes nemo adstipulatus est,) multis argumentis verosimile conatur reddere, simulque eorum sententiam, qui Paulo eam tribuunt, assensu plane indignam, pronuntiat. Alibi ad notitiam veri Autoris perveniri posse tradens, si ad typos animum advertas, quibus liber exscriptus est, probat, Jo. Clerici Harmoniam Evangelicam, in 4 editam, præscripto Lugduni nomine, excusam esse Altorfii typis Kohlesianis: Præfationisque

pag. 39.

38, 199.

46.

sive

- pag. 58 sq. five Dissertationis de scriptoribus Harmoniarum Autorem esse D. Langium, Theologiæ id temporis Professore in Academia Norica, pluribus paulo post confirmat. Eadem occasione de Pseudonymi Sectani satyris, Romæ A. 1700 editis, (licet inscriptio præ se ferat Amstelodamum,) copiosius disserit: quod nobis non ingratum est, propterea quod ejus libri recensio in Actis nostris fuit prætermissa. Alium canonem secutus existimat, Gallicam versionem libri Lockiani, *quod Christiana religio sit maxime rationalis*, confectam esse a Jo. Clerico. Denique sub finem hujus Capituli demonstrare aggreditur, verum Autorem τῶν Φιλοσοφικῶν, a Cl. Viris, Gronovio & Wolfio, editorum, neque Origenem esse, quod Gronovius contendit, neque Epiphanium, quæ Huetii opinio, nec Aetium, quod suspicatus fuerat Galeus, sed Didymum illum Alexandrinum. Verum cum hanc Cl. Autoris conjecturam jam Actis nostris anno superiore inseruerimus, ejus argumentorum recensione merito superfedemus. Illud tantum hac occasione monemus, nos, nescimus quo errore, in ejus Anni Indice librorum Miscellaneorum Autori nostro prænomen Christ. Adami dedisse. Capite quarto agit de utilitate studii, quod in revelandos anonymos ac pseudonymos Autores, impenditur. Hic curiositatem inter eruditorum vitia referens, de ejus natura paulisper disserit, notatque communem mortalium errorem, quo, quæ nobis latent, multo majori & augustiori specie, quam pro vero, nobis representare solemus. Ex hoc Autor proficisci arbitratur, ut plerique magnum statuunt pretium scriptis Chemicorum, fabulis Poetarum, Philosophiæ barbaricæ, itemque ænigmaticæ, qualis fuit illa Pythagoræ. Hoc curiositatis æstu abreptos permultos ait colere historiam litterariam, non sollicitos de vero ejus fructu, sed solum animi voluptatem sequentes ducem. Tandem judicat, revelationem Anonymorum & Pseudonymorum non multum utilitatis afferre in libris dogmaticis, immo hic interdum noxiam esse, contra maximi momenti esse in scriptis historicis..

• Posterior libri Pars tria complectitur capita, quorum primo Placcium paucis aliquot locis, quæ perfunctorie librum legenti

genti sibi occurrisse scribit, emendat, altero illustrat, tertio auget. Ex his nonnulla speciminis loco repetemus. Contra Pellerum, qui, edito libro sub titulo *Politici scelerati*, Autorem *Compendii Politici* summæ impietatis & aperti atheismi accusaverat, Noster acriter disputat, ostenditque ex ipso hoc libro, Autori injuriam fieri non a Pellero modo, sed & a Placcio aliisque, qui Pellerum sunt secuti. Ex adverso Autorem *Historia Sevarambum* male ab illustri Thomasio defensum esse putat, eumque impiæ mentis reum agit allatis argumentis. *Chronicon Carionis* nulla ex parte ei, cujus nomen præfert, deberi, contra Cl. Neu evincere nititur. De *Chronico Schedeliano* novam profert observationem, nempe Schedelium non esse verum primumque ejus auctorem, sed tantum augmentis illud Chronicon locupletasse, idque ipsius Schedelii testimoniis manifestum facit. Inter hæc etiam quædam litteraria furta doctorum Virorum animadvertit, ut Berneggeri, Morhofii, (in quo & notat immodicum amorem ejusmodi scriptorum, qui Cabbalisticas & alias ingeniosas mugas orbis profuerunt,) Pufendorffii. Infelicissimum vero est illud plagium recentissimi cujusdam scriptoris, quod in historia Epistolarum obscurorum virorum notavit. *Languetum Vindiciarum contra Tyrannos*, præscripto Stephani Junii Bruti nomine editarum, autorem esse, docet allato ipsius testimonio, quod omnem dubitationem eximit. Ab eodem ipso præfationem isti libro præmissam confectam esse sub nomine Cononis Superantii Valconis, contendit pariter adversus Bælium. Societatem Abbreviatorum, a non nemine inter Collegia erudita relatum, fabulosam declarat, ejusque erroris originem aperit. Platinam vero nomine vocari Bartholomæum de Platina, probat testimonio Hieronymi Pauli, qui *ὀρχηρον* idemque anticus Platina fuit. Sub Minii Celsi, cujus præfixo nomine existat liber de non occidendis hæreticis, nomine Lælium Socium latere, non Seb. Castellionem, contra quosdam disputat. De scriptis a Boineburgio & Conringio dissimulato utriusque nomine editis, in causa Electoris Moguntini contra Colonensem, ex Boineburgii quadam epistola adhuc inedita

pag. 97 sq.

161 sqq.

105 sqq.

141 sq.

115.

116.

174.

124.

121 sq.

116.

119.

132.

133.

144 sq.

pag. 154 sq. certiozem tradit notitiam. Epistolam de præcipuorum Scrip-
 173. torum Mysticorum principiis & characteribus, Arnoldi Hi-
 167. storiz Theologiz Mysticæ annexam, asserit Petro Poireto.
 171. Huic eidem tribuit *Recueil de diverses pieces concernant le
 Quietisme & les Quietistes*. Eiusdem Oeconomiam divinam
 ab Hohlfeldio quodam Latine versam esse, eamque versionem
 a Poireto penitus approbari, ex hujus ore confirmat. Deni-
 195 sqq. que nec asservatu indignam censuit schedulam, autores glos-
 sarum interlinearium, quæ in Bibliis Ernestinis apparent, com-
 plexam, & eo ipso tempore, quo de elaboratione istarum anno-
 tationum fuit deliberatum, scriptam.

*M. URBANI GODOFREDI SIBERI, ECCL. SNEE-
 berg. Archi-Diaconi, Commentatio de Illustribus
 ALEMANNIS.*

Lipsiæ, sumptibus Jo. Frid. Gleditschii & Fil. 1710, 4-
 Alph. 1 plag. 8.

Alemannorum nobilissimam & vetustissimam gentem, a
 septingentis annis apud Magdeburgenses perque omnem
 fere Europam inclutam, doctissimus Autor, Collega noster per-
 industrius, quem nuper Schneeberga ad Diaconatum Lipsien-
 sem vocatum gaudemus, ex fide documentorum sistit. Nomen
 illorum gentilitium ab antiquis Alemannis depromptum existimat,
 qui post debellationem suam passim oppidis & monaste-
 riis apud Hispanos, Italos & Gallos nomen dederunt. Idem
 in illustrioribus familiis hæsisse, hominum excellentium
 exemplis probat, præcipuosque hoc nomine notatos Magde-
 burgum concessisse. Quum autem verosimile sit, id jam diu
 ante seculum XI contigisse: attamen famæ illorum potissi-
 mum robur addidisse Altmannum seu Alemannum Passavian-
 sium, alterumque, Martisbergensium Præsulem, quorum pro-
 pinquos Magdeburgo cum Ottonibus in Italiam abiisse, ac il-
 lustrissimas quasque Alemannorum apud Italos, Gallos, Hispanos
 familias condidisse, propriis exterorum testimoniis con-
 firmat, vitasque illorum atque potissimum Ludovici Alemanni
 Cardinalis Arclatenfis, Nicolai, Matthæi aliorumque fusius
 paulo

paulo describit. Inde ad eos rediens, qui Magdeburgi restiterunt, præcipuosque & amplissimos magistratus gessere, eorum e tabulis publicis Magdeburgensibus catalogum ad usque nostram ætatem exhibet, virtutes amplissimas inque patriam merita ita refert, ut ad historiam, patriam pariter ac literariam, non nihil conferre possit. Tandem ad amplissimum hujus gentis ornamentum & maximum Saxoniz nostræ decus JO. ÆGIDIUM ALEMANNUM, aliquot Electorum Saxoniz Consiliarium, & ad Palatium Imperatoris Legatum, ac Potentissimi Poloniarum Regis Ministrum Status, delatus, ingentia Viri merita brevi stylo, sed ita tamen describit, ut ostendat, multa & maxima virtutum pondera illius memoriz suo tempore adjici posse. Additur Commentationi Panegyricus, quem maxime Reverendus Boernerus noster ALEMANNO, ex Legatione Viennensi redeunti, olim recitavit, cum inscriptione Joannis Schultzii, Gymnasii Budissinensium Rectoris (maturo fato nuper defuncti) qua Illustrissimi Viri ad Comitata Lusatiz accessum fausta gratulatione publicavit.

M. URBANI GODOFREDI SIBERI, ECCL. SNEEB.

*Archi-Diac. Dissertatio de Collariis Clericorum
tubulatis & planis.*

Sneebergæ, ex typographia Fuldiana, 1710, 4.

Plag. 6.

Quum res vestiaria variis mutationibus sit obnoxia, neque in ulla re magis atque in exornandis corporis partibus ingenium hominis ludat, Cl. Autor de Collarium Sacerdotalium originae & progressu dicere constituit. Occasio nata fuit ex superstitionosa Collarium defensione a quibusdam instituta: quorum usum ut consuetudine magis quam lege irrepsisse declaret, e vetustis historiz profanz, atque inde sacraz monimentis adstruit, Oratores veteres collo nudo dixisse, quosdam vero gutturis defendendi gratia Focalibus usos, ceterorum ludibria in se provocasse. Inde ad alia progressus colli ornaamenta ostendit ea fuisse laxiora, neque ita collum constrinxisse, quemadmodum collarium presentium usu fieri solet. Eundem

pag. 154 sq. certiore[m] tradit notitiam. Epistolam de præcipuorum Scrip-
 173. torum Mysticorum principiis & characteribus, Arnoldi Hi-
 167. storix Theologiæ Mysticæ annexam, asserit Petro Poireto.
 171. Huic eidem tribuit *Recueil de diverses pieces concernant le
 Quietisme & les Quietistes*. Ejusdem Oeconomiam divinam
 ab Hohlfeldio quodam Latine versam esse, eamque versionem
 a Poireto penitus approbari, ex hujus ore confirmat. Deni-
 185. sqq. que nec asservatu indignam censuit schedulam, autores glos-
 farum interlinearium, quæ in Bibliis Ernestinis apparent, com-
 plexam, & eo ipso tempore, quo de elaboratione istarum anno-
 tationum fuit deliberatum, scriptam.

*M. URBANI GODOFREDI SIBERI, ECCL. SNEE-
 berg. Archi-Diaconi, Commentatio de Illustribus
 ALEMANNIS.*

Lipsiæ, sumptibus Jo. Frid. Gleditschii & Fil. 1710, 4-
 Alph. 1 pag. 8.

Alemannorum nobilissimam & vetustissimam gentem, a
 septingentis annis apud Magdeburgenses perque omnem
 fere Europam inclutam, doctissimus Autor, Collega noster per-
 industrius, quem nuper Schneeberga ad Diaconatum Lipsien-
 sem vocatum gaudemus, ex fide documentorum sistit. Nomen
 illorum gentilitium ab antiquis Alemannis deproptum existi-
 mat, qui post debellationem suam passim oppidis & monaste-
 riis apud Hispanos, Italos & Gallos nomen dederunt. Idem
 in illustrioribus familiis hæsisse, hominum excellentium
 exemplis probat, præcipuosque hoc nomine notatos Magde-
 burgum concessisse. Quum autem verosimile sit, id jam diu
 ante seculum XI contigisse: attamen famæ illorum potissi-
 mum robur addidisse Altmannum seu Alemannum Passavian-
 sium, alterumque, Martisbergensium Præsulem; quorum pro-
 pinquos Magdeburgo cum Ottonibus in Italiam abiisse, ac il-
 lustrissimas quasque Alemannorum apud Italos, Gallos, Hispa-
 nos familias condidisse, propriis exterorum testimoniis con-
 firmat, vitasque illorum atque potissimum Ludovici Alemanni
 Cardinalis Arclaten[s]is, Nicolai, Matthæi aliorumque fufius
 paulo

paulo describit. Inde ad eos rediens, qui Magdeburgi restiterunt, præcipuosque & amplissimos magistratus gessere, eorum e tabulis publicis Magdeburgensibus catalogum ad usque nostram ætatem exhibet, virtutes amplissimas inque patriam merita ita refert, ut ad historiam, patriam pariter ac literariam, non nihil conferre possit. Tandem ad amplissimum hujus gentis ornamentum & maximum Saxoniz nostræ decus JO. ÆGIDIUM ALEMANNUM, aliquot Electorum Saxoniz Consiliarium, & ad Palatium Imperatoris Legatum, ac Potentissimi Poloniarum Regis Ministrum Status, delatus, ingentia Viri merita brevi stylo, sed ita tamen describit, ut ostendat, multa & maxima virtutum pondera illius memoriz suo tempore adjici posse. Additur Commentationi Panegyricus, quem maxime Reverendus Boernerus noster ALEMANNO, ex Legatione Viennensi redeunti, olim recitavit, cum inscriptione Joannis Schultzii, Gymnasii Budissinensium Rectoris (maturo fato nuper defuncti) qua Illustrissimi Viri ad Comitata Lusatiz accessum fausta gratulatione publicavit.

M. URBANI GODOFREDI SIBERI, ECCL. SNEEB.

*Archi-Diac. Dissertatio de Collariis Clericorum
subulatis & planis.*

Sneebergæ, ex typographia Fuldiana, 1710, 4.

Plag. 6.

Quum res vestiaria variis mutationibus sit obnoxia, neque in ulla re magis atque in exornandis corporis partibus ingenium hominis ludat, Cl. Autor de Collarium Sacerdotalium origine & progressu dicere constituit. Occasio nata fuit ex superstitionosa Collarium defensione a quibusdam instituta: quorum usum ut consuetudine magis quam lege irrepsisse declaret, e vetustis historiz profanz, atque inde sacre monimentis adstruit, Oratores veteres collo nudo dixisse, quosdam vero gutturis defendendi gratia Focalibus usos, ceterorum ludibria in se provocasse. Inde ad alia progressus colli ornamenta ostendit ea fuisse laxiora, neque ita collum constrinxisse, quemadmodum collarium presentium usu fieri solet. Eundem

dem vestitum Episcopis, Sacerdotibus, Monachis & omni Clero ignotum fuisse, e picturis veterum probat: vel si quæ tales reperiantur, eas ad errores vel figmenta pictorum referendas esse. Tandem Seculo XIV collaria tubulata & canaliculata a profanis hominibus excogitata Pontificis primum Romani Gregorii XI, atque inde reliquorum Sacerdotum colla invasisse probat, quorum tamen luxuria creberrimis Synodorum decretis paulo post fuerit interdicta. Cessante vero illa apud Pontificios consuetudine, nihilominus tamen in quibusdam Ecclesiis Evangelicis & Academiis Anglicanis eam restitisse: donec nonnulli Ecclesiarum Saxonicarum Præsules, resectis simbriis & canaliculis, planum, depressum, quadratumque sub mento collare susciperent. Hinc usum eorum ex sola consuetudine, non lege suaderi posse existimat, quum morum solennium abolitio variis, quod ajunt, scandalis fomitem prebere possit.

JUDICIA ERUDITORUM DE ORIGINE ELECTORUM, cum vera sententia comparata, & cum diplomatis huc spectantibus conjunctim edita a
JO. GUILIELMO FANO.

Vitembergæ, apud Christ. Gerdesium, 1711, 4.
 Const. I Alph.

Postquam Jo. Aventinus & Onuphrius Panvinius communem illam veterum, de collegio Electorali ab Ottone III Imp & Gregorio V P. R. instituto, opinionem confutarant, diu multumque de eo inter eruditos, sed tanta cum dissensione disputatum est, ut propemodum quot Autores, tot sententiarum fuerint, & vel propterea nonnulli de vera illius origine indaganda prorsus desperarint. Tam varia igitur in hac controversia scripta, judicia & argumenta doctissimus Autor hujus commentationis, Collega noster honoratissimus, antequam suam ipsius sententiam exponeret, in certum ordinem redacta, sub unum quasi conspectum revocare operæ pretium duxit. Postquam enim Cap. I statum controversiæ proposuit, atque Electoratum solitarium a primario, & utrumque ab officiis
 aule

aulæ & Cancellariæ distinguendum esse, illum vero ante Otto-
nes Imperatores ne locum quidem in Imperio Romano-Ger-
manico habuisse, ostendit, Cap. II vulgaris illius, quam dixi,
opinionis autores, oppugnatores ac defensores, una cum ra-
tionibus in utramque partem adhibitis, recenset. Caput III
simili modo judicia eorum, qui Electores post Ottonis III
tempora certo Imperatoris cujusdam vel Principum Germa-
nicorum decreto constitutos esse putant, exponit. Caput IV
eorum sententias complectitur, quibus illustrissimum hoc col-
legium a nulla constitutione scripta repetendum esse, sed sen-
sim paulatimque per consuetudinem ad tantum fastigium
ascendisse videtur. Caput V veram de origine Electorum
sententiam proponit, & omnem fere obscuritatem ac difficul-
tatem, qua argumentum hoc tantopere impeditum esse credi-
tur, tolli posse ostendit per distinctionem, Capite I explica-
tam, inter Electores solitarios, qui soli, reliquis Imperii proce-
ribus prorsus inconsultis atque exclusis, Imperatorem crea-
runt, & inter primarios, qui præcipuas tantum partes in comi-
tiis Imperatoriis sustinuerunt, interim vero reliquos Principes
non prorsus excluderunt; sed ex eorum consensu & prætaxa-
tione, ut Albertus Stadenſis loquitur, Regem Romanorum ele-
gerunt. Utrorumque origo separatim investigatur, ac prio-
res quidem A. 1273 in Rudolphi Habsburgici electione pri-
mum initium cepisse, Sect. I fat evidentibus rationibus de-
monstratur: sed de posteriorum primordiis juxta Sect. II non
æque certo pronunciarî potest, quia eorum jura ab occultis
initis sensim paulatimque creverunt. Quod si verba, ex quo-
dam Friderici I diplomate a Windekio, aut testimonia Amandi
& Welberti a Gewoldo ex libris manu exaratis prolata, satis ger-
mana & fide digna essent, evidentiæ Electoratus primarii vesti-
gia jam ante medium Sec. XII deprehenderentur. Sed cum ista,
eruditorum judicio, *veritas* pene convicta sint, ex certioribus
monimentis illum saltem usque ad tempora Friderici II pertin-
gere, confirmatur. Quid? quod jam sub Henrico VI, Philippo
& Ottone IV aliquam Officialium in eligendo Imperatore præ-
rogativam fuisse, Celeb. Leibnizius ex Innocentii III epistolis &

Gervasii Tilberiensis Otus Imperialibus suspicatur. Caput VI agit de titulo Electoris, qui quidem in aliorum scriptis jam medio Seculo XIII Vhviris Officialibus tributus est, sed ab his ipsis paulo serius usurpari cœpit. Interim P. Albini aliorumque opinio non immerito refellitur, qui nullum Principem Electorem ex familia Anhaltina eo usum fuisse existimant, cum non tantum inde ab anno 1273 in epitaphiis Electorum ex illa familia Saxoniorum, sed & in diplomatibus Rudolphi III aliorumque in curia Vitembergenſi asservatis reperiat. Caput VII idque ultimum fontes errorum ac dissensionum in hoc argumento aperit, &, quicquid veri in reliquis opinionibus inest, cum sententia supra exposita conciliat. Ceterum observationes non contemnendæ, e. g. de Bellarmini retractatione, de controversiis ob successionem & hereditatem Electoratus ante Auream Bullam inter unius familiæ Principes ortis, de numero suffragiorum, quibus Ludovicus Bavarus Imperator electus est, de ~~no~~ loci Matthæi Paris, cui Baronius totam suam de origine Electorum sententiam superstruit, &c. hinc inde insperguntur. Tum & Historiam controversiæ de origine Electorum pariter atque omnium comitiarum Imperatoriorum, quæ inde ab electione Henrici II Sancti usque ad Carolum IV per quatuor fere secula celebrata sunt, partim ex scriptoribus cœvis, partim ex monumentis publicis, quorum nonnulla sub finem integræ adjiciuntur, expositam hic reperire licet.

NOVA LITTERARIA

Londini sub initium cujusvis septimanz prodit novum Diarium sub tit. *Memoires de Litterature*, quod, quæ in exterorum Diariis continentur, potiora exhibet, autore, ut creditur, *La Roche*, qui & Dictionarii Bæliani versionem Anglicam multa cura revidit. Eidem tribuant *Bibliobecam curiosam, or a Miscellany* &c. quæ paucis plagulis in 4 excusa, curiosas Dissertationes & excerpta librorum rariorum complectitur. Cantabrigiæ Johannes Hughes, Collegii Jesu Socius, Chrysoſtomi de Sacerdotio libros sex, Gr. & Lat. cum Dissertationibus nonnullis proœmialibus, de dignitate Sacerdotali, in 3 vulgavit.

vulgavit. Ibidemque Jo. Davifius, Collegii Regii Socius, post iteratam, quam sub manibus habet, Minucii Felicis editionem, Ciceronis Opera Philosophica, nec non Porphyrium de Abſtinentia, cum animadverſionibus edere parat; & Joſephus Waſſe, ejuſdem Coll. Soc. Diodorum Siculum typis jam prope abſolutum, mox ſpondet in lucem prodiſtuſum. Prodiit & illic Horatii elegantiffima editio in 4 maj. a Viro Celeb. Richardo Bentlejo ſingulari cura & ſtudio procurata, quam apud Belgas mox recuſendam ferunt. Doctiffimus Jo. Erneſtus Grabiſus Diſſertationem novam de variis vitiis LXX Interpretum verſioni ante Origenis ævum illatis & remediis ab ipſo in Hexaplati editione adhibitis, de qua hujus Editionis reliquiis tam MSptis quam prelo excuſis, edidit. Spes quoque eſt, Viri illuſtris Ezechielis Spanhemii de Uſu & Præſtantia Numismatum Tomum II, quem prelo paratum reliquit, obſtrictantibus Bentlejo & Grabiſo in Belgio propediem excuſum iri. Oxonii adhuc in edendo Joſepho occupatur Jo. Huſſon, ibidemque haſtenus plures Scriptores, ut *Longinus, Dionyſius de Structura Sermōnis, M. Antoninus, Palladius, Malala, Zoſimus, Eutropius, Juſtinus, Anacreon, Alcimus, Cenſorinus, Joannes Pariſienſis*, aliique prodire, de quibus ſuo tempore dicemus uberius. Prodiit & Oxonii *Ephraim Syrus*, cum Codd. MSS. Bodlejanis diligenter collatus, Græce, in fol. de quo, cum nec verſio, nec nota, nec præſatio acceſſerit, pluribus agere ſuperſedemus.

Amſtelodami Joannes Clericus, qui & nuper Commentarium in Pentateuchum emendatum atque auctum recudit, *Æſchimis Socratici Dialogos quatuor* Græce & Latine cum notis prelo ſubjecit, quibus addet etiam *Silvas Philologicas*, in quibus multa Veterum Græcorum & Latinorum Scriptorum loca explicantur aut emendantur. Jo. Hermannus Schmincke, Haſſus, in eo eſt, ut Ultrajecti Eginhardum de Vita Caroli M. cum variis MSptis & editionibus, quas nanciſci potuit, omnibus diligenter collatum, doctiffimisque notis ex Hiſtoria media illuſtratum, edat in 4, quam editionem propediem prodituram exiſtimamus. Ludolphus Kuſterus in adornanda nova Heſychii editione totus

eccu-

occupari dicitur. Ceterum prodit Amstelodami *Abrahami Muntingii, Medicina & Botan. Prof. Phytographia curiosa, exhibens Arborum, Fruticum, Herbarum & Florum icones, ducentis & quadragesima tabulis ad vivum delineatis ac artificiosissime aeri incisus. Varias earum denominationes Latinas, Gallicas, Italicas, Germanicas, Belgicas aliasque ex probatissimis Autoribus prisca ac neotericis desumptas collegit & adjecit Franciscus Kiggelaer, Botanophilus, 1711, fol.*

Noribergæ apud Endteres excuditur Dictionarium Gallico-Germanicum admodum copiosum in fol. singulari studio Viri Cl. Jo. Friderici Crameri concinnatum. Lipsiæ intra paucos dies prodibunt: *Thoma Stanleji Historia Philosophica* a Viro quodam Celeberrimo Latinitate donata, variisque Dissertationibus & notis illustrata, apud Th. Fritschium, in 4 maj. *Jo. Franc. Buddei Theologia Moralis*, apud eundem, in 4; *Joannis Dlugossi seu Longini Historia Polonica libri XII*, quorum sex posteriores nondum editi, jam ex MSptø rarissimo in lucem publicam prodeunt e Bibliotheca, & cum Prefatione Illustr. HENRICI Lib. Bar. DE HUYSSEN, magno Russorum Cæsari a Consiliis intimis Bellicis & Justitiæ, apud J. L. Gleditsch & M. G. Weidemann, in fol. *D. Jo. Michaelis Heineccii Historia Ecclesia Græca Veteris & moderna*, e præcipuis Scriptoribus multo studio collecta & Germanico idiomate luculenter exposita, apud Jo. Frid. Gleditschium & Fil. in 4; tam: *Libanii Epistolarum* hæctenus ineditarum *Centuria*, Græce & Latine, ex versione & cum Notis Jo. Christophori Wolfii, Prof. Publ. in Academia Vittebergenfi, apud eosdem, in 8 maj. & *Jo. Christiani Lunigii Archivi Imperialis Germanici*, cujus superiori anno Tomi duo priores prodierunt, Tomus III & IV, apud Hæredes Lanckhianos, in fol.

LECTORI.

Indicandum Tibi duximus, cum proximo Mense Majo proditurus Supplementorum Tomi IV Sectionem XI & XII, quibus adeo absolvetur Tomus quartus, quem proxime etiam quintus excipiet.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Maji, Anno M DCC XI.

לוח כחור

*LUX DE LUCE, LIBRI TRES, IN QUORUM
prima ambiguae locutiones, in secundo varia & dubie
lectiones, que in Vulgata Latina occurrunt, ex originali-
um linguarum textibus illustrantur, in tertio agitur de
Editione Sixti V, facta Anno 1590. Collegit & digessit
F. HENRICUS DE BUKENTOP, Ord. F.F. Minorum
Recollektorum in Academia Lovaniensi S. Theologie Le-
ctor Jubilatus, Provinciae Germaniae Inferioris Exe-
cutor, & actualis Custos Custodum.*

Bruxellis, typis Francisci Foppens, 1710, 4.

Constat 3 Alphab.

Academia Lovaniensis, quæ olim Hunnæum, Estium, Lucam Brugensem, Hentenium, Robertum Bellarminum, Jacobum Tirinum, Martinum del Rio, Andream Schottum, Jacobum Bonfrerium, Cornelium a Lapide, Franciscum Titelmannum, Nicolaum Zegerum, aliosque Scripturæ interpretes tulit, hunc etiam Bukentopium excitavit, ut ambiguas vulgatæ versionis locutiones ad originales textus examinaret, & sensum determinaret. Ea vero loca in primo libro emendavit, quæ in vulgata ambigua, sed in Græco & Hebræo textu perspicua fuerunt. Existimavit enim Vulgatæ sensum, qui in originali textu non reperitur, non esse a Deo inspiratum, nec a Deo intentum. Prætermisit vero omnia loca, quorum ambiguitas ex originali textu tolli non potuit. Auctoritate enim Thomæ q. 4 de Potent. art. 4 nixus, *duos pluresque sensus, salva circumstantia literæ, Scri-*

Bb

pturæ

- ptura aptari posse, eosque genuinos Scripturae sensus esse, statuit. In Libro secundo evolvit varias ac dubias lectiones, quæ in Vulgatæ Latinis editionibus reperiuntur, quas ex originalibus linguis & Criticæ regulis ad certam & verosimiliorem lectionem reducit. Attingit itaque non solum illa loca, quæ a correctoribus jam emendata sunt, quorum correctionem prudenti iudicio peractam esse, ex originalibus linguis ostendit; sed etiam alia, quæ adhuc corrigenda sunt, exhibet, quæ tamen,*
- p. 127. *cum Luca Brugenſi scribens, non ea mente proponit, ut mutare aliquid aut præferre velit, sed quod multas varias lectiones & animadversiones, quas in Latinis vulgatæ editionis codicibus, & tractatoribus, atque etiam ex collatione cum originalibus textibus ipse invenit, & verisimilitudinem habere videntur, in medium proferat, iudicio sua Sanctitati, iisque, quos illa iterum committere possit, relicto. Hoc enim licitum esse, ex literis Bellarmini ad Franciscum Lucam 1 Nov. Anno 1606 datis probat, quod utilissimum sit, ut viri docti cum de variis lectionibus, tum de iudicio peritorum hominum admoneantur. Sic idem Cardinalis Capuz 6 Dec. Anno 1603 ad eundem Lucam scripsit: Scias velim, Biblia Vulgatæ non esse a nobis accuratissime castigata, multa enim de industria iustis de causis pertransivimus. Plura ejusmodi testimonia in Præf. p. 127 collecta sunt. Improbatur itaque noster Autor cum aliis Theologis Pontificiis P. Lorcæ sententiam L. I. c. 9 n. 8 scribentis: Est certum, quam certa sunt Theologica documenta, Editionem illam (Vulgatam nunc correctam) purissimam esse, & in ea restitutam esse veram lectionem, & omnimodam integritatem, adeo ut, si quis defectum vera lectionis in ea notaret, etiamsi non Interpreti, sed scriptoribus (puta amanuensibus, aut typographis) adscriberet, vel aliquam ex his lectionibus, quas correctæ hæc rejecit, veriores esse contenderet, TEMERARIUS ET AUDAX merito censeretur. Liber tertius tandem de Vulgatæ per Sixtum V Anno 1590 edita, nec non de Bibliis Vaticanis Clementis VIII, de Plantiniana, aliisque integro seculo hætenus recusis, agit. Monet Cl.*
316. *Autor, quod Sixtus V quamplurima quidem menda, quæ in Vulgatæ libros irreperant, sustulerit, sed absque notabili recurſu*

curfu ad textus originales, ut liquet ex Bulla editioni ista præfixa, quodque Sixtus imprimis studuerit, ut Vulgata Biblia ederet juxta lectionem tunc temporis magis communem, qua de causa permulta remanserint, quæ merito corrigenda visa sunt. De Clemente vero VIII refert, quod opus, a Sixto V inchoatum, magis perfecit, adhibitisque doctissimis Theologis permulta loca ad originales linguæ textus, aliasque legitimæ Criticæ regulas expensa restituerit, annisque post Sixtinam duobus, Anno nempe 1592 ediderit. Nullam tamen in utrisque Bibliis substantialem diversitatem, sed accidentalem ibidem tantum admittit, Sixtinamque nunquam in Ecclesiæ usum traductam, sed judiciose desertam esse ostendit. Ut vero pateat, in quibus locis Sixtina hodie rarissima a Clementina nunc communi discrepet, noster Cl. Autor illam cum bino Clementis exemplari, altero 1592, altero 1593 excuso, contulit, omnesque differentias, quas investigare potuit, adnotavit. Qua occasione simul advertit, quod prior Clementina Anno 1592 excusa, non in omnibus conformis sit, cum altera, quæ Anno 1593 typis Vaticanis impressa est, quodque prior hac secunda quoad prelum exactior sit; quamvis in utraque permulti novi typographi reperiantur. Præterea observavit, quod in secunda editione Clementis studio quædam mutata sunt, quæ in prima bene impressa videntur. Ut itaque Lector uno intuitu omnes locorum discrepantias inspicere possit, Cl. Autor eos ordine Biblico disposuit, tandemque reflexiones addidit, in quibus indicat, utra lectio, Sixtina, an Clementina, lectioni originalis linguæ magis convenire & præstare videatur, quamvis modernos Codices originalis linguæ unicam & infallibilem regulam & amissim esse, ad quam omnia vulgata loca expendenda & corrigenda sint, non asserere audeat, sed Romanæ Ecclesiæ ejusque visibilis capitis censuræ omnia sensa sua subjiciat. Ut de ejus methodo feliciter judicare queamus, specimina quædam addamus. Gen. III, 17 Vulgata legit: *maledicta terra in opere tuo*; quæ verba ex mente nostri Autoris duplicem sensum habere possunt: vel, ut terra ægre ac respective paucos fructus proferat, etiamsi multa in ea colenda opera

ra adhibeatur. Vel, maledicta erit propter opus tuum criminofum, quo me offendisti. Sed obfervat nofter Autor, quod in Chaldaeo, Arabico & Syro legatur בעבורך *baaburcha*, quod verti potest: *propter te*, vel *in transgreffione tua*, ut tranfultit Theodotion. Denique addit, quod Vulgatus Interpres in Hebraeo legerit vocem fimillimam בעבדך *baabudecha*. Sed quemvis concedamus, quod vulgatus & forte etiam LXX ita legerint, addendum tamen fuiffet, quod vocem in Hebraeo codice bene fcriptam male legerint. בעבדך *baabudecha* enim formam nominis apud Hebraeos non habet. Si effet nomen, legendum fuiffet בעבדתך *baabodatecha*, in ministerio vel opere tuo. Sic Exod. V, u legitur בעבדתכם *baabodatechem*, in ministeriis vestris, ab absoluto עבדה *aboda*, ministerium; fed forma עבדך *abud*, opus apud Hebraeos nunquam occurrit. Quoniam itaque haec forma Hebraeis non ufitata est, recte colligitur, tam LXX fenef, quam Vulgatam male legiffe, & pejus vocem vertiffe. Praeterea Vulgatam verfionem vere ambiguum effe, nifi ipfi lux ex Hebraeo codice praeferatur, praeter alia plura v. 3 Cap. VI Exod. evincit; legit ibi Vulgatus: *Nomen meum Adonai non indicavi ipsis*. Si verba vulgati fequaris, fenfus erit, quod nomen אדני *Adonai*, non revelatum fuerit; fi vero codicem Hebraeam infpicias, invenies, quod Deus dicat: *Nomen meum יהוה *Jehova* non indicavi eis*. Vulgatus vero loco nominis יהוה *Jehova* legit אדני *Adonai*, quia tam Iudaei, quam Christiani illo tempore, loco יהוה, in lectione nomen אדני fubstituerunt. Sic quando Job. II, 5 dicitur: tanges os ejus, non intelliges, utrum *os osfis*, an vero *os oris* fignificetur, nifi Hebraeam עצמו *os osfis* infpicias. Nec fenfum Vulgati Pf. XVIII, 14 capies, quando leges: *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero*. Latina enim Vulgati verba dabunt fenfum, quem Benedictus XII intendit, cum fuos confanguineos, qui ab ipfo promoveri cupiebant, repelleret, dicens: *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero*. Sed mei Genitivi cafum effe, & hunc fenfum referre: *Si mei h. e. בי in me non dominati fuerint, tunc immaculatus ero*, docet codex Hebraeus. Dubium, quod Interpretes Pf. XXXIX, 7

exerc-

exercuit, ita noster Cl. Autor solvit, ut Pauli verba Hebr. X, & corpus aptasti mihi, ex Græco LXX codice desumpta esse opinetur, qui loco כַּרִּיבָה *caribha*, perfodisti, legerit כַּלִּיבָה *killibha*, perfecisti. Sed quamvis admittamus, Paulum codicem LXX respexisse, dubitamus tamen, utrum illi senes aliter legissent. Videtur potius LXX senes easdem Hebræas literas præ oculis habuisse & legisse: אָזְנַיִם כַּרִּיבָה לִי *aves perfodisti*, h. e. aures excavasti, præparasti mihi; sed hanc phrasin per synecdochon de toto corpore intellexisse, & hoc sensu transtulisse: totum corpus præparasti, aptasti, perfecisti mihi. Sic non necesse est, ut LXX aliter legisse statuamus. Liceat subiungere, quod Cl. noster Autor in libro secundo ad Gen. III, 15 addit. Prolixus ibi est in asserenda Vulgati lectione: *ipsa* (Maria) *conteret caput serpentis*: tandem tamen luce veritatis coactus, ipse non solum fatetur, Romanam Ecclesiam hanc lectionem: *ipsa conteret*, non proponere tanquam de fide sit, neque alteram lectionem: *ipse conteret*, quam multi Patres, Samaritanus, Hebræus, versio Samaritana, Græcus, LXX & quædam editiones Vulgatæ approbant, damnasse, sed etiam ipse existimat, quod nullo modo negari possit, quod textus Hebræus huic lectioni vehementer favet: etenim (pergit ille) quicquid hic profert, masculinum est: Pronomen præpositivum הוּא *Hu*, quod per se valet *ipse*. Verbum חָשַׁב *Jaschubh*, quod masculinum est, non foemininum, ipsum denique Pronomen possessivum; nam non solum est in Hebræo: *Hu Jeshubbecha ros*, sed etiam sequitur ibidem אַתָּה תְּשׁוּבֵנוּ עַקֵּב *Atta teshubennu akeb*. *Tu conteres masculino calcaneum*, hoc est *conterere molieris*, seu *insidiaberis*; si enim de foemina diceretur, cujus calcaneo serpens insidiaretur, deberet in Hebræo esse הַתְּשׁוּבֵנָה *Teshubbenna*. Sed quamvis h. l. veritatem sequatur, eandem tamen Num. XX, 6 deserit. Verba enim Vulgati superflua, quæ etiam in multis Vulgatæ editionibus desunt, nec in Hebræo, LXX, Hieron. Chaldæo, Syro, Arabico &c. codice leguntur, & teste Francisco Luca ex epistola feriæ sextæ post Dom. III. Quadrages. desumpta sunt, olim in Hebræo textu adfuisse, sed forte uti alia plura excidisse, nullo antiquitatis

P. 132.

134-

135.

ra adhibeatur. Vel, maledicta erit propter opus tuum criminofum, quo me offendifti. Sed obfervat nofter Autor, quod in Chaldaeo, Arabico & Syro legatur בעבורך *baaburcba*, quod verti poteft: *propterea te, vel intransgreffione tua*, ut tranfultit Theodotion. Denique addit, quod Vulgatus Interpres in Hebraeo legerit vocem fimillimam בעבודך *baabudecba*. Sed quemvis concedamus, quod vulgatus & forte etiam LXX ita legerint, addendum tamen fuiffet, quod vocem in Hebraeo codice bene fcriptam male legerint. בעבודך *baabudecba* enim formam nominis apud Hebræos non habet. Si efferet nomen, legendum fuiffet בעבודתך *baabodatecba*, in ministerio vel opere tuo. Sic Exod. V, u legitur בעבודתכם *baabodatechem*, in ministeriis vestris, ab absoluto עבודה *aboda*, ministeriam; sed forma עבדך *abud*, opus apud Hebræos nunquam occurrit. Quoniam itaque hæc forma Hebræis non ufitata est, recte colligitur, tam LXX fenef, quam Vulgatam male legiffe, & pejus vocem vertiffe. Præterea Vulgatam verfionem vere ambiguum esse, nisi ipsi lux ex Hebræo codice præferatur, præter alia plura v. 3 Cap. VI Exod. evincit; legit ibi Vulgatus: *Nomen meum Adonai non indicavi ipsis*. Si verba vulgati fequaris, fenfus erit, quod nomen אדני *Adonai*, non revelatum fuerit; si vero codicem Hebræum infpicias, invenies, quod Deus dicat: *Nomen meum יהוה יהוה non indicavi eis*. Vulgatus vero loco nominis יהוה *Jehova* legit אדני *Adonai*, quia tam Judæi, quam Christiani illo tempore, loco יהוה, in lectione nomen אדני substituerunt. Sic quando Job. II, 5 dicitur: tanges os ejus, non intelliges, utrum *os osfis*, an vero *os oris* significetur, nisi Hebræum עצמו *os osfis* infpicias. Nec fenfum Vulgati Pf. XVIII, 14 capies, quando leges: *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero*. Latina enim Vulgati verba dabunt fenfum, quem Benedictus XII intendit, cum suos confanguineos, qui ab ipfo promoveri cupiebant, repelleret, dicens: *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero*. Sed *mei* Genitivi cafum esse, & hunc fenfum referre: *Si mei h. e. בי in me non dominati fuerint, tunc immaculatus ero*, docet codex Hebræus. Dubium, quod Interpretes Pf. XXXIX, 7

exerc-

exercuit, ita noster Cl. Autor solvit, ut Pauli verba Hebr. X, *et corpus aptasti mihi*, ex Græco LXX codice desumpta esse opinetur, qui loco כרישה *carisha*, *perfodisti*, legerit כרילה *killisha*, *perfecisti*. Sed quamvis admittamus, Paulum codicem LXX respexisse, dubitamus tamen, utrum illi senes aliter legissent. Videtur potius LXX senes easdem Hebræas literas præ oculis habuisse & legisse: *אזנים כרילה לי* *aures perfodisti*, h. e. aures excavasti, præparasti mihi; sed hanc phrasin per synecdochæ de toto corpore intellexisse, & hoc sensu transtulisse: totum corpus præparasti, aptasti, perfecisti mihi. Sic non necesse est, ut LXX aliter legisse statuamus. Liceat subiungere, quod Cl. noster Autor in libro secundo ad Gen. III, 15 addit. Prolixus ibi est in asserenda Vulgati lectione: *ipsa* (Maria) *conteret caput serpentis*: tandem tamen luce veritatis coactus, ipse non solum fatetur, Romanam Ecclesiam hanc lectionem: *ipsa conteret*, non proponere tanquam de fide sit, neque alteram lectionem: *ipse conteret*, quam multi Patres, Samaritanus, Hebræus, versio Samaritana, Græcus, LXX & quædam editiones Vulgatæ approbant, damnasse, sed etiam ipse existimat, quod nullo modo negari possit, quod textus Hebræus huic lectioni vehementer faueat: etenim (pergit ille) quicquid hic profert, masculinum est: Pronomen præpositivum הוּ *Hu*, quod per se valet *ipse*. Verbum חשב *schub*, quod masculinum est, non foemininum, ipsum denique Pronomen possessivum; nam non solum est in Hebræo: *Hu schubpecha ros*, sed etiam sequitur ibidem *אתה תשובנו עקב* *Atta schubpecha akeb*. *Tu conteres masculino calcaneum*, hoc est *conterere molieris*, seu *insidiaberis*; si enim de foemina diceretur, cujus calcaneo serpens insidiaretur, deberet in Hebræo esse *השתבחה* *Teschubhenna*. Sed quamvis h. l. veritatem sequatur, eandem tamen Num. XX, 6 deserit. Verba enim Vulgati superflua, quæ etiam in multis Vulgatæ editionibus desunt, nec in Hebræo, LXX, Hieron. Chaldæo, Syro, Arabigo &c. codice leguntur, & teste Francisco Luca ex epistola feriæ sextæ post Dom. III. Quadrages. desumpta sunt, olim in Hebræo textu adfuisse, sed forte uti alia plura excidisse, nullo antiquitatis

P. 132.

134-

135.

testimonio fultus, asserit. Ex his B. L. intelliget, quæ de reliquis sibi promittere potest.

*CORNELII ADAMI, V. D. M. DAMONENSIS ET
Schol. Rect. Observationes Theologico-Philologicae, quibus
plurima S. Codicis, Novi præsertim Fœderis, loca ex
moribus & ritibus diversarum Gentium
illustrantur.*

Groningæ, ex officina Jo. a Vessen, 1710, 4.

Alphab. 2 pl. 21.

Institutum, quod Cl. Autor inscriptione libri fatis diserte expressit, cum multis idem commune habet, qui jam pridem in eodem campo decurrerunt, quem adeo amplum esse constat, ut plura ingenia exercere possit. Horum itaque vestigiis ita insistit Rev. Autor, ut eorum laboribus, cum laude commemoratis, tempestive utatur, ea autem, quæ domestica lectio suggessit, sedulo symbolæ instar conferat, ac fontium imprimis habeat rationem, & idoneis veterum testimoniis, assertionibus suis plenissimam fidem faciat. Cumque id præcipue agat, ut ex variis gentium moribus, ritibus ac institutis utriusque Fœderi, speciatim Novo, lucem affundat, primum Caput introductionis fere loco esse jussit, qua ostenderet, magnam ex gentium consuetudinibus, cum Sacro Codice rite comparatis, utilitatem ad divinioris doctrinæ genus & ejus studiosos derivari. Atque id quidem cum testimoniis eruditissimorum Virorum v. c. Merici Casauboni c. V p. 138 de Enthusiasmo & Bynæi, tum rationibus confirmat. Hac enim ratione & veritatem Evangelicam ab empæctarum objectionibus & criminationibus vindicari, & Gentilium superstitiones everti, & gratiam divinam, in dissipatis pestulentissimorum errorum nebulis maxime elucescentem, magis magisque celebrari posse ostendit. Hinc explicat, quid rituum morumque nomine sibi veniat, & quid summatim in examinandis & ad usum sacrum accommodandis gentium ritibus observandum videatur. Capite II Persarum ritus eo animo ex veterum monumentis repetuntur, ut varia V. T. loca, ac speciatim Historia Estheræ,

non

non satis illustrata, amplioſorem lucem nanciſcantur. Totum itaque librum, qui ſub Eſtheræ nomine exſtat, ſecundum ordinem capitum & commatum perſequitur, &, quæ vel aliis vel ſibi in mentem venerint, diligenter, Briſſonio imprimis ad partes ſæpe vocato, commemorat. Cap. III varia Matthæi loca non tralatitè illuſtrat, v. c. 1. 18 vocem *συνελθεῖν*, quam ut profanos Scriptores de uſu rei Veneræ imprimis adhibuiſſe oſtendit, ita hanc ſignificationem nec hoc in loco amittere arbitratur. Poſtea vocem *παράδειγματιζειν*, qua vel prostitutionem ad ſupplicium & infamiam conjunctim, vel ad infamiam tantum ſignificari, cum Bynæo de Nat. I. C. lib. I c. 2 p. 197 ſq. exiſtimat. De Magis varia ex veterum & recentiorum obſervationibus affert. Inter cetera de pane *ἐπιτοῖον* tot eruditorum Virorum curas experto commentatur, eumque non de ſpirituſali, ſed corporali pane accipiendum, cum Cl. Marckio ſtatuit, cujus diſputationes de hoc argumento, quæ Exercitationibus ejus Juvenilibus inſertæ leguntur, rem ad liquidum perduxiffe profitetur. Obſervationibus in Matthæum ſubjunguntur annotata, quæ Actuum caput XVII, 16 ſqq. illuſtrant. Multa hic de urbe Athenienſium, ſuperſtitione eorum & ritibus ſacris leguntur, ab aliis quidem jam admonita, ſed a Cl. Autore non ſine induſtria & Lectoris voluptate in ſummam collata. Capite V analec̄ta Agoniſtica, ad phraſes poſſimum Paulinas illuſtrandas idonea, ſuppeditat, ac ſpicilegium quoddam poſt opimas meſſes, quas Duumviri præſtantiffimi Hier. Mercurialis & Petrus Faber, ac præter hos Jac. Lydius in Agoniſticis Sacris fecerunt, inſtituit. Nec deſiderabit fidem cordatus Lector: quamvis enim illorum, quos dixi, Virorum induſtriam vel nulla vel pauca veterum loca, quæ ad hoc argumentum pertinent, effugerint, recentiorum tamen Scriptorum lucubrationes, quas diligenti manu Cl. Autor evolvit, huic antiquitatis momento non contemnendam lucem foenerantur. Ceterum in Præfatione continuationem harum Obſervationum ſperare jubet Autor diligentiffimus, quæſi avidè excipient, quibus volupe eſt, præſtantiora eruditorum & antiquitatis intelligentium Virorum cogitata, ex diverſis iis-

p. ΠΟ.

346.

que

que majoris molis ac rarioribus scriptis in unum acervum congesta, legisse.

DE VOLSTREKTE BORGTOGT VAN DE SOONE

Gods &c.

h. c.

PLENARIA FIDEJUSSIO FILII DEI DEFENSA
a GERHARDO PERIZONIO, V. D. M.

Grotammerensi.

Amstelodami, apud Jacobum Borstium, 1710, 8.

Plag. 19.

Quamquam Theologi Reformati in articulo de satisfactione Christi, quod rem ipsam attinet, inter se consentiunt, magna tamen inter eos lis intercedit, utrum ea satisfactio melius appelletur fidejussio, an expromissio. Posterius defendit ante aliquot annos Vir Cl. Melchior Leideckerus, in libro de fidejussione Christi, quem ad reducendam pacem ecclesiasticam (ex hac enim scintilla bellum consari potuit) a se editum esse scribit. Cum vero in hoc libro Coccejus, Heideggerus aliique, qui contrariæ sententiæ favent, in numerum Socinianorum sint relati, Cl. Gerhardus Perizonius, Jacobi frater, virorum tantorum defensionem sibi suscipiendam duxit. In Præfatione optimum futurum fuisse dicit, si nomina fidejussionis & expromissionis nunquam a Theologis fuissent Theologiæ immixta, cum in sacris Litteris non reperiantur, & Divina satisfactio ab humana, sive hæc fidejussio sit, sive expromissio, multum differat, neutrique per omnia sit comparanda: ita enim absque dubio minus rixarum & cavillationum futurum fuisse. Sub initium tractatus conqueritur, multos reperiri ex ordine suo, qui arma, adversus alios hostes usurpanda, contra ipsos fratres convertant, qui viris pacificis, nullas aut levissimas ob causas nomina Socinianorum, Papistarum, Antinomorum atque similia objiciant, qui aliis pro autoritate terminos ac limites præscribant, quid quantumque dicendum sit, & gloriantur, se gerere bella Domini. Se quidem ore & animo as-

sentiri

P. 3.

33.

sentiri iis hypothesibus, e quibus Leideckerus tanta fiducia concludat, Christum appellandum esse expromissorem, sed videri tamen sibi, melius appellari fidejussorem. Hanc sententiam suam duobus potissimum argumentis probat. Primo expromissorem, quia obligationem plane in se receperit, solutione facta non liberare debitorem priorem, qui ipsa expromissione facta jam penitus ab obligatione liber sit, sed se ipsum: itaque sequi, ut Christus, si expromissor sit, non tam pro nostris debitis, quam pro suis, quæ nostri causa susceperit, sit passus. Deinde in sacris litteris peccata, quæ electis usque ad satisfactionem realem adherent, ipsis tribui, dicitur peccata ipsorum: quod fieri non posset, si Christus peccata penitus in se recepisset. Ad argumenta Leideckeriana Cl. Autor fusè satis respondet, quæ tamen omnia recensere nihil attinet, cum ipse rem totam in inani logomachia & problematibus quibusdam, quæ non magni sunt momenti, consistere agnoscat, promittens, se eos etiam, qui alteram sententiam amplectuntur, non minus amico vultu adspecturum. Quam ob causam etiam fatetur, orthodoxum esse Leideckerum, atque hunc tractatum non ideo scriptum esse, ut orthodoxia ejus in dubium vocetur, sed tantummodo ut fratrum orthodoxia contra ejus *aipeccatitas* vindicaretur.

P. 37.

44.

263.

298.

SACRA MORAVIÆ HISTORIA, SIVE VITA SS. CYRILLI & METHUDII, Welehradensum Archiepiscoporum, Moravia & universa pene Slavonia Apostolorum; Autore JOANNE GEORGIO STREDOWSKY, Proto-Notario Apostolico, Aurata Militiæ Equite, Sacri Palatii & Aulae Lateranensis Comite, nec non Paulowicij supra fluvium Beczvam Parocho.

Solisbaci, impensis Georgii Lehmanni, 1710, 4.

Alph. 3 pl. 4 una pl. figg. æn.

IN Romana Ecclesia a multis jam seculis in morem abiit, ut, qui supra vulgus saperent receptasque vel consuetudines vel doctrinas oppugnarent, non solum in hæreticorum haberentur numero; verum etiam igni nullo unquam tempore intermori-

turo irrevocabili addicerentur sententia. E contrario, qui vel per naturalem mentis imbecillitatem ac profectam inde superstitiosam credulitatem, vel per simulationem in quæstum comparatam, omnes intenderunt nervos ad propagandam vindicandamque religionem publicam, eos id præmii mansit, ut post fata Sanctorum titulo in Senatum cœlestis curiæ conscripti, supplici cultu dedicatisque templis ac feriis celebrarentur. Ad utram horum Sanctorum classem ii sint referendi, quos admodum Reverendus Autor hujus libri describit, aliorum esto judicium. Nos ejus opus, *acerbo*, ut in titulo scribit, *sudore collectum*, ad seculi IX historiam illustrandam non parum conferre ingenue confessi, in recensione ita versabimur, ut missis, quæ ad civilem pertinent historiam, Lectoribus indice quasi digito monstremus, quantos inde fructus percipere possint ecclesiasticæ historiæ studiosi. Nam per multa interferuit ad civilem Moraviæ atque Bohemiæ historiam spectantia, idque, ut in Præfatione ait, partim ea de causa, ut narrationes de Cyrillo & Methodio chronologico nexu concatenatæ solidius haberent fundamentum, partim ut diffusior illa veteris Moraviæ historia aliquid adjumenti afferret ei, qui Moraviæ Annales velit contexere. Quam ob rem in eadem Præfatione non solum reconset omnes Moraviæ historiæ scriptores, cum editos, tum ineditos, sed etiam alia adminicula ei, qui integram Moraviæ historiam componere in animum inducat, erudite præscribit. Ipsum Opus quinque absolvit Libris, horumque *primo* brevem Moraviæ descriptionem, populi mores, veterem ethnicismum, & quædam Christianismi initia complectitur. Olim enim Moravia Regnum erat, ex quo multis detractis partibus hodie Marchionatus Moraviæ reliquus est, qui

3. longitudine 25, latitudine 22 Germanica milliaria æquat. Regni olim metropolis erat Welehradium, urbs amplissima, ex qua nihil superest præter monasterium Cisterciensium, anno

4. 1204 conditum, cujus Abbatum exhibetur Catalogus. Interdum e terra eruuntur numi ita inscripti: MONETA CIVITATIS WELOGRODENSIS. Hodie metropolis est Olomucium, ac Pro-Marchionis munere fungitur Franciscus Josephus,

Lib. I Cap. I.

sephus, Comes ab Oppersdorf, cujus & antecessores nominatim indicantur omnes. Vetus Moravia quatuor potissimum idola coluit, Pierunum, Radagostum, Witslaum, & Krasopanim, Slavorum Venerem. Quorum Numinum figuras ari eleganter incisas Autor exhibet, de iisdemque totidem differit capitibus. Præ ceteris aspectu dignus videtur Pierunus, qui in manu dextra ferrum latum, vomeris instar, idque rubrum & quasi candicans gestat. Erat autem ferrum illud candens pro ritu explorandi reos scelerum. Nam in ejus Numinis luco & fano, qui criminis alicujus suspecti erant, candentis illius ferri contrectatione innocentiam suam solebant demonstrare: quem ritum apud Moravos jam Christianos remansisse usque ad ætatem Caroli IV Imperatoris, Noster manifestum reddit. Si quæras de ortu lucis Evangelii in Moravia, Noster existimat, primis statim temporibus eam hic illuxisse, cum e Pannonia & Norico, quæ Evangelium statim acceperint, facillimus fuerit in Moraviam transitus. Imo non dubitat, S. Laurentium, Episcopum Laureacensem, primum in Moravia tradidisse doctrinam Christi circa A. 47. Producit hinc Ambrosium, qui scriptis litteris Fridegildim Marcomanniæ Reginam ad Christianismum perduxerit, a qua maritus ipsius Rosmundus ad eandem religionem amplexandam fuerit permotus. Adducit etiam Hieronymi epistolam ad Fretellam Olomucensium Episcopum scriptam. Nihilominus Slavi, cum subegissent Marcomanniam, quicquid religionis Christianæ reliquum erat coloniarum per Regnum dispersione opprimebant. Postea tamen Carolus M. armorum vi Samoslaum, Moravorum Regem, ad amplectendam Christianam religionem adegit, ejusdemque consilio multi doctores in Moraviam missi, quos inter Arno, Godvinus & Urolphus fuere. Horum postremus Laureacensis fuit Archiepiscopus & Moravorum Metropolitanus, anno 826. Nec parum successit religionis sanctioris propagatio sub Regibus Mogomiro I & Brynnone. Quanquam hoc tandem in exilium acto, Mogomirus II, factiosorum gentilium procerum sententia Rex constitutus, gentilia Numina eorumque cultum denuo instauravit. Tandem vero A. 856 in

Cap. 5.

9.

10.

11.

12.

- Moraviam ex Græcia venerunt Cyrillus atque Methodius, sive, uti semper a Nostro vocatur, Methudius. De his uberius agitur Libris sequentibus, & quidem secundo Libro de patria eorum, & apostolicis inter gentes Slavorum operibus. Nati sunt hi fratres Thessalonicæ, Cyrillus quidem intra annum 813 & 818, Methudius brevi post eum. Patrem nacti sunt Constantinum, Virum illustrem, cujus nomine & natu major, nempe Cyrillus, fuit insignitus, quod, cur postea mutaverit, rationem infra audiemus. Ambo fratres Constantinopoli a S: Methodio Patriarcha sacerdotali honore aucti sunt. Quidam etiam putant, fuisse eos monachos Ordinis S. Basilii: sed horum sententiam Noster convellit, docetque, eos ab eodem Methodio ad Gazaros convertendos emissos Slavonicam addidicisse linguam, eosque non solum ad Christianismum perduxisse, sed & istam in linguam transfulisse Evangelium. Iidem hi fratres paulo post Bulgariz intulerunt lumen Evangelii, & hac quidem occasione. Cum Bogoris, Bulgarorum Regis, soror adhuc Constantinopoli captiva, fratri suo redderetur, ipsa jam Christiana, secum in Bulgariam duxit Cyrillum & Methodium. Sed nullis ii adhortationibus Regis animum expugnare potuerunt, donec morbo & publica annonæ penuria permotus votum faceret, se his malis liberatum Christo nomen esse daturum. Verum cum hoc promissum Rex non servaret, Methodius pingendi artem egregie doctus, judicio extremo graphice depicto, ita perterruit Regem, ut statim se sineret baptizari. Postea hi fratres ad Dalmatas & Croatas transeuntes perfece-
 runt, ut Budimirus Rex Christo & ipse nomen daret, & subiectum sibi populum adduceret. Hinc a Moravis invitati brevi post, quam una cum lipsanis S. Clementis Welehradium pervenissent, Radislaum Regem ejusque nepotem Suatophucum cum primoribus Regni Welehradenfisibusque civibus baptizarunt. Eademque in urbe Scholas instituerunt, in quibus Cyrillus suos, quos Slavorum in gratiam invenit, characteres, qui hinc hodiernum Cyrillici vocantur, tradidit. Quod genus literarum, nec non Bucovica literatura, ab Hieronymo inventa, a Nostro explicatur, certumque tempus statuitur, quo
 in

in Moraviam Cyrillus venit cum Methodio, nempe annus 856. Cum igitur felix esset novæ religionis progressus in Moravia, & Lib. II Cap. 7.
 idola ubique dejecterentur, factum est, ut Ecclesia Wlehradensis 8.
 Cathedralis dignitatem acciperet, ejusque Præsul constitueretur Cyrillus, uti Olomucensis Methodius. Hi non modo
 divina officia Slavonico idiomate persolvunt, sed Cyrillus Bi- 9.
 blicia universa eadem lingua interpretatur & publicat. Inter
 hæc hoc fratrum par in Russiam abit, & Russos ad suam reli-
 gionem convertit, unde hodiernum eorum memoria apud
 Russos quotannis d. 10 Martii celebratur. Inde in Moraviam
 reversus, Borivogium Bohemiarum Ducem, cum Regis Moraviæ 10.
 hospes esset, itidem convertunt, eaque re etiam Evangelio in
 Bohemia pandunt aditum. Ceterum cum Apostoli hi apud
 Nicolaum I Papam ob sermonis vulgaris in sacris usum accu- 12.
 sati essent, illi Romam evocati Papæ rationem facti sui reddere
 conantur. Verum cum Papa eos non audiret, finem contro-
 versæ fecit audita de cælo vox : *Omnis Spiritus laudet Domi-
 num, & omnis Spiritus confiteatur ei.* Quo facto Slavis vernacu-
 læ linguæ usum in sacris Papa indulxit, simul Cyrillum Wleh-
 radensium creans Archiepiscopum. Hujus Papæ successor Ha-
 drianus II hosce fratres universæ gentis Slavonicæ Apostolos
 constituit & in Moraviam remittit. Sed Cyrillus quidem hinc
 ob bellum domesticum in Bohemiam se recipit, ibique Scho-
 las instituit, & hyperdulan. Mariæ Bohemis tradit. Noster
 animadvertit, Bohemos contractis atque conflatis falsorum
 Nummorum simulacris, Mariæ imaginem, quæ hodieque superest
 Boleslaviz, inde fieri & procudi curasse. Tandem Cyrillus de
 instanti morte divinitus præmonitus Romam petit, in Pontifi-
 cisque manus Archipræsulatus sui insignia deponit, quæ Ha-
 drianus Papa contulit Methodio. Paulo ante ipsius mortem
 id contigit, quod in causa est, ut hodie non Constantini no-
 mine, quod tamen per omnem vitam, dentis aliquot hebdo-
 madibus, gessit, sed Cyrilli appelletur. Nimirum quia sem-
 per singulari affectu ferebatur in Cyrillum Alexandrinum, cu-
 jus etiam libros in Slavonicam linguam convertit, factum est,
 ut die huic Cyrillo sacra, quæ in Ecclesia Lætina d. 28 Januarii

- celebrabatur, cum Constantinus noster eum mane suppliciter imploraret, Sanctus hic Cyrillus, cœlestis lucis fulgore conspicuus, suo se clienti conspiciendum præberet, suavique solaretur alloquio: *Effet bono animo, post 40 dies tempus migrationis ex hac solitudine ad æterna premia futurum sciret: ante tamen obitum, suam CYRILLI sibi imponeret nomen.* Ex eo tempore concessu Papæ nomen assumfit Cyrilli, quo adhuc vocatur. Etiam prædicto tempore mortuus Cyrillus Romæ magnifice sepelitur, anno 873, ut Noster contendit. Ad ejus successorem Methodium Joannes VIII Papa mittit litteras, quibus revocat privilegium illud Slavis concessum, divina officia celebrandi in lingua sua. Immo cum Methodius videretur obsequium huic mandato detrectare, parum abfuit, quin pro hæretico condemnaretur. Papa enim rursus scripta ad eum epistola ei interdicit, ne porro missas cantet in lingua barbara. Quæ Papæ sententia deinceps confirmata est in Moravia, & usus patriæ linguæ in sacris abolitus. Tandem post multas molestias, quas Rege Moraviæ Suatobogio Methodius pertulit, vitæ satur & mortem suam ex apparitione Cyrilli fratris prænosens, Romam concessit, ibique paucos post dies mortuus nonagenarius, eodem, quo frater, conditus est tumulo. Quæ miracula circa Cyrillum ac Methodium Deus sit operatus, quæque patrarint ipsimet, singulari capite Autor noster exponit. An autem *miraculum* hoc loco Synonymum sit *fabula*, uti apud Livium lib. I cap. 4 & Gellium lib. IX cap. 4, cordatiores judicent Lectores. Sequenti Seculo anno 914 & Cyrillus & Methodius canonizati sunt a Joanne X Papa, uti Autor noster capite I libri V exponit, quò libro tractat, quicquid post Methodii obitum in Moravia accidit usque ad sedis Episcopalis Olomucio factam restitutionem. Subnectit varia monumenta, quibus antiquitates monasteriorum aliquot in Moravia illustrantur. Atque hæc est totius Sacræ Moraviæ facies: nisi quod addendum est, pleraque probari ex scriptoribus junioribus. Unde non mirum, si Lectori minus credulo non pauca fabulis, quam vero, videantur similia. Certe difficillima concocta est narratio de Clementis I Papæ reliquiis a Cyrillo
- Lib. III.
Cap. 8.
- 9.
- Lib. IV.
Cap. 8.
- 9.
- p. 583 sqq.

a Cyrillo inventis miraculo inaudito: & complures hujus generis. Ceterum ex hoc libro inter alia & hoc annotari meretur, quod, cum Suatoplucus Moraviæ Rex Borivogii Bohemix Ducis filiam Ludomiram sibi desponsatam per legatos domum esset ducturus, sponsa a Bavaris intercepta, natum inde sit proverbium vulgari sermone tritissimum: *Wer das Glück hat / führt die Braut heim* id est, *cui fortuna favet, ei sponsam licet domum ducere.* Ad Academicas antiquitates pertinet, quod Methodius A. 876 Academiam scribitur condidisse Budecii, oppido tribus miliaribus a Praga distanti. Ad ecclesiasticas vero referatur, quod anno 965 Micislaus, Polonorum Dux, Christianus factus & baptizatus est d. 5 Martii, quæ illo anno erat Dominica quarta Quadragesimæ, dicta Lætare. Quo facto edixit, ut omnes a proxima Martii septima die, idolis contractis, & in lacubus aut aquis submersis, simul & lapidibus obrutis, baptizarentur, addito metu publicationis bonorum & exilii. Itaque omnes baptismum suscipiunt & idola dejiiciunt, Deosque hastilibus affixos per vicos ferunt, ac deinde in aquas præcipitant. Unde mos ille etiamnum in Silesia, Polonia, & alibi obtinet, ut pueri puellæque Dominica Lætare idolum quoddam fabrefactum extra mœnia portent, & in aquam projicientes demergant. Idem apud Moravos adhuc observatur, hoc tamen discrimine, ut Moraviæ adolescentulæ Dominica Quadragesimæ quinta, quam *Dominicam mortis* vocant, ludicram illam cerimoniam peragant. Nec denique Lectori ingratus esse potest Catalogus Regum Moraviæ & Episcoporum Olomucensium, quorum hic Capite 12, ille decimo Libri V exhibetur.

SERVATI LUPI, PRESBYTERI ET ABBATIS Ferrariensis, Opera. STEPHANUS BALUZIUS collegit, emendavit & notis illustravit. Editio secunda, ab ipso BALUZIO aucta atque emendata.

Antwerpia, apud Jo. Fridericum Gleditschium & Fil. 1710, 8. Alph. 1 pl. 13.

Ste-

- celebrabatur, cum Constantinus noster eum mane suppliciter imploraret, Sanctus hic Cyrillus, coelestis lucis fulgore conspicuus, suo se clienti conspiciendum præberet, suavique solaretur alloquio: *Esset bono animo, post 40 dies tempus migrationis ex hac solitudine ad æterna premia suorum sciret: ante tamen obitum, suum CYRILLI sibi imponeret nomen.* Ex eo tempore concessu Papæ nomen assumpsit Cyrilli, quo adhuc vocatur. Etiam prædicto tempore mortuus Cyrillus Romæ magnifice sepelitur, anno 873, ut Noster contendit. Ad ejus successorem Methodium Joannes VIII Papa mittit litteras, quibus revocat privilegium illud Slavis concessum, divina officia celebrandi in lingua sua. Immo cum Methodius videretur obsequium huic mandato detrectare, parum absuit, quin pro hæretico condemnaretur. Papa enim rursus scripta ad eum epistola ei interdicit, ne porro missas cantet in lingua barbara. Quæ Papæ sententia deinceps confirmata est in Moravia, & usus patriæ linguæ in sacris abolutus. Tandem post multas molestias, quas Rege Moraviæ Suatobogio Methodius pertulit, vitæ sature & mortem suam ex apparitione Cyrilli fratris prænosceus, Romam concessit, ibique paucos post dies mortuus nonagenarius, eodem, quo frater, conditus est tumulo. Quæ miracula circa Cyrillum ac Methodium Deus sit operatus, quæque patrarint ipsimet, singulari capite Autor noster exponit. An autem *miraculum* hoc loco Synonymum sit *fabula*, uti apud Livium lib. I cap. 4 & Gellium lib. IX cap. 4, cordatiores judicent Lectores. Sequenti Seculo anno 914 & Cyrillus & Methodius canonizati sunt a Joanne X Papa, uti Autor noster capite I libri V exponit, quæ libro tractat, quicquid post Methodii obitum in Moravia accidit usque ad sedis Episcopalis Olomucio factam restitutionem. Subnectit varia monumenta, quibus antiquitates monasteriorum aliquot in Moravia illustrantur. Atque hæc est totius Sacræ Moraviæ facies: nisi quod addendum est, pleraque probari ex scriptoribus junioribus. Unde non mirum, si Lectori minus credulo non pauca fabulis, quam vero, videantur similiora. Certe difficillima concocta est narratio de Clementis I Papæ reliquiis a Cyrillo
- Lib. III.
Cap. 8.
- 9.
- Lib. IV.
Cap. 8.
- 9.
- p. 583 sqq.

a Cyrillo inventis miraculo inaudito: & complures hujus generis. Ceterum ex hoc libro inter alia & hoc annotari meretur, quod, cum Suatoplucus Moraviae Rex Borivogii Bohemiae Ducis filiam Ludomiram sibi desponsatam per legatos domum esset ducturus, sponsa a Bavaris intercepta, natum inde sit proverbium vulgari sermone tritissimum: *Wer das Glück hat/ führt die Braut heim/* id est, *cui fortuna, favet, ei sponsam licet domum ducere.* Ad Academicas antiquitates pertinet, quod Methodius A. 876 Academiam scribitur condidisse Budecii, oppido tribus miliaribus a Praga distanti. Ad ecclesiasticas vero referatur, quod anno 965 Miecislaus, Polonorum Dux, Christianus factus & baptizatus est d. 5 Martii, quae illo anno erat Dominica quarta Quadragesimae, dicta Lætare. Quo facto edixit, ut omnes a proxima Martii septima die, idolis confractis, & in lacubus aut aquis submersis, simul & lapidibus obrutis, baptizarentur, addito metu publicationis bonorum & exilii. Itaque omnes baptismum suscipiunt & idola dejiciunt, Deosque hastilibus affixos per vicos ferunt, ac deinde in aquas præcipitant. Unde mos ille etiamnum in Silesia, Polonia, & alibi obtinet, ut pueri puellæque Dominica Lætare idolum quoddam fabrefactum extra mœnia portent, & in aquam projicientes demergant. Idem apud Moravos adhuc observatur, hoc tamen discrimine, ut Moraviae adolescentulae Dominica Quadragesimae quinta, quam *Dominicam mortis* vocant, ludicram illam cerimoniam peragant. Nec denique Lectori ingratus esse potest Catalogus Regum Moraviae & Episcoporum Olomucensium, quorum hic Capite 12, ille decimo Libri V exhibetur.

SERVATI LUPI, PRESBYTERI ET ABBATIS Ferrariensis, Opera. STEPHANUS BALUZIUS collegit, emendavit & notis illustravit. Editio secunda, ab ipso BALUZIO aucta atque emendata.

Antwerpiae, apud Jo. Fridericum Gleditschium & Fil. 1710, 8.
Alph. I pl. 13.

Ste

Stephanus Baluzius, Vir tot monumentis aternitate dignis clarissimus, primam horum operum editionem publicarat Parisiis A. 1664. Nunc ejusdem cura auctior ea apud nos prodit, digna cujus recensioem faciamus paulo accuratiorem. De Lupi quidem ipsius Operibus nihil dicturi, nisi quod dicendi genere utatur non ineleganti, in ipsis vero sententiis Augustino se affixum esse satis prodat, Editoris notas paulisper perlestrabimus. Lupi autem monumenta, quae hoc volumine continentur, isthaec sunt: *Epistola 130, Canones Concilii Vernensis*, quorum autorem esse Lupum, non solum ex ejus Epistola 42 probat Baluzius p. 472, sed ex stylo, quem subinde cum Epistolis ejus contendit, *Liber de tribus questionibus*, scilicet, de libero arbitrio, de praedestinatione, & de valore sanguinis Christi, quem eundem Lupo Annotator firmis argumentis asserit, *Collegianum de tribus questionibus*, iisdem nimirum, quas modo memoravimus, *Vita Sancti Maximini, Episcopi Treverensis*, quam tamen fabulis foede contaminatam esse, passim in notis ostenditur, *Vita Sancti Wigberti, Abbatis Frislarientis*, de qua haud dubie idem ferri debet judicium, *Hymnia duo ac totidem hymni in solemnitate Sancti Wigberti*, quaequam postrema haec scripta Lupi esse, non constet certo aliquo argumento. Progredivimur itaque ad doctissima Baluzii annotationa, in quibus primum Lupi vitam describit p. 326 seq. Deinde sparsim quaedam affert pro Ecclesiae Gallicanae libertate. Ut cum p. 381 observat, olim Romani Pontificis auctoritatem rarius ab Episcopis Gallicanis imploratam fuisse, plus valente auctoritate Regia. Sic p. 342 seqq. docet, monasteriorum libertatem Lupi reo pependisse ex nutu Principum, & Regiae auctoritati ea immediate subjecta fuisse. Adde p. 369 seqq. & 386. Reges jure regio Episcopatus concessisse, ostendit p. 415 sq. & Baronium Regis auctoritatem in Ecclesia oppugnantem p. 418 reprehendit. Porro haud pauca profert, quae ad locupletanda Glossaria mediae aetatis faciunt. *Brevia* id aetatis vocabantur, quae nunc vocamus inventaria p. 330, unde & *abbreviatores* dicti. *Armarium* significabat bibliothecam p. 351, *curia* Ecclesiam, ad quam quis erat ordinatus p. 363, *comitatus* pagum p. 370, *tractoria* epistolam, cujus beneficio Missi suscipiebantur

tur & pensitationem tributumque accipiebant p. 400, *balulus*
 præceptorem regie juventutis p. 401, *præceptum* diploma regi-
 um p. 404, *Traditor* sacrarum Litterarum interpretem & do-
 ctorem p. 490. Præterea plurima scitu digna ubique notis in-
 sperfa sunt, ex quibus nonnulla delibabimus, quæ Lectorem ad
 librum ipsum perlegendum invitare posse videntur. Trala-
 titiæ, de conjugio Eginhardi cum Imma Caroli Magni filia,
 narrationi fides adstruitur p. 331, 333, 334, 335. In primitiva Ec-
 clesia nullum Presbyteros inter & Episcopos discrimen fuisse,
 tradit Baluzius p. 367 sq. Veterum nimiam vitæ monasticæ æsti-
 mationem cum Erasmo notat p. 378. Veterum opinionem exi-
 stimantium, actum profus esse de salute ejus, qui vel unguis
 summo perstringere auderet bona monasteriorum, false ridet
 p. 395. Jam Lupi ævo Curiam Romanam muneram fuisse
 avidissimam, nihilque apud eam obtineri potuisse gratis, ad-
 eoque omnia Romæ fuisse venalia, (utimur hic, ut & in ceteris
 plerisque, ipsius Baluzii verbis,) refert p. 403. Bedam esse
 verum Autorem Commentarii in Epistolas Pauli, sub ejus
 nomine vulgati, probat p. 406. Illud Christi: *Pasce oves*
meas, ex consensu veterum, æque pertinere ad Episcopos
 omnes, qui Vicarii Petri vocari soliti sint, demonstrat p. 428.
 Denique facta medio ævo anilia miracula in vitis Sanctorum in-
 genue agnoscit p. 492 sq. Ceterum cum celeberrimus Balu-
 zius interdum etiam emendandum sibi sumserit Lupum, non
 videtur alienum hoc loco quædam annotare, quæ ipsiusmet
 eruditissimi Viri aliorumque judicio permittimus lubentes.
 Nimirum Epist. 35 Lupus Ebrardum exhortatur gravissime,
 ut Christiana in virtute in dies proficiat, summaque intentione
 nitatur, ut laboriosius Deo militans ab eo gloriosius corone-
 tur. Retulimus ipsa Lupi verba. Tum allato Davidis dicto
 sic pergit: *Falta cogitatum tuum in Domino, ut ab eo nitori-*
ment a perpetuo felicia & feliciter perpetua consequaris. Diserte
nitoremmenta in MS. codice legi, testatur Baluzius p. 383, no-
 vumque vocat vocabulum, quo Lupus significari velit *nitorem*
mentis. Nos ei vix subscribimus, sed ductum litterarum se-
 cuti orationisque seriem, legendum arbitramur *incrementa*.

Nam & paulo post Lupus addit : *salusiferis quotidie crosas virtutibus. Epistola 127* hæc leguntur : *Quia non misisti equum, nec idoneum, (scilicet equum,) qui me exolverim ferret, habebam (ipsemet,) navi ad vos cursum tenebo.* Baluzius p. 464 fatetur, in MS. esse *me exolverim*. Unde fecit *me exolverim*. Verum nec uspiam id vocabulum reperitur, & sensus indubie, quem ei dat Bahzius, huc quadrare haud videtur. Legendum arbitramur *me solurim*. Noti quippe sunt *equi solurarii*, & Plautus *Asinar. act. III sc. 3 v. 115* meminit *equi solurarii ha-*
dissantis, id est, ut versu proxime precedenti declaratur, *incedentis*. Porro cum Cl. Baluzius p. 484 monet, in Lupi de tribus quaestionibus libro p. 211 legendum esse : *Scire eum, (pro Deum,) scilicet Diabolum, quod si comedissent (protoplasti,) mox aperirentur oculi eorum, simile sive diis existerent.* Sed hic quidem haud dubie nihil immutandum. Eadem enim verba reperias *Genes. III, 5*, quo Lupus respexit : *Scit enim Deus, quod, in quocunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, & eritis sicut dii.* Postremo illud addimus, cum in multis Epistolis, ut p. 191, 182, 180, 178, 172, 173, 169 & alibi in hac editione legatur *Reverentissimus* Praeful, non injuria nos dubitare, an forte rescribendum sit *Reverendissimus*, quod & convenientius est, & ab ipso Lupo adhibetur in prooemio ad Vitam Sancti Wigberti p. 292.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΔΟΥΚΙΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΩΣ ΒΙΒΛΙΟΝ.

h. e.

DIONYSII LONGINI DE SUBLIMITATE LIBEL-
lus, cum Praefatione de vita & scriptis LONGINI,
notis, indicibus & variis Lectionibus.

Oxoniz, e theatro Sheldoniano 1710, 8 maj.

Plag. 15.

Quanvis Longinus, Rhetor veteri memoria praestantissimus, nec posteritati minus commendatus, plurimorum industriam expertus sit; optimo tamen consilio Cl. Hudsonus, quem suspicamus Editorem, repetitis curis eum dignum judi-

judicavit, additurus ea, quæ *Fr. Roborcelli* Basileæ MDLIV (ita enim legendum est, cum Præfatio nostræ editionis, typographi erroræ, MDCIV exhibeat) *Pauli Manutii* MDLV Venetiis, *Fr. Porti* MDLXIX Genevæ, *Gabr. de Petra* ib. MDCXII, *Gerhardi Langbani* MDCXXXVII Oxoniæ, alteriusque Bononiæ MDCXLIV, *Tan. Fabri Salmurii* MDCLXIII, ac denique *Jacobi Tollii* Traj. ad Rhen. MDCXCIV, edentium industriam effugerant. Eo autem consilio negotium hoc aggressus est Cl. Editor, ut contextus Græcus non minus quam Latina versio castigatius & correctius prodiret. Hinc præter impressa typis exempla Longini omnia, quæ quidem alicujus notæ sint, Cod. MS. e Bibliotheca Viri Celeb. Jo. Mori, Episc. Eliensis, consuluit & collectas ex eo Lectiones variantes ad calcem ipsius libelli rejecit. Versionem textui Græco substratam passim correxit, ac otiosis verbis resectis, ad Græcum textum propius accedere jussit, in notis autem textui subjectis iisque paucis & brevibus id egit, ut lectioni receptæ sua consistere posset ratio. Accedunt tres Indices novi, quorum primus Verborum, secundus Rerum, tertius Autorum habet rationem, atque hi interdum prolixiores exhibent observationes a ceteris Interpretibus maximam partem allatas, quas paginarum angustia in opere ipso non capiebat. In Præfatione vita Longini summatim commemorata ejusdemque scripta Langbani potissimum verbis, quæ interdum novis Cl. Editoris observationibus distinguuntur, ordine recensentur, iis non neglectis, quæ Langbani effugerant. Sunt autem hæc : τὰ περὶ Ζενοφῶντος, Τέχνη Ῥητορικὴ, si hæc ejus est, Ὀδὰς αὐτοῦ, Φιλολόγοι, εἰς τὴν τέχνην Ῥητορικὴν Ἐπιμολύσις, περὶ Μέτρων, cujus partem ex Bibliotheca Vaticana descriptam Cl. Editor exhibet, quæ tamen ut & cetera ab impressis Hephæstionis Schokiis parum admodum discrepare candide fatetur. Hic illud monendum ducimus, quod Tollius in Præfatione ad suam Longini editionem illa περὶ τῶν μέτρων ac præterea Lexici cujusdam Sacri ἀνάδοτα in Insignibus Itineris Italici editurum se receperit, quod tamen factum esse non deprehendimus. Præfationem excipiunt veterum & recentiorum de Longino judi-

cia ac testimonia, inter quæ legimus Libaniamum, quod ad Orationem Longini de Odenatho pertinet, ex epistola quadam ejus MS. depromptum, quod partim in Præfatione partim inter judicia affertur, sed posteriori quidem loco accuratius. Illis recentiorum testimoniis addi forte poterat Costarii judicium finistrum sed iniquum, quod in Apologia ejus adversus Giracum legitur p. 88. Hoc se ex parte probavit Bælio Tom. III Dictionarii p. 2881 not. Vicissim præclare de Longino sensit Illustris Huetius, id quod vel ex singulari ejus dissertatione, quæ Longini de verbis Mosaicis: *Fiat lux, & facta est lux* illustrat, satis apparet. Legitur ea in Cl. Clerici Tomo X Bibl. Select. p. 211 sq. Dignus quoque erat Henricus Valefius, qui ad Eusebii Hist. Eccles. p. 121 consuleretur. Ceterum eodem fere tempore, quo ista editio ad nos fuit delata, V. C. Conr. Sam. Schurzleischii τὴ μακροτέρῃ notæ & animadversiones eruditæ in eundem Longini libellum Cl. Fratris cura in lucem Wittebergæ forma quarti ordinis prodierunt, quæ, ut cetera taceamus, eo se imprimis nomine commendant, quod beneficio Codicis MS. in Bibliotheca Mediolanensi Ambrosiana obvii & a Tollio neglecti, variis locis non contemnendam lucem subinde affundunt. Inscriptio Programmatica a V. C. Henr. Leonhardo Schurzleischio editi, quod hanc commentationem complectitur, ita habet:

*DIONYSIUS LONGINUS ΠΕΡΙ ΤΥΟΤΕΣ ΑΔ
fidem Codd. a Jac. Tollio omifforum, recensitus,
notisque e schedis B. Fratris auctus.*

Vitembergæ, typis Christiani Schrœdteri, 1711, 4.

Plag. 10.

EX Proœmio intelligas, B. Schurzleischium Longini libellum ad fidem Codicis MS. Bibliothecæ, quæ Mediolani est, Ambrosianæ, illiusque in charta bombycina manu sat antiqua non indiligenter exarati, ac inter MSS. lit. N, n. CXCVI signati, recognovisse, ac præterea editionem Pauli Manutii Venet. MDLV curatam, & cum Tollio tum ceteris Longini Editoribus neglectam solícite contulisse, atque adeo his præfidiis potissimum

tissimum instructum eas animadversiones fugitivis schedis commisisse, quæ nunc primum Cl. Fratris cura in lucem communem exiverunt. In Præfatione extrema commemoratum quoque est, Autorem vitæ Apollonii (cujus locus Editoris Angli industriam non effugit) Longinum ἐν τοῖς Φιλαλόγοις laudari, qui liber idem forte sit atque alter, quem περὶ τῶν Κριτικῶν eum inscripsisse veteres testentur. Ipsa commentatio in certa capitæ est distincta, in quorum primo de Terentiano, cui Longinus operam hanc inscripsit, monetur, nomen ejus in MS. Ambros. per Ποσύμιον φλωρεντιανὸν exprimi, ex quo conjecturam fecit B. Vir, legendum esse Ποσύμιος φλ. Τερεντιανέ· mavult enim Ποσύμιος quam Ποσύμιος, quoniam Ποσύμιος prænomen, Ποσύμιος autem gentis nomen esse, ex veterum monumentis patet. Postea de Rhetoribus & Sophistis nonnulla admonentur, & Rhetor quidem in jure eum notare dicitur, qui Rhetoricam, Sophista autem, qui Dialecticam discipulis tradiderit. Quæ Sectione I libelli Longiniani verba leguntur, ἐκ ἐξ ἐνὸς εἰδ' ἐκ δύο, ea ex MS. Ambros. exhibentur ita, ἐκ, εἰδ' ἐκ δύο h. e. vix, aut ne vix quidem, ex duobus membris, ut duæ voces ἐξ ἐνὸς e glossa videantur. Cap. II ΒάθηⓄ. sūt limitatem dictionis exprimere ex veteribus ostenditur. Sect. II legitur, ὡς επικινδυνότερα αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν, ubi Cod. Ambros. legit αὐτὰ, quod expressit etiam T. Faber, & Noster tuetur. Sectione III quidam veteris Tragici versus leguntur, quos ita putat restituendos :

Ἦκω λυπῶν τε Θρακίαν καὶ Στρυμόνα

Ἦκω δ' ἀήμας ἐξέμην πρὸς ἕρανόν,

Ἐμὲ δὲ πρῶταῖς πείθειδ' Ἠφαίστω κράτῃ.

Ἦν τῆμᾶ ἐξίωσι αὐλητηρεῖς.

Δειλοῖς τε Διητοῖς τέτ' ἀν' ἢ διὰ ΦρονίδῃⓄ.

Sect. VII pro Παντασίαν ἔχοντα Cod. Ambros. legit Παντασίαν ἔχει δὴ, quod priori omnino putatur præferendum. Sect. VIII pro ταῦτ' ἀμφω Ambros. habet ταῦτ' ἀφω, Noster legit ταῦτ' ἀφίσι. Omittimus ceteras, liberali & erudita manu congestas, & partim ἀγχινοία Critica partim lectione veterum se commendantes observationes, quæ nunc Longi-

num sibi vindicant, nunc obscure dicta illustrant; nunc aliis Autoribus lucem affundunt, v. c. Dioni, Chrysofotomo, Suidæ &c. qui passim corriguntur. Imprimis autem in veterum Poetarum versibus, qui luxati videbantur, restituendis eruditam operam B. Vir collocavit.

*HISTORIA INSECTORUM; AUTORE JO-
ANNE RAJO, Collegii S. Trinitatis apud Canta-
brigienses & Societatis Regiæ olim
Socio.*

Londini, impensis A. & J. Churchill, 1710, 4.

Alph. 2 plag. 7.

In eleganti hoc Opere posthumo, summa cura maximoque labore congesto, & Regiæ Societatis Londinensis jussu edito, nihil desideratur, quod singularum, quæ in insectis occurrere possunt, specierum descriptiones, locum natalem, & proprietates concernit. Insecta autem illa animalia audiunt, quorum corpus incisuris, aut in parte tantum supina, aut in prona præcingitur; eorumque summa genera ex Prolegomenis Auctoris cum L. B. jam communicabimus. Insecta scilicet sunt vel *αμεταμόρφοτα*, quæ nullam subeunt formæ mutationem, vel *μεταμόρφομενα*, quæ formam mutant. Insecta *αμεταμόρφοτα* vel sunt *ἀποδα* seu pedibus carent, vel pedata, ex quibus nonnulla pellem aliquoties mutant. *Ἀποδα* dantur vel terrestria, quæ modo in terra nascuntur, ut lumbrici terrestres, modo in intestinis generantur non minus hominis, quam aliorum animalium, vel aquatica, modo majora, eaque vel teretia, ut medicinalia, seu hirudines, vulgaria subnigra, & marina cinerea, vel lata & tenuia, modo minoria, quæ itidem vel teretia, nigra aut rubentia, vel lata. Pedata vero dividi possunt pro pedum numero in hexapoda, octapoda, *ἑξαπόδα καὶ οκτώποδα*, & *τεννίποδα*. Hexapoda sunt vel terrestria vel aquatica. Terrestria modo majora, eaque vel latiora, ut subflavum in truncis & ligno quercuum putridorum degens, nigrum in terra nascens, nigrum subterraneum cauda bifurcata, & albidum punctis nigris quadratis in dorso; vel teretia, ut in farina

farina natum, quo spectant alia species in lignis putridis, aut etiam in terra ortæ; modo minora, inter quæ alia animalibus infesta sunt, & modo foetent, ut cimex, modo non foetent, ut ricinus, pediculus tum vulgaris, tum ferus seu inguinalis, & pullex, alia animalibus non sunt molesta, ut velox & agile in libris & ligno putrido nascens, corpore prælongo & cauda forscipata, nigrum in floribus chelidonii minoris observatum, albicans subterraneum saltitans locustarum in modum. Inter aquatica est pediculus marinus grandis & squilla fluviatilis. Octapoda vel caudata deprehenduntur, ut scorpio, vel non caudata, ut araneus, ricini octapodes & tyrones. Ad τεσσαρες καὶ δεκάποδα seu quatuordecim pedibus donata referuntur aselli, pullex aquaticus, & pediculus aquaticus. Dantur etiam alia 24 pedibus prædita, anterioribus 8 minoribus, posterioribus 16 majoribus, figuræ diversæ, corpore longo, quarum duæ observantur specijs, altera major, coloris obscurioris, in rupibus maritimis degens, altera coloris argentei in domibus. Triginta pedes obtinet animalculum oblongum, coloris castanei, corpore plano seu compresso, sub lignis seu truncis arborum plerumque latitans, velox & agile. Χαλίποδα denique sunt vel terrestria, quæ habent corpus teres, seu subrotundum, singulis crurum conjugationibus e medio ventre proxime, seu ex eodem puncto ortis, ut julus, aut planum seu compressum, idque modo teres, pedibus 3 instructum, modo planum, ut scolopendra marina. Huc spectat animalculum bicorpor, seu bicaudatum in petrarum foraminibus sub aquis latitans, in mari prope Liburnum observatum. Sequuntur insecta μεταμορφώμενα, sub triplici transmutationis specie notanda; quarum prima instantanea est, nulla inter veterem & novam formam interposita quiete aut ἀσιτία; cujus generis sunt libellæ seu perleæ, cymices sylvestres, locustæ, grylli campestres, & domestici, gryllo-talpa, cicada, blatta, tipula aquatica, scorpius aquaticus, muscæ aquaticæ, hemerobius seu ephemera, tandem forficula seu auricularia. Secunda species ea complectitur insecta, quæ duplicem metamorphosin subeunt, 1 in chrysalide, aut quoddam eianalogum, 2 in animalculum

malculum volatile & alatum. Hujus ordinis insecta ante mutationem aliquandiu quiescunt, nec se loco movent, & inedia patiuntur. Dividi autem possunt alarum respectu in *αλεπίπτερα* seu vaginipennia, ut scarabæi, & *ἀνέλυτρα* seu alis detectis, iisque vel farinaceis, ut papilionæ, vel membrana-ceis, modo duabus instructa alis, ut culex, modo quatuor; hæcque observantur vel gregaria & favifica, inter quæ alia mel elaborant, corpore instructa longiore, angustiore & glabriore, ut apis mansueta, aut breviorè latiore, & hirsuto, ut bombylius, alia nullum elaborant mel, suntque majora, ut crabrones, aut minora, ut vespæ; vel solitaria non favifica, ut apiformia, vespiformia, papilioniformia, & seticaudz. Tertia species est simplex e vermiculo in animalculum volatile transiens, interposita aliqua quiete & *ἀστρία*, quo spectant muscæ carnariæ & nymphæ vermiformes. De cetero monendum restat, huic operi appendicem adjunctam esse *de scarabæis Britannicis, Autore Martino Lister, S. R. S. ex MS. Musæi Ashmolzani.*

*D. JO. WOLFFGANGI KÜNSTEL DIS-
sertatio Medico-Chymica de Salibus metallorum,
præsertim Auri & Mercurii.*

Lipsiæ, apud Jo. Frid. Gleditschium & Fil. 1711, 4.

Constat plag. 3.

TRia sunt Dissertationis hujus capita, quorum primum de usu salium polychresto, secundum de salibus metallorum in genere, tertium denique de sale Auri & Mercurii in specie tractat. Primo nimirum salium usum in cura febrium, præsertim intermittentium, in hydrope, obstructionibus glandularum, segnitie alvi, exemplo celebrium in Arte Medica viro- rum, commendat Cl. Autor, negans, quod acrimonia nervis ac partibus corporis tenerioribus inimica existat. Imprimis autem nitri in hæmorrhagiis sedandis, in diarrhæis, cholera, ardore urinæ ac spasmodicis urethræ dolorificis multum prædicat. Capite secundo varias metallorum solutiones ab Autoribus variis tentatas commemorat & sub incudem revocat. Acida minus commoda menstrua pro resolvendis metallis judicat,

non

non quod (ceu vulgo creditur) ob corrosivitate[m] ipsis inimica sint, sed quod iisdem sociata in vitriolum, virtute styptica & acrimonia septica insigni instructum, abeat : cujus exemplum præbeant crystalli lunares, vitriolum lunare ; vitriolum venereum. Laudat methodum ex metallis salia eliciendi *Borrichianam*, itemque *Kunckelianam* igne reverberii utentem : utramque tamen utilitate medica propemodum carere censet, quod parcum salis tædioso satis labore obtineatur. Omnibus igitur hæcenus inventis eam præfert, qua in præparatione essentia[e] dulcis, per decennium fere cum insigni applausu in pharmacopolio orphanotrophii Hallensis dispensari solita, utuntur. Cum enim ipsemet Autor præparationi adfuerit manusque admoverit ; coram Deo omniscio testatur, essentiam illam esse aurum purgatissimum menstruo quodam blando omnisque corrosivitatis experte resolutum. Addit, aliam quoque post varios in hoc negotio exantlatos labores sibi innotuisse methodum, compactissimum auri corpus blando ejusmodi artificio, sine corrodentium liquorum subsidio ita intime resolvendi ac subtilisandi, ut alembicum quoque transcendat. Utramque tamen, more Medicis ut plurimum solemnium, inter arcana reponit, artis salutaris professorum & plurimorum ægrorum salutem commodis suis non semper anteponentibus. Sancte autem capite tertio testatur, menstruum illud nec acidum esse, nec corrosivitatis levissimæ particeps, nec quicquam pulverulenti aut secum terrestrium, si per se digestioni committatur, deponere ; multo minus per alembicum abstractum vel vestigium salis in fundo cucurbitæ relinquere, sed ad spiritum vini rectificatissimum quam proxime accedere. Mercurio tamen & calci Solari si affundatur, utrumque intime resolvî, ita ut Mercurius menstruo abstracto per aliquod tempus digestionis in balneo expositus, tandemque per retortam destillatus, in spiritum pellucidum & terram tenerrimam valde porosam, fixam tamen ; aurum vero in substantiam resinosa[m] abeat, in spiritu vini rectificatissimo diffluentem. Terræ isti porosæ si spiritus vini rectificatissimus affundatur, sal, quo abundat, promptissime elici, & intra paucorum dierum spatium

E c

ex

ex spiritu vini demuo emergens ad latera vitri velut semet sublimando exscendere. Quod si spiritus vini imprægnatus decantetur ac blanda destillatione abstrahatur; sal albiſſimum sapore admodum penetrante, odore non inamœno præditum in fundo cucurbitæ remanere, tantæ quidem in igne fixitatis, ut instar auri Vulcani tyrannidem spernat & in crucibulo sine ullo fumigii vestigio fundetur, omnia tamen vasa, quin etiam crucibulos duplices sibi invicem impositos ferme in momento permeet. Hujus efficacia absque ulla virium deprædatione, sine anxietate ac inquietudine, per blandam catharsin aut diaphoresin & diuresin eliminari, quicquid corruptelæ in corpore subnatum aut extrinsecus per contagium adpersum est, exemplis duarum foeminarum lue Gallica miserrime deſœdatarum, viri febris hectica tantum non ad incitas redacti, puellæ ob variolas malignas decumbentis & adolescentuli gravi peripneumonia correpti & pro deplorato jam habiti, comprobatur. Similiter ex auro in massam resinofam converso eadem arte, sed valde subtile, candidissimum, saporis penetrantissimi, odoris vero suavitate sal Mercurii antecellens elici affirmatur, cujus in partu facilitando, abortu & hæmorrhagiis uteri efferis compescendis, & in convulsionibus epilepticis ferocissimis sedandis virtutes prædicat, monens insimul, id ingredi pulverem nigrum, in pharmacopolio orphanotrophii Hallensis dispensari solitum.

*MARTINI LISTER, E MEDICIS DOMESTICIS Serenissimæ Majestatis REGINÆ ANNÆ,
Dissertatio de Humoribus.*

Londini, typis Gul. Bowyer, sumptibus Autoris, 1709, 8.

Alphab. 1 plag. 9.

Amstelodami, apud Janssonio-Waesbergios, 1711, 8.

Alphab. 1 plag. 10.

Quoniam Autoris nomen in titulo editionis Londinensis non legatur, ipse tamen sub finem Dicationis, Serenissimæ Reginæ Magnæ Britannicæ factæ, idem profitetur. Est nempe (ut ipse titulus habet editionis Batavæ) *Martinus Listerus*, cujus peritia Medica non minus ac in Historia naturali

EXCO-

excolenda solertia dudum satis comprobata. Hic enim Vir Clariss. de Humoribus olim Tractatum promisit; verum cura de illis sparsim & interdum copiose in scriptis suis disputasset, hoc opus supervacaneum esse, certe differri potuisse credidit. Cum autem haecenus a plurimis alia ipsius tacite convelli, alia tanquam propriae inventionis usurpari vidisset, eo nomine oeconomiae animalis, certe maximae ejus partis expositionem instituire putavit, ut, quae a se profecta sint, vindicaret, & ut ex integra methodi sequela totius veritatem clare perspicerent Medici. A respiratione & pulmonum usu orditur, quomodo primariis illum esse dicit, vasa superabundantia sanguinea capere ad commodam receptionem sanguinis superflui nato- rum, cumque transmittere a dextro ad sinistrum cordis ventriculorum. Supponit enim, tantam in corpore humano inesse vasis amplitudinem, quanta requiratur ad sanguinis massam, naturaliter constitutam, recipiendam. Sin autem sanguinis massa forte multum excesserit vasorum captum, adesse alia vasa supervacanea, ut sunt pulmo, hepar, lien, & venae mesentericae, quae in auxilium adhibentur. Id quod pulmones ipsi confirmare videntur, qui aliis extraordinariis vasis praesentibus, e. g. umbilicalibus in foetu, uti inutiles officio vacant, his autem exarescentibus & deciduis, eodem funguntur. Alterum pulmonum insignem usum in eo collocat, ut perspiratio occulta tanquam interna & in tepido ab aerisque injuriis tuto loco promoveatur. Cum autem pulmonum gratia fabricatus sit dexter cordis ventriculus, occasionem nanciscitur Autor Clariss. differendi de unitis ventriculis in embryone, deque simplici cordis ventriculo in aliis quamplurimis animalibus, nempe piscibus & insectis, majoremque vim cordi unius ventriculi, sive unitorum in unum ventriculorum praeter duobus concedit. In doctrina de ciborum concoctione Phlistonici, Autoris antiquissimi, sententiam recoquit, eamque putredinosam esse affirmat. Potissimum argumentum ex eo sumit, quod omnes res concoctiles non alio modo dissolvantur, quam quod externo aeri, certe humido, expositae tabescendo colliquantur; omnia autem, quae deglutiuntur, saliva madefiant,

Ee 2

cumque

Cap. I.

II.

III.

- cap. IV. cumque externo aere liberam quodammodo communicatio-
nem habeant. Victum itaque nostrum eandem mutationem in
ventriculo subire oportuit, quam alibi in externo aere posi-
tus. Quod dogma ulterius probat, auxilia ventriculum
concoquentem adjuvantia, sive sint condimenta, sive medica-
menta, utraque septica, examinando, & ex illis garum, case-
um, fermenta pani & potionibus addita, & acetum; ex his vero
V. ferrum, ejusque vitriolum, lapidem calcarium, pulveres testa-
ceos, sal calcarium fontium, spiritum cornu cervi, salis ammo-
niaci, afellos, kermes, cochinillas, sericum, salia incinerata,
sulphur, auripigmentum quodvis, crematum fustumque, vi-
triolum veneris, lapidem armeniacum & lazuli allegando.
- VI. Huc facit stercoratio; herbæ enim si bene stercoratae sunt,
optime virescunt, & uberrimum fructum ferunt; ad agrum
autem stercorandum septica imprimis faciunt, columbarum
puta excrementa, pisces marini, pleræque arenæ maritimæ,
certe ex pulvere testaceo commistæ, lapis calcarius crudus, &
calx viva. Igitur quæ optime stercorant, eadem & conco-
ctionem in nobis mirifice promovent. Ad hæc sal essentielle
& tartarus, si quis in herbis acidulus, in animalibus urinosus
est; at istud sal essentielle mera putrefactione in urinosum
convertitur. Intestinorum flatus non sunt omittendi,
cum victus putrescentis eximium indicium præbeant. In
apepsia chylus crudus lentorem contrahit, siquidem liquidi-
tas & fluor chyli ex ejus putrefactiva corruptione oritur;
contra in evpepsia restitutione omnia bene se habent, quando
VII. tibi scilicet per putrefactionem corrumpuntur. Cum vero
aer putrefactionis causa sit, hunc in specie examinat Autor,
eumque in nudum seu ætherem, & in atmosphæricum dispescit.
Nudus aer ubique locorum purus, pellucidus, invisibilis, subti-
lissimus & quaquaversum facile mobilis & fluidus, vi quadam
elastica donatus, atmosphæricus autem ignis atque aquæ natu-
VIII. raliter continens est, idemque cum aere vitali, qui quaslibet
corporis functiones peragit, suisque particulis sulphureis ca-
lori ciendo, motui instituendo, vitæque adeo tutandæ aptus
evadit. Atque hoc calidum animalium, hic Antiquorum
Spiri-

spiritus, atque ignis vitalis est. Quibus positis chylicationem hoc modo sibi concipit Autor clarissimus: Aer omnigeno cibo potioneque naturaliter insitus perque minima mistus, atque saliva spumante, id est, vehementer aerata ex masticatione imbutus in ventriculum detruditur. Ab hoc vero novo in alimentis sumtis aere, veteri marcescenti, e ductibus glandularum ventriculi excretoriis continuo effuso, inque loci adeo istius angustis ocluso, adjecto, subitanea corruptio & dissolutio fit; nempe alimenti aer internus, ex aere intus perspirato & calefacto ad æquilibrium excitatus & rarefactus, particulas, quibus continetur, celeriter scindit, & in minutias rumpit; pro copia scilicet ejus & alimenti natura laxiore. Atque hic primus est ad chylicationem gradus, cui complementum & perfectio accedit per characterem unicuique animalium generi appropriatum, quod fieri non potest, nisi a perspiratione occulta ipsius animalis, qua alimentum colliquatum vehementer ad sui similitudinem conciliandam inficitur. Huic autem muneri fungendo in glandulæ modo ventriculi vaporosi spiritus septici emissionem concurrunt, sed & intestinorum & viscerum majorum, maxime hepatis, a quo longe acerrima perspiratio; item ipsi ventriculo intestinisque peculiaris est fracedo, ex coctione alimenti quotidiana cum ætate animalis aucta & majus robur naçta. His accedit ventriculi clausura adeoque compressio, a qua multiplici impetu rerum fermentantium, omniumque in angusto loco dissolutarum, unitas quædam tandem emergit, id est, chylicatio. Nec pituitæ tamen, sub quo nomine salivam, humiditatem oesophagi, ventriculi, intestinorumque & succum pancreaticum intelligit, exilis vis septica, putredinem promovens, inest. Quemadmodum autem omnis fermentatio in quocunque suo statu ad corruptionem tendit, quod exemplo cerevisiæ & vini probatur, ita omnes liquores fermentescentes corruptivam ventriculi concoctionem mirifice adjuvant ex symbolo suo septico adjecto, sed per se ad plenam ventriculi concoctricem corruptionem non attingunt. Aliud enim accidere solet iisdem herbis integris, si per se in aere humido corrumpantur, tum ventriculi

Cap. IX.

XII.

XIII.

XIV, XVI.

- coctionem æmulantur, & ab acido in urinosum convertuntur.
- Cap. XVIII. Quicquid autem boni a motu ventriculi ad chylicationem expectari potest, id in cibi in chylum confecti evacuatione, minime vero in ejus attritione consistere putat Autor. De universi corporis vasorum textura ubi differit Cl. Listerus, verisimile esse perhibet, sanguinem ex arteriis effluentem in spatia intermedia nusquam protendi, antequam venas ingrediatur, similem quoque vasis lymphaticis cum arteriis unitatem intercedere, nec non glandularum viscerumque ductus excretorios cum arteriis capillaribus eodem modo committi. Chyli ite-
 XX. prosequens, in statu sano aeris (sive ex perspiratione interna, sive ex alimenti resolutione ortus is fuerit) moderatam rarefactionem ad lactearum orificia aperienda chylumque utpote humorem summa levitate, unctuositate & tenuitate conspicuum deducendum sufficere, intestina interim tenuia chylum absorbere filtri alicujus more, villis seu totidem tubulis apertis propendentibus; eorumque motum peristalticum illum ulterius urgere, ipsa vero vasa lactea & ductus thoracicum vi sua musculosa & compressiva, quam a valvulis, quibus gaudent, habent, ad venam usque subclavium promovere putat. Sed ad sanguinis examen pergit, quem ex grasso, ex innumeris globulis rubris solidiusculis & ponderosis confecto, & ex sero leviori, liquidiori & duplo minimum copiosiori constare docet. Ultræque hæ partes mutuas sibi impertiunt operas: serum enim globulis diluendis, & globuli ratione figuræ suæ ad vias expeditas procurandas perpetuo usui sibi invicem sunt. Præter localem sanguis ut fluidum intestino quodam motu, sensibus nostris imperceptibili agitatur, quatenus scilicet particeps est aeris atmosphærici & a corde tanquam flumen violento motu movetur; at fermentationem aliquam eidem, ut vino & similibus, adscribere, absurdum videtur Autori. Serum igitur & globuli sanguinis veteres sunt & permanentes, atque ægre dissipabiles humores, novus autem iisdem quotidie ex fermento ventriculi corruptivo & valde fervido liquatus humor, chylus scilicet, qui solus omnium humorum extra orbem sanguinis conficiendorum unica materia atque alimentum est, accedit.
- XXIII.
- XXIV.
- XXVI.
- XXVII,
 XXIX.

cedit. Ad hanc autem rem admodum aptus existit; sanguini enim miscetur simplici tantum contactu, imo levis & unctuosus est, ideo ejus separatio in visceribus & glandulis unica tantum operatione locomotiva absolvitur. Propter primam enim colliquationem septicam eam nactus est dispositionem, ut de- nuo & celeriter & similiter in quoslibet partium recipientium humores concoquatur. Et cum omnes animalis partes simul generatæ sint, fluidæ ibidem sua rudimenta in ovo habuerunt, i. e. nec venæ sine sanguine, nec hepar sine bile, nec ulla vasa inania constituta fuerunt; qui humores connati deinceps in- fectione quadam in alium, sibi similem, chylum transmutant. Mittimus, quæ de humoribus singulis differit Clar. Listerus, ne nimis prolixi esse videamur, hoc solummodo monentes, de spi- ritibus animalibus doctrinam imaginariam, nervos autem soli- diusculos funiculos eidem esse, adeoque ad sicciorem & tendi- nosam quandam naturam accedere, neque magis cavos esse, quam membranas ab eis ortas. Tensio itaque nervorum membranarumque, in qua sola facultas motrix & sensatio jux- ta Auctoris mentem consistit, ex eorum naturali soliditate ori- tur; ne autem nimis siccentur, perpetua quadam pituita ex- trinsicus eos irrigante opus habent, quæ in cerebro & spinali medulla, sive glandulis in iisdem positis elaboratur.

Cap. L.
LI.

Ceterum notatu dignum censemus, quod Cl. Auctor vim attractricem materiæ, ab Anglis nonnullis nuper in Philoso- phiam parum feliciter revocatam, false perstringat, & in specie argumenta refellat, quæ pro ea stabilienda in Tractatu de se- cretione animali adduxit *Jacobus Keilins*. Quamvis vero il- lius patroni autoritate magni *Newtoni* se tueantur, & ab eo al- latam in Latina Optices editione (quam Autore approbante dedit Cl. Interpres *Samuel Clarke*, Londini 1706 in 4) p. 322 & seqq. crepent; valde tamen veremur, ne dissentientem potius, quam consentientem habeant. Vir enim perspicacissimus vim istam attrahentem non ut primitivam, hoc est, qualitatem occultam, sed ut phænomenon admittit, eodem certe modo, quo gravitatem & virtutes magneticas atque electricas admitti- mus. Ita enim p. 322: Quam ego attractionem appello, fieri, sane

„fane potest, ut ea efficiatur impulsu, vel alio aliquo modo no-
 „bis ignoto. Hanc vocem attractionis ita hic accipi velim, ut
 „in univcrsum solummodo vim aliquam significare intelliga-
 „tur, qua corpora ad se mutuo tendant, cuicumque demum
 „causæ attribuenda sit illa vis. Nam ex phænomenis naturæ
 „illud nos prius edoctos oportet, quænam corpora se invicem
 „attrahant, & quænam sint leges & proprietates istius attractio-
 „nis; quam in id inquirere par sit, quam efficiente causa
 p:ragatur attractio.„ Immo ipse adhuc subdubitare videtur,
 utrum u t phænomenon admitti possit, nec ne. Addit enim l. c.
 „fieri potest, ut sint præter attractiones gravitatis virtutisque
 „magneticæ & electricæ aliæ quoque aliquæ, quæ tam angustiis
 „finibus contineantur, ut usque adhuc omnem observationem
 fugerint.„ Denique Cl. *Listero* faleci largimur, nondum esse
 eam Medicinæ perfectionem, ut Mathesis cum fructu eidem
 applicari possit; optime nimirum observat, esse adhuc artem
 miseram, conjecturis incertis admodum & fallacibus experi-
 mentis institutam, rem autem tam inopem & jejunam nondum
 admittere Mathematicam theoriam: attamen de posterorum
 industria non est dubitandum, siquidem in historia naturali,
 præsertim morborum, concinnanda majorem, quam hæctenus
 factum, solertiam ponant, & cum ea studium Matheos pro-
 fundioris jungentes inveniendi habitum sibi acquirant.

Zeichen und Zeugen der Sündfluth.

h. e.

RUDERA DILUVII TESTES; AUTORE
 M. D. S. BUTTNERO.

Lipsiæ, apud Jo. Fridericum Braunium, 1710, 4.

Constat 1 Alph. 19 plag. 31 Tabb. æn.

POtissimus Cl. Autoris, Davidis Sigismundi Buttneri, Diaconi Senioris Querfurtensis, scopus est, ut Virorum doctissimorum, *Woodwardi*, *Scheuchzeri* aliorumque exemplo diluvii Noachici existentiam per fossilia comprobet, quæ ex visceribus terræ eruta varias plantas, pisces, conchas, ossa animalium &c. exacte referunt, cum insignem salium thesaurum
 ipsem

ipſemet poſſideat, ex lapidinis Querfurtensibus aliisque agris vicinis maximam partem effoſſorum. Utitur tamen aliis quoque quamplurimis argumentis, quæ dimidiam operis partem abſolvunt. Provocat nimirum ad teſtimonia ſcriptorum profanorum, *Beroſi, Alexandri Polyhiſtoris, Abydeni Hiſtorici, Platonis, Plutarchi, Ovidii, Luciani &c.* ad maria, montes, præſertim ignivomos, ignes ſubterraneos, ſpeluncas, inæqualem fluviatorum diſtributionem, æſtum maris, fontium raritatem ac proprietates noxias, pluvias, exhalationes minerales, tonitru, grandinem, imbres, procellas, nimium ſub polis frigus, vegetabilium ſpecies in aliquibus oris deletas, zizaniorum fecunditatem, plantas & arbores venenofas, beſtias hominibus inimicas. Urget nimirum, ſtructuram telluris admodum imperfectam deprehendi, cum e. g. maria maximam ejus partem occupent, nec terra continens tota habitari poſſit, ſpeluncæ ac montes rudera referant, præterea tellus multis malis phyſicis obnoxia ſit. Deus vero cum bonam creare debuerit, ſapientiffimus quippe, idemque bonus ac potentiffimus; diluviura quoddam univerſale hanc deſolationem & *araçian* induxiſſe concludit. Argumenti vero palmarii a foſſilibus animalium & vegetabilium figuras exprimentibus petiti robur ut tanto clarius appareat, eos prolixè refutat, qui eadem vel luſus naturæ pronunciant, vel ab Archeo formari, vel ex aura quadam ſeminali cum exhalationibus in poros terræ delata generari ſtatuunt. Non eſſe luſus naturæ, per accuratam eorum proportionem & ſtructuram evincit. De ultima hypotheſi Cl. *Stablinum*, Medicum Halenſem, conſukuit, cujus de hoc argumento epiſtolam integram operi ſuo inferuit. Cum ſcilicet is (ut ex aliis ſcriptis liquet) ſcholæ placita de animarum immaterialium influxu phyſico in formationem & actiones vitales corporum viventium acriter propugnet, huicque fundamento omnem theoriam & praxin Medicam ſuperſtruat; impugnaturus illam urget, quod vis platiſtica ſeu principium formans ſit numero unicum, adeoque integrum quidem corpus, ſed non partem unam aut alteram ſigillatim (qualia ſunt foſſilia) formare poſſit; quod locum operationis commodum requi-

rat, adeoque vis plastica animalis supra terram viventis infra terram sese demittere nequeat; quod effectum in materia apta producat; quod frigore ventorum, a quibus adveheretur aura seminalis, suffocaretur.] Hinc lithoxyla & lithophyta describit, non modo ex *Scheuchzeri* Herbario antediluviano, *Bejeri* Oryctographia, *Lasidii* Lithophylacio, *Langii* Historia lapidum & *Mylis* Saxonia subterranea varia repetens; sed ex propria insuper penu plurima promens. Commemorat arbores integras in Ducatu Mansfeldensi sub terra repertas, arundinem & gramen in topho obvium, fungos lapideos non procul a Vratislavia, Silesiæ metropoli, effossos, castaneam ex lapidinis Querfurtensibus ipsi oblatam, aristam lapidi scissili inclusam, ossa humana, maxillam ingentem dentibus instructam, capita boum cornuta aliaque caprarum, nidum aviculæ cum ovis, anatum ova, sceleton integrum bovis, costas, vertebra, insecta varia, pisces, cochlitas, conchitas, nautilitas. Ex his

TAB. III. speciminis loco Lectoribus curiosis representamus in Tab. III
 Fig. 1, 2, 3, 4. Fig. 1 fungum, Fig. 2 nidum cum ovis, Fig. 3 costam, Fig. 4
 5. pisces in lapide scissili, & Fig. 5 cochlitem cum pene, quem omnium evidentissimum argumentum præbere arbitratur, quod lithozoa aliquando vera fuerint animantia. Sub finem denique ad objectiones prolixè respondet, quæ contra ipsius sententiam moveri possunt.

IL DOMINIO TEMPORALE DELLA SEDE APOSTOLICA sopra la Città di Comachio &c. si aggiunge la Difesa del medesimo.

i. e.

DOMINIUM TEMPORALE SEDIS APOSTOLICÆ in civitatem Comaclensem per decem secula continuatum; accessit Defensio ejusdem Domini.

Romæ, 1709, fol. Alph. 4 pl. 14.

DISSER-

DISSERTATIO HISTORICA DE SUMMO
*Apostolica sedis Imperio in Urbem Comitatumque
 Comacis; cum Appendice Actorum.*

Anno 1709, fol. Alph. 3 pl. 2.

ALLA S. C. R. M. DI GIOSEFFO I IMP. DE' ROMANI
 umilissima Supplica &c.

i. e.

AD S. CÆSAREAM MAJ. JOSEPHI I IMP.
*Rom. libellus supplex RAINALDI Estensis, Ducis
 Mutinae.*

Anno 1710, fol. pl. 20.

IN Actis Eruditorum Anno 1709 Mense Majo relata sunt
 priora Controversiæ Comaclensis scripta tam pro Romana
 Aula, quam pro S. R. Imperio, & Mutinensi Duce. Nunc no-
 vimus, contentionis hujus ferram reciprocari, cum Romanus
 Scriptor priorem Epistolam non uno responso impugnata
 recuderit, & spissum in ejusdem Defensionem volumen adjece-
 rit, ut, quæ in contrarium edita fuerant, refelleret; alter vero
 etiam Scriptor pro eadem causa Romana Latinam Dissertatio-
 nem in publicum emisit; atque is porro, qui Imperii, & Mu-
 tinensis Ducis partes egit, promisso ampliori longe Responso
 propediem edendo, interim supplici Libello prælusit, quo
 momenta Cæsareorum ac Estensium Jurium in Comaclura
 profecquitur, rogans, ne Mutinensis Ducis Advocati, in dispu-
 tationum, hac de causa Romæ initarum, palæstra, Cæsare ipso
 mandante, jam admissi, ac imprimis necessarii, a Pontificiis ar-
 tibus excludi sinantur.

Quamvis vero Romanus Scriptor, Italico idiomate usus,
 tria contra suam primam lucubrationem scripta impugnare
 velle videatur, facile tamen deprehenditur, (ipseque non diffi-
 tetur,) principem sibi curam esse, illud aggredi, quod *Observa-
 tionum* titulo prodiiit. Et vice versa Autor Libelli Supplicis
 Observationes ipsas tueri agnoscitur, utpote qui credat, sua
 tantum defendendi sibi onus incumbere; at nihilominus dum

Italicum librum impugnat, Dissertationem quoque Latinam expendit.

In Romana Italica lucubratione, distincto quadrifariam agmine, id initio curatur, ut ex adverso scribes variationum rei agantur, quæque expresse negata non sunt, pro concessis haberi debeant. Ut plura autem suæ causæ præsidia compareret, non modo quæ ab Observationum Autore scripta sunt, vel non scripta, examini subdit, sed aliorum in recenti quæstione scribentium asserta, imo eorum quotquot a duobus fere seculis Estenses prosecuti sunt, verba trutinat, ut ostendat, non asseri, vel dissimulari, quæ olim asserta, vel defensa fuere. Quod autem Libelli supplicis ratio non ferret, hujusmodi longe petitis argumentis respondere, hæc elidenda ad Responsum absolutum, quod promittitur, differuntur, & solum hæc summa quæstionis capita examini subjiciuntur. Cum tamen objectum sit, & alias & modo Viennæ pro S. R. Imperio & Familia Estensi quoddam Lotharii & Ludovici Diploma Anni 848 allatum fuisse, quod Observationum scriptor dissimulavit, sicuti & Friderici I ac II, & Rodulphi I Investituris quibusdam jam allegatis non institerit: is reponit, quamvis documentum prius falsum utique decerneretur, nullum inde causæ incommodum accessurum, sicuti nec Romana sedes sibi nocere putat, quod tandem eruditorum omnium cōsensu celebris Constantiniana Donatio inter supposititia numeretur, cum nihilominus Estensium nullus Diplomate illo usus reperiri possit, ut eo titulo Investituras pro Comaclensi ditione surriperet; Romani vero Episcopi ejus Constantiniani documenti, vel ejusdem famæ, quæ invaluerat, freti præsidio, Augustorum donationes a Carolo usque Magno impetrarint. Quod spectat ad Friderici utriusque Investituras, eas certe Comaclensis ditionis in Estenses beneficiarium jus non conferre, laudatas tamen ideo dicit, quod ex iis eluceat, Comaclum Imperialis juris fuisse. Rodulphi etiam Augusti tria Instrumenta existare, quæ cum alias ab Estensibus Scriptoribus adhibita sint, modo ex eo sunt omissa, quod expressa in iis Comaceli mentio non habeatur. Cum vero defensores Estensium jurium, ut vitili-

tigandi

tigandi materia subtraheretur, neglectis quoquo modo dubiis, & quæ contentionis funem trahendo infervissent, certa tantum & minime in dubium vertenda exhibuerint, non ob id accusari, sed potius laudari debuissent, tanquam bona fide, & longe a calumniandi suspicione veritatem sectantes. Illud serio recogitandum, quod si possessio plus quam centenaria cum titulis, pluresque continuatæ ac irreprehensibiles Investituræ non sufficerent Estensium juri asserendo, nil aut parum suffragarentur antiquiora duo vel tria Diplomata, ex eo impri-
mis quod certi juris sit, ex novissimi ævi rerum statu seculisque postremis quæstiones hujusmodi dirimi debere, minime vero ex cariosis & obsoletis Archivorum chartis.

Ab utroque Romano scriptore rursus inculcantur donationes Pipini, Caroli M. Ludovici Pii, Ottonis M. & Henrici cognomento Sancti, quibus ajunt agnosci jus supremum atque absolutum Romani Pontificis in Comaclum; & pro Ludovici prædicti donatione Autor Dominiū prolixam instituit disputationem P. I pag. 69 & seqq. Libelli autem Supplicis Autor, ubi præmisit, de Pipini actis, ceterisque, quæ Caroli M. Imperium præcefferunt, haud oportere diutius loqui, cum ejus ævi jura obscura sint, & multa caligine plena, nec bene constat de Donationum earum valore, satius existimat, Caroli Imperatoris potestatem rimari, quæ procul dubio ea fuit, quæ adnexum jus supremum habebat in omnem Romanam ditionem Occidentalem. An tamen eadem potestas in hodiernis Augustis ubique vigeat, nec a se disputatum, nec disputandum protestatur; eaque in re conqueritur, falsi se criminis noxa accusatum a Defensore Cap. 95 pag. 352; sicuti & in Arnaldi Brixiensis sententiam, quam disertis verbis detestatus fuerat; obtorto collo se pertractum, aliaque similia sibi impacta dolet. At ut ad argumentum redeat, ait, nullo modo ab Adversariis ostendi summum jus & independens ab Augustis, donatum Pontificibus Romanis. Ludovici vero Pii constitutionem, ut vocatur, ab omni suppositionis macula liberandam illi, qui æthiopem dealbaverit. *Pacta* inter Augustum prædictum & Paschalem I facta fuerint: quid inde ad

stabiliendam donationem, de qua est controversia? Leo Orientalis, & eo magis Cencius Camerarius Autores sunt a Ludovico 2vo distantes. Anastasius Bibliothecarius perpetuo de hujusmodi documento flet, flet Otto I; qui non fuisse. Præterea apographa ejus Donationis variant; & incredibilia in eodem leguntur, ut puta *Siciliam* donatam, quæ in ditione Græci Imperatoris amici erat; donantur Insulæ *Sardinia* & *Corfica*, quas eodem & subsequens temporibus novimus ab Augustis possessas, & scimus non legi donatas in Diplomatis Ottonis I & Henrici II. Donantur demum a Ludovico *omnia sua Patrimonia ubicumque in partibus Regni atque Imperii*: quæ quis credat? His aliisque motus Pagius documentum hoc plane apocryphum pronunciavit; de ejus sinceritate dubitarunt etiam Baluzius & Mabillonius, licet ab Adversario in contrarium allegentur.

Utut autem Diplomata inconcussæ fidei existimentur, quæ a Romanis laudantur, minime inde sequi, donatum Pontificibus supremum & independens Augustorum jus, quibus relictum fuerit unum Advocatorum privilegium, magni scilicet Imperatorii nominis umbra. Otto I sibi reservat, *quod Papa electus faciat promissionem, qualem Dominus Pater noster Leo sponte fecisse dignoscitur*; retinet jus Missorum, qui causas dirimant in ditione data, ac in ipsa Romana Urbe. Hæc autem donantur *ad utendum, & fruendum, atque disponendum*: quæ formulæ beneficiarium jus sonant. Promissio præterea, quod *in Romana Urbe nullum placitum aut ordinationem* faciet Imperator, *sine Papa consilio*, licet ab adversariis allegata, ostendit, supremum jus ab Augustis conservatum, donationem & promissionem circumscribens adjecta conditione, & Romane Urbis pomoeritio. Allata cetera minime produnt, jus Pontifici collatum fuisse independens; quod enim Romani fidelitatis sacramentum Pontifici facerent, commune erat cum Ducibus, Marchionibus &c. qui Augustis suberant; & Romani iisdem Imperatoribus fidelitatem jurabant. Camera & fiscus fuere Pontifici; fuerunt & Marchionibus & Ducibus. Censibus, Massas, & Latifundia donabant Romani Præfules; donabant

bant & ceteri, vel nulla Principum prerogativa illustres. Donabant Papæ, adhibita formula *ex largitate*; verum inde nequit supremi juris indicium exculpi, sicut nec collati dominiæ independentis signum est, si Pipinus *sub integritate* donavit; formulæ enim hujusmodi æquivalent similibus *in integritate, ad integrum, cum integritate, & in integrum*, quæ in veteribus chartis vulgi etiam occurrunt.

Quod si Imperatores Romanæ Ecclesiæ Advocati fuere, non inde pergit bene concludi, eosdem supremum jus a se Successoribusque abdicasse. Notabile autem est, Defensionis Auctorem perperam verba Lotharii I tanquam Pontifici dicta allegare, quæ Ludovico Patri suo dicta sunt, & ideo oppositum ei, quod vellet ille, adserunt. Ceterum juris, non Advocatialis, sed Imperatorii ac supremi, indicia fuere acclamationes; juramenta fidelitatis Imperatoribus præstita; Missorum jurisdictionis, qui in Papæ Ministros, & eorundem administrationem inquirerent; Pontificum obligatio, qui adstringebantur Augustorum edicta observare ex c. 9. dist. 10. Ratio ab eis reddita de jure administrato ex textu bene perpenso c. 141, 2, 9, 7 Gratiani; Consensus Cæsarum ante Pontificum consecrationem, ab Augustis Græcis derivatus; Monetæ jus, expressis in numis Romæ cusis Augustorum imaginibus. Idem evincunt formulæ Instrumentorum, Acta plura, Eginartus, quæ *Romam & Ravennam*, non secus ac *Mediolanum, Lugdunum &c. Regno Caroli M.* tribuit, Historiæ, aliaque ab Autore Libelli Supplicis collecta, quæ sigillatim exhibere nimis longum foret.

Verum ab universalibus ad singularia descendit idem Libelli Supplicis Scriptor, & prosequitur supremi juris Cæsarei exercitium in Comacensi ditione, & Exarchatu a primis Imperii Occidentalis initius usque ad præsens. Annales Francorum apud Duchesnium Tom. 2 & Monachus Engolismensis Carolum M. exhibent Comaclo dominatum Anno 809, Lotharius I pactæ cum Petro Venetiarum Duce firmavit Anno 840, observanda ab *Ariminensibus, Comacensibus, & Ravennensibus*. Johannis VIII Epist. 167, quæ in contrarium citatur, conferenda est cum 237, in qua dicitur Pontifici illi a Carlomanno commissa *cura*

Italicæ

Italici Regni. Quodsi a Dandulo historia Ducis Veneti, optantis a Pontifice Comaclitionem, narratur, parum proficitur ex recentiorum hujusmodi narratis, maxime cum certum sit, Ducem illum bene novisse, quid juris in Comaclensi ditione Imperatori esset, cum a Carolo Crasso Diploma impetrarit, præcedentia pacta confirmans, quibus *Comaclenses & Ravennenses* afficiebantur. Pacta eadem confirmarunt Rudolfus Anno 924, & Hugo, Reges. Iste cum Lothario filio, indeque Berongarius & Adelbertus Exarchatui plenissime dominati sunt ex Rubeo narratis Lib. V Hist. Rav. Otto I Anno 964 pacta cum Venetis confirmavit; & notari merentur, quæ Dandulus scribit concessa per eundem Augustum Ecclesiæ Gradensi. Otto II plerumque Ravennæ degit, ibique Imperatorium fiscum habuit. Donationem quandam Gregorii V favore Archiepiscopi Ravennatis conati sunt a suspicionis dubio liberare Romani Scriptores; at dubiæ fidei adhuc eam esse, contenditur ex tenore Diplomatis Ottonis III, qui eidem Archiepiscopo concedit Comitatum Comaclensem, ac Ferrariensem, quod quidem ex parte non negat Autor Dissert. Cap. 26 pag. 19. Charta permutationis Regalium quorundam in Exarchatu cum Abbatia Pomposiana factæ ab Ottone III incassum tentata est ab Adversariis; sincera enim est, licet in editis apud Margarinum & Ughellum Cancellarius vocetur *Hippolytus*, qui *Heribertus* fuit. Ejus mentio habetur in Diplommatibus Henrici II, III, IV, V & VI, Friderici etiam I & II. Otto autem III piissimus Imperator habitus est, & Heribertus Cancellarius inter Divos ab Ecclesia Romana relatus. Henricus cognomento & re Sanctus Anno 1017, post celebrem videlicet donationem Ecclesiæ Romanæ factam, jus idem, quod prædecessores sui, exercuit in Exarchatu, sicuti & Conradus Salicus, Henricus III & IV, etiam ante Sacerdotii & Imperii funesta dissidia. Henricus etiam V Anno 1118, Lotharius II Anno 1136, Fridericus I adhuc Pontificibus amicus. Hujus Diploma, pro Comaclensibus datum, impugnatum a Defensore, defenditur ut sincerum, & supremi in Augusto juris documentum. Henrici VI, Ottonis IV & Friderici II Acta denuo exhibentur & defenduntur,

duntur, elisa Adversariorum crisi, quæ tota innititur amansensium sphalmatis; hæc autem fide meliorum exemplarium emendantur. Rudolphi I temporibus, & eo magis vigentibus Ludovici Bavari cum Pontifice diffidiis, Imperii jura turbata sunt; obstitere tamen pro viribus Germaniæ Status. Estensibus Principibus, qui Comacli ditionem ex voluntaria ditione Anno 1297 obtinuerant, & rursus receperant Anno 1325, Carolus IV Anno 1354 & 1361 investituram ejus Civitatis concessit, quam confirmarunt Sigismundus Anno 1433, Fridericus III 1452, Maximilianus I, Carolus V, Ferdinandus I, Maximilianus II, Rudolphus II, Matthias, Ferdinandus II & III, Leopoldus, & demum Josephus nunc felicissime imperans.

His omnibus dudum adjecerant Scriptorum Estenses, nunquam per Pontifices beneficiario jure Estensibus ipsis Comaculum concessum. Vim ejus argumenti persensere, qui Romanæ Curia partes tutati sunt, ideoque & olim, & hodie conatus omnes exercuere, ut ostenderent, Comaclensem ditionem in ipso Ferrariensi Comitatu comprehensam, & proinde, cum Estenses a Romana sede investituras accepere Ferrariæ, ejusque ditionis, accepisse etiam tacite Comaculi investituras. Henricus quoque VI suo Diplomate conjunxisse Comaculum Ferrariæ dicitur. Cum autem Observationum Autor verba Diplomatis afferens ostendisset, ibi de Comaculo mentionem fieri, tanquam de limitanea ditione: repositum est, verba ipsa mala fide mutata, vel interpolata ab Estensi Scriptore. Is injuriæ sibi illatæ impatiens, antiquissimum ejus Diplomatis apographum in Estensi Archivo exstare ostendit, ex quo verba descripsit, nec aliud se vidisse scriptum in pluribus aliis, seu in omnibus sibi perspectis; quare consequens fieri, ut illud, quo Romani utuntur, multo recentius sit, & mendosum. Illud palam omnibus esse, inspecto verborum contextu, Comaculum ibi confinii loco nominari, & Henrici mentem ex aliis Diplomatum apertam esse, in quibus Comaculi ditio a Ferrariensi distinguitur; his vero magis credendum, quam quibusdam Ferrariæ Scriptoribus, quos Patriæ amor in transversum egit, adeo ut Henrici Diploma perperam intelligerent. Distin-

ditionis autem utriusque Comitatus argumenta proferuntur. I. Utriusque diversa origo, & diversi eorundem Domini. II. Deditio Comaclensis, non Ferrariensibus, sed Estensibus Proceribus facta. III. Pontifices Comitatum Comaclensem, non vero Ferrariensem, Archiepiscopis Ravennatibus confirmarunt. ● IV. Investituræ Comacli, non Ferrariæ, per Augustos Atestinis concessæ. V. Vetus chronica, quam *Parvam* vocavere, idem ostendit. VI. Rubeo narrata frequenter in Ravennati Historia. VII. Johannes etiam XXII in Estenses diræ id ipsum confirmant. VIII. Pontifices in nulla Investiturarum, Estensibus datarum, Comacli meminisse; Augustos contra explicite beneficiario jure Comaclum concessisse. Publica demum fœderum monumenta, quæ laudantur; idem evincunt.

Quæ in contrarium rursus inculcantur, videlicet, Cardinalis Anglici visitationis Acta in Cameræ Romanæ Libris descripta; receptorum Censuum pro Ferrariensi ditione formulæ in prædictis Libris consignatæ; Cœli Calcagnini Oratio quædam; Salis Comaclensis controversia Julii II tempore excitata, & Pauli III Concordata; novis rationibus, præter allegatas in priori scripto, refelluntur. Estenses Principes se Comacli Dominos, & Ferrariæ Duces, in publicis Actis scripsere; id vero factum non occasione litis eorundem cum Cosmo I Etruriæ Duce ob præcedentiæ, ut vocant, causam, quod perperam alter e Romanis Scriptoribus dixerat; nam Hercules II multo ante controversiam illam, se *Ducem Ferrariæ, Mutinæ &c. Dominumque Comacli* inscripsit, Annis 1537 & 1539, in ipsis soluti & recepti Censui Ferrariensis documentis, Pontificiis minime rem improbantibus, sed potius admittentibus. Ceterum Comaclensibus statuta propria exstare certum est, & ostenditur ex Actis non modo A. 1494, sed & ex Bulla Clementis IIX Anni 1598. At rem omnino evincere videtur, quod post Comaclum Estensibus ereptum, ejus ditionis in celebri Bulla in Cœna Domini mentio tum primum facta est, & quod Clemens ipse VIII sit factus, in eam diem Comitatum Comaclensem minime Ferrariensi adnexum, cum illum huic subjecerit edita Bulla, quæ

quæ in Libro Ferrariensium Privilegiorum inscribitur: *Ducatus, Legationisque Ferrariensis propagatio*, data Anno 1598.

Quod vero Defensionis Autor ausu metuendo Cap. 103 pag. 360 indicaverit, *Mutinam, Regiumque in Emilia, & in Exarchatu* esse, olim, ut præ tenditur, a Pipino donato, & ab Augustis confirmato Ecclesiæ Romanæ, operæ pretium censet Libelli Supplicis Autor Cæsaream Majestatem monere, esse hæc in recessu, quod merito a Romana Curia tentandum timeatur. Dudum Julio II, Leone X. & Clemente VII sedentibus, præ tensum, Urbes præ dictas in Exarchatu positas, ac ideo Pontificii juris esse; verum controversia dirempta est Carolo V arbitratore. ex consensu partium, cujus sententiæ, cum ait Romanus Scriptor, refragatos fuisse Pontifices, uti læsivo juris Romani, injuria afficit Romanum Imperium, & piissimæ Caroli V manes. Ceterum Mutinam & Regium minime comprehensas in Exarchatu, neque Romanæ Ecclesiæ unquam donatas, demonstratur ex Anastasio Bibliothecario, & ex Cod. Carolini Ep. LI, ubi Civitates Romanæ Sedi concessæ recensentur. Cum Longobardorum Regnum stetit, Mutina ac Regium illis Regibus parvære, non Exarchis. Sub Carolingis Imperatoribus Italiæ Regni pars fuere, idque Sole clarius in Testamento Caroli M. Ab Ottonis I ævo usque præ sens Cæsarei juris fuisse, evidentissime ostendunt tot Regum Augustorumque Diplomata favore Mutinensis & Regicnsis Ecclesiæ data, quæ referunt Sillingardus, Azzarius, Ughellus, aliaque Acta certissima in Historiis commemorata. Quamobrem & hinc disci potest, quanta fides Romanis Scriptoribus habenda sit in reliquis, quando has Urbes, quarum a tot Seculis unus Imperator Investituras concedit, Pontificiæ ditioni arrogare nequaquam verentur.

Tandem novis argumentis firmatur, Comaclum contra jus occupatum Anno 1598 a Pontificio milite: quod elucet ex ipsa Clementis VIII Bulla in Cæsarem Estensem, eaque occasione Pauli III Concordata rursus excutiuntur. Porro Comaceli sibi atque Atestinis erepti caussa conquestus est Rudolphus II, tum Matthias, ac ipsi Estenses variis temporibus, & sub

Leopoldo Cæsarea Aula protestata est, sibi recuperandum, uti fidem facit Andlerus in sua Jurisprudencia: quod tandem præstitit Augustissimus Imperator Josephus Anno 1708, summo opere laudandus, quippe qui secundum juramenta & Cæsaream Capitulationem sua S. R. Imperio restituat. Contra Clemens VIII Comaclo occupato male apud Principes audiit, ita ut vel ipse Gratianus, Nuntius Apostolicus, anno ipso occupationis monuerit Aulam Romanam de rumore Venetorum dicentium: *Che essendo Comacchio manifestamente Feudo Imperiale, non fanno, con che Conscienza la Chiesa se l'abbia appropriato; e dicono esser cosa di molto cattivo esempio, & a che devono molto bene aprir gli occhi tutti i Principi.* His fere Libelli Supplicis Autor perorat, ampliorem, ut diximus, objectis iisdem Responsionem promittens, in qua & Ferrariensis causæ momenta operose rursus discutientur. Ceterum accepimus, Dominii Comacl. Autorem etiam Defensionem II moliri, quam, ubi ad nos perveniet, pariter sine partium studio recensebimus.

ACTA CAUSÆ RITUUM SEU CEREMONiarum Sinensium.

Romæ, ex Typographia Reverendæ Cameræ Apostolicæ, 4.

Plag. 5.

EX Actis nostris subinde apparuit, quanta animi contentione de cultus divinitate ratione, Sinensibus, ad Christi sacra conversus, recepta, inter Missionarios disputetur, Jesuitis etiam legitimam & institutis divinis conformem, ceteris idololatriæ Gentili proximam pronuntiantibus. Ad hanc causam pertinent Acta ista, in quibus primo loco conspicitur *Mandatum seu Edictum D. Caroli Maigrot Vicarii Apostolici Fokienfis in Regno Sinarum, nunc Episcopi Cononensis*, quod A. 1693 d. 26 Mart. promulgatum est; eo consilio, ut Missionarii scirent, quomodo in iis, quæ ad Cultum divinum & bonos mores pertinent, versari debeant, *donec aliter ab Apostolica sede decretum fuerit.* Septem itaque momenta afferuntur, quæ eo pertinent, ut omnis idololatriæ suspicio, evitatis, qui hactenus recepti erant, ritibus, amoveatur. Hinc in momento II *districte prohibetur, ne in ulla Ecclesia tabella quadam, cui haec dua litera* COELUM CO-
LITO,

Pag. 5.

LITO, KING TIEN *inscripta sunt, appendatur, & ubicunque appensa fuerit, intra duos menses auferri mandatur, cum aliis ejusdem sensus tabellis.* Sequuntur *Quæsitæ in causa Rituum Sinensium super Mandato seu Edicto D. Caroli Maigrot ab Eminenti Cardinalibus, ab Innocent. XII specialiter deputatis, facta.* Quæsitæ hæc ita comparata sunt, ut adjunctas habeant dubitandi rationes, atque adeo totam cultus rationem, idoneis testimoniis quasi in tabella delineatam, sistant. Hæc excipiunt *Responsa, quæ ad quæsitæ ista prævio diuturno, maturo ac diligentissimo examine de Mandato Innocentii XII & Clementis P. XI per plures annos continuato, data fuerunt ab Emin. Cardinalibus ac postea a Clemente XI confirmata.* In Responsis illis improbantur ea, quæ vel ad cœli, vel Confucii, vel Majorum aut similem cultum pertinent. Ultimo loco ipsum Clementis XI decretum XX Nov. A. MDCCIV promulgatum legitur, cujus summa huc redit, quod responsa ista ab omnibus & singulis Missionariis cujuscunque Ordinis, etiam Soc. Jesu observari debeant, suspensa tamen interea eorundem Responsorum publicatione.

OBSERVATIONES CIRCA EXPOSITIONEM Rituum Sinensium factam S. Congregationi, primum Italice, nunc Latine impressæ.

Anno 1710, 8, pl. 12.

HOc scriptum in nova quadam Collectione, ad Controversiam de Ritibus Sinensibus pertinente, primum locum occupat, idque oppositum est istis, de quibus modo diximus, Quæsitis, contra quæ ostendere conatur Autor, Ceremonias illas Sinenses a D. Maigroto & ceteris non, quo fieri par erat, candore expositas esse, neque vel Confucio vel defunctorum animabus Sacrificia ex Sinensium Christianorum mente offerri. In limine harum Observationum, quæ tribus & dimidia plagulis absolvuntur, præmonitio ad Lectorem extat, quæ observat, S. Congregationem in Responsis suis ad Quæsitæ, Clementis XI autoritate confirmatis, *improbare solum ritus illos seu tales, quales & qualiter D. Maigrot & pauci eidem adherentes exposuerint; non vero ritus genuinos, seu quales isti re ipsa sunt &c. qualesque Patres Missionarii Sinenses S. J. defendant*

dant velut innocentes, neque idololatria neque superstitionis ullius reos, quales domum Alexander VII Christianis in Sina permiserit. Sequuntur Reflexiones in Causa Sinensi factæ in Europa, postquam ad illam pervenit Decretum Emin. Tournon datum Nankini in Sinis 25 Jan. 1707, Ital. & Lat. impressa 1709, recusa 1710, 2½ plag. Hæ animadversiones varia incommoda commemorant, quæ ex damnato illo Sinenfium cultu consequi possunt, nec pauca ad eum ornandum & defendendum afferunt. Reflexio XI ita habet: Pia Mater Ecclesia dissimulat aliqua, qua Paganismum præ se ferunt in Christiana Europa; cur non & in Christiana China? Postea legas Censuram Libelli, cujus titulus: Considerationes super Reflexionibus in Causa Sinensi: quo libello quidem Causa Sinensis adversarius. 12 Reflexiones in præcedentibus foliis relatas non ratione & veritate, sed calumniosa falsitate impetivit, recus. A. 1710. Ultimo loco exhibentur Observationes in Responsonem factam a Procuratore Emin. Card. de Tournon ad quinque Memorialia P. Provana Procuratoris Missionariorum Cbinensium S. J. 5 plag. Obtulerat P. Provana Clementi XI privatim quinque Memorialia, quæ demissas, ut Autor loquitur, periclitantis Simice Missionis demonstrationes & supplices promi remedii petitiones continebant. Ad hæc responderat publice Procurator Cardin. de Tournon, ita quidem, ut, si Autori credimus, Satyram referat in P. Provana & universam Societatem scriptam. Illis igitur criminationibus amolendis præfens scriptio destinata est, adæoque tota Collectio ad Missionariorum Jesuitarum causam & sententiam tuendam refertur.

NOVA LITTERARIA.

Venit nuper ad nos delineatio operis, quod P. F. RP. de Pyrrhonismo in historia antiqua meditatur, G. S. Fr. Historiarum Professore inscripta, & incertum quo loco A. 1711 in 8 excusa. In illo, præmissa de historix definitione, divisione, ac veritate, capite, de impedimentis veritatis aget Autor. Scilicet de antiquissimorum monumentorum fato, Historicorum amore, odio, adulatione, maledicentia, invidia, diverso instituto in religione

religione, republica, vitæ studiis, moribusque. De illorum præmiis & pœnis, spe, metu, ignorantia, fingendi libidine, divinitatis & miraculorum affectatione, nimio antiquitatis & eloquentiæ studio, credulitate, oscitantia, memoriæ lapsu, curiositate, incertitudine, interitu, plagio, compendiorum confectio, & librariorum denique incuria. Non ingratum iis laborem fore credimus, qui a præstantibus viris aut data opera, aut sparsim de hoc argumento dicta colligi & concinno ordine disponi optant. Præcipue si Autor in iis quæ, quamvis jucundâ nec inerudita sunt, ad caput tamen rei non pertinent, & præterea satis frequenterque alibi inculcantur, parcius ac brevius, causam ipsam ita agat, ut nihil prætermittat, quod ad eam profundam ornandamque propius facit. Idem decem Epistolis delineavit Musæum scriptorum de Divinatione, quod in duas partes dividitur. Prior destinata est divinæ, eidemque aut veræ quæ in Prophetis, ac oraculo Urim & Thummim, aut fictæ, quæ in gentilium oraculis, quibus Diabolus Autorem tribuit, eorumque antistitibus, Sybillis, vatibus, & dæmoniis se exseruit. Posterior pars divinationem, cui ipsa natura argumenta suppeditat, considerabit. Hæc vero aut extra ordinem agit in prodigiis, ostentis, portentis & monstris, aut juxta ordinem. Et tum quidem operari eam statuit vel in astris, ubi historiæ Astrologicæ scriptores, Astrologi, amici & inimici Astrologiæ, & qui lecturam cœli explicarunt recensentur; vel in IV elementis simplicibus, ubi de aeromantia, pyromantia, hydromantia, & geomantia disseret. Tertio illa in tribus naturæ regnis vim suam exercet; & hic primum de homine tractatio instituetur, anima ejus in mortuis, morientibus, & somniantibus, arte cognoscendi homines, physiognomia, metoscopia, chiromantia, ophthalmoscopia, onichomantia, conjecturis ex sternutatione, risu, halitu, scriptura, extis, pedibus, unguibusque, divinatione medica & politica. Deinde afferentur, qui de divinatione ex animalibus, vegetabilibus, virgula metallica, illaque, cui agricolæ & nautæ innituntur, scripsere, ultimo loco. Ad naturam juxta ordinem agentem refert artefacta, istoque capite talismanes, numeros, literas, unde

ad

ad hieroglyphica, apologos, ænigmata, steganographiam, & ipsas adeo Romanorum notas excurret, fortes, ceromantiam, plumbomantiam &c. expediturum se pollicetur.

Florentiis (ut ex Diarii Veneti A. 1710 Parte IV intelligimus) Antonius Maria Salvini Discursuum Academicorum, qui recitati sunt in Academia Apatistarum, Partem II (prima Flor. 1695 in 4 prodiit) vulgavit, ejusdemque frater doctissimus Salvinus Salvini proxime Etrusco idiomate typis mandabit *Fastos Consulares Academia Florentina*, in quibus & hujus Academiz statum omnem inde ab A. 1541 ad nostra tempora delineabit, & plura, quæ ad alias Academias Florentiis illustres, Furfuratum inprimis, spectant, addet. Mutinæ Franciscus Torti *Theραπευτικην Specialem ad febres quasdam perniciosas inopinato ac repente lesbales, una vero China China peculiari methodo ministrata sanabiles*, cujus *Ideam* Mutinæ 1709 in 8 ediderat, prelo subjecit. Romæ Jo. Maria Lancisius duplex opus parat, alterum *de noxiis paludum effluviis eorumque remediis*, alterum *de nativis, deque adventitiis Romani cæli qualitatibus*, cui accedet *historia epidemia rheumatica, qua per hyemem anni 1709 vagata est*. Neapoli superiore anno lucem alpevit *Peplus Neapolitanus* Caroli M. de Raho, *Clerici Regularis, Patricias illustresque familias continens, Pars I, in 4*. Patavii excuduntur Jacobi Placentini, D. Tarvisini, *de Barometro Dissertationes duæ*, quarum prima ea examinat, quæ inter Schelhammerum & Ramazzinum de barometris disputata sunt, altera vero solvit problema Illustris Leibnitii, & nonnullas de motibus Barometri conjecturas addit. Venetiis Blasius Garofalus, sub Octavii Marantæ nomine, ad Rabbenii fragmentum Epistolæ, sub Scachii nomine editum & a nobis Anno superiore p. 529 recensitum, respondit sub tit. *Osservazioni di Ottavio Maranta sopra La Lettera del D. Bernabo Scacchi, fatte in difesa delle Considerazioni del Sig. Abate Biagio Garofolo, intorno alla Poesia degli Ebrei*. Antonius Vallisnieri, quæ sparsim hæctenus publicaverat in variis tomis ejus collectionis, quæ Venetiis sub tit. *Galleria di Minerva* prodit, seorsim prelo submittere cœpit *Prima Raccolta di Osservazioni, Esperienze &c.*

* * *

A. C T A ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Junii, Anno M DCC XI.

FOEDERA, CONVENTIONES, LITERAE,
& cujuscunque generis Acta publica Anglicana;
cura THOMÆ RYMER.

Tomus VII & VIII.

Londini, ap. A. & J. Churchill, 1709, f. Alphæ. 18 plag. 7.

Sextum hujus Operis septimumque Tomos cum in Tomo IV Supplementorum Sect. VIII p. 329 nuper dederimus recensitos, in circulum nunc revertimur, finem Eduardi III, Richardi II vitam, initium Henrici V visuri. Et quantum quidem ad patriæ nostræ cum Angliis, Alemannica scilicet, negotia, hic nuncios Lubecenses & Elbingenses (quorum urbs Elnyngh, incertum num antiquitatis vitio, num Typographi, vocatur) ad Eduardum III A. 1375 commerciorum haud dubie causa missos legas. Inprimis autem, matrimonium a Richardo II cum Anna Wenceslai Imperatoris sorore A. 1381 contractum res Germanorum Anglis reddidit familiariores. Admoti contrahendo huic negotio fuere per Richardum Comes Kantiz, per Wenceslaum autem Teschianensis Dux Primislaus, qui in Anglia posthac, abdicato domi imperio, remansit, annuam a Richardo pecuniam consecutus. Ipsa vero, quæ petebatur sponsa, literis, quas vocant, procuratoriis, fratris Wenceslai lignum, quod *Majestatis sigillum* appellatur, cum ipsa nondum proprio sigillo uti consueverit, legitur appendisse. In pactis, de quibus tum convenit, præter perpetuum inter utrumque Regem & heredes utriusque fœdus, aliaque, hoc etiam est constitutum, *ut Wenceslaus postquam insulas Imperiales receperit, & corona*

Hh

sua.

T. VII.
P. 90.

280.

281.

282.

291.

- sua solemnia compleverit, hac pacta innovare, & ut Imperator de novo facere teneatur, qua spe & Imperator futurus in quibusdam Richardi literis p. 365 vocatur. Certam præterea pecuniæ summam mutui nomine Wenceslaus a Richardo receperat, a qua tamen reddenda, si ad præstitutum tempus sponsam Regiam Calesii sisteret, liberatur. Antequam ab hoc matrimonio discedamus, non possumus non monere, inveniri documentum aliquod, quo Catharinam Ludovici, nuper Imperatoris, filiam ducturus proponitur Richardus, Wenceslai tamen consensum desiderans. Quod unde sit, si errore scribentis non sit factum, haud indicare possumus, cum nec inter Ludovici Bavarii posteros occurrat Catharina, neque quicquam eo Wenceslai voluntas conferre potuisset. Quemadmodum autem cum Rege Germanorum, ita foedus pepigerat Richardus, ut veri, legales ac perfecti fratres sine & amici, ita reliquos etiam Alemanniae Principes conciliare sibi studebat, legatos propterea, qui perficerent ista, emittens.*
302. Nominatim Ducis Bavariae Alberti fit mentio, Rupertorum etiam Palatinorum, patris videlicet Electoris, filiique hæredis.
157. Quin imo hi vasalli hominesque ligii fiebant Richardi, recipientes quisque mille libras annuas pro præstanda fide, quam promiserat, prout homagium a Ruperto seniore legatis præstitum loquitur, in quo illud præterea notandum, quod *immediate postea Rupertus legato, juxta morem patriæ in talibus usitatum, osculum dedisse* narretur. His autem, quas ita conciliabat amicitias nil aliud quærebat Rex Anglus, quam auxilia contra Carolum Galliae Regem, Valesium Comitum, Andegavensem, Bituricensem & Burgundiae Duces, Johannem denique Castellae Regem, prout ex literis ejus ad legatos penes Imperatorem patet.
382. Gallicarum rerum idem porro qui antea fuit tenor, constantiori bello quam pace gestarum. Induciarum primum a 1375 in paucarum hebdomadarum spatium factæ, mox Pontificiorum legatorum opera fiebant annuæ; quæ cum propemodum essent elapsæ, mox ad novem denuo menses prorogabantur. Post cum nihil hoc tempore de pace conficeretur, redie-
- 604.
- 604
- 854, 858.
- 375.
- 53.
- 68 sqq.
- 100 sqq.
- 195, 154.

redierunt priores inimicitia A. 1377, Gallique jam Angliam se invasuros sunt minitati. Et quamvis rursus anno 1378 de pace tractaretur, sicut Gallici Regis filiam Richardus ambiret, eodem tamen tempore civitatis Oxoniensis munimenta iussit refici, transitum Gallorum in Angliam metuens. Eodem anno duplex cum Britannia minoris duce pactum a Richardo est initum; alterum de traditione portus & civitatis Bressiensis, alterum, quod offensivæ & defensivæ Ligæ titulo venit, quo constitutum est inter alia, habiturum Regem & ejus locum tenentes potestatem in transitu per Britanniam suos quocumque modo puniendi, salva tamen alias Ducis & patriarum legum autoritate; nec obligatum iri Ducem ad fidem Regibus Anglicis jurato præstandam, si vel maxime Gallici Regni possessionem adipiscerentur. Anno 1380 denique Richardus, moras Gallorum, quas per inducias quaerent, sibi periculosas criminatus, novum in Galliam exercitum mittere constituit. Mox anno 1382 reducebantur induciæ trium modo mensium, quo spatio de pace tractaretur, nec ab ulla parte mitterentur exercitus, vel hostile quid ageretur, nisi per milites prædiciarios in urbibus hinc inde dispositos. Attamen ruptis his etiam conventionibus, bellogue rursus exorto, totam jam propemodum Flandriæ partem, quæ Anglis parebat, occupaverant Galli & ad Calestem obsidendum properabant. Pontifex tum Urbanus VI Episcopo Norvicensi Cruciatam seu expeditionem adversus Schismaticos, quorum post fiet mentio, commiserat. Ille vero magis hac occasione Regi suo, quam Pontifici videtur profuisse: nam & legati personam ad Flandriæ Comitem sustinuit, illum Richardi partibus ita conciliare conatus, ut homagium ipsi tanquam Regi Franciæ supremoque Domino suo Comes præstaret. Gravelingam præterea maritimum oppidum Flandriæ, ob schisma neutiquam suspectum, occupavit; nisi tamen Pontifex potius occasione mandatorum Episcopo per Regem commissorum suo quoque commodo studere voluerit. Pertæsus dein belli Richardus, neque minus creberrum & inutilium tamen de pace laborum, quos *protenfomis*

P. 184, 185.

190.

236.

260.

351.

371.

399.

395, 396.

399.

407.

- sua solemnità compleverit, hac pacta innovare, & ut Imperator de novo facere teneatur, qua spe & Imperator futurus in quibusdam Richardi literis p. 365 vocatur. Certam præterea pecuniæ summam mutui nomine Wenceslaus a Richardo receperat, a qua tamen reddenda, si ad præstitutum tempus sponsam Regiam Calesii sisteret, liberatur. Antequam ab hoc matrimonio discedamus, non possumus non monere, inveniri documentum aliquod, quo Catharinam Ludovici, nuper Imperatoris, filiam ducturus proponitur Richardus, Wenceslai tamen consensum desiderans. Quod unde sit, si errore scribentis non sit factum, haud indicare possumus, cum nec inter Ludovici Bavari posteros occurrat Catharina, neque quicquam eo Wenceslai voluntas conferre potuisset. Quemadmodum autem cum Rege Germanorum, ita fœdus pepigerat Richardus, ut veri, legales ac perfecti fratres sint & amici, ita reliquos etiam Alemanniæ Principes conciliare sibi studebat, legatos propterea, qui perficerent ista, emittens.*
604. Nominatim Ducis Bavariz Alberti fit mentio, Rupertorum etiam Palatinorum, patris videlicet Electoris, filiique hæredis.
604. Quin imo hi vasalli hominesque ligii fiebant Richardi, recipientes quisque mille libras annuas pro præstanda fide, quam promiserat, prout homagium a Ruperto seniore legatis præstitum loquitur, in quo illud præterea notandum, quod *immediate postea Rupertus legato, juxta morem patriæ in talibus usitatum, osculum dedisse* narretur. His autem, quas ita conciliabat amicitias nil aliud quærebat Rex Anglus, quam auxilia contra Carolum Galliz Regem, Valesium Comitum, Andegavensem, Bituricensem & Burgundiz Duces, Johannem denique Castellæ Regem, prout ex literis ejus ad legatos penes Imperatorem patet.
382. Gallicarum rerum idem porro qui antea fuit tenor, constantiori bello quam pace gestarum. Induciz primum A. 1375 in paucarum hebdomadum spatium factæ, mox Pontificiorum legatorum opera fiebant annuæ; quæ cum propemodum essent elapsæ, mox ad novem denuo menses prorogabantur. Post cum nihil hoc tempore de pace conficeretur, redie-

redierunt priores inimicitiae A. 1377, Gallique jam Angliam se invafuros sunt minitati. Et quamvis rursus anno 1378 de pace tractaretur, sicut Gallici Regis filiam Richardus ambiret, eodem tamen tempore civitatis Oxoniensis munimenta jussit refici, transitum Gallorum in Angliam metuens. Eodem anno duplex cum Britanniae minoris duce pactum a Richardo est initum; alterum de traditione portus & civitatis Breffienfis, alterum, quod offensivae & defensivae Ligae titulo venit, quo constitutum est inter alia, habiturum Regem & ejus locum tenentes potestatem in transitu per Britanniam suos quocumque modo puniendi, salva tamen alias Ducis & patriarum legum autoritate; nec obligatum iri Ducem ad fidem Regibus Anglicis jurato praestandam, si vel maxime Gallici Regni possessionem adipiscerentur. Anno 1380 denique Richardus, moras Gallorum, quas per inducias quaerent, sibi periculosas criminatus, novum in Galliam exercitum mittere constituit. Mox anno 1382 reducebantur induciae trium modo mensium, quo spatium de pace tractaretur, nec ab ulla parte mitterentur exercitus, vel hostile quid ageretur, nisi per milites praesidiarios in urbibus hinc inde dispositos. Attamen ruptis his etiam conventionibus, belloque rursus exorto, totam jam propemodum Flandriae partem, quae Anglis parebat, occupaverant Galli & ad Caesarem obfidendum properabant. Pontifex tunc Urbanus VI Episcopo Norvicensi Cruciatam seu expeditionem adversus Schismaticos, quorum post fiet mentio, commiserat. Ille vero magis hac occasione Regi suo, quam Pontifici videtur profuisse: nam & legati personam ad Flandriae Comitem sustinuit, illum Richardi partibus ita conciliare conatus, ut homagium ipsi tanquam Regi Franciae supremoque Domino suo Comes praestaret. Gravelingam praeterea maritimum oppidum Flandriae, ob schisma neutiquam suspectum, occupavit; nisi tamen Pontifex potius occasione mandatorum Episcopo per Regem commissorum suo quoque commodo studere voluerit. Pertaxus dein belli Richardus, neque minus creberrima & inutillium tamen de pace laborum, quos *protenfonis*

P. 184, 185.

190.

236.

260.

351.

371.

399.

395, 396.

399.

407.

longissima & infinitatis solita accusat, tria bellum finiendi media Gallo proponit, vel scilicet, ut ipsi inter se soli, vel ut ascitis etiam tribus patris suis de Regno pugnent, vel denique, ut certo die locoque decretoria per exercitus suos pugna fieret. Nihilominus anno 1384 ineunte novæ fiebant induciæ, & ad pacem firmandam a Gallo Duces Bituricensis & Burgundiæ cum 700 comitibus in Picardiam destinabantur. Sed vix tempus induciarum exspiraverat, cum, ut Angli criminantur, Galli pacem inire recusarent, ipsamque denuo Angliam aggredi minitarentur. Neque adeo semel repetitæ hæ minæ, cum notum sit, Regem tum Franciæ clasibus in ejusmodi terrores comparatis maximam amplissimi patrimonii partem inutiliter absumpsisse. Ad inducias etiam dein sapius res rediit, quas Armeniæ Rex aliquando spe obtinendi contra hostes suos ex Europa auxilii studebat promovere. De 769 sqq. nique cum anno 1394 in quatuor annos induciæ fierent, eo 811 sqq. tempore matrimonium inter Richardum & Isabellam Gallici Regis filiam est contractum, ea potissimum conditione, ut in 28 annos, ab anno 1398, pax constet illæsa. Equidem & renunciare juribus suis in Galliam adigebatur Isabella, & ut ista renunciatio confirmaretur, a Richardo postulabatur, attamen ille servans sibi hæredibusque suis omnia, quæ habebant, jura id faciebat, videns haud dubie, sufficere jam causas, quas propter tum Galliam Angli appetebant, nec quicquam ulterius ab uxore ad se devolutum iri. Imo vero, cum ex Bavarica matre genuisset Carolus Gallorum Rex Isabellam, de illius ad hunc Ducatum juribus nil quicquam remittere volebat. Illud propterea notatu dignum, quod Richardus focerum, quem bello flagrante *adversarium de Francia*, cum de induciis ageretur, aliquando *Regem Francigenam* appellaverat, nunc ne concedere quid videretur, *carissimum Patrem suum de Francia* nominaret. Huc denique merito refertur, quod anno 1388 Provinciæ Comitatus & Forcalquerii dominum sibi Richardum asciverint, recusantes post mortem Caroli Dyrhachini Regis Neapolitani, cum paruerant, Ludovici Andegavensis imperium. Licet vero acceperit Anglus conditionem, Aquita-

Aquitaniam in vicinia possidens, aliunde tamen constat, eam regionem Andegavensium in potestate mansisse.

Affines quodammodo Gallicis bellis sunt cum Scotis controversiæ, quæ cœptæ sunt primum anno 1378 de factis quibusdam, ut Scoti criminabantur, in finibus suis contra pacem. Post induciæ factæ sunt, quibus durantibus ageretur de reparatione damnorum, quanquam, cum convenirent propterea anno 1381, Scoti causam cognosci per delegatos cujusvis Regni certos volebant; Angli vero arbitrum Principem alienum malebant eligi, quapropter, cum neutra pars concederet, aliæ rursus fiebant induciæ. In hac altercatione mirum illud, quod confiteantur Scoti, se inferiores longe potentia esse Anglis, quæ noxia fere populo bellum moturo videatur sinceritas. Neque tamen omnia de pace molimina belli suspensionem tollere potuerunt, aut efficere, quo minus cum Gallo foedus iniret Rex Scotiæ. Quin imo paulo post, anno nimirum 1385, ad arma res rediit, fovente negotium ardens Rege Franciæ, certumque militum numerum subsidii loco mittente, pecuniæque summas haud contemnendas Regi pariter ac proceribus numerante. Denique sicut a Gallici belli variis eventibus Scotiæ similitudines pependerant, iisdem etiam conventionibus, quæ inducias 25 annorum, ut supra vidimus, confirmabant, sunt sublatae.

Eadem Hispanici belli fata propemodum fuere. Etenim cum Johannes Lancastriz Dux, qui Castellani Regis titulum, ut in novissima recensione notavimus, usurpabat, Anglorum auxilio jus suum prosequeretur, Henricus contra Nothus & Johannes ejus filius Gallis se per foedera jungebant. Angli, Eduardo adhuc imperante, cum Portugalliæ Rege pangebant foedus, renovatum posteaquam Richardus ad Regnum pervenerat. Tandem cum, ut quivis facile potest divinare, bellum hoc Anglis, ob diffitam regionem, aliisque præterea bellis cum Gallo Scotoque distentis, esset difficile, res inter duos Johannes istos componebatur, & quidem, ut aliunde constat, per matrimonium. Nihilominus vero non satis cessabant inimicitia, navium imprimis captionibus continuatae, nec

- licet Pontifex in Richardi gratiam a sacrorum communione prohiberet inimicos ejus in Hispania, sublatae sunt ante, quam cum Gallis firmiores fierent induciz.
- In Italia cum Principibus & Statibus amicitias contrahere Richardus impense quaesivit. Hinc generale quoddam mandatum Johanni Haukewodio commissum legimus, *ad tractandum cum quibuscunque Ducibus, Comitibus, Dominis seu Communitatibus Italiae*. Inprimis ad Regem Neapolitanum, qui Carolus alias Parvus seu Dyrrhachinus audit, in documento autem allegato *Carolus de Pace* nominatur, ad Florentinos etiam missi sunt Legati, cum Eduardus jam urbis hujus cives magno numero morantes in Anglia contra Pontificis molimina tueri decrevisset. Fuit etiam tempus, anno scilicet 1379, quo Barnabonis Mediolanensis Domini filia Richardo in matrimonium peti deberet. Cum Genuensibus sub Eduardo adhuc anno 1374 quaedam intercesserunt negotia, quorum occasione sigilli Genuensis fit mentio, Gryphum representantis, qui vulpem pedibus comprimit, ipsam quoque Gallum ore tenentem, his praeterea inscriptis: *Gryffus ut has angit, sic hostes Janua frangit*. Ceterum nec Anglis adversi Genuenses & a Gallorum partibus fuere, nam inter utriusque Regis foederatos & ipsi censentur. In dedicatione Tomo huic promissa supra memoratus Haukewodius arte bellica Principes Italicos imbuisse scribitur, quo referas forte, quod aliquando Richardus ad *subditos suos, homines ad arma, & sagittarios, in villis, castris & forsaliis in partibus Italiae constitutos*, mittat literas. Ad Pontificem quod spectat, cum 136 sqq. eo Eduardus anno 1377 pactus est quaedam, ubi quidem multum Papa de juribus sibi arrogatis concessit. Sub Richardo 231, 283, 298. deinde schisma per Urbanum VI. & Robertum Gebennensem 523. contra se invicem electos oriebatur, Anglo Urbanum defendente, Germanis etiam easdem partes amplectentibus. Eo etiam est processum, ut Episcopus Norvicensis cum exercitu mitteretur adversus Robertum. Hic illud denique praetermittere non possumus, quod idem Urbanus foederum quorundam meminerit, tam a Carolo IV quam Wenceslao Imperatoribus 372. 389, 392.

ratoribus cum schismaticis quibusdam & hæreticis Principibus initorum, quæ per se sint nulla & irrita, quacunque tandem ratione fuerint firmata, cum ipsi ratione Imperii, *ad quod a Pontifice sint approbati, & ut Advocati Ecclesie*, homines ejusmodi destruere potius teneantur.

In Belgio Flandriæ Comitatum anno 1384 Richardus sibi arrogabat, mortuo tum *Ludovico Malano*, vel ut hic nominatur *Namurensi*, qui sine masculis hæredibus decesserat. Imo Gandavi Præsidem quendam provinciæ constituebat, qui *Revardus* appellatur, voce, quantum scimus, alias hoc quidem sensu non satis cognita. Verum non nimis diu hoc dominium ipsi fuit quietum, cum ab anno 1388 aliquoties Treugarum cum Comite Flandriæ ineundarum fiat mentio, qui Comes haud dubie Burgundiæ Dux est Philippus Audax, ad quem per uxorem hæreditas ista devenerat. Cum Duce vero Geldrensi *Wilhelmo* anno 1386 arctissimum fœdus pepigit Richardus, quo bellum indicere Dux Galliarum Regi Burgundiæque Duci, ac vires suas Anglicis conjungere tenebatur. Ordinis Teutonici subditis in Prussia mutæ cum Anglis erant querelæ, mercatoria maxime negotia concernentes, quas solenni tandem conventionem composuit Richardus anno 1388 facta, & ne resuscitarentur facile, *gubernatorem* quendam rerum suarum in Prussia constituerunt mercatores Angli.

In civilibus denique negotiis Angliæ, partim publicam rem, partim Ecclesiasticam observamus curatam. Huc in primis Jura Regis contra quavis Pontificum tentata constanti tenore defensa pertinent. Præterquam enim, quod in vincula conjici jusserit Rex eos, qui quicquam in Papæ favorem illis contrarium agerent, quod autoritate propria pecuniarum subsidium a Clericis postularit, neque passus sit novas a Papa exactiones decerni, quod Clericos armari ad oræ maximæ defensionem jusserit, quod sacelli *Windsorien*sis visitationem ipsemet instituerit, & pro lubitu leges Canonicis dederit ac in quosdam eorum animadverterit, quod a collectoribus Pontificis in Anglia fidelitatis jusjurandum exegerit, Regi potius quam

p. 448 sq.

581, 613, 648.
670.

535.

599.

693

24.

30.

644.

27, 162.

203.

603. 751.

672.

- p. 672. quam Papæ favens, præter hæc inquam omnia, Richardi temporibus, anno scilicet 1390, acerbissimas a Rege & proceribus ad Papam literas esse missas legimus, quibus, *horrenda prorsus & lacrymabili ratione, per impositiones, provisiones & reservationes sedis Apostolica, per quas primos tantum fructus cumulatius aggregare & Regnum suo thesauro privare studeant*, idola pastorum & mercenarios captare introitus ad ovile Dominicum, expresse dicitur, Simoniz crimen exprobratur manifeste, Papa Inuneris sui, quo ad pascendum non tondendum oves obligetur, & antiquarum Angliæ consuetudinum ut recordari velit, monetur. Præterea, cum duorum Regum res gestas hic Tomus exhibeat, Eduardi mortem, Richardi coronationem
- 151, 157. referri videas. Sub quo Richardo Anglorum quidam onerum, 250. quibus ad alenda continua bella premerentur, immensitatem 311. causati, ad seditionem anno 1381 autoribus Jacobo Straco & 315. Waltero Tyler conspirabant, per tumultum quosdam ex proceribus occidentes & his ipsis facinoribus Regiam autoritatem prætendentes. Hac violentia juvenem adhuc Regem quædam minus se digna concedere coegerant, quæ mox tamen rescindebantur. Dein Anna Regis sponsa intercedente venia omnibus præter civitates quasdam integras privatosque nonnullos est data, quæ cum anno 1389 Richardus Regnum ipse susciperet, repetebatur. Sub hoc etiam imperio Wiclefi doctrina primum aperta vi coepta est impugnari, siquidem Oxoniensibus Rex anno 1382 mandat, ut in illam diligenter inquirent, inprimis librum quendam eius, *Triologus* dictum, qui Consecrationi sacramentali adversetur, examinent. Ipse Wiclefus cum sociis, Nicolao Herford, Philippo Reppyngdon & Johanne Aston proscriptus.
41. Qui scit, cum Eduardo non ingratus fuisse, haud immerito suspicetur, eundem ab hoc Eduardo anno 1374 pro legato cum aliis ad Papam missum. Ceterum si quis curiosior leges Collegio, quod *Aula Regis* titulo Cantabrigiæ fuit insignitum, præscriptas nosse cupiat, eas loco ad marginem allegato inveniet, inter quas hæc visa fuit singularis, ut socii ad mensam communem colloquentes, non alia nisi Latina aut Gallica

Gallica lingua illud faciant. Denique non possumus non p. 468.
& hoc observare, hoc Tomo ad A. 1385 in Scotico negotio primum in Anglica lingua documentum occurrere.

Facies ista rerum civilium in Anglia deterior adhuc Tomo T. VII.
VIII apparet. Patruus enim ejus Thomas Glocestrie 6.
Dux erga ipsam non bene affectus cum aliis quibusdam novis res moliebatur, quapropter in carcerem anno 1397 est 26.
conjectus, & *alca predictiois* ob affectatam potestatem regiam infimulatus. Ejusdem criminis rei Thomas, Dux 32-34-42-59.
Norfolciæ, & Henricus Lancastriz, consobrini Regis, hic in Galliam, ille in Germaniam, Bohemiam vel Ungariam relegabantur. Post anno 1399 in Hiberniam ad turbas quasdam ibi componendas, testamento prius facto, iter Rex instituebat, quod jam dudum fuerat motus, (T. VII p. 841) Edmundo Eboracensi tradens ad reditum usque suum imperium. Interea Henricus impatiens exilii vindictæque cupidus in Angliam revertitur, ubi tantas subito collegisse vires videtur, ut ejus opprimendi spem nullam Richardus concipere potuerit. Unde, cum antea declarasset, Henricum non aliam ob causam advenisse, quam ut exitiosas Reipublicæ res corrigeret, Regno se denique abdicat, & ut p. 255 dicitur, *ex abundantia deponitur*, & Henrico adeo IV succedendi locum facit, cujus coronatio quo apparatu sit instituta, loco allegato legi potest, ubi hoc novam est visum, quod Comiti Northumbriæ facultas concessa fuerit, in hæredes etiam derivanda, *ut ad finisimum humerum Regis, illum gladium nudum, quo cinctus fuerat Henricus, quando in Anglia appulerat, vocatum Lancastræ Sword, portaret.* Ad pacandas autem turbas Henricus, omnia Richardi propter has rebelliones acta rescindens, literas etiam omnes, quibus multi se reos confessi fuerant gratiæque regis submisserant, quæque *Raggemans* appellabantur, comburi jubebat; & cum Wallenses inquieti sæpius fuissent, durissimas illis coercendis leges sanciebat. Nihilominus auspiciis *Oweni Glendourdy* populus iste novas res anno 1401 moliri conabatur. Owenus ipse, postquam Principis Walliæ titulum sibi sumisset, cum Gallo contra Henricum

75.

84, 85.

90.

95.

109.

184.

225.

356, 365, 382.

v. Dedic. it. foedus pangebatur. Præter hunc alii Ducem sortiti Thomam p. 255, 261 sq. Trumpyngton in Britannia parte Boreali Richardum ad huc vivere, moxque ex Scotia rediturum, Henricum vero fugant ad Gallos & matrimonium cum Ducissa Britannia jam parare prodebant, ut eo melius succederet seditio.

Si jam, quid cum vicinis Scotis actum sit, spectemus, non videntur illi Gallicas, quibus & ipsi comprehendebantur, inducias acceptasse, siquidem Richardus propemodum omne, quod supererat, imperii tempus tentando illorum reconciliationem absumsit. Henricus autem sub Regni statim initium a Rege Scottorum, ut supremus ejusdem Dominus, fidem sibi jurari postulabat, belloque exorto illius exercitum anno 1402 profligebat, & anno 1407 filium ejusdem in suam potestatem redigebat, quem, licet induciae cum Mordaco gubernatore Regni post Regis mortem anno 1412 fierent, haud dimittebat.

Cum Gallis licet initio res ad bellum potius spectaret, tamen induciae mox restauratae. Anno 1409 Henricus in literis, quas *Domino Carolo Francie illustri* inscribit, queritur, Ducem Aurelianensem libelles famulos, Comitem de S. Paulo *litteras* etiam *diffidentia* sibi missi. Præterea nihil magnopere actum, nisi quod A. 1412 Duces, Bituricensis, Aurelianensis, Borbonius & Comites Alenconii & Armaniaci foedus cum Henrico adversus Burgundiae Ducem inirent, agnoscentes eum pro justo Aquitaniae Domino, se vero pro Vassallis ipsi subijcientes, omni simul auxilio ad recuperandam hanc provinciam ipsi promisso.

Cum Hispanis, licet & ipsi sub impubere adhuc Rege Castellani foedus cum Gallis renovarent, tamen nihil intercessit bellorum, sed induciae potius, sub Richardo factae, sunt repetitae, notarique meretur Epistola quaedam Reginae Castellanae Henrico missa, in cujus exteriori inscriptione Rex Angliae solum, interior Rex Angliae & Franciae Henricus appellatur.

Cum Danis notanda duplex per matrimonium conjunctio, quarum altera inter Philippam Regis Henrici filiam & Ericum

Ericum Pomeranum obtenta, verum altera inter Erici fororem Catharinam & Henricum Regis filium intenta solum fuisse videtur.

Germanicarum denique rerum, quo & Belgicas ex parte trahimus, curiosis pacta anno 1397 cum Friderico Colonienfi Reginaldoque Juliacensi facta proponuntur. Inprimis Ludovici, qui Ruperti Imperatoris erat filius, matrimonium cum Blanca Henrici filia majori spectandum, cui, ut esset de dote secura, civitates & arces *Germerheim, Norimberg & Hagenbach* sunt traditæ. Fœdus etiam, præter hanc affinitatem, arcius inter Henricum & Rupertum fuit sancitum.

P. 2.

66.

170, 176, 179.

200, 205, 214.

246.

357

Ex Italicis negotiis, quæ & alias non nimis frequentia sunt, hoc Tomo notari nihil meretur, præter quam quod consensum Henricus dedit Concilio Pisano, anno 1409 habito, & agnovit Alexandrum V Pontificem, ibidem adversus schismaticos Benedictum XIII & Gregorium XII electum.

567, 600.

Inter singularia quædam non indigna observatione videtur dispositio Henrici de successione in Regnis Angliæ pariter ac Franciæ, quæ cum primum sic esset facta, ut filios suos sibi invicem substituere, statim vero, masculis hæredibus ab una parte deficientibus, ad alteram voluerit transferri hæreditatem, procerum voluntate cunctis dein hæredibus, licet haud fuerint masculi, potestatem succedendi facit. A. 1412 Aquitanici omnes, qui tum ob bellorum in Gallia turbas frequentes in Angliam commigrabant, civitate sunt donati. Formula, qua Athelstanus Sect. IX locum quendam a judicum potestate fecit liberum, ita representatur:

462.

719.

369.

Als Fre make I Thee,

As Hert may thank

Or Eghe may see.

Specimen profremo linguæ Aquitanicæ, qualis Sec. XV fuerit, si quis desideret, locum ad marginem allegatum evolvat.

597.

ACTA ERUDITORUM

DEFENSE DES SS. PERES ACCUSEZ

de Platonisme,

hoc est,

DEFENSIO PATRUM ECCLESIAE AB accusatione Platonismi.

Parisius, apud le Coate & Montalant, 1711, 4 Maj.

Alph. 3 pl. 18 $\frac{1}{2}$.

INter adorandi illius de Trinitate divina mysterii oppugnatores ordine postremum, armorum vi ac robore facile principem locum obtinet Socinianorum turba. Hi quippe non solum robustos in speciem arietes admovent evertendae huic arci, verum etiam persuadere obsessis cupiunt, munimenta ipsorum tam imbecillo fundamento superstructa esse, ut sponte ruant facilemque hostibus victoriam reddant necesse sit. Nimirum praeter multas rationes, quibus doctrinam istam eversum eunt, invenisse quoque sibi videntur erroris originem. Contendunt enim, ex Platonica Philosophia a Christianis priscis ejus cultoribus adoptatam esse Trinitatem, & per tot saecula pro germano foetu enutritam. Iam olim Faustus Socinus eam originem doctrinae de SS. Trinitate tribuere ausus est, quem deinceps cum ceteri illius caveae scriptores alii secuti sunt (conf. Suppl. Tom. I Sect. 3 p. 340) tum non ita pridem Anonymus quispiam, qui Coloniae (ita quidem ipsa inscriptio habet) anno 1700 edidit hoc titulo librum: *Le Platonisme dévoilé*. Permovisse is videtur Autorem nostrum, qui nomen suum Dedicacioni subjecit, *Baltum, Societatis Jesu*, ut hoc telum Socinianis extorquere e manibus aggrediretur, demonstraturus, Patres Ecclesiae nec fuisse institutos in Platonica Philosophia, nec ejus placita comprobasse, immo acerrimos fuisse ejus adversarios. Quae sententia cum communi eruditorum opinioni adversetur, eo major cupido incedet eos, cognoscendi novae hujusce opinionis fulcra ac firmamenta. Quare in recensendo hoc libro ita versabimur, ut Lectori non difficile futurum sit, perspectis omnibus fundamentis ferre sententiam.

Qua-

Quadripartitum autem hoc Opus est. Ac primo quidem libro conatur manifestum facere, Patres Ecclesie non fuisse in Philosophia Platonica educatos institutosque. Rationibus eam in rem hinc utitur, quod *primo* hæc Philosophia non fuerit recepta & exposita in Christianorum Scholis: *deinde*, quod Patres haud posuerint studium suum in hac Philosophia præ ceteris: *denique*, quod nec in Scholis Ethnicorum eotempore regnarit Platonica Philosophia. *Μόγα λέν άσσηρα*, inquis. At Cap. 1. Noster singula sibi sumit demonstranda. *Primum* quidem probari posse putat partim ex eo, quod primi Christiani, calamitatibus pressi, misso Philosophiæ studio, ad martyria se præparare coacti fuerint, partim inde, quod tum in scholis Christianorum duntaxat religionis dogmata tradi & ex S. Scriptura explanari solita sint. Quam in rem Alexandrinæ Scholæ exemplum affert, & ipsam nomen Scholarum, quas Catecheticas appellarunt. Imo tantum abesse scribit, ut Philosophia in scholis Christianorum sit tradita, ut potius ibi refutati sint errores Philosophorum, & odium Philosophiæ inspiratum discipulis: idque his de causis, quod (1) ea tempestate Philosophi erant adversarii Christianæ religionis, adeoque æque refutandi in Scholis Christianis, ut hodie hæretici: (2) cum Scriptura S. tam crebro de stultitia sapientiæ humanæ & erroribus Philosophorum loquatur, doctores Christiani ejusmodi loca tractantes non potuerunt non philosophis insultare: (3) cum inter Catechumenos sapius essent, qui ante imbuti fuerant doctrinis Platonis, Christiani doctores necesse habuerunt errores Philosophicos tanquam præjudicia evellere: quo sine & Origenem, Heraclium, Pantzenum, Dionysium Alexandrinum, aliosque ethnicæ Philosophiæ operam dedisse ait. Non quidem diffitetur, Christianos etiam scholas habuisse, in quibus Philosophia sit tradita: quin etiam id probat Ammonii, Aratoki, & Origenis, Philosophiæ magistrorum, exemplo, addita mentione Clementis Alexandrini, Tertulliani, Eusebii, & Lactantii, qui magnam habuerint Philosophiæ ethnicæ peritiam. Verum negat, eos cuidam sectæ Philosophicæ se addixisse, docens,

- selegisse eos optima quæque ex Philosophorum sterquilinio. Seorsim de Origene, Clemente Alexandrino, & Lactantio refert, eos in Philosophia eclecticos fuisse, adeoque perperam haberi pro Platonicis. Generatim porro probare instituit, Patres non potuisse certæ cuidam sectæ Philosophicæ nomen dare suum, quoniam scilicet sectæ Philosophicæ fuerint partes religionis ethnicæ, ac Philosophi maxime impugnarint divinam religionem. Si quis igitur certæ se addixisset sectæ, is, missa religioni Christianæ nuntio, factus esset ex Christiano ethnicus. Hinc Christianum Platonicum arbitratur æque absurde tum temporis dictum fore, ac Catholicum Gnosticum, vel Catholicum Lutheranum. Videt quidem, sequentibus sæculis multos doctos Christianos fuisse Aristotelicos vel Platonicos. Sed discerni jubet tempora. Quo enim tempore Christianorum plurimi Aristotelem sectati sunt, paganismum jam dudum fuisse deletum: contra, Patrum ævo, Philosophos se præbuisse acerrimos paganismi defensores, & hostes Christianismi acerbissimos. Quas vero veritates in ethnicis Philosophis repererunt Patres, eas docet relatas ab ipsis fuisse vel ad lumen rationis, vel ad furtum ex Mosis Prophetarumque libris. Quorum posterius maxime contendisse Patres ostendit, simulque docuisse, verum a Philosophis traditum permultis mixtum esse erroribus. Hinc probat, in scientia Physica nullum Philosophorum sectatum esse Patres, sed eorum opiniones pro incertis ac vanis conjecturis contempsisse: Lactantium vero & Hermiam omnem Philosophiam, præcipue Physicam, ethnicorum rejecisse. Pertractatis jam duabus prioribus quæstionibus, tertiam aggreditur, an eo tempore ethnicorum in scholis regnarit disciplina Platonica? Id quod negat, cum scholæ Stoicorum, Peripateticorum, Epiculæorum, Academicorum, & Pyrrhonorum conjunctim sumatæ plures fuerint, quam scholæ Platoniorum. Contendit deinceps, Platonismum ita defecisse per varia Platoniorum schismata, ut nascente Christianismo plane collapsa sit Philosophia Platonis, & tribus prioribus Christianismi sæculis propemodum nec scholam habuerit nec sectatores:

ctatores: contra magnopere floruisse id ætatis sectas Peripateticam, Stoicam, & Epicuream. Unde factum, ut pauci de schola Platonis Christianismum amplexati sint, Platonis etiam omnium maxime impugnantibus Christianorum disciplinam. Denique duas affert rationes, quibus inducti Christiani suos adolescentes a scholis Philosophorum arcerint. Prior est, quod quæque secta exitiales haberet errores: altera, quod mores Philosophorum essent corruptissimi.

Libro secundo conatur ostendere, Patres non esse secutos Platonice Philosophiæ placita. Hoc inde effici putat, quod eo tempore non floruerit isthæc philosophia, ut vulgo quidem creditur. Licet enim & a Platonismo nonnulli in Christianorum transierint castra, hos tamen dicit longe minori fuisse numero, quam ut reliquis doctis Christianis ideas Platonicas ingerere potuerint: adhæc eos, recepto Christianismo, Platonice Philosophiam abdicasse. Eum in finem probat, Philosophiam paganam omnem, speciatim Platonice, ethnicismi partem fuisse, ex divisione Theologiæ gentilis in fabulosam, philosophicam, & politicam, quam partitionem persequitur pluribus. Si igitur, inquit, Christiani omnem Theologiam paganam impugnarunt, sequitur, ut & Philosophiam ethnicorum nullam approbarint & suam fecerint, Platonice vero omnium minime, eo quod maxima erat apud gentiles auctoritas Platonis. Diferte etiam a Patribus rejectam fuisse Platonice Philosophiam, testimonio Justini Martyris confirmat: qui cum sola nitatur S. Scriptura in rebus Theologicis, injuria Nostro affici videtur ab iis, qui ipsum Platonismi accusant. Ceteros quoque Ecclesiæ Doctores Philosophiam ethnicam, speciatim autem Platonice, rejecisse, probat testimoniis Tertulliani, Theophili Alexandrini, Lactantii, Augustini, & Eusebii. Eisdem nullam Philosophorum sectam amplexos esse, probat ex Patrum interpretationibus hexæmeri Mosaici. Cum enim recentioribus temporibus Christiani Aristotelici Aristotelis, Cartesiani Cartesii sequantur hypothesen in hexæmero illo exponendo, Patres in eodem explicando nullius Philosophi vestigiis insisterunt,

Cap. 13.

14.

Lib. II.

Cap. I.

2.

3.

4.

Cap. 5.

10.

11, 12, 13.

- sunt, imo & omnium Philosophorum, speciatim Platonis, principia eo pertinentia, etiam ea, quae tolerari & adhiberi facile poterant, rejecisse. Contentus Philosophiae tantus etiam in causa fuit, ut ethnici Christianis contentum Philosophiae pro crimine objicerent. Nec invidias id ivere Christiani, sed sui Philosophiae contentus complures exposuere rationes, quas Noster diligentissime recitat. Addit, ex Patribus, Clemente Alexandrino dempto, nihil adduci posse, ex quo usus Aristotelicae Philosophiae sequenti aevi receptae apud Christianos praesidium capiat, quippe cum Patres omnem Philosophiam in universum damnare videantur. Qui & haereticis amorem cultumque Philosophiae Platonicae vitio dederunt, eorumque errores ex ea derivarunt. Imo solus amor Platoniarum opinionum fuit in causa, cur adeo exosum veteribus se redderet Origenes, vir alioquin excellentissimus. Libro Tertio commonstrat, quanto ardore Platoniam Philosophiam Patres impugnarint. Cum enim amor cujusdam Philosophiae pariat ejus defensionem, concludit Noster, Patres minime fuisse Platonicos, quod tantum abest, ut pro Platone propugnarent, ut etiam arma contra eam tulerint, & quidem acrius, quam contra Aristotelem ceterosque. Impugnarunt autem (1) Platonis polytheismum. Hic Dacerium, Platonem a polytheismi crimine absolventem, Noster refellit: quem & alibi saepius notat, tanquam
2. immodicum Platonis laudatorem. (2) Ejus opinionem de divinatione, somniis, volatu avium, extis animalium, &
 3. commercio cum daemonibus superstitionissimam. Inter haec Noster ostendit, juniores Platonicos, miracula Pythagorae, Apollonio Thyaneo, aliis affingendo, conatos esse labefactare Christi miracula. Nec praeterit miracula Plotino, Porphyrio, Jamblichio & aliis afficta. (3) Ejus opiniones de anima, quod (a) ex duabus sit partibus composita, altera spiritali, altera corporea: (β) ex corpore uno migret in alia. Ubi metempsychosi multis explicata, non
 6. solum Patres producuntur, qui eam refutarunt, sed eorum etiam rationes proponuntur Platoniarum juniorum, qui
- commo-

commoda interpretatione metempsychosin illam adjuvare studuerunt. Qua occasione & Dacerii interpretatio refellitur. (y) ex coelo in terram reversa, novo in corpore eorum, quæ jam ante perspecta habuit, reminiscatur. (4) ejus opinionem de materiæ æternitate, quam Noster Platoni contra Dacerium asserit. (5) ejus opinionem de ideis, & (6) de æternitate mundi, quem quidem errorém an ipsemet Plato foverit, dubium esse Noster ait. Platonicos tamen eum defendisse contendens. (7) ejus opinionem, qua cum discipulis negat corporum resurrectionem, qui (discipuli) eam etiam impossibilem esse censuerunt. Hinc Nostro lubet ex moralibus Platonis dogmatibus ea percensere, quæ verecundiæ repugnant, ut, quod foeminiæ maritandæ nudas se conspiciendas procis præbere, quod uxores virorum communes esse debeant. Hic laudes expenduntur, quibus moralem Platonis Philosophiam Dacerius ornavit, quæ quidem prorsus hyperboliciæ Nostro habentur. Inter alia cum Dacerius dixisset, etiam humilitatis præceptorem fuisse Platonem, Noster contendit, Origenis & Augustini nixu suffragio, humilitatis præcepta primum omnium dedisse, suoque exemplo corroborasse Christum. Sane hac in re multos Noster sibi habet consentientes, qui statuunt, humilitatem esse extra numerum earum virtutum, quas Ratio homini præscribit. Quibus idem videtur accidisse, quod mysticis Theologis, qui nova virtutum nomina in Scriptura S. deprehendentes novas res invenisse sibi visi sunt, mirificasque animo suo concipere species. Hac de causa tam sublimia scilicet philosophantur, v. g. de abnegatione sui, cum tamen illa nihil sit aliud, quam quod Philosophi vocant pravæ cupiditatum suppressionem. Etsi proinde *humilitatis* nomen apud Philosophos non deprehendatur, rem ipsam tamen & illi docuerunt, & Ratio dilucide proponit. Cum enim humilitas erga Deum in eo consistat, ut suam homo voluntatem divini sine ulla exceptione submittat, annon hoc dictamen Rationis est? Porro nonne Ratio jubet justis imperantium mandatis prompte parere, eosdemque summa colere observantia & reverentia? At id Christiani vocant humilitatem erga imperantes.

Lib. III.

Cap. 7.

8.

9.

10, 11.

12.

13.

14.

15.

Denique annon Rationis lex est, ut alterius quisque commo-
dis propter humanæ naturæ communionem diligenter infer-
viat, nulla aut alterius tenuitatis, aut suæ fortunæ ratione habi-
ta? Quid vero aliud præcipit Scriptura, ad humilitatem erga
proximum nos exhortans? Et cum ad humilitatem etiam per-
tineat, ut quis modeste de se ipso sentiat, suæque naturæ imbe-
cillitatem ac vitia, fortunæ item vicissitudinem agnoscens ne
effetatur animo, quis neget, hæc pariter vel a Philosophis, vel
falsim a Ratione doceri & identidem ingeminari crebris ser-
monibus? Sed redeamus cum Autore nostro ad Platonem, cu-
jus de bonis rebus in ipsius libris obviis sententias Patrum stu-
diose edisserit. Crediderunt illi nimirum, Platonem optima
quæque accepisse ex libris Sacris, sive ipse legerit eos, sive ex
traditione hauserit, sed ea multis corrupisse erroribus. Hinc
sequi Noster existimat, Patres nil minus fuisse, quam Platoni-
cos, cum ne bona quidem Platonis simpliciter laudent, sed,
eum ex S. Scriptura sumsisse ea & corrupisse, contendant.

Cap. 15. *
16--19. Tandem copiose docet, Patres Philosophiam Platoniam reje-
cisse ab effectu, quod scilicet comparata cum Christianismo
paucos eosque moribus depravatos plerosque habeat sectato-
res. Quare ex Patribus instituit comparisonem doctrina-
rum Christi & Platonis, ac utriusque proponendi modi.

Libro quarto ad objectiones respondet, vulgarisque fen-
tentia fundamenta labefactare nititur. Fatetur enim, pluri-
mos & Catholicos & hæreticos scriptores Platonismum tri-
buisse Patribus. Cujus rei quatuor ait fuisse causas. Nam
primum, cum Christiani posterioris ætatis doctores secuti fere
sint Aristotelicam Philosophiam, facile creditu est, Patres et-
iam peculiari cuidam sectæ, & quidem Platonice, fuisse deditos.
Deinde aucta est hujus opinionis fides ex eo, quod Patres Plato-
nem, ejusque Philosophiam magna passim ornarunt laude.
Tertio scriptores quidam nonnullas Patrum expressiones de
S. Trinitate retulerunt ad Philosophiam Platoniam. Quarto
denique inimici divinitatis Christi, Patrum auctoritate cir-
ca

* NB. Numerus Cap. 15 bis per errorem positus est in opere Autoris,
quod in Lefforis gratiam monendum fuit.

Cap. 2.

ca dogma de Trinitate in angustias redacti, ausi sunt illud mysterium traducere pro doctrina mere Platonica. Primum horum cum supra jam refutarit Autor, hic breviter tantum rationes suas repetit. Tum respondet ad laudes, Platoni a Patribus tributas, quas nihil esse ait ad censuras eorundem de Platonis Philosophia, eamque ob causam rursus ad supra dicta provocat. Tres autem potissimum Ecclesiæ Patres nimis venerationis erga Platonem vulgo accusantur, Clemens Alexandrinus, Justinus Martyr, atque Augustinus. De Clemente id summa vi contendit Jo. Clericus, cum quo ferme solo manum in quarto hoc libro Autor noster conserit, eum jam pag. 1 sui Operis adversarium sibi eligens. Primo itaque confutat Clericum, quod dixerit, unum ex Clementis præceptoribus fuisse *Iovianum*, id est, Jonicæ sectæ addictum: cum tamen appellatione illa patriam significari inde liqueat, quod idem Clemens eodem loco ceterorum suorum magistrorum patriam commemorat. Porro reprehendit Clericum, quod sibi non constans, ex Clemente modo Jonicum Philosophum, modo Stoicum faciat, modo Eclecticum, dicatque, eum omnis generis dogmata philosophica admisisse, quæ ei cum doctrina Christiana non plane *consuata* viderentur. Notat præterea Clerici methodum in imputandis Clementi erroribus Philosophorum. Nimirum cum Clemens docet, multas Philosophorum opiniones originem trahere ex Scriptura S. male intellecta, Clericus protinus has ipsas opiniones ipsi Clementi facit proprias. Id ostendere Noster conatur ex Clerici probatione, qua Clementi dogma tribuit de æternitate materiæ. Eundem eadem probasse methodo ostendit, Clementem Platoni prophetiæ quantum speciem tribuisse. Ubi docte ac solide probat, in Clementis lib. V Strom. pro *προφητικῶν* legendum esse *πομπικῶν ποετικῶν*. Hinc de laudibus Platoni ab Justino Martyre tributis agit, negans, inde consequi, eum post conversionem suam fuisse Platonicum, cum constet, eum gravissimorum errorum Platonem accusasse. Loca quoque producit, unde Clericus probatum sit, Justinum fuisse Platonicum: eumque refutat. Ad Augustinum hinc progressus docet, propterea

K k 2

eum

- Cap. 7. eum amplioribus, quam quidem superiores Patres, laudibus profecutum esse Platonem, quod Platonica secta suo ævo fere exstincta esset, quod item Plato eum reliquis Philosophis comparatus melior videretur. Addit, hanc ipsam ob causam Augustinum sibi Platonem potissimum sumsisse confutandum, tanquam Philosophorum Principem: & simul Clerico, Platonismi accusanti Augustinum, respondet. Speciatim agit de dicto Augustini lib. VII Confess. cap. 9, ubi dicit, se in Platoniorum libris invenisse totum initium Evangelii Joannis.
8. Noster probat ex Patribus, juniores Platonicos illa verba Joannis furto subducta suos in libros transtulisse. Nec negat, Augustinum, quæ bonæ frugis invenisset in Platoniorum libris, in usum suum convertisse: sed errare eos promuntiat, qui hinc concludant, ipsum fuisse Platonicum. Unde loca Augustini affert, quibus is declarat discrimen inter Scripturæ Sacræ & Platonica dogmata. Cum vero Clericus suæ sententiæ præsidium inveniat in recentiorum scriptorum auctoritate, qui, Patres fuisse Platonicos, consensere: Noster negat, horum auctoritatem opponi posse contrariis Patrum ipsorum iisque liquidissimis testimoniis. Nec proinde veretur, Petavium de Patrum imitatione Platonica in dogmate Trinitatis differentem notare, ejusque sententiam, quam quidem & interdum commodiorem in sensum trahit, refellit falsissimamque pronuntiat. Hisce præstitutis, Socinianorum opinionem, quod Trinitas sit dogma mere Platonicum & inde in Ecclesiam invecum, refutaturus, meminit libri a nobis supra jam commemorati, (*le Platonisme dévoilé,*) causamque, cur eum non susceperit hoc loco confutandum, hanc affert, quod sit tempus confusum, unde idcirco parum periculi imminet veritati. Ceterum cum Clerico se congressurum ait, quod ille (*Epist. Crit. I & VII, item Tomo X Biblioth. Uniu.*) probabilibus rationibus Lectori suo fucum faciat. Cum igitur Clericus non solum statuat, in ipso Novo Testamento haberi permultas phrasés Platonicas, sed & doceat, Christianos novos ex Schola Platonica egressos magnam sibi visos esse concordiam invenisse inter Platonis & Apostolorum dogmata: Noster posterius
refu-

refutat argumentis jam supra expositis, quod scilicet primis Christianismi temporibus nulla fuerit secta Platonica, sed Plotini demum tempore sit e tenebris in lucem revocata. Cap. 12-17.
 Hinc magna contentione Clericum confutat dictitantem, Patres putasse, Christianam Trinitatem & Platoniam esse unam eandemque. Probat, hanc nunquam fuisse Patrum sententiam, & ex locis Patrum a Clerico allatis id non posse confici. Inter hæc ostendit, Cl. Clericum pessime non modo ratiocinatum hic esse, & misere deduxisse consequentiam, sed & minus sincerum se gerere in interpretandis Patrum dictis. Illud notatu dignissimum est, quod Noster probat, Christianos suum dogma de Trinitate haud sane hausisse ex Platone, sed contra Platonicos juniores, simias propterea a quibusdam Patribus appellatos, Trinitatem quandam tradidisse imitatione Christianorum, eo consilio, ut sectam suam in dies magis labantem invalescente Christianismo stabilirent. Nam, si Noster non fallitur, nec Plato, nec ullus antiquorum Platoniorum tria illa principia divina aut Trinitatem in Deo statuit: nec quisquam scriptorum veterum, qui locuti sunt de Platonis Theologia, e. g. Cicero, Aristoteles, Plutarchus, Diogenes Laertius, Apulejus, unquam Platoni tribuit dogma de Trinitate, aut de tribus principiis in Deitate. 19.
 Ceterum singulari capite Autor noster Platoniorum varias explicationes trium illorum principiorum proponit, & ex collatione ostendit, quæ Patres dixerunt de Trinitate Christiana, ea nullam habere cum Platoniorum hypothesebus convenientiam. 18, 20.
 Cum porro Clericus statuatur, Patres de Divinitate Christi loquentes Platonice loquendi modis usos esse, eum Noster confutat, docens, loca Lactantii ac Tertulliani a Clerico eum in finem allata, mala fide ab ipso explicari. 21.
 Tandem Autor noster, refutans Clerici epistolam Crit. VII, rursus probat, falso ibi tradi, quod Patres doctrinam Platoniorum de tribus principiis convenire putarint cum Trinitate Christianorum: & contra eundem demonstrandum suscipit, Platonem notitiam habuisse librorum sacrorum, & inde suam in Philosophiam nonnulla adscivisse, usus Patrum Ecclesiæ, Judæorum ac Gentilium testimoniis. 22, 23, 24.

LES REGLES DU DROIT CIVIL.

id est:

REGULÆ JURIS CIVILIS EODĒM ORDINE propositæ, quo leguntur in ultimo Digestorum titulo, in Gallicum sermonem translatae, cum explicatione & Commentario in singulas Regulas, & binis Indicibus, altero textuum Juris explicatorum, altero materiarum, a J. B. DANTOINE, Doctore Juris, Advocato Parlamenti & Judiciorum Lugdunensium.

Lugduni, apud Leonardum Plaignard, 1710, in 4maj.

Alph. 3 plag. 13.

Juris Civilis Romani quanta fuerit dudum, hodieque sit apud Gallos dignitas auctoritasque, non magis constare potest, quam ex summorum in Gallia Virorum operibus, quibus Romanæ leges insigniter illustrantur. Laudes minime invidendæ sunt Cujacio, Dionysio & Jacobo Gothofredis, aliisque cum antiquioribus tum recentioribus Jctis Gallis, quod ad excellendam prudentiam Juris potissimos contulerint labores, quibus multum etiam debeant Germani. Sed & noster, quem producimus, Autor in explicandis Regulis Juris præeuntes quidem habuit egregios commentarios Gallorum, Italorum, Germanorum, Belgarum, laude tamen sua non defraudandus, quod unumquemque textum vernacula lingua reddiderit cum commentario perspicuo, adeo ut Gallicæ linguæ periti in evolvendo hoc Autore operam sint impensuri non pœnitendam. Queritur Autor in Præfatione, plerosque Commentatores leviter hunc titulum tractasse: se vero, etsi ea non sit vanitate, ut neque suos agnoscat naves neque aliorum merita, daturum operam, ut uniuscujusque regulæ tradatur verus & sensus & usus. Tum de utilitate regularum in genere dicturus, nullam esse ait scientiam, quæ careat propositionibus generalibus, ad quas speciales reducantur. Adeoque & Juris prudentiam ejusmodi generalibus principiis ad definiendos casus infinitos, de quibus speciales leges ferri nequeant, opus habere. Ea vero principia vocari regulas. Credibile non esse,

esse, tantos Jctos, boni & æqui dispensatores prudentissimos, regulas fuisse condituros, nisi perspecta earum utilitate. Esse itaque Regulas Juris basin & fundamentum ædificii, cujus ceteri textus sint tigna. Legum decisiones esse terminis angustioribus comprehensas, Regularum vero nullas, unde non omnes leges regulas posse dici, sed vice versa omnes regulas legum nomine venire. • Præterea brevitate sua & vi verborum amplissima commendari regulas, cum acceptior semper sit locutio brevis, quam diffusa. Hinc non sufficere, ut assequamur regularum sensum, sed esse necessarium, ut memoriæ insignantur, quo magis sint præsto ad explicandam legum obscuritatem. Itaque studium regularum, teste P. Fabro & Cujacio, non solum esse juvenum, sed in primis etiam Professorum, Advocatorum, Judicum, Magistratum. Porro, quoad usum regularum, non sufficere existimat Autor, ad Juris prudentiam axiomaticam excolendam, usum rationis naturalis, sed peculiari studio esse opus ad resolvendos textus obstantes, casus sub regula comprehensos decidendos, aliosque discernendos, ad distinctam Juris stricti & æquitatis applicationem. Nulhum hominum ea vi judicii natura esse præditum, ut de quacunque re sine principiis cuique disciplinæ propriis judicare valeat. Neque Theologos nasci, neque Medicos, neque Jctos. Rationem naturalem gradum primum tantum esse ad addiscendas disciplinas. Tandem de methodo: secutum se esse Autor dicit cum aliis ordinem regularum in Digestis, etsi sine ordine digestum. Esse enim arbitrarium, cum potius laborandum sit de regulis addiscendis, quam de disponendis. Collocatum autem fuisse titulum in fine Digestorum, non quod parvi esset momenti, sed quod caput esset operis, cui toto in Corpore Juris nihil sit comparandum. Neque quidquam in eo proponi, quod sit inutile vel obliteratum. Abstenuisse se Autor gloriatur a mentione legum, quæ cum regula nihil habeant commune, idque in primis culpat in Jacobo Gothofredo, qui elegantissimus Juris interpres Autori nostro plane displicet, quod in explicandis Regulis ad Commentarios Jctorum veterum, ex quibus regula sit excerpta, animadvertit.

terit. Quo facto species falsas regulis fuisse applicatas, & in erroneas opiniones lapsum Gothofredum. Invehitur etiam in eundem Autor, quanquam immerito nostra sententia, quod Scientiam quidem Juris ostenderit, sed confusam, & stylo usus sit barbaro atque ad explicanda Juris principia parum accommodato. Alios Interpretes ordinem neglexisse, alios sensum regulæ non affectos, in exemplis alio deficiere: sibi veritatis unicam fore curam. Deinde quod in Gothofredo reprehenderat, ipse de se excusat, stylum impolitum, cui non adeo, quam rei, dederit operam. Alias leges addit Juris Romani, ut & Gallici, (quod postremum tamen rarius occurrit) a se esse applicatas occasione regularum. Sententiam cujusque textus verbis adhuc brevioribus Latinis subjunxit textui cuique. Ex his, quæ dicta sunt, obscurum non est, Autorem in ea versari opinione, quod titulus Digestorum, qui de Regulis Juris inscribitur, opus sit absolutissimum, quæ quidem in re dubitamus, an multos sit habiturus consentientes. Sed neque illam Autoris sententiam omnibus probatum iri existimamus, quod adeo generalis sit regularum omnium sensus, ut male ad speciales applicentur Juris materias. Ceterum in Commentatione sua Autor peritiam Juris ostendit non minimam, sequitur tamen interpretationes communiores aliorum, addita interdum, sed parcus, meditatione propria. Sæpius taxat Gothofredum, eique non ubivis ratione valida contradicit. Cujus rei nonnulla afferamus exempla. *Quæ rerum natura prohibentur, nulla lege confirmata sunt*, ait L. 188 de R. Jur. Legem intelligit Gothofredus publicam, non privatam seu conventionem: de hac enim L. 27 de Obl. & Act. statuere: adeoque speciem hujus textus propriam esse materiam legatorum, de qua Celsus in L. 17 Digestorum egerit. Autor contra universalem putat esse regulæ sensum, prioremque sententiam soli Gothofredo propriam. Rationem addit non aliam, quam quod in negotiis aliis eadem obtineat dispositio, quod tamen Gothofredus non negat, sed, ut sua cuique regulæ daretur species, operam navare voluit. Non sequitur, ait Autor in Præfatione, Celsus in Digestis egit de legatis, ergo regula excerpta

de

de legatis solum est intelligenda. Digesta dicuntur o bplures materias ibi tractatas, ergo etiam de aliis materiis egisse Celsium, est apertum. At Gothofredus non de toto Celsi Commentario, sed de Libro XVII affirmat probatque, egisse unice de legatis. Ad L. 7 de R. Jur. Gothofredus verba *in paganis* cum aliis Interpretibus intelligit non de *personis* sed de *bonis*, ut hic sit regulæ sensus: in castrensibus bonis militi permissum esse decedere partim testatum, partim intestatum, nequaquam vero circa bona pagana. Sententiæ hujus verosimilitudo adjuvatur etiam aliis exemplis, quibus militibus non est permissum, jure militari testari: & ratione, quod levi sensu milites testamenta in acie ordinare atque in extremis periculis bona in commilitones erogare soleant, nullo ad liberos vel proximos respectu. v. L. 16 de castr. pecul. Quam libertatem coercendam intra suos fines fuisse censet, idque non immerito factum hac lege. Neque alium esse sensum L. 6 de testam. milit. & §. 5 Inst. de Hered. instit. Sequitur Gothofredum Schilterus Prax. Jur. Rom. Exerc. 38 §. 40. Autor noster contra nullam admittit distinctionem, quia leges non distinguant. Ad theoriam Gothofredi nihil reponit. Legem 191 h. t. Gothofredus de eo beneficio Principis intelligit, quo nuptiæ contra leges contractæ legitimæ esse jubentur, de qua indulgentia peculiare fuerit caput in L. Julia Papia, ad quam Celsus L. 33 Digestorum fuerit commentatus. Neque fundari in hoc textu distinctionem inter privilegia personalia & realia, de qua L. 68 h. t. loquatur & L. 191 eod. adeoque indulgentiam Principis per hanc L. 191 effectum caritatem, si data esset defuncto, qui vivus esse putabatur. Eandem legem applicat ad casum, quo intestabili Jus testandi a Principe fuerat concessum. Lege Julia Papia conjuges non potuisse mutuo succedere, si contraxissent nuptias contra leges, si nullos suscepissent liberos, si maritus privati compendii gratia diutius ab uxore abfuisset. Ergo si contra hanc legem potestas instituti conjugem data fuisset conjugi quasi vivo, nullam fore testamenti vim, probat Gothofredus. Omnia hæc, vulgarem interpretationem secutus, improbat Autor noster, & frivolas esse species allatas dicit. Rationes addit sequentes: 1 quia Lex Julia

Papia (Papia Poppæa est in Autore) dudum in eo articulo fuerit abrogata : 2 quia indignum sit Principe summo, sollicitum esse de matrimoniorum validitate, de qua iudicium potius ex legibus communibus sit desumendum : 3 lite de validitate matrimonii exorta prædefunctum ad ejus firmitatem nihil contribuere. Leviores esse has rationes & a substrata materia plane abire, neque urgere Gothofredum, Lector facile animadvertet. Atque ex jam dictis Autoris agnoscat hypotheses, modumque tractandi, cujus ceteroquin industriz & labori nihil volumus detractum.

*EXCERPTUM E LITERIS CHRISTOPHORI
WÆCHTLERI JC. ad J. B. M.*

EXtat in locupletissima Bibliotheca Saxo-Cizensi prima ipsa Gregorii Haloandri Editio Novellarum Justiniani Græco-Latina Norembergensis MDXXXI, quam ille D. JULIO CÆSARI PFLUG, V. CL. NOB. DOCT. PATRONO BENE-MERENTI, eodem anno literis deauratis inscripsit. Repertias ibi non pauca, quæ circa Novellam primam, a Dn. Hombergio, JC. & Professore Marpurgensi celeberrimo, tentatam, merentur expendi. Sic enim c. 1 *εἰ νόμιμον εἶναι, ἢ μὴ τὸς αὐτὸ νόμον κωλύσκειν, ἢ εἰ καὶ μὴ γέ.οιτο*, plane ut in Parisiensi anni 1542. Sed mirum hic est, Fabrotum, quum A. 1647 Opus Basilicorum, cum Novellis Græco-Latinis, Parisiis ederet ex Bibliotheca Regis Christianissimi, non secutum fuisse Editionem Parisiensem priorem 1542, neque causas attulisse, quare codices alios huic prætulit, & quinam fuerint illi. Neque enim dissimulavit Suaresius in Notitia Basilicorum, operi præmissa & Romæ scripta 1637 ad Urbanum IIX, Novellas has Græce non fuisse visas, donec eas Haloander 1531 ac deinde Parisiis 1542 ederet. Debat igitur comparatio omnium illorum codicum, qui ab illo tempore in Bibliotheca Regia essent reperti, accurata institui, ac doceri, qua fide alter alterum superaret, & cujus demum lectio in Opere Basilicorum præ ceteris fuerit retenta. *Novellarum*, inquit ibi Suaresius, *S. Bernhardus meminit in libris ad Eugenium Papam*. Credo respici

Spici ad verba libri primi de Consideratione ad Eugenium III :
quotidie perstrepunt in palatio Tuo leges, sed Justiniani, non Do-
mini. — Ha autem non tam leges, quam lites sunt, & cavillatio-
nes subvertentes iudicium. Pervelim alium ex quinque illius
 libris de Consideratione ostendi locum, qui magis huc perti-
 neat. Atqui seculo etiam nono, diu ante Bernhardum, qui
 vixit seculo XII, (natus non 1901, quod est apud Caveum, sed
 1091,) leges Romanas a Justiniano promulgatas, Ecclesia non
 improbabat omnes, teste Hincmaro. Fabrotus autem satis ha-
 buit monuisse, quod in Novellis vertendis usus sit interdum
 veteri Interprete, sed & Gregorio Haloandro, & Juliano epitomatore.
 De Græcis Codicibus nihil. Conferam igitur Noricam ulterius cum
 Parisiensi Haloandrina, in locis hæcenus a Dn. Hombergio in
 dubium vocatis. Similiter enim, ἀλλ' ἀρ-
 μόσαντα τῷ τετραμήκῳ — ἐλύσι, non ἀρμόσαντες. Et
 post pauca, καὶ ἄδνα παρεχόμεν, & coria fiat, non autem,
 καὶ ἄδνα παρεχόμεν. Sic infra c. 2, τηκαῦτα γὰρ ἄδνα ἴσα,
libera licentia pateat. Porro in Norica περιλαοδῶτα trans-
 tulit Haloander, qui in legitimam duntaxat partem per hanc le-
 gem conclusus est. Et quanquam sequatur, qui nostra jam lege
 exclusus est, salva tamen illa id accipiendum. Nunc vero dis-
 corts fit lectio. Norica enim, ὡς πρότερον διδάσκει παρῆ-
 σίαν τῆς προσλεύσεως τῷ καθ' ἑμάδα Φιδέικομμιασας.
 Parisiensis vero, ὡς πρότερον — τῶν καθ' ἑμάδα τῷ Φιδέ-
 κομμιασας. Sed leve dixeris hic subsiste mendum in Parisi-
 ensi, & pro τῶν semel legendum τῷ, omisso altero. Sicut
 Fabrotus, τῷ καθ' ἑμάδα λαμβάνοντι τὴν ἀποκατάστασιν.
 Sequitur enim, ἢ πλείονων ὄντων, hæcenus ergo sermo erat de
 uno. Et mox, ἢ δὲ ἢ ἐν αἰτήν καθ' ἑμάδα τετραμήκῳ, ἢ
 ἐ βέλοτῶ. Obscura autem jam fiunt reliqua in utraque Edi-
 tione, ἢ δὲ μη εἰς αἰ τῶν λογασας τῶν καθ' ἑμάδα, ἢ καὶ
 καθ' εἶδῳ. Si nemo enim existat fideicommissarius univer-
 salis, sed parem omnes fortunam obtineant, nemoque adeo
 possit præferri, quis præferetur ergo? Mansit haud dubie Im-
 perator in eo ordine, quem hæcenus tenuit: ut, nemine exi-
 stente fideicommissario universali, perveniatur ad eos, quibus

Papia (Papia Poppæa est in Autore) dudum in eo articulo fuerit abrogata : 2 quia indignum sit Principe summo, sollicitum esse de matrimoniorum validitate, de qua iudicium potius ex legibus communibus sit desumendum : 3 lite de validitate matrimonii exorta prædefunctum ad ejus firmitatem nihil contribuere. Leviores esse has rationes & a substrata materia plane abire, neque urgere Gothofredum, Lector facile animadvertet. Atque ex jam dictis Autoris agnoscat hypotheses, modumque tractandi, cujus ceteroquin industriz & labori nihil volumus detractum.

*EXCERPTUM E LITERIS CHRISTOPHORI
WÄCHTLERI JC. ad J. B. M.*

EXtat in locupletissima Bibliotheca Saxo-Cizensi prima ipsa Gregorii Haloandri Editio Novellarum Justiniani Græco-Latina Norembergensis MDXXXI, quam ille D. JULIO CÆSARI PFLUG, V. CL. NOB. DOCT. PATRONO BENE-MERENTI, eodem anno literis deauratis inscripsit. Reperias ibi non pauca, quæ circa Novellam primam, a Dn. Hombergio, JC. & Professore Marpurgensi celeberrimo, tentatam, merentur expendi. Sic enim c. 1 *εἰ νόμιμον εἶναι, ἢ μὴ τὸς αὐτὸ νόμον κωλύσκειν, ἢ εἰ καὶ μὴ γέ.οιτο*, plane ut in Parisiensi anni 1542. Sed mirum hic est, Fabrotum, quum A. 1647 Opus Basilicorum, cum Novellis Græco-Latinis, Parisiis ederet ex Bibliotheca Regis Christianissimi, non secutum fuisse Editionem Parisiensem priorem 1542, neque causas attulisse, quare codices alios huic prætulit, & quinam fuerint illi. Neque enim dissimulavit Suarezus in Notitia Basilicorum, operi præmissa & Romæ scripta 1637 ad Urbanum IIX, Novellas has Græce non fuisse visas, donec eas Haloander 1531 ac deinde Parisiis 1542 ederet. Debebat igitur comparatio omnium illorum codicum, qui ab illo tempore in Bibliotheca Regia essent reperti, accurata institui, ac doceri, qua fide alter alterum superaret, & cujus demum lectio in Opere Basilicorum præ ceteris fuerit retenta. *Novellarum*, inquit ibi Suarezus, *S. Bernardus meminit in libris ad Eugenium Papam*. Credo respici

Spici ad verba libri primi de Consideratione ad Eugenium III :
quotidie perstreperunt in palatio Tuo leges, sed Justiniani, non Do-
mini. — Ha autem non tam leges, quam lites sunt, & cavillatio-
nes subvertentes iudicium. Pervelim alium ex quinque illius
 libris de Consideratione ostendi locum, qui magis huc perti-
 neat. Atqui seculo etiam ποιο, diu ante Bernhardum, qui
 vixit seculo XII, (natus non 1091, quod est apud Caveum, sed
 1091,) leges Romanas a Justiniano promulgatas, Ecclesia non
 improbabat omnes, teste Hincmaro. Fabrotus autem fati ha-
 buit monuisse, quod in Novellis vertendis usus sit interdum
 veteri Interprete, sed & Gregorio Haloandro, & Juliano epito-
 matore. De Græcis Codicibus nihil. Conferam igitur No-
 ricam ulterius cum Parisiensi Haloandrina, in locis hactenus a
 Dn. Hombergio in dubium vocatis. Similiter enim, ἀλλ' ἀρ-
 μόσαστα τῶ τετμημένω -- ἐλύσι, non ἀρίθουσαντες. Et
 post pauca, καὶ ἄδεια παρεχέτω, & copia fiat, non autem,
 καὶ ἄδεια παρεχέτω Sic infra c. 2, τηκαῦτα γὰρ ἄδεια ἴσως
 libera licentia pateat. Porro in Norica περιελκασθέντα trans-
 tulit Haloander, qui in legitimam duntaxat partem per hanc le-
 gem conclusus est. Et quanquam sequatur, qui nostra jam lege
 exclusus est, salva tamen illa id accipiendum. Nunc vero dis-
 cers fit lectio. Norica enim, ὡς πρότερον διδοῦσαι παρρη-
 σίαν τῆς προσλεύσεως τῶ καὶ ἑμάδα φιδεϊκομμισαριῶ.
 Parisiensis vero, ὡς πρότερον -- τῶν καὶ ἑμάδα τῶ φιδεϊ-
 κομμισαριῶ. Sed leve dixeris hic subesse mendum in Parisi-
 ensi, & pro τῶν semel legendum τῶ, omisso altero. Sicut
 Fabrotus, τῶ καὶ ἑμάδα λαμβάνοντι τὴν ἀποκατάστασιν.
 Sequitur enim, ἢ πλείονον ὄντων, hactenus ergo sermo erat de
 uno. Et mox, εἰ δὲ ἢ ἀκ εἴτης καὶ ἑμάδα τετμημένω. ἢ
 εὐλόγητο. Obscura autem jam sunt reliqua in utraque Edi-
 tione, εἰ δὲ μη δὲς εἰ τῶν ληγαταρῶν τῶν καὶ ἑμάδα, ἢ καὶ
 καὶ εἶδω. Si nemo enim existat fideicommissarius univer-
 salis, sed parem omnes fortunam obtineant, nemoque adeo
 possit praferri, quis praferetur ergo? Mansit haud dubie Im-
 perator in eo ordine, quem hactenus tenuit: ut, nemine exi-
 stente fideicommissario universalis, perveniatur ad eos, quibus

majus legatum vel majus fideicommissum speciale relictum. Porro, si ne quidem adsit fideicommissarius particularis, cui major pars hereditatis, vel legatarius, cui majus legatum relictum sit, sed omnium par sit causa, tunc hi omnes, vel qui ex iis voluerint, vocentur. Sumta hinc est Authentica *Hoc amplius* C. de fideicommissis. *Desertur primo substitutis, mox ordine servato cõheredis aduentibus, vel generali fideicommissario.* Legatarius autem *in parte priori*, idem est cum Legatario *majoris emolumentis*. Vidit hæc Cujacius. *Sed*, inquit, *qualis inter eos ordo dabitur? Is nimirum preferetur, cui uberius legatum aut fideicommissum (particulare) relictum fuerit; vel si par sit omnium causa, omnes simul ad hereditatem venient.* Ergo abundant reliqua... Quid fiet autem de textu Græco? Ex multis ait Carolus Molinæus se deprehendisse, codicem illum Græcum, quem Haloander Latinum fecit, fuisse transcriptum ex libro privato cujusdam Græci scholastici vel studiosi juris, qui in libro suo, proprii usus gratia, multa super textu & in margine annotaverat: quæ omnia successione temporis desultaverint in contextum ipsius literæ textualis, quem Haloander; Grammaticus magis bonus quam JCrus, cum mendis suis ad verbum transtulit. Longo inquam & assiduo studio hæc deprehendisse se testatur Molinæus. Tentavit igitur non nemo, *εἰ δὲ μὲν εἰς τὰς ἀρχαίας, ἢ καὶ κατ' ἐξῆς, καὶ μὲν μείζων τετυμημῶν ἢ προσβείω, αἰδ' ἀπαστα.* Hic omittitur, *τῶν καὶ ὁμάδα*, *fideicommissariorum universalium.* Præsupponuntur enim utique adesse, seu *μικροῦντα* heredum, & de iis statim dicitur, *την αὐτὰ προσέως δὲ καὶ ἕως τῶν καὶ ὁμάδα* *Ἰδιωτικῶν ἀδ' ἑῶν*, etiam tunc preferri *fideicommissarios universalis particularibus & legatariis, si volint id, quod in testamento cavetur, exequi.* Uterius firmat Noïca, *Ἰουάνης δὲ ἰν' ἠοαρενὸν* comma. Et *πρόφασιν* non modo prætextum, ut sæpe apud Aristophanem, sed & materiam indicat. Glossarium Stephani, *πρόφασιν* *excusatio, materia, causa.* Hesychius *πρόφασιν*, *ἀφορμή.* In fine igitur c. 1 non prætextum notabit, sed objectum. Bene enim Dn. Homburgius, *quod ἴσθινος, quoad.* Jam iterum consentit Noïca, καὶ ἰσθινος.

παρὰ τῆς τῶ νόμου, omisso τῆς, nec ideo vertendum, & nisi ab hoc auxilio hac lege potiarur, sed, & nisi ab hac lege auxilium accipiat. Sic apud Aristotelem, *τυχεῖναι βοηθείας, auxiliium impetrare.* Et Cap. 2, *ἔχειν τὴν ἐκ τῆ Φαλκιδίης βοηθείαν, beneficium legis Falcidia habere.* Nunc iterum deprehendet opinor Molinæus, τὴν τρίτην μοῖραν ex c. 1 migrasse in caput secundum de Falcidia, atque inde factum τὸ τρίτον ἢ τὸ ἡμίση. Vapulat hic passim Hieronymus, sive quod perperam voverit locum Eusebii in Chronico, sive quod de suo addiderit quædam. Ac certum est, Hieronymum non ubique translulisse Græca Eusebii pari acrimonia, secundum censuram doctissimi Clerici, quæstione Hieronym. 3 p. 52. Dixit tamen pro defensione ejus non pauca Dn. Schilterus Exerc. 39, 130, tunc vero, illum vocabulo legis Falcidiæ usum fuisse, uti tunc Attaliæ & Psello consuetum. Atenim Hieronymus seculo quarto multum antecessit Græcos istos recentiores. Rectius dicam, additamentum illud, quod impugnatur, plane non esse vel Eusebii vel Hieronymi. Uterque enim seculo quarto ignorabat Leges Justiniani seculi olim sexti. Quod nostris Jctis non fuit observatum. Putabant ergo, solum Hieronymum teneri de omni additamento, undecunque & a quocunque id fuisset Eusebio assutum. Scaliger autem pridem annotaverat, a malefariatis hominibus profectum totum istud augmentum, & ideo a se merito expunctum. Pergo. Constanti Norica, *ἢ ἐκ τῶν ἀρμίσαντων.* Nec tamen sensus est, Falcidiam non competituram, si heredes nihil dolo surripuissent. Contrariam enim dicit textus. Mens potius, non essentandum, ut per ea, quæ subtraxerint per fraudem, Falcidiæ aliquid adjiciatur, cum tamen, nisi fraus facta esset, illa fortæ non competere, quæ ita quantitati Falcidiæ fuerint adjunctæ. Similiter καὶ τοι γὰρ in Præfatione vertit Dn. Hombergius. Nervus autem est in voce εἰσαγωγή, quasi ἐπεσαγωγή, *superinducere, aliunde asciscere.* Sic c. 3 in fine, πλὴν εἰ μὴ δίκαια τις αἰτία τῆτο εἰσαγάγοι, quod præter opinionem scilicet emergobat. Sed & firmat Norica, τῆ χρεῖναι, καὶ τὸν τοῖς τὸν εἰδέναι. Nam illud καὶ deest Basilicis. Iterum, *ἀποκαταμῆν καὶ τῆτο*

λογιστῶν. Post verbum *καρδῶναι* hiatus est in Norica Editione Græca, qui indicatur in medio paginæ, **λείπει** usque ad illa, *ἐπὶ ταῖς τοῦτοις ὁδόν*. Latinam autem versionem integre exhibuit Haloander. Nec apparet, unde textum Græcum suppleverit Editor Parisiensis 1542. Nam in Basilicis, 1647 denuo idem occurrit hiatus; quasi Fabrotus non habuerit eo tempore Parisiensem 1542. Augustinus contra fere omnia, quæ in Norico desunt, ait se descripsisse ex pervetusto Codice Veneto. In illo supplemento habet Parisiensis, *καθ' ἑαυτῶν καὶ ἀνεβῆς σκέψας*. Quod non damnes. Sic apud Platonem de Legibus, *σκέψιν πᾶσαν πειρησάσθαι*, *diligentissime considerare, & animo expendere*. Et in textu nostro innuitur potius similiter iudicium testatoris minus deliberatum, quam tenor ipse ultimæ voluntatis. In verbis autem sequentibus recte legit etiam Parisiensis, *εἰ μὴ τοι ἤτοις ἐπισκέψου, si vero expresse disposuerit testator*. Utraque editio cap. 3, *ἢ τὰ μεταβαλεῖν πρὸς ἀγνωμασίην, tunc demum convertere ad iniquitatem*. Cap. 4 Norica, *εἰς ὧ πάντες ἐναντιῶν*, similiter Fabrotus. In erratis Noricæ autem monetur legendum, *πάντως εἰς ὧ ἐναντιῶν*. Et ita Parisiensis, *omnino intra annos*. In Epilogo *κεκαμημέναις, mortuis*, Norica & Parisiensis, non *καμημέναις*, uti Fabrotus. Utraque etiam, *μῆτε ἐν βασιλείᾳ*. Eadem pene ratione Robertus Stephanus in Prefatione ad Dionem Cassium pro *ἀδυσμότερον* scribit *βαδυσμότερον*, quia victoria milites reddit negligentiores. Ex his ergo latis constat, duas nostras editiones Novellarum rem non conficere, sed eundem esse ad eos, qui ad clavum sedent rei literariæ, ut recludantur abscondita MStorum vel antiquiorum saltem codicum. Mirabar enim, in tota illa Palæographia Græca Bernhærdi de Montfaucon, ubi maximo numero MSC. codices Regii librorum sacrarum & bonarum artium utriusque linguæ afferuntur, nihil deprehendi in rem Jurisprudentiæ, nisi forte Constantini Harmenopuli promptuarium, e codice regio 2521 bombycino. Deinde indicem Constitutionum Sicularum Friderici II. A Sacerdote autem & monacho Benedictino quantumcumque docto ac sedulo, non videbatur postulari posse

posse plena investigatio ac recensio earum membranarum, quæ ad jura Romanorum pertineant. Itaque nihil ibi de Basilicis, etiam ubi agitur de Basilio Macedone. *Rem*, inquit, *mirrimus iis, qui regia Bibliotheca describenda operam navant.* Quid a Joanne Boivinio, altero illius custode, sperandum sit, æque non liquet. Montfauconius tamen insigniter laudat Virum illustrissimum, *Dominicum Passioneum*, qui anno ætatis vix vigesimo & quarto Græcis Latinisque literis apprime sit eruditus, & Bibliothecam numerosam MSC. editorumque possidens, quibusvis literariæ rei operam dantibus nec rogatus offerat, quæ vel penes se habeat, vel amicorum ope nancisci possit. Et felici præterea omine factum est, ut illustrissimi Præsidis in supremo Divionensium per Burgundiam Senatu, Dissertatio de prisca Græcorum ac Latinorum literis, ea occasione publici juris simul fieret. Quandoquidem enim is proficitur, *se Musas colere severiores*, h. e. quæ Jurisprudentiam ornant, ab isto Musarum Præside pollicebitur sibi tum Gallia doctior, tum universus cultior orbis, quidquid cuiquam parti nostræ scientiæ pridem defuit. Atque tunc justissimis titulis deprædicabunt, quem hæcenus, unico isto erudito specimine permoti, velut in monogrammate J. B. venerantur omnes.

DE B. HIERONYMI COMMENTARIO MSPTO
in Jobum, qui Amstelædumi in Bibliotheca MARCI
MEIBOMII exstat.

Misit nuper ad nos Vir Cl. Hadrianus Relandus, cujus non semel honorificam in his Actis fecimus mentionem, Excerpta quædam ex Commentario MS. Hieronymi in Jobum, eaque Actis nostris inseri cupivit eo consilio, ut eruditus hoc e specimine judicandi copia fieret, sitne is genuinus Hieronymi factus nec ne. Codex ipse Trajecti Batavorum exstat apud viduam Marci Meibomii hoc anno ibi defuncti, & præter hoc exemplum nusquam aliud reperiri creditur in bibliothecis Europæ. Testis est hæc vidua, Comitem d' Avaux, Legatum Regis Galliarum, marito suo aliquando decem millia florenorum Hollandicorum obtulisse pro hoc codice, nec tamen eum tanto pretio

pretio ipsi venalem fuisse. Recordamur, Cl. Benthemiata in *Descriptione Status scholarum Ecclesiarumque Batavicarum P. II cap. IV §. 89 p. 381* jam meminisse hujus Codicis, ac referre, Meibomium eum obtulisse Gallis editoribus Operum Hieronymi, sed hos immenso libri pretio, quod more suo statuerat Meibomius, deterritos esse, quo minus eum emerent. Ceterum Relandus indicat, Codicem illum in membranis scriptum esse forma, ut vocant, folii: longitudinem foliorum esse quindecim & paulo amplius digitorum pedis Græci: latitudinem tredecim: integrum codicem habere paginas 239: folia tribus columnis esse divisa, quarum media textus Jobi habeatur ex interpretatione Hieronymi, utrinque additis ejus commentariis. Scripturam idem testatur satis esse nitidam, sed ob scripturæ compendia lectu difficiliorem. De ætate codicis nullam addidit conjecturam. Nos dimidiam Excerptorum illorum partem jam Lectoris conspectui sistimus, alteram cum brevi episcopi Mensi reservaturi proximo vel Supplementis. Visum tamen hic nobis est, pauculas subjungere notas, quibus loca aliquot perperam vel in codice vel in transmissio exemplo scripta emendantur.

EXCERPTA EX COMMENTARIO MS. IN IOBUM,
qui putatur esse S. Hieronymi.

Ex præmio ad hunc commentario.

Quædam historice hic dicuntur, & allegorice, & moraliter. Quædam nequeunt ad literam accipi, quia erronea essent vel impossibilia, vel a se invicem discordantia; ut, *sub quo curvantur, qui portant orbem*: quasi gigantes mundum vehant. Et: *elegit suspendium anima mea*: quasi tam patiens velit suspendio vitam finire. Et: *pereat dies, in qua natus sum*, &c. Aliquando, qui sensum literæ negligit, veritatis lumen sibi abscondit, dum intrinsecus aliud querendo, quod est foris, perdit, dum de misericordie operibus dicit: *si negavi, quod volebant, pauperibus.*

Divinus sermo, sicut *ministeriis* (a) prudentes exercet: ita super-

(a) Legendum *mysteriis*. Innuat enim sensum Scripturæ mysticum.

superficie simplices refovet, quia est ut fluvius planus & altus, in quo equus ambulet, elephas natet.

Erranti homini data est lex: inobediens legi confunditur: exemplo maximi hominis, sine lege qui legaliter vixit. Unde *erubescit Sidon*, id est, stabilitas in lege positurum: *ait mare*, id est, gentilitas, quæ dum legem custodit, auditores legis redarguit.

Dicitur Moses hæc de Job, quasi de antecedente scripsisse: quia in Genesi legitur Jobab de Esau descendisse, & Bela filio Beor in regnum successisse. Sed mos est sacri eloquii, in prioribus patribus breviter longe post secutura perstringere, dum ad alia properat. Non igitur fuit Job ante legem, sed tempore Judicium. Qui ipse verius creditur gesta *victoria* * suæ scripsisse. Nec nocet, quod ait: *dixit* vel *fecit* hoc Job: quia mos est sanctis, de se quasi de aliis loqui. Spiritus enim est, qui loquitur in illis de ipsis, sicut de aliis. Unde angelus Moysi modo angelus dicitur, qui exterius servit: modo dominus, qui interius præsidet. Unde & David: attendite populus meus legem meam. Non enim populus vel lex erat *David*, (b) sed ejus, qui in eo loquitur.

Et a gentili, sicut a Judæo, voluit prophetari, qui pro utroque populo venerat.

Infructuosa loquacitas quasi verborum folia a divinis refecatur, dum in templo Dei nemus plantari prohibetur. Indignum est, ut verba cœlestis oraculi restringantur sub regulis Donati.

Virtus Job in quiete magna fuit sibi nota & Deo, sed flagellis commota, ut aromata, nobis redolet. Unde & fides grano sinapis comparatur, quod non contritum lene est, sed si conteritur, inardescit, & quod latebat in eo, prodit. Unde in Psalmo: *In die mandavis Dominus misericordiam suam, & nocte declaravit eam*. Donum misericordie, quod in die quiete præcipitur, nocte adversitatis manifestari dicitur. Flagellatur autem, ut & inter mala gratias agere sciret: quod unum *proficere* (c) docerat. Quod ergo hostis ad malum petiit,

M m

Deus

(*) leg. *bisferus*. (b) id est, *Davidis*. (c) fortasse legendum *proficere*.

Deus ad bonum permittit. Nec putet quis, aliquando verba Job reprehendenda, quem Deus adeo commendat: in quo, quasi medio, diabolus contra Dominum cecitat. Quod *vere* (d) bona sua narrat, non est arrogantia, sed per ea se, ne desperet, confirmat, cum per tot mala & amicorum opprobria cogereetur desperare de vita sua.

Omni genere tentationis feritur Job. Damnâ rerum, quibus potens in seculo moveri putabatur: sed hæc despicit. Orbitate proflis, sed hæc æquanimiter dolet. Percussione carnis, quam patienter tolerat. Et hæc faciunt quasi exterior impetus belli & quasi hostes a facie pugnantes. Intus vero per uxorem quasi per civem mens sustinet venena consilii, sed & hæc sapienter docet.

Amici ad consolationem veniunt, sed ad increpationem proflunt. Inter quos & *ultimus junior*. Quod (e) indignus sit, acrius increpat: quia aliquando plus conturbant verba, quam vulnera. Ecce quasi hostes ex latere. Per vulnera probatur patientia, illa robore, hæc ratione superavit.

Amici Job magis ignorantia deliquerunt, quam malitia. Non enim tantus vir amicos iniquos habuit, sed, dum causam percussorum discernere nequeunt, in culpam labuntur. Percussionum enim alia est, qua premitur iniquus, ut puniatur, alia, ut corrigatur, alia, ne futura committat, alia, ut, cum sequitur salus, Salvator amplius ametur. Bonus si percussus, merita cumulantur: quod nescientes distinguere, percussum pro culpa credunt. Unde & citius ad veniam redeunt. Quos Deus sic humiliat, ut non nisi per eum, quem despexerant, ad gratiam reciperet.

Ad Cap. I, r, ad v. Simplex.

Necesse est, ut simplicitatem columbae astutia serpentis instruat, & astutiam simplicitas temperet. Unde Christus in Columba & igne apparuit: quia pleni illo sic mansuetudini simplicitatis deserviant, ut contra mala zelo rectitudinis accendantur.

Ad Cap. III, 8.

Mollescent ei, qui male dicunt dicit, moraliter. In veteri trans-

(d) Leg. *Sera* (e) Legendum, *ultimus & junior, quod.*

translatione: *Maledicare eam*, *maledicit diem*, qui captus est, grande cecum. Diabolus, qui modo nix, in fine erit visus dies, cum extolletur supra omne id, quod dicitur Deus, vel quod colitur. Sed modo malitiam ejus destruit, qui in fine adventu suo potentiam ejus destruet: qui in aquis sancti baptismi grande cecum, id est, fortitudinem ejus extinguit. *Vel maledicunt ei*, id est, nocti, tenebras damnando nuntiantes electi angeli. *Qui maledicunt diei*, id est, qui fidam ejus claritatem, qua præsumpsit æqualis Deo fieri, despiciendam monstrant. *Qui parati sunt suscitare*, id est, relaxare, ut totis viribus contra ecclesiam agat. Modo ligatus tenetur in abisso & pressus, & qui superbus præ aliis se extulit, substratus ditioni eorum succubuit, ut modo eis ministris ligatus lateat, cæci in fine solutus aperte bella gerat.

Ad Cap. IV, 10, 11.

Postquam clementer monuit, aperte increpat. *Rugitus leonis*, id est, severitas & terror ipsius Job. *Vox leana*, loquacitas conjugis: *dentes catulorum*, edacitas filiorum, destructa est. His rigidus insultat, quasi in re damnata. *Tigridi* etiam Job comparat, pro maculis simulationis. Hypocrita enim, qui rectus videtur, habet latentia vitia, quæ aliquando erumpentia colorem variant. *Præda* est justorum gloria, quam sibi arripit. Putans ergo iste, sanctum Job bona, quæ in eo noverat, per hypocrisin tenuisse, dicit: *Tigris perit*, hoc est, varietas simulationis tux extincta est, quia adulatio laudis ablata. Pro *tigride* hic apud LXX *mirmicoleon* legitur, quod Latine dicitur formicarum leo, vel expressius, formica & leo. Est autem parvum animal, quod latens in pulvere insidiatur formicis, eas comedit: volatilibus & aliis animalibus formica est, a quibus comeditur. Per hoc notat Job, Job fuisse contra erectos timidum, contra subjectos audacem, sed jam non habet prædam ejus elatio, quia percussus ab aliena læsione prohibetur. Eadem typice de hæreticis. Leo diabolus pro sævitia. *Leana* civitas mundi. *Babylonia*, leoni sociata, catuli. Qui quod reprobi ab illis generati, ab his capiunt sibi sancti. At hæretici securi omnia se superasse putant,

Mm 2 quasi

quasi dicant: ideo non flagimur, quia virtutem diaboli vincimus, & vocem, id est, gloriam seculi, & dentes, id est, persuasionem reproborum. Tigris iterum diabolus pro multiformi astutia, vel mirmicoleon, qui contra resistentes debilis, contra consentientes fortis. Quem dicunt periisse, quia in eis prædam non habet. Hoc pro (f) gaudio repetunt, quia sæpe repetitur, quod per gaudium dicitur.

Ad Cap. XIX, 24.

Quod in plumbo scribitur, citius deletur. In filice difficile scribitur, sed manet. Sic Judæa verba Dei cito recipit & deserit: gentilitas vix recipit, sed fortiter servat.

Ad Cap. XIX, 25, 27.

Scio enim, quod redemptor meus vivit. Non ait *conditor*, sed *redemptor*, cum aperte denunciavit, qui postquam omnia creavit, de captivitate passione sua nos redemit. Vivit autem, quod inter manus impiorum occubuit. Quem visurus sum ego, id est, caro nostra post resurrectionem eadem erit & diversa. Eadem per naturam, diversa per gloriam. Eritque spiritualis, quia incorruptibilis, & palpabilis, quia non amittitur essentia veracis naturæ. *Reposita est hac spes mea in sinu meo.* Nihil nos certius habere credimus, quam quod in sinu tenemus. In sinu ergo spem repositam tenuit, quia vera certitudine de spe resurrectionis præsumsit. Expresse indicat veritatem resurrectionis. Non alius moritur, alius resurgit: ut qui dicunt, invisibile corpus futurum: sed idem ipse. Redemptor meus vivit, & per resurrectionem spero mihi similem: ut alie virgæ manserunt aridæ, sed virga Aaron, id est, corpus sacerdotis nostri in florem resurrectionis erupit, quo flore sacerdos ille ostenditur, qui pro nobis interpellat.

Ad Cap. XXII, 11.

Et impetuum aquarum inundantium non oppressum iri: Tribulationes aquis inundantibus comparantur, quia alie super alias irruunt, sicut unda super undam: Ideo non putabas te opprimendum, quia cogitabas, Deum non videre hæc inferiora.

Et

(f) Fortasse leg. *pro.*

Et an adhuc cogitas. Hæretici se sapientes putant, & irident catholicos, quod Deum non timeant, quia corporaliter eum non vident: nec putant, eum terrena videre ex longinquo. Imo quod cœlo altior sit, & quasi in nube latens per caliginem judicet. Ideo, quod inter nos & cœlum aeris partes sunt, & superioribus intentus minus videat ima, vel ambiens cardines cœli inferiora non respiciat.

Ad Cap. XXII, 15, 16.

Num quid semitam seculorum custodire cupis? Sicut semita redemptoris humilitas, ita semita seculorum superbia. Seculorum itaque semitam viri iniqui calcant, quia per hujus vitæ desideria in elatione perambulant. *Qui sublatis sunt ante tempus suum*, qui præsentem vitam diligunt, longiora sibi spatia ejusdem vitæ promittunt. Sed cum eos superveniens mors subtrahit, eorum vitæ spatia, quæ in cogitatione tetenderant, intercidit. *Et fluvius subvertit fundamentum eorum.* Iniqui, dum præsentia fugitiva esse non intuentur, mentem in amore præsentis vitæ infigunt, & quasi longæ habitationis in ea sibi fundamentum construunt. Sed fluvius subvertit fundamentum eorum: quia ipse cursus mutabilitatis statum ejus subruï prævæ constructionis.

Ad Cap. XXII, 16.

Qui sublatis sunt ante tempus suum. Sciendum, quod ordinat annos Deus juxta merita singulorum, disponit & terminum: ut & malus breviter vivat, ne pluribus noceat, vel bonus diutius vivat, ut pluribus profit: vel rursus malus diutius, ut mala augeat, quibus boni probentur: ut bonus citius subtrahitur, ne, si diutius vivat, malitia corrumpatur. Et mutatur sententia Dei, sed non consilium æternum.

JOANNIS CLERICI OPERA PHILOSOPHICA in quatuor Volumina digesta. Editio IV, auctior & emendatior.

Amstelodami, apud Lormium, 1710, 12.

Alph. 3 plag. 20.

M m 3

70.

JO. CLERICI OPERA PHILOSOPHICA
in IV Tomos digesta. Editio in Germania prima & no-
visissima, cui Præfationem novam addidit GOTTLOB
FRIDERICUS JENICHEN.

Lipsiæ, apud Theophilum Georgi, 1710, 8.

Alph. 3 plag. 15.

DUæ simul uno eodemque anno prodire *Operum Philo-*
sophicorum Viri celeberrimi, *Jo. Clerici*, editiones, quarum
 prior ab ipso Autore in Belgio revisa, & accessionibus aliquot,
 stylique subinde immutationibus auctior emendatiorve di-
 vulgata est, posterior autem cum tertia & imo etiam quoad
 partem aliquam cum quarta editione Belgica collata adju-
 ctam habet Cl. Collegæ nostrî, G. F. Jenichii, Facultatis Philo-
 sophicæ in Academia nostra Assessoris & Collegii Principum
 minoris Collegiati, Præfationem novam, in qua de Vita &
 Scriptis Clerici disseritur. Eo nimirum cum litteratorum
 applausu Opera hæc Clerici Philosophicæ hæstenus excepta
 fuerunt, ut ubi A. 1695 prima, A. 1698 secunda, & A. 1704 ter-
 tia vice excusa fuissent, jam ob inopiam exemplorum ipse Au-
 tor novam eorum, illamque *quartam* in Belgio editionem ad-
 ornare permotus fuerit, dum interea bibliopola Lipsiensis, rei
 istius primum inscius, aliam, eamque sic *quintam* in ordine,
 prelo submittere e re sua duxit, ut hoc pacto pretium etiam
 Operum istorum penes nos paulum imminueretur. Nos
 eorundem jam in Actis hisce A. 1696 p. 453 & A. 1698 p. 486
 mentionem justam fecimus. Ac cum accessiones perpauca,
 quibus editio quarta Belgica locupletior reddita perhibetur,
 ipse Clericus partim in Præfatione sua ad Logicam & Physicam,
 in quarum illam quædam ex Lockio, in hanc vero ex Newto-
 nio observationes quasdam novas transtulit, partim in Biblio-
 theca sua selecta Tom. XXI part. 1 p. 216 nuperrime indica-
 verit: jam potiora saltem momenta ex Vita Clerici a Jenichio
 nostrò editioni Lipsiensi præmissa enarrabimus. Natus ni-
 mirum est Vir celeberrimus *Jo. Clericus* Genevæ Allobrogum
 A. 1657, patre Stephano Clerico, Græcæ linguæ Professore & Se-
 natore

matre Genevensi, matre autem Susanna, Martini Gallatini, mercatoris & Senatoris Genevensis filia. Fratres nactus est ex iisdem parentibus duos itidem haut incelebres, Danielem Clericum, Medicinæ Doctorem Genevensem, qui Historiæ Medicinæ, aliisque scriptis perdoctis inclaruit, & Franciscum Clericum, mercatorem Lipsiensem; quos inter Noster natus medijs existit. Philosophiæ fundamenta jecit in scholis magni Choueti, Professoris & Consulis Genevensis, Philosophiam Cartesianam magna cum soliditate tum erucleantis; ad Theologiæ autem mysteria haurienda manuductione usus est tum Parentis sui, cujus Diatribas sacras in his Actis A. 1685 p. 233 recensuimus, tum Patris sui, Davidis Clerici, linguarum Orientalium in Academia Genevensi Professoris & litterarum elegantiorum statoris, dum viveret, pereximii. Sed cum in tractandis mysteriis sacris suo Marte Theologiam Stephani Curcellæi, fratris aviæ suæ, avidius legeret, eamque data occasione ferventius propugnaret: hæreseos per Franciscum Turretinum aliosque Particularistas Genevenses suspectus redditus, ex urbe patria in Academiam Galliæ Salmuriensem fecerit, ibidemque sub nomine Liberii de Sancto Amore Epistolas quasdam, suam de tolerantia opinionum diversarum sententiam exponentes, divulgavit. Postmodum familiaritate cum Gregorio Leti, Italo doctissimo, contracta in Angliam cum eodem abiit, & Londini per integros sex menses in æde quadam Gallorum sacra conciones ad populum magno cum applausu habuit, usque dum circa annum 1683 se inde Amstelodamum reciperet, vbi paulo post in Gymnasio Remonstrantium Philosophiæ docendæ muneri amplissimo admotus est, quam provinciam etiamnum ornat, plurimum operum & scriptorum hærensus sive Editor sive Autor celebratissimus, quæ a Jehichio stiam summam indicantur. Ceterum matrimonium inivit cum Maria, filia Leti natu majori, ex qua filium vidit unicum, eumque vivacissimæ indolis, sed jam decimo ætatis suæ tenetæ anno vita defunctum.

LINÆ

*LINEAMENTA METHODI STUDIORUM,
quæ ad expeditius discendas literas elegantiores, Philo-
sophiam & Historiam adumbravit FRIDERICUS WIL-
HELMUS BIERLING, Historiarum, Eloquentiæ & Po-
litices in Academia Hasfo-Schaumburgica
Professor Ordinarius.*

Rintelii, apud Hermannum Augustinum Enax, 1711, 8.

Constat plag. 10 $\frac{1}{2}$.

Quamvis in omni studiorum genere tractando valeat bona methodus, nemini ignotum esse arbitramur. Quam parum nostra ætate studiosa juvenus eadem utatur, illi experiuntur, quibus eam docendi cura auctoritate publica demandata. Operæ igitur pretium faciunt viri docti, qui methodum studiorum non modo Auditoribus suis explanant, sed & ejus lineamenta cum publico communicant, ut tanto plures eodem labore juventur. En tibi primas lineamentorum, quæ Cl. Autor duxit, lineas. Methodo studendi in genere absoluta, speciatim de linguis addiscendis, Latina præsertim, de Arte Criticæ & Autoribus classicis, de Oratoria & Poesi, de studiis Mathematicis, de Philosophiâ in genere & Philosophorum sectis, de Philosophiâ rationali, naturali, pneumatica, morali hujusque partibus, Jure naturæ, Ethica & Politica, de Jure publico atque Historia civili & litteraria tractat. Ita autem in hisce versatur, ut indolem disciplinæ exponat; de quibus in ea addiscenda maxime sollicitus esse debeat studiosus, indicet; quænam vero cavere debeat, vel quia vana & inutilia, vel quia prorsus perniciofa, moneat; Autores denique tyronum scopo congruos commendat. E. gr. in Philosophiâ rationali duo occurrere notat, artem syllogisticam & præcepta inveniendi veritatem. Monet studiosum Logices, ut discrimen inter rationem rectam & corruptam sibi familiare reddat, ne ab hoc studio deterreatur injustis multorum de ratione corrupta querelis; ut caveat, ne sensus ideis, aut ideas sensibus opponat, sed hos potius cum illis jungat, & ne rationis ac intellectus terminos alterius, quam par est, extendat; ut inter veritates certas & propositiones verosimiles accurate distinguat, nec dubitatione
utatur,

utatur, nisi quantum ad veritatem inveniendam sufficit; ut præjudicia autoritatis & præcipitantia exuat & de his nævis intellectus corrigendis magis sollicitus sit, quam de prolixis meditandi & veritatem inveniendi præceptis; ut doctrinam de interpretatione probe percipiat, quoniam aliorum cogitata multum juvant veritatis indagatorem; ne artem per syllogismos disputandi contemnat, cum sit peculiaris veritatis proponendæ modus in Academiis receptus; ut methodum disputandi per quæstiones Socraticam una excolat, cum ejus tam in meditatione quam in familiari cum amicis colloquio multus sit usus; ut denique sibi temperet a nimio disputandi & contradicendi pruritu. Studiis Mathematicis insignem præ multis aliis utilitatem tribuit & hinc non solum in Academiis frequentiore eorum tractationem, sed & in scholas inferiores introductionem optat. Errare adeo, qui ea contemnunt aut disuadent; non minus tamen errare illos, qui summum bonum & omnium scientiarum medullam in iis quærunt & solos Mathematicos eruditos esse persuasum habent. Præmittendas esse subtilitates; addiscenda vero, quorum præsens in vita humana utilitas. Fugienda quoque esse inculcat studia vana, quæ ad Mathesin vulgo perperam referuntur, Astrologiam puta, Chiromantiam, Metoscopiam, Geomantiam; immo fugiendas esse otiosas speculationes mechanicas, quarum in praxi nullus est usus. Talia judicat cogitata de munimento inexpugnabili, de arte navigandi per aerem. Mature animum ad hoc studiorum genus applicari debere censet, optimumque in eo ducem commendat Cl. *Wolfium*, Professore Hallensem, in Elementis Matheos universæ Anno superiori p. 486 recensitis, quæ Mathesi *Sturmiana* præferenda cum aliis Viris eruditis judicat.

CHRISTIANI GOTHÜLF BLUMBERGII,
*SS. Theol. D. & Superint. Cygn. Veritas Mysteriorum
 Rom. Pontificis olim adscripti, novis aliquot testi-
 moniis asserta, & a contradictionibus aliter
 sentientium vindicata.*

N a

Cygnæ.

Cygnæ, apud Jo. David. Friderici, 1711, 8.
Const. 9 $\frac{1}{2}$ plag.

Quæ de voce *Mysterium* coronæ Papali inscripta a summe Rev. D. Blumbergio contra Bossuetum & Hannemannum asserta ac disputata sunt, jam olim recensuimus. Vide Acta A. 1702 Mens. Nov. p. 491. Cum vero ille post editum *Ens reale*, Celeb. D. Hannemanni *Mysterio non-enti* oppositum, in aliorum scripta sententiæ suæ adversa inciderit, contra hæc quæque eam sibi vindicandam putavit. Itaque inprimis objectiones ab Andrea Saussay in Panoplia Episcopali p. 74, & a Petro Bayle in Dictionario Hist. T. I f. 1080 prolatas refellit, & postquam argumenta sua ab adversariorum exceptionibus tuta præstitit, p. 101 seqq. integrum Catalogum testium ac Scriptorum sibi consentientium non modo ex Lutheranis & Reformatis, sed & ipsis Pontificiis exhibet. Ceterum quia præcipuum sententiæ affirmantis fundamentum in Jac. Brocardi, Annæ Montmorantii Constabilis Franciæ, & J. C. Scaligeri, tanquam testium *πρωτότυπον*, fide reponitur, de singulis quædam memoratu digna afferuntur. Speciatim p. 53 *Constabilis* titulus ac officium declaratur; p. 58 de *Scaligerorum* gente, affinitate & facete dictis nonnulla, potissimum ex Daumii diario, repetuntur; p. 77 Saussayus ideo notatur, quod Brocardum unquam in rerum natura extitisse, dubitat, & nomen istud pro Burchardo Wormatiensi positum suspicatur, cum tamen Brocardi in Apocalypsin commentarius, ex quo testimonium de coronæ Papalis inscriptione petatum est, semel iterumque, scil. A. 1582 & 1610, Londini editus extet, & vita ejus a Wolfo Lect. Memorab. P. II p. 752 describatur. Præterea & aliæ observationes non injucundæ insperguntur, ut de Romæ æternitate olim falso credita & exitio illi imminente p. 26; deque librorum titulis pro scriptoribus, ridicule venditatis p. 36. Controversia de juramento fidelitatis a Jacobo I Rege Angl. sancito atque defenso, & scripta de eo in utramque partem edita recensentur p. 67 sqq. ut alia nunc taceamus propriæ cujusque lectioni relinquenda.

AFGO-

AFGODENDIENST DER JESUITEN &c.

hoc est:

IDOLOLATRIA JESUITARUM IN RE-
gno China, Autore JOHANNE MAU-
RITIO.

Amstelodami, apud Jac. Borsium, 1711, 8.

Alph. 1 pl. 19 cum fig. æn.

IN hoc libro Autor, qui quondam fuit Frater ordinis Prædicatorum, postea vero religionem Reformatam amplexus est, graviter admodum in ordinem Jesuitarum invehitur. Primo loco sistit excerpta ex litteris Johannis de Pallafox de Mendoza, Episcopi Angelopolitani, quibus Jesuitas apud Innocentium X Papam Romanum A. 1649 accusavit. Subjunguntur quæstiones a Johanne Baptista Moralez, Fratere ordinis Prædicatorum & Missionario Chinenfi, de ratione vivendi ac docendi, qua Jesuitæ in China utuntur, propositæ, una cum responsionibus Congregationis de propaganda fide de A. 1645. Has excipit brevis relatio eorum, quæ spectant ad declarationem Imperatoris Kamhi, circa cœli, Confucii & Avorum cultum Anno 1700 datam, a Patribus Societatis Jesu Pekini pro evangelii propagatione laborantibus facta: quæ cum Directoribus Societatis Indicæ Orientalis in Bataviam e regno Chinenfi missa esset, in Autoris nostri manus pervenit. Nimirum Patres Jesuitæ in China commorantes, ut se purgarent ab incusationibus reliqui Cleri, qui idololatriam in eo Regno ab ipsis permitti assererat, declarationem certam tutamq; ab ipso Imperatore, qui Imperii sui in rebus tam sacris quam profanis summus legislator est, petendam duxerunt, ex qua constaret, quo sensu Chineses cœlum, Confucium & majores suos colebant. Hunc in finem Epistolam hac de re in Europam mittendam, antea autem Imperatori ostendendam, scripserunt, in qua ita sentiunt. Chineses, cum Confucio honorem exhibent, id eo facere, ut suam ei reverentiam testentur ob traditam doctrinam, non ut ab eo ingenium aut dignitates petant. Oblationes, ritusque alios, quibus prosequuntur defunctos parentes

P. 32.

60.

o.

ac propinquos, itidem ad demonstrandum debitum amorem ac reverentiam adhiberi. Tabellas, quas erigunt avis & majoribus suis, non ideo erigi, quod credant, defunctorum animas in eis residere, vel ut fausta ac prospera ab eis petant, sed ut demonstrent, dum ipsis quasi vivis & presentibus amorem ac reverentiam deferunt, constans sibi & perpetuum esse stirpis suae autorum desiderium. Sacrificia caelo offerri solita non offerri caelo huic visibili, sed caeli domino. Hunc enim ob summam reverentiam ab ipsis non proprio, sed caeli nomine solere appellari: similique modo, quando de ipso Imperatore cum reverentia loquuntur, omissa Imperatoris appellatione, Chineses dicere, intra ejus throni gradus, vel supremam palatii aulam appellare. His perlectis & attente consideratis ac perpensis, Imperator in hunc modum respondit: *Quae in hoc scripto continentur, optime scripta sunt, & plane concordant cum magna doctrina, (ita appellant Sineses doctrinam Confucii,) Caelo, dominis, parentibus, magistris ac proavis debita obsequia prestare, ista orbi universo communis lex est. Ea, quae in hoc scripto continentur, verissima sunt, neque egent ulla prorsus emendatione.* Hujus responsionis illico in Aula Imperatoris duo exemplaria scripto exarata fuerunt, quorum alterum traditum est Patribus, alterum inter Acta Regia servatur. Post aliquot dies in novis publicis per provincias divulgatis hoc Imperatoris decretum apparuit: quod Autores Relationis ubique, quod sciant, cum approbatione exceptum perhibent.

p. III. Huic testimonio Imperatoris adjungunt alia primatum & praecipuorum quorundam doctorum Imperii Chinesis de eodem sensu rituum & consuetudinum memoratarum. Inter haec testimonia reperitur unum, in quo de mysterio Christi crucifixi mentio fit, quod Autores negant a societate sua Chinesibus occultari. Postea fuse agunt de ratione & ceremoniis cultus divini apud Chineses, asseruntque, divinae notitiae lucem ab omni retro memoria populum Sinesem illustrasse, & etiam nunc apud non paucas familias illibatam ac sine ulla idololatria reperiri. Id ulterius confirmatur, allatis multis Chinesium proverbiiis, e quibus, quam bene de Deo sentiant, apparet.

138.

173.

237.

246.

apparet. Sub finem hujus Relationis Patres Jesuitæ declarant, solitos ritus erga Confucium & majores defunctos, quod politice tantum adhibeantur, merito a se retineri: atque apud quemvis rerum Chinesium peritum certum esse, contrarias sententias innumeris Chinesibus ac inprimis litteratis viam salutis occludere, & ab illis certissimo missionis perdendæ periculo omnes missionarios exponi. Cumque perceperint, a nonnullis non modo hoc periculum contemni, sed & alios pariter ad ejus contemptum per datas in Europam litteras exciri: se hoc publico scripto conscientias suas exonerantes protestari, Chinesem Ecclesiam, sublatis Confucii avorumque ritibus diu stare nequaquam posse, quin adeo ad primam quamque malevoli cujusdam accusationem ejus ruinam certo certius accelerandam, a se judicari. Huic Relationi subjunguntur excerpta ex relationibus Parisiensibus, quæ ante aliquod tempus de missione & itinere Cardinalis de Tournon Gallica lingua a Præfectis Academiæ missionariorum, quæ Parisiis est, fuerunt editæ. Sequuntur denique animadversiones ipsius Johannis Mauritii, quibus actiones Jesuitarum acriter admodum perstringit. Dicit, se ideo calamum arripuisse, ut mansueto animo, quantum Christianus zelus permissurus sit, veritatem circa actiones Jesuitarum proponat. Hujus vero zeli specimen capi poterit e p. 511, ubi verbis paulo acerbioribus Jesuitas ceu pestem fugiendos declarat.

p. 357.

503

HET WAARE BELEID VAN DE MENSCH-
lyke reden &c.

hoc est,

VERUM REGIMEN RATIONIS HUMANA-
e, expositum a JOHANNE GASPARO
SCHROEDER.

Amstelodami, apud Petrum de Coup, 1710, 8.

Plag. 10 $\frac{1}{2}$.

Compendium hoc Logicæ scriptum est methodo erotemati-
ca, & maxima ex parte excerptum ex Logicis Johannis

N n 3

Clau-

Claubergii & Johannis Clerici, item ex Arte cogitandi, aliisque nonnullis libris ejusdem argumenti recentioribus, ut ipse Cl. Autor in Præfatione fatetur. Termini technici omnes Belgica lingua efferuntur, additis tamen in margine vocabulis Græcis aut Latinis, quæ communiter usurpantur, in usum eorum, qui Logicas aliorum aut adhuc lecturi sunt aut jam legunt. In Prolegomenis Cl. Autor de natura & utilitate Logicæ agit. Ubi, quamvis præter corpus & animam non aliud principium spirituale in homine agnoscat, indissolubilem tamen difficultatem occurrere dicit circa formationem idearum. Quia enim sæpe contra voluntatem nostram ideæ in nobis exsurgant, clarissimum ipsi videtur & extra controversiam positum, non esse eas animæ, tanquam causæ efficienti, tribuendas. Ipsum compendium secundum methodum communem dissectum in partes quatuor, quarum prima de ideis ac terminis agit, ubi & præcipui termini, de quibus alias in Metaphysicis solet tractari, inserti sunt, altera continet doctrinam de propositionibus, tertia de syllogismis, quarta de methodo. Capite octavo partis tertiæ, quo de divisione agit, locum Rom. IV, 5, ubi Deus dicitur justificare impium, tanquam exemplum sensus divisi, allegat, ut sententia hæc sit, Deum justificare eum, qui antea fuerit impius, non qui adhuc in impietate sit constitutus. Videtur Cl. Autor terminum *justificare* ita accipere, ut sit idem quod justum habere aut declarare: quo sensu verum est, Deum neminem justificare, qui adhuc sit impius. Si autem justificare idem ipsi esset, quod justum efficere, dictum Pauli interpretandum omnino esset sensu composito. Uti enim ægrotus non opus habet sanatione aut purus purificatione, ita nec justus justificatione.

p. 74

NOVA LITERARIA CHINENSIA.

REv. P. Franciscus Noel Soc. Jes. superiori anno Observationes Mathematicas & Physicas in India & China ab A. 1684 ad 1708 factas edidit Pragæ in 4, de quibus mox in his Actis dicemus. Idem vero & Pragæ prelo subjecit libros sex e Sinica

nica lingua in Latinam accurate translatos, quorum quinque, nempe *Doctrina Adulorum*, *Liber Sententiarum*, *Medium immutabile*, *Memcius*, & *Doctrina parvulorum* tanto sunt in pretio apud Chineses, ut omnes pueri, qui in urbibus, oppidis, pagis legere & scribere discunt, eos memoria teneant, & qui ad obtinendum Baccalaurei gradum se examini subiciunt, decerptas ex illis sententiis ad componendas breves quasdam orationes a Literarum Praefecto accipiant: sextus vero, qui *de filiali observantia* inscribitur, omnibus Baccalaureis addiscendus inungitur. Neque verò ingratum fuerit, ut paucis hoc loco, quae in illis libris contineantur, Lectori indicemus. Primus est libellus, dictus *Adulorum Schola seu Doctrina*, a Confucio conscriptus, & ab ejus discipulo *Trom* paulo fusius explanatus. Hic demonstrat gradatim normam & propriorum & alienorum morum perficiendorum; ex quorum acquisita perfectione ultro emanat optimum uniuscujusque familiae, regni seu principatus, ac denique totius Imperii regimen, ita ut omnes ubique contenti vivant; summaque pace ac concordia perfruantur. De cognitione ergo Boni & Mali, de illius amore & hujus fuga, de sui perfectione, de bono familiae, principatus, imperii regimine paucis agit. Secundus est libellus, dictus *Immutabile Medium*, a *Tsu Su* Nepote Confucii conscriptus. Hic docet, ad ineundam virtutis viam, sequendum esse semper medium; unde incipit ab ipsa hominis natura, & naturae affectionibus; deinde pergit per varia virtutum, pietatis, prudentiae, fortitudinis, filialis observantiae exempla tanquam medii obtenti normam. Hoc autem medium, mediique usum, veram esse viri sapientis viam, eamque praesertim Magistratibus ac Principibus sequendam asserit. Denique perfectum medium in summa veritate sectanda situm esse affirmat. Atque is Autor magna ex parte sui Avi Confucii verba ac sensum citat. Tertius est *Liber Sententiarum* in 20 parvos articulos divisus. Hic, praeter articulum decimum, in quo discipuli sigillatim referunt sui Magistri Confucii externum agendi modum, solummodo complectitur diversas interrogationes, responsiones; ac sententias tum a Confucio tum ab eius discipulis

scipulis non uno tempore prolatas circa virtutes, bonos mores & regiminis artem. Stylum sententiosum Sinicum Cl. Interpres in Latina phrasi, quantum potuit, retinuit, ac subinde ad majorem legentis voluptatem parva Scholia de Sinarum historia, ritibus antiquis, & eorum musica adjunxit. Quartus est liber a Doctore Memcio, Sinice *Mem T'su*, compositus trecentis circiter annis ante Christi nasivitatem. Dividitur in duos tomos; singuli tomi in quinque capita, & singula capita in duas partes. Præcipue agit de bono regimine, ad quod pietatem & æquitatem præ omnibus aliis virtutibus requirit; quia nimirum tunc temporis intestina ubique bella ardebant. Unde vult totum Imperium non armorum vi, sed virtutum exemplo debere pacari ac componi. Omnes ejus Dissertationes sunt dialogi inter ipsum & ejus discipulos, aut inter Principes, quos ante convenerat, quosque introducit loquentes, studiose instituti, & sermone quidem satis perspicuo compositi. Multus est in similitudinibus & exemplis apposite ingenioseque applicatis, more veterum. Denique totus liber hæc maxime quatuor complectitur: 1. Plurimi facit & extollit veram imperandi artem, quam tenuerunt primi trium familiarum *Hia, Xam, Chen* sibi invicem in Imperio succedentium Imperatores. 2. Minoris facit ac rejicit bellicum pacandi Imperii modum, quem tenuerunt quinque Illustres Reguli, sive Archontes. 3. Fulse exponit veram naturæ rationalis bonitatem, ac rectitudinem. 4. Refutat perniciosos falsorum dogmatum errores. Quintus est libellus *de filiali observantia*, & nihil aliud complectitur quam varias responsiones, quas Confucius dedit discipulo suo *Tsem* de debito erga parentes cultu, huncque ad bonum regimen conducere affirmat. Ideo quænam sint cujusvis filii erga parentes suos officia & horum effecta, paucis explicat. Sextus est liber dictus *Parvulorum Schola seu Doctrina*; hic a Doctore *Chubi* sub imperio familiæ *Sun* conscriptus, aut potius ex variis tum antiquorum tum recentiorum sententiis & exemplis compilatus fuit. Unde totus est in illis ad captum puerorum, & memoriam eorum exercendam, ac intellectum pascendum, adeoque tota dicendi connexio maxime consistit in pulcra capitum ac paragraphorum dispositione atque ordine. Ea, de quibus agit, sunt scholarum erectio, observantia erga parentes, Reges, Magistratus, Seniores; mariti & uxoris munus; amicorum sinceritas; cordis, corporis, victus, vestitus bene disponendi regale; multa denique moralium virtutum utilia documenta. Ceterum supersunt quinque adhuc libri classici antiquorum Sapientum, *Ou Kim* dicti, scil. *Liber Annalium Imperialium, Liber Carminum, Liber productionum ac mutationum, Liber Rituum, Liber Ver & Autumnus*; at hos, quoniam plerique prolixiores ac nimis tædiosi sunt, Latinitate donare operæ pretium hand duxit doctissimus Autor.

N. VII
A C T A
ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Julii, Anno M DCC XI.

MUSEUM REGIUM SEU CATALOGUS
rerum tam naturalium quam artificialium, quæ in basi-
lica bibliotheca Augustissimæ Daniæ Norvegiæque Mo-
narchæ FRIDERICI IV Havniæ asservantur, Glo-
riossimæ memoriæ Rege CHRISTIANO V regnan-
te ab OLIGERO JACOBÆO Med. & Phil. Prof.
Regio quondam descriptus, nunc vero magna ex parte au-
ctor, uberioribusque commentariis, præsertim autem
quoad antiquitates, historiamque numismatam Danico-
vram, illustratus, accurante JOHANNELAUEREN-
TZEN, Assessore Consistorii Havniensis

Regio:

Havniæ, ex Reg. Maj. & Univ. typogr. f.

Alph. 5 pl. 5 fig. æn. pl. 27.

Naturæ æmulæque artis thesauros, & tot antiquitatis reliquias, gentiumque a nobis remotissimarum utensilia, una cum ceteris opibus, quæ distinctum octo conclavibus Museum Regium Danicum jactat, jam anno 1696 Ol. Jacobus descripsit, opere quod Anni subsequenti Mense Augusto recensuimus. Id nunc Cl. Lauerentinius amplis & eruditis accessionibus auxit, quæ vel Jacobæi commentarios suppleant, vel nova ornamenta ex illo tempore, & imprimis sub auspiciis Serenissimi FRIDERICI prioribus addita exponunt. Passim quidem in illis memorabiles observationes lectuque jucundæ habentur, ut cum P. I S. VII n. 8 de metallifodinis Norvagiæ, n. 52 de margaritis, quæ in nonnullis ejusdem & Daniæ locis inveniantur, n. 78 de marmoribus Norvagicis, n. 114 de succino Havniæ e terra effosso &c. agitur. Sed ante alias atten-

O o

tius

tius lustrari merentur classes duæ, quarum altera antiquitatis spolia, altera numos conservat. In his enim præcipue Musei augmenta & Scriptoris solertia emicant. Priori (P. II S. III) Absalonis Episcopi olim Roeskildensis, postea Archiepiscopi Lundensis & Primatis Sveciæ, mitram, galeam, pedum, zonam, soleas, hæbitumque reliquum sistit. Tum occasione arnarum sepulchralium, quarum nonnullæ ex auro, aut crystallo confectæ adsunt, Septentrionalium comburendi tumultu divede suos antiquum modum illustrat. Inde apparatus apud eosdem bellici reliquias prosequens, lucem illi & simul nonnullis mediæ obscuræque ætatis scriptorum locis affundit. Quem admodum & paulo post de calcarium apud illos usu differit, ansam suppeditantibus Waldemari III, Erici Pomerani & Johannis, Regum, nec non Boergeri Archiepiscopi Lundensis calcariibus, quæ una cum iis hic asservantur, quibus Gustavus Adolphus in fatali ad Lutzenam prælio instructus fuit. Dum n. 99 cornu aliquod aureum (diversum ab Oldenburgico proxime subsequenti) figuris ad hieroglyphica Ægyptiorum accedentibus conspicuum describit, succenset Begero Antiquariorum peritissimæ, quod non tanti, ut par fuisse existimat, illud fecerit, & cum alio inter Cimelia Brandenburgica custodito, Thesauri sui Vol. I p. 14, composuerit. A n. 88 usque ad 96 exhibet sigilla Regum Daniæ, Valdemari II, Abelis, Christophori I, Ericorum Glipping & Menvedii, Christophori II, Waldemari III & IV ac Erici Pomerani, simulque insignium Danicorum origines erudite illustrat. Jam antea vero n. 41 explicaverat antiquissimum sigillum eburneum templi Roeskildensis, Lucium Papam præferens, ejus caput illepidis Monachorum ejus loci fabulis celebre, in eo servari quondam jactatum est. Monetis ætatumismatibus dicata est P. II S. V, ad quam accessuri præmittimus ex S. III n. 14 sex numos ex auro antiquissimos, (quorum quinque in priori editione quidem jam visi sunt, sed paulo rûdus sculpti, nec explicati,) oculo simul B. L. in Tab. IV fig. 1-6 subjectos. Illos, explicatu difficiles, post tempora demum Liwigildis Gothorum Regis in Hispania cufos, ac Heroibus in Tauromachis victoribus distributos fuisse conjicit.

TAB. IV.
Fig. 1-6.

TA

The first part of the document discusses the general principles of the law of contracts, and the second part discusses the law of torts. The author, who is not named, writes in a clear and concise style, and the book is well organized and easy to read. It is a valuable resource for anyone interested in the law of contracts and torts.

The author discusses the various elements of a contract, such as offer, acceptance, and consideration, and explains how they apply in different situations. He also discusses the law of torts, including negligence, strict liability, and intentional torts. The book is a comprehensive and accessible introduction to these areas of the law.

The author's approach is to first discuss the general principles of the law, and then to apply these principles to specific cases. This makes the book a useful tool for understanding the law and for preparing for exams. The book is also well written and easy to read, which makes it a good choice for students and practitioners alike.

cit. Inter series numismatum prima est Danicorum ex auro. Ubi n. 3 de ordine Seraphico a Magno Smek Sueciae Regis A. 1343 instituto nonnulla refert, quod & de ordine brachii armati a Christiano IV A. 1616 stabilito, sed Elephantino postea inserto, fecit ad numum 24 Christiani. Priori loco insuper notat, Johannem Regem, primum in Dania, Regnorum Ducatumque insignia integra numis inseruisse, iisque Gothorum Vandalorumque titulos a Christiano III demum additos esse, n. 14 indicat. E numis, quibus classis ista, præter XXXVII auspiciis Friderici IV cusos, aucta est, sistimus hic duos Johanne- TAB. IV.
 nis, in quibus caput ejus nimbo, quali Sanctorum vertices Fig. 7, 8.
 instrui solent, cingitur, & alium, Christiani V, quem 9.
 ipsa averfa ejus facies explicat. Aureos excipiunt antiquiores ex argento ac viliori metallo Regum, qui ante familiam Oldenburgicam Daniae præfuerunt, ut & ab Episcopis urbibusque sub hac periodo cusos. Ampla illorum seges est, cum Jacobæus ultra XXII non habeat, & uberi commentatione ditucidantur. Ultriusque specimina daturi, ex illa Cnutum qui Angliam subegit, aliquot supra XX numis hic expressimus, siliumque ejus Harde - Cnut representamus, in figuris 10, 11, 12, Fig. 10, 11, 12, 13.
 In postica illorum facie monetarii & loci nomen occurrere autumat & in tertio quidem per voculam Hest designari Hastingam. In explicatione aliquoties inculcatur, quod in proemio hujus seriei monuerat, sub Cnuto demum M. suam habere monetam incepisse Danos, evocatis ex Anglia artis ejus peritis. Itaque numos, quos ad Svenonem cum bifida barba sagacissimus Kederus aliique retulerunt, partim Svenoni Cnuti ex sorore Eltricha nepoti asserit, ut n. 45 ad T. XXV: partim Svenoni IV, qui circa dimidium seculi XII partem Regni tenuit, seu n. 46 factum videmus. Interdum etiam non intempestivis excursibus indulget Nolter, & ita ad T. XXVI n. 1 de sceptris in lilii figuram factis, n. 6 de modo veterum, quo fluentem per humeros casariam in nodos aut fasciculos collegere, n. 12 de coronis liligeris in Anglia ante adventum Normannorum jam usitatis, & post n. 61 ad T. XXVIII de numis Margarethæ disserit. Nullum autem reperit, cum magna imperante ea fuerit

Amstelodami, Anno ~~Æra~~ Christianæ 1701, Armenorum 1160, 4.

Alph. 2 pl. 16.

Fœcunda licet adeo ac fertilis semper fuerit Europa Viro-
rum in Orientali literatura excellentium, ut ipsum quasi
Orientem ad invidiam provocarit: nondum tamen in Armeni-
ca lingua tantos hucusque fecerat progressus, ut *Philarmeni* fa-
miam explere, ejusdemque sitim ex voto restinguere posse vide-
retur. Tentarunt aliquid, nec sine laude, *Thesæus Ambrosius*,
Franciscus Rivola, *Clem. Galanus*, *Theodorus Petraus*, *Andr. Aco-
luthus* & alii; ob librorum vero Armenicorum penuriam, regi-
onisque, sub Turcarum Persarumve jugo gementis, distantiam,
in limine saltem hæserunt, primasque lineas duxisse contenti
fuerunt. Sed meliori nunc successu laborem hunc in se suscepit
Vir in omnibus quidem Orientalibus, in Armenica tamen in pri-
mis lingua versatissimus, Joh. Joachimus Schröderus, natione
Hassus, quem nuper in Academia Marburgensi ad Historiæ
Ecclesiasticæ & linguarum Orientalium Professionem vocatum
intelleximus; dum *Thesaurum suum Lingua Armenica, antiqua &
hodierna*, opus elegans, cum erudito Orbe communicavit. Poteris
tibi de hoc Viro tanto majora promittere; quo plura eum, jactis
in Academia patria apud Georgium Othonem fundamentis, a
Thoma Gothanensi, Armenorum Archi-Episcopo, ejusdem-
que ex fratre nepote Luca Nurigianide, Amstelodami proficere
pötuisset palam est. Accedit, quod gratia facultatibusque sui
Principis *CAROLI I*, Hassiæ Landgravii (cui etiam *Thesaurum*
suum inscripsit) suffultus, itinere, quod in Orientem meditaba-
tur, inopinata Archi-Episcopi, Præceptoris charissimi, morte
intercepto, Batavia ad minimum Britannicæque Viros summos
conveniendos, eorundemque Bibliothecas & discursus in suum
usum transferendos sibi esse existimaverit. Continet vero hic
Thesaurus I Dissertationem, II Grammaticam & Prosodiam,
III Confessionem Ecclesiæ Armenicæ, IV Synopsis hodiernæ
linguæ Armenicæ, V tres Dialogos, VI Epistolographiam Ar-
menicam, præxin Grammaticam & Indices.

Dissertatio præmissa absolvitur IV Capitibus, quorum I an-

tiquitatem & originem hujus linguae exponit, quod non quidem, quae nonnullorum sententia est, pro lingua primæva, & consequenter Hebraicæ matre, neque tamen etiam pro ejus filia, sed pro cardinali lingua sit habenda, quæ ex dispersione, ad turrim Babylonicam facta, originem trahat, peculiaribus suis vocibus, ex Hebraica nequaquam deducendis, viros & loca denominaverit, & Haicum, primum Armenorum Regem (unde & Haicana lingua frequenter salutatur) autorem agnoscat. Cap. II fata linguae Armenicæ, quæ cum gentis fati eadem fuerunt, Lectori propinat. Quanquam enim ab Haico usque ad Artaschirum, octogesimum Regem, ex voto floruerit lingua, per bella tamen & commercia cum Genthuniis, Ardzeruniis & Genuniis, Bagradiis, Medis, Arfacidis, Amatuniis, Arravielanis & Mamcuniis, quamplurima peregrina vocabula sunt inventa & civitate Armenica donata. Quod eo facilius patebit, si hanc linguam, usque ad Sec. IV post C. N. propriis literis (quas a Misrobo demum inventas, & a Rege Uramschapu introductas esse, memoriz proditum est) destitutam, sub Persarum Græcorumve literis delituisse, perpenderit. Tandem Syrorum Persarumque crudelitate effectum est, ut non nisi in libris lingua ista conservaretur, & dubio procul funditus esset extirpata, nisi omnibus adhuc sæculis eruditi Viri, quos Autor enumeratione dignos judicavit, extitissent, qui eandem vel calamo, vel (quod superiori Sæculo factum) typographia ad posterios transmittersse allaborarint. Quorum proinde libri recensentur, & cum modernorum Armenorum studiis conjunguntur. Cap. III indolem & naturam linguae Haicanæ docet, quod ceu lingua cardinalis tot propriis vocibus sit referta, ut vocabula Hebraica, Chaldaica, Syriaca, Arabica, Parthica, Persico-Turcica & Græca, quorum non exigua mensis, diuturno usu immista, numero nequaquam cum iis possint comparari, peculiarique sua constructione & pronuciatione gaudeat. Cap. IV usum hujus linguae peculiarem, qui tum in vobum quarundam Armenicæ originis, seu Hebraicarum, seu Græcarum, seu in S. Codice, seu in profanis scriptoribus occurrentium, deductione: tum in versione Bibliorum, a Misrobo susce-

pta

pta & Amstelodami inter applausus Virorum eruditissimorum typis excrisitum denique in Historia, Chronologia & Geographia Armenica sese uberrime exerit, erudite exponit. Grammaticam Armenicam in V libros divisam exhibet, quorum I de Orthographia, II de Nomine, III de Verbo, IV de invariabilibus orationis partibus, V de Syntaxi agit. Ad Orthographiam revocavit Cl. Autor doctrinam de literarum Armenicarum numero, ordine, quadruplici figura & calligraphia; de earundem potestate & divisione in vocales & consonantes: item doctrinam de Syllabæ constitutione ac divisione, de Voce ex syllabis constata, de ejus affectionibus, Accentibus puta & Tono, Spiritibus, Passione (quo nomine Vinculum & Apostrophus venit) & interpunctionibus, de siglis seu Abbreviaturis, de genuina legendi ratione, & tandem de Vocalium mutatione ac elisione. Quæ omnia X distinctis capitibus accurate satis & nervose sunt discussa. Circa nomen considerari merebantur Qualitas, an sit Substantivum vel Ajectivum; Species, an sit primitivum, vel derivativum; Figura, an sit simplex, compositum aut decompositum; Genus, an sit Masculinum, Femininum aut Neutrum; Motio; Comparatio; Numerus, tam singularis quam Pluralis; Casus, quorum Armeni 10 numerant; Declinatio, quarum totidem Nominum & Regularium & Irregulariumprehendes. His adde doctrinam de numeralibus & de Pronomine tam separato quam affixo, cum suis subdivisionibus & accidentibus. De Verbo porro Noster agit primo in genere, deinceps in specie, quoad Qualitatem, an sit regulare vel irregulare, & Speciem, an sit primitivum vel derivativum; quoad Figuram, an sit simplex, compositum vel decompositum; quoad significationem, an sit Activum, Passivum, Neutrum, Commune & Intransitivum: de ejus flexione per modos, tempora, numeros & personas; de temporum ac personarum formatione per omnes casus; de I, II, III & IV Conjugatione; de Verbis Auxiliaribus & denique de Impersonalibus. Addit deinde observationes de Prepositione, Adverbio, Conjunctione earumque specie, figura & significationibus. Ad Syntaxin vero haut immerito refert convenientiam nominis cum nomine, seu Substantivo,

tiquitatem & originem hujus linguae exponit, quod non quidem, quae nonnullorum sententia est, pro lingua primæva, & consequenter Hebraicæ matre, neque tamen etiam pro ejus filia, sed pro cardinali lingua sit habenda, quæ ex dispersione, ad turrim Babylonicam facta, originem trahat, peculiaribus suis vocibus, ex Hebraica nequaquam deducendis, viros & loca denominaverit, & Haicum, primum Armenorum Regem (unde & Haicana lingua frequenter salutatur) autorem agnoscat. Cap. II fata linguae Armenicæ, quæ cum gentis fati eadem fuerunt, Lectori propinat. Quanquam enim ab Haico usque ad Artaschirum, octogésimum Regem, ex voto floruerit lingua, per bella tamen & commercia cum Genthuniis, Ardzeruniis & Genuniis, Bagraditis, Medis, Arfacidis, Amatniis, Arravielanis & Mamcuniis, quamplurima peregrina vocabula sunt inventa & civitate Armenica donata. Quod eo facilius patebit, si hanc linguam, usque ad Sec. IV post C. N. propriis literis (quas a Misrobo demum inventas, & a Rege Uramschapu introductas esse, memorie proditum est) destitutam, sub Persarum Græcorumve literis delituisse, perpenderit. Tandem Syrorum Persarumque crudelitate effectum est, ut non nisi in libris lingua ista conservaretur, & dubio procul funditus esset extirpata, nisi omnibus adhuc sæculis eruditi Viri, quos Autor enumeratione dignos judicavit, extitissent, qui eandem vel calamo, vel (quod superiori Sæculo factum) typographia ad posteros transmittere allaborassent, Quorum proinde libri recensentur, & cum modernorum Armenorum studiis conjunguntur. Cap. III indolem & naturam linguae Haicanz docet, quod ceu lingua cardinalis tot propriis vocibus sit referta, ut vocabula Hebraica, Chaldaica, Syriaca, Arabica, Parthica, Persico-Turcica & Græca, quorum non exigua mensis, diuturno usui immista, numero nequaquam cum iis possint comparari; peculiarique sua constructione & pronunciatione gaudeat. Cap. IV usum hujus linguae peculiarem, qui tum in vocum quarundam Armenicæ originis, seu Hebraicarum, seu Græcarum, seu in S. Codice, seu in profanis scriptoribus occurrentium, deductione: tum in versione Bibliorum, a Misrobo susce-

pta

pta & Amstelodami inter applausus Virorum eruditissimorum typis excrisitum denique in Historia, Chronologia & Geographia Armenica sese uberrime exerit, erudite exponit. Grammaticam Armenicam in V libros divisam exhibet, quorum I de Orthographia, II de Nomine, III de Verbo, IV de invariabilibus orationis partibus, V de Syntaxi agit. Ad Orthographiam revocavit Cl. Autor doctrinam de literarum Armenicarum numero, ordine, quadruplici figura & calligraphia; de earundem potestate & divisione in vocales & consonantes; item doctrinam de Syllabæ constitutione ac divisione, de Voce ex syllabis constata, de ejus affectionibus, Accentibus puta & Tono, Spiritibus, Passione (quo nomine Vinculum & Apostrophus venit) & interpunctionibus, de siglis seu Abbreviaturis, de genuina legendi ratione, & tandem de Vocalium mutatione ac elisione. Quæ omnia X distinctis capitibus accurate satis & nervose sunt discussa. Circa nomen considerari merebantur Qualitas, an sit Substantivum vel Ajectivum; Species, an sit primitivum, vel derivativum; Figura, an sit simplex, compositum aut decompositum; Genus, an sit Masculinum, Femininum aut Neutrum; Motio; Comparatio; Numerus, tam singularis quam Pluralis; Casus, quorum Armeni 10 numerant; Declinatio, quarum totidem Nominum & Regularium & Irregulariumprehendes. His adde doctrinam de numeralibus & de Pronomine tam separato quam affixo, cum suis subdivisionibus & accidentibus. De Verbo porro Noster agit prout in genere, deinceps in specie, quoad Qualitatem, an sit regulare vel irregulare, & Speciem, an sit primitivum vel derivativum; quoad Figuram, an sit simplex, compositum vel decompositum; quoad significationem, an sit Activum, Passivum, Neutrum, Commune & Intransitivum: de ejus flexione per modos, tempora, numeros & personas; de temporum ac personarum formatione per omnes casus; de I, II, III & IV Conjugatione; de Verbis Auxiliaribus & denique de Impersonalibus. Addit deinde observationes de Prepositione, Adverbio, Conjunctione earumque specie, figura & significationibus. Ad Syntaxin vero haut immerito refert convenientiam nominis cum nomine, seu Substantivo,

Substantivo seu Adjectivo, Nominis cum Pronomine, Nominis cum Verbo, Regimen Nominis Substantivi & Adjectivi; Syntaxin Verborum Infinitivorum, Participiorum, Imperpersonalium, Præpositionis, Adverbii, Conjunctionis ac Interjectionis, & tandem Syntaxin mixtam seu elegantiarum, in quibus singulis nec Autoris diligentiam nec iudicium desiderabis. Ad calcem Grammatices Profodiam Armenicam subjunxit Autor, in qua de Syllabarum quantitate, de pedum constitutione, ut fiat Spondæus, Jambus &c. de versu ex Spondæo, Jambo &c. constituto: de carmine sive Monocolo sive Polycolo sive Strophico: de rhythmo, tum æquali tum inæquali, tum puro tum impuro: de carmine rhythmico, denique de Musica ejusdemque Notis sermonem instituit. *Confessio Fidei* Ecclesiæ Armenicæ versione non modo Latina, sed & notis ac observationibus eruditissimis instructa est. *Synopsis Lingua Armenorum hodierna* eo ordine procedit, ut primo Orthographiam, deinde Nomen ejusdemque affectiones, Pronomen, Verbum, Præpositionem, Adverbium, Conjunctionem & Interjectionem, denique Syntaxin, prouti hac nostra ætate apud Armenos in usu est, explanet. *Dialogi*, numero tres, tum de rebus ac ritibus Armenorum Sacris, tum de rebus Secularibus, tum denique de rebus convivalibus & domesticis agunt. Superest *Epistolographia Armenica*, in qua, quid circa stylum epistolarem, titulos, subscriptionem nominis, inscriptionem &c. notandum, regulis non minus, quam exemplis perspicue ostenditur. Sub finem quoque pensum ex *Moyse Cheronensi*, tanquam *praxis Grammatica* pro tyronibus, indices, tum Armenarum tum Latinarum vocum, nec non Psalmi duo Armenici, & alia annectuntur. Hæc sciagraphia est operis elegantissimi, quod ab hujus linguæ cupidis perlustrari malumus, quam ut specimina inde hic exhiberi consultum ducamus. Nihil addimus, nisi quod monendum putamus, pauca admodum libri exemplaria impressa, neque eum vulgo in publicis officinis proflare. Ceterum doctissimam Autorem publico nomine rogamus, ut quorum spem fecit, Lexicon nempe Armenicum & Historiam atque Bibliothecam Armenicam, cum Orbe erudito quam primum communicet.

PHL.

PHILARGYRII CANTABRIGIENSIS Emendationes in Menandri & Philemonis Reliquias, ex nuperâ Editione JOANNIS CLERICI. Ubi quædam GROTHII & aliorum, plurima vero Phileleutheri Lipsiensis Errata castigantur. Cum Præfatione JOANNIS CLERICI. Accedunt ANTONII MARIÆ SALVINII, Publici Græcarum Florentiæ Professoris Amœnata in Menandri & Philemonis Reliquias.

Amstelodami, apud Henricum Schelte, 1711, 8 maj.

Plag. 14.

Qlli in emendandis hisce Novæ Comœdiæ reliquiis versantur, Viri Eruditissimi, hactenus imitantur Novam Comœdiam, quod sub fictis nominibus prodeunt in Scenam, neque *evocati* vel se præbent traducendos, vel alios traducunt, ut post Phileletherum M. Lucilius Profuturus, & nunc Philargyrius Cantabrigienſis; dum autem alter alterum satis duriter atque inclementer insectatur, in eo ad Antiquam redire videntur, in qua *dicteria* acerba, convicia atque maledicta apertaangebant. Præcipue Philargyrius prodigus talium est in Phileletherum. Defendit passim Clericum, & indignatur, Virum clarissimum asperius habitum, præsertim propter metra, quæ tamen non omnia pro bonis & integris venditaverit: item si Clericus cum aliis errans, solus vapulet: nec non si errata typhothetarum ei imputentur: præterea si loca sana tententur: denique si qua emendentur, iisque nihilo meliora proferantur. Nec tamen Clerici tam fautor inepte est, ut non fateatur quædam eum commisisse; nec adeo iniquus erga Phileletherum, ut non affirmet multa ab eo emendata esse, *recte, bene, optime, verissime, non irruenſte*, his enim utitur passim vocibus.

Liceat autem, pace quod fiat eruditissimi Philargyrii, ut factum in Emendationibus Phileletheri Mense Januario hujus anni in Actis nostris, ita hic etiam ex ipsius Emendationibus pauca quædam excerpere, quidve de iis videatur, aperire. Omnia quidem, quæ placent, non afferentur, major enim pars libri excribenda foret; sed ex illis tantum quædam, quæ in Phi-

Pp

leletheri

leutheri Emendationibus, & nobis & Philargyrio probantur, consentit enim in quibusdam, licet nondum tunc Acta nostra legisse videatur; deinde alia adjungentur, in quibus & ipsi & nobis secus videtur. Observaveramus p. 31, Ionismos recte a Phileuthero proscribi ex Scena Attica; eadem sententia Philargyrii, qui p. 106 suarum Emend. displicere sibi dicit Heinſii conjecturam in istis:

Ἦν ὡς, σὺ γὰρ δὴ πλείστον Ἀφροδίτην.

quia, inquit, *Ionicum illud σὺ Scenam Atticam intrare non potest*, & recte quidem hanc ob causam displicere sibi illa dicit: sed si propterea tantum; non sensit Solocicisimam: σὺ δὴ Ἀφροδίτην, pro σὺ δὴ τὰν Ἀφροδίτην vel σὺ δὴ Ἀφροδίτην in Davivivo, nisi forte ita scripsit Vir doctissimus & jota sub η aliorum incuria neglectum est, quod malumus credere: sed præterea nec versus ille integer est. Eadem de causa p. 139 ἄρῳ, quod Grotius immutaverat in ἄρῳ, revocat, locumque feliciter corrigit. Idem Grotius alicubi ποιῶν scripserat pro ποιῶν, uterque, & Philargyrius p. 144 & Phileleutherus p. 129, restituit antiquam lectionem, quia porro Ionicum est ποιῶν. Observaveramus etiam Poeticas voces recte a Phileuthero repudiari: idem videri & Philargyrio apparet; nam cum Phileleutherus p. 120, de loco quodam a Grotio infeliciter emendato agens, hæc scripsisset; *Illud ἄρῳ Poeticum prorsus est, neque Scenam Atticam intrare potest*; Philargyrius p. 132 ad eundem locum laudat Phileleutherum, quod *vulgatam scripturam huic Grotiana præferat*. Sed de illis quidem, quæ mere Poetica sunt; nullum est dubium quin exulare debeant e Comœdia præsertim Nova; verum sunt multa, quæ non curvis statim Poetica videbantur, ab alio pro talibus habita; sic ἄρῳ, quod Cl. Clericus posuit in Philemonis Reliquiis ex incertis Comœdiis v. 234:

Θαρεῖν ἄρῳ ὅτι ἢ ἔτι ἀδύνατο.

Phileuthero Poeticum videtur Num. CCCV. Philargyrius autem, eundem versum allegans, ut est a Clerico editus, de illo ἄρῳ tacet, ac proinde tolerare id videtur: nos etiam, cum cetera recensuissimus in Actis nostris, quæ a Phileuthero recte pro Poeticis haberi putabamus, illud prætermisimus tunc; quod

quod esset in promptu locus ex oratione soluta, ubi ἀρειον occurrit, quem hic adducemus; Aristotelis est apud Plutarchum de *Consol. ad Apollonium* p. 115 D. τί με βιάζεσθε λέγειν ἀ ὑμῶν ἀρειον μὴ γυνῶσαι; De loco Philemonis obiter dicemus, nobis nec Cl. Clerici emendationem usquequaque displicere, nec istam Phileleutheri:

Θαυεῖν ἀρειον ἔστιν, ἢ ζῆν ἀθλίως

interim tamen pristinam lectionem vix esse sollicitandam, quæ sic habet apud Stobæum & Grotium:

Θαυεῖν ἀρειον ἔστιν ἢ ζῆν ἀθλίως

Mori potius optimum est, quam vivere misere

tantum subaudiatur μάλλον, ut sæpissime alias etiam solet ante ἢ. nempe præcedentibus verbis *optandi, eligendi, & voluntatem* significantibus: nec desunt exempla ubi Adjectivum positivi gradus sequente ἢ habet vim Comparativi subaudito μάλλον ut hic Superlativus: & in hoc Anthippi Comici loco apud Athenæum p. 404 D.

Τὰ τῶν γερόντων σώματα διαφορὰν ἔχει,

Νωθρότατα πολλῶ δ' ἔστιν ἢ τὰ τῶν νέων.

id est, πολλῶ μάλλον νωθρότατα. Sic etiam hunc Aristophanis locum in *Avibus* v. 824: καὶ λῶσον μὲν ἢ τὸ φλόγας πεδίων Scholiastes per Comparativum exponit: βέλτιον ἢ οὐ τὸ φλόγας πεδίων. (in antecedentibus apud Scholiasten aliquid deesse videtur, aut etiam corruptum). Scimus equidem, Cl. Hemsterhusium, qui illam Comœdiam elegantissime vertit, ἢ pro disjunctiva particula habere, & magnopere probamus, cum vertit: *Optimum quidem est* ut hanc esse dicas, aut *campum Phlegraum*, sic enim scripserunt putamus Virum Cl. non *campus Phlegraus*; sed & Scholiastæ illa expositio bona est, patetque inde Superlativum cum ἢ exponi posse per Comparativum. Quod si constaret, Cl. Clericum illud ἀρειον non ex propria conjectura, verum ex auctoritate libri alicujus posuisse, (nihil enim indicavit) posset videri commutatum cum ἀμεινον. Sicut in oraculo de Cyrene condenda apud Herodotum in *Melpomene* legitur οἶδας ἀμεινον apud Plutarchum autem de *Pythia Oraculis*, ubi idem versus citatur, οἶδας ἀρειον atque hoc pacto ἀμεινον

in Philemonis loco non immerito scribi posse quis suspicaretur, si ἄρσιον Poeticum videatur. Ut autem istud Phileleutherus Poeticum putavit, quod tamen in soluta oratione occurrere ostendimus; ita eidem τοῖων pro τοῖων vel pro τοῖων non habetur pro Poetico, quod nos in illorum numerum referre non dubitavimus p. 33, nec adhuc dubitamus; Philargyrius autem tantum abest ut τοῖων pro Poetico habeat, ut ei adamatē id Græci videantur tanquam redditivum ad ὀπίων nam p. 129 scribit: ὀπίων, ταῦτόν ἢ τευερα ἰνγραφικῆ ἐστὶ, ὅ Ἰταλὶς ποιεῖται ἔκ ἀδερῶ; ὀπίων, τοῖων ἀδαματὶ ἰλλί. Imo ὀπίων, si ve οῖων ponere possunt ex adverso cum ταῦτόν, & usitate cum τοῖων aut τοῖων, sed non cum τοῖων, nisi qui Poetice loquuntur, ponunt. Etiam τὰ pro ταῦτα a Phileleuthero ποιητικωτέρως poni diximus ibidem; cujus assertionis pondus nos poenitet. Thucydides cum Lib. I sub initium scripisset ἐν ταῖς πρώταις δὲ Ἀθηναῖσι τὸν σίδηρον κατέθεντο, Scholiastes ibi notat: Ἐν τοῖς ἐντέτοις ποιητικῶς. Nemo autem objiciat: atqui solutz orationis Scriptor est Thucydides; satis ostendit Dionysius Halicarn. ad Ammazum & alibi, phrasin ejus a communi usu esse alieniorem: cum in Comœdia, ut docent veteres Grammatici, omnia ad popularem captum & usum componantur, maxime in nova; nam in veteri character sublimior. Nemo etiam objiciat hujusmodi phrasin: Λάχρητι καὶ Χαίρητι λέγων, τῷ μὲν ὑγιαίνοντι, τῷ δὲ κλαίοντι. Nam hic alia ratio. Philargyrius etiam articulo Præpositivo abusus est, dum τὸν pro τῶτον, vel quod pejus, pro αὐτόν usurpavit p. 120, in istis infeliciter omnino ab ipso interpolatis:

Καὶ τὸν τι πράττειν ἢ μόνον τὰς ἐλπίδας
Ἐπὶ τῇ τύχῃ καὶ, παιδίον εἰς, πάντως ἔχον
Ὅς βέλταί τι.

hæc præterea variis modis ipse depravavit, a Cl. Clerico rectissime, & sine ullo omnino vitio edita:

Καὶ τὸν τι πράττειν ἢ μόνον τὰς ἐλπίδας
Ἐπὶ τῇ τύχῃ καὶ, παιδίον, πάντως ἔχον
Ὅν βέλταί τις.

Et

Et ipsum aliquid facere, non tantum spem

In fortuna oportet, fili, prorsus habere

Eorum qua capit quis.

In his nemo jure quid desideret, nisi forte pro πάντας scribendum potius videatur πάντων, ut sit ἐλπίδα πάντων ὧν βέλεται. Sed & ἐλπίδα ὧν βέλεται recte dicitur per ἔλλipsin pronominis τῶτων, ut sapissimo solet & in primis elegans est. Observaveramus etiam ex Phileleutheri libello, *quasdam particulas non inchoare versum*; in quo etiam consentientem habemus Philargyrium; cum enim Clericus a Phileleuthero reprehensus fuisset, qui initio versus δὲ posuerat: Philargyrius p. 80 ad eundem versum, *Verum est*, inquit, *quod de particula δὲ -narrat*, & p. 107, ubi affert versum, quem Grotius a γὰρ inchoaverat; prætereaque rem non satis feliciter gesserat, ob eamque rem a Phileleuthero reprehensus fuerat: atque id *merito* factum esse dicit.

In his itaque tribus Observationibus, nempe de *Iomis*, de *Poeticis vocabulis*, & de *Particulis versum non inchoantibus* ὁμολογηθεὶς nobis est Philargyrius; non item de concursu vocalium inter duas voces vitando, ne fiat *Hiatus*. Nam postquam semel opinionem quandam falsam concepit, eandem nimirum fuisse in hac re Comicorum licentiam, quam in Homero aliisque hexametrorum aut pentametrorum Pœtis videmus, luxuriat in istis hiatibus. P. 92 Num. 101 - εἰ ὁ δὲσπότης, ubi *illud ὁ* inquit *nihil ab εἰ sibi metuenandum habet; nam hic eliso sane non est ita prona, similesque hiatus millies deprehendere licet; vel unum inspicias Homerum.* P. 142 Num. 15 v. 8 - εἰαυτῶ εἰαυ - cum Phileleutherus hic deformem esse hiatum dixisset; Philargyrius p. seq. *Hiatus*, inquit, *quem vocat deformem, non est sane deformis, sed cui in Poetarum loculis similes reperiuntur plusculi.* Hac inquam concepta opinione non tantum hiatus in istis etiam admittit, sed præterea longas vocales & diphthongos sequente vocali vel diphthongo cortipit, ut p. 37 - πρώτῃ ἐν - & p. 49 lin. 6 ἀπεθάλη εἰ - & p. 56 in med. κέρων εἰ - & p. 68 lin. 6 θεῖ εἰ - & p. 111 lin. 9 - ἄκαυ ἦ - & p. 122 in fine ἡ ἀλφειὶ ἔχει & p. 142 lin. 25 ἀφαιρῶνται ἀγαθόν. Statuit etiam

iam ante vocalem quæ spiritum asperum habet, non elidi vocalem, ut p. 129 in fine - δὲ ἡ - & p. 130 Σάτωρα ἰκπυρογέλαροι, & p. 134 in med. - ἰσπῆα ἢ ὄταν - & p. 142 κρητίτης - Quin tantam vim ei habet spiritus asper, ut etiam syllabam brevem consonante terminatam producat; p. 73 hæc scribit ad Phileleutherum directa oratione: *Nam quod tu forte ignoras, ego cum eruditioribus scio, ultima in ταναντίω producitur, propter spiritum asperum in voce ἀλίσκουτα, & vim cesura.* Scit hæc inquam Phileleutherus, si satis novi virum, & quæ his frigidiora commenti sunt aliqui Grammatici ad excusandos versus quosdam, nec ea forte morabitur. Sed ut ad hiatus redeamus, et si non negemus, dari quosdam etiam apud Iamborum Poetas, nec unquam negaverimus, ut patet ex Actis nostris p. 31, ubi etiam exempla protulimus, cujus generis Noster etiam duo affert p. 120, & alibi ἄλλ' εἰς quod itidem verum est: possimusque alius etiam generis proferre, nam & præcedente πρὸ scimus alicubi vocalem non elidi, & ὅτι & δὴ & μὴ præcedentibus alicubi; nihilominus tamen verissimum esse comperimus, quod Phileleutherus dixit: *Ab hiatu illo concurrentium vocalium veteres maxime cavisse, & comperient, quicumque consuluerint Tragicos & Aristophanem.* Ut autem in hiatibus nimium indulset sibi Philargyrius; sic e contrario visus est nimis audacter elidere vocales longas, p. 33 ὅγ' οὖν μὲν ἤδη - pro ὅγ' οὖν, & præcipue p. 108 - ἀνδραπ' εἰς pro ἀνδραπω εἰς, ut ipse dicit. Quin nec ἀνδραπ' εἰς scripsit, ut mos in talibus, ut p. 56 lin. 21 πάντ' εἰς scripsit pro πάνθ' εἰς.

Hactenus de universalibus Observationibus. Nunc ad singularia descendemus, quæ ex Phileleutheri Emendationibus & nos attigimus in Actis, & Philargyrius: deinde ad alia Philargyrii. Versum illum

Ἐξῆσω ἀποκτείνω μὲν ἀποθνήσκω δὲ μὴ.

quem recte se habere diximus p. 32, ipse etiam affirmat p. 141. Sed cum affingit Phileleuthero ἔξῆσω eum pro dactylo habuisse, quid sibi velit, profecto nescimus. P. 34 pro - εἰδὲ γ' αἰθ' α' σ' ἄθλιε scribebamus - εἰδὲν αἰθ' ἄρ' ἄθλιε. Philargyrius p. 55 lin. 4 - εἰδὲν αἰθ' α' γ' ἄθλιε, itidem bene. Illud εἰς πάντα, de quo

quo eadem pagina egimus, ipse etiam nobiscum negat esse barbarum p. 58. Illum autem locum, in quo Phileleutherus *καὶ βιωὼν ἔδη* legit, nos autem p. 35 *καὶ βιωὼν δὲη*, nulla indigere emendatione putans p. 76, vehementer fallitur, dum hæc

— ταῦτα καὶ ἑκατὸν ἔτη βιώσεται,
 Ὅψει παρόντα, καὶ ἐνιαυτὸς σφόδρ' ἄλιγος

vertit: *Hæc sive centum vivatur annos, sive annos per paucos, in oculos eodem incurrunt modo.* Et hæc annotat: *Non opus est ut vel literam mutes. Βιώσεται omnes novimus, quod hic vivatur reddidi, ut Latina Græcis amica forent.* Ὅψει vox est substantiva & tertius casus τῷ ὄψις, non verbum, ut hætenus crediderunt Interpretes nostri, Ὅψει παρόντα quæ oculis præsto sunt. Ergo ita vertatur; sive illis ipsis verbis totus locus: *Hæc sive centum vivatur annos, sive annos per paucos, quæ in oculos eodem incurrunt modo.* Et apparebit absurditas. De βιώσεται etiam, qui recte norunt alia omnia norunt. Nos adhuc ita accipimus, ut Phileleutherus: tantum ut ad illud βιώσεται propius accedamus, nunc legimus:

— ταῦτα καὶ ἑκατὸν ἔτη βιωὼν σε δὲ
 Ὅψει παρόντα, καὶ ἐνιαυτὸς σφόδρ' ἄλιγος
*Hæc sive centum annos vivere te oportet,
 Videbis præsentia, sive per paucos.*

Neminem autem offendat *καὶ δὲ* nam etsi aliud aliquod verbum præsentis temporis cum *καὶ* in Coniunctivo efferendum sit, tamen *δὲ* etiam in Indicativo solet. Sic apud Aristoph. in Pluto v. 216:

— καὶ δὲ μὲ ἀποθανεῖν
 Ἄυτὸς διαπερῶ ταῦτα —

Pro illo proxime sequente τὴν ἐπιδημίαν ἄνω, ubi articulus illo loco positus a Phileleuthero nobis displicebat; Philargyrius p. 77 habet *καὶ ἐπιδημίαν ἄνω* omisso articulo, quod non displicet. Eadem pagina pro καὶ τῆτον diximus, præter necessitatem Phileleutherum scripsisse καὶ εἰ τῆτον: hoc Philargyrius etiam sensit p. 92. Locum autem illum, de quo nos agimus p. 36 & seq. ipse p. 97 ita constituit:

Ἄ

Ἡ μὲν γαμῶν γὰρ, ἀνδ' ἀπαξ λάβης, Φίση
 Μύσαντα πολλὰν προῖκα καὶ γυναῖκα δῖν.
 Ἐκωνθάνεθαι τάρσειον δ' ἡμᾶς ποτέ.

Bene &c. ex nostra sententia, si δῖν subaudiendum in tertio versu putat; sed tamen ipse etiam longius recedit ab illo σθῶν, quod est apud Stobæum, dum pro eo reponit ποτέ, quam nos qui δῖν. Pro γυναῖκα, ἐπλασε non debuisse γυναῖκ' ἐπλασε scribi diximus p. 37 lin. 19, ipse etiam p. 103 lin. 32 infeliciter id omnino factum dicit. Προῖον ibidem pro olim vel prius (male in quibusdam exemplaribus apud nos editum πρώτην) nunc etiam improbamus; at ipse p. 115 id amplectitur. Πλέον ἔχω pro proficere recte dici Græce ostendimus ibid. at Philargyrius p. 124 Phileleutherum id negantem sequitur; non enim quod apud Stobæum legitur:

Τί δὴ ποιῆς; πλέον ἴδεν· ἢ λύπη δ' ἔχει.

sic mutasset:

Τί δὴ ποιῆς; δῖν ἴδεν --

Ultimo loco versiculum varie tentatum

Ὅση πένη ἀνζῆ, παροζῆν ἐέλεται,

sanum esse diximus; ipse etiam *verissime* a Gesnero & Grotio ita editum affirmat. Sed hæc hæctenus; de ceteris Mense proximo dicemus uberius.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ SECUNDÆ
a Christo nato Seculi Selecta Capita, delineata studio D.
THOMÆ ITTIGII, Super. & Theol. Prof. in Eccl. & A-
cademia Patria Lipsiensi. Præmissa est ejusdem de Scri-
ptoribus Hist. Eccles. antiquioribus Dissertatio.

Lipsiæ, apud Jo. Frider. Braunium, 1711, 4.

Alph. 2 plag. 10.

Cum Historia Ecclesiastica Seculi I a B. Autore edita, & ab Cippo in Actis nostris A. 1709 recensita, communi eruditorum, & antiquitatis Ecclesiasticæ intelligentium, applausu exciperetur, adduci se passus est Vir diligentissimus, ut Seculum II eadem ratione, ac industria & doctrina pari persequeretur.

Cujus

Cujus quidem laboris eum tulit fructum, ut eum maxima sui parte ad finem perductum videret, nec quicquam non elaboratum relinqueret, præter paucos Capituli VI paragraphos & Caput VII integrum, Hæresibus edisserendis destinatum, quod Viri Cl.L. Christiani Ludovici, P.P. industriæ debemus. Ipsi commentationi pereruditæ, & B. Autoris ingenio dignæ, præmittitur Præfatio de Scriptoribus Historiæ Ecclesiasticæ antiquioribus, h. e. illis, qui ante doctrinam, Divi Lutheri beneficio repurgatam, vixerunt. In his alios ait esse deperditos, ut *Hegesippum*, qui Sec. II libros V Actuum Ecclesiasticorum consignavit, *Hezychium* item, non VII, sed vel V vel VI Seculi Scriptorum, cujus fragmentum de Theodoro Mopsvesteno in Concilio Generali V collat. V extat: alios inter MSS. adhuc numerari, ut Theodorum Lectorem, qui Historiam Ecclesiasticam Tripartitam scripsit: alios denique superstites esse, qui vel Historiam Universalem & Chronica generalia tradiderint, alibi enumerandi, vel Historiam Sacram aut Ecclesiast. delinearint, partim Græci, partim Latini, quorum accuratior recensio hic suppeditatur. Primo loco occurrit Eusebius Sec. IV, de quo multa attulit Cl. Hanckius p. 127 de Scriptor. Byzantinis. Historiam illius præter Rufinum Wolfg. Musculus & Jo. Christophorus Latine converterunt, quorum postremus & ipse passim hallucinatus est, & Baronium, cæco impetu sequentem, in errorum societatem abripuit eo felicius, quo magis versio illius dogmatibus Romanæ Ecclesiæ est accommodata. Propterea meliorem dedit interpretationem Henr. Valesius, quamvis nec ipse, quod Cl. Dupinio T. II Bibl. Eccles. p. 8 ed. Lat. observatum est, ab omni animadversione liber. Recensitis postea editionibus Eusebii vel Græcis solum, vel Lat. versione munitis, de *Socrate Scholaß. Sec. V* Scriptorum commentatur B. Autor, cujus VII libri res inde ab A. C. 305 per 134 annos gestas complectuntur. Hunc excipit *Hermias Sozomenus* ab A. 324, qui idem H. E. pensum, quod Socrates, absolvit, ad quem, ut nec ad Socratem, illud Gregorii M. iudicium referri haud debet, quod lib. VI ep. 31 legitur, cum ad Theodoretum potius referri debeat. Sequitur *Theodoretus*, historiam annorum 105 inde a turbis Arianis usque ad mortem Theodori

p. 6.

7.

Q9

Mops-

- p. 8. Mopsvesteni h. e. A. C. 427 complexus, quem Garnerium in Asta-
 ctario Opp. Theodoretii p. 193 in fraudis suspicionem præter ra-
 tionem adduxisse ostendit, & varias ejus editiones commemo-
 rat. *Philostorgiani* operis epitome tantum superest a Jac. Go-
 thofredo Genevæ 1646 curata, cujus operam quamvis Sarravius
 ep. 45 magni æstimet, Stephanus Clericus tanten vel ex hoc
 opere vix mediocrem ei Gr. L. notitiam fuisse colligit, teste Jo.
 Clerico in vita Stephani Clerici. Neque negari potest, Vales-
 sium hic multa emendasse. *Evagrius* Sec. VI scripsit, libris 6. hi-
 storiam inde ab A. C. 431 ad 594 persequens. *Theodorus Lector*
 eodem tempore ex Socrate, Sozomeno & Theodoro Historiam
 eodem tempore ex Socrate, Sozomeno & Theodoro Historiam
 Tripartitam concinnavit, cujus tantum collectanea quedam,
 a Nicephoro Callisto amanuensi dictata, supersunt, quod inscri-
 ptio docet, ex qua Sagittarius ea supposita judicavit, Miræus
 autem Theodorum A. C. 1320 vixisse falso sibi persuasit. *Nice-
 phorus Callistus* Sec. XIV libris 23 de rebus a C. N. usque ad A. C.
 911 commentatus est, ex quibus 18 tantum supersunt, qui in uni-
 co tantum MS. olim Budensi, nunc Vindobonensi, leguntur,
 de quo exponit Lambecius Tom. I Biblioth. Vindobon. p. 62,
 108 & 152. Inter Latinos Scriptores H. E. occurrit *Rufinus*, qui
 A. C. 400 libris XI H. E. exaravit, e quibus 9 priores Lat. Euse-
 bii versionem, duo posteriores ejus continuationem a Conc.
 Nic. usque ad mortem Theodosii Sen. exhibent. In versione
 ita versatus est, ut variis narrationibus de suo additis integrum
 librum X Eusebii omiserit. Fallitur *Beatus Rhenanus*, qui
 duos posteriores Rufini libros, quibus Eusebium continuavit,
 ex Historia Tripartita defuntos putat. *Sulpitius Severus* Sec.
 V scripsit stylo terso & eleganti, quem Gennadius c. 19 de Scri-
 ptor. Eccles. in senectute a Pelagianis deceptum loquacitatis
 culpam silentio postea emendasse ait, quod falsum videtur
 Chifletio in Paulino illustrato p. 169. Hallucinatus passim est
 Sulpitius, quem excusare conatur Jo. Leunojus in dissert. ad lo-
 cum Sulpitii de primis Gallie martyribus p. 79. *Epiphanius
 Scholasticus* Sec. VI Socratem, Sozomenum & Theodoretum La-
 tine vertit, ex qua versione Calliodorus Tripartitam Latinam
 concinnavit. *Beatus Rhenanus* eam cum Rufini H. E. edidit,
 quam

quam tamen perverſionis potius nomine dici debere arbitra-
 tur. *Gregorius Turonenſis* eodem ſeculo vixit, cujus libri X Hi- p. 20.
 ſtoriarum in MS. Cod. hiſtoriz Eccleſiaſt. titulum præſe ferunt.
 Leguntur illi non ſolum in Opp. Gregorii a Guil. Morellio 1561
 curatis Pariſ. ſed etiam alias ſæpiſſime prodierunt, eruditorum
 Virorum caris, quæ diligenter commemorantur, illuſtrati.
Anaſtaſii Bibliothecarii, poſt medium ſec. IX viventis, Hiſtoria 22.
 Eccleſ. et tribus Græcis Scriptoris hauſta eſt, nempe ex Nice-
 phori Patriarchæ CPolit. Chronographia, Syncello & Theo-
 phane. Edita eſt a Fabroto Pariſ. 1649. *Haymo Halberſtadienſis*
 eodem ſeculo X libros Hiſtoriz Sacræ ſcripſit a C. N. ad ſecu- 23.
 lum V progredientes. Voſſius eos per errorem Haymoni Can-
 tuarienſi tribuit p. 172 de Hiſtor. Lat. notatus ideo a Sandio.
Orderici Vitalis, ſec. XII florentis, H. E. libb. 13 comprehenſam 24.
 inter Scriptores vet. hiſtoriz Normannorum Pariſ. 1619 Andr.
 du Cheſne dedit. *Albertus Cranzius* Metropoliſive H. E. de
 Eccleſia Caroli M. ætate i. e. ab A. C. 720 ad A. C. 1504 fundatis
 commentatus eſt, multis ex Gobelini Cosmodromio mutua
 deſumptis, cuſ observatum eſt Meibomio in proleg. ad Gobe-
 linum. Hac Præfatione deſunctus B. Autor Cap. I dicere in-
 ſtituit de Scriptoris & Scriptis Eccleſiaſticiſ ſec. II. Inter p. 2.
 hos primo loco ponitur *Ignatius*, de cujus ſcriptis cum per-
 multi, & ipſe B. Autor in diſſ. de PP. Apoſtol. §. 83 ſq. data
 opera ſcripſerint, illis laudatis §. 2 ſpeciatiſ notatur D. Chri-
 ſtianus Gottlieb Koch, qui in præfat. ad Juſtini Mart. dialo-
 gum examinatum ob varias & horrendas depravationes Ignatii
 Epiſtolas merito ut ſuppoſitas rejici arbitratur, quamvis & ipſe
 in diſſert. de Pauli conjugio c. 3 primo loco ad Ignatii Epiſto-
 las provocet. De *Polycarpo* inter alia monetur, Cl. Dupinium 4
 tractatum quendam de unione Johannis apud Monachos
 S. Floræ aſſervatum teſtari, qui tamen non de unione ſed de
 obitu Johannis inſcriptus eſt. Juſtini Martyris dialogum cum 7.
 Tryphone primus & hætenus ſolus *redivius* poſtulavit D. Chri-
 ſtianus Gottlieb Kochius in ſcripto ſingulari Kilonii 1700 edito,
 adverſarios varios naſtus, quibus recensitis ipſe B. Autor acce-
 dit. Viciffim Jo. Harduinus inter omnia Juſtini Mart. ſcri- 8.

- p. 10. pta solum istum dialogum germanum factum esse profitetur, confutatus a Dupinio in præfatione ad T. V Biblioth. *Paranesis* ejus ad Græcos seu *Gentiles*, ab Hulfemanno p. 983 Patrologiæ inter pseudepigrapha numeratam, genuinam esse Noster arbitratur. *Λόγος πρὸς Ἑλλήνας* vel mutilatum, vel Justino prorsus suppositum esse, putat Cl. Grabe in Spicilegio PP. Sec. II T. I, quorum neutrum sufficienter probari potest. De ceteris Justini scriptis tam suppositis quam genuinis alie observationes afferuntur, ac denique diversæ, quæ existant, editiones commemorantur.
15. Sequitur *Tatianus*, quem Philastrius post Decii persecutionem, Leo Allatius vero in not. ad Eustathium post Adriani persecutionem vixisse falso arbitrantur, Gesnerus denique itidem per errorem sub Juliano Apostata Martyrem factum putat. Orationem ejus ad Græcos Gr. & Lat. edidit Conr. Gesnerus, cui recte versionem hanc tribuit Labbeus, præter rationem a Tenzelio p. 218 Exercitat. Select. reprehensus, qui eam Conrado Clausero adjudicare maluit. Eam inter orthodoxographa semel iterumque legi Editor Oxoniensis & Nourry tradiderunt per errorem, cum semel tantum Gr. & Lat. in illis legatur *Harmonia Evangelica*, quæ sub ejus nomine circumfertur, rectius Ammonio Alexandr. adscribitur, præcipue cum talis non sit, qualem eam fuisse veteres tradiderunt. Neque Tatiano ea adscribenda est harmonia, quæ Ammonii Alexandr. nomen præfert.
19. Gregorius quidam Tatiano tractatum de anima dedicavit, quem, cum Nourry ineditum falso putaret, in apparatu ad Biblioth. PP. Tomo II edi curavit, oblitus, eum jam a Gerh. Vossio inter Gregorii Thaumaturgi opera editum esse. Quod si jam hæc inscriptio vera putetur, necesse est alium fuisse Tatianum, a nostro illo diversum.
20. De *Irenæo* multi commentati sunt, qui, interspersis variis admonitionibus, laudantur. Speciatim observatur, quinque postrema libri V capitula in Erasmi, Gallasii & Grynæi edit. desiderari & primo omnium a Fevardentio producta esse, in quibus cum Chiliasimum suum prodat Irenæus, hanc forte causam, cur omittentur, B. Autor fuisse suspicatur. Irenæum inter Martyres referendum esse, idem negat cum Dodwello in diss. de Irenæo,
27. quod

quod veteres de illius martyrio nihil commemorarunt. De reliquiis Irenæi quæ circumferuntur, ea summatim ibidem perfringuntur. Inter *Theophili* editiones præstantissima putatur Gr. Lat. Oxon. 1684, novam autem cum suis & aliorum notis parare dicitur Cl. Gottlieb Schelguigius, Professor in Athenæo Gedanensi. Diversum hunc Theophilum ab eo esse, quem Eusebius sextum Ecclesiæ Antiochenæ Episcopum facit, contra Dodwellum in addit. ad Pearson. de successu Rom. Pontific. p. II recte negat Cl. Caveus T. II Hist. Lit. p. 31. *Liber de temporibus*, quem a Theophilo scriptum laudat Lactantius lib. I c. 3, non distinguendus est ab illo commentario, qui Autolyco est inscriptus. Cl. Grabe in Spicileg. PP. Sec. II p. 223 fragmentum quoddam ex ejus commentariis in Evangelia, tanquam in commentariis editis non existans, & in Hieronymo tantum legendum, attulit, quod tamen vulgatæ etiam editt. lib. 3 circa finem totidem verbis exhibent. *Athenagora* variæ editiones existant diligenter recensitæ, ubi inter alia Hulsemannus, p. 989 Athenagoræ Apologiam & librum de resurrect. pro suppositis habens, confutatur. *Melitonis* scripta germana cum perierint, non defuerunt, qui alia ei supponerent, ac nominatim librum *de transitu Mariæ*, de quo præter alios consuli potest Lambecius Tom. VIII Biblioth. Vindob. p. 161 & 189. Fragmenta tamen quædam genuinorum ejus Scriptorum adhuc existant. *Hermia* Irrisio Philosophorum Gentilium ultima vice prodit cum Tatiano Oxon. 1700, quæ Hermiæ Sozomeno a Lambecio & Tenzelio p. 227 Exercit. Select. perperam adscribitur. *Hegesippus Abbatum Ecclesiasticorum*, nunc quidem deperditorum, Scriptor, libros 5 de Excidio Hierosol. non exaravit, sed alius, qui veteris illius Hegesippi nomen mentitus est. *Polycratis* Episcopi Ephes. epistola ad Victorem Episc. Rom. *ymicus* fuit, cujus excerpta existant apud Eusebium III, 31. *Athenogenem* hymnum Græcorum marutinum & vespertinum fecisse, nec aliunde, nec ex Basili M. libro de Spiritu S. c. 29 probari potest: adde le Moyne ad Var. Sacra p. 1094 sq. Testamenti 12 Patriarcharum variæ editiones referunt & Nourry de eo censura severior esse judicatur, quæ diff. XII c. 2 inserta legitur. Postquam deinde

- de epistolis Pontificum decretalibus, Actis Martyrii Ignatii & Polycarpi, & ep. Eccles. Lugdun. & Viennensis de martyrio Photini dixisset, de *Papia* exponit, cujus simplicitatem, ab Eusebio notatam, vel fragmenta, ex ejus scriptis conservata, prodere putat Grabe Sec. II Spicileg. p. 26. Ei proximus est *Quadratus*, cujus apologiæ fragmentum existat apud Euseb. IV, 3, H. E. ubi quondam a Christo ad vitam revocatos ad sua tempora vixisse ait, quod B. Hulsemannus in *Breviar. Suppl. c. 16 p. 275* de mortuis, qui cum Christo resurgente e sepulchris prodierint, minus recte interpretatur. *Aristidis* Apologiam in Calogororum, prope Athenas Midelli habitantium, bibliotheca asservari recte dubitat, imo negat le Moyné not. ad *Varia Sacra p. 156*. *Agrippæ Castoris*, qui Basilidem confutavit, nihil existat, sicut nec quicquam Abercii, Episcopi Hierapolit. legitur, cujus epistolam Baronius in not. ad Martyrolog. d. 22 Octobr. in *Annalibus* editurum se recepit, quam ad A. C. 163 conqueritur manibus suis elapsam esse. Post hæc breviter de Apollonio Montanistarum adversario, Dionysio Corinth. Rhodone, Serapione, Miltiade, Asterio Urbano, Claud. Apollinari, Pinyto Cnosiorum Episcopo, Philippo Gortynæ Episcopo, Panteno Catecheta Alexand. Cajo Presbytero Rom. Ezechiele Tragico, Josepho Antioch, Aristone Pellæo, Pothino Irenzi Successore aliisque disseritur. Sic B. Autor defertur ad Clementem Alex. ac denique Tertullianum, de cujus scriptis & variis editionibus singulari industria commentatur, ac ultimo loco laudat B. Zentgrafii eruditam Exercit. de lapsu Tertulliani, qua generatim de lapsu magnorum in Ecclesia Virorum lapsorumque characterem morali, & speciatim de ingenio Tertulliani ejusque lapsu ac Tertullianistis exponit, occasione a Fanaticis, Argentorati turbas excitantibus, suppeditata. His absolvitur caput I tractationis hujus, quod, ceu ex dictis facile intelligitur, ita comparatum est, ut multa, ad Scriptorum Ecclesiasticorum notitiam pertinentia, nec temere obvia, summatim complectatur. De reliquis Mensæ proximo dicemus, vel in Supplementorum Tomo V Sectione I, quam prælo proxime committere constituimus.

B. D N.

**B. DN. W. A. LAUTERBACHS ACTI COLLE-
gii Theorotico Practici a Libro trigefimo nono Pandecta-
rum usque ad finem, & sic ad Digestum Novum
Pars Tertia.**

Tubingæ, sumtibus Jo. Georgii Cottæ, 1711, 4.

Alphab. 8 plag. 12.

PRimam præclari hujus operis partem A. 1690 p. 366 & secun-
dam A. 1707 p. 37 in his Actis recensuimus. Hac tertia par-
te totum Opus absolutum est, cumque de ejus ordine nihil di-
cendum sit, sed is ex serie Pandectarum jam intelligatur, ideo
laboris indolem per nonnulla specimina saltem declarabimus:
hoc tamen generaliter antea monendum est, Consultissimum
Autorem, methodo causali, quam vocant, in singulis fere
materiis tractandis peropportune uti, ac cuius libro præmit-
tere argumentum, in quo tam materiæ in eo contentarum,
quam ejus cum libris præcedentibus connexionem tradere ni-
titur, præterea circa singulos titulos loca parallela tam ex Jure
Civili quam Canonico eundem indicare. In libro 39 Tit. I
novi operis nunciationem exhibet, ac illius definitionem tam
nominalem, quam realem, varias divisiones, autorem, per-
sonas nunciantes, & quibus novum opus nunciatur, nuncia-
tionis materiam, formam, finem, effectum, contraria & affi-
nia luculenter exponit, ac inter alia §. 7 docet, quod nunciatio
realis, ex Hispanorum præcipue sententia, fiat, si lapillus in
eum locum, in quo sit novum opus, in solenne prohibitionis
testimoniæ præjiciatur; alii vero eam fieri existiment, si la-
pilli præparati, ex loco, ubi quis novum opus parat, ab eo
qui jus prohibendi habet vel ejus mandato, coram Notario &
testibus dispergantur atque præjiciantur extra limites suæ pos-
sessionis; eumque modum veteribus symbolum fuisse prohibi-
tionis novi operis, & vim quandam imaginariam seu festucari-
am ex LL. XII Tab. introductam. His vero, qui nunciationem re-
alem hodie non amplius in usu esse censent, aliorum ac præci-
pue Cameralium Scriptorum contrarium asserentium auctori-
tatem Noster opponit. Porro sanctionem *L. un. C. de nov. oper.*
nunc.

nunc. juxta quam nuncios demum post trium Mensium lapsum satisfactionem accipere tenetur, hodie non observari, sed usum satisfactionis arbitrio Judicis hic relictum esse, plurimum interpretum suffragio §. 35 ostendit, In l. 42 tit. 1 de Sententiis & Re judicata proluxa occurrit commentatio, ex qua nonnulla delibabimus. In §. 6 distinguit Noster sententiam in *Afforiam*, quando Judex, causa nondum satis instructa, litigantibus, ut ulterius agant vel submittant, injungit, & *Parisoriam*, eamque vel *simplicem*, qua parti sententiæ latæ junctis executorialibus paritio simpliciter injungitur, vel *plenam*, qua simul exceptiones obmotæ tanquam irrelevantes rejiciuntur. In §. 8 non sine indignatione notat Noster errorem Blumii in *Proc. Camer. tit. 7 n. 47* occurrentem, ubi Assessori Cameræ Imperialis per sententiam Cameralem d. 13 Dec. 1664 injunctum asserit, ut in causis ipsum suosque concernentibus assensione abstinere. Sed hoc injuriosum & plane falsum esse dicit Consultissimus Autor, quasi vero Judex Præsides & Assessores contra ordinationem, sicque contra juramentum connivissent & deinceps non sine prostitutione Augustissimi Judicii Collegam in solenni audientia publice removissent: eum vero, cujus in dicta sententia, in causa *Schwindischer Erben* contra *Webern* facta fuerit mentio, non Cameræ, sed Scabinatus Reipubl. F. fuisse Assessorem monet, demonstrante id Deckherro *inpræfat. Sent. Cam. & in vind. ad Blum. d. n. 47*. Jure Civili, ex observatione Nostri in §. 9 ipse Judex sententiam ferre & de scripto recitare tenetur, nec hoc per alium e. g. Actuarium facere potest, quod etiam de Jure Canonico procedit: excipiuntur tamen Præfecti Prætorio & aliæ personæ illustres, quæ etiam per alios sententiam ferre possunt, & in causis levioribus viliumque personarum sententiam non scriptam dicere licuit. Nostri moribus, docente amplius Nostro, ut plurimum sententia non ab ipso Judice, sed a Secretario vel Actuario recitatur, & in Camera Imper. Judex cum Assessoribus pro tribunali sedens sententias per Protonotarium ex scripto recitari curat. Quomodo Judex sententiam libello conformem dare tenetur, in §. 14 Noster plenius explanat, inter alia adjiciens, quod libelli mensuram

ille

ille in pronunciando excedere possit, si ex Actis plus constet, quam petatum in libello, vel si tacite fuerit petatum, vel si quid a litigatoribus, aut ab his, qui negotiis adsistunt, minus fuerit dictum, aut si clausula salutaris libello fuerit adjecta. Hinc in specie docet, quod instituens possessorium etiam in petitorio obtinere queat, scilicet si titulus, licet ad colorandum tantum possessorium, fuerit editus, & manifeste de petitorio constet, eamque sententiam præjudiciis Cameralibus remissive confirmat. Judicem in sententia rationem decidendi exprimere non teneri, Noster §. 21 admonet, sed R. I. de anno 1654 §. ob er auch 55 Judicem ad decidendi rationes & quidem gratis ohne entgeld edendas obstringi, si a sententia ad Camera Imperii appellatum, simul asserit, idque de eo casu, quo Collegium vel Facultas Juridica, ex cujus consilio sententia lata, honorarium pro labore jam accepit & tamen dictas rationes non transmittit, accipiendum esse censet. Modus exequendi in Camera Imperii usitatus §. 32 ita describitur: Sententiis condemnatoris loco executorialium, statim jungi solet terminus ad parendum & de facta partitione docendum, sub comminatione poenæ & realis executionis. Hoc termino sine partitione elapso, plerumque peti & pro re nata sique declaratoria poenas præmissa, decerni solet mandatum de exequendo sine clausula ad certum Magistratum loci, vel Directorem Circuli, cujus jurisdictioni vel Circulo condemnatus subest, ad faciendam intra certum tempus contra eum executionem judicati & poenæ. Sin Executor parere vel difficulter possit, vel tergiversetur, vel nolit, Executio vel pluribus, & quidem samt und sonders/atque ut justitia promoveatur, extrajudicialiter, uti plura prostant exempla, demandari potest, vel Directori Circuli vicini est committenda. Quod si condemnatus nondum paruerit, vel resisterit, in bannum declarari debet, cujusmodi declaratio d. 7 Jul. 1698 per sententiam facta & postea subdico ritu consueto publicata est. Si Judex & Assessores sint ecclesiastici, bannitum censura etiam ecclesiastica innodare indultum. In lib. 44 tit. 3 exceptionem præscriptionis expositurus Noster, primo observat, quod alia sit præscriptio rerum,

alia actionum; deinde quod exceptio prescriptionis non sit exceptio proprie talis sive juris, sed impropria & facti sive intentionis inficiatio, postea naturam & varietatem temporis explanat, inter alia asserens, quod tempus legale sit *spatium, quo juris cujuscumque initium, duratio & finis determinatur*, sive ex doctrina Antonelli, *actuum civilium mensura*, denique quoad prescriptionem Actionum, has inculcat regulas: (1) Actiones civiles regulariter prescribuntur 30 annis, (2) Actiones pratoriae poenales regulariter anno finiuntur, sed (3) rei persecutoriae omnes regulariter sunt perpetuae, (4) Criminales accusationes ordinarie viginti annorum exceptione excluduntur, quas per exempla & limitationes latius declarat. Cumque in specie ratione primae regulae dubium quoad actiones reales oriatur, dum e. gr. dominium rei mobilis triennio, immobilis inter praesentes decem, inter absentes viginti annis prescribitur & acquiritur, ac per consequens rei vindicatio priori domino post illud tempus competere non potest; eodem tamen dictam regulam non destrui Noster §. 7 existimat, quamvis enim, inquit, res per dictum tempus ex justa causa possessa, bonae fidei possessori acquiratur, ejusque dominium prior dominus amittat, actio tamen realis exinde directo non extinguitur, sed tantum per consequentiam, sublato scilicet fundamento illius actionis & dominio in alium translato; nobis autem sermo est de tali prescriptione, cujus objectum est ipsa actio, quae illa directo prescribitur, quo casu lapsus triginta annorum requiritur. De eo etiam §. 17 disceptat doctissimus Autor, an bona fides ad actiones prescribendas sit necessaria? quam quaestionem de personalibus actionibus accipere par est; de cetero Jure Civili eam negandam, sed juxta Jus Canonicum ac communem usuque receptam Doctorum opinionem, affirmandam esse censet, ut tamen, non deesse statutarias prescriptiones, in quibus Jus Civile observetur, simul fateatur. De Fisco ejusque Juribus Excellentissimus Autor in Lib. 49 tit. 14 satagit, ac Fiscum nomine, locum, ubi publica pecunia & omnia instrumenta patrimonii, quod Principi Romano ad ejus dignitatem, tuendam & ad usus Imperii publicos tributum

tributum est, concluduntur; deinde rem contentam five pecuniam ipsam publicam; denique publicarum rerum universitatem, quæ omnes res omniaque Reipubl. jura ad commodum pecuniarium spectantia complectitur, ita ut, quod in privato est patrimonium, illud in Republica sit Fiscus, qui personæ vice mystice five civiliter fungitur, intelligi docet: præterea fiscum dici arcam *L. 4 C. de Num. Act. & Chartular. & ararium sacrum §. fin. I. de Usucap. j. l. 13 pr. l. 15 §. pen. ff. de Jure Fisci*, earumque vocum promiscuum nunc esse usum, postquam Princeps omnia populi jura sibi vindicavit, ostendit, ex usu Germaniæ adjiciens, quod in Camera Imperiali occurrat *Fiscus ordinarius*, in quem multæ libram auri puri attingentes vel excedentes, & *Bursa pauperum*, in quam poenæ leviores infra summam illam subsistentes redigantur; & quod hodie in multis Provinciis bona Fisci & Steuræ distingui soleant. His præmissis Fiscum definit, quod sit *patrimonium Reipublicæ omnes res omniaque ejus jura ad peculiare ejus commodum pertinentia comprehendens, utilitatibus & necessitatibus publicis inserviens*, ac penes quem Jus Fisci sit, & quid in illum redigatur, amplius deducit. De Juribus vero Fiscihæc Nostri est doctrina: Regulariter Fiscus utitur jure communi, in multis vero gaudet jure singulari, & hoc respicit vel acquisitionem, vel conservationem, vel diminutionem, quæ singula copiosius explanantur, ac tota tractatio dicto Plinii in *Panegy. c. 36: præcipua tua gloria est, sæpius vincitur Fiscus, cujus causa nunquam mala est, nisi sub bono Principe*, velut obsignatur. Inter munera civilia etiam occurrit Legatio, de qua in lib. 50 tit. 7 quædam Noster tradidit. Est illa, ex ejus sententia, *munus publicum, quo quis ad negotia Reipublicæ expedienda peregre mittitur*; Reipublicæ autem nomen non stricte & proprie, sed late accipitur, ut etiam municipia comprehendat, hodie vero communiter ad Regalia legatio refertur, & municipiis denegatur. Exinde amplius ostendit, quod Legatus jure Civili sit *mandatarius ad publica Reipublicæ negotia expedienda peregre missus*, sed hodie addi debeat: *ab eo, cui competit potestas legatus mittendi*. Postea legatorum varietatem, personas mittendas, muneris hujus materiam, legatorum officium,

jura & privilegia adducit, quorum quaedam ad jus Civile pertinent, alia vero moribus hodiernis populorum liberorum etiam conveniunt. In specie §. 10 quaerit: An legatus munera ab eo, ad quem missus est, accipere possit? Romanos id permisisse, ex Mevio Noster notat. Exinde oritur quaestio: An legatus munera accepta retinere queat, an vero Principi, a quo missus est, restituere teneatur? Et licet Wesenbecius prius generaliter asserat, ad cujusque tamen populi statuta & leges respiciendum esse consultissimus Autor censet; hinc Venetos ea arario inferre, in Germania vero illa legatis cedere, licet prius ad pedes illius, a quo missi sunt, deponere soleant, observat. Praecipuum subditorum officium est, ea, quae utilitas publica requirit, conferre, hinc contribuendi necessitas existit, de qua lib. 50 tit. 15 haec proponit Autor doctissimus, in imponendis tributis justam observandam esse proportionem, eoque fini cives eorumque bona in certum librum, qui Census Catastri vel Aestimi nomine venire solet, referri debere, qui liber qua ratione conficiendus sit, ex Scriptoribus propriis indicat, ac quod illi non tantum ii, qui plenum & irrevocabile dominium habent, sed & qui dominio revocabili vel utili saltem gaudent, aut jure usufructus vel hypothecae & antichreseos bona possident, inscribantur, amplius commemorat. De cetero cum Compendium Lauterbachianum tanto applausu in Scholis pariter ac foro fuerit exceptum, dubitandum non videtur, quin prolixior hicce Commentarius si non majorem, tamen eandem apud eos, qui Lauterbachiana amant, consecuturus sit autoritatem.

PHARMACOPOEIA AUGUSTANA RENOVATA.

Augustae Viendel. literis Jo. Christophori Wagneri, 1710, Fol. Alph. 4 plag. 20.

Cum exemplaria Pharmacopoeiae Augustanae Renovatae, A. 1684 & A. 1694 in lucem emissa, cuncta fuerint distracta, atque de eadem alibi recudenda consilia agitari, rumor increbuerit, novam hanc ut adornet editionem, commotum est Collegium

legium Augustanum. Priori insiftens methodo Illustris Schröckius, cui hoc opus revidendi atque ad prelum promovendi labor impositus fuit, singulas classes in duas Sectiones dividit, quarum prior medicamentis, quæ in Pharmacopoliis Augustanis profutare debent, posterior reliquis destinatur, quæ olim Augustanis Medicis usualia, jam in defuetudinem abiierunt, alibi tamen locorum adhuc forsan abhiberi solent, ne Pharmacopœi in plerisque Germaniæ locis norma hac, quam in parandis medicamentis hactenus secuti sunt, defraudentur. Ut autem quorundam, Medici olim Augustani clarissimi, Georgii Hieronymi Welschii, ex calamo quicquid profluxit, magnificientium, desiderio obsecundaret, ex ejusdem opere pharmaceutico MSto quædam intersperfit, potissimum quæ elaborandi Composita modum diversum, de quo nonnunquam judicium annectere sustinuit, commendant, & Zwelfferianas Animadversiones (idque eo magis, cum magni & sæpe plus quam deceat, a nonnullis habeantur) novo ariete, præter eum, quo easdem A. 1674 in Pharmacopœia sua Augustana Restituta oppugnaverat ipse, adoriuntur. Ut unum alterumque specimen exhibeamus, ex Classe I de Syrupo absinthii & de berberibus quædam addere libet. In Syrupi absinthii præparatione, quam Zwelfferus Augustanæ substituerat, improbat Welschius, quod 1 duplicem aquæ prolectionem commendet ille, quarum secunda cum aut nihil aut aliquid virium habeat, minus re- & id fieri animadvertit; si enim nihil virium contineat, inutilem eam esse, necesse sit, sin vero aliquid, Syrupo hoc ipsum decedat, ideoque non satis efficax evadat: 2 expressum singulatim inspisset, & non potius cum saccharo coquat, atque hæc duo cum ovi albumine clarificet, adeoque labores & sumptus multiplicet: 3 sola dissolutione hunc Syrupum fieri velit, quod impossibile, clarus Syrupus si expectatus, cum nullo saccharum etiam finissimum sine sordibus aut arena reperiatur 4 unica ebullitione eundem paret, qua profecto æque ac coctione subtiliores partes exhalent, quas tamen tam anxie servare nitatur; ubi sane notari meretur, quod Zwelfferus circ mellis anthosati præparationem scripserat, nempe virtutes po-

P. 2.

tiores & subtiliores in coctione persistere non posse, quia mox inchoata coctura in auras avolent: 5 aquam secundam de-
num usus tempore admiscere jubeat, quod absurdos errores &
labores inutiles causare in officinis posse, prudentiores judica-
re valeant; quin & hoc non esset Syrupos vendere, sed Julapia
& potiones. Ipse autem Welschius verum eundem præpa-
randi modum & præ Zwelfferiano compendiosorem esse exi-
stimat, quem his verbis proponit: Recipe omnia secundum
Augustanorum præscriptionem, incisa immitte cucurbitæ vi-
treæ, & affuso vino ac succo cydoniorum, apposito capitello,
macera per 24 horas, postea destilla unc. XX circiter, quas ser-
va separatim, residuum statim exprime adhuc calens, adde sac-
chari libr. ij, clarifica cum albumine ovi, & trans mitte per mani-
cam Hippocratis, coque ad consistentiam debitam, h. e. ne ex-
tractum & succus inspissatus adurantur, ab igne remoto statim
admisce aquam illam destillatam, F. Syrupus. Syrupum de
berberibus quod attinet, cum Augustani succi berberum depu-
rati libras duas, sacchari libram unam semis recipere, & ex arte
Syrupum fieri jubeant, Welschius recipit sacchari libras duas,
solvit cum aqua font. clarificat cum albumine ovi, trajicit per
manicam Hipp. coquit ultra consistentiam tabellarum, eique ab
igne remoto addit succi berberum depurati & per chartam em-
poreticam transmissi libram unam & unc. unam cum semisse.
Aft minor succi berberum quantitas, & quæ sacchari mole lon-
ge sit inferior, cum hac ratione Syrupo accedat, illi vero, non
huic virtutes adscriptæ debeantur, minus commodum videtur
Schrockio, coctionem succi ob minutias illas particularum non
nihil subtilium, neque etiam in hoc Syrupo necessarium
omittere.

P. 4.

Der dreysach geartete Sehe-Strahl.

h. e.

**RADIUS VISIVUS TRIPLEX; AUTORE
JOH. MICHAELE CONRADI, Pæf.**

Cob. Castell.

Coburgi,

Cöburgi, sumtibus Autoris, 1710, 4.
Constat plag. 17, Tabb. 2n. 24.

HÆc Optices elementa in gratiam illiteratorum consignavit Cl. Autor atque adeo prætermiſſis demonſtrationibus Geometricis phaenomenorum optiſcorum rationes proximas populari ratione expoſuit, & praxēs opticas, præſertim anamorphoſes imaginum, ſpeculorum, teleſcopiorum & microſcopiorum conficiendorum rationem diligenter deſcripſit. *Sturmi* in Mathēſi compendiaria veſtigia legit, niſi quod in Catoptriciſ & Dioptriciſ methodum naturæ rerum magis conformem ſequi maluerit. Neque tamen preſſo pede eundem ſequitur, ſed ſubinde ab eo diſſentit, paſſim vero prætermiſſa ſupplet. E. gr. minime probat, quod ampliata pupillæ tribuat, cur flammæ & faces noctu majores itemque rotundæ apparent e longinquo conſpectæ, cum apparentiæ non mutantur, etiamſi pupillæ charta acicula pertuſa admoveatur. Dum vero cum *Keplero* quantitatem refractionis per rationem anguli refractionis ad angulum inclinationis æſtimat; in egreſſu radii ex vitro in aerem hunc minus recte iſtius triplum facit, per obſervata enim radius ex vitro in aerem a perpendiculari dimidio angulo inclinationis (ſiquidem 30 gradibus minor extiterit) refringitur. E. gr. Si angulus inclinationis fueſit 2° , ex calculo *Zabii* erit angulus refractionis $59 \frac{5}{3}$, h. e. fere 1° . Neque *Dn. de Tſchirnhaufen* vitris ſuis cauſticis majoribus aliud collectivum minus ideo jungit (ut Noſter arbitratur) quod radii hac ratione citius coeant, ſed quia auctius in foco minore colliguntur. Multum quoque fallitur, dum ſibi perſuadet, Mathematicos pro componendis microſcopiis accuratas definire vitrorum proportiones & diſtantias, quas non uſque adeo rigide obſervandas praxi docet, quia a vitris ab artifice coemtis eas deſumunt nec variari poſſe arbitrantur: ſi enim demonſtrationes Optiſcorum evolvere dignatus fueſit, aliter ſe rem habere addiſcet. Enimvero notamus potius, Autorem in praxi microſcopica expertum fuiſſe, ſi lens objectiva fueſit utrinque convexa 2, media utrinque concava 12 aut 16, ocularis denique utrinque

utrinque convexa 6 digitorum, apertura grano sinapis æqualis, egregium haberi microscopium. Ceterum cum Opticam inter ~~microscopium~~ referat; suam ad hanc introductionem censuræ Facultatis Philosophicæ Jenensis submitit, antequam ederet, cujus & approbationem obtinuit.

ESSAIS DE PERSPECTIVE.

h. e.

TENTAMEN PERSPECTIVÆ, AUTORE
G. J. GRAVESANDIO, J. U. D.

Hagæ-Comitum, apud viduam Abrahami Troyel, 1711, 12.

Constat plag. 12, Tabb. æn. 32.

PRæmissis definitionibus omnem theoriam paucis theorematibus comprehendit Cl. Autor, quæ per elementa Euclidis intelligi possunt. In praxi explicat non modo, quomodo objecta in tabula ad planum Geometricum perpendiculari; sed & quomodo in tabula elevata, vel ad horizontem inclinata, vel eidem parallela accurate represententur. Tradit autem regulas generales, suis demonstrationibus munitas, easque varias & ex parte novas atque vulgo usitatis faciliores, præsertim cum inter eas reperias, quæ solius regulæ, circuli nullius usum requirunt. Ubi tamen regularum generalium applicatio difficilis evadit, speciales quoque suppeditat: ita ut regularum eundem numerum auxerit, praxin tamen in casu quovis eadem facilitate donaverit. E. gr. ut inveniatur representatio puncti in plano Geometrico dati in tabula ad id perpendiculari, ex puncto dato A in oculum O duci jubet rectam A O, factaque in linea fundamentali $BE=AB$ & in horizontali $CD=CO$ puncta E & D connecti recta DE: erit a punctum desideratum. Idem ex ipsius præscripto obtinetur, si ex oculo O ducatur arcus HI lineam horizontalem in V & ex puncto dato A alius LC fundamentalem in B contingens, ducanturque rectæ CH & LI arcus istos contingentes in H & C, itemque in I & L: erit enim a deo punctum quæsitum. De quantitate bascos Coni & Cylindri uno obtutu videnda & de representatione spheræ itemque

TAB. IV.

Fig. 14.

Fig. 15.

que toti in basi columnæ peculiari opera differit. De umbra methodo constructa tractat & usum Perspectivæ in Gnomonica ostensurus edocet, quomodo horologia solaris ope horizontalis describantur. Subjungitur denique tractatus brevis de usu Camerae obscuræ in delineandis objectis quibuscunque, ipsis etiam picturis: quem ut juvaret, geminam machinam excogitavit, quales jam alibi passim habentur, quanquam quæ, Autor dedit, quibusdam prærogativis præ aliis instructæ. Monet autem, ut accurata habeatur objecti in Camera obscura representatio, lente simplici, speculo ad summum gemino eoque plano, non concavo, utendum. Speculi diversam in casibus diversis inclinationem Geometricè demonstrat.

RESOLUTION DU PROBLEME PROPOSE
dans le Journal de Trevoux du Mois de Mars dernier, pour la
construction de nouveaux Thermometres & de nouveaux
Barometres par Mr. G.

h. e.

RESOLUTIO PROBLEMATIS IN DIA-
rio Trevoltiensis Mense Martio proxime præterito pro-
positi de constructione novorum Thermometre-
trorum & Barometrorum.

Parisiis, apud Jacobum Quillau, 1710, 8.

Constat 1½ plag. & Tabi. æn. 1.

Vir doctus, qui sub litera initiali G latere voluit, in Diario Trevoltiensis anno superiori tale proposuerat problema: *Construere barometrum & thermometrum, quorum tubi & vascula sint totaliter aequalia, eundem habeant situm & eadem quantitate eorundem liquorum eadem ratione dispositorum, repleantur; altitudo sit 15, 30, 50 & plurium aut pauciorum digitorum, prout visum fuerit; differentia inter maximum frigus & maximum calorem in thermometro & inter maximam atque minimam pressionem aeris in barometro sit non modo aequalis altitudini instrumentorum, sed eandem excedat, ut ut ab eodem liquore in eodem tubo perpendiculari indicetur.* Postulatur præterea,

SS

ut in

TAB. IV.
Fig. 16.

ut in instanti ex barometro fieri possit thermometerum & ex thermometro barometrum, nec tubis, nec vasculis, nec liquoribus mutatis. Cum problema hoc multis paradoxum, immo profus impossibile videretur; ipse sine mora solutionem publicavit. Est scilicet altitudo vasculorum EG, LO & PS eadem n. circiter linearum seu digiti unius; vasculi autem AD multo major, si thermometerum construere volueris. Diametri vasculorum possunt esse ad diametros tuborum in ratione quacunque desiderata, e. gr. in quintuplo, si scala integra divisionum requiratur 25 digitorum; distantia eorundem perpendicularis 14 digit. 3 lin. ubi altitudo totius instrumenti $15\frac{1}{2}$ digitos excedere non debet. Spatia ABCDEF & MNO PQ Mercurio; MLI spiritu vini colorato; IGF petrollo repletur, quod spiritu vini specificae levius, nec cum eo commiscetur, ut constare possit, quanto intervallo spiritus vini descenderit. Spatium demique QS est ab aere vacuum & in S vasculum PS hermetico sigillo munitur. Distantia vero BF, itidemque QM est 13 dig. 9 lin. Quod si aeris variatio maxima Mercurium ex B in C deprimat, ex M quoque in N deprimetur atque ex Q in R ascendet, adeoque spiritus vini ex I in L descendet. Patet adeo, J L esse scalam totius variationis. Osculo A hermetice sigillato, barometrum in thermometerum abit. Aer enim in AB calore dilatatus Mercurium in vasculis BD & MO, spiritumque vini in tubo IM deprimat. Enchireses, quibus in constructione opus est, alibi se expositorum promittit Autor. Sub sine regulas subjungit, per quas altitudo & diametri vasculorum ac tuborum una cum gradus sensibilitatis determinantur. Sit nimirum diameter vasculorum D, tuborum d; spatium a Mercurio percurrendum S, a liquore interea absolvendum f; erit $D^2 : d^2 = S : f$. & $d^2 : D^2 = f : S$. Unde cum sit $d^2 S = D^2 f$, erunt porro $D = \sqrt{d^2 S : f}$ & $d = \sqrt{D^2 f : S}$, item $D = \sqrt{d^2 \cdot \frac{f}{S}}$ & $d = \sqrt{D^2 \cdot \frac{S}{f}}$.

ECLAIRCISSEMENTS SUR LES CONJECTURES

Physiques.

h. e.

EVOLUTIO CONJECTURARUM PHYSICARUM;

Autore NICOLAO HARTSOEKER.

Amste-

Amstelodami, apud Petrum Humbert, 1710, 4 maj.

Alph. 1 plag. 2.

Qui veritatis amore ducuntur, objectiones ingeniosas Virorum doctorum non metuunt, sed vehementer amant, cum & lucis multum affundant argumentis præsertim intricatis, & ad veritates jam repertas firmandas, latentes vero adhuc detegendas plurimum conferant. Quamobrem Vir clarissimus, *Nicolaus Hartsakerus*, cum Conjecturas Physicas ederet (de quibus diximus in Actis A. 1708 p. 316 & A. 1709 p. 84) præclaros in Rep. litteraria viros ad examen earundem invitavit. Quoniam itaque non defuerunt, qui varia contra hypotheses ejus objecerunt; ad ea nunc respondens conjecturas suas magis magisque illustrare ac confirmare studet. Cumque interea temporis passim viri docti placitis ipsius dissona publicarint, eorum quoque examen ingreditur, ut ut ipsi directe opposita non fuerint. Immo ut illustres adversarios excitaret (quemadmodum in Præfatione fatetur) Viros celeberrimos & de re litteraria longe meritissimos nimia subinde licentia oppugnavit. Ita Viri summi, *Isaaci Newtoni*, cujus singularia in Mathesin & scientiam naturalem merita grata olim non sine voluptate insigni prædicabit posteritas, theoriam de causis physicis systematis mundani ideo tantopere celebrari asserit, quod Viri docti aliquot in commercium laudum reciprocarum consentientes in ea laudanda modum excedant & magnus hominum numerus, aliorum echo, laudibus immodicis eandem attollant, non quod intelligant, sed ut iisdem mysteriis initiati videantur. Viri ingeniosissimi, *Jobannis Bernoulli*, qui tot inventis Orbi erudito abunde comprobavit, quam abdita rimari ingenio ejus datum sit, inventum Phosphori Mercurialis elevaturus, ægre fert, quod tam multa in Historia & Commentariis Academiæ Regiæ scientiarum Parisinæ de eo dicta fuerint; indignatur Cl. *Fontenelle*, quod adeo honorifice de eodem locutus; negat *Bernoullium* primum observasse Mercurium, in tenebris lucere, cum jam ante ipsum *Picardus* hanc lucem conspexerit: non perpendens, *Bernoullio* deberi, ut phosphorus Mercurialis pro arbi-

TAB. IV.

Fig. 16.

ut in *inflanti* ex barometro fieri possit thermometerum & ex thermometero barometrum, nec tubis, nec vasculis, nec liquoribus mutatis. Cum problema hoc multis paradoxum, immo prorsus impossibile videretur; ipse sine mora solutionem publicavit. Est scilicet altitudo vasculorum EG, LO & PS eadem 12 circiter linearum seu digiti unius; vasculi autem AD multo major, si thermometerum construere volueris. Diametri vasculorum possunt esse ad diametros tuborum in ratione quacunque desiderata, e. gr. in quintuplo, si scala integra divisionum requiratur 25 digitorum; distantia eorundem perpendicularis 14 digit. 3 lin. ubi altitudo totius instrumenti $15\frac{1}{2}$ digitos excedere non debet. Spatia ABCDEF & MNOQ Mercurio; MLI spiritu vini colorato; IGF petrollo repletur, quod spiritu vini specificè levius, nec cum eo commiscetur, ut constare possit, quanto intervallo spiritus vini descenderit. Spatium denique QS est ab aere vacuum & in S vasculum PS hermetico sigillo munitur. Distantia vero BF, itidemque QM est 13 dig. 9 lin. Quod si aeris variatio maxima Mercurium ex B in C deprimat, ex M quoque in N deprimetur atque ex Q in R ascendet, adeoque spiritus vini ex I in L descendet. Patet adeo, I L esse scalam totius variationis. Osculo A hermetice sigillato, barometrum in thermometerum abit. Aer enim in AB calore dilatatus Mercurium in vasculis BD & MO, spiritumque vini in tubo IM deprimat. Enchireses, quibus in constructione opus est, alibi se expositorum promittit Autor. Sub sine regulas subjungit, per quas altitudo & diametri vasculorum ac tuborum una cum gradus sensibilitatis determinantur. Sit nimirum diameter vasculorum D, tuborum d; spatium a Mercurio percurrendum S, a liquore interea absolvendum f; erit $D^2 : d^2 = S : f$. & $d^2 : D^2 = f : S$. Unde cum sit $d^2 S = D^2 f$, erunt porro $D = \sqrt{d^2 S : f}$ & $d = \sqrt{D^2 f : S}$, item $D = \sqrt{d^2 : \frac{f}{S}}$ & $d = \sqrt{D^2 : \frac{S}{f}}$.

ECLAIRCISSEMENTS SUR LES CONJECTURES

Physiques.

h. e.

EVOLUTIO CONJECTURARUM PHYSICARUM;

Auctore NICOLAO HARTSOEKER.

Amste-

Amstelodami, apud Petrum Humbert, 1710, 4 maj.
Alph. 1 plag. 2.

Qui veritatis amore ducuntur; objectiones ingeniosas Virorum doctorum non metuunt, sed vehementer amant, cum & lucis multum affundant argumentis præsertim intricatis, & ad veritates jam repertas firmandas, latentes vero adhuc detergendas plurimum conferant. Quamobrem Vir clarissimus, *Nicolaus Harsakerus*, cum Conjecturas Physicas ederet (de quibus diximus in Actis A. 1708 p. 316 & A. 1709 p. 84) præclaros in Rep. litteraria viros ad examen earundem invitavit. Quoniam itaque non defuerunt, qui varia contra hypotheses ejus objecerunt; ad ea nunc respondens conjecturas suas magis magisque illustrare ac confirmare studet. Cumque interea temporis passim viri docti placitis ipsius dissona publicarint, eorum quoque examen ingreditur, ut ut ipsi directe opposita non fuerint. Immo ut illustres adversarios excitaret (quemadmodum in Præfatione fatetur) Viros celeberrimos & de re litteraria longe meritissimos nimia subinde licentia oppugnavit. Ita Viri summi, *Isaaci Newtoni*, cujus singularia in Mathesi & scientiam naturalem merita grata olim non sine voluptate insigni prædicabit posteritas, theoriam de causis physicis systematis mundani ideo tantopere celebrari asserit, quod Viri docti aliquot in commercium laudum reciprocarum consentientes in ea laudanda modum excedant & magnus hominum numerus, aliorum echo, laudibus immodicis eandem attollant, non quod intelligant, sed ut iisdem mysteriis initiati videantur. Viri ingeniosissimi, *Jobannis Bernoulli*, qui tot inventis Orbi erudito abunde comprobavit, quam abdita rimari ingenio ejus datum sit, inventum Phosphori Mercurialis elevaturus, ægre fert, quod tam multa in Historia & Commentariis Academiae Regiæ scientiarum Parisinæ de eo dicta fuerint; indignatur Cl. *Fontenelle*, quod adeo honorifice de eodem locutus; negat *Bernoullium* primum observasse Mercurium, in tenebris lucere, cum jam ante ipsum *Picardus* hanc lucem conspexerit: non perpendens, *Bernoullio* deberi, ut phosphorus Mercurialis pro arbitrio

trio parari possit, cum antea non nisi casu haberetur; rationem denique, quam dedit de hoc phænomeno *Bernoullius*, intricatam & defectivam appellat. Virum generosum de *Tschirnhausen*, vñ *αΐγίαις*, experientiarum non satis fideliter proditarum insinuat, & Chymici præstantissimi *Hombertii* principia Chymica passim perstringit. En tibi media, quibus utitur Autor ad illustres adversarios provocandum.

Disputatur autem in hoc opere de primo elemento *Harscheriano*, existentia vacui, elateris natura, divisibilitate materię in infinitum, causa gravitatis, Planetarum cum fluido ambiente æquilibrio, theoria causarum physicarum systematis mundani *Newtoniana*, pabulo ignis Solaris, influxu radiorum Solarium in motum Planetarum, distantia fixarum ex diminutione luminis computanda, Cometarum ex Sole ortu, extensione atmospherę nostrę ultra Lunam, causa salcedinis marinę, vitrificatione auri, natura luis venerę, Phosphoro Mercuriali, causa motus elliptici Planetarum, principiis philosophicis *Cartesii*, Physicę præsertim *Cartesiana* fundamentis, principio operationum vitalium in corpore animali & vegetabili, experimento *Amontoniano* de dilatione Mercurii & vasis vitrei a frigore maximo hiemis usque ad calorem intensissimum æstatis facta (adæquat autem juxta *Amontonium* dilatatio Mercurii $\frac{1}{117}$, vasis autem vitrei $\frac{1}{2088}$ voluminis) prædictionibus tempestatum ex variationibus Mercurii in fistula *Torricelliana*, causa cur vltimus Satelles Saturni in qualibet revolutione, quę est 80 dierum, longo tempore occultatur in maxima digressione orientali, poris auri, refractione luminis in corporibus transparentibus, elevatione aquę ultra libellam in tubis capillaribus, tempestatibus campanarum sonitu ascendis, origine fontium, metallis & magneticorum phænomenorum rationibus. En argumenta controversiarum ab Autore pertractatarum.

Objecerat nonnemo, admissa circa Solem atmosphaera, & cujus centro corpora subtilia recedunt, cui contra crassiora vñ gravitatis proprie talis accedunt, elementum primum *Harscherianum*, ex quo Sol constare dicitur, per illam dissipari debere. Respondet Cl. Autor, elementum primum nec gravitatem habere, nec levitatem. Cum antagonista excipit, elementum adeo istud

fore

fore spiritum quendam aut naturam plasticam veterum; Noster regerit, nos adæquatam primi elementi ideam habere non posse, quia magnitudine ac figura determinata omnique qualitate sensibili carens nec sub sensus, nec sub imaginationem cadit, instar elementi secundi. Ut tamen corpora dura & immutabilia moveri possint, aut admittendum esse primum hoc elementum, aut vacuum. Vacuum vero admitti non posse, cum per illud elater explicari nequeat, sine quo tamen leges motus locum non haberent. Attractiones, quibus Vir profundi ingenii *Newtonus* utitur in explicandis Planetarum motibus, minus valere ait qualitatibus occultis veterum, & systematis ingeniosi, quod commentus est, impossibilitatem ita demonstrare nititur. In eadem a Sole A distantia vis centripeta eadem juxta *Newtonum*: retinetur autem in periphæria BCD per vim centrifugam ipsi æqualem. Jam si Planeta eam excedit ad aphelium tendens, vis centrifuga augeri nequit, quia id experientiæ repugnat, & theoriæ *Newtoni* contrarium, utpote statuentis, vim centrifugam Planetæ diminui, dum a Sole recedit: sed eadem imminui non potest, alias enim vis centripeta prævaleret sicque ad Solem contra hypothesin accederet Planeta. Gratis præterea supponere affirmat Cl. *Newtonum*, gravitates Planetarum esse in ratione duplicata reciproca distantiarum a Sole & vires ipsorum centrifugas diminui pro ratione elongationis a Sole. Quærit itaque, quænam sit hujus rei causa? Quænam ipse causam motus elliptici Planetarum statuat, in Actis A. 1707 p. 318 & 319 docuimus. Equidem Autor contra objectiones nonneminis locum æquilibrii gravitatis Planetæ cum vi radiorum Solarium centrifuga, quem assignaverat, tuetur; sed meliorem utique operam collocasset in natura curvæ investiganda, quam pro ellipsi vendit: etenim ab ellipsi *Apolloniæ*, in qua Planetæ juxta *Keplerum* incedunt, longe diversam deprehendet, immo in infinitarum ellipsium familia eam non reperiri intelliget. Quod si vero novam in Astronomiam orbitam invehere decrevit, memor eorum, quæ p. 143 optime observat, demonstrare tenetur curvam hanc observationibus Astronomorum satisfacere, antequam rationem reddat, cur Planetæ

TAB. IV.

Fig. 17.

eam describant. Methodum igitur computandi loca heliocentrica in orbita nova ab Autore expectamus. Refert Cl. *Fourenellius* in Historia Academiae Scientiarum Regiae A. 1700 p. 163 & seqq. edit. Bat. *Tschirnhusium* per lentem utrinque convexam, cujus latitudo duorum pedum, distantia foci 32 pedum, sine vitro oculari & tubi optici molimine, integram urbem 1½ milliari Germanico distantem quam distinctissime vidisse, utut superficies integra aperta esset. Id impossibile judicat Cl. *Hartskerus*, cum proprietatibus radiorum luminis repugnet ingens vitri objectivi apertura. Sed *Tschirnhusianam* experientiam esse omni exceptione majorem, per ea patet, quae ex observationibus *Wolffianis* in Actis anni superioris p. 466 & 467 recensuimus. Monendus vero est, quicumque experimentum denuo tentare voluerit, quod in paranda lente nulla singulari opus sit arte, multo minus ulla machina artificiose constructa, quodque myopes jungere teneantur vitrum oculare concavum, quo ordinarie in spectandis objectis remotis utuntur. En quaedam controversiarum specimina in opere *Hartskeriano* evolutarum.

SPECIMEN TRIGONOMETRIÆ ANALYTICÆ a FERDINANDO ERNESTO Commisit ab HERBERSTEIN exhibitum.

Cometrarum Anglicorum Princeps, celeberrimus Newton, solutione Problematis: *dati basi, summa laterum & angulo verticali, determinare latera*, in Arithmetica Universalis pag. 121 per determinationem semidifferentiæ laterum expedita, subjungit sequentia: *si anguli ad basin quaererentur, conclusio foret concinnior*; utut autem modus id ipsum præstandi ibidem indicatus prorsus sit elegans; attamen operæ pretium fortasse fuerit, hujusce Problematis solutioni methodum a præclarissimo Analysta admodum R. ac eximio Patre Jacobo Kresa S. J. in Collegio Imperiali Matritenti nuper Mathematicum Professore mecum communicatam, qua intricatissimæ Propositiones circa Triangula tum Rectilinea tum Sphærica mira facilitate enodari possunt, adhibuisse.

Positis

Positis itaque Basi = a. Radio = r. Sinubus anguli verticalis seu summae angulorum ad basin = f. complementi ejusdem summae = p. alterutrius angulorum ad Basin = x. erit, si summa horum Angulorum fuerit minor Quadrante, laterum summa = $arx - apx + af\sqrt{r^2 - x^2}$: fr. sin major, $arx + apx + af\sqrt{r^2 - x^2}$: fr. qua adepta, praevia facili reductione, ipsum Problema constructur.

Ut vero hujus methodi utilitas magis elucescat, evidens est, si petatur sub datis summa angulorum ad Basin & ipsa Basi, Triangulum omnium possibilium maximum, habitis lateribus, Problematis conditiones facili negotio adimpleri; obtinetur porro laudate methodi adminiculo latus unum = $ax = f$, alterum = $apx + af\sqrt{r^2 - x^2}$: fr. Si data summa angulorum fuerit major Quadrante; sin minor = $-apx + af\sqrt{r^2 - x^2}$: fr. qualiter autem procedendum, si sub data differentia Angulorum ad Basin & ipsa Basi, positoque sinu alterutrius illorum angulorum = x, idem desideretur, Geometrarum considerationi relinquo.

*LUCULÆ BOREALIS D. XXVI NOVEM-
bris cl^o 13 cc x Giesse Hassorum observata a JO.
GEORGIO LIÉBKNECHT, Mathematicum
ibidem P. Ord. Designatio.*

Quantum ex ephemeridibus meteorologicis constare debet, per integrum superioris anni mensem Novembrem variables admodum regnarunt tempestates: coelum puta minus fudum ac serenum apparuit, matutinis quidem horis maximam partem nebulosum, meridianis Solis nonnunquam radius temperatum, & vespertinis non aequè gratum. Speciatim vero die XXV hor. 1 post mer. st. nov. constitutionem aeris barometricam in horizonte nostro deprehendi $31 \frac{3}{4}$; Thermometr. 10 Hyg. 174 sufflente vento NO: deia die XXVI hor. 8 matut. Barosc. $31 \frac{2}{3}$ thermosc. 13 & Hyg. 175 vento septentrionali & aere valde nebuloso existente, quem coeli statum notabilis excepit varietas, donec horum iterum serenior apparuit facie cum

eam describant. Methodum igitur computandi loca heliocentrica in orbita nova ab Autore expectamus. Refert Cl. *Fourenellius* in Historia Academiae Scientiarum Regiae A. 1700 p. 163 & sqq. edit. Bat. *Tschirnbusium* per lentem utrinque convexam, cujus latitudo duorum pedum, distantia foci 32 pedum, sine vitro oculari & tubi optici molimine, integram urbem $1\frac{1}{2}$ milliari Germanico distantem quam distinctissime vidisse, utut superficies integra aperta esset. Id impossibile judicat Cl. *Hartakerus*, cum proprietatibus radiorum luminis repugnet ingens vitri objectivi apertura. Sed *Tschirnbusianam* experientiam esse omni exceptione majorem, per ea patet, quae ex observationibus *Wolfianis* in Actis anni superioris p. 466 & 467 recensuimus. Monendus vero est, quicumque experimentum denuo tentare voluerit, quod in paranda lente nulla singulari opus sit arte, multo minus ulla machina artificiose constructa, quodque myopes jungere teneantur vitrum oculare concavum, quo ordinarie in spectandis objectis remotis utuntur. En quaedam controversiarum specimina in opere *Hartakeriano* evolutarum.

SPECIMEN TRIGONOMETRIÆ ANALYTICÆ
a FERDINANDO ERNESTO Commise ab HERBERSTEIN exhibitum.

Geometrarum Anglicorum Princeps, celeberrimus Newton, in Solutione Problematis: *datis basi, summa laterum & angulo verticali, determinare latera*, in Arithmetica Universali pag. 121 per determinationem semidifferentiarum laterum expedita, subjungit sequentia: *si anguli ad basin quaererentur, conclusio foret concinnior*; utut autem modus id ipsum præstandi ibidem indicatus prorsus sit elegans; attamen operæ pretium fortasse fuerit, hujusce Problematis solutioni methodum a præclarissimo Analysta admodum R. ac eximio Patre Jacobo Kresa S. J. in Collegio Imperiali Matritenti nuper Mathematicum Professore mecum communicatam, qua intricatissimæ Propositiones circa Triangula tum Rectilinea tum Sphærica mira facilitate enodari possunt, adhibuisse.

Positis

Positis itaque Basi $= a$. Radio $= r$. Sinubus anguli verticalis seu summae angulorum ad basin $= f$. complementi ejusdem summae $= p$. alterutrius angulorum ad Basin $= x$. erit, si summa horum Angulorum fuerit minor Quadrante, laterum summa $= arx - apx + af\sqrt{r^2 - x^2}$: fr. sin major, $arx + apx + af\sqrt{r^2 - x^2}$: fr. qua adepta, praevia facili reductione, ipsum Problema constructur.

Ut vero hujus methodi utilitas magis elucescat, evidens est, si petatur sub datis summa angulorum ad Basin & ipsa Basi, Triangulum omnium possibilium maximum, habitis lateribus, Problematis conditiones facili negotio adimpleri; obtinetur porro laudate methodi adminiculo latus unum $= ax = f$, alterum $= apx + af\sqrt{r^2 - x^2}$: fr. Si data summa angulorum fuerit major Quadrante; sin minor $= -apx + af\sqrt{r^2 - x^2}$: fr. qualiter autem procedendum, si sub data differentia Angulorum ad Basin & ipsa Basi, positoque sinu alterutrius illorum angulorum $= x$, idem desideretur, Geometrarum considerationi relinquo.

LUCULÆ BOREALIS D. XXVI NOVEM-
bris 1750 in Gießen Hassorum observata a JO.
GEORGIO LIEBKNECHT, Mathematicum
ibidem P. Ord. Designatio.

Quantum ex ephemeridibus meteorologicis constare debet, per integrum superioris anni mensem Novembrem variables admodum regnarunt tempestates: coelum puta minus fudum ac serenum apparuit, matutinis quidem horis maximam partem nebulosum, meridianis Solis nonnunquam radiis temperatum, & vespertinis non aequè gratum. Speciatim vero die XXV hor. 1 post mer. st. nov. constitutionem aeris barometralem in horizonte nostro deprehendi 31 $\frac{3}{4}$; Thermometr. 10 Hyg. 174 sufflente vento NO: dein die XXVI hor. 8 matut. Barosc. 31 $\frac{2}{3}$ thermosc. 13 & Hyg. 175 vento septentrionali & aere valde nebuloso existente, quem coeli statum notabilis excepit varietas, donec horum iterum serenior apparuit facie cum

TAB. IV.
Fig. 18.

cum aliquali frigoris intensione, dum sc. die XXVII thermoscopium lineam 15 monstrabat &c. &c. Die XXVI h. VI vespertina admonitus a nonneme versus plagam Septentrionalem arcum amplum & lucentem conspexi, cujus latitudinem 2 aut trium circiter pedum sensus judicabat. Non tamen amplius aderat splendor proprie talis, qualem conspexerat primus observator, sed lucula diversæ claritatis: nam pars convexa obscurior erat concava, ut schematicismus monstrat. Vix 10 minuta horaria phaenomenon durabat, id quod Amici plurimum honorandi literæ confirmarunt. Arcum istum ab initio longe fuisse clariorem eo facilius credidi, quod me aliisque praesentibus lucula sensim sensimque accrescebat. In ipso arcu lucente & alibi passim apparebant stellæ, sed intra ambitum arcus ea erat obscuritas, quæ omnem stellarum conspectum nobis eripiebat. Quod locum phaenomeni atque magnitudinem attinet, tenendum est, quod Cepheus meridianum vix reliquerat, cum stella in cauda draconis apud *Bayerum* litera *a* notata verticem fere arcus occuparet. Crura arcus horizonti insiliebant, (quantum propter adstantia ædificia judicare poteram) comprehendebatque arcus ipse fere urse majoris stellæ septem, & ex altera parte curvitatæ perpennem pedem Herculis \downarrow attingebat. Dico propemodum: non enim ob obstacula & nubes totum mox coelum obtegentes accurate de stellis ipsis judicare potui. Affirmat nonnemo, se vidisse sub finem luculæ in peripheria micantem urse majoris stellam *a*. Doleo omnino vices, quæ nec initium mihi istius phaenomeni intueri neque etiam instrumenta conquirere permittebant, ut omnia acuratus observare licuisset. Non ingrata tamen fuit observatio Amicis, quibuscum eam communicavi & quos inter *Celeb. Hoffmannium*, Observatorem Regium Berolinensem atque Illustriss. Societatis membrum, neminasse sufficiat: id quod me permovit, ut publici tandem juris eandem facerem. Est nonnemo, qui *Iridem lunarem* fuisse laboriose admodum evincere conatur. Sed rationes ejus id mihi non persuadent. Investigationem itaque causæ hujus phaenomeni aliorumque luminum borealium,
de

de quibus in Miscellaneis Berolinensibus ab illustri *Leibnitio* aliisque varia annotata leguntur, Pbyficorum industria adhuc relictam esse censeo.

EXPLICATION D' UNE MEDAILLE ENIG-
matique d' Auguste &c.:

i. e.

EXPLICATIO NUMI D. AUGUSTI ÆNIG-
matici, de quo varia prostant Antiquariorum
judicia.

Berolini, typis Ullrici Liebpert, 1711, 4.

Plag. 4 $\frac{1}{2}$.

Est Parisiis in celebri Museo Ill. Foucaultii Quæstoris Cado- TAB. IV.
mensis numus argenteus, idemque unicus, altera facie Augu- Fig. 19.
sti caput, altera cippum cum inscriptione *CC Augusti* exhibens,
qui oculatissimos in re numaria Viros hæcenus exercuit; ut sunt
istâ studia infinitis suspicionibus obnoxia, nec facile quis usque
adeo sagax, quin subinde, conjecturæ nimium favens, incommo-
da ejus non animadvertat. Vaillantius in opere de numismati-
bus Imperatorum præstantioribus F. 2 p. 23, ed. Paris. de anno
1694, ducenta hominum millia, quibus frumentum distribui
curaverat Augustus, indicari illa existimat. Repugnat autem
annorum ratio, quæ istam distributionem anno U. C. 748.
Caninium Gallum ad annum 734 refert. Nec unquam nota hæc
tantum numerum significat. Aliorum explicationes affert
Morellus in Specimine rei nummarie p. 94. Horum nonnulli ad
denarium ducentesimum, quem exegerat Augustus, respi-
ciunt, alii legendum esse *Communi Consensu* censent. Sed
quis credet, ob publicum onus Principem aut publico moni-
mento gloriatum esse, aut populum gratias decrevisse? Poste-
rior opinio nullis exemplis extra controversiam positâ nititur,
& ad nomen Augusti in genitivo positum vix quadrat. Duz
aliæ apud eundem Morellum propius rem ferire videntur, sta-
tuentium exprimi hic lapidem milliarem, & inscriptionem le-
gendam esse: *Caji Cesaris Augusti*. Non procul ab his abeun-

T t

tem

tem sententiam tuetur Cl. Gallandus, laudati Musei Præfectus, in Epistola Tomo IV Diarii Trevoltiensis p. 225 seq. inserta, qua anonymum (Jo. Harduinum) refellit, qui in eodem Diarrio T. 2 p. 88, editionis Batavæ, contenderat, *Circenses Caesaris Augusti* literis istis denotari. Afferit nempe, omnino veram esse lectionem: *Caji Caesaris Augusti* & adumbrari milliarium aureum, a quo omnes in Italia viæ publicæ incipiebant, in foro ab Augusto positum, cum M. Apulejo, & Silio Neræ COSS. (A. U. C. 734) viarum cura illi commissa esset. Magna veri species ingeniosam explicationem pluribus persuaderet, nisi Vir Nobilissimus, Johannes Carolus Schott, Potentissimi Prussiæ Regis Consiliarius, Antiquarius & Bibliothecarius, data hac ad Ill. Leibnitium Epistola, aliam substituisse, non levibus argumentis inductus. Urget præcipue diversam plane cippi hujus ab obelisco figuram, qualis milliarium isti fuit, cum angustia numi non obstitit, quo minus integer repræsentaretur, perinde ut in aliis nihilo majoribus factum videmus. Quodque Augustus, postquam hoc cognomen assumerat, Cæjus vocari desierit, & proinde in nullo monumento utraque appellatio conjuncta reperitur. Ipse interpretatur: *Ducenarii Augusti*. Hanc enim judicum classem insigni cum Reipublicæ bono eo tempore Augustus prioribus adjecit, nomen inde trahentium, quod ducenta minimum sestertia in redditibus habere oporteret, qui ad honorem istum aspirabant. Provocat ad numum æneum Caligulæ, in quo occurrentes literas RCC peritissimi Antiquarii exposuerunt *Remissa Ducensefima*, frustra obnitente Harduino, qui *Restitutos Circenses* inde eruit. Clarius autem huic expositioni favet ista inscriptio:

JOVI. O. M.
 CETERISQ. DIIS
 DEABUSQ. IMMORT.
 TIB. CL. DEMETRIUS
 DOM. NICOMED.
 V. E. PROC. AVGG. NN.
 ITEM CC. EPISCOPSEOS
 CHORÆ INFERIORIS.

Harc

TAB. IV
 Fig. 20.

Hanc enim cum eodem Harduino ita legit: Jovi Optimo Maximo Ceterisque Diis Deabusque Immortalibus Tiberius Claudius Demetrius, Domo Nicomedienfis, Vir Egregius, Procurator Augustorum Noſtrorum, item DUCENARIUS Epifcepos Choræ inferioris. Ad cippum quod attinet, historicum eſſe monet, qualis adhiberi ſolet, cum alia figura exprimi ſe non patitur res, cujus memoria conſervanda eſt, ut de ludis ſecularibus, & reparatione viarum adjectæ numerorum umbræ probant. Reliqua omnia, quibus aut aliorum conjecturæ evertuntur, aut hæc probatur ornaturque, non repetituri, optamus ſaltem, ut ſuas in Suetonium commentationes, quarum hic Vir doctiſſimus ſpem facit, brevi, quicquid in præſtantiffimo ſcriptore adhuc deſiderari poteſt, exhibere jubeat.

JO. CONRADI Schwartzi IN GYMNASIO
Coburgenſi Poefeos Prof. Publ. de Mohammedi
furto ſententiarum Scripture S. Li-
ber unus.

Lipiæ, apud Jo. Frid. Gleditſchium & Fil. 1771, 8.

Plag. 7.

CL. Autor Mohammedanam religionem funditus everſurus, duas potiſſimum res ſibi expediendas ſumſit: primo Mohammedi expilationem Scripturarum S. diligenter indicavit, deinde ea Corani loca, quæ furti inſigne gerunt, in Latinum ſermonem accurate tranſtulit. In illa indicanda ad furti literarii, de quo librum elegantem antehac edidit, naturam reſpexit. In interpretandis Corani locis, qui inſtituto ſerviebant, ante oculos habuit leges & auctoritatem rationis. Neque enim aut Marraccium, qui nondum prodierat in lucem, cum maximam hujus libelli partem jam abſolviffet, aut Commentatores Mohammedanos ſequi licuit, quia Arabes Mohammedi fautores, inſcitia plerumque aut ſtudio partium occæcati, in tenebris verſantur. Cap. I in naturam furti Mohammedici inquiri, illudque deſinit per oſtentationem ſententiarum hiftoriarumque librorum ſacrorum, quas Mohammedus

Tt 2

Arabice

Arabice versas, vel etiam liberius interpolatas, sceleratissimis commentis suis interposuit, ut sapienter loqui videretur, Prophetæ auctoritatem consequeretur, & novam quandam sectam conderet. Productis Cap. II plagii Mohammedici testibus, qui Mohammedo adhuc vivo crimen furti, quod diluere non potuit, licenter objecerunt, Cap. III agit de natura, ingenio & persona Mohammedi, quem in rebus prosperis superbissimum, & gloriæ cupidissimum, rudem vero a puero & literarum expertem fuisse docet. Cumque impostor affectibus suis persuadere laborarit, Coranum divini Numinis instinctu afflatuque scriptum esse, eamque ob causam Deum loquentem frequenter induxerit, multis rationibus evincitur, Mohammedum ex Prophetarum choro profus excludendum esse. Cap. IV furti Mohammedici notam facit verborum quorundam convenientiam cum stylo Scripturæ S. proprio, quam Mohammedo non ignotam fuisse, ex idoneis Corani locis ostendit, demonstratque ex illis ipsis sententiis, ad quas impostor provocat, ubi contra Christianos Judæosque disputare solet, Mohammedo dicta quædam Scripturæ perspecta fuisse. Cum igitur in Libro ejus reperiantur sententiæ, quæ cum Scripturæ S. sententiis apprimè convenient, eique propriæ sint, nec non verba quædam peregrina, & formulæ Arabibus ignotæ, sed Scripturæ S. præcipue usitatæ, e. g. *occurfus Domini*, ex 1 Thess. IV, 17, *sedes pungere*, frequens *lucis & tenebrarum* mentio, item *ignis Gebenna*, *Verbi* seu λόγος, *Spiritus*, *Satana* &c. nomina, Cl. Autor huculenta furti signa sibi invenisse visus est, cum præsertim ipse Mohammedus fateatur, verba barbara esse indicium alienæ eruditionis & institutionis. Cap. V & VI sententias a Mohammedo ex Veteri & Novo Fœdere surreptas recenset; & Cap. VII artes monstrat, quibus furta sua occultare conatus est, quando videlicet Scripturas S. ad Alcorani exemplum factas, easdemque a Judæis ac Christianis corruptas esse contendit, consiliumque cepit, de exstirpandis omnibus, qui a sacris Mohammedicis dissentirent, ut vi armata silentium imponeretur illis, qui noverant impostoris furtum, illudque prodituri erant. Ultimo tandem Capite de pœna sacrilegii Mohammedici quædam adduntur.

M. JO.

M. JO. CHRISTIANI BLUMII, S. T. B.

*Animadversionum Sacrarum, ad Commata quedam
Fœderis antiqui selecta, Pentas prima.*

Lipsiæ, inopis Heredum Lanckii. 1711, 8.

Plag. 8.

IN præfamine, posteaquam sacrarum literarum Interpretes de collatis ad recte intelligendam Scripturam adjumentis præclare & salutariter meritos collaudavisset, institutum suum *Cl.* Autor declarat, simulque tres Libros brevium Animadversionum ad sacras paginas una cum Observationum ad profanos quosdam Autores optimæ notæ & Scriptores priorum seculorum Ecelesiasticos Libro singulari, Pentadibus ad finem perductis, in lucem emittere se velle pollicetur. Ea nimirum loca ex antiquo Fœdere in medium producere & separatim juxta omnes circumstantias dilucidare conabitur, quæ peculiari indagazione adhuc indigere ipsi videbuntur. Hinc *Animadv. I* ad locum *Genes. XIV, 11* commentaturus, vastationemque urbium Sodomæ & Gomorrhæ a memorabili incendio distinctam delineaturus, primo loca victores regio in Babylonia imperantes reconferet, ac sigillatim de Amraphete notat, quod cum Aramæ Rege Babyloniæ unus idemque censei possit. Ostendit deinceps, situm provinciarum Ellasar & Elam, ubi Elamitas cum Persis eodem facit. Adjungit postmodum interpretationem vocabuli 𐤀𐤍𐤏 per Galileam gentium superiorem, & infelices bonorum possessores ordine commemorat. Inprimis vero de genuino verborum שָׁר & לְמַנְיָן sensu sollicitus, ad prius pecudum multitudinem pecuniarumque collectionem, ad posterius vero res esculentas refert, & contra Jac. Capellum disputat. Hac occasione de veterum divitiis in pecoribus sitis, eorundemque usu in commerciis, origine numismatum, nominibus Græcorum numis olim impositis, & aliis ad illustrandam materiam pertinentibus loquitur. Castigat etiam Judæos Alexandrinos, ac monstrato prædas varias diripiendi modo, locum, ubi victores prædæ participes facti fuerunt, ultimo investigat. *Animadv. II* locum *Levit. XXXIV, 18* dilucidaturus, legem de

festo azymorum celebrando divinitus promulgatam exponit, causasque investigat, cur festum illud ubivis in V. T. אָפּעלע appelletur, inter solemnissima numeretur, & אָפּעלע insuper cognominetur. Suppeditat farraginem quaestionum de panibus azymis, populumque Ebraeorum sacrificia illo tempore offerre debuisse observat. Multa differit de mense Ebraeorum Abib, Chaldaeis Nisan dicto, quem Martio nostro æquiparat, & dubia ibi emergentia solvit. Post hæc allusione in vocibus אָבִיב & אָבִיב prius notata, dies mensis, quibus solennitates festi peractæ fuerunt, indagat, ac rationem, cur præcise mense determinato festum ordinatum fuerit, ex ultimis pensis verbis proponit.

Animadv. III capitale supplicium, quo idololatraz olim tempore Moïsi affecti fuerunt, ex *Num. XXV, 4* describit, eumque in finem de triplici suspendendi in altum modo agens suspensionem in crucem, strangulationem suspensorum, & denique interfectionem cum suspensione in ligno conjunctam memorat. Singula momenta exemplis aliquot confirmat, contra Bernardum Lamy disputat, binos actus ad supplicii executionem vel maxime pertinentes expendit, Andræam Masium notat, nec gravissimæ poenæ tum promulgatorem, tum candidatos in apicum producere omittit. Cumque viginti quatuor millia scortati fuerant, præeunte Moïse recenset, Cornelium a Lapide & Osiandrum, qui principes tribuum numero duodecim suspensos fuisse putarunt, breviter confutat. Tandem quid pharases *suspendi coram Sole* sibi velit, dilucidat, expressionemque Hellenistarum *παράδειγμα τῆς οὐρᾶς* uberius ex Hesychio reddit clariorem.

Animadv. IV, occasione loci *Judic. XIII, 25*, dona Spiritus Sancti in Simsonem collata enarrat, discrimen eorum in Veteri & N. T. ostendit, roburque herois plane herculeum in nervis totius corporis fuisse opinatur. Votiva postmodum Nazæorum obligatione exposita, de proprio vocis נָזַר significatu, quem paulo generaliorem adversus Münsterum adornat, copiose loquitur, ac motum extraordinarium Simsoni non semper fuisse docet. Locum denique in Palæstina situm, ubi fortissimus heros per vices agitari cepit

cœpit, monstrat, & passim Scripturæ aliquot dictis lucem affundere conatur. *Animadv. V* considerat querelam memorabilem *Psal. LXXXIIIX, 6.* extantem, quam Salvatore in cruce suspensum maxime in ultima passione pronunciaſſe contra Judæorum Magiſtros probat. Voces difficilioreſ ſollicite dilucidat, & pro ſtabilienda dereliſtione Chriſti vera, occasione terminorum **בְּמִתֵּי שָׁמַיִם** ad peculiarem Ebræorum conſuetudinem ſervos poſt aliquot annos manumittendi reſpicit, eandemque ex inſtituto delineat. Ritum vero homineſ lepra infectoſ ab aliis extra caſtra ſeparandi, quem Tremelliuſ urget, ad illuſtrandum comma neutiquam quadrare ait, ſed priori magis inhærens, Chriſtum in ſacris paginiſ ſervum vocari, ſpecimenque ſervitutis eidem tribui animadvertit. Poſtilla diſputata tum ex ſtructura orationiſ, tum ex comparatione Meſſiæ cum conſoſiſ viriſ dereliſtionem revera talem fuiſſe evincit.

**EPISTOLA CURIOSA THEODORI
ELEUTHERII ad F. NORBERTUM
d' ELBECQUE Reſponſoria.**

Bruxellis, apud Jo. de Smedt, 1710, 4.

Plag. 6.

Qui *Theodori Eleutherii* nomine obumbratus anno 1705 edidit *Hiſtoriam controverſiarum de divina gratiæ auxiliis* contra Hyacinthum Serrium, Dominicanum, ſub *Auguſtini le Blanc* nomine latitantem, recenſitam nobiſ Anno 1707 p. 366 ſeqq. idem hujus ſe Autoreſ profitetur *Epistolæ* p. 95. An iſ ſit Clariffimuiſ Vir, Conraduſ Janningiuſ, ut nonnulli ex verbis noſtriſ, quibuiſ p. 367 fatebamur, ab eo ad noſ hiſtoriam illam miſſam eſſe, ſuſpicati ſunt, non deſinimuiſ. Falli interim eoſ, qui Eleutherii nomen a *Jo. Baptiſta du Sollier* adſcitum eſſe crediderunt, hujuiſ *Epistolæ* Autor diſerte ſcribit p. 96. Ceterum Norberti d' Elbecque, Dominicanuſ & Theologiæ Profeſſoriſ, ad quem data præſentiuſ *Episto-la*, etiam tum meminimuiſ p. 369 & 370. Hic nimirum edita anno 1709 *Episto-la* oſtendere conatuſ erat, Eleutherium illum in citata

Hiſtoria

Historia falso sibi quædam objecisse, ideoque se ab Jansenismi imputatione purgare studuerat. Verum Norbertus Epistolam suam, si credimus Eleutherio, clam distribuerat amicis, nec nisi multo demum post tempore Eleutherius id rescivit, ac vix tandem exemplar illius Epistolæ nancisci potuit. Hic igitur p. 4 scribit, se in Historia citata ex ipsius Norberti Epistolis probasse, favere ipsum Janseniam, sed tamen suppressisse maximam eamque deteriorem scriptorum ejus partem. Nunc autem, cum a Norberto postuletur calumniæ, necessitatem sibi videri impostam, dicta sua defendendi. Nimirum objecerat Norberto tria Eleutherius, (1) cum e libro quodam suo Jansenianorum in gratiam expungi passum esse propositionem de morte & oratione Christi pro æterna salute reproborum: (2) de summi Pontificis infallibilitate timidius scripsisse, quam decuisset genuinum Thomistam: denique (3) Janseniana placita propugnasse, ac vehementer pro eorum causa sollicitum sedulumque se præbuisse. Tria ista capita sibi objecta Norbertus totidem vocavit calumnias. Quam ob causam Eleutherius distinctis capitibus tribus istas accusationes probandas suscipit. Ac primum quidem demonstrat ex Walloni ipsiusque Norberti epistolis, quas utrasque producit in lucem, simulque hujus exceptionibus & effugiis perspicue satisfacit. Alterum caput cum tractat, ostendit, Norbertum mutasse controversiæ statum, negantem, se de summi Pontificis in quæstionibus fidei infallibilitate locutum fuisse timidius. Quippe Eleutherius ei objecerat negationem infallibilitatis Papalis in quæstionibus facti, quam negari a Norberto, ipsiusmet verbis, ex ejus Epistola productis, p. 32 manifestum reddit. Tertium caput ut tractaret copiosius, fecit copia epistolarum Norberti, quas nactus est Eleutherius, qui illum ex his convinci posse existimat, addens p. 58 & 86, earum epistolarum autographa sibi in promptu esse. Finita p. 87 Epistola, Eleutherius *Postscriptum*, quod vocant, subjungit paulo longius, in eoque ad parerga quædam epistolæ Norberti respondet. Hæc indicata a nobis esse succurrat, cum nostrum non sit, hujus generis scripta, quippe personalia, pluribus persequi.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Augusti, Anno M DCC XI.

Historie des Fürstenthums Anhalt.

i. e.

**HISTORIA ANHALTINÆ; AUTO-
re JOHANNE CHRISTOPHORO
BECMANNO.**

Tomus I.

Servestz, apud Gottfr. Zimmermann, 1710, fol.
Alphab. 6 plag. 12 fig. æn. 50.

Anhaltinæ domus Historiam, cujus per rerum gestarum virtutumque magnitudinem cum omni jam posteritate est adæquata commemoratio, sistit hoc Opus, a celebri scriptis & eruditione *Becmanno*, Principum vero, qui hodie sunt, Anhaltinorum auspiciis consignatum. Septem Partibus omnem laborem est partitus Autor Cl. Baconis de conscribenda Historia consilium ita sequi se professus. Nos quid Partes IV priores primo Tomo comprehensæ continent, sigillatim nunc exponemus, de reliquis, quas Tomus II exhibet, alio tempore dicturi.

Prima autores Historiæ hujus alios, appellationes item & antiquos regionum istarum incolas percenset. Inter illos primus commemoratur *Henricus Basse*, Benedictinorum Ballenstetensium Prior, qui *Panegyricum Genealogiarum Anhaltinarum* anno 1519 composuit. * Eum excipiunt *Brotuffus*, *Albinus*, *Clamorinus*, *Milagius*, *Sagittarius*, & *Gudius*, quem & Autorem ferunt libellorum, quos Halæ sub titulo, *die Staasten von Europa*, produisse scimus. Inter eos *Milagius* in *Vindiciis*

Uu

Anhaltinis

P.I.
C.I.

Anhaltinis A. 1648 editis magnopere commendatur. Quæ ma-
 nuscripta adhuc servantur Chronica, ut & autores, qui non li-
 bris quidem sed capitibus tamen peculiaribus Anhaltina tracta-
 runt, tacemus, id dolentes cum Autore, quod opus Milagii,
 quo Christiani I Anhaltini rationes in belli Bohemici societate
 defensurus adversus Habernfeldi calumnias, univèrsæ simul
 Anhaltinæ Historiæ lucem accendere constituerat, imperfe-
 ctum ab eo relictum fuerit. In appellationum evolutione *Anhal-*
ti nomen pluribus locis commune demonstratur esse, maxime-
 que Dynastiæ cuidam in Westphalia convenire, quæ ad Salmen-
 sis Principis ditionem pertinet. Ipsa vox unde derivetur, dubi-
 tum est, creditu tamen facillimum, idem esse quod *an Host/ am*
Holse. Asceniam ab Ascenas dictam non dubitatur, cujus
 nominis tot alia quoque per Germaniam vestigia haud suspecta
 extant. Quibus vero fatis ad nos ex Asia coloniæ gentis ab
 Ascenas oriundæ sint delatæ, non definitur. Gentes, quæ sedes
 istas incoluerunt, primo recensentur Cherusci & Calucones,
 post illos Suevi & inter eos quidem Semnones, qui Seculo VI
 a Thuringis si non sedibus pulsi, nomine tamen eorum fuere
 censiti, cum ante jam mixtis cum Saxonibus domiciliis habi-
 tassent, quibus etiam postea, victis maxime Thuringis, cedere co-
 acti fuere. Hos exceperunt Venedi, qui paulatim maximam
 Germaniæ partem occupabant, quorum facta mentione, no-
 minum ex lingua Veneda reliquæ, ductu partim *Albini*, partim
Frentzelii explicantur. Fractis denique per Albertum Ursium
 & Henricum Leonem Venedorum viribus, reducti has in regio-
 nes ex Belgio sunt Saxones, Francorum olim odio tam procul
 a patria deducti. Qua occasione degeuer Francorum a reli-
 quis popularibus perfidia, & alios opprimendi cupido abunde
 demonstratur. Reliquæ postremo, quæ a paganis remanse-
 runt, cum fuerit inscriptionum Germana gens & Veneda mi-
 nime gnara, lapidibus maximam partem, vel ad cultum quen-
 dam positæ, vel in monumentum erectis & in circulos pa-
 riter ac strues congestis, quin urnis etiam haut paucis ab-
 solvuntur.

Parte

Parte secunda regionum Anhaltinarum singularum pro aëris terræque varietate varia & in vegetabilibus & fossilibus opulencia tribus capitibus declaratur, & quanta metallorum e montium visceribus eruendorum spes sit, dummodo constanti labore fodinæ exercentur, ostenditur.

P. II.

Pars tertia Historiam Geographicam continet, adeoque principio statim regiones Anhaltinæ finibus suis describuntur.

P. III.

Ἀπόσπασμα Saxoniz negat esse hanc provinciam, quod nescimus quomodo cum vastis Saxonum sedibus, quas & in istis finibus posuerant, conveniat, licet concedi possit, tanquam paragium quoddam ad Alberti Ursi posteros pervenisse. Pagi, quibus divisus olim fuit iste tractus, ex antiquis Diplommatibus curiose sunt conquisiti, quæ inter Diplommata notatu dignum est aliquod Adolphi Imperatoris, quo Hermannum Luceburgicum pro *Diva recordationis Romanorum Rege, prædecessore suo*, agnoscit. Reliquæ divisiones pro stemmatum Anhaltinorum numero subinde sunt factæ & adhuc subsistunt; neque tamen rarior fortassis unquam illa, quæ anno 1603 inter quinque fratres Anhaltinos est facta, legitur. Tanto enim amore conjunctos videas, ut ne communi quidem hac discordiæ causa divelli potuerint. Jucunda est lectu factorum Historia, per Ludovicum Principem consignata & nostro Operi inserta. Ceterum Imperii semper pars fuit Anhaltinus Principatus, nisi quod quædam urbes & arces Feudum immediatum Magdeburgensis essent Archi-Episcopi, quod in arce Mauritiæ Halæ conferebatur in Principes ab Archi-Episcopo, dextris conjunctis & osculo dato, ut solitum in ejusmodi solennibus. Hæc tamen illud præ aliis habebant singulare, quod Archi-Episcopus sinistram Principis pedem calcaret. Nexus hic feudalis per Fridericum Wilhelmum, gloriosæ memoriæ Brandenburgicum Electorem, solutus, ita tamen ut successio in istam hereditatis Anhaltinæ partem, extincto Principum stemmate, Brandenburgicis reservaretur. Denique Otto Ascaniæ Comes & Princeps anno 1315 homagio & vasallagio se Daniæ Regi Erico devinxisse legitur apud Pontanum Hist. Dan. L.VII,

C. I.

p. 74 sqq.

33b.

86a.

Uu 2

& pro-

& propterea munitiones suas ipsi obtulisse. Videtur hic notari Pontanum, ac si credidisset, ob istas munitiones hominem ligium Erici factum Ottonem. Sed neque fieri hoc potuit, ut recte vidit Celeb. Becmannus, nec omnino fuit Ottonis intentio, nec mens denique Pontani. Etenim in codicillis huc pertinentibus fatetur Otto, *se Erico, cui homagio & vasallagio obstrictus sit, firmiter promississe, quod ejus servitiis fideliter sit adhasurus, cum omnibus suis hominibus, vasallis, munitionibus & clausuris.* Hic vero loquendi modus nil aliud quam usum ditionis istius in bellicis negotiis Erico concessum indicat, cum, si de feudali quodam ob has urbes nexu contracto foret sermo, se illas ab Erico in feudo tenere velle, vel simile quid dicere debuisset Otto. Dein cum Ericus Ottoni 500 Marcas Selandicas & illas quidem annuas concedat, nemo rerum istarum peritus non videt, Feudo solum militari obstrictum huic Anhaltinum, *homagium* autem non *ligium* sed *servitii* & per stipulationem forte modo factum esse censendum. Post *Hydrographiam* fluvios & lacus describentem, ad urbium singularum Historiam progreditur, ubi primo statim loco *Bernburgum* ex sedibus Anhaltinorum Principum antiquissimis sistitur, quam adeo dilexit Wolfgangus Princeps, ut diceret, nil magis se in votis habere, quam ut Venetias ex Bernburgo suo posset facere. Urbs hæc ad Salam sita nomen a Beringeris accepisse creditur, neque tamen, quando sit extructa, liquido constat, nisi quod anno 992 ab Ottone III Imperatore munitam finibus tuendis ex Ditmaro doceamur. Post *Hecklingensis Monasterii* memoriam renovatam, quod anno 1139 a Bernharo Comite fundatum, post relectam Evangelii lucem aliis usibus fuit destinatum, ad *Ballenstadium* progreditur Autor, quod in arcem Principum & ipsum oppidum dividitur. Arx illa primo propugnaculum quondam fuit, post anno 940 Canonicis regularibus ab Esicone IV Comite concessum, anno 1120 ab Ottone divite Benedictinis traditum & SS. Pancratio ac Abundo dicatum, per bellum denique rusticorum anno 1525 devastatum ad Principes rediit. *Hartzgeroda*, vel ut antiquitus fuit dicta, Hatzgeroda notari præcipue metetur ob rudera arcis *Anhalti*, quæ in vicinia conspiciuntur.

Eam

Cap. 2.

3.

p. 126 b.

114 a.

C. 4.

5.

153 a.

156 b.

C. 6.

Eam Esico, cum Monachis Ballenstadium concessisset, exstru-
xisse creditur, sed a trecentis retro annis paulatim deserta con-
cidit, sic ut murorum modo quædam reliquæ nunc adhuc su-
persunt. Sequitur *Saltus Geronis* (*Sernrode*) quo in loco Ge-
ro notissimus Marchio anno 960 collegium monialium virgi-
num instituit, quod a Seculo XVII principio non ab Abbatissis
amplius sed ab Anhaltinis Principibus administratur. Magnus
documentorum huc pertinentium numerus, tam ineditorum
adhuc, quam correctius nunc ex avtographis descriptorum in
Opere ipso potest legi, quo rerum istarum curiosos ablegamus.
Illud modo monemus, quod, cum observante Cl. Becmanno,
in Pontificum, qui post Eugenium III sunt secuti, confirma-
tionibus, Eugenii hujus nulla fiat mentio, documento hoc esse
possit, acta ejus, qui Roma in Galliam concedere coactus fuerat,
pro invalidis apud successores habita. *Servesta* nomen a Sla-
vico vocabulo *Czerstwy*, quod alacrem notat & vegetum,
domiciliumque adeo alacrium significare statuitur, quip-
pe cum sedes hæc Sorbiorum fuerit. Originis est incertæ, at-
tamen ante 700 jam annos celebris, a Polonis Henrico II Ger-
manis mperante occupata. Insignis est hæc civitas statua,
quam vocant Rolandinam, quales & aliis in urbibus conspiciun-
tur, Gryphiandri aliorumque laboribus passim illustratæ.
Noster non a Carolo M. quidem sed a Saxonis Imperatoribus
erectas & publica penes eas judicia fuisse habita autumat. Pe-
ne Rolandinam vero statuam, alia repræsentatur virginem in
columna stantem aperto capite, passis capillis, dextra crumenam
constrictam tenentem exhibens. Hanc ad libertatem a vecti-
galibus *Servestanis* aliquando concessam *Becmannus* refert.
Urbs hæc Sec. XI Germanis habitata, post a Venedis superata,
Seculo vero XII ab Alberto Urso Flamingis concessa videtur.
Ex quo tempore sub nobilium quorundam potestate fuit, qui
se *Dominos de Zerwiff* dixerunt, oppidumque subinde *Urbem*
suam appellarunt. Eorum familia nunc adhuc inter nobilissi-
mas Anhaltinarum censetur. Ab illis ad *Dominos de Barboj*
pergit, quos a Comitibus Barbyensibus probe distinguen-
dos contra communem Genealogorum sententiam ex titulo &

p. 164 b.

Cap. 7.

182 b.

174 a.

P. III. L. II

Cap. I.

193 a.

240 a 199.

262 199.

in signibus demonstratur. Supremum vero Dominium partim Marchionibus Brandeburgicis, nominatim Johanni & Ottoni, anno 1259 cum Anhaltinis commune, partim horum solum fuit. Anno 1300 utile quoque Dominium Anhaltini soli obtinuisse videntur. Post Sigismundi Principis mortem anno 1405 per usurpationem primo, dein per pacta fuit introductum, ut majoribus natu semper Servesita concederetur, quod mutatum tamen mox anno 1440 & 1460. Nunc inde ab anno 1603, quo Rudolpho, Joachimi Ernesti filio, fuit addicta, ab ejus posteritate, quæ in Serenissimo Carolo Wilhelmo familiaque hujus nunc adhuc viret, regitur. Minora hujus portionis oppida, utpote sunt Coswitza, Buravia, Lindavia, Roslavia, Nienburgum, Muhlinga, Dornburgum, quorum quædam a Comitibus olim recta sunt, consulto prætermittimus; & ad tertium tertiæ partis librum progredimur, qui *Dessaviensis* familiæ sortem exhibet. Urbs ipsa, quæ nomen Principibus dedit, jam Seculo XIII sedes eorum fuisse videtur, incerta ceterum origine pariter ac nominis derivatione. Notatu digna est obsoleta quidem, sed non omni tamen fide destituta traditio, annuli cujusdam aurei occasione, qui pignoris publici apud *Dessavienses* Principes locum obtinet, narrari solita. *Fœminæ* cuidam Principi mos fuisse dicitur, ut post prandium mappam per fenestram excusserit, prægrandi semper bufone inferius excipiente decedentes reliquias. Hæc gravida cum aliquando esset Princeps, noctu ancillam ardente instructam candela lectum suum videt accedere, quæ, gratiis a bufone pro pabulo toties suppeditato peractis, annulum istum tradit, monens, ut diligentius curet servandum, quippe qui salutis Anhaltinæ sit pignus. Præterea vigiliis natalitiis ignem accuratè custodiri jubet, quippe a quo ista nocte domui huic impendat periculum. Alii deductam ab ignota quadam ancilla per vias prorsus incognitas ad parturientem fœminam dicunt Principem, a qua redhostimenti loco annulum cum istis monitis acceperit. Quicquid sit, annulus tamen iste non solum adhuc servatur, sed & ea prædicto die ab ignis periculo cautela obtinet, ut per universam Principum domum cum crepusculo, apud ipsos
autem

P. III L. III.

Cap. I.

P. 352.

autem Principes hora octava deletur omnis flamma, & custodes usque ad tertiam noctis vigiliam circumeundo ab incendio caveant. *Corbena* urbs originem habet eo incertiore, quo L. IV C. 1. deprehenditur antiquior. Et regionis quidem circumjacentis in antiquo Diplomate Ottonis II Imperatoris, quod *Marcam Korenmi* Noster nominat, occurrit mentio. Conjectura est, Cothenam fuisse, quæ Gruna sæpius dicitur, Venedorum sedes, ab Henrico I anno 927 expugnata. Certiora urbis hujus vestigia in antiquis Seculi XII documentis apparent. Præter hæc in Anhaltinis finibus loca, quædam alia Principes foris etiam possident, inter quæ primum facile locum *Scheidinga castrum*, (*Burg-Scheidingen*) Thuringorum olim regia, Herminfridi Regis ultimi deditioe nobilis, quæ ad Saxones, qui eum in Francorum acciti societatem debellaverant, pervenit. Ab Henrico II Imperatore Bambergensi Episcopo fuit data, a quo per modum feudi Apoldæ Vice-Domini (*Wisthum*) acceperunt. Hi tam anno 1376 jura sua Querfurti Dominis vendiderunt. Illorum ultimus Bruno XI, cum quo extinguebatur familia, castrum hoc Woldemaro Anhaltino quasi legavit, quapropter nunc adhuc Principum horum in illud est dominium. *Jevere Dominatus*, ut alias Frisiz populis, Democratico stabat regimine, quod, ut accidere solet ejusmodi Rebus publicis, cum crebris affligeretur seditionibus, in unicum denique Dominum, ex ipsis tamen Jeverensibus electum, medio Seculi XIV est collatum. Denique, cum ad foeminas imperium devolveretur, & Orientalis Frisiz Comites gravius illis imminerent, præsidium potentioris quærere maluerunt, adeoque anno 1532 Carolum V Imperatorem supremum sibi Dominum elegerunt. Per testamentum dein ad Comites Oldenburgenses postquam pervenisset, ab illis hæreditario jure post ultimi Comitis obitum, cujus sororem Anhaltinus Princeps habebat in matrimonio, huic familiæ fuit transmissum. *Ascania Comitatus* cum ejusdem nominis civitate (*Aschersleben*) antiquissima fuit Anhaltinorum possessio, quin prima potius dicenda. Sub initium autem Seculi XIV cum Bernhardo II deberet cedere, ejus frater Albertus Episcopus Halberstadiensis specioso

V C. 1.

2.

3.

specioso venditionis titulo ab Elisabetha, Ottonis Ascaniensis vidua, sibi factæ, Ascaniam vindicabat. Quod quam justum fuerit, disquirant alii: satis in possessione juris, licet violentius illud videri possit, se habere putabat Albertus. Quapropter res, armata quandoque vi tentata, litibus tamen plerumque ad Imperatores delatis, fuit gesta. Et licet tribunalium sententiæ tantum non semper Anhaltinis faverent, atque illud etiam obtinerent Principes, ut nullam unquam præscriptionem juribus ipsorum derogare posse, per Imperatorem statueretur, nunquam tamen commoda se præbuit occasio, qua recuperare amissum valuerint. Per pacem denique Monasteriensem cum ad Brandenburgicum Electorem simul cum Halberstadiensi Episcopatu Ascania quoque devolveretur, rursus partibus suis Principes cavebant. Mansit vero res litigiosa, usque dum anno 1680 totius Imperii consilio eo deveniret, ut, alio quodam modo Anhaltinis satisfieri debere, censeretur. Ad ipsum vero modum quod attinet, simultanea de Ascania investitura cum 24 annorum ab Imperii oneribus immunitate Principibus concedebatur, quod adhuc obtinere, cum immunitas ista anno demum 1703 cœperit, nulli dubitamus.

P. IV.

Cap. I p. 505.

506 a.

506 b sqq.

508 b.

C. 2.

509 sqq.

Pars quarta Principum Anhaltinorum regiminis formam, dignitates item, prærogativas, investturas &c. sistit. Ipsa regio cum in quatuor partes, ut modo vidimus, sit divisâ, singularum partium Dominis, ut suo in ditione sua jure quisque imperet, est concessum. Sed cum multa pacis pariter ac belli negotia toti familiæ sint communia, unanimi omnium consensu administratio eorum seniori, quisquis ille fuerit, est relicta. Si qua etiam gens hujus familiæ forsitan intereat, ut per lineas in vacuum portionem succedatur, inter Principes convenit. *Primogenitura* jus a Servesianis, Cothenicis & Bernburgensibus constitutum observatur. Ceterum quando conveniunt Principes, illi, penes quos est imperium, reliquos quamvis seniores antecunt, ipsorum vero imperantium ordo pro annorum, quibus regimen tenuerunt, numero disponitur. De *Titulis* si dispiciamus, primo quidem *Comites* tantum Ascaniæ

Ascaniæ dictos invenimus. Bernhardus, Alberti Urſi filius, p. 509 ſqq.
antequam Saxoniam Ducatu potiretur, *Dux* a ſcriptoribus ap-
pellatur, cuius filius Henricus *Principis Anhaltini* nomen pri-
mus ſibi vindicavit, ſubinde tamen in diplomatibus antiquis
Comitis Aſcaniæ titulo ſolum inſignitus, prout erat iſta ætas
de titulis non curioſe nimis ſollicita, quapropter & inverſo
identidem ordine Principes Aſcaniæ, Comites autem Anhalti-
nos nominari obſerves. Sed & antequam Aſcaniæ cognomen
adſciſcerent, *Ballenſtadii Comites* ſunt dicti, quod prius non
deſuit, quam Ballenſtadio Benediſtinis conſeſſo, Anhaltum
Comites commigrarent. *Marchionis* appellatio per ditionem
Bernburgicam, ſed non nimis conſtanter viguit, quin peni-
tus etiam poſtmodum evanuit. *Domini Serveſta & Bernburgi*
olim, ad poſſeſſionem ditionum earum indicandam, quidam ex
illis vocabantur, quanquam Serveſtæ titulus non ante ſeculum
XVI invaluit. Hodie juris nota eſt eadem in ſingulorum ti-
tulis, ſi eos excipias, qui Bernburgum & Serveſtam reiſſa poſ-
ſident. *Dignitatis ſigna* in titulis Principum ſunt, *Durch-*
lauchtig / Hochgebohren. Illud, ſive *Illuſtris*, nomen cum
ab aliis, tum ab Imperatoribus ſæpius iſtis tributum legitur,
donec poſt Caroli IV tempora tantisper ceſſaverit. Leopoldus
autem anno 1677 id Anhaltinis conſeſſit, ut Senior ſem-
per eorum, qui regimini præſunt, ab Imperatoribus Il-
luſtris titulo honoraretur. *Investituram*, cum iſta regio inter ſe-
ptem feuda vexiliorum in Impero numeretur, conſtanter Im-
peratorum autoritate in eos collatam obſervatur, ſic tamen ut
olim literis Imperatoriis ſummam tantum Aſcaniæ regionum-
que Anhaltinarum mentio fieret, nunc per partes eundo plura
ſigillatim deſignentur. Iſta ſolennia per Senioreſ familiæ le-
gatosque ejus ut plurimum penes Imperatorem peraguntur.
Privilegia Principum non ſunt contemnenda. Sic a Maximili-
ano I conſtitutum eſt, ut præſcriptio nulla juribus iſtorum
queat detrudere, & ut a vectigalibus proſus ſint immunes.
Prætermittimus alia, quæ penes Autorem poſſunt reperiri.
Hoc capite propter nexus in argumentis opportunitatem tres
ſigillorum Imperatoriorum tabulæ, ex documentis Anhaltinis

p. 510 b.

513 a.

Cap. 3.

523 a.

525 a.

p. 518 a.
ari impressæ, cum observationibus haud continentendis exhibentur. In eorum aliquo Conradus II representatur sedens, gloriose, quod non est obvium, dextra teneus manu. Notabile magis est aliud ejusdem Conradi, cujus adversa Imperatoris ipsius effigiem dimidiam, averfa filium ejus stantem, paludamento etiam & sago, propemodum ultra temporum istorum elegantiam, insignitum sistit, cum inscriptione: *Henricus spes Imperii*. Denique Friderici quoque III sigillum, cujus aversa habet aquilam inscriptam his verbis:

Aquila Ezechielis
Sponsa missa est de coelis,
Volat ipsa sine meta,
Quo nec vates, nec Prophetæ,
Evolavit altius. T. a. e. i. o. u.

C. 4.
p. 527 a.
529 a.
531 a.
533 b.
C. 5. b.
Sub pedibus autem Imperatoris in adversa sedentis, absoluto in peripheria titulo, hæc verba leguntur: *qui natus est in die Martis sub anno 1415*. Recensentur postea tituli quidam & dignitates aliquibus horum Principum peculiare. Sic Henricus Tutorum *Marchie* se dixit, quod tutor esset Johannis, post Eberhardi, & Ottonis Pii, fratrum Brandenburgicorum. Sigfridus, Henrici hujus filius, *beredem Thuringæ* se appellavit, incertum qua ratione, cum Henricum abas Brabantinum cum Henrico Illustri de Thuringia tum contendisse constet. *Palatinatus Saxonie* Principes a Ludovico Bavaro, a Carolo item IV obtinuerunt, ad possessionem tamen nunquam pervenerunt. Anno 1401 *Burggraviatus Magdeburgensis* Anhaltinis ex concessione Comitis Hardecensis, tum Burggravii, cessit, eamque dignitatem diutius tenuerunt. Ecclesie quoque Magdeburgensis olim *Dapiferi* fuerunt Anhaltini, ut Saxones pinceræ, quod nomen tamen, cum Brandenburgici Magdeburgo potirentur, est sublatum. Rudolpho cum posteris a Maximiliano Comite *Strabuli* per Imperium dignitas tributa quidem, sed nunquam est usurpata. Militaria quædam munera, quibus Anhaltinorum aliqui & olim præfuerunt & adhuc præfunt, consulto taceamus. Mittimus etiam *Heraldicæ* Domus Anhaltinæ, item *judiciorum*

*ciarum formas, nec de monetis quicquid esset, quod moneremus, nisi inter numos ex auro Chymico cufos occurreret aliquis, cujus Historiam olim Tentzelius in Colloquiis mensuris Anni 1693 p. 1001 texuit, sed non satis accurate. Dicit enim, aurum ab Antonio Gunthero Servestano elaboratum, in quo est falsus. Nam aurum Princeps iste ab Anna Sophia Comite Solmensi, coram qua tribunus quidam equestris per Chymicas operationes illud paraverat, accepit, figuras autem & inscriptionem invenit ipse. Ita rem Celeb. Autori Bernburgensis Principis uxor, filia Comitis, narravit. Inde quæ leguntur ibi, *Jussu A. S. jussu Annæ Sophiæ sunt explicanda, non ut Weitzius apud Tentzelium statuit, jussu auctoris sui. Inter aurea numismata, Theodosii antiquum quoddam ponitur, a rustico Servestano inventum quam opportunissime. Is enim cum testis ad Baptisnum esset requisitus, nec haberet sumtibus ferendis pecuniam, mutuum ab omnibus ipsi negaretur, tristis per campum apertum incedens in rivulo quodam numum istum reperit, cujus permutatione liberavit se a sollicitudine. Reliqua etiam *juramentorum, comitiarum, regiminis Ecclesiastici &c. satis fuse ab Autore ad finem usque hujus Tomi deducuntur, de quo hæc dicta sufficiant.***

TESORO DELLA LINGUA GRECA VOLGARE
ed Italiana.

h. e.

THESAURUS SIVE DICTIONARIUM
locupletissimum Linguae Græcæ vulgaris & Italice, opus posthumum P. ALEXII DE SOMAVERA, Capucini, Missionarii Apostolici & Custodis omnium in Græciam Missionum, in lucem editum a P. THOMA PARSINO, Missionario Apostolico ejusdem Ordinis.

Parisii, apud Mich. Gvignard, 1709, 4 maj.

Alph. 5 plag. 6.

Cum ætas nostra multos vidit, qui in illustranda hodierna Græcorum Lingua, eademque ad artis regulas

las revocanda occupati fuerunt, tum non ita pridem non vulgarem accessionem edito locupletissimo illo Thesaurο nacta est, eo majoris certe faciendo, quo diutius ejusmodi opus eruditorum votis adhuc expetitur fuit. Debetur hic Thesaurus assiduae industriae & curae P. Alexii de Somavera, auspiciis autem Illustris Bignonii, qui se, ut alias, ita hic quoque literarum amplificatorem & Mæcenatem literatorum præstitit, quod Dedicatio promeritis laudibus celebrat. Labor Autori suo quadraginta annis constitit, qui huic negotio perficiendo idoneum se reddidit, cum per multos annos Legatus Regis Galliarum, CPolin missis, a sacris concionibus fuerit, ac deinde juvenibus linguarum notitia imbuendis operam dederit, & in variis Græciarum urbibus ac omnibus fere Archipelagi Insulis negotia dextre obierit. Ita vero rationes suas Autor diligentissimus instituit, ut præter omnes Græcæ ac Italicæ Linguae dictiones varias Græcas phrasas & loquendi formulas, omnesque voces, quæ in Insulis variis, Chio, Candia &c. Smyrnæ item & Athenis receptæ sunt, infereret, nec omitteret terminos technicos, qui in Grammaticorum, Philosophorum & Theologorum scholis frequentantur, ac denique passim ansam arripere, occasione vocum quarundam de aliis momentis Lectorem monendi. Sic v. c. p. 3, ubi vox ἀγγελῶν locum invenit, simul exhibet κατὰ σῆμα τῶν ἐννοῶν τὰ ἔργα τῶν Ἀγγέλων h. e. *reconsensionem novem Ordinum Angelorum*. Ceterorum Lexicographorum methodum in eo quoque secutus est, quod diversa Substantivorum genera additis articulis significavit, ac Adjectiva, quæ vocant, convenientibus terminationibus instruxit, In verbis ita egit, ut formas temporum, quorum formatio difficilior videbatur, nominatim Imperfecti, Perfecti, Imperativi & Infinitivi cum Præsentis forma proxime jungeret. Si qua etiam anomala Verba occurrant, quæ tempora nonnulla modo insolenti & a reliquis diverso forment, illorum quoque mentio diligentissime fieri solet. Cumque usu veniat, ut verba quædam temporibus nonnullis prorsus careant, Autor ita rem instituit, ut commemoratis temporibus, in verbo ejusmodi obviis, addat verba καὶ ἄλλο, h. e. *Et præter hæc nullum aliud*.

aliud. In exponendis vocum significationibus non solum propriorum, sed metaphoricorum quoque significatum ratio habita est; cumque quædam voces in aliis urbibus & locis Græciæ vel profus adhiberi non soleant, quæ in aliis familiarissimæ sunt, vel alia etiam notione usurpentur, necesse fuit, ut varii significatus commemorarentur. Illæ quoque voces hic non omiſsæ sunt, quæ non tam nativæ & domesticæ sunt, quam ex alienis linguis mutuo desumptæ & ad Græcæ Linguæ habitum aliqua ex parte compositæ, v. g. ὁ Κόντες, quod ex Italico *Conte* est expressum. Termini technici v. c. τὰ καθόλου h. e. Universalia vel Prædicabilia asteriscis a ceteris distinguuntur. Id quoque observatione dignum visum est, quod voces, quibus consuetudo duplicem pronuntiandi rationem tribuit, duplici quoque accentu, ut rei hujus indicium fieret, notatæ inveniuntur, v. c. ἀφ' ἑρτά. In universum id animadvertimus, voces singulas iis in locis inveniri, quos ratione literarum sibi postulabant, non autem derivata, quod alias fieri solet, ad primitiva sua revocata esse, quod posterius tironibus laborem inquirendi non potest non difficiliorem reddere. Ultimo loco neque id prætereundum est, quod totum Dictionarium in duas partes abeat, quarum prior exhibet voces Græcas Italicis totidem expressas, posterior autem Italicas, quibus Græcæ respondent, ut eadem opera Græcis in Italica, Italisque in Græca lingua haurienda & interpretanda inservire possit.

NOUVELLE METHODE POUR APPRENDRE
les Principes de la Langue Grecque-Vul-
gare &c.

h. e.

NOVA METHODUS SEU RATIO DISCEN-
di elementa Linguæ Græcæ vulgaris, distributa & di-
visa in XII horas. Autore P. F. THOMA
PARISINO, Capucino, Missiona-
rio Apostolico.

Xx 3

Parisii,

Parisiis, apud Mich. Guignard, 1709, 8 maj.
Alphab. L

Qlli in proxime præcedenti libro, tanquam alieno opere, in lucem proferendo utilissimam operam collocavit, & ab harum rerum intelligentibus & studiosis gratiam inuit, idem non minori beneficio eosdem sibi obstrinxisse censendus est, cum id propria industria addidit, quod ad linguam Græcorum hodiernam feliciter percipiendam desiderari posse videbatur. Deerat scilicet Grammatica, ex qua idiomatis Græci elementa haurire tironibus liceret, quorum desiderii sic fieri satis posse non dubitamus, cum Cl. Autor & brevitati compendiosæ potissimum studuerit, & præceptiones ita confirmarit, ut præceptis Græcæ linguæ antiquioris, qualia in Grammaticorum scholis hodie obtinent, ubi per ipsius linguæ rationes licuit, respondeant, quod eruditis & Græce gnaris institutum hoc non parum commendabit. Præcepta ipsa, ut cum plurimum utilitate conjuncta essent, tribus omnino linguis, Gallica, Latina & Italica proferuntur, quæ per tres columnas dispositæ sibi in eadem pagina respondent. Capitum distinctionem supeditavit duodecim horarum numerus, quibus singulis certum quoddam pensum ita destinatum est, ut his absolutis ipsius linguæ notitiâ animo impressa dici possit. Eundem morem Schickardo se olim in Horologio suo Hebraico probasse, nemo est qui ignoret. Non necesse est, ut de ipsarum Horarum divisione, vel Elementis linguæ traditis, quicquam commoneamus, cum nihil de his, si breviter & strictim, dicatur. In calce occurrit *Abecedarium Christianorum*, quod præter Orationem Dominicam & Symbolum Apostolicum precatio- nesque nonnullas, alia doctrinæ Christianæ elementa Græcè, Gallicè, Latine & Italice complectitur.

IL NUOVO CONFEDERAMENTO DI GIESU IL
Messia Salvator Nostro.

h. e.

NOVUM FOEDUS JESU MESSIÆ SER-
vatoris nostri, ex Græco fideliter Italice conversum &
MAT-

MATTHÆO BORLANDO DELLA LEGA
*D. Theologo & Professore Philos. ac Linguarum Exotic. in
 Academia Equestri Erlangensi, & FAC. PHIL.
 RAVIZZA, Doctore Theologo. Volumen I,
 quod Evangelia comprehendit.*

Christian-Erlangz, apud Dan. Mich. Schmatz, 1744, 8.
 Alphab: 1 pl. 12.

NOva hæc versio Evangeliorum, quam ceterorum libro-
 rum N. T. interpretatio proxime sequetur, a duobus Vi-
 ris eruditis, natione Italis & a Romanensibus ad veritatem
 Evangelicam deductis, profecta est, quæ non minus fide & indu-
 stria, quam notis contextui subjectis sese commendatura vide-
 tur. Inscripta ea est Serenissimæ Reginz Britanniz & præter Præ-
 fationem, in qua exstantiora quædam operarum typographica-
 rum errata emendantur, munita est historica quadam Ecclesiæ
 descriptione inde ab ultimis antiqui Fœderis originibus sum-
 matim repetita. In notis id agunt Clarissimi Interpretes, ut
 nunc versionis, si forte ab aliis discedat, rationem reddant,
 nunc errores quosdam prave de doctrinis sacris sentientium, ac
 nominatim Romanensium, confutent. Sic in inscriptione Ev-
 angelii Matthæi vox *yâveus* non per *genealogiam*, quod ple-
 rumque fieri solet, sed per *historiam* convertitur, cum scriptor
 divinus non solum natales & gentem Servatoris, sed res ejus
 gestas in universum exponere constituerit. Hæc ratio idonea,
 si quid videmus, in notis redditur, quæ præterea provocant
 ad hanc vocis Hebr. יהוועו cui Græca *yâveus* respondet, noti-
 onem, Gen. XXXVII, 2, Num. III, 1 &c. receptam. Meminimus,
 idem, ut ceteros taceamus, Cl. Vitringam, Rhenferdium &
 super admodum Jo. Martianæum in Tentamine versionis Gall.
 N. T. monuisse. In cap. I v. 8 vocem *δυναμις*, quæ Josèphi
 elogium constituit, non *justi* sed *misericordis* notione expri-
 munt, quæ in Hebraico Codice alias recepta est & a Chrystosto-
 mo hic locum habere putatur. Cap. II v. 2 cum dubiū hærerent,
 atrum τὸ πρῶτον civilem an religiosum cultum designet,
 eam inierunt interpretandi rationem, quæ utrumque inavere
 posset,

posset, atque adeo verterunt per *sacramentum*, quod vulgo *bomagiū* dicunt, *prestare*. Cap. III, 4 per *ἀνεξιδας* Joannis *summitates foliorum* intelligunt, ac per *Carobe* interpretantur, secuti Nortoni Knatchbulli exemplum in *Animadversion*. ad N. T. ad quas in notis provocant. Hoc enim facere sæpiuscule solent, ut eorum, quibus sua debent, industriam nominatim laudent. Ad Cap. IV, 10 confutantur Pontificii, qui ex eo, quod Servator noster non verbo *προσκυνῆν* particulam exclusivam *μόν* addiderit, quæ juncta est verbo *λατρείαν*, efficere se posse putant, Sanctis non quidem *λατρείαν*, sed tamen adorationem & cultum tribui posse. Ad Cap. VII, 13 confutatur Romanensium ac nominatim Bellarmini sententia, qui inter notas veræ Ecclesiæ ceteras copiam & amplum Civium ejus numerum commemorant. Cap. XX, 22 *bibere calicem* exprimitur per *calamitates suscipere*, ac deinceps phrasis hæc ex antiquitate Judaica, ac recepta consuetudine facinorosis calicem propinandi in notis exponitur, ac speciatim provocatur ad Tract. Avoda Sara, quem titulum operæ typographicæ in Avodach Lara perperam transfuderunt, quod alibi quoque factum esse observavimus. Sic ad v. 23 *Tremulius & Gatker* pro *Tremellius & Gataker* allegantur, quod ipsis Autoribus fraudi esse non debet. Interdum in notis Philologica quædam quæstiones delibantur. Sic v. c. ad Lucæ XVI, 29 Mosi Pentateuchus vindicatur, laudatis, qui pro eadem sententia propugnant, scriptoribus. Ex his, credimus, satis apparet, notas illas bonæ frugis plenas esse, quæ ad lucem contextui sacro accendendam & linguarum & antiquitatum & diviniæ doctrinæ præsidia adhibent. In calce addita est Catechesis eo consilio, ut illius beneficio rudiores elementa doctrinæ Christianæ animo comprehendere possent.

BIBLIOTHECA SACRA, SIVE DIATRIBE
de librorum Novi Testamenti Canone; Autore J. O.
ENS, S. Theol. D. & Ecclesiæ Beetsanæ in
Hollandia Boreali Pastore.

Amstelo-

Amstelodami, apud Jac. Borstium, 1710, 8.

Alphab. I pl. 10.

Cum religionis christianæ fundamenta sint libri illi, quos sacros jure meritoque appellamus, non injuria eos sub rigidissimum examen vocant, qui seriam æternæ suæ salutis curam susceperunt. Ita enim & a spuris genuini discernuntur, abjectis fœtibz sanctis viris falso suppositis, & firmiter cognoscitur, fidem sacris libris deberi omni exceptione majorem. Postèrius qui sibi dedorunt negotium, ex iis multi id potissimum agunt, ut demonstrent, a primis Christianis eos, quos jam habemus libros utriusque Testamenti, agnitos fuisset & ita redactos in ordinem, ut, quicumque ibi appareant, *Dei verus* sint habendi; ceteris in censum humanorum operum rejectis. Etsi vero eates fidem solum humanam parere videatur, tamen contemnendus ejusmodi labor non est: ac proinde, qui etiam propiori tempore non exiguo numero in hunc canonem Scripturæ sacræ inquisiverunt, laudem sui conatus meruisse videri sinit omnibus. Nec eam equus Lector denegabit præsentis libello; cujus interiorem faciem ejus obtutpi sistere aggressus sum. Statim vero Cap. I de necessitate inquisitionis in librorum omnium Nôvi Testamenti canonem agit: in quo tamen, inscriptionis immemor, non aliud docet, quam cuivis Christiano comportum esse debere de divina horum librorum origine. Hæc autem explorata haberi potest etiam iis, qui de certo canone adhuc dubitant: & sanè explorata fuit Christianis illis, qui ante canonem constitutum vixerent. Equidem Capite XII, quod ultimum est, rursus copiose probandam suscipit necessarium canonis usum ad probandam sacræ Scripturæ autoritatem. Verum si curatius rem expendas, illud duntaxat probat, notitiam historicam de horum librorum apud veteres autoritate tantum habere ponderis, ut, quos illi repudiarunt, merito suspectos habeas, quos contra probarunt, facilius eorum esse credas, a quibus scripti dicuntur. Ita vero autoritas veterum homini veri cupido non quidem illico persuadebit, ut eos libros divinos esse credat, sed tamen ducis instar erit, ad divinitatem ejus generis librorum firmis

- §. 6 sqq. firmis cognoscendam argumentis. Negare quidem Autor non veretur, non aliam esse viam sacrorum librorum auctoritatem cognoscendi præter illud a. constituto antiquitus canone ductum argumentum. Immo ipsum Spiritus Sancti testimonium internum, ad quod ablegant Theologi, minus ipsi videtur tollendæ dubitationi idoneum. Sed nos quidem minime dubitamus, firmiori fundamento divinam librorum Novi Testamenti originem sibi, quam sola hominum, magnorum quidem illorum, sed tamen hominum, auctoritate. Nec a nobis dissentit ipse Autor, falsus, res ipsas in sacra Scriptura contentas firmissimum præbere argumentum ejus cognoscendi divinitatem.
- §. 12. Addit quidem, inde non posse concludi ad singulorum librorum originem divinam. At, si sola humanæ auctoritatis præsidio gauderent libri singuli, valde verendum esset, ne non satis demonstrata videretur eorum *divinitas*. Veteres enim testimonium dare quidem possunt, antiquum esse hunc vel illum librum, & ab hoc vel illo scriptum (nec plus autor §. 28 & 29 probat.) sed scriptorem divino inflammatum Spiritu scripsisse, quomodo valide testari possint, non apparet. Verum omissa hac & Theologie relicta questione, reliqua hujusce libri Capita indicabimus. Postquam igitur Cap. II argumentum totius libri breviter enarravit; Capiteque III de notatione vocis *Canon* varia egit, IV Capite perdocto disserit de libris canonicis deperditis. Hic Pontificiis largitus, multos periisse libros divinos, negat inde consequi, ut Scriptura sacra habeatur imperfecta. Quinto demum Capite agit de tempore constituti canonis, docens (1), eum esse constitutum ante seculum IV, cujus rei testes producit idoneos, (2) ante seculum III, ubi autore utitur Rufino, (3) ante annum 27 seculi secundi. Cum enim Marcioni hæreticus circa illum annum errores suos disseminaverit, inque a Tertulliano dicatur jam habuisse Apostolicum pariter ac Evangelicum canonem, rem putat esse manifestam. Hinc verosimile facere conatur, ipsam Joannem Apostolum quatuor Evangeliorum canonem constituisse, simul refutans Dodwellum, negantem, collectionem librorum Novi Testamenti factam esse ante ultima Trajani tempora.

tempora. Qua in re Johannis Clerici vestigia secutum eum esse, qui primus Dodwellum confutavit in Dissertatione de IV Evangeliiis, Harmoniæ Evangelicæ subnexa §. 7, ex collatione manifestum sit. Ceterum completum canonem librorum Novi Testamenti demum post Joannis Apostoli mortem esse constitutum, demonstrat argumentis pluribus. Capite VI fatetur, certum annum, quo Canon sit constitutus, definiri non posse, licet certum videatur, id factum esse ante A.C. 127. Hinc ex Rufino atque Athanasio, qui ad majores ac Patres, quos sequantur ipsi, provocant, probat, omnes libros, qui hodie Novum Testamentum constituunt, & solos illos fuisse in Canone. Eandem in rem affert conciliorum quarti & quinti seculi aliorumque Patrum consensum: nisi quod ostendit, in Oriente plures de Apocalypseos autoritate dubitasse. Quam dubitationem tamen sine causa nonnullorum subivisse animos, Autor probat exinde, quod Justinus Martyr, Irenæus, Apollonius & Theophilus Antiochenus Apocalypsin pro genuino Joannis foetu agnoverint, eorumque ætate ea de re nemo dubitavit. Tertio quidem seculo etiam de epistola ad Hebræos dubitari cœpit, sed magis de autore ejus, quam de autoritate. Hinc postquam Cap. VII probasset, ab antiquis libros Novi Testamenti certo ordine fuisse dispositos, pergit Capite VIII ordinem librorum illorum eundem fuisse demonstrare, quo eos legimus hodiernum, dubiisque hic obviis studet satisfacere. Cum vero illud etiam dubitetur, utrum omnes libri Novi Testamenti simul eodem tempore ita dispositi & inde Canon confectus sit, an Canon paulatim creverit, subinde aliis libris adjectis, donec tandem fuerit completus: Autor Capite IX prius ita stabilitum, idque ex dispositione atque ordine librorum, qui non conveniat cum successive facta canonis collectione. Ordinem autem in disponendis Novi Testamenti libris hunc esse servatum, monstrat, ut, quo quisque prius altero scripserit Epistolas, eo priorem sit sortitus locum in Canone. Unde primo loco reperiantur Pauli, tum Jacobi, dein Petri, post Joannis, & postremo Judæ Epistolæ, cum Paulus omnium primus scripserit Epistolas, & post aliquot a Paulo editas Jacobus, tum Petrus, hinc Joannes, ac tandem Judas:

variaz autem ejusdem auctoris Epistolaz, una ferie ipsius nomina subjectaz, non collocata sint secundum tempus, quo scriptaz, sed secundum dignitatem Ecclesiarum & Personarum, ad quas scriptaz sunt: nisi quod in illis Epistolis disponendis tempus scriptiois observatum sit, quaz plures numero missaz sunt ad eandem sive personas, sive Ecclesias. Cur autem Epistola ad Hebrzos ultimo inter Paulinas loco sit posita, hanc reddit rationem, quod sub Novi Testamenti œconomia Deus Ecclesiam ex Gentibus preferendam voluerit Ecclesiaz ex Judzis collectaz. Utrum autem Canon Novi Testamenti constitutus sit ab uno, an a pluribus eum in finem congregatis, difficile dictu (Cap. X) videtur Auctori, cum apud veteres altum de hac re sit silentium. Verosimile tamen non judicat prius ex eo, quod unus aliquis id opus non videtur aggressus esse, tanquam laboriosum, & de quo metus fuerit, ne sine suo excidat, hoc est, ne Canon ab uno constitutus non reciperetur ab omnibus. Posterius vero magis putat consentaneum, cum eo tempore Doctores sapius convenerint de rebus sacris acturi, eorumque autoritas tanta fuerit, ut, si ab iis adornatus esset Canon, non mirum videri debeat, cur receptus sit ab omnibus. Neque vero alios fuisse hos Doctores, arbitratur, quam de Orientis Ecclesia, hujusque conjecturaz plures affert rationes haud sane contemnendas. Quando tandem queritur, quinam inter Orientis Doctores fuerint collectores Canonis? rursus Auctor conjecturis indulget, easque ingenue aliorum subjicit iudicio, si forte quis certius quippiam meditando extundere possit. Suspicitur itaque, inter Canonis collectores fuisse Ignatium, Polycarpum, Quadratum, propter suam, qua sua ætate valuerunt, auctoritatem. Capite XI contendit variis argumentis, Canonem esse collectum non sola humana auctoritate, sed etiam divina, DEVMque singulari modo collectoribus præsto fuisse, & extraordinarium Spiritus Sancti instinctum eo fine iis largitum esse. Postremo in Cap. XII ea proponit ac refellenda suscipit, quæ ad infringendam designati Canonis auctoritatem afferri queunt: ut silentium veterum, eorumque de libris nonnullis in canone comprehensis dubitationem. Scorsim agit de Epistola ad Hebrzos,

Hebræos, docens, jam Seculo II Irenæum eam Paulo abjudicasse, immo primo jam Seculo quosdam in eadem fuisse sententia, tertio vero ac sequentibus seculis complures. Ipse tamen Paulo eam propterea tribuit, quod dissentientes non sat graves dubitandi causas habere videantur. Hujusque generis & illas statuit esse dubitationes, quæ de aliis quibusdam Novi Testamenti scriptis factæ leguntur.

BIBLIOTHEQUE CRITIQUE &c.

h. e.

BIBLIOTHECA CRITICA, SEU COLLE-

ctio variorum Scriptorum Criticorum, publicata a Dn. DE SAINFORE, cum ejusdem Notis.

Tomus III & IV.

Amstelodami, apud Jo. Lud. de Lorme, 1708, 1710, 12 maj.

Alph. 3.

Cum anni superioris mense Junio p. 279 sqq. Bibliotheca hujus Criticæ Tomos priores recensuerimus, Lectoribus etiam posteriorum Tomorum argumenta potiora nunc indicari par est. Editorem esse celebrem illum *Simonium*, & illo tempore demonstravimus, & nunc in confesso est apud omnes, adeo ut dissertationes omnes voluminibus illis comprehensas solum *Simonium* habere autorem plerique existiment. Sed hos ipsos Tomos paulisper perlustremus.

Tomo III Capite 3 de libro Henochi disserit copiose, eumque subditivum esse evincit. *Cap. 5* exemplis aliquot probat, Latinam versionem Historiæ Concilii Tridentini a Card. Pallavicino Italice scriptæ esse mendosissimam: idemque fert judicium de Andilii versione Josephi Gallica, qua in te præeuntem ei habemus Clericum T. VI *Bibl. Sel.* p. 248. *Cap. II* novam editionem operum Augustini, a Benedictinis Congregationis S. Mauri adornatam, reprehendit, judicans, eos rectius facturos fuisse, si in exiguo libro observationes Criticas ad hunc Patrem publicassent. Docet fixa et exemplis

p. 62.

Yy 3

luculen-

variaz autem ejusdem autoris Epistolaz, una ferie ipsius non sunt subjectaz, non collocataz sint secundum tempus, quo scriptaz, sed secundum dignitatem Ecclesiarum & Personarum, ad quas scriptaz sunt: nisi quod in illis Epistolis disponendis tempus scriptionis observatum sit, quaz plures numero missaz sunt ad easdem sive personas, sive Ecclesias. Cur autem Epistola ad Hebrzos ultimo inter Paulinas loco sit posita, hanc reddit rationem, quod sub Novi Testamenti œconomia Deus Ecclesiam ex Gentibus præferendam voluerit Ecclesiæ ex Judzis collectæ. Utrum autem Canon Novi Testamenti constitutus sit ab uno, an a pluribus eum in finem congregatis, difficile dictu (Cap. X) videtur Autori, cum apud veteres altum de hac re sit silentium. Verosimile tamen non judicat prius ex eo, quod unus aliquis id opus non videtur aggressus esse, tanquam laboriosum, & de quo metus fuerit, ne sine suo excidat, hoc est, ne Canon ab uno constitutus non reciperetur ab omnibus. Posterius vero magis putat consentaneum, cum eo tempore Doctores sapius convenerint de rebus sacris acturi, eorumque autoritas tanta fuerit, ut, si ab iis adornatus esset Canon, non mirum videri debeat, cur receptus sit ab omnibus. Neque vero alios fuisse hos Doctores, arbitratur, quam de Orientis Ecclesia, hujusque conjecturaz plures affert rationes haud sane contemnendas. Quando tandem quæritur, quinam inter Orientis Doctores fuerint collectores Canonis? rursus Autor conjecturis indulget, easque ingenue aliorum subjicit judicio, si forte quis certius quippiam meditando extundere possit. Suspiscatur itaque, inter Canonis collectores fuisse Ignatium, Polycarpum, Quadratum, propter suam, qua sua ætate valuerunt, auctoritatem. Capite XI contendit variis argumentis, Canonem esse collectum non sola humana auctoritate, sed etiam divina, DEVMque singulari modo collectoribus præsto fuisse, & extraordinarium Spiritus sancti instinctum eo sine iis largitum esse. Postremo in Cap. XII ea proponit ac refellenda suscipit, quæ ad infringendam designati Canonis auctoritatem afferri queunt: ut silentium veterum, eorumque de libris nonnullis in canone comprehensis dubitationem. Scorsim agit de Epistola ad Hebrzos,

Hæreticos, docens, jam Seculo II Irenæum eam Paulo obditi-
 casse, immo primo jam Seculo quosdam in eadem fuisse sen-
 tentia, tertio vero ac sequentibus seculis complures. Ipse
 tamen Paulo eam propterea tribuit, quod dissentientes non sat
 graves dubitandi causas habere videantur. Hujusque gener-
 is & illas statuit esse dubitationes, quæ de aliis quibusdam
 Novi Testamenti scriptis factæ leguntur.

BIBLIOTHEQUE CRITIQUE &c.

h. e.

*BIBLIOTHECA CRITICA, SEU COLLE-
 ctio vâriorum Scriptorum Criticorum, publi-
 cãta a Dn. DE SAINFORE, cum ejus-
 dem Notis.*

Tomus III & IV.

Amstelodami, apud Jo. Lud. de Lorme, 1708, 1710, 12 maj.
 Alph. 3.

Cum anni superioris mense Junio p. 279 sqq. Bibliothecæ hu-
 jus Criticæ Tomos priores recensuerimus, Lectoribus etiam
 posteriorum Tomorum argumenta potiora nunc indicari par-
 est. Editorem esse celebrem illum *Simonium*, & illo tempore
 demonstravimus, & nunc in confesso est apud omnes, adeo ut
 dissertationes omnes voluminibus illis comprehensas solum *Si-
 monium* habere autorem plerique existiment. Sed hos ipsos
 Tomos paulisper perlustremus.

Tomo III Capite 3 de libro Henochi disserit copiose,
 eumque subditivum esse evincit. *Cap. 5* exemplis aliquot
 probat, Latinam versionem Historiæ Concilii Tridentini a
 Card. Pallavicino Italice scriptæ esse mendosissimam: idem-
 que fert judicium de Andilii versione Josephi Gallicæ, qua in
 se præeuntem ei habemus Clericum T. VI *Bibl. Sel.* p. 248.
Cap. 11 novam editionem operum Augustini, a Benedictinis
 Congregationis S. Mauri adornatam, reprehendit, judicans,
 eos rectius facturos fuisse, si in exiguo libro observationes Cri-
 ticas ad hunc Patrem publicassent. Docet simul exemplis

p. 62.

Yy 3

luculen-

luculentis, editores illos artis Criticæ rudes fuisse, ac propter ea ad hoc negotium minus idoneos. *Cap. 18* refert, in Academia Salmanticensi jurandum esse Doctoribus, se non recessuros unquam esse ab Augustini ac Thomæ placitis. Ubi Auctor eorum simul notat *disceptationes*, quibus volupe est jurare in verba magistri. *Cap. 26* recenset pariter & commendat Martini Bucerii Commentarium in Psalmos A. 1529 Argentorati in 4 editum sub nomine Aretii Felini. Ubi inter alia observatum dignum est, in ea Bucerum fuisse sententia, Psalmum XXII literaliter sensu de Davide ipso, mystico demum de Christo interpretandum esse. Pariter censet, Psalmum XLV proprie de Salomonis conjugio, mystice vero de Christo capiendum esse. Utamque sententiam non obscure approbat Simonius, addens tamen, Bucerum in eundem censum cum Grotio referendum esse, quod scilicet, iudicio adversariorum ejus, judaizet & typos sensusque mysticos multiplicet. *Cap. 28* Cunradi Pellicani Commentarios in Scripturam S. perillustrat, eosque mirifice laudat & in optimorum ponit numero. Annotat quoque, eum statuisse, vitio librorum in V. T. multa esse corrupta & mendosa, item eum rejicere puncta & accentus Hebræorum, tanquam Judæorum progeniem recentiorum. *Cap. 30* agit de Opere quinque libris constanti, cujus index: *Fortalicium fidei*. Tres ejus memorat editiones, Hispanicam A. 1487, Noribergensem 1498, & Lugdunensem 1525. Verosimillimam de autore putat Bartolocci sententiam, qui eum fuisse scribit Alphonsum de Spina, Franciscani ordinis Monachum. *Cap. 32* ingenue tractat de fraudibus, piis scilicet, Monachorum circa reliquias & miracula, ostenditque, Clericos ac maxime Monachos plebis credulitatem in summum vertisse emolumentum: idque doligenus seculis XI & XII fuisse frequentissimum. Hujusmodi reliquiarum in Abbatia S. Dionysii prope Lutetiam plena docet esse omnia & in aliis etiam Galliarum monasteriis ac templis. Et quanquam Launojus, Gibertus, Thiersius, alique, hujus generis sive fraudes sive errores patefecerint, nihilominus Monachos tam fructuosa mendacia adhuc tueri demonstrat. Progressus ad effecta miracula, S. Gregorii Papæ dialogos

dialogos de vita S. Benedicti fabulosissimam judicat esse historiam. Hac occasione vitio vertit Protestantibus, quod adeo in Pontificiorum fraudes pietatis specie ornatas invehantur, cum nunquam defuerint cordatiores, qui hujusmodi ineptias albis, quod ajunt, dentibus exceperint. *Cap. 33* pari candore differit de indulgentiis, earum & originem & abusum exponens. *Cap. 35 & 36* continentur duæ Epistolæ ad *P. le Long*, Bibliothecæ Sacræ, a nobis A. 1710 p. 426 seq. recensitæ, Autorem datæ, quarum prior eum docet, qua metho-~~do~~ liber ille sit componendus, posteriore errata & defectus aliquot ejus operis detegit. Utrobique perspicue indicat, Longum sibi hæudquaquam idoneum videri ad recte perficiendum illud opus, eumque nimis acerbo judicio prosequitur. priorem Epistolam hisce ad ejus nomen alludentibus concludens verbis: *Non est meus mos, ut in scribendo sim longus: ἀνὴρ ἐ μακρὸς, ἀμὲν, qui longus.*

Tomus II complectitur Epistolas criticas ad diversos scriptas, adeoque simul continuatio est Epistolarum (*Lettres Choësies*) quondam a Simonio editarum. *Epist. 9* causam, cur sua Historia Critica V. T. Parisiis suppressa fuerit, explicat. *Epist. 12* multos Pontificiorum Theologorum agnoscere fatetur, sententias philosophicas nec probandas, nec refellendas esse ex verbis S. Scripturæ: quippe cum illa vulgarem sapientiam sequatur loquendi modum, & ad vulgi captum sese accommodet. Hoc fundamento nixus non audet damnare recentiorum de terræ motu sententiam, & recordatus, Romæ decreto singulari damnatam fuisse illam opinionem, reponit, decretum a Cardinalibus eam in rem congregatis profectum non debere præferri rationi, immo ne Pontificem quidem in hujusmodi rebus esse infallibilem. Addit, decretum illud potissimum Bellarmini in gratiam confectum fuisse, qui ea ratione Jesuitarum Germanicorum, Copernici sententiam amplexorum, audaciam obicem ponendum existimavit. Observat insuper, Didacum Stunicam, Theologum Hispanicum, in suo ad Jobum Commentario Copernicam sententiam comprobatum ivisse ex illis Jobi verbis cap. IX: *Qui commovet terram de loco suo. Nullus, inquit Stunica, dabitur Scriptura sacrosancta locus, qui*

qui tam aperte dicat, terram non moveri, quam hic moveri dicit: Inter hæc referens, multos esse in Gallia Cartesianæ Philosophiæ amatores, hanc affert causam, cur Aristotelica non possit a Pontificiis repudiari Philosophia, quod nimirum ea abdicata nullus sit futurus locus scriptis S. Thomæ. *Epist. 20* probat perdocte, Joannem Trithemium, Abbatem Sponheimensem, primis litterarum in Germania instauratoribus omnino annumerandum esse. *Epist. 26* ex ipsius Arnaldi literis manifestum facit, eum in animum induxisse Bibliothecam edere Janseniticam, aliquot voluminibus in folio complexuram potissima Jansenianorum scripta de gratia & de doctrina morali: quem in modum edita est Bibliotheca Fratrum Polonorum. *Epist. 29* ostendit, Nicolaum de Lyra, clarum illum Scripturæ S. interpretem, gente Normannum fuisse, recitans ejus Epitaphium, quod adhuc Lutetiz legitur, & a Swertio etiam relatam est. *Epist. 35* usque ad 52, quæ ultima est, Gallicam suam versionem N. T. Trevoltii publicatam, & in his Actis A. 1704 p. 79 relatam, magno apparatu propugnat adversus Episcopi Meldensis censuram, qui versionem illam Socinianis favere contenderat. Multa hic habentur, difficiliora Scripturæ S. loca illustrantia, & qui a partium studio alienum gerunt animus, plerasque interpretationes videntur approbaturi.

JOHANNIS FRANCISCI BUDDÆI
*Theol. D. & P. P. Institutiones Theologiæ Moral-
 is, variis observationibus illustratæ.*

Lipsiæ, apud Thomam Fritsch, 1711, 4.

Alph. 5 plag. II.

Summa Theologiæ Moralis est necessitas, arduissimaque cum reliquis Theologiæ partibus conjunctio, adeo ut nullus Theologiæ, vel dogmaticæ, vel pœmiciæ, in vitâ & praxi appareat usus, nisi ad morum insimul doctrinam respiciatur. Grates igitur summæ Celeberrimo Buddeo debentur, Viro de Ecclesiâ & Rep. Literaria optime merenti, quod promissi memor,

memor, opus hoc Theologicum, elegantissimo doctrinæ apparatus referunt, cum erudito Orbe communicare non dubitaverit, spemque de se conceptam non tam impleverit, quam superaverit. Tres Theologiæ moralis constituit Partes, quibus totum ejus ambitum complectitur. In prima parte de iis, quæ ad vitæ spiritualis incrementum pertinent, agit, in secunda actiones regentium ad legem divinam, & in tertia easdem ad prudentiam Christianam consideratas examinat. Singulis partibus præmisit Prolegomena, in quibus de natura, atque indole Theologiæ Moralis, tum & de mediis, quibus illa juvatur, erudite disquirunt. Ipsa etiam experientia edoctus Vir doctissimus, quantopere methodi concinnitate se commendaverit Philosophia sua practica, Halæ typis evulgata, quantoque eadem omnium cum applausu sit excepta, eandem in his quoque Theologiæ practicæ institutionibus, a Medicis desumptam sequitur methodum. Eoque Parte I Capite I quandam velut Physiologiam exhibet, ubi de discrimine naturæ & gratiæ, partim generatim, partim speciatim, quoad intellectum, & habitus intellectuales, quoad conscientiam, quoad voluntatem, virtutesque morales, quoad facultatem imaginativam, quoad appetitum sensitivum, & affectus, quoad mores, ex corporis constitutione rebusque externis fluentes, fuse diversis in sectionibus agitur. In Capite 2, Nosologiam complexo, imperfectiones regentium, ex naturæ reluctantia oriundæ, perpenduntur. Caput 3 Hygienam sistit, vitæ nempe sanctitatem, ad quam quotidianis incrementis contendere debemus. Caput 4 Semioticam repræsentat; signa exhibens, quibus naturæ gratiæque opera commode dignosci possunt. Caput 5 ad Therapeuticam referri posset, ubi media quibus gratiæ vires augentur, vitæque spiritualis incrementum promovetur, accuratius considerat. In Parte secunda eadem utitur methodo, paucis saltem mutatis, quam olim in tradenda Jurisprudencia naturali adhibuerat. Primo itaque actiones hominum, speciatim regentium, considerat, prout directionis per legem capaces sunt, eademque indigent, tum de legibus divinis generatim, porro de iisdem speciatim agit, & quidem separatim de cultu

Dei interno, de cultu Dei externo, qua leges, tum absolutas tum hypotheticas, de officiis hominum erga se ipsos, de officiis hominum erga alios, tum absolutis tum hypotheticis, de officiis conjugum, parentum & liberorum, servorum & dominorum, de officiis summorum Imperantium & civium, denique de officiis Ministrorum verbi divini & Auditorum. Tandem etiam de mediis, quibus ad legum divinarum observantiam homines adduci possunt, aliquid subnectit, & summam addit Juris divini, secundum ordinem decalogi dispositam. In Parte tertia primum de prudentia Christiana, post & de Ecclesiastica & pastorali tum in genere tum in specie dicit. Ita pulcherrimo ordine dispositum opus selecta passim continet argumenta, quorum nonnulla speciminis loco proferemus. Sic p. 40, 44 Celeb. Autor locum Eph. II, 3 contra Grotium & Clericum eleganter defendit. Pag. 60, 61 gravissimum illorum refellit errorem, qui hominem ex tribus partibus essentialibus constare autumant. Pag. 73, 74 nullam inter rationem & fidem pugnam esse demonstrat. Non enim ratio, sed quod in ratione corruptum, falsum, erroneum est, veritati Divinae repugnat. Justis tamen rationem circumscribendam dicit limitibus. Pag. 76 seqq. Scepticismum, Indifferentismum, & Naturalismum rejicit. Pag. 89 lumen immediatum, idque a ratione distinctum, omnibusque hominibus concessum, vel innatum, refellit. Pag. 91, 92 in vexatam illam inquirat questionem: an & quo sensu homo impius & irregeneratus illuminatus dici queat? in generaliore significatione illuminationem dici posse concedens, sed non secundum Scripturæ S. stylum & loquendi rationem. Pag. 109, 110, conscientiam erroneam recte nomine *conscientia* appellari, quandoquidem generatim omne hominis judicium de suis actionibus, ad legem relatis, conscientia vocari solet, exemplo Pauli 1 Cor. II, 7 probat. Idem p. III de conscientia dubia observat, dum *conscientia* vocem in latiore significatione accipit, ut omne hominis judicium, sive certum sive incertum, sive verum sive falsum, hoc nomine veniat. Interim eandem rebusissimum inter humanae imbecilitatis documenta referri observat.

servat. Pag. 125, 126 emendationem hominis ab intellectu non voluntate incipere, validis argumentis probat. Pag. 145 sqq. controversiam de amore puro & impuro erudite pertractat. Pag. 149 sqq. per *επιθυμίας* in sensu pravo intelligit *Φιλαντίας*, quæ in decalogo condemnatur. Ibidem avaritiam, ambitionem & voluptatis cupiditatem reliquorum vitiorum matres esse probat. Pag. 201 seqq. de amore concupiscentiæ & complacentiæ prolixè disputat. Pag. 209, 210 illorum repudiat sententiam, qui virtutem pro medio perveniendi ad summum bonum & pro parte summi boni habent. Virtutem vero eodem loco definit per *constans & serium studium, se in omnibus ad voluntatem Numinis componendi*; & receptam illam definitionem, quod virtus sit *habitus electivus, consistens in mediocritate, frequenti bonarum actionum exercitio comparatus*, tanquam multorum errorum genitricem rejicit. Pag. 215 unicum revera tantum virtutem esse, perhibet, cum unicum tantum sit studium se componendi ad voluntatem Numinis: virtutes autem, quæ vulgo constituuntur speciales, diversas saltem statuit esse virtutis denominationes. Hinc undenarium virtutum Aristotelicarum numerum jam pridem a cordatoribus explosum esse, & Aristotelem civiles tantum descripsisse virtutes statuit. Pag. 269 illorum in se suscipit refutationem, qui sedem affectuum non voluntatem, sed appetitum sensitivum, vel intellectum esse existimant. Pag. 341 phrasin Johanneam, *ἀμαρτίας ἔστιν ὁ νόσος*, dextre explicat. Pag. 342 Apostolum Paulum Rom. VII de se tanquam homine regenito loqui, invictis argumentis confirmat. P. 398 de quindecim Psalmis graduum contra Cardinalem Bonam disputat, atque ostendit, eos ita appellatos, quod a Musicis Davidis solenniter decantarentur, ad gradus arcis Regiæ. Pag. 417 eleganter disquirat, num bona opera sint media, an fructus sanctitatis. Pag. 424 seqq. de legitima verbi divini tractatione, calendariis Biblicis, &c. usam instituit tractationem. Pag. 498 seqq. eos refutat, qui leges divinas a consiliis non differre perhibent. Pag. 505 ab illorum recedit sententia, qui leges positivas universales admittunt, & distinguendum potius

putat inter leges absolutas & hypotheticas. Pag. 519 seqq. secundum *specialem* obligationem actiones quasdam indifferentes esse posse concedit; sed secundum obligationem *generalem* nullam actionem indifferentem esse existimat. Pag. 543 seqq. probat, dari notitiam insitam principiorum practicum, & ad Lockii argumenta erudite respondet. Pag. 651 legem de Sabbatho ad leges naturales, quas ratio capit, referri non posse putat: neque tamen negat, pag. 652, quod ratio dicitur, certum tempus cultui Divino destinandum esse. Pag. 737 ludos, qui forte nituntur, illicitos pronuntiat. Pag. 765 seqq. ad Levit. XIX & XX, non modo personas ibi expressas, sed & gradus prohiberi, perspicue declarat. Pag. 912 de Clericorum vestitu pulcre differit. Pag. 940, 941 eam perpendit questionem: an & quousque erga Magistratum supremum epanorthosi locus concedendus sit? Pag. 953 de excommunicatione, eaque tum majore tum minore, agit. Elegantes insuper quorundam Scripturæ sacræ dictorum *ἐξηγήσεις* immiscet, quas ex ipso libro discere Lectorem malimus, ne prolixiores esse videamur in recensendo opere, quod omnium apud nos manibus teritur.

Lichts der Weisheit anderer Theil x.

i. e.

LUMINIS SAPIENTIÆ TOMUS SECUNDUS, in quo *morum doctrina, jurisprudentia naturalis & gentium, ut & prudentia status ad ductum Elementorum Philosophicorum* JO. FRANCISCI BUDDI, Theologi & Professoris apud Jenenses celeberrimi, *pertractantur*; Autore M. MARTINO MUSIG.

Francofurti & Lipsiæ, 1711, 8.

Alph. 2 pl. 8.

ANnus est, & quod excurrit, ex quo Cl. Autor cum Orbe erudito communicavit Tomum Luminis sapientiæ primum; pergit nunc & ex promisso nobis sistit alterum. In illo, quæ intellectum perficere & variarum rerum notitia eundem

dem imbuere poterant, edocuerat; in hoc, quemadmodum voluntas emendari, recte dirigi prudenterque flecti invita debeat, præcipit. Per utrumque omnia ea, quæ in Elementis Philosophicis Buddeanis, qua instrumentalia, qua theoretica, qua practica, pertractata fuerunt, isto modo absolvit. Accipe itaque, Lector benevole, paucis, quæ libellus ipse in se contineat, quoque pertractatus sit modo. In fronte Tomi hujus secundi conspicias Præfationem novam, a Celeb. Buddeo præmissam, in qua literatorum exemplis evincit, quod Philosophia practica etiam his valde sit necessaria atque utilis, & quod voluntatis emendatio, quam Philosophia practica sibi vindicat, ab intellectus informatione, qua eruditi ab aliis inprimis se distinguunt, sejungi debeat nunquam. Id enim si fiat, illico infelicitatis patere causam atque originem. Nam cum docti æque ac reliqui mortales omnes innumeris, qua mentem, qua corpus, imbecillitatibus laborent, fas esse, ut quilibet horum, non tantum intellectum ab inscitia sua, quantum fieri potest, vindicet, sed inprimis etiam voluntatis correctionem, qua ad felicitatem panditur via, habeat sibi commendatissimam. At enim vero fieri plerumque apud doctos, ut in sola eruditione (quæ Autori solummodo intellectus denotat perfectionem) subsistant, nec multum de virtute, quæ in voluntatis correctione & emendatione est collocanda, sint solliciti. Negligi autem hac ratione caput rei & unicum ferme veræ felicitatis fundamentum. Etenim si fiat, ut vitiis infecta maneat voluntas, & homo cupiditatum æstu abripiatur indefinenter, spes ne levissima quidem reliqua est ad aliquam perveniendi felicitatem. Illiusmodi homines, licet ipsum summum eruditionis teneant culmen, nihilominus tamen manere miseros atque infelices, cum eruditione, vacui ab omni mentis tranquillitate, & ad ambitionem & voluptatem & avaritiam perpetuo fere abutantur. Inde oriri rixas, contentiones, animumque prodi imperiosum & mille alias calamitates nasci; atque hinc usu venire non raro, ut ii, qui eruditissimi audiunt, neque Deum rite colant, neque aliis, quod suum est, tribuant, neque temperantiæ, quemadmodum ipsos decebat, studeant; accedere etiam sapissime

putat inter leges absolutas & hypotheticas. Pag. 529 seqq. secundum *specialem* obligationem actiones quasdam indifferentes esse posse concedit; sed secundum obligationem *generalem* nullam actionem indifferentem esse existimat. Pag. 543 seqq. probat, dari notitiam insitam principiorum practicorum, & ad Lockii argumenta erudite respondet. Pag. 651 legem de Sabbatho ad leges naturales, quas ratio capit, referri non posse putat: neque tamen negat, pag. 652, quod ratio dicitur, certum tempus cultui Divino destinandum esse. Pag. 737 ludos, qui sorte nituntur, illicitos pronuntiat. Pag. 765 seqq. ad Levit. XIX & XX, non modo personas ibi expressas, sed & gradus prohiberi, perspicue declarat. Pag. 912 de Clericorum vestitu pulchre differit. Pag. 940, 941 eam perpendit quæstionem: an & quousque erga Magistratum supremum epanorthosi locus concedendus sit? Pag. 953 de excommunicatione, eaque tum majore tum minore, agit. Elegantes insuper quorundam Scripturæ sacræ dictorum *ἐπιγύριος* immiscet, quas ex ipso libro discere Lectorem malumus, ne prolixiores esse videamur in recensendo opere, quod omnium apud nos manibus teritur.

Lichts der Weißheit anderer Theil x.

i. e.

LUMINIS SAPIENTIÆ TOMUS SECUNDUS, in quo morum doctrina, jurisprudentia naturalis & gentium, ut & prudentia status ad dũctum Elementorum Philosophicorum JO. FRANCISCI BUDDI, Theologi & Professoris apud Jenenses celeberrimi, pertractantur; Autore M. MARTINO MUSIG.

Francofurti & Lipsiæ, 1711, 8.
Alph. 2 pl. 8.

ANnus est, & quod excurrit, ex quo Cl. Autor cum Orbe erudito communicavit Tomum Luminis sapientiæ primum; pergit nunc & ex promisso nobis sistit alterum. In illo, quæ intellectum perficere & variarum rerum notitia eundem

dem imbuere poterant, edocuerat; in hoc, quemadmodum voluntas emendari, recte dirigi prudenterque flecti invita debeat, præcipit. Per utrumque omnia ea, quæ in Elementis Philosophicis Buddeanis, qua instrumentalia, qua theoretica, qua practica, pertractata fuerunt, isto modo absolvit. Accipe itaque, Lector benevole, paucis, quæ libellus ipse in se contineat, quoque pertractatus sit modo. In fronte Tomi hujus secundi conspicias Præfationem novam, a Celeb. Buddeo præmissam, in qua literatorum exemplis evincit, quod Philosophia practica etiam his valde sit necessaria atque utilis, & quod voluntatis emendatio, quam Philosophia practica sibi vindicat, ab intellectus informatione, qua eruditi ab aliis inprimis se distinguunt, sejungi debeat nunquam. Id enim si fiat, illico infelicitatis patere causam atque originem. Nam cum docti æque ac reliqui mortales omnes innumeris, qua mentem, qua corpus, imbecillitatibus laborent, fas esse, ut quilibet horum, non tantum intellectum ab incitia sua, quantum fieri potest, vindicet, sed inprimis etiam voluntatis correctionem, qua ad felicitatem panditur via, habeat sibi commendatissimam. At enim vero fieri plerumque apud doctos, ut in sola eruditione (quæ Autori solummodo intellectus denotat perfectionem) subsistant, nec multum de virtute, quæ in voluntatis correctione & emendatione est collocanda, sint solliciti. Negligi autem hac ratione caput rei & unicum ferme veræ felicitatis fundamentum. Etenim si fiat, ut vitiis infecta maneat voluntas, & homo cupiditatum æstu abripiatur indefinenter, spes ne levissima quidem reliqua est ad aliquam perveniendi felicitatem. Illiusmodi homines, licet ipsum summum eruditionis teneant culmen, nihilominus tamen manere miseros atque infelices, cum eruditione, vacui ab omni mentis tranquillitate, & ad ambitionem & voluptatem & avaritiam perpetuo fere abutantur. Inde oriri rixas, contentiones, animumque prodi imperiosum & mille alias calamitates nasci; atque hinc usu venire non raro, ut ii, qui eruditissimi audiunt, neque Deum rite colant, neque aliis, quod suum est, tribuant, neque temperantiæ, quemadmodum ipsos decebat, studeant; accedere etiam sæpissime

& cumulum quasi miseriarum addere paupertatem, contemptum, morbos & id genus alia mala, quorum origo a perversa maximam partem repetenda sit voluntate. Inde Celeb. Autor non sine ratione concludit, etiam eruditos omnium optime evitare posse miserias, & felicitatis reddi participes, si Philosophiam practicam, quae voluntatis urget correctionem, sibi reddat prorsus familiarem. Quid inde utilitatis in eos redundare possit, paucis ostendit; in reliquis Lectori operis huius suadet lectionem. Istud vero in tres divisum est Partes. Prima morum doctrinam, quam Ethicam appellant, exponit, altera Jus naturae & gentium enucleat, tertia Prudentiam status edocet. *Ethica* sex absolvitur capitibus. Cap. I agit de Philosophia practica in universum. Cap. II de natura & facultatibus hominis, tum mentis, imprimis voluntatis, tum corporis, ut & de rebus extra nos positis, quae ad mores aliquid conferunt. Cap. III de imperfectionibus atque vitiis hominis. Cap. IV de summa hominis felicitate. Cap. V de arte noscendi hominum mores. Cap. VI de remediis ad summam perveniendi felicitatem. Tria vero potissimum in hac Ethica commentatione sunt, quae Autor imprimis urgere videtur. Primum viribus naturae ubique suos definiat limites, & quid insuper ab Ethico christiano requiri & possit & debeat, passim inculcat: deinde virtutes a se invicem rite discriminat, & quid virtus apparens sit, quid gentilis, quid christiana, & quodnam unicuique statuendum sit pretium, pluribus indicat: denique usum doctrinarum ethicarum, quod multi facere negligunt, ad vitam eas applicando, ostendere non omittit, id quod inter reliqua ex doctrina temperamentorum & arte aliorum noscendi animos luculenter cognoscitur. *Jurisprudentia naturalis & gentium* sequenti pertractatur ordine. Cap. I agit de jure naturae & gentium. Cap. II de actionibus, quae ad legem componi possunt, seu quae directionis cuiusdam sunt capaces. Cap. III de imperfectionibus hominum, quibus a lege aberrant. Cap. IV de convenientia actionum cum legibus naturalibus. Cum vero caput hoc aliquanto esset prolixius, in novem alias distinctum reperitur sectiones. Sect. I tractat de

de lege naturali generatum, ut & de primo juris naturalis principio. Sect. II de officiis erga Deum. Sect. III de officiis erga se ipsum. Sect. IV de officiis erga alios, ad quæ absolute obligamur. Sect. V de officiis gentis erga gentem, ad quæ itidem absolute obligamur. Sect. VI de officiis, quæ ex certis hominum institutis fluunt. Sect. VII de officiis humanitatis, tum singulorum, tum gentis erga gentem. Sect. IIX de officiis conjugum, parentum & liberorum, dominorum & servorum. Sect. IX de officiis summorum imperantium & civium. Cap. V denique agit de pœnis, bello item & pace. *Prudentia status* hæcce habet. Cap. I exponit prudentiam status in universum. Cap. II naturam & conditionem statuum. Cap. III imperfectiones in statibus conspicuas. Cap. IV felicitatem in statibus. Cap. V remedia, quibus felicitas in statibus obtinetur. Hoc Caput cum itidem esset prolixius, in plures alias divisum est Sectiones. Sect. I commendat prudentiam conversandi cum aliis. Sect. II prudentiam œconomicam. Sect. III prudentiam Rempublicam administrandi & conservandi in genere. Sect. IV prudentiam circa leges & judicia, ut & circa pœnas & præmia. Sect. V prudentiam circa magistratus inferiores, ærarium, tributa, vectigalia & rem monetariam. Sect. VI prudentiam circa religionem. Sect. VII prudentiam circa fœdera & legatos, item circa bellum & pacem. Sect. IIX prudentiam, qua civitatis Monarchicæ, Aristocraticæ & Democraticæ conservari potest status. Sect. IX prudentiam aulicam. Ceterum retinet tum in juris prudentia naturali & gentium, tum prudentia status suum morem Cl. Autor, corrigendo leviter rationis imbecillitatem, & ostendendo quasi digito, qua ratione ex disciplina sanctorum Christianorum mores ac vita aliam indolem seu aliam, uti in scholis loquuntur, formam nancisci debeant. Et eum orationis facilitas inter legendum quemlibet facile detinere queat, neminem fortassis talia legisse pœnitebit.

PHILARGYRII CANTABRIGIENSIS
Emendationes in Menandri & Philemonis
Reliquias.

Dicere

Dicere de his Emendationibus coepimus Mense superiori p. 295: nunc ex iisdem reliqua percurramus, primum ea quae ad certas classes referri possunt.

In dimetiendis versibus Synizesin, qua duae syllabae pro una sumuntur, adhibet semel iterumque. P. 68 lin. 6 cum Senarium ita inchoasset: *Θεὸς ἔτρεψεν* dixissetque, ultimam prioris vocis corripi posse propter sequens *ἔ*, nempe ut fiat anapaestus; quasi diffidens huic, aliam etiam facit medicinam aegrotanti metro, tres syllabas in spondeum cogendo: *Θεὸς γ' ἔ*. Nam *Θεὸς*, inquit, in scansione fit monosyllabon, συνίζησεντος interuentu. Sic p. 72 *μῆλαε* in scansione per Synizesin in duas syllabas contrahi dicit; cum tamen, ne id fiat, toties *μῆλαε* scriptum inveniatur apud Auctores: Phileleutherus p. 59 aliquot exempla affert, & plura cuius se offerent. P. 91 necessario sibi videtur Synizesin statueri in huius versus pede penultimo:

Ὁ καὶ σιῶπα πολλ' ἔχει σιωπῇ καλῇ

adeoque ad hunc quasi provocat, si alio loco praeter rem videatur adhibuisse Synizesin, dum notari eum iubet: & sane nemo aliter hunc versum metiri poterit, nisi de emendatione cogitet; sciendum autem extare eum apud Plutarchum etiam, atque ibi recte legi

Ὁ καὶ σιῶπα, πολλ' ἔχει σιωπῇ καλῇ.

Extat *περὶ ἀδελφείας* p. 333 T. II Opp. Ed. Bas. Ellipsis hanc *μὰ τῆν* inculcat duobus in locis alienissimis, p. 65.

*Ὅταν τὸ γαστέρι παύσει παιδὸν; μὰ τῆν
λύπη, φόβῳ, φρεσίν, πένθος ἐν ἰδέει*

hic praeterea nimis audacter ex *ἔν* fecit *μὰ τῆν*. P. 117 cum in his

--- ἔχουσ

Πῶς ἢ θυρ' ἐς αἰὲν παρμα-

desset ei unus pes; si *μὰ τῆν*, inquit, addideris vel τάχα *senarius est integer*. Quid hic quaeso *μὰ τῆν* faceret negativum? Nimirum speravit, sibi rem hic pariter successuram ac

successit Phileleuthero, qui alio quodam in loco p. 49 suarum Emend. pro *ἔ μάτην* docte reposuit *ἔ μὰ τῆν* & exemplum simile adduxit ex Aristophanis *Ranis* versu 1421, ubi *μὰ τὸν* occurrit,

occurrit, & subauditur Dei alicujus nomen, per quod juratur, ut illic Dea. Aliam etiam Ellipsin habet p. 62 :

--- 'Επ' ἀμφοτέρω ἰὼν ἐπέκλησεν ἡ
Μέλλει καθευδήσαν ---

ubi subintelligit ὤτα. Sed hoc forte utcunque quis admittat; nemo certe particulam ἡ & quidem in medio sententiæ: uti nec in istis p. 68 -- ζῆν εἰ βέλεται. Ἡ τοι δ' αἰτυχεῖν· ubi ἡ τοι δὲ sed profecto interpretatur, oportune; nam nemo utique id suspicaretur. Aliis etiam Particulis (ad illas enim hac occasione transibimus,) utitur perperam. P. 33 circa finem ἐγ' ἐν μὲν ἤδη προ ἐγὼ μὲν ἐν ἤδη. P. 49

Τὰ τῆς θεῆ γὰρ πάντα γ' ὡς ἔχον καλῶς.

In hoc versu, quem interpretatur: *Sic enim res Deæ optime se habebunt*, particulam ὡς male pro ἕτως usurpavit, quæ etiam quoties pro hac ponitur, cum accentu scribi solet, ut in ἐδ' ὡς & ἀλλὰ καὶ ὡς in istis enim quandoque ita occurrit; in illa autem loco nec sic ulla ratione poni potest. In eadem particula errorem inexcusabilem erravit p. 55 lin. 34, ubi scribit: ὡς, ἢ vel pueri sciunt, sape idem quod πῶς. Variarum quidem particularum obtinet locum; sed pro πῶς interrogativo, ut ipse in illa loco posuit, occurrit nunquam. E contrario non recte dubitat de ὡς ἔστι p. 83 in med. sed in eo sequitur Phileleutherum, qui p. 73 scribit: *deinde ne Gracum quidem est, ἀδύναστον, ὡς ἔστι*. nec cogitavit, ὡς ibi esse pro ὅτι, & ita sæpissime occurrere: & fallitur iterum Philargyrius, dum mutata sententia ὡς ibi locum πῶς ἵνα obtinere dicit p. 84 lin. 3. Particulam δὲ posuit otiose p. 118 in istis, versu posteriore -- πάλη δ' ἀπιστοπῆς ὄλωσ

Ἐτέρων πέφυκεν, ἤτις τῶν δὲ μεζύων.

Particulam τοι γὰρ, quæ significat *igitur* & in principio poni solet, prætereaque a Novæ Comædiæ stylo est alienior, ipse & adhibet, & in medio ponit, & male interpretatur p. 123

Οὐτ' ἀνδρῶς τοι γὰρ καλῶς πεπρασμένῳ

Nec statua profecto pulchre sibi.

Particulam αἰ aliquoties ponit, ubi eam, sat scio, non omnes tolerabunt: p. 1 Αἰ πολλὰ τῆρῶν πολλὰ δὲ δεδοκίτα, & p. 63 lin. 2 Τί τῆτο σιωπῶν βέλομι· αἰ τὴν νύκτα, & præcipue p. 31

ubi, cum *ἂν* posuisset, quasi nec sibi ipsi satisfaciens, loco *εἴη* elegantius fore dicit, ut ita legatur locus:

- - - ἔ
 Σοβήσεται ἔγω Φησὶ τὰς ἔρηντας αἰ
 γμῶν ἀπο - -

Particulam vero *ἂν* non ubique alias, ut hic, dubitat inferci-
 re, quæ magnum ei usum sæpe præbuit ad implenda τὰ κεχη-
 νότα τῆ μέτρῃ, quandoque etiam cum deformatione orationis.
 Afferemus omnia, nisi quædam nos fugerunt. P. 30 in fine: ἔ
 σοβήσετε ἂν; P. 33 ἕκαστος ἂν κίβητας ἔπλα. P. 37 in fine: ἐ-
 κληρὸς ἂν ὅπαντα μέλων παραβρέθειαι. P. 59 ἔ Φέρη ἰδέμῃ ἂν.
 P. 73 εἰ δέ τις παρέροχεται Ἀρκαδικὸς ἂν, ἀλύπηται. P. 114 lin.
 4 ὁρῶς ἂν. P. 146 lin. 9 ἔχει γε πλεῖτον χειρῶν γωνῶν ἂν. Etiam
 p. 22 lin 13 Ὡς ἐκ ἂν ἐκδοίη θυγατέρ' ἂν ἀσμένως. Sed ibi poste-
 rius *ἂν* casu, ut videtur, omissum est, quod ipse, nec male ibi qui-
 dem, insertum voluit, ut patet ex iis, quæ ibi statim dicit. Et quo-
 niam *ἂν* ei ubicunque poni posse videtur, ut apparet ex quibus-
 dam locis inter ea, quæ adduximus; tolerat γνώσις ἂν αὐτῆς p.
 132 lin. penult. non item Phileleutherus, qui p 122 lin. penult. γνώ-
 σησαυτὸν revocat ex Stobæo: rectissime; non tantum propter
ἂν, sed præcipue quia γνώσομαι usitatum, non γνώσω. Minus
 recte Phileleutherus p. 95 lin. 5 ἂν nullum locum habere dixit in
 hac oratione: καὶ συναγαγακίῃντά ποτ' ἂν οἰκείως ἔρῃν. nam
 jungitur *ἂν* Participiis etiam, nec non Infinitivis; itaque Phi-
 largyrius aliter sentientem de eodem loco p. 103 lin. 5 aliquid
 ferire mirum non est; de loco ipso integro non loquor. Hæc
 de Particulis. De verbis etiam quibusdam aliquid monendum.
 Dicit Græciam verbo ἐυτελεῖν, quod vere est ἐυτελές, & ei vile-
 scere significat, p. 30. & alio mirabiliore quodam: καυχῆσασθαι
 p. 74 quod primo a καύχης, quod est *borderum tostum*, detor-
 quet, deinde *sibilum edere* cogit significare, & alio: περι-
 μελῶν p. 52, ubi cum expresse scripsisset περιμελέω, format in
 imperativo non περιμελείτωσαν, sed invitis Grammaticorum
 filiis, quasi a περιμελῶ, περιμελέτωσαν, & vertit *Imprimis cu-
 rent*, id *imprimis dent operam*, ut &c. id quod Græci dicerent:
 πᾶν μελέτω αὐταῖς. Præterquam autem, quod analogiæ
 prorsus

profus repugnat *περμελέτωσα*, etiam nimium recedit a *περθεύτωσα*, loco cuius nobis obtruditur; propius accedit, & ingeniosum est Phileleutheri *περ σέ θεύτωσα*. Ego, ut hęc addam, locum illum recte a Cl. Clerico editum iudico,

Και περθεύτωσα από τριών κρημών ὕδαρ

Ei ponant circa te in vasculis a tribus fontibus aquam.

Verbum *περπατῆν* p. 132 alia etiam significatione, præter notissimam illam onerat, & per *conculcare* atque *proterere* reddi posse dicit in isto: *Τὸ δ' ὄλον περπατῆεις*; quod cum recte vertat Phileleutherus: *Tunc omnino ambulas?* ipse, *nescio*, inquit, *quid sibi velit*. At alii scient, hoc recte ibi in eum dici, qui indignus est, ut inter homines versetur, & ambulet in terris, inutile pondus. *Nomen* etiam quoddam novum dedit p. 77 circa finem, *κλέπτ*, atque in loco isto *ὄχλ*, *ἀγορὰ*, *κλέπται*, *κωϊαί*, *διατρεβαί* *lubens* in plurali *scripsit κλέπτη* pro *κλέπται*: præter necessitatem, si vel bona sit vox *κλέπ*. Creditur tamen *κλέπ* & *κλέπη* eum scribere voluisse; sed & hoc a sermone populari, qualis est Comœdiarum istarum, alienum, & rarissime occurrit; qualia utique vitanda erant. Tale est & *ἀλώτες*, nempe alienius a Comœdia, quod p. 31 reponit pro *ἀφλώτες*, quod tamen recte habet, ut est editum a Cl. Clerico; licet id nec Phileleuthero videatur, qui p. 28 *ἰχνοῦτες* scribit, melius interim quam Philargyrius. Omnino, inquam, in istis caute agendum, ne Menandro aut Philemoni affingamus orationem, quali usus fuit coquus ille Stratonis Comici apud Athenarum p. 382, qui eum, a quo conductus fuerat, hominem vulgari linguæ adfatum, obtuderat *ὄνημακ* loquendo, nec intellectus fuerat, nisi consulto ad singula Philetæ Glossario: aut quali utitur Lexiphanes Luciani, quem homo festivissimus Medico commendat, ut deinceps sanam fundat orationem.

Hęc de istis. Restant alia quædam pauca. P. 13 lin. 20 placet Philargyrio *σποδιῶν* in istis *εὐ σείειν ἀλλὰ σποδιῶν*, licet prius verbum sit præsentis temporis, posterius futuri; nobis minime, uti & Phileleuthero. Non recte in istis p. 16 *- πάντ' ἐστὶ τῷ καλῷ λόγῳ ἰερὸν* - putat, *πάντ'* esse pro *παντί*

nec recte, si pro πάντα sit, hoc exponit per κατὰ πάντα minus etiam recte Phileleutherus p. 13 solœcismum esse dicit in πάντα ἐστὶν ἱερόν. Oratio est planissima, & nihil vel subaudiendum vel mutandum, si hæc Aristophanis est plana: ἀπαυθ' ὑμῶν τυραννίς ἐστὶ, in Vespis versu 486. Pro istis

Οὕτως ἀσυλλόγισον ἡ τύχη ποιῶν

Τὸ συμφῆρον τί ποτ' ἐστὶν ἀνθρώπων βίῳ.

quæ Philargyrius p. 56 non satis nitida & emaculata putat, Phileleutherumque hic silentem vellicat, ipse hæc affert:

Πάντ' ὡς ἀσυλλόγισον ἡ τύχη ποιῶν!

Τὸ συμφῆρον τί ποτ' ἐστὶν ἀνθρώπων βίῳ;

quæ utique, si Clericus ita edidisset aut alius ante Clericum, merito intelligentioribus non satis viderentur nitida & emaculata: adeoque emendare conarentur; rectissime autem emendarent, qui ea ita exhiberent, ut Clericus exhibuit. Adjungam hic alium etiam locum ex p. 146, quem itidem rectissime a Clerico editum & intellectum, ipse corrigendo corruptit, quia non intellexit. Clericus ita p. 370:

Εἶποι τις ἡμῶν εἰς τὸν ἀγρὸν ἐξῆλθὼν

Μνήματα παρελθὼν καὶ τάφους ἀνθρώπων;

Τῶν ἑκάς ὁ ἔλεγε, εἰς ὧρας ἐγὼ

Πλεύσω, φύψω, τοῖχον ἄρας κτήσεται.

Philargyrius autem:

Εἶ ποί τις ἡμῶν εἰς τὸν ἀγρὸν ἐξῆλθὼν

Μνήματα παρελθὼν καὶ τάφους ἀνθρώπων,

Τῶν ἑκάς ὁ ἔπεισε, εἰς ὧρας ἐγὼ.

Πλεύσω &c.

quæ utinam interpretatus fuisset, ut sciremus, num εἶποι τις i. e. Dicat quis, scribi voluerit, ut Clericus: an vero data opera εἶποι τις i. e. Sicubi quis scripserit? Quod si ita scripsit; in istis nihil omnino inest fani: sed si vel εἶποι τις voluit scribi, nec ita intellexit; cur enim mutavit ἔλεγε in ἔπεισε; Nam illa utique clara sunt: Inter monumenta hominum sepulchrorum ambulans, dicat quis: Horum quisque, qui hic conditi sunt, dixit aliquando: Ego in sequentem annum navigabo, plantabo &c.

to &c. Sed mors prævenit ; ita nunc nos : sed quis scit &c.
P. 87 ad ista :

Μὴ πάντοθεν κέρδαινε αἰχλῦν δέ μοι

Τὸ μὴ δικαίως εὐτυχῆν -

annotat : *Elegantius Autor Anonymus* (ita Phileleutherum vocat) κέρδαιν' ἐπαίχυν· pro μοι, *malim' σοὶ quod ipsa sententia, ni fallor, efflagitat.* Imo vero sententia & oratio, si sana esse debet, illud σοὶ respuit potius ; μοι autem recte ibi ponitur. P. 91 Num. 98 & postea Num. III γενομένως & γενόμενος defendit contra Phileleutherum, qui *πενόμενος* & *πενόμενος* scribebat ; ego Phileleutherum ibi audio, & credo alii. P. 127 lin. 23 Solœciæ smum committit : ἔτι με ταῦτα προσετίθειν ἀκηκοῖς· hæc oratio sana esse non potest, nisi vel manente με, scribatur ἀκηκοῖς, aut ἀκηκοῖς· vel manente ἀκηκοῖς omittatur με, aut in ejus locum substituitur ἐγώ. P. 128 in hoc loco :

Ὡς ἡμέρος μ' ὑπῆλθε γῆ τε κ' ἄρανῶ

λέξαι μολόντι τῆσιν ὡς ἐσκέυασα

legi jubet μολόντα pro μολόη. Id certe nunquam fecisset, si scivisset, unde mutuatus hæc sit Philemon : apud Euripidem in *Medea* versu 57 verba sunt Nutricis :

Ὡς ἡμέρος μ' ὑπῆλθε γῆ τε κ' ἄρανῶ

λέξαι μολόση διῦρο Μηδείας τύχης.

Ut hic est Dativus, ita & apud Philemonem, maneat Dativus μολόντι.

His itaque paucis ostendere volumus, quid nobis de Philargyrii Emendationibus videatur. Quod si liberius id factum putabit, quod vix speramus ; quæso ne iniquiore id animo ferat, quam judicium Cl. Clerici de iisdem, quem ipse strenue defendit, & cui plus esse judicii quam vel decem Phileleutheris a Lipsia dicit p. 93. Clericus in Præfatione p. 5 postquam gratias egisset Eruditissimo Philargyrio pro navata opera, hæc subjungit : *Sed quemadmodum Philargyrio licuit, licetque per me, quod sentiret, dicere : mihi quoque dissentienti jus incolunt esse volo. Interdum mihi videtur plus aquo Phileleuthero concedere, interdum conjecturis aliquanto plus tribuere, quam necesse erat, in laceris fragmentis ; quæ multo satius est alia relinquere*

inquire, qualia sunt in Grammaticis aliisque, quam refingere incertis haviolationibus velle. Unum adhuc addam, quod ad historiam Comicam pertinet, p. 108 de loco quodam Menandri agens: *Sine dubio*, inquit, *sunt verba Chori*. Sciant autem, qui nesciunt, nullum fuisse Chorum in Nova Comœdia.

De Claris. Salvini Adnotatis, quæ, ut ipsius verbis utamur ex p. 172, *ruri, legens pulcherrimam Menandri & Philemonis Fragmentorum Editionem a doctissimo Viro & bono literarum nato, Joanne Clerico adornatam, tribus circiter diebus adnotavit mense Octobri anno 1710*, pauciora dicemus; nam omnia non vacabat excutere. Rectissime p. 155 in fine, cum Grotius arridere sibi dixisset *ἀὶ τῦτον διατέλει τιμῶν*, & simul modeste eum reprehendit, ubi *pace* inquit *Grotii, Viri magni, hoc Grecum non est. Grecum esset διατέλει τιμῶν*. Idem Grotius horum Versuum

Ὁ δεύτερ' ὦ πλῆς ἐστὶ δῆπε λέγόμεν'

Ἄν ἀποτύχη τις πρώτον ἐν κώποισι πλῆν
posteriorem infelici omnino successu sic refinxerat:

Ἄν τῆς ἀποτύχης ἐν κώποισι πλῆν

quo nomine etiam merito a doctissimo Philargyrio reprehendatur; qui feliciter quidem, sed nondum omnino bene ita legit:

Ἄν ἀποτύχη τις πρώτῃ, ἐν κώποισι πλῆν

& Scaligerum sequi recusat, qui acutius quidem quam Grotius, sed etiam frustra conjecerat:

Ἄν ἀποτύχη τις πνεύματος κώποισι πλῆν.

Post tantorum Virorum irritos conatus, solus Salvinius optime vidit nihil mutandum esse p. 158, ut sit:

Ἄν ἀποτύχη τις πρώτον, ἐν κώποισι πλῆν.

Scilicet πρώτον sumitur adverbialiter; quod si animadvertisset Philargyrius, non scripsisset πρώτῃ ἐν cum hiatus adeo deformi. Nos etsi Salvini lectionem probemus, libentius tamen scriberemus: Ἄν ἀποτύχῃς τὸ πρώτον -- P. 166 pro μάλιστα, quod Hesychius exponit ἀληθῶς, conjicit acute plane ut Phileleuthorus, apud illum scribendum esse μὲ τὴν id est Δήμετρα, ut ipse ait. Adducit quidem ibi oportune Cl. Clericus, qui subinde quædam haut contemnenda monet ad Salvini

Annotata,

Annotata, Scholiasten Sophoclis ad Ajacem versu 641 (vel 645) μάτην interpretantem etiam ἀψευδῆς non minus ac ματαιῶς. Sed bonus ille Scholiastes videtur confundere μάτην & μάτην. Alia non pauca inveniet eruditus Lector in his Annotatis, quæ ei facile probabuntur. Nunc quædam afferemus, in quibus aliquid desideramus; ne minus videamur revereri Philargyrium, si non eadem libertate hic etiam utamur. P. 152 μεταρρεφῆς scribitur & ἀναρρεφῆς pro μεταρραφῆς & ἀναρραφῆς. Sed hoc incertum an errore Salvini. Certius est, cum p. 153 scribit pro -- τῆδ' ἔκτεινε ut versus constet -- τῆδ' ἔκτεινον, atqui ab ἔκτεινω futurum quidem est ἔκτεινῶ, sed Aor. I rursus ἐξέτεινα, & in Imperativo ἔκτεινον. P. 155 ad istud Menandri: βεβῶν ἐπήραθι τῶ γέροντι annotat ex Ovidio: *Et tumidum cornu durius inguen erat.* Nihil tale erat cogitandum; ita ibi accipitur βεβῶν ut apud Ælianum Epistola 2, qui Menandrum imitatur: ἐπέλωσε τὸ σκέλεος πάνυ χροσῶς καὶ δέριμα ἐπέλαθεν αὐτῶ, καὶ βεβῶν ἐπήραθι. P. 160 Ηκεῖ ληπῶν Ἀργαῶν ἀλμυρὸν βάλει, putat parodiam esse ab Hecubæ Euripidis Prologo, cum sit ipsissimus primus versus in Troadibus Euripidis. Hæc sat erit de istis dixisse.

Prefatio Cl. Clerici satis est longa, & per tres omnino plagulas diffunditur, in qua copiose ad quædam respondet Phileleuthero; cujus verum nomen adhuc reticet, quamvis comperit habere, quis sit. Ad Prefationem Cl. Burmanni, quem Gitonem vocat, ex vi vocum, & ad Petronium alludens, ex professo non respondet; tantum data occasione quandoque aliqua attingit.

EPICETI MANUALE ET SENTENTIÆ
Quibus accedunt Tabula Cebetis, & alia affinis argumenti, in linguam Latinam conversa a MARCO MEBOMIO. Subjiciuntur ejusdem Notæ, Emendationes CLAUDII SALMASII in Epictetum, Notæ illorum & alius viri docti in Dissertationes EPICETI ab ARRIANO digestas, & varians Scriptura Codicum manu exaratorum, cura HADRIANI RELANDI.

Trajecti

Trajecti Batavorum, ex Officina Guilielmi Broedelet; 1711, 4.
Alph. 2 pl. 18.

SAepe quidem Epictetus & Cebes sunt editi, & conjunctim & seorsim; sed hæc Editio est accurata, & a mendis typographicis pura, literis elegantibus & majoribus impressa. Quæ autem hic accessere, sunt Prodici Hercules ex Xenophonte, sat noti argumenti: & Epistola una ex iis, quæ sub Hippocratis nomine feruntur, in qua refert, ut ab Abderitanis publice accersitus ad Democritum venerit, ab insania eum curaturus, qua cives, ipsi male sani, laborare illum putabant: offenderitque eum non pro insano Philosophiæ operam dantem; sed qui etiam de immodico illo risu rogatus, causam non vanam, vanitatem hominum & actionum humanarum graviter edisserere valuerit. Hæc pari cura & elegantia sunt impressa; nisi quod in Epistola sub initium vitiose, incertum vitione tythothetæ an exemplaris quo utebatur, hæc habentur: *ἡὰ ἢ πρόθεν μετὰ τῶ ἀλίας ἐπίσημον καὶ ὑγιῆ*. quæ recte sic leguntur: *ἡὰ ἢ πρόθεν μετὰ τῶ ἀλίας ἐπίσημον καὶ ὑγιάνη* in Editione Aldina Epistolarum Græcanicarum, in aliis etiam sæpe hic discrepante.

Præfationem his omnibus præmisit Cl. Relandus, in qua Editionis hujus rationem exponit: illam nempe a Clariss. Meibomio affectam & tantum non ad finem perductam fuisse, sic ut oppido pauca in ipso contextu exaranda typis superessent; se igitur licet in aliis tunc occuparetur, præstantia & utilitate operis adductum fuisse, ut reliqua pertexeret. Notas Meibomii diffusas dissipatasque, ut ait, per varios librorum margines & schediasmata, in certum ordinem rededit. Hoc omnino observandum est illis, qui calumniandi & aliqua in istis reprehendendi occasiones sibi dari putabunt, si qua non satis coherere videantur, si loca parum ad rem quandoque facientia citentur, si emendationes non necessariæ occurrant, si in contextu quædam aliter legantur ac in aliis Editionibus, nec de ea re quicquam moneatur; nam multa in his, si ultimam Meibomii manum experta fuissent, sine dubio mutata, addita, detracta forent.

forent. Ipse Cl. Relandus in Præfatione ad Notas hæc scribit : *Inter hæc inveniri forsitan nonnulla , quæ Cl. Meibomius prælo & luci publica ipse hæud quaquam destinavit , non nego, &c.* idem de quibusdam etiam Salmasianis sentit , ut ex Præfatione tertia , quæ illis præmissa est , apparet. Quamobrem necessarium duxit Vir Clariss. ut se ipsum etiam contra calumniatores muniret , iisque obviæ iret , si ex ipsius silentio assensum ad omnia colligerent , ad quæ ἀνεύουδον ipsum judicarent : quod modeste omnino , ut decet studia humanitatis tractantem , simulque doctè facit in prima illa Præfatione. *Nescio equidem , inquit , an in errorum numerum referre omnia illa audeam , in quibus ego cum bis viris dissentio , quum forsitan ipse errem ; nec tamen assensum meum impetrant , nisi rationes , quibus in contraria impellor , pondere desitui intelligam.* Speciminis loco illud sit , quod in *Notis ad Arrianum* Lib II c. 8 legitur , semper scribendum *χηρησικὴ Φαυτασιῶν* pro *χηρησικὴ Φαυτασιῶν*. Deinde licet prius non damnet , posterius tamen confirmat adductis locis ex Arriano & Aristotele non paucis. Mox : *Ejuscemodi quoque , inquit , illud est , quod ἐν προτίλει in notissimo Antisthenis dicto βασιλικὸν προτίλει μὲν ἐὺ , κακῶς δ' ἀκίειν videam Latine reddi : Regium est bene valere , male autem erudire : & notari προίωσεν κακῶς aliud esse quam ποιῆν κακῶς :* deinde egregie ostendit Platonem quidem & Aristotelem alicubi distinguere inter ποιῆν & προίωσεν. Sed apud eundem Platonem alibi ἐὺ προτίλει esse bene agere sive recte facere , ut in illo Antisthenis dicto : quam in rem etiam Xenophontis locum citat , ubi itidem sic usurpatur ; etsi sæpe alias , ut in fronte literarum , εὐτυχῆν notet. Sed ista quidem incertum an retractaturus Meibomius fuisset , cum serio id egisse ibi videatur. Uti & illud , cum in Observacionibus ad Epictetum p. 10 lin. 8 pro μέμησο ἐπιλέγειν - ὅτι χύτραν σέργεις scribit μέμησο ἐπιλέγειν - ὅτι χύτραν σέργειν , idque magno conatu adfruit ; cum tamen utrumque recte dicatur , non minus ac Latine recte dicimus : *putato vel dicito te amare : & putato vel dicito : Ego amo.* Alia præterimus ; ne , quam virtutem in Cl. Relando laudamus , illius rationem parum habuisse videamur. Afferemus autem unum alterumve exemplum ,

Bbb

unde

unde clare patebit, omiffurum illum quædam fuiſſe, ſi ipſi licuiſſet hæc elaborare. P. 22 lin. 16 hæc leguntur: *non prout occurre-
re facile χαρήσις*. Saltem ſcribendum eſſet *χαρήση*. Arrianus
146, 29, *συγχαρήσονται ὅτι ἐσώθης*. deinde ſtatim ſubjicitur ex-
emplum aliud non a *χαρήσομαι* ſed a *χαρήσω*, de quo tamen
dubitabat, ex Theognide, nec præterea quicquam monetur.
Nempe hæc diverſis temporibus annotaverat, primo de *χαρή-
σω* dubitans, deinde oblato Theognidis loco ſtatim vidit vanam
fuiſſe illam dubitationem, & annotationem non neceſſariam:
occurrit autem ſapiffime non minus *χαρήσω* ac *χαρήσομαι*
en exemplum ejuſdem modi & perſonæ ex Pluto Ariſtophanis
verſ. 64 *Οὗτοι μὰ τὴν Δῆμητρα χαρήσεις ἐτι*. Sic p. 19 lin. 25
παροχωρεῖν ἀπάντων, neſcio, inquit, *an probe*. Hoc ſine ulterio-
ri examine vix publicaffet ipſe, cum facillimum ei eſſet vel Lexi-
ca conſulere, quibus inſpectis non amplius dubitaſſet de con-
ſtructione verbi *παροχωρεῖν* cum genitivo. Uti & de *ἔπω*,
quod p. 9 lin. 28 exponit per *inquam*, cum ſemper *nondum* ſigni-
ficet, uti & *ἔδω*, cui tamen illud præfert. Hæc pro Meibomio
dicta ſunto, ne quis temere manes ejus turbet.

Ceterum in prima hac Præfatione nec non in alijs duabus
ſuo loco inſertis plenius docet Cl. Relandus de iis, quæ titulus
libri pollicetur. Addita autem eſt, cujus nulla in titulo mentio
fit, aut vix inde colligi poteſt, Accessio ad Emendationes Meibomianas,
in diſſertationes Epicteteas Arriani, cum Præfatione
itidem Cl. Relandi. Nos de iis, quæ in Arriani Diſſertationes
annotantur, nihil hic dicemus, quia non erat ad manus Editio,
cujus paginæ ibi notantur; de Salmaſii autem Emendationibus
in Epictetum pauca quædam ſpeciminis loco afferemus: ſimul-
que annotabimus ex quibusdam Editionibus, quas inſpicendi
copia erat, ubi illæ convenient, vel non: partim cum exem-
plari quo uſus eſt Salmaſius, partim cum ejus Emendationibus;
quas plerumque Meibomium ſecutum eſſe in conſtituendo
contextu apparet. P. 4 verſ. 7 *τηλικῶτων* hic editum, ut
Salmaſius emendabat, pro *τηλικῶτε*, quod exemplar, in quo an-
notabat, habuiſſe videtur, & habet Editio Trincavelli Veneta
anni 1535. *Τηλικῶτων* autem eſt in Editione Mar. Caſauboni, &
in

in Paraphrasi ab eodem primum edita, nec non in Editione Blancardi. Ibidem ἡ δὲ ἔδὲ μετρίως Emendatio est Salmasii, cum qua convenit Ed. Trincavelli, pro ἡ δὲ μετρίως quod est in Edd. Casaub. Blanc. nec non in Paraphrasi. Omnino autem recte totus locus constitutus sic videtur: *τηλικύτων ἔν ἐφίεμεν, μέμνησο ὅτι ἡ δὲ ἔδὲ μετρίως κεκινημένον ἄπτεοθαυ αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφίεμαι παντελῶς· τὰ δὲ ὑπερτίθεοθαυ* id est, si repetenda ex antecedentibus repetas: *Tanta igitur expetens* bona, ut nempe in eo sis statu, in quo nemo te quidquam cogat, nemo impediatur, neminem incuses &c. *memen-to, non oportere nec mediocriter incitatum attingere ea*, quæ non sunt nostri arbitrii; *sed ea partim omittere, partim differre.* hæc emergit sensus ex Salmasii Emendatione, quam Meibomius in contextum quidem recepit, in versione autem non sequitur. Proxime ibi sequentia: *καὶ προηγουμένως σεαυτῆ ἐπιμελεοθαυ* sunt a Salmasio, & habentur in Paraphrasi; in nulla autem Editione, quas contulimus. P. 6 vers. 6 *ἐμπροσθεν* etiam est Salmasii Emendatio, & exstat in Paraphr. pro *περὶ πρὸσθεν*, quod in aliis est Edd. P. 4 vers. 13 *ὑπόμνησον*, ubi Salmasius *ὑπόμνησο*, quem merito ibi non est secutus Meibomius. Est autem *ὑπόμνησον* in Ed. Trincavelli; in aliis autem & in Paraphr. *ὑπόμνησκα*. Ibid. vers. 17. *ἐνοσηομένους* a Salmasio, pro quo Trincav. *ἐγκρηνομένους*, Casaub. autem & Blanc. *ἐκρηνομένους*. P. 8 in fine: *εἰάν ἐπιλέγης εὐθύς, ὅτι* cum Salmasio & Paraphr. pro *εἰάν ἐπιλέγης ὅτι εὐθύς*, quod in aliis est Edd. P. 10 vers. 1 *κατὰ φύσιν ἐχρησασαυ τηρῆσαι* cum Salmasio, Casaub. Blanc. & Paraphrasi; in Ed. autem Trincav. deest *τηρῆσαι*. Ibidem: *ἡ δι-αμαρτήσεις*, a Salmasio, Edd. id non habent. Ibid. vers. 13 *ἐκείνο τὸ δεινὸν ἐστίν* ex Salm. quod tamen habet Editio etiam Casauboni. Sed hæc sufficiant de istis.

Variantes lectiones, quas Titulus præ se fert, duæ sunt Collationes Enchiridii cum MSS. In quarum priorè recte distinguitur locus, qui laborabat a distinctione mala, etiam in hac ipsa Meibomii Editione p. 38 vers. 17 *αἰχύνη; τῆς ἑνὸς, ἐκάς &c.* sic autem distinguitur in Collatione: *αἰχύνη τῆς ἑνὸς; ἐκάς &c.* ubi recte Viro docto, hæc videtur esse, ut ait, optima lectio.

Primus hoc vidit Mericus Casaubonus. Est & Collatio Tabulae Cebetis, in qua sub initium statim recte ποτ' habetur pro πρόθεν· ut locus ille ita legatur: ἐς ἐκ ἡδυνάμεθα συμβαλεῖν τίνας καὶ ποτ' ἦσαν i. e. quos non poteramus conjicere, quinam tandem etiam essent. reddidimus ad verbum, licet illud etiam & tandem non nihil oneret sententiam. Apud Græcos autem καὶ non raro sic per pleonasmum ponitur; Synesius Epistola VI χρη̄ δὲ ἦκειν αὐτὸν, ἵνα εἰδῶμεν ὅ, τι καὶ λέγει. Demosthenes Exordiorum XXXIIX πρώτον μὲν ἔλεθε ὅ, τι καὶ ποιήσετε. Etiam ποτὲ & quidem sapissime sic abundat; statim apud Cebetem p. 4 vers. 3 τί ποτε αὐτῆ ἡ μυθολογία δύνατο & ibid. vers. 17 τί ποτὲ ἐστὼ ὁ μῦθος. Simul in eadem oratione ποτὲ & καὶ ita occurrere, exemplo sit locus ille Cebetis recuperata pristina integritate: & iste Demosthenis contra Timocratem, qui adhuc gaudet sua integritate: θαυμάζω δὲ αὐτὸ τί ποτε καὶ τολμήσει λέγειν.

Præter ista in hac Editione ad calcem libri accessit *Index omnium vocum, qua leguntur in Manuali & Sententiis Epicteti*: & in capite libri *Index Editionum Manualis Epicteti, cui insertæ Editiones Commentarii Simplicii in Epictetum, dissertationum Epictetarum Arriani, & tabula Cebetis*. Non comparet autem ibi Editio Epicteti & Cebetis, quam vidisse meminimus Coronæ in Transylvania impressam in octuplici forma, curante Joanne Hontero Coronensi, Viro doctissimo, tempore Reformationis Lutheranae.

APPARATUS FUNEBRIS, QUEM JOSEPHI I, gloriosiss. memoriae Romanorum Imperatoris, solennibus exequiis & supremi diei celebritati in Sacra Augustinianorum Basilica aulica mense Junio Anni MDCCXI rite peragendis fieri iussit Augustissima Imperatrix Vidua Regens.

Viennæ, typis Johannis van Ghelen, 1711, f.

Plag. 13 & tab. an. 1.

Cum

CUM urgentibus nuper fatis cessisset Inviçtissimus Imperator JOSEPHUS, in medio victoriarum cursu rebus mortalibus ereptus, ingens trepidatio Imperium, & quotquot communi causæ favent, occupabat. Acerbior in publico luctu. privatus regnorum populorumque Austriacorum erat dolor, lugentium Principem, qui liberata Italia, asserta Hispania, restituitoque Belgio foris clarus, partam tot triumphis gloriam domi auxerat clementia. Et quis exprimeret Vindobonæ, quis Aulæ lamentiones? Sed tanto major animi in serenissima MAGDALENA THERESIA ELEONORA magnitudo eluxit. Quamvis enim præter lugendi causas, quas cum aliis habet communes, Matrem insuper se sentiret, subjicere tamen humeros curarum publicarum moli sexu major suo sustinuit, ut immensam Patriæ jacturam quodammodo solaretur. Nec immemor cultus Sacris Manibus debiti, funus iis magnificentia tanto Principe digna instruxit. Monumenti funebri pompam, cujus hic elegantem exhibemus descriptionem, Latino pariter & Germanico idiomate exaratum, in paginam hanc contrahere vetat ejus amplitudo, & istarum rerum indoles, quæ oculis jucundius quam lectione hauriuntur. Quicquid enim ars docuit Ill. Dominum Joh. Bernardum Fischers ab Erlach, S. C. M. primum ædificiorum Inspectorum, id in unum hoc opus congeffit. Cujus ingenio quantum tribuendum sit, cum munus, quod in tanta aula gerit, declarat, tum confirmabit grande opus, quo exhibebit varios Architecturæ modos, Syris, Persis, Græcis, Romanis, &c. usitatos, prouti aut vestigia illorum in rudibus, aut delineationes in numis & apud historicos itinerumque scriptores supersunt. Addet etiam Architecturæ Gothicæ, Mauricæ, ac si quæ aliis à nobis remotissimis Gentibus in usu est, specimina, una cum delineationibus ædificiorum, quæ propriis ejus auspiciis condita sunt. Descriptionem Gallico & Germanico idiomate concinnabit Vir Cl. Carolus Gustavus Hereus S. C. M. Antiquarius, cui & Apparatus hujus funebri explicatio, & inscriptionum emblematumque inventarum laus debetur. Ille ut hoc labore optime de Architectis merebitur, ita literatos sibi admodum devinct,

ciet, si, quemadmodum promisit dudum, & supellectilem antiquariam, qua aula Vindebonensis pollet, & insignem numerum rariorum apparatusum, recentiorem historiam præclare adjuvantem, cui conquirendo ultra XVI annos, susceptis etiam per florentissima Europæ Regna itineribus, studuit, in lucem edat.

METODO BREVISSIMO ET ASSOLUTO PER

scrivere occulto in tutte le lingue &c.

h. e.

METHODUS BREVISSIMA ET ABSOLUTISSIMA in omni lingua occulte scribendi; Autore JOANNE SĒSTRI.

Romæ, apud Bernabo, 1711, 4.

Constat plag. 2½.

CRyptographia cum in negotiis civilibus ac militaribus maxime arduis aliisque innumeris casibus utilitatem maximam habeat; in ea excolenda a multo tempore non infamam operam collocarunt comphures, ac inter eos Viri ingenio ac prudentia præstantes. Quamobrem mirum non est, quod tantus proflet passim apud Autores artificiorum cryptographicorum numerus. Noster certe affirmat, sibi ultra tredecim mille modos occulte scribendi innotuisse. In tanto tamen inventorum numero posteritati adhuc aliquid relictum esse, vel ea, quam Autor publico impertitur, methodus loquitur. Duo Vir ingeniosus ad artem steganographicam requirit, nempe 1 ut methodus sit universalis, nequaquam linguæ tantum unius legibus adstricta, 2 ut secretum calamo commissum expiscari nequeat, nisi is cui scribitur. Neque inficiabimur, quod methodus ab ipso proposita his duobus requisitis satisfaciatur; nostro tamen judicio cryptographia plura requirit, antequam perfecta dici possit. Ut alia taceamus, quæ minoris momenti videri poterant, quam maxime necessarium judicamus, ne ulla secreti latentis suspicio subsit, si literæ a nobis exaratae in alienas manus casu incidant. Ad hunc scopum tendunt atramenta sympathetica & eundem magna ex parte consecuti sunt *Kircherus* in cryptographia Grammato-Arithmetica & Illustrissimus Comes a *Gronsfeld* in sua praxi criptographica apud

Schor-

Scottum part. 4. Mag. Univers. Nat. & Artis p. 40 & 69, quorum methodi inter præstantiores merito referuntur: sed tale quid non obtinetur per methodum *Sesbrianam*. Tota hæc redit ad literarum metathesin, qua in eodem negotio jam olim usus est *Tribemius*, Abbas primum *Sponheimensis*, postea *Herbipolensis*, primus qui de steganographia data opera scripsit.

Quamobrem hujus exemplo tabulam construit Autor, per quam alphabetum vario ordine disponitur.

A	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	A
b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b
c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c
d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c	d
e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c	d	e
f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c	d	e	f
g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c	d	e	f	g
h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c	d	e	f	g	h
i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i
k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k
l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l
m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m
n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n
o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o
p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p
q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q
r	s	t	u	x	y	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r
s	t	u	x	y	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s
t	u	x	y	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t
u	x	y	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u
x	y	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x
y	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y
z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z
A	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	A

Ufus tabulæ talis est, si occulte scribere volueris hæc verba, *in carcerem conjicies*, aut aliam quamcunque sententiam, vel integram epistolam; necesse est, ut cum altero, cui secretum manifestare volueris, in vocem aliquam sive articulatam, sive minus articulatam consentias, qua clavis instar uterque utatur, alter quidem ad scribendum, alter vero ad legendum. Sit talis vox *bariba* aut quæcunque alia. Subscribatur ea sub formula

occulte scribenda toties quod in carcerem conjicies fieri potest, & ea lege, quæ ab aribabari babaribabar hic a latere factum vides.

Quo facto, quære in suprema serie horizontali literam *i* & infra eam in serie verticali descendente, donec occurrat prima litera clavis *b*, eidem utrinque in ejusdem seriei horizontalis extremis respondet prima litera cryptographica *r*. Quod si eadem ratione literas cryptographicas reliquas quæsieris, prodibit tandem scriptura occulta *mpiiyxb nxzlnqgruiqz*. Hanc si interpretari volueris, subscribe, ut ante, clavem toties quoties fieri potest, & assumpta prima litera cryptographica *r* in serie dextima vel sinistima (quod perinde est) verticali quære in serie horizontali ipsi respondente primam clavis literam *b*: huic in imo ejusdem seriei verticalis respondebit prima sententiæ occulte scriptæ litera *i*. Et ita porro. Hæc methodus id singulare habet, quod in eadem scriptione una eademque litera steganographica diversas alias repræsentet.

Neu und alte Geographie von ganz Deutschland.

i. e.

GEOGRAPHIA ANTIQUA ET NOVA TOTIUS GERMANIÆ

in X Circulos divisa, cura & Opera M. JOHANNIS SAMUELLIS

Trommsdorff / Min. Eccles. ad D. Adrea Erfurti.

Francof. & Lips, apud Hier. Phil. Kitchel, 1711, 8.

Alph. 2 pl. 18.

ET si Germaniæ Geographiam plures illustraverint, quos inter Martinus Zeilerus immortale nomen meruit, optime tamen de illa meruit Cl. Trommsdorffius, qui Geographiam hanc Latino idiomate conscriptam, quam manu exaratam in Bibliotheca Soceri sui M. Jo. VVilhelmi Andreae invenit, Germanice transtulit & rerum nuper gestarum commemoratione passim auxit. Plurimos hic memoratos videas vicos atque pagos, qui in tabulis Geographicis, iis etiam, quas specialissimas vocant, frustra quæsieris. Præterea apposita sunt ubique Latina nomina e probatissimis Autoribus deprompta, & sub finem cujusque capituli familiarum nobilium, quæ in quavis regione eminent, subnectitur catalogus, cunctaque observatis curiosis ex antiquitate aut historia naturali illustrantur.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Septembris, Anno M DCC XI.

*OBSERVATIONES MATHEMATICÆ ET
Physicæ in India & China factæ a Patre FRANCI-
SCO NOEL, Societatis Jesu, ab anno 1684
usque ad annum 1708.*

Pragæ, apud Joachimum Joan. Kamenicky, 1710, 4.

Plag. 14, Tab. æn. 1.

Cum in scientia naturali aliisque disciplinis Physico-
Mathematicis certitudo cognitionis ab observatio-
nibus ac experimentis pendeat, nec quicquam vale-
ant speculationes in musæo peractæ, nisi ex istis ori-
ginem trahant; magni semper fecerunt docti & intelligentes
existimatores illocum labores, qui in observationibus ac expe-
rimentis industriam exercuerunt. Quamobrem nulli dubita-
mus, quin *Observationes Mathematicæ ac Physicæ admodum
Rev. P. Francisci Noel gratissimæ* sint futuræ rerum mathematica-
rum ac naturalium curiosis, cum jure de iis dixeris: esse libel-
lum mole parvum, sed utilitate revera magnum. Tendit ni-
mirum ad perfectionem Geographiæ, Astronomiæ, Chronolo-
giæ, Politicæ & Physicæ.

Mappæ ac libri Geographorum non modo in longitudini-
bus locorum Chinæ & Indiæ mirum quantum inter se discre-
pant, sed etiam ita a vero aberrant, ut, dum navigantes se
longissimo adhuc intervallo ab aliquo terræ tractu removeri
arbitrantur, jam prope illum tangant: immo non ita pridem
celebris quidam Geographus totam Indiam ultra trecentas leu-
cas plus, quam revera est, ab Europa removit. Latitudines eo-
rundem locorum dimidium & amplius gradum erroris subinde

Gcc

continere

tem rectas inventurus ope trianguli filaris super linea meridiana extensi stellarum per Meridianum transitum & horologio; de quo itidem supra, differentiam temporis mensus est, quod inter transitum Sirii & Antares, stellarum notæ ascensionis rectæ, & inter transitum stellarum reliquarum per meridianum intercessit. Hinc enatus est catalogus, in quo 352 stellarum australium ascensio recta, declinatio & magnitudo ad annum Christi completum 1687 annotatur, & ex catalogo constructa mappa, quam ex ipsarum stellarum aspectu cœlo satis conformem expertus est Autor, ideo a nobis hic repræsentatam.

TAB. V.

Hæc quidem materiam capiti quarto præbent: in quinto varia ad Astronomiam Sinicam spectantia explicat, cyclos puta, annos, menses, dies, horas, constellationes, signa cœlestia & omnium stellarum nomina Sinica, una cum mensuris & ponderibus Sinicis. Major cyclus seu periodus est *ye, yuen*, id est, revolutio una ad primum principium, annorum 129600, duodecim conjunctiones unius signi cœlestis cum altero (quarum qualibet annorum 10800) continens. Alia periodus est 60 annorum, quam Imperator *Hoam Tî* ordinavit ex combinatione geminæ seriei literarum, nempe unius seriei, quæ duodecim habet literas, & alterius, quæ decem, ita ut post 60 annos combinatio ad easdem literas redeat. Prima series *Kan*, quasi truncus dicta sequentes complectitur literas, *Kia, ye, pim, tim, vu, ki, kem sin, gin, quey*: alterius vero, quæ *Cbi* quasi rami dicitur, hæ sunt: *tsu, cheu, yn, mao, xin, su, ou, vi, xin, yen, so, baty*. Primus ergo annus cycli vocatur *kia tsu*, secundus *ye cheu*, tertius *pim yn* &c. Juxta hunc cyclum annos suos numerant Sinenses. Sunt autem anni Sinici lunares nunc 12 nunc 13 mensibus constantes. Ex his duo primi sunt communes, tertius embolismicus, quartus communis, quintus embolismicus &c. ita ut intra 19 annos septem sint embolismici. Anni initium nunc ducitur a primo die lunationis, quæ incidit post primum gradum aquarii motu lunæ vero, quamvis pro diversis ritibus ac solemnibus ceremoniis retineatur etiam initium anni a solstitio hyberno. Menses sunt lunares, & primo excepto, qui *chim yue*, id est, mensis sancitus vocatur, proprio nomine

nomine desinituntur. Dies numerantur, ut menses, & a media nocte, uti apud nos, incipiunt. Unus dies nonnisi duodecim habet horas, quæ literis cycli sexagenarii duodecim superius recensitis veluti nominibus propriis insigniuntur. e. gr. prima dicitur *tsu*, secunda *cheu* &c. Quælibet hora in initium, medium & finem distinguitur & harum partium unaquæque in quatuor quadrantes subdividitur. Zodiacum longe majoris latitudinis, quam Europæi, faciunt & in 28 constellationes magnitudine ac numero stellarum inæquales dividunt. Signa cœlestia duodecim numerant & nominibus *tsu*, *cheu*, *yn* &c. superius in medium allatis efferunt, addita tamen voce *kum*. Ita primum nostro Aquario respondens vocatur *tsu kum*, alterum *cheu kum*, tertium *yn kum* &c. In catalogo fixarum Sinensi stellæ multæ comparant, quæ nunc non amplius conspicuæ sunt: est enim antiquissima ipsorum Astronomia, a quatuor millenariis exulta. Unde colligitur, illas stellas e numero temporariarum esse. Imposuerunt autem constellationibus suis varia fictitia virginis, bovis, lupi, salicis, putei, domus, cordis, labii, caudæ &c. nomina & præcipue totam suam Chinam cœlo invexerunt. Circa polum arcticum effingunt curiam Sinicam cum suis principibus, ministris atque tribunalibus, in reliquo cœlo omnes Sinensis regni provincias cum suis limitibus, fluviis, montibus, atque ita aliquæ stellæ appellantur Imperator, filius Imperatoris, gratiofus minister, Imperatoris aula, aulæ præfectus &c.

De mensuris & ponderibus Sinicis capite 7 agit. Cubito utuntur Sinenses duplici. Alius est *sartorum*, alius *fabrorum*. Cubitum sartorum in urbe *Nankinenfi* reperit continere pedem regium *Parisinum* cum uno ejus digito & una uncia seu $\frac{1}{2}$ ejusdem digiti; in urbe *Hoayngan* eundem pedem cum uno digito; in aliis paulo aliter. Exiguam scilicet differentiam opificum manus induxisse videtur. Cubitus fabrorum brevior est quam cubitus sartorum 7 unciis *Parisinis*. Cubitus antiquus moderno brevior quarta sui parte. Nimirum modernus 12 digitos continet; antiquus sub imperiali familia *Cheu* nonnisi octo. Cubiti sex conficiunt *passum Geometricum* & 225 passus

unum *Stadium modernum*; stadia 12 adaequant 3000 circiter passus *Romano*s seu leucam horariam. Ordinaria libra Sinica *Kin* dicta continet 16 *Leam* seu uncias, una *Leam* decem *Cien* seu Julios *Romano*s, 1 *Cien* = 10 *Fuen* seu assibus, 1 *Fuen* = 10 *Li* seu quadrantibus, 1 *Li* = 10 *Hao* seu denariis, 1 *Hao* = 10 *Su*, 1 *Su* = 10 *Ho*, 1 *Ho* = 10 *Uy*, 1 *Uy* = 10 *Sien* seu filis. Una uncia *Romana* seu $\frac{1}{2}$ unius librae *Romana* continet 7 *Cien* & 6 *Fuen*. Numerus *Romanus Piastra* appendit 8 *Cien*, 5 *Fuen*, 2 *Li*. Utuntur *Sinae* argento fuso loco monetæ, quod pro quotidiano usu in *Trustula* secant. Tributum regium soluturi argentum dant purum; reliquo aliquid cupri admiscet, e. gr. 100 partibus argenti 4 aut 5 partes cupri, immo pro quotidiano usu cum 100 partibus argenti 10 vel 15 partes cupri admiscet. Auri nullus usus in commercii, sed ipsum merx est. Maxima mensura aridorum dicitur *xe* & quoad pondus 120 libras continet. Divisiones quod attinet, notat Autor esse 1 *Xe* = 10 *Ten*, 1 *Ten* = 10 *Xim*, 1 *Xim* = 10 *Ho*, 1 *Ho* = 10 *Cho*, 1 *Cho* = 10 *cbao*, 1 *cbao* = 10 *cbua*, 1 *cbua* = 10 *Quey*, 1 *Quey* = 10 *So*. En specimen prudentiæ *Sinarum* pondera & mensuras in ratione decuplâ subdividentium: quo ipso computus ab omnibus reductionum difficultatibus liberatur.

Ex plurimis de acus magneticæ declinatione ac inclinatione observationibus cap. 8 varia utilia elicit. Differentiam annuam declinationis 9' 30" seu 10' circiter colligit. E. gr. si hoc anno acus declinet in ortum 1° 0' 0", sequenti declinabit 1° 9' 30", supposito quod declinatio crescat. Notat tamen, acum aliquando, vel diuturnitate temporis vel aeris intemperie attritam, hanc legem non amplius servare, ostendit quoque, tam declinationi, quam inclinationi competere cursum regularem, eumque pro anno 1706 describit a portu *Ulyssiponensi* usque ad *Indias*. Scilicet a portu *Ulyssiponensi* usque ad meridianum insulæ *Palma* vel *Ferri* paulo occidentalioris in latitudine boreali grad. 14 noroestatio (seu declinatio in occidentem) acus semper it paulatim decrescendo, donec circa hujus insulæ meridianum & prædictam latitudinem fixa sit & recta ad septentrionem se vertat. Ab hoc loco eundo versus occidentem sive

Bra-

Brafiliam incipit sensim crescere nordestatio seu declinatio ad orientem. A *Brafilia* autem littore eundo versus promontorium *bonae spei* nordestatio primum decreſcit, ita ut in distantia 360 circiter leucarum a *Capite bonae spei* denuo fixa sit acus. Postea iter continuando versus prædictum promontorium noroestatio usque ad meridianum capitis australioris insulæ *Madagascar* crescit, in quo noroestatio nunc reperitur grad. 26. Ab huius insulæ meridiano navigando versus ortum incipit paulatim decreſcere noroestatio, donec circa fretum *de la Sonde* littus australius *Java* & insulam *Timor* rursum sit fixa acus. Hinc eundo ulterius inter ortum & boream incipit nordestatio. A freto autem *de la Sonde* navigando versus insulam *Ceilam* & urbem *Goe* rursum incipit paulatim semper crescere noroestatio. Hinc manifestum, primum declinationis magneticæ meridianum sive lineam illam, sub qua fixa est acus, non esse alicui meridiano mundi parallelam, adeoque polum magnetis non esse eundem cum polo mundi; nec primum meridianum esse fixum, sed mobilem modo ab ortu in occasum, modo ab occasu in ortum procedere, quasi per modum librationis lunæ. Cursum inclinationis prolixitatem evitaturi huc non transcribimus. Notamus tamen, quod dum cuspis borea ab horizonte recedit & ad horizontem accedit, celeriori & majori differentia istum recessum & accessum mutet, quam dum ad Zenith prope accedit & ab eo recedit, quod acus circa gradum 6 latitudinis australis & circa meridianum 356 vel 357 (primo sc. per insulam *Palma* ducto) acus fuerit horizontalis, idem circa gradum 12 latitudinis borealis & meridianum 95, nec non circa gradum 14 latitudinis borealis & meridianum 129 vel 130.

Caput denique nonum miscellaneas observationes exhibet de Cometis, de secundo Solis crepusculo, de iride verticali & de apparentiis quibusdam Planetarum. Scilicet A. 1695 mense Novembri *Macaï* Cometam sine capite observavit Autor, cuius color subalbidus instar fumi illuminati erat. Sub initium apparitionis motus huius caudæ cometicæ fuit velocior; postea tardior. Occupavit autem cauda 40 gradus cœli. Similem observavit in insula *Java* A. 1702. circa 24 Februarii.

Secun-

Secundum crepusculum, quod appellat, antiquo prius assurgens per modum grandis caudæ cometæ circa horizontem latioris, sed versus Zenith sensim sensimque ut lumine, ita latitudine decrescens & quasi in cuspidem grandiusculam desinens. Per viam eclipticæ semper se diffundit & ideo juxta varium sphaeræ mundanæ situm modo ad 40, modo ad 60, modo ad 70 &c. gradus ultra horizontem assurgit. Mane & vespere per totum annum semper conspicitur, modo cælum serenum & illuc. Irides verticales, quas vidit Autor sunt eadem cum coronis solaribus, quarum theoriam optime tradit *Hugenius* in posthumis. A. 1694 d. 20. Jan. in urbe *Nan Chan* telescopia 13 $\frac{1}{2}$ pedum Jovem ovalem cum 2 suis fasciis & 1697 circa initium Januarii telescopia 40 pedum in venere gibbosa lineam observavit transversam instar fissuræ lucidissimæ radios utrinque evibrantis. A. 1690 vero d. 10 Nov. P. de Fontenay *Cantone* Mercurium in Sole observavit. Tempus ingressus non annotavit Observator. Egressus autem Mercurii ex disco Solis contigit H. 3. 17 5 $\frac{1}{8}$.

ELEMENTA PHYSICES METHODO MATHEMATICA demonstrata, quibus accedunt Dissertationes duæ: prior de causa soliditatis corporum; posterior de causa resistentiæ fluidorum. Auctore WYERO GUILIELMO MUYS, Med. D. in illustri Frisiorum Academia Mathes. Prof. Ord. & Reg. Scient. Societ. quæ Berolini est, Membro.

Amstelodami, apud Jansonio-Wæsborgios, 1711, 4.

Alph. 5 plag. 13.

POSTquam Virorum perspicacissimorum studio atque industria monstra scholastica ex Physica profligata, vera philosophandi methodus in eam introducta, experimentis & observationibus opera non proletaria impensa, Mathesis denique ad solutionem questionum naturalium in subsidium vocata; ea quoque scientiæ naturalis incrementa fuerunt, quæ antecessorum molimina longo post se tramite relinquunt. Principio vero

vero ac primas notiones rerum naturalium hactenus non satis evolverunt Philosophi. Quamvis enim passim in Eruditorum Diariis fertilia admodum semina sparserit sagacissimus *Leibnizius*, lata tamen, in quam excrefcere valent, seges nondum efflorescit, cultura conveniente hactenus negata. Monuit quoque idem *Leibnizius* in Actis A. 1694 p. 110, utile fore ad philosophandum, ut philosophia prima emendetur, & notiones terminorum mente abstractorum, quibus carere non possumus, sufficienter explicentur, & axiomata universalialia, hoc est, æternæ illæ veritates, quas cum *Valeriano Magno* non incongrue *Lucem mentium* dixeris, in apricum producantur. Nul- lum igitur est dubium, quin in primas notiones ac principia rerum naturalium explicanda admodum utiliter opera confectur. Laudandus adeo est conatus Cl. *Muyssi*, qui ad hoc argumentum enodandum animum appulit, & ea fini Elementa Physices orbi erudito impertivit. Monendus autem est Lector, quod Autor doctissimus meditationes suas promiscue omnes nequaquam demonstrationes venditet, utut titulus operis tale quid insinuare videatur. Cum enim hic imprimeretur, animus ipsi erat (quod in Præfatione fatetur) scientiam motus metho- do Mathematica in opere suo tradere & discursus quosdam præliminares introductionis loco præmittere, qui cum in tantum excreverint, consilium mutare coactus, leges motus alteri Elementorum suorum Parti reservavit. Sed agedum videamus, quomodo Cl. Autor institutum suum exequatur.

Præmissa definitione Physices, quod sit scientia corporum hujus universi, explicans illorum naturam, differentias & effectus, terminos varios ontologicos explicat, quorum in Physica est usus. Definit nempe *attributum* per id, quod rei alicui tribui potest. Hoc tam lato sensu alii *predicatum* appellare masunt, ita ut *attributum* sit prædicatum quoddam primarium. *Proprietas* ipsi est, quicquid rei proprium. *Essentia* seu *natura* rei est id, quo posito res ponitur & quo sublato tollitur. *Attributum essentiale* est, quo res carere nequit: *accidentale*, sine quo esse potest: *Substantia* est illa proprietas, qua res independenter ab alia re creata subsistit. Aliis ipsæ res substantiæ

dicuntur, & secundum hanc definitionem solæ *Monades*, quales ab Illustri *Leibnicio* explicantur, sunt substantiæ: corpora enim a vicinorum actione resistentiaque pendent. *Modus* seu *Accidens* est proprietas, qua res aliqua ratione suæ subsistentiæ ab alia re creata pendet. *Relatio* est proprietas, quam res in respectu ad aliam, non in se spectata habet. *Positiva* contra *proprietas* est, quæ rei in se spectatæ inest. *Facultas*, *potestas*, *vis*, *virtus* est potentia effectum aliquem edendi. Alii tamen facultatem a vi distinguunt, quod illam sola sequitur actionis possibilitas proxima; hanc vero, si nihil impediatur, ipsa actio. *Qualitas* est proprietas, a qua ita res determinatur, ut effectum aliquem producere valeat. *Causa* est id, quo fit, ut aliquid sit; *effectus* vero, cujus existentia a re aliqua facta est: *multitudo finita* est, quæ a nobis determinabilis; *infinita*, quæ quovis numero quantumlibet multiplicato major: *magnitudo finita* est, quæ a nobis determinabilis; *infinita*, quæ quavis determinabili major; *infinitæ parva*, quæ quavis determinabili minor. Sed an revera dentur magnitudines infinitæ & numeri infiniti, dubitatur; idemque est de infinite parvis: esse semper majores & minores dentur. Ex his notionibus quædam axiomata & postulata Geometrarum more elicit. Hæc argumentum discursus præliminaris constituunt: opus ipsum de generali corporis natura ejusque attributis tractat, figura scilicet, magnitudine, numero, contiguitate & distantia, situ, loco, existentia, duratione, quandoquitate, motu & quiete, extensionis & memoratorum attributorum accidentalium a causis suis dependentia eorundemque differentiis. Ita autem in his versatur, ut singulorum notiones evolvat, ab objectionibus vindicet, variaque de iis edisserat, inprimis eorum cum extensione nexum ostendat. Naturam enim generalem corporum in sola extensione consistere, cum *Cartesio* & ejus sequacibus operose adstruit, hoc potissimum argumento usus, quod rejectis omnibus attributis, quæ corporibus omnibus communia non sunt, sola extensio relinquatur. Non tamen desunt, qui resistentiam non minus, quam extensionem corporibus omnibus esse communem volunt. Hic vero Autor contra Anglos nonnullos probare conatur,

gravi-

gravitatem non esse primitivam qualitatem, quia corpus grave, filo dissecto, quo suspenditur, descendit, cum tamen vi axiomatis, quod omne corpus in eodem statu permaneat, nisi a causis externis mutetur, in quiete permanere debeat. Per idem axioma obstare arbitratur, quod corpus grave oblique projectum non juxta eandem directionem & eadem celeritate pergat. Quamvis vero & impenetrabilitati atque quantitati inter attributa essentialia locum concedat; ad essentiam tamen corporum ea non pertinere concludit, quia nonnisi in re extensa concipiuntur, adeoque hujus attributa existunt. Sed respondebunt alii, extensionem concipi etiam in ipso loco immobili: præterea non tam resistantiam seu antitypiam in extensione, quam extensionem in resistantia concipi, quia extensio nihil aliud est, quam ipsa continuatio alicujus rei simultanea, seu diffusio per locum, id autem, cujus sit continuatio seu diffusio, est resistantia. Itaque extensio est notio quodammodo relativa, aliam præsupponens, ejus scilicet, quod extenditur. Extensionem substantiam esse probare tentat, quia a nulla alia re creata ratione suæ subsistentiæ dependet, hoc est, quoniam ipsi convenit definitio substantiæ superius tradita. Sed de eo quidam dubitant, quia id, cujus est extensio, nempe resistens seu corpus, ab aliis pendet. Plures tribus dimensiones corporis esse non posse demonstrat, quod ex Geometria constat, nonnisi tres lineas ad se invicem perpendicularares esse posse. *Longitudinem* definit per distantiam inter duo extrema corporis puncta, recta illis interjecta determinandam. Sed alii distantiam dicunt esse minimam viam seu longitudinem inter duo, & secundum eos distantia potius longitudinem præsupponit. *Latitudo* ipsi est distantia inter duas oppositas corporis lineas per rectas iis interjectas, ad illam pro longitudinis determinatione assumptam perpendicularares & ad se mutuo parallelas determinanda. *Altitudo* denique seu *profunditas* est distantia inter duas oppositas corporis superficies per rectas illis interjectas ad illas pro longitudinis & latitudinis determinatione assumptas perpendicularares earumque parallelas determinanda. Enimvero cum viri docti bene multi non

pauca contra hypothefin *Cartefianam*, quam defendit *Autor*, objecerint; ad ea quoque prolixè respondet, objectionibus ex *Gassendi*, *Mori*, *Bernierii*, *Cordemoji*, *Newtoni*, *Lockii*, *Clerici*, *Rhapfonii* & *Keilii* scriptis magno numero congestis. In his continentur præter alia disquisitiones de vacuo, quod Angli quidam demonstasse sibi videntur. Contra prætenfam *Keilii* demonstrationem (de qua alibi dictum est in his Actis) urget, quod gratis assumat, fluidum æthereum in poris corporum contentum una cum illis moveri. Ad argumentum, quod exemplo *Lucretii* a differentia gravitatis specificæ corporum terrestrium desumitur, notat, fallere id, dum ex quibusdam experimentis infertur, gravitatem non pendere a differentia formarum. Utut enim non pendeat a differentia talium corporum, qualia assumuntur in experimentis; pendere tamen ait a differentiis aliarum formarum, qualis e. gr. inter ætherem & corpora gravia intercedit. Præterea gratis assumi nec probari, quod omnis materia sit gravis. Extensum magnitudinis finitæ non modo secundum unamquamque dimensionem in infinitum, sed in infinitis infinitum, immo in infinitis infinitis infinitum, & sic porro sine fine divisibile esse, ostendit argumentis ex Geometria præsertim recentiore petitis. Videtur enim quantitates infinite parvas, seu infinitesimas pro veris entibus habere: quod tamen *Leibnizius* & *Newtonus* admittere non videntur. Eadem ratione augmentabilitatem extensi non modo in infinitum, sed in infinitis infinitum sine fine admittit. Prius hoc modo probat: Ex elementis constat, esse $\frac{F}{6} : F = F : \infty F$. Quare cum prior relatio sit possibilis, nec posterior contradictionem implicat. Sed alii nec prioris relationis possibilitatem admittent, nisi in imaginariis. Argumentatur item hunc in modum: Extensum quodvis finitum continet partes numero infinitas. (Sed alii non admittunt id continere partes numero infinitas inter se æquales, adeoque non admittunt partes infinite parvas:) Ponatur quælibet earum ita adaugeri, donec finita evadat. Aggregatum partium sic adauctarum erit infinitum. Posterius constare credit, si infinitesimam secundi, tertii aut cujusque superioris gradus eo usque ad-

adaugeri concipiamus, donec finita evadat. In his assumitur, quod alii negant, dari aliquod infinite parvum: licet enim materia actu divisa ponatur sine fine, nunquam tamen ideo ad partes infinite parvas aut etiam ad ultimas perveniri dicent, uti in Arithmetica fractiones semper possunt minui, etsi semper maneant finitæ. Itaque eodem modo negabuntur infinite magna, quæ totum aliquod constituent. Ex divisibilitate & augmentabilitate materiæ in infinitum varia corollaria infert, veluti: singula extensa infinite magna & infinite parva, quamvis illorum magnitudo a nobis mensurari nequeat, se ipsa tamen magnitudinem habere posse determinatam: inter assumpta duo extensa, quorum alterum est magnitudinis finitæ, alterum infinite, sive infinite magnæ, sive infinite parvæ, revera dari posse rationem determinatam, licet a nobis determinari nequeat, quoniam scilicet ambo sint quantitates homogeneæ, adeoque per definitionem *Euclideanam* rationis capaces: neque extensum infinite parvum, neque infinite magnum terminis carere. Hæc ex divisione corporis in infinitum consequi alii negabunt. Respondet quoque ad argumenta, quæ *Bernierius*, *Clericus*, *Cordemojus* aliique contra divisibilitatem materiæ in infinitum protulerunt, & quæ contra augmentabilitatem ejusdem proferri possunt: ubi simul contra *VVallisium* disputat, quod infinitesimam non quantum dixerit, in eo scilicet magnitudinis genere, cujus intuitu infinite parva existit, propterea quod quantitate non destituitur, utpote in infinities infinitum adhuc divisibilis. Sed *VVallisius* etiam infinite parva aut infinite magna haud admittere videtur in quantitatibus & numeris. Modus corporum seu attributa accidentalia in tria genera distinguit. Alia enim pluribus uno sensibus, alia nonnisi uno sensu, alia nullo sensu immediate percipi ait, sed ex mutationibus sensibilibus cognosci. Ad primam classẽ ea refert, quæ superius recensuimus, & de iis potissimum agit. *Figura* ipsi est determinatio linearum superficiem & superficierum corpus ipsum terminantium, exprimens 1 datam singularum in se spectatarum posituram, 2 datum illarum numerum, 3 datam illarum ad se invicem magnitudinis rationem, 4 datam illarum

illarum ad se invicem positionem seu datos, quos continent, angulos, & datum, quo lineæ datæ inter se junguntur, ordinem. Hinc carpit definitionem *Euclidis*, quod figura sit, quæ sub aliquo vel aliquibus terminis continetur, cum ipsius iudicio etiam lineæ competat. Et licet *Clavius* jam responderit ad hanc objectionem, quod scilicet puncta lineam non ambiant ac proinde non comprehendant; hanc tamen interpretationem non approbat. Addit eandem definitionem convenire spatio terminis comprehenso, quod tamen a figura ut substantia a modo distinctum sit. Immo reprehendit, quod non naturam figuræ, sed terminorum proprietatem exprimat. Hinc factum ait, quod *Euclides* figuras similes non recte definiiverit; quoniam scilicet non monuit, angulos & lineas in utraque figura eodem ordine poni debere. Similiter *Robaltii*, *Lockii* & *Parentii* definitiones impugnat & *Bernierium* refutat, quod notionem figuræ in numerum irresolubilem retulerit, quales ipsius iudicio extensionis, cogitationis, saporis, coloris, soni &c. existunt. *Magnitudo* corporis definitur, quod sit determinata quantitatis illius ratio ad quantitatem alterius. Sed ita quantitas seu magnitudo corporis jam supponi quibusdam videbitur. *Numerus* vero est iteratio entis cujuslibet, quod nempe iteratum a priore prioribusve distinctum existit: *Unitas* negatam iterationem in ente, cui tribuitur, exprimit. Unitatem adeo in abstracto spectatam pro aliquo medio inter ens quantum & absolute nihilum habet, quia in eo cum nihilo convenit, quod non sit decrementi capax; at cum ente quanto in eo, quod sit augmenti capax. Ex eodem capite numeros fractos pro veris numeris haberi posse negat, cum tamen sint ad integros ut recta ad rectam. Quantitatis divisionem in continuam & discretam vitiosam vocat & generandæ confusioni aptam, cum definitio quantitatis discretæ non solum numero, sed alijs etiam rebus conveniat, e. gr. acervo frumenti (scilicet cujus est ista discreta quantitas.) *Wallisi* denique argumenta impugnat, quibus unitatem non esse numerum probare contendit. *Contiguitas* ex mente Autoris est immediatus aliquorum utriusque corporis terminorum contactus; *Distantia* vero negatus terminorum utriusque

conta-

contactus. *Situs* est distantiarum inter singula terminorum corporis A & singula terminorum corporis B data aut certa quadam ratione assumpta puncta determinata aliqua ad se invicem ratio. Considerat autem in specie tum situm linearum rectarum inter se, tum situm inter lineam rectam & superficiem planam, tum denique situm inter superficies planas. *Locus* corporis est determinatio contiguitatis vel distantiae terminorum corporis a punctis in extensione corporum hujus universi datis, illud undique secundum singulorum sui dimensiones ambientibus & in eadem mutua distantia manentibus: ubi ex principiis Geometricis docet, quomodo locus determinetur. Monet, vulgo confundi locum cum locato, ubi scilicet figuram & magnitudinem locati perperam loco tribuunt & contra ea disputat, quae in Principiis Philosophiae Naturalis Mathematicis de loco docuit celeberrimus *Newtonus*. Existentiae continuatiorem *Durationem* vocat; ipsam vero *Existentiam* notionibus irrefolubilibus annumerat. Agit hic de mensura temporis & ubi de pendulo sermo est, monet, probatione admodum indigere, quod gravitas ejusdem corporis in eodem loco semper sit constans: haecenus autem demonstrationem nullam prolatam esse ait. Quae ipse de oscillationibus penduli cum motu Aequatoris collatis affert, ea rem omnino conficiunt & a *Ricciolo*, quamvis alio fine, jam explorata sunt. A duratione identitatem & diversitatem corporum petit; modorum autem diversitatem & identitatem a similitudine. *Quandoquies* est determinatio datae entis alicujus existentiae relative ad aliam datam entis existentiam, qua cum illam comparatam volumus ratione successione vel praecedentiae per durationem interjectam mensurandae vel coexistentiae. Monet autem Cl. Autor, quandoquies, si unica & determinata sit, non nisi existentiae instantaneae tribui posse; si vero durationi tribuatur, ex illis quandoquiescibus eam componi, quae durationis terminis competunt: & huc epochas refert. *Morus* sive loci mutatio, sive successiva in aliis continuo locis existentia, sive alia aequipollente ratione definiatur, unum idemque esse censet. Hinc & perinde ipsi videtur, sive quies ejusdem loci conservatio, si-

ve

ve successiva in eodem loco existentia dicatur. Motus adeo & quietis notiones distinctas esse credit, ubi loci notio distincte cognita, quam involvit: Unde a loci differentia motus divisiones petit passim jam traditas. *Velocitas* denique est ipsi determinatio longitudinis lineæ, quam corpus dato tempore percurrit, seu magnitudo spatii a mobili dato tempore confecti, & ab hac alias motus divisiones desumit.

Vidimus hactenus, quasnam Cl. Autor notiones attributorum corporis accidentalium (quæ vocat) exhibeat & quibusnam ad eas illustrandas utatur. Qua ratione eorundem nexum cum extensione corporis secundum trinam dimensionem monstret, haud difficulter assequi datur. Extensum necessario esse figuratum evincit, quia extremitatibus præditum per tres rectas illis interjectas ad se invicem perpendiculares earumque parallelas determinate distantibus. Ratio pro fundamento habet vel actualement vel additione aut diminutione possibilem æqualitatem. Extensa igitur dimensionum numero inter se convenientia rationis capacia sunt, adeoque magnitudine determinata gaudent. Extensis competit unitas, competit numerus, quia tam ipsa, quam illorum partes a se mutuo independentes subsistant & divisibilia atque augmentabilia sunt. Competit porro distantia & contiguitas: cum enim extensa terminata a se mutuo independenter subsistant; illibata subsistent, quocumque demum intervallo eorum termini a se invicem removeantur. Similiter patet, extensa terminata quolibet instanti determinatum aliquem locum relativum tam ad corpora particularia alia, quam ad totum systema universi occupare. Et quia quodlibet extensum independenter ab alio quovis corpore subsistit; quælibet corpora cujuslibet loci capacia esse colligit. Quandoquitas entibus extensis asseritur, quatenus spectantur ut conservationis & mutationis modorum suorum & quidem durationibus magnitudine quantumlibet differentibus capacia: quo etiam fundamento nititur, Autoris iudicio, quod durationis capacia sint. Motum denique & quietem extensis convenire statuit, quia quolibet instanti determinatum aliquem locum occupant, ad omnem tamen occupandum

dam indifferentia sunt. Enimvero videamus nunc porro, quænam de illorum attributorum dependentiâ a causis suis & generalibus differentiis exponantur. Primo omnium loco probare nititur, extensionem universi non a se existere. Aut enim, ait, tota a se existit, aut singulæ ejus partes a se existunt. Posterius ipsi absurdum videtur, quia notio entis a se involvit necessitatem existendi, etiam si nullum aliud ens existat, & hinc unicuique existere possibile est; si vero plura sunt entia a se, unicuique existere impossibile. Prius æque absurdum reputat: si enim ponatur extensio universi congeries partium A & B, A existet partim ab A, partim a B & contra: quod vero impossibile censet, quia existentia instantanea est simplex & indivisibilis effectus. Item absurdum arbitratur, quod A & B diversæ extensio partes differre nequeant, cum unam eandemque existentiam communem habeant. Mundum igitur ab aliâ causa dependere, quæ sit ens unicuique, autor & conservator extensionis, sine carens atque principio idemque omnipotens. Quod si jam ponamus extensionis universi instantaneam existentiam, in massa adhuc similari partium superficies tanquam terminos intelligibiles assignari & in eadem magnitudinem, unitatem, numerum, figuram, configurationem & distantiam, situm denique ac locum intelligi posse, cum hæc attributa a terminis pendeant. (Sed sic termini partium in pleno ubique similari fictione arbitraria constabunt, nisi actuale discernens accedat, quod in momentaneo statu est sola *vis motrix*.) Cum autem mens hæc attributa pro lubitu concipiat, nullam veram in partibus universi differentiam ab iis expectandam, loco excepto, qui unicus partium in instantanea illius existentia differentiam constituat, non tamen ex earum natura (limitabit aliquis hoc: nisi natura earum vim motricem a Deo inditam & determinatum ejus exercitium jam involvere ponatur) sed ab autore universi unice pendeat. Hinc non repugnare naturæ partium, ut successive alia aliaque loca occupent: quod denovo ab autore universi pendeat: ut adeo clarum arbitretur, motum & quietem a solo Deo tanquam causa efficiente proficisci. (Sed dicunt aliqui, eodem modo hæc a Deo proficisci,

sci, ut figuras, magnitudines & alia.) Docet præterea corpus in se non habere causam motum vel quietem continuandi, quia non alia continuationis, quam ipsius motus vel quietis causa esse potest; concipit enim motum & quietem tanquam ens, quod in singulis momentis denuo reproduciatur: quod admittent abie, si mediis inter entia recenseantur. Ex chaos in formi prodire mundum; motu producte, quo vel quædam universi partes, vel omnes loca sua ad totum universi systema relativa mutant. Ita enim terminos non amplius a nostro libi suspendere & reliqua quoque attributa accidentalia determinari. Agnoscit itaque etiam illustri Leibnitio, discrimen inter partes materis in statu instantaneo a vi motrice localitati superaddita derivandum: ut adeo mirum sit, quod eandem oppugnare aggressus sit. Sed cum defensio illarum virium contra Auctoris objectiones epistolæ ad Amicum inserta ad nos nuperime pervenerit, excerpta inde hic subijcere e re visum est. Dissertationes duas, quæ operi inseruntur & tertiam fere ejus partem compleant, morentur, ut de iis sigillatim proxime dicamus.

DEFENSIO VIRIUM IN CORPORIBUS EXISTENTIUM CONTRA NUPERAS OBJECTIONES.

DN. Maynus in suis Physicæ Elementis negans dari vim motricem creatam; contra ea, quæ in his Actis Septemb. 1698 & Majis 1699 dicta sunt, ita argumentatur p. 924 seqq.

Prima ratio (dissentienti) hæc est: Talis, qualis supponitur creata vis motricis prima existentia, ab autore universi producta est: igitur & ejusdem existentia continuationis seu hujusmodi vis conservativa ab eodem auctore pendet productaque. Ergo & omnis agendi efficacia in hac vi ab autore universi unice pendet, & nulla proinvenit in hac vi agendi efficacia (vis & agendi efficacia sunt unum idemque) nisi quàm auctor universi in illa conferuat, hoc est (illud hoc est non omnes admittunt, sed hanc controversiam hoc loco ingredi necesse non est) continet productis. Hactenus dicta admissuris videtur Vis Illustris, quem Dn. Auctor refutat. Sed fortasse non æquè admittet, quod sequitur: Ex

per

per consequens omnis agendi efficacia seu omnis potentia hujus vis proprie loquendo nil est nisi ipsa potentia auctoris universi, ac proinde effectus hujus vis eorum effectus auctoris universi. (1) Istud et per consequens nullam consequentiam speciem habet. Qualem enim argumento hoc inferetur? Deus vim creaturæ conservat, imo (si lubet) etiamnum producit. Ergo hæc vis, potentia, vel efficacia, est vis ipsius Dei. (2) Quin potius eo ipso quia eam vim creat seu producit Deus, est vis creaturæ, non Dei; cum vis vel potentia Dei, produci nullo modo possit sed sit æterna. Ergo (3) Dn. Objector probare potius debet, nullam vim creatam a Deo produci posse.

Pergit: Auct. universi, effectus, put. a motus corporum, quæ huic vi ascribuntur, pari facilitate & majori compendio immediate producere potest, quam interveni talis vis a virtute divina distincta, ac tamen per illam solam operantis. Sed respondetur, (4) vim creatam non operari per vim divinam, quin potius vim divinam quodammodo operari mediate seu per vim creatam. Respondetur etiam, (5) non sequitur, quia Deus majore compendio aliquid immediate producere posset, ipsum etiam id immediate producturam. Pari enim argumento sequeretur, Deum omnia immediate agere, nec naturis creaturarum uti. (6) Deus non tantum compendiose, sed etiam magnifice operatur, nec vult omnia solus agere, sed creaturis aliquid communicare de perfectionibus suis, quæ potissimum in vi agendi consistunt.

Pergitur in objiciendo: Ergo ex solis effectibus seu motibus corporum existentia talis vis nullo modo colligi potest, cum hæc ad eos producendos hæud necessaria, imo superflua sit. Respondetur, (7) si liceret omnia rejicere, sine quibus Deus immediate phænomena efficere posset, liceret innumera rejicere, quæ tamen merito admittuntur. Exempli gratia non opus esset vel vorticibus, vel gravitate, vel aliis causis physicis ad explicandos motus astrorum. Sufficeret, Deum eos velle, & immediate producere, imo totus mundus spectabilis esset inutilis: quidni enim Deus in mentibus spectatorum ea phænomena immediate efficere posset, quæ illi mundo respondent, etsi ipse non extaret? Respondetur etiam, (8) si admittatur motus

tanquam actio corporis passioque, necessario etiam admitti vim agendi & patiendi, neque enim concipi posse actionem nisi ut potentia exercitium. Itaque (9) qui neget vim agendi, negare debere actionem ipsam in corporibus, imo pari jure etiam in mentibus, & statuere actionem solius Dei. (10) Sed verendum est, ne qui sic docet incidat in doctrinam improbatam, quæ solum Deum habet pro substantia, creaturas autem pro modis seu affectionibus Dei.

Pergitur: *Aliunde autem quam ex motibus corporum existentia talis vis pariter colligi non potest; atque adeo cum ex his colligi nequeat, ne entia sine necessitate multiplicemus, existentia talis vis supponenda non est.* Respondetur, (11) *Curia omnino a Deo multiplicata sunt sine necessitate*, neque enim necessarium erat, ut ullam creaturam produceret; sed non sunt multiplicata sine summa ratione. (12) Ex motibus, si pro veris actionibus passionibusque habeantur, omnino colligitur vis, ut jam monitum est num. 8. Quin etiam (13) alia peculiaris ratio pro existentia vis agendi allata est dicto loco Actorum Septemb. 1698, de qua mox n. 17.

Proceditur deinde ad *secundam dissentienti Rationem*, quæ talis assertur: *Haud majore vi aut actione voluntatis divina opus est ad corporis existentiam successive in diversis continue locis, quam in eodem successive loco producendam, hoc est, ad corpus movendum, quam ad illud in quiete conservandum, ut ex jam ostensis liquet.* Hæc assertio non admittitur, (14) plus enim cognitionis, voluntatis & actionis requiritur ad A & B simul quam ad A tantum, id est, ubi plus est varietatis. Major autem est varietas in mutatione quam in conservatione loci. Pergitur: *Nulla ergo videtur ratio, cur Deus motum non vero quietem interventu vis alicujus creatura produceret.* Respondetur: (15) Deus revera etiam quietem in his quæ moventur, non minus quam motum in his quæ quiescunt, ope vis creaturæ producit. Et (16) quod attinet perseverationem corporis in statu, dicendum est corpus per *inertiam naturalem* etiam ad quietem conservandam tendere, nec ubi semel quiescit, ad motum & quietem plane in-

diffe-

differe[n]se: quin potius tanto magis repugnare motui advo-
quanto is est major.

Superest ut videamus, quomodo Cl. Autor Elementorum
physicorum respondeat argumento, cuius hic meminimus num-
13. Huic ergo satisfacere conatur hoc modo pag. 938 seqq. *No-
tandum* (inquit) *hic esse census argumentum, quod illustris Leib-
nizius in Actis Erud. Lipsia anno 1698 Mense Septembri urget,*
*nisi in corporibus motis vis motrix adsit, nullam inter corpora in
instanti distinctionem & per consequens nullos veros terminos,*
nullam veram figuram adesse posse, nobis nullatenus ob stare. (17)
Nisi, inquit *Vir Celeberrimus,* corpus quod presente sui motus
momento inest in loco sibi commensurato præterea conatum
habeat, seu nisum mutandi locum; ita ut status sequens ex
presenti per se naturæ vi consequatur: necessario corpus A,
quod movetur, a corpore B (simili & æquali) quiescente præ-
sente momento nihil differet. Et consequens erit, nullum pla-
ne discrimen in corporibus fore, quandoquidem in pleno uni-
formis per se massæ discrimen, nisi ab eo quod motum respicit,
sumi non potest &c. *Et porro latius ostendit successivam tan-
tum rei motæ in diversis locis existentiam nullam corporis moti
ab aliis distinctionem in instanti, nisi vis motrix adsit, producere
posse. (18)* Extrinsicæ enim, *sic,* tantum foret denominatio, qua di-
stingeretur una pars materiæ ab alia, nempe a futura, quod sci-
licet in posterum sit futura alio vel alio loco; in præsentiarum
vero discrimen esset nullum. Imo ne a futuro quidem cum
fundamento sumeretur, quia nunquam etiam in posterum, ad
verum aliquod præsens discrimen deveniretur; cum nec locus
a loco, nec materia ab alia materia (ex hypothesi perfectæ illius
uniformitatis in materia) distingui ulla nota queat. (19) Fru-
stra etiam, *pergit,* ad figuram præter motum recurreretur. Nam
in massa perfecte similari, & indiscriminata & plena, nulla oritur
figura seu terminatio partium diversarum, nisi ab ipso motu.
Quod si ergo motus nullam distinguendi notam continet, nul-
lam etiam figuræ largietur. *Eximius ingeniosissimus Leibnizius lube-
nter assentior (quod etiam in propositione precedente ostendi) cor-
pora in instanti eandem aliunde quam a vi motrice ita differre posse, ut*

tanquam actio corporis passioque, necessario etiam admitti vim agendi & patiendi, neque enim concipi posse actionem nisi ut potentia exercitium. Itaque (9) qui neget vim agendi, negare debere actionem ipsam in corporibus, imo pari jure etiam in mentibus, & statuere actionem solius Dei. (10) Sed verendum est, ne qui sic docet incidat in doctrinam improbatam, quæ solum Deum habet pro substantia, creaturas autem pro modis seu affectionibus Dei.

Pergitur: *Attunde autem quam ex motibus corporum existentia talis vis pariter colligi non potest; atque adeo cum ex his colligi nequeat, ne entia sine necessitate multiplicemus, existentia talis vis supponenda non est.* Respondetur, (11) *Entia omnino a Deo multiplicata sunt sine necessitate, neque enim necessarium erat, ut ullam creaturam produceret; sed non sunt multiplicata sine summa ratione.* (12) *Ex motibus, si pro veris actionibus passionibusque habeantur, omnino colligitur vis, ut jam monitum est num. 8.* Quin etiam (13) alia peculiaris ratio pro existentia vis agendi allata est dicto loco Actorum Septemb. 1698, de qua mox n. 17.

Proceditur deinde ad *secundam dissentienti Rationem*, quæ talis assertur: *Haud majore vi aut actione voluntatis divina opus est ad corporis existentiam successive in diversis continue locis, quam in eodem successive loco producendam, hoc est, ad corpus movendum, quam ad illud in quiete conservandum, ut ex jam ostensis liquet.* Hæc assertio non admittitur, (14) plus enim cognitionis, voluntatis & actionis requiritur ad A & B simul quam ad A tantum, id est, ubi plus est varietatis. Major autem est varietas in mutatione quam in conservatione loci. Pergitur: *Nulla ergo videtur ratio, cur Deus motum non vero quietem intervenitu vis alicujus creatura produceret.* Respondetur: (15) *Deus revera etiam quietem in his quæ moventur, non minus quam motum in his quæ quiescunt, ope vis creaturæ producit.* Et (16) quod attinet perseverationem corporis in statu, dicendum est corpus per *inertiam naturalem* etiam ad quietem conservandam tendere, nec ubi semel quiescit, ad motum & quietem plane in-

diffe-

differeñse: quin potius tanto magis repugnare motui novo quanto is est major.

Supereſt ut videamus, quomodo Cl. Autor Elementorum phyſicorum respondeat argumento, cujus hic meminimus h. 13. Huic ergo ſatiſfacere conatur hoc modo pag. 98 ſeqq. *Notandum* (inquit) *hic eſſe cenſus argumentum, quod illuſtris Leibnizius in Actis Erud. Lipſiæ Anno 1698 Menſe Septembri urget, niſi in corporibus motis vis matrix adſit, nullam inter corpora in inſtanti diſtinctionem & per conſequens nullos veros terminos, nullam veram figuram adeſſe poſſe, nobis nullatenus obſtare.* (17) Niſi, inquit *Vir Celeberrimus*, corpus quod præſente ſui motus momento ineſt in loco ſibi commenſurato præterea conatum habeat, ſeu niſum mutandi locum; ita ut ſtatus ſequens ex præſenti per ſe naturæ vi conſequatur: neceſſario corpus A, quod movetur, a corpore B (ſimili & æquali) quieſcente præſente momento niſi differet. Et conſequens erit, nullum plane diſcrimen in corporibus fore, quandoquidem in pleno uniformis per ſe maſſæ diſcrimen, niſi ab eo quod motum reſpicit, ſumi non poteſt &c. *Et porro latius oſtendit ſucceſſivam tantum rei motæ in diverſis locis exiſtentiam nullam corporis moti ab aliis diſtinctionem in inſtanti, niſi vis matrix adſit, producere poſſe.* (18) *Extriñſeca enim, ait,* tantum foret denominatio, qua diſtingueretur una pars materiæ ab alia, nempe a futura, quod ſcilicet in poſterum ſit futura alio vel alio loco; in præſentiarum vero diſcrimen eſſet nullum. Imo ne a futuro quidem cum fundamento ſumeretur, quia nunquam etiam in poſterum, ad verum aliquod præſens diſcrimen deveniretur; cum nec locus a loco, nec materia ab alia materia (ex hypothefi perfectæ illius uniformitatis in materia) diſtingui ulla nota queat. (19) Fruſtra etiam, *pergit,* ad figuram præter motum reverteretur. Nam in maſſa perfectè ſimilari, & indifcriminata & plena, nulla oritur figura ſeu terminatio partium diverſarum, niſi ab ipſo motu. Quod ſi ergo motus nullam diſtinguendi notam continet, nullam etiam figuræ largietur. *Etenim ingenioſiſſimo Leibnizio libenter aſſentior* (quod etiam in propoſitione præcedente oſtendi) *corpora in inſtanti hæc aliunde quam a vi matrix ita diſſerre poſſe, ut*

*inde veri terminus, vera figura &c. illorum singularis assignari quæ-
ant. Verura id solum animadverti cupio, sive hac vis motrix sit
efficacia Entis creati ab ipsa materia sive extensione distincti, ut
Vir Clarissimus statuit, sive entis a se existentis & ab ipsa exten-
sione distincti, qua extensioni quolibet motus sui instanti præsens est, &
successive in illa motum operatur; in uno casu haud majorem sive
distinctionem extensionis seu materia in instanti ab alia per hanc
vim motricem, quam in altero. Unde etiam perspicuum est, vis
motricis creata existentiam ex hocce argumento stabiliri non posse.*

Hactenus verba Elementorum, quorum laudandus est Au-
tor doctissimus, dum agnoscit aliquid ad distinctionem status
momentanei præsentis & sequentis, tollendamque perpetuam
uniformitatem locorum & temporum esse necessarium præter
materiam, neque discrimen inter materiae partes aut corporum
difformitatem in dato momento admittendam, alibi rectius
quæri quam in vi motrice extensioni seu localitati superaddita,
quod plerique recentiorum hactenus non agnoverunt. Sed (20)
mirum est, quod illas vires, in quibus partium materiae discrimen
consistit, non in corpore tanquam in subjecto, sed extra illud
in Deo quærit. Cum tamen (21) formale discrimen rerum non in
extrinseco sed in ipsis consistere debeat, itaque (22) hæc vis per
loca dispersa non est in ipso Deo tanquam in subjecto, nisi quis
Deum vertat in naturam naturatam & particulas ejus per ma-
teriam disseminatam fingat, quod Clarissimo Auctori tribuere ini-
quum fuerit. Et revera (23) qui hoc doceret, in nostram qui-
dem doctrinam quoad vires in corporibus existentes recideret,
sed in eo peccaret, quod iis contentus non assurgeret ad Deum
autorem & rebus superiorem, seu naturam naturantem, sed pro
ea fictitium Deum corporibus immersum introduceret, qui nihil
aliud foret quam virium particularium aggregatum. (24) Ali-
ud etiam argumentum pro virium in corporibus existentia in
supra citatis locis Auctorem productum est, dum scilicet
ostensum est omnia accidentalia seu transitoria esse modifica-
tiones substantialium seu persistentium atque ita ut figuræ suat
modificationes extensionis, ita impetus esse modificationes vis
cujusdam primitivæ corpori inexistentis.

D. SA

D. SALOMONIS DEYLINGII OBSERVATIONUM SACRARUM Pars secunda, cum figuris aeneis
& Indicibus necessariis.

Lipsiæ, sumptibus heredum Frid. Lanckischii, 1711, 4

Alph. 2 plag. 18.

POSTquam intellexit summe Rev. Autor, Collega noster honoratissimus, primum harum *Observationum* Fasciculum a nobis A. 1709 Mense Febr. recensitum, non displicuisse eruditis, alterum eatum Tomum eo lubentius adornavit, quo magis fident de instituto hoc continiando publice datam sibi liberandam esse censuit. Sinit igitur iterum *Observationes quinquaginta* in totidem Veteris ac Novi Instrumenti loca, gravis plerasque & per jucundi argumenti, in quibus conficiendis perspicue ostendit, quantum utilitatis ac ornamenti ab elegantiorum literarum apparatu, a veteri item Hebræorum & sacrorum rituum historia, ad Scripturam S. recte intelligendam expectari queat.

Obs. I Pantheismi vestigia commemorat, quæ apud veteres & recentiores existant, Mosemque Pentateuchi auctorem ab eo crimine purgat. *II* Investigat originem vocis עֲוֹלָם ad Genes. I, 1, declaratque, unde factum sit, ut ea vox plurali numero tam frequenter adhibeatur, cum non deest singulari עוֹלָם? Jo. Clericum, qui frequentiore pluralis numeri usum a profana Cananzorum consuetudine derivavit, refellit, evincitque contra eundem, & P. D. Huetium, linguam Hebræam non Cananzam, sed primævam & in familia Hebræi conservatam fuisse. *III* Enarrata opinionum diversitate de animæ rationalis natura, contra Hobbesianos ac Spinozistas, imprimis autem contra Cowardum, aliosque, offendit, eam non esse *motum localem* partium humani corporis organicarum, nec meram *presentiam* ex organorum corporeorum combinatione ortam, sed esse substantiam cogitantem, omnia materia expertam, monstratque, opinione de mente hominis corporea universam religionem funditus eversti, quia materia, sub quacunque figura consideretur, religionis, sigillatim
fidel,

tisque H. Witfii, P. Jurizi, Leydekkeri, aliorumque erroribus, in delineanda panum istorum effigie admissis, docet, panes istos Christum significasse, verum *panem vitam Job. VI, 35.* **XII.** Adstrueta ἑμπυρισμῷ antiquitate, de igne sacro & perpetuo apud Hebræos ad illustranda loca Levit. VI, 13 & IX, 24 agit, variaque Judæorum commenta refellit. **XIII.** Enarrat S. Pontificis ingressum in Sanctum Sanctorum ad Levit. XVI, in Expiationis festo, quem *quaternarium* fuisse idoneis argumentis probat. Verba vero Apostoli Hebr. IX, 7, ubi ἀπαξ τῷ ἐνιαυτῷ semel duntaxat in anno adytum ingressus dicitur Pontifex, de uno anni die, & de uno eodemque ministerio expiationis, *quatuor* ingressibus peragendo, interpretatur. **XIV.** Locum Levit. XIX, 27, de orbiculari capitis tonsione, Arabibus aliisque gentibus usitata, illustrat, notatoque Jo. Spencero angulos crinium & barbæ ex monimentis Hebræorum describit atque delineat, & autores, qui illos minus intellexerunt, emendat. **XV.** Enarrata serpentis ænei historia ex Num. XXI, contra Marshamum probat, serpentem æneum a Mose non fuisse erectum ad exemplum præstigiæ Ægyptiacarum. Rationem τυγί ex Jo. III, 14 declarat, negatque contra Fr. Burmannum & C. Vitringam, serpentem æneum diaboli symbolum ac emblema fuisse. **XVI.** Mosis vaticinium de magno Propheta ex Israelitis aliquando excitando Devt. XXIX, 15 illustrat, & vindicat. **XVII.** De vestimentis Israelitarum in deserto non consumtis agit ad Devt. XXIX, 5, assertaque miraculi magnitudine ac veritate, autores, qui prodigiū fidem in dubium vocarunt, refellit. **XVIII.** Personati Samuelis historiam, 1 Sam. XXIX, 7, illustrat, Ant. van Dalen, qui negato Cacodæmonis interventu, universum apparitionis negotium mulieris Endoreæ fraudibus adscripsit, refellit, demonstratque, præstigias diabolicas intervenisse. Negat Autor, vocem אוב de *spiritu malo* exponi posse, contenditque אוב בעלת אוב *dominam OB* nihil habuisse commune cum τοῖς πνεύματι Πύθωνος ἔχουσιν Act. XVI, 16, nisi hoc unicum forte, quod utriusque arte diabolica & mali spiritus afflatu tacti, vaticinati sint. Nec credit, ancillam istam πνεύματι Πύθωνος ἔχουσαν Act. XVI, 16 ἐγγαστήριον, ven-

tritoquam fuisse, quia Græcis ἐγγασριμῶδες erant δι' κεκλευσμέ-
 νη τῆ σόμαλⓈ Φθηγόμενοι διὰ τὸ δοκεῖν ἐκ τῆς γαστρός Φθέ-
 γασθαι, Galeno autore. At vero ancilla ista *spiritum Pythonis*
 habens alta voce clamabat v. 17. Ex Autoris nostri sententia
 πνεῦμα ΠύθωνⓈ *spiritum divinatorium* notat, quia Hesychio
 Πύθων est δαίμωνιος μαντικόν. Exinde colligit, ἐγγασριμῶδες
 habuisse equidem πνεῦμα ΠύθωνⓈ, sive δαίμωνιος μαντικόν,
 contra vero non omnes *spiritum Pythonis* habentes fuisse etiam
 ἐγγασριμῶδες. Ab his multum differre ait כּוּן יְלֵיב, quip-
 pe qui proprie *Necromantes* fuerint, affirmantes, se artem
 callere evocandi mortuorum manes, quos quis vellet, & posse
 se illos sub visibili forma ad colloquium ciere ac sistere, me-
 diante כּוּן vase quodam aqua pleno, in quo defunctorum
 imagines cernebantur, audita simul subobscura evocatorum
 manium voce, velut e terræ cavernis prodeunte. Nam ut ma-
 gi per κατοπτρομαντείας in speculis, & per λεκανομαντείας in
 pelvi: ita per γαστρομαντείας in vase, quod γάστρη Græcis dici-
 tur, defunctorum imagines exhibuisse & divinasse leguntur.
 Cum vero *Gastro* respondeat Hebræorum Syrorumque כּוּן,
 unde Latinorum *Obba*, genus poculi, in quo *Obo*, νεκρομαν-
 τείας instrumento sive vase, aqua limpida impleto, defunctorum
 imagines arte diabolica apparebant, existimat, phrasi
 כּוּן כּוּב varicinari per OB certam νεκρομαντείας speciem
 indicari, & mulierem Endoream כּוּן כּוּב appellari ab in-
 strumento כּוּן sive vase, quo in divinatione ex mortuis ca-
 pienda solebat uti. *Obs.* XIX & XX loca Pf. LI, 9, Pf LXXX, 3,
 ex historia Hebræa illustrantur. XXI. Dissertitur de Christo a
 ligno regnante, occasione Pf. XCVI, 10, disquiriturque, unde
 & qua occasione additamentum illud a ligno in nonnullos ve-
 teris Ecclesiæ codices irrepsit? quo item loco numeroque
 debeat censer? XXII. Frequens Scripturæ formula *ambulare*
in luce, ut Ef. II, 5, ex vetusto Judæorum ritu feriendi solemnia
 festi Tabernaculorum, & lucernis Hebræorum Sabbathicis illu-
 stratur. XXIII. Ex militari veterum Hebræorum consuetudi-
 ne explicatur locus Ef. XI, 10. XXIV. Locus vexatus de statu-
 ris non bonis sub examen vocatur, & de justis Dei decretis atque
 judiciis

judiciis explicatur. *XXV.* Siftuntur Judæi, ob esum sanguinis reprehensi, ad Ezech. XXXIII, 25, 26. *XXVI.* Herodiadum patria, genus & religio investigatur, destructoque Jo. Harduini systemate, vera Herodiadum genealogia traditur ex Josepho. *XXVII.* Ad asserendam tentationis Christi historiam, Matth. IV, 1-7, probatur, tentatorem externo veroque congressu Servatorem adortum esse. *XXIX.* Producentur *δαιμονιζόμενοι* a Christo sanati Matth. IV, 24, demonstraturque, eos corporaliter a Satana fuisse obsessos. *XXIX.* Servatoris prædictionem de exoso Christianorum nomine Matth. X, 22, multiplici eventu ratam impletamque fuisse, exemplis ex historia Ecclesiastica petitis docetur. *XXX.* *Aram V. T. fuisse figuram crucis Christi*, affirmatur, quatenus videlicet Altare victimam Deo cremandam sustinuit, eandemque in altum tulit. Per Altare vero *ἀγιάζον τὸ δῶρον*, Matth. XXIII, 19, non intelligit Autor nudam Aram, sed Aram *σὺν πᾶσι τοῖς ἐπάω αὐτῆ*, cum omnibus, que super ea erant, instructam, videlicet igne sacro, sacrificia sanctificante & consumente. *XXXI.* Solennis Christi invitatio ad accipiendum Spiritum S. Joh. VII, 37 ex ritu *effusionis aquarum*, in festo Tabernaculorum usitato, illustratur. *XXXII.* Inquiritur in causam, cur Christus dicatur *τὸ Φῶς τῆ κόσμου* Joh. VIII, 12, negaturque contra *Clericum*, Joannem, cum hæc scriberet, ad Platoniorum placita, aut libros Philonis respexisse, sed locum potius Malach. IV, 2, sive *מִן יְרֵיחַ* S. Pontificis in V. T. aut lucernam mediam candelabri sacri in Sanctuario ob oculos habuisse, verisimili ratione docetur. *XXXIII.* Ad Joh. XII, 31 probatur contra Jo. Marckium, Judæos sub ipsis Procuratoribus Romanis aliqua potestate gladii gavisos, eademque adversus religionis, & legum suarum violatores usos esse. *XXXIV.* Ad Joh. XIX, 10. ostenditur, P. Pilatum non tantum res fisci procurasse in Judæa, sed præterea quoque Provinciæ vice Præsidis præfuisse cum aliqua potestate & jurisdictione. *XXXV.* Jo. Harduini conjecturæ de *Synagoga Libertinorum* Act. VI, 9 refelluntur. *XXXVI.* Quo sensu Israelitæ *Tabernaculum Molochi* in desertis portarint, Act. VII, 43, enarratur, & Amosi locus Cap. V, 26 cum Stephani

oratione conciliatur. XXXVII. Asserta receptæ lectionis veritate Act. XIII, 18, ostensoque vocum *τροφοφορεῖν* & *τροφοφορεῖν* discrimine ac usu, declaratur, qua ratione Deus improbos Israelitarum mores in deserto tolerarit? XXXIX. *Σεβόμενοι* & *Φοβόμενοι τὸν Θεόν*, quorum frequens in Actis fit mentio Cap. XIII, 16, XVI, 14, XVII, 4 & XIX, 7, de Profelytis Portæ exponuntur, & antiquitas Noachicorum præceptorum, quia nugax sequiorum Judæorum ingenium redolent, impugnatur. XXXIX. Agitur de *προφρέα* communi Apostolorum decreto vetita Act. XV, 20, rejectisque interpretum conjecturis, & sigillatim nova P. Juriazi expositione, ostenditur, omne impuritatis veneræ genus sub ea voce comprehendi. XL. Locus Act. XVII, 28, de hominum *vita*, *motu* ac *existentia* in Deo, idonee explicatur & contra Hobbessii ac Spinozæ depravationes vindicatur. XLI. Ex historia Hebræa lux affunditur verbis Paulinis Rom. III, 25, notatoque nonnullorum interpretum lapsu, docetur, quo sensu Christus *ἰλαστήριον ἐν τῷ αὐτῆ αἵματι* propositus ab Apostolo dicatur. XLII. Dissertitur de *υπότιμο* Pauli *anathemate*, Rom. IX, 3, explicatoque vocum *ἀναθήματι* & *ἀναθέματι* discrimine & usu, examinatur nova R. Simonii expositio, qui *ἀπὸ χριστοῦ* vertit *propter Christum*, ostenditurque, Apostolum non alium anathematis statum exoptasse, quam illum, sub quo erant Judæi fratres, *b. e.* voluisse separari non perpetuo, sed aliquantisper a Christo servandorum Judæorum causa. XLIII. Verba Apostoli, 1. Cor. III, 16, 17, de *non perdendo templo cordis* ex antiquitatibus Judaicis illustrantur, & quot modis secundum Judæorum opinionem Templum perdi censeretur, ex Maimonide enarratur. XLIV. Vexatus locus, 1. Cor. XV, 29, de Baptismo *ὑπὲρ τῶν νεκρῶν* sub examen vocatur, explosisque recentissimorum interpretum, & Jo. Harduini imprimis conjecturis, particula *ὑπὲρ* exponitur per *ἀντι*, Græcorumque autorum usu confirmatur. XLV. Cephas a Paulo reprehensus sistitur Gal. II, 9, refelliturque Jo. Harduinus, qui per Cepham non Petrum, sed aliquem ex LXX Discipulis intelligendum esse contendit, allatisque ex antiquitate Ecclesiastica exemplis, & Ecclesiæ Gallianæ

canæ consensu, Rom. Pontificis infallibilitas funditus evertitur. XLVI. Ad illustrandum Pauli vaticinium de supplicio sibi imminente 2 Tim. IV, 6, 7, crudelitas Neronis describitur, agiturque tum de Suetonii Chresto, tum de vexationis Neronianæ amplitudine contra H. Dodwellum. Tandem verba Apostoli ex Latinorum Græcorumque ritibus illustrantur. XLVII. Considerantur res sacræ, quas in interiori Tabernaculi Mosai- ci adyto fuisse, Apostolus Hebr. IX, 3, 4, 5 affirmat, mon- straturque, per χρυσὸν θυμιατήριον, quod adytum habuisse di- citur v. 4, non Aram incensi, sed aureum thuribulum intelligi debere, in cujus figura investiganda & describenda multum cu- ræ studiique ponit. Eos erroris arguit, qui thuribulum de- pingunt ut calicem cum operculo, quod adnexam habet ca- tenam, qua suspensum a Sacerdote S. ferebatur, quoniam de operculo & catena altum est silentium in Scriptura, & Tal- mude, unde illud potius constat, thuribulum formam calicis cum manubrio habuisse. Cumque Jo. Braunius hoc thuribu- lum in argenteis Hebræorum siclis, qui characteres Assyriacos seu quadratos habent, & vas, ex quo fumus ascendit, exhibent, sibi invenisse visus sit, Autor noster existimat, nullum numum, characteribus Hebraicis vulgo jam usitatis, seu qua- dratis, ornatum, bonæ notæ aut multum vetustum, sed omnes omnino ejusmodi siclos literis Assyriacis, ut vocantur, signa- tos, qui uspiam gentium in Cæsaris, Regum, & Principum gazis ostenduntur, ab impostoribus suppositos esse. Ut vero illa duntaxat Hebræorum numismata pro genuinis agnoscit, quæ Samaritanis literis notata sunt: ita in his aliquid existare suspi- catur, unde vera thuribuli figura colligi possit. Adrianus Relandus, Cl. Vir, qui quatuor ejusmodi numos, quos Am- stelodami apud Jacobum de Wilde vidit, peculiari libello A. 1702 edito & a nobis A. 1703 Mense Aprili recensito; doctissime in- terpretatus est, vasculum illud in averâ parte visum pro calice, & signo gratiarum actionis habuit, quod Autori nostro ipsum χρυσὸν θυμιατήριον, seu כַּוְתֵרָה, dignitatis Pontificiæ insi- gne videtur, perinde ac palma signum in altera numerum facie visum non solum Palæstinæ, sed Regiæ etiam potestatis

& superioritatis territorialis symbolum esse suspicatur. Ultramque enim dignitatem, & Regiam, & sacerdotalem, penes Hassamonæos fuisse, a quibus hos numos cufos esse certum sit. Quemadmodum autem in numis Romanis signa sacerdotii, *Aspergillum*, *Guttus*, *Secures*, *Secespita*, *Lituus*, *Urceus*, *Patera*, & alia id genus instrumenta, quorum in sacerdotii administratione usus erat, frequenter conspiciuntur, ita vix dubitandum esse existimat, quin vasculum illud in numis Hebraicis, a S. Judæorum Pontifice cufis, Pontificiæ dignitatis insigne sit, videlicet *thuribulum*, quo aromata igne accensa in adyto offerri solebant. Hanc conjecturam alio suffulcit numo, qui apud Hottingerum exstat, ubi vasculum, quod Cl. Relandus pro *calice* accepit, ab utroque latere exeuntem manum sive manubrium habet, ita tamen, ut longius sit manubrium ab uno, quam ab altero latere, quod thuribulum manifesto indicat. Calices enim manubria non habuerunt. Thuribulum vero manubrium habuisse, Doctores Talmudici diserte docent. Nec omnino abesse censet ansam istam in numis a Relando descriptis, si recte inspiciantur, quamvis usu & diuturnitate temporis adeo sit detrita, ut obiter inspicienti vix ullum expressi quondam manubrii vestigium superesse videatur. XLIX. Efficaciam precum contra Pomponatium asserit ex Jac. V, 16, 17, & ad probandam earum virtutem exemplum imprimis Christianorum militum, qui sub Imperatore M. Aurelio Antonino largas de coelo pluvias ad sitim restinguendam precando impetrarunt, ex veterum monumentis affert, & vindicat. XLIX. Disquirat, quale signum fuerit Ezechielis *Tav*, quo pii super iniquitatem mundi gementes notati fuerunt Ez. IX. 4. Quis item character Apoc. VII, 3 frontibus electorum impressus? L. Descriptis ex Hebræorum monumentis Templi Hierosolymitani excubiis, locus Apoc. XVI, 15 elegantius illustratur.

**ANALYSIS ET EXEGESIS PROPHETAE
Zacharie a Cap. I usque ad VIII, a SAMUELE BOH-
LIO cæpta, a Cap. vero VIII usque ad finem continuata
& ab-**

& absoluta a ZACHARIA GRAPPIO, S. S. Theol. D. & P. P.
in Academia Rostoch.

Rostoch. & Lipsiæ ap. Chr. Gotthold Garman; 1711, 4.
Constat 17 plag.

CL. Bohlius, qui olim egregiam operam in explicandis Hebræorum accentibus, & indaganda formali significatione radicum navavit, varias etiam Disputationes edidit, quibus Scripturam sacram interpretatus est. Quamvis vero laudabiles ejus conatus in formali significatione eruenda non omnibus Philologis satisfecerint, neque peculiaris ejus sententia, quod oculus adessentiam Dei, brachium ejus robur, &c. significet, adeoque hæc aliaque similia Deo proprie competant, omni dubio careat, nihilominus ejus explicationes non contemnendæ sunt. Inde quoque factum est, quod Cl. Grapius post Psalmorum Paraphrasin A. 1709 Rostochii recusam, in cujus Præfatione omnia ejus scripta prolixè recensentur, etiam Zachariæ exegetin a B. Bohlio ad Cap. VII perductam typis excudendam curaverit. Complectitur hic libellus IX breves Disputationes, olim in Academia Rostoch. habitas, & supplementum Cl. Grapii a Cap. VIII ad finem continuatum, nec non brevem exegetin in cap. I Jesaiæ ab eodem Bohlio olim elaboratum. Ut vero de ejus explicandi ratione, quæ vocum formalem significationem & ordinem, nec non accentuum positum sequitur, evidentius constet, pauca ex Zachariæ explicationibus adducamus. Cap. I v. 8 *virum super equo rufo equitatem*, de angelo & quidem increato interpretatur, qui ideo equo rufo insedit, ut indicaret, se gentes sanguine & gladio ulturum, & imprimis Nebucadnezari, Belthazari magnatibusque ejus frenâ injecturum. Vocem שרוקים a שרק vitis genere laudatissimo & ad rubedinem accedente derivat, & de equis ad rubedinem vergentibus, B. Luthero Braun appellatis, explicat. Equis subrufis Medos & Persos notari autumat, ad quos deinde translatum est Regnum Babylonium. Equos vero albos indicare Græcos, qui etiam secuti & ductum primi equitis imitati sunt. Quemadmodum vero hi Reges circumiverunt terram & regna
sua

P. 33.

28.

sua pacata fecerunt, sic quoque ille, qui equitem primo equo imposuit, Hierosolymarum Itatum pacatum reddere potest. Eodem capite Propheta *quatuor cornua* vidit, quæ nostro Bohlio sunt quatuor Reges, qui Judam disperferunt, Nebucadnezar, Balthasar, Darius Medus & Ahasverus ante Darium secundum. Quatuor his cornibus *quatuor fabri* opponuntur, qui cornua disperferunt. Horum primus ex mente Autoris est Balthasar, qui cornu primum evelebat, cum mortuo parente in Regem eligeretur. Secundus est Darius Medus, qui Balthasare occiso regnum capiebat. Ahasverus fuit tertius, qui cessante Dario & forsitan per successionem Cyri regnum accepit. Darius secundus evulsi quartum cornu, cum ipsi regna universæ terræ data sunt. Sic fabri simul cornua sunt, quæ successive se invicem evulserunt. Neque prætermisit, quæ multis obscura fuerunt verba Cap. II v. 12: *sic dicit Dominus Zebaoth, post gloriam misit me ad gentes depradantes vos.* Ex quo infert: missum esse Jehovam Zebaoth verum naturalem & essentialem Deum. *Post gloriam* ita explicat: postquam misit me annuntiare vobis gloriam, de qua modo audivistis in visionibus. Deinceps vero p. 37 verba *post gloriam* construit cum sequentibus *misit me*, ut sensus laxior nascatur: ubi gloria Dei est conspicua, ibi existimate me missum esse, ut eam continuem. Cap. IV, 9 per *Lapidem septem oculos habentem* Christum intelligit, cujus septem oculi sunt septem spiritus, septem dicti, quia omnia sunt in omnibus ratione numeri formaliter considerati, quamvis unus sint spiritus. Cap. VI v. 1 explicat *montes aëos* de nubibus, quia Deut. XXIX, 23 legimus: *Et erunt cæli, qui sunt super capite tuo, æs.* Cælum etiam Davidem respexisse existimat, dicentem: *eleva oculos meos ad montes* Ps. CXXI. Imprimis vero nititur Ps. LXIX, 8 & 2 Sam. XXII, ubi priori loco legimus: *Et fundamenta montium movebantur*, in posteriori vero hæc occurrunt: *Et fundamenta cælorum movebantur.* Inde colligit, quod formalis significatus vocis *MT* sit *congestum*, quod non solum de montibus, sed & de fluctibus maris & nubibus cæli dicitur. Plura non addimus, sed potius Cl. Grapio gratias agimus, quod non solum B. Bohlii labores exegeticos colligere, sed & quæ deerant, supplere voluerit.

LUDOL.

LUDOLPHI HUGONIS JURISPRUDEN-
tia particularis Germanica & Consultatio de abusu
Appellationum tollendo.

Helmstadii, sumptibus Hammianis, 1708, 8.

Alph. 2 pl. 2.

Illustris Autor, qui, dum viveret, Serenissimo Electori Brunsvicensi & Luneburgensi a consiliis intimis & justitiæ præsidio fuit, priorem tractatum A. 1661 primum edidit sub titulo, *de Statu Regionum Germaniæ*, sub quo & postea adhuc bis fuit impressus. Quartam hanc editionem, quæ mutato titulo comparet, curavit Vir Cl. Fridericus Augustus Hakmannus, in Academia Helmstadiensi Professor publicus. Ipse tractatus capitibus sex constat: in quorum primo agitur de Ordinibus Imperii Romano-Germanici, & quomodo horum autoritas ad potestatem summæ majestatis æmulam successu temporis succreverit, ex historiarum monumentis ostenditur. Secundo capite in genere quædam differuntur de partitione jurium inter Imperatorem & Ordines, tertio vero hæc omnia in specie secundum universas superioritatis territorialis partes exponuntur. Inter alia de appellatione, quæ fit ab Ordinibus ad Imperatorem, fuse agitur, & in rationes inquiritur, ob quas in Imperio nostro appellatio in civilibus tantum causis sit permessa, non in criminalibus, cum tamen hæc illis longe sint graviore, neque consentaneum videatur, cui judicium de bonis nostris committere nolumus, ut huic in caput actergum animadvertendi potestas relinquatur: unde & jure Romano multo laxior est potestas appellandi in criminalibus quam civilibus, uti ex *L. 6 ff. de appellat.* apparet. Probatur autem dictæ constitutionis æquitas duobus potissimum argumentis. Primum civilia judicia privatorum utilitatem spectare, criminalia utilitatem Reipublicæ, adeoque, ut major potestas circa hæc competat Rebus publicis inferioribus, e quibus Imperium nostrum constat, requiri. Deinde quemadmodum in curatione morborum in tempore venire omnium primum est, sic in recidendis membris Reipublicæ noxiis sæpe prompto ac tempestivo reme-

p. 117.

Ggg

dio

p. 143.

205.

215.

dio opus esse, ne malum contagione serpat. Capite quarto regimen, quo Principes ditiones suas administrant, comparatur cum regimine Imperatoris: & Brocardicum illud, *Principem esse in territorio suo Imperatorem, & tantum posse in ditione sua, quantum Imperator in universo Imperio*, sano sensu admitti posse ostenditur. Capite quinto regimen Civitatum expenditur, quod a regimine ceterorum Ordinum valde est diversum, & sententia Andreae Knichenii, civitatibus superioritatem territorialem negantis, refutatur. Nobilibus tamen immediatis superioritatem tribui non posse, Illustris Autor existimat. Quamvis enim omnem jurisdictionem exerceant in subditos, statuta condant, regalia & jura Austregarum habeant, pacis religiosæ aliarumque constitutionum Imperii capaces sint, hæc tamen omnia ab ipsis non possideri jure territorii, sed ex speciali privilegio, neque cujuslibet spatii terræ liberam ac immediatam possessionem sufficere, ut quis superioritatem habere dici possit, sed tantam universitatem ac ditionem requiri, ut justæ Reipublicæ capax sit. Ad quæ tamen argumenta ab Illustri Autore allata Nobiles immediati respondere solent, etiam civitatibus immediatis jura, quibus utuntur, specialibus privilegiis esse concessa, & harum nonnullis longe minorem esse ditionem, quam multis Nobilibus. Ceterum ipse Autor fatetur, ex eo, quod Nobiles careant jure suffragii in comitiis, non sequi, eos carere jure superioritatis. Diversissima enim esse hæc jura, cum illud ad summam Rempublicam, hoc ad inferiorum ditionum administrationem pertineat. Ultimum caput agit de usu & autoritate Juris civilis privati in controversiis Ordinum. Nimirum Principes & Civitates Imperii, quamvis respectu illorum, qui ipsis sunt subditi, publicam personam sustineant, tamen respectu Imperatoris & totius Imperii privatorum loco habentur: ex quo sequitur, ut juribus etiam privatorum utantur, & de superioritate ac regalibus suis in judiciis Imperii per actiones civiles experiantur, id quod hoc capite multis exemplis comprobatur.

Addita est a Cl. Editore ejusdem Autoris *Consultatio de abusu appellationum tollendo & Camera Imperiali immenso earum cumulo levanda*, cujus opusculi A. 1662 primum editi, & postea

adhuc

omnis nova allegatio est prohibita : unde nihil ob stare Auctori videtur , quo minus idem in omni provocatione ad judicem superiorem locum habere possit. Denique ad decem objectiones , quæ contra hanc sententiam adduci possent , respondetur : sed nimis operosum foret hæc omnia recensere. In altera parte consultationis disputatur de temeritate appellantium coercenda. Jusjurandum calumniæ non esse remedium satis idoneum ostenditur : advocatos enim aut esse rabulas famelicos aut integræ vitæ , illos summa levitate jurare , his ut jusjurandum injungatur , non esse necessarium. Multa quoque temere appellantium in Recessu Imperii de A. 1600. constituta minime sufficere videtur , cum tam sæpe appelletur temere & vix unquam poena temeritatis exigatur , nisi dolus manifestus accedat , qui tamen difficulter admodum ex Actis solet elucere. Quam ob causam illustris Auctor consultum futurum existimat , si temeritas appellantium etiam eo casu , cum non adest dolus manifestus , multa certa pecuniæ præter condemnationem in expensas puniatur. In fine additus est Cl. Editoris Nucleus legum Germanicarum fundamentalium , quo harum summaria recensentur , & brevissima juris publici historia.

JOHANNIS HAKMANNI PRACTICA PHILOSOPHIA, ETHICA & POLITICA.

Helmstadii , sumptibus Hammianis , 1710 , 8.

Plag. 21.

NOva hæc est editio , quam B. Auctoris , olim in Acad. Rintelensi Professoris , filius Cl. Fridericus Augustus Hakmannus , modo nobis memoratus , denuo in lucem emisit. Per totum librum omnia tractantur secundum principia Peripatetica , quæ Cl. Editor magni admodum facit , in Dedicatio-
ne affirmans , uti prisca melior non speranda ætas , sic anti-
qua vix sperandam præstantiorem scientiam , licet simul fa-
teatur , civilem Aristotelis doctrinam non carere erroribus no-
xiis. Obiter notamus , quod etsi B. Auctor discrimen , quod est
inter intellectum & voluntatem , non esse reale , cum ceteris
Philoso-

Philosophis statuat, alibi tamen, ubi de pugna sermo est, quam peccaturi intra se sentire solent, quæ certe realis est, existimet, intellectum & voluntatem ea pugna inter se decertare: quam sententiam ut tueatur, voluntati intellectum peculiarem tribuit, dicitque, a voluntate atque affectu formari aliquam propositionem rationi contrariam, intellectui vero tribuit voluntatem peculiarem, quæ bonum appetat eo tempore quo voluntas in malum fertur. Sub finem Ethicæ additum est breve compendium librorum Ciceronis de officiis sub titulo *Evangelium Gentilium*.

JO. GOTTFRIDI OLEARII BIBLIOTHECA
Scriptorum Ecclesiasticorum Tomis duobus edita, cum
Prefatione JO. FRANCISCI BUDDI, curante
JO. GOTTLIEB OLEARIO, F.

Jenæ, apud Jo. Felicem Bielckium, 1711, 4.

Alph. 4 pl. 9.

Qui sub *Abaci Patrologici*, Jenæ anno 1673 in 8 emissi, titulo hætenus eruditorum tritus & versatus fuit manibus, liber doctissimus & utilissimus, is nunc sub alia prorsus forma & sub *Bibliotheca Scriptorum Ecclesiasticorum* nomine, duobus tomis, & priori editione multum auctior, in variis locis accuratior etiam emendatiorve prodiit, sed ita tamen, ut in scripti modum limitesque non excedat. Foetus is est Viri, dum viveret, maxime venerabilis *Jo. Gottfridi Olearii*, Arnstadiensium ecclesiarum Antistitis & Pastoris primarii, Consistorii Assessoris, Gymnasique & Dioceseon Arnstadiensium Inspectoris supremi, multisque scriptis asceticis & aliis, maxime autem Scrinii antiquarii, Analectorum ad halygraphiam B. Parentis, nec non Logices Glassii & Commentarii Dorſchei in Esaiam ex manuscripto editione clarissimi, sed quem fata nobis haut ita pridem vitæ velut meritorumque saturem eripuerunt. Curam autem novæ hujus editionis, Patre adhuc vivo, in se suscepit Filius tanti patris clarissimus, *Jo. Gottlieb Olearius*, liberalium artium Magister, qui Dissertationibus duabus de Julio Casare Vanino, &

ana de Petro Pomponatio, aliisque quibusdam ingenii doctrinaeque speciminibus jam item orbi erudito innotuit. Is Guilielmi Cavei (quem diu sospitem esse jubeat Divinum Numen!) Historiam Literariam & Henrici Whartoni Appendicem, nec non Ludovici Eliæ du Pinii Bibliothecam novam Autorum Ecclesiasticorum & Casimiri Oudini supplementum de Scriptoribus Ecclesiasticis, ac Labbei, Colomesii, Tenzelii, aliorumque scripta recentiora, huc spectantia, diligenter consuluit, & quæ Bibliothecæ huic locupletandæ augendæque inservire poterant, inde breviter excerptit, & editioni huic novæ inseruit; ultra reformationis tamen tempora non progressus, sed cum ipsa fere Lutheri morte laborem finiens. Præterea non exiguum editioni huic decus accessit ex Præfatione Viri per orbem literarium celeberrimi Jo. Francisci Buddei, quæ vitam ille B. Autoris, non sine multo elogio, est complexus. Natus is est quippe, ut vel ejus rei saltem ex Præfatione Buddei doctissima & elegantissima mentionem injiciamus, Halæ Saxonum die xxix Septembr. vigilia Michaelis anni M DC XXXV, & patrem habuit *Gottfridum Olearium*, Theologiæ Doctorem, Halæ Saxonum ad ædem D. Ulrici tunc Pastorem & Gymnasii inspectorem, deinde & ecclesiarum ejusdem loci Antistitem & inspectorem primum, cujus, anno M DC LXXXV ætatis LXXXI ministerii L1 demortui, scripta quamplurima Henningus Witte in Diario Biographico & Vir summe maximeque reverendus Henricus Pippingius, Ecclesiarum Saxonicarum hodie Præful summus, in Memoria Theologorum nostræ ætate clarissimorum recensent. Matrem autem nactus est *Annam Wogaviam*, Jo. Davidis Wogavil, patricii atque salinatoris Halensis, senatus quoque camerarii & ad ædem S. Ulrici octoviri, filiam omni, quæ sexum sequiorem decent, virtutum genere ornatissimam. Avus paternus nostro fuit *Joannes Olearius*, senior ille, ac Halensium itidem ecclesiarum Antistes gravissimus & celeberrimus, quem vel ideo hoc loco memorandum duximus, tum quod primus is fuerit ex gente Oleariorum, qui scriptis variis inter ecclesiæ nostræ Theologos nominis celebritatem consecutus est, ut quoque Paulus Freherus & Henningus Witte testantur; tum quod ab hujus

hujus patre Oleariæ gentis, quæ tot deinceps meritis enituit, repetenda sit origo. Nomen ei fuit *Jacobus Kupffermann*, qui Vesaliæ, quod Cliviæ haut ignobile est oppidum, rerum suarum sedem habuit, oleoque exprimendo operam navavit; unde felici prorsus omine posteris ejus *Oleariorum* nomen hæsit. Fratrem vero habuit & soluit noster Virum senio & meritis gravem, *Joannem Olearium*, Academiæ nostræ Senio rem venerabilem, qui cum pari filiorum nobilissimo, Gottfrido, Theologo, & Jo. Friderico, Jureconsulto, raro fortunæ fato eandem etiamnum ornat. Verum ut ad nostrum redeamus, jam porro monendum est, quod Matris anno MDCXXXVI lue ipsi pestifera ereptæ locum impleverit *Elisabetha*, Jo. Schefferi, Jureconsulti, Consiliarii aulici Magdeburgici & salinarum præfecti filia, quam Pater anno MDCXXXVII in matrimonium duxit. Domestica hinc & privata institutione eruditus imbutusque literis est cultioribus, donec Gymnasii, quod Halæ Saxonum floret, alumnis adscriptus, clarissimorum ea ætate Virorum, Christiani Gueintzii, Christ. Friderici Franckensteinii & Friderici Cahleni disciplinæ & institutioni concrederet. Idoneus dehinc anno MDC LIII judicatus, qui ad sublimiora transferretur, Lipsiam comite M. Christophoro Luchten, qui & ephorî munere apud eum fungi debebat, abiit, ibique scholas maxime Jacobi Thomasi, Viri in omni litterarum genere præstantissimi, item Jo. Andrea Bosii, Hieronymi Kromaieri, Martini Geieri, Franckensteinii & Slateri summo studio optimoque successu frequentavit. Et cum Philosophiæ elegantiorumque litterarum campum decurrisset, & anno M DCLVI Magistri Philosophiæ titulo ornatus esset, post nobile quasi triennium Lipsiense domum rediit, ut Theologiæ, cui se consecraverat, mysteriis ab ipso meto primum patre, quem inter Theologos præcipuos ecclesia nostra eo tempore venerabatur, initiaretur, cui operam simul junxit patris nostri, *Jo. Olearius*, Doctor Theologus itidem longe celeberrimus. Ita bene præparatus, cum ad altiora tenderet, Argentoratum petiit, ibidemque ad pedes Virorum eo tempore per omnem orbem celebratissimorum, Schmidii utriusque, Joannis & Sebastiani, Balthazaris Scheidii, & Jo. Boxcleri,

Boecleri, aliorumque, maxime autem Jo. Conradi Danhaueri sedet, quem & hospitem sibi elegerat, ac sub ejus praesidio contra Cornæum Jesuitam disputavit. Tum excursione facta ad alios ea ætate Viros in Germania celebres, Darmstadii Balthasarem Mentzerum, Heidelbergæ Jo. Henricum Hottingerum, Spitz Ursinum, Basileæ Buxtorfium, Westenium, Gernlerum auroque, Freiburgii Thomam Henrici, Romanz ecclesiaz doctorem, Tubingæ Wagnerum, Osiandrum, Lanfium, aliosque vidit, audivit, salutavit. Jussu denique Parentis domum reversurus Francofurti ad Moenum aliquantisper substitit, ut solennia coronationis LEOPOLDI Magni Imperatoris spectaret; & simul Christiano Gerlachio, Ministerii ibidem seniori, innotuit. Giessæ quoque tum Haberkornium & Mislrum salutavit, Marpurgi etiam humanissime a Jo. Crocio exceptus. Jentam tandem anno MDC LIX delatus, postquam in transitu Gothæ cum Salomone Glasio, Vinariz autem cum Nicolao Zapfio locutus erat, Theologorum summorum, Christiani Chemnitii, Jo. Musæi, & Jo. Ernesti Gerhardi sedulus auditor fuit, ac praeside etiam Gerhardo ex disputationibus Bellarmini orthodoxi eam, quæ de eucharistia tractat, publice defendit, simul vero sermones sacros ad populum fecit. Sed cum mox Adjuncti munere ibidem esset ornandus, præter spem in patriam evocatus, & ab ipso parente ejusque manu, more consueto, in sacrum ordinem receptus, atque ipso die Crescentis initiatus fuit. Prima hinc illi enata occasio explicandi ingenii vires, & quæ indefesso studio collegerat, in aliorum iterum usus dispensandi. Ne vero domesticarum rerum cura impediretur, biennio post matrimonio sibi junxit lectissimam virginem, *Dorotheam*, Simonis *Malsii*, Jureconsulti Comitisque Palatini Cæsarei, diversorum Imperii Principum & Statuum Consilarii intimi, filiam, ex qua septem filiorum & quatuor filiarum pater factus est; sed eadem die 7 Novembr. MDC LXXIX præmatura morte orbatus. Et cum officio suo ea, qua debebat, fide præsser, anno MDC LXII Diaconus ecclesiaz patriæ ad ædem B. Mariæ creatus est: ut ita per gradus sensim ad majora eveheretur. Imo cum numerosa illi esset soboles, reique familiaris cura muneri sacro impedi-
menta

menta maxima afferret, anno M DC LXXX ad secunda vota transit, duxitque in matrimonium *Eleonoram Sopbiam*, Jo. *Stringii*, Consulis, *Ædilis* & supremi scholarchæ filiam, & *Johannis Nicolai*, Circuli inferioris Saxoniz & Comitatus Mansfeldici Secretarii, viduam, ex qua filios quatuor, unicamque filiam suscepit. Has inter rei suæ sacre & familiaris curas ingenuas anno M DC LXXXV loco Parentis, qui eodem anno naturæ debitum solvit, inspector Circuli Salani primarius constitutus est, & post aliquot annos ad Arnstadiensium inde ecclesiarum Præfultatum haut ignobilem evocatus. Cui gravissimo muneri cum omni religione & zelo præesset, erepta illi anno M DC LXXXIX est conjux altera, post cujus obitum *Annam Gertrudam Polziam*, tribus antea maritis locatam & tum *Lideri* viduam, thori sibi sociam adscivit, sed anno M DCC III feria prima Pentecostes morte inopinata oppressam, postquam filiolæ nativitate familiam nostram auxerat. Hinc ætate ingravescente & familiæ amplitudine aliisque rationibus adductus, quartam tandem conjugem, *Mariam Magdalenam*, *Kiliani Engelbrechti*, Juræconsulti & Scabinatus Halensis subsenioris filiam, & *Joh. Philippi Struyii*, Medicinæ Practici Jenensis, viduam, anno M DCC IV die 25 Novembris sibi eligit. Variis his fortunæ casibus jactatus, oculorum demum imbecillitate laborare cepit, & cum horum usum, caligine offusa, tantum non profus amitteret: muneris sui sacri, ne illud ulla ratione negligeretur, vices Viro clarissimo, *M. Godofredo Tentzelio*, deferri voluit. Tandem eum, senio meritisque confectum, postquam præsentem suam Scriptorum Ecclesiasticorum Bibliothecam Filii sui cura auctam & typis iterum excusam vivus adhuc viderat, fati necessitas die 20 Maj. hujus anni ad bestas coelitum sedes ex hac miserrimarum valle transtulit. Paucis interim ea, quæ Nostro & Patri ejus contigit felicitas, ut ultra sæculi dissidium publicis muneribus præessent, quam adeo B. nostro Senat. dum viveret, adhuc, Ecclesie Lubecensis Præsul hodie, maxime reverendus, *Georgius Henricus Gorzius*, peculiari commentatione de Theologo semisæculari est gratulatus. Ceterum scripta ejus

H h h

pluri-

plurima Celeb. Buddatus in Præfatione laudatissima recenset, in-
simulque viros per celebres commemorat, cum quibus Nostro
literarum commercium intercessit. Filius autem Editor in
sua ad Lectorem Præfatione proxime quoque alium de *Scripto-
ribus Biblicis, Anonymis & Pseudonymis*, promittit conatum.

*D. NIC. HIERON. GUNDLINGII, CONSI-
liarii Boruff. & Prof. Eloquentiæ Halensis, de Hen-
rico Aucupe, Franciæ Orientalis Saxonumque Rege, Liber
singularis, in quo Reipubl. facies ex genuinis documentis,
diplomatibus, tabulis, chartis scriptoribusque
equalibus in luce collocatur.*

Hala Magd. ex officina Rengeriana, 1711, 4.

Alph. 1 pag. 19.

Post Jo. Henr. Bœclerum, Jo. Conr. Dieterichium; Jo. Pala-
tium, Jo. Phil. Vorburgium aliosque viros eruditos, qui
ant Regum & Imperatorum Saxoniorum res gestas conjun-
ctim, aut Henrici Aucupis vitam seorsim exposuerunt, Celeb.
Autor hujus libri laudabilem in eodem argumento industriam
posuit, non tantum iisdem, sed & novis quibusdam subsidiis
ac monumentis, post illorum tempora imprimis ab Ill. Leib-
nizio editis adjutus. Inter multa docte ab eo excussa saltem
unum vel alterum, unde de reliquis conjectura fieri possit,
exempli causa proferemus. Dum §. I a natalibus Henrici or-
ditur, vulgarem illam opinionem, quæ illos ex Witichindea
stirpe deducit, nullo fundamento niti ostendit, & vel ex si-
lento Monachi Corbejenfis, diligentissimi alioquin rerum Sa-
xoniarum scriptoris, qui præsertim genus Mathildis uxoris
Henrici ad Witichindum referat, satis refutari, cum Ill. Leib-
nizio existimat. Interim veros Henrici majores non negligit
nominatim Ottonem patrem & Ludolphum avum, quorum
uxorem Odam, grandæva senectute matrem, præterquam
quam Ottoni filio, licet grandævum, sed non tam senilem
billonium vel Roswithæ uxorem, præterquam
verba hæc sunt:

*Morte sui matrem nostri dominamque potentem
 Preveniendo prior vetiti de crimine pomi,
 Quod protoplasti degustavere parentes,
 Exuitur membris limoso flamine textis,
 Proh dolor! atque seris clausit sua lumina mortis.*

Putat vero, pro seris *sera* & pro mortis *morte* legendum, quod quidem leges metri admittere haud videntur. §. XV ubi Caroli Regis Franciæ Occidentalis vim & injuriam a Lotharingiæ finibus prohibitam esse ostendit, nullo jure vel illum hanc sibi vindicare, vel proceres Lotharingicos a Regno Germanico ad illum desciscere potuisse, contra Blondellum probat; cujus causæ præsidium in eo unice ponit, quod Lotharienses, post dejectum Carolum Crassum, novo Germaniæ Regi fidem suam obligarint, rejecta Schurzfleischii aliorumque sententia, qui illud a transactione Procaspidana deducunt. Ultrum vero vinculum, quo per istam Lotharienses Regno Germanico innexi erant, post extinctam Germanicam familiæ Carolingicæ propaginem prorsus cessarit, aut, annon consensus eorum in novo eodemque communi totius Germaniæ Rege eligendo illi subordinanda potius, quam opponenda videatur, aliis judicandum relinquimus. §. XIX memorabilis illius expeditionis Hungariæ apparatus describit, in quo id præcipue operam dedit Henricus, ut urbes munitas, quibus ante eum Germania fere carebat, exstrueret, & præidiis idoneis omnique rerum ad victum & defensionem necessariorum copia firmaret. Qua occasione cum milites ac nobiles olim in agris degentes se in urbes contulissent, hos cum aliis civibus progressu temporis mixtos *Patriciorum* familiis, quæ hodiernum in magnis quibusdam civitatibus florent, originem dedisse existimat. Ceterum paradoxam Godofredi Arnoldi censuram castigat, utilissimum institutum, quo luxuriam & tranquillitas Germaniæ restituta est, tantummodo luxuriæ alicujus fomentum, carpit. §. XX de Equitum Germanicorum certamine suspicis non quidem præcipue, ut nonnulli opinantur, originem, sed renovatam & instauratam ostendit, quas Ruxnerus in titulo *Thurnier*

Hhh

nier,

plurima Celeb. Buddæus in Præfatione laudatissima recenset, in-
simulque viros percelebres commemorat, eum quibus Nostro
literarum commercium intercessit. Filius autem Editor in
sua ad Lectorem Præfatione proxime quoque alium de *Scripto-
ribus Biblicis, Anonymis & Pseudonymis*, promittit conatum.

D. NIC. HIERON. GUNDLINGII, CONSILIIARIIS Borussiae & Prof. Eloquentiæ Halensis, de Henrico Aucupe, Franciæ Orientalis Saxonumque Rege, Liber singularis, in quo Reipubl. facies ex genuinis documentis, diplomatibus, tabulis, chartis scriptoribusque equalibus in luce collocatur.

Hala Magd. ex officina Rengeriana, 1711, 4.

Alph. 1 plag. 19.

Post Jo. Henr. Bœclerum, Jo. Conr. Dieterichium, Jo. Palatium, Jo. Phil. Vorburgium aliosque viros eruditos, qui aut Regum & Imperatorum Saxoniorum res gestas conjunctim, aut Henrici Aucupis vitam seorsim exposuerunt, Celeb. Autor hujus libri laudabilem in eodem argumento industriam posuit, non tantum iisdem, sed & novis quibusdam subsidiis ac monumentis, post illorum tempora imprimis ab Ill. Leibnizio editis adjutus. Inter multa docte ab eo excussa saltem unum vel alterum, unde de reliquis conjectura fieri possit, exempli causa proferemus. Dum §. I a natalibus Henrici orditur, vulgarem illam opinionem, quæ illos ex Witichindea stirpe deducit, nullo fundamento miti ostendit, & vel ex silentio Monachi Corbejenfis, diligentissimi alioquin rerum Saxoniarum scriptoris, qui præsertim genus Mathildis uxoris Henrici ad Witichindum referat, satis refutari, cum Ill. Leibnizio existimat. Interim veròs Henrici majores non negligit, nominatim Ottonem patrem & Ludolphum avum, hujusque uxorem Odam, grandæva senectute memorabilem, utpote quam Ottoni filio, licet grandi natu, supervivisse, contra Mabillonium vel Roswithæ testimonio probat, cuius de Ottone verba hæc sunt:

Novæ

*Morte sui matrem nostri dominamque potentem
 Præveniendò prior vetiti de crimine pomi,
 Quod protoplasti degustavere parentes,
 Exuisur membris limoso flamine textis,
 Proh dolor! atque feris clausit sua lumina mortis.*

Putat vero, pro feris *sera* & pro mortis *morte* legendum, quod quidem leges metri admittere haud videntur. §. XV ubi Caroli Regis Franciæ Occidentalis vim & injuriam a Lotharingiæ finibus prohibitam esse ostendit, nullo jure vel illum hanc sibi vindicare, vel proceres Lotharingicos a Regno Germanico ad illum desciscere potuisse, contra Blondellum probat; cujus causæ præsidium in eo unice ponit, quod Lotharienses, post dejectum Carolum Crassum, novo Germaniæ Regi fidem suam obligarint, rejecta Schurzfleischii aliorumque sententiâ, qui illum a transactione Procaspidana deducunt. Utrum vero vinculum, quo per istam Lotharienses Regno Germanico innexi erant, post extinctam Germanicam familiæ Carolingicæ propaginem prorsus cessarit, aut, annon consensus eorum in novo eodemque communi totius Germaniæ Rege eligendo illi subordinanda potius, quam opponenda videatur, aliis judicandum relinquimus. §. XIX memorabilis illius expeditionis Hungariæ apparatus describit, in quo id præcipue operam dedit Henricus, ut urbes munitas, quibus ante eum Germania fere carebat, extrueret, & præsidiis idoneis omnique rerum ad victum & defensionem necessariarum copia firmaret. Qua occasione cum milites ac nobiles olim in agris degentes se in urbes contulissent, hos cum aliis civibus progressu temporis mixtos *Patriciorum* familiis, quæ hodiernum in magnis quibusdam civitatibus florent, originem dedisse existimat. Ceterum paradoxam Godofredi Arnoldi censuram castigat, utilissimum institutum, quo libertas & tranquillitas Germaniæ restituta est, tanquam luxuriæ alicujus fomentum, carpentis. §. XXI Ludicra Equitum Germanicorum cestamina auspicio Henrici non quidem primam, ut nonnulli tradunt, originem cepisse, sed renovata tamen & instaurata fuisse ostendit, fabulis, quas Ruxnerus in libro sub titulo *Thur-*

niter *Buch* edito de illis prodidit, expolis. § XXII Belle Vednedici historia recensetur, ac speciatim expugnatio castris Brennaburgici, quod Noster non a Brenno Duce aut ex lingua Germanica, sed ex Slavica potius nomen accepisse, cum Balbino credit, in qua *bannybor* idem fuerit, ac *sylva custodis*. Præterea cum inveteratam illam de Marchionatu, tum novam quorundam de Ducatu Brandenburgico ab Henrico sive constituto sive instaurato opinionem confutat, & Marchionis Brandenburgici titulum a nemine ante Albertum Urfum usurpatum fuisse contendit. § XXXIV Cœnobii Quedlinburgensis, religiosæ virginibus destinati, fundamenta instinctu Mathildis uxoris Henrici facta commemorat, cui neque Mathildam, quam nonnulli Henrici filiam, neque Adelheidam, quam alii sororem illius credunt, sed Diethmotam Winethusa eo traductam primum præfuisse ostendit. § XXXV dum destinatz in Italiam expeditionis meminit, e. t. ius Regis Germanorum in Italiam non nisi in procerum Italicorum voluntate & invitatione quarendum esse arbitratur. Quemadmodum igitur vel ex his non perfunctoriam Cl. Autoris operam in præcipuis historiæ Henricianæ momenti exponendis Lectori nos probasse speramus, ita ut reliquorum etiam Regum ac Imperatorum Saxoniorum vitæ, quas meditatur, propediem in lucem prodeant, optamus.

DISSERTATION SUR LA MORT SUBITE.

i. e.

DISSERTATIO DE MORTE SUBITANEA,
cum Historia virginis cataleptica; Autore DIONIS, defunctæ olim Conjugis Delphini, nunc vero Ducis Burgundie Chirurgo primario, ut & Jurato Parisiensis.

Parisius, apud Laurentium d'Houry, 1710, 12. ch. aug.

Plag. 8½.

DUobus *Lauris* atque *Barnabei*, celeberrimorum Medicorum Italorum, de morte subitanea scriptis, in *Actis Mensis Apr. A. 1708 & 1710* a nobis recensitis, tertium nunc addimus de eadem materia anno elapso prioris occasione Parisius divulgatum

tum a Chirurgo experientissimo, cujus Cursum tam Chirurgicum A. 1709 *Mense Martio*, quam Anatomicum *Supplementorum Tom. IV Sect. I* jamjam exhibuimus. Nempe cum Noster laudati Lancisii de subitaneis mortibus libros duos in *Ephemericum Eruditorum Parisensium Mensis Februarii A. 1709 Supplemento* legisset excerptos, suas de morte repentina meditationes eo minus dubitavit literis consignare, quo certius ex frequentiori ejusmodi cadaverum dissectione cognovit, talia fata cum in Gallia, tum alibi, ab iisdem manare causis. Quemadmodum enim in plurimis de improviseo exanimatis per Anatomen sanguinis circumum semper evidentissime deprehendit interruptum, ita in eo totus hic est, ut partim ostendat, progressivum sanguinis motum cito sufflaminari, culpa aut sanguinis abundantis, aut deficientis, aut obstaculorum in sanguinis via obviorum, partim remedia quoque innuat causis istis opposita pro inopinata nece avertenda, Lancisianis tamen assertis ubique interspersis. Nonnullos siquidem, ut potiores tantummodo observationes transcribamus, ex plethora & tempestiva venæ sectione neglecta celestissime deficere, exemplo imprimis duarum personarum illustrium utriusque sexus dat comprobatum, Ducis videlicet Aurelianensis, Regis Galliarum hodierni fratris unici, atque Principis d'Espinoy, utpote a tanta Apoplexia subito jugularum, ut post mortem in utraque ventriculi cerebri sanguine extravasato turgidi apparuerint. In Fano S. Germani cum triginta abhinc annis quatuor viri terram non procul ab Autoris habitaculo pro cella inducenda ad 8 vel 9 pedes effodissent atque aqua foetidissima per murum vicinæ domus transfudans aerem infecisset, hos omnes tanto velocius vidit enectos, quanto vehementius ejusmodi aer inspiratus vesiculas pulmonum constringendo circumum sanguinis inhibuerit. Ex multis aliis quibus ob viarum obturationem, sanguinis regressum ad cor impediens, subito pereundum fuit, duos Regis ministros inferiores adducit, in quorum altero pulmones adeo incrassatos, ut omnem sanguini transitum interdicerent, in altero vero pulmonem dextrum pleuræ ac diaphragmati adherentem & sanguine vacuum, e diverso pulmonem si-

nistrum triplo majorem ac sanguine spissiori & nigriori infarctum invenerit. Neq; Marchiones de Seignelay atque de Louvoy alium vitæ exitum habuisse, quam ex sanguinis per pulmones circulo, in illo tardius, in hoc celerius interrupto, ex inspectione Anatomica subjungit, in quantum in prioris cadavere membrana pulmonum, mediastini, pericardii ac pleuræ perquam crassa atque duris pisique magnitudinem æquantibus glandulis confita extiterit, in vena vero cava, arteria magna & vasibus pulmonalibus sanguis ita induratus substiterit, ut e vasibus incisus exemptus ramos corallii referret; in thorace autem posterioris pulmones inflati ac sanguine repleti fuerint, cor autem magnum, flaccidum & linteo humido simile, ne guttulam quidem sanguinis in suis ventriculis, veluti a nervulis impetuosius ante constrictis, contineret. Quod Petitus, primarius quondam Fratris Regii Medicus, & Quercetanus, primarius itidem Ducis Burgundie Medicus, ad nonagesimum secundum usque ætatis annum optime valuerint, summæ eorum sobrietati, qua nonnisi parum alimenti quotidie assumere, maxime adscribit. Inter causas pulsus intermittentis vix remoyendas, præternaturalem viarum angustiam haud esse postremam exemplo alicujus Musici regii, Burry, illustrat, quippe qui cibos ingestos continuo paucis post horis evomens in atrophiam atque debilitatem totius corporis ea inciderit ratione, ut pulsus evaderet parvus & intermittens, antequam vitam deponeret, in dissecto autem inferius ventriculi orificium totum callosum multumque arctatum conspiceretur, non nisi tantillum alimentorum digestorum ad intestina transmittens. Ante viginti demum annos Domina Comes de Brienne ab insultu apoplectico ad perfectam rediisse sanitatem dicitur, postquam Noster ipsi uno eodemque die venam brachii, pedis, jugularem & raninam secussisset. De cetero illustrem Lancisium octogenario superiorem existere atque praxin medicam per sexaginta annos exercuisse, difficilem apud eos Auctor inveniet fidem, qui ex brevi vitæ ipsius curriculo, *Actorum nostrorum A. 1708 Mensi Octobri* occasione novæ editionis inserto, eum tum quartum & quinquagesimum annum egisse, perspexerunt. Ex loco etiam, quem Ephemeridum

ridum Collectores allegant, satis elucescit, Lancisium neuti-
quam se ipsum, sed Cl. D. Placentinum Medicum urbis Romæ
Seniorem, octogenario asseruisse majorem: nullique dubita-
mus, quin Noster itidem, ipsum Lancisium si evolvisset, rariorem
ab hoc dissensum fecisset. Sed veniamus ad historiam Virginis
catalepticæ insequentibus circumstantiis, quas a matre, vicinis
atque Medicis accepit, a Nostro descriptam. Elisabetha Devi-
gne, 25 annorum, tenerrimæ constitutionis, faciei satis ele-
gantis, sed scapularum inæqualium, dum cum matre in cele-
bri suburbio illo Parisiensi, quod a S. Germano nominatur,
honeste ac pie degit, sub finem A. 1707 mensium primo sup-
pressionem, paulo post cephalalgiam patiebatur, adeoque a fri-
gore externo lædebatur, ut nulla ratione posset calefieri. Et
quamvis mense Januario A. 1708 cum frigore magno dolor pa-
riter capitis increveret, neutiquam tamen hic cum illo remit-
tebat, verum ad pentecostalem usque continuabat septimanam,
qua fluxus primum catharralis, hinc deliria varia, demumque
d. 26 Maj. primum insultum catalepticum experiebatur. Sub
accessu hujus, qui quotidie hora prima pomeridiana contin-
gebat atque hora quinta terminabatur, manu semper frontem
incipiebat fricare, quod fluvius tunc in caput irruere atque stre-
pitum movere sibi videretur, mox vero oculis apertis & fixis si-
ne loquela, motu ac sensibus, veluti mortua, persistebat, do-
nec manum rursus fronti adducendo finem paroxysmi prode-
ret. Acus brachiis & cruribus sine ulla infigebantur sensatione,
paroxysmo nihilominus superato de dolore partium punctarum
querebatur. Durante paroxysmo artus, quasi levissimi, facil-
lime poterant moveri, in quocunque autem collocabantur situ,
in eodem permanebant, nisi talis nimis esset coactus, qui a
motibus convulsivis accedentibus omnino mutabatur. In
paroxysmo pariter dentes ita constrictos habebat, ut diduci
haud potuerint, ast illo finito nolebat alimenta assumere, nec
quicquam horum etiam levissimorum sine difficultate valebat
deglutire lipothymiam potius incurrens; neque urinam per
tres vel quatuor dies exercebat, imo catheteris subinde in-
digebat usu. Talesque paroxysmos jam vigesies octies vel tri-
gesies sustinuerat, cum interea varii incerti rumores de ea spar-
geren-

gerentur, vulgo pro ecstática ipsam reputante, quia sub paroxysmi finem digitis & manibus varia pietatis edebat signa, nonnullis vero aliis omnem morbum pro simulato venditantibus. Quibus summus tandem Prætor permotus iussit eam monasterio virginum, quod ab hospitalitate dicitur, inferri atque triam Medicorum curæ committi, usque perfectam recuperaverit sanitatem, a mensibus jam redeuntibus atque paroxysmis levioribus haud frustra sperandam.

L. ANNÆI SENECAE AUREOLUS LIBELLUS
de Providentia, M. ANT. MURETI oratione, nec non J. LIPSII & J. F. GRONOVII notis illustratus; recensuit
JO. HENRICUS ACKER, & *adjecit ad L. VI Inst. Or. M.*
F. QUINTILIANI Proœmium querulum Commen-
tationem de ambitione in malis.

Rudolstadtii, sumtu Jo. Mart. Gollneri, 1711, 8. Pl. 9.

Pergit de studiosa juventute optime mereri Clarissimus Ackerus, non semel hæcenus a nobis laudatus, qui exemplo summorum Virorum, speciatim Johannis Felli, Ep. Oxon. qui minuta quædam Patrum scripta a reliquis operibus decæptæ imprimi & sub novi anni auspiciis distribui inter Amicos curabat, nec non Jo. Caselii, qui libellum Galeni de cognitione & sanatione affectuum animi, Senecæ Librum de Beneficiis aliæque seorsim vulgavit, Senecæ hunc libellum de providentia ex optima editione recudit, Lipsii etiam & Gronovii notis, Caselii item judicio de Seneca, Mureti Oratione, quam Romæ habuit, cum librum hunc Senecæ esset interpretaturus, ac denique ipsius Ackeri elegantissima commentatione de ambitione in malis ad Quintilianii proœmium, quod Libro VI Inst. Orat. præmisit, illustratum. Querulum hoc vocat imitatione Autoris antiquæ comœdiæ, quæ *Querulus* inscribitur, a Pareo Comœdiis Plautinis subjecta, nec non Gildæ Sapientis, cujus Epistola de Excidio Britannicæ *liber querulus* dicitur in antiquo Codice. Ambitionem vero in malis cum Turnebo dicit exaggarationem magnam calamitatum, ambitiosis, qui ditiores aut fortunatiores videri volunt, familiarem. Plura ex ipsa commentatione, quæ stylo concinno scripta & moralis doctrinæ præceptis referta est, non addimus.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Octobris, Anno M DCC XI.

PRINCIPES DU BLASON.

h. e.

PRINCIPIA ARTIS HERALDICÆ

Parisiis apud Johannem Moreau, 1709, f.

Alph. 15 & tabb. ænear. plag. 14.

Priviligio operi huic præfixo, ac annum 1705 præferente, proditur Autorem variis scriptis conari viam monstrare omnes scientias facile discendi, & memoria diutissime retinendi, eumque in finem inter alia conscripsisse novam methodum Geographiæ Historicæ manuducturam ad Geographiam antiquam & novam, Historiam omnium, quæ unquam exstiterit, Regnorum, regimen illis ecclesiasticum, civile, politicum, militare, una cum omnibus revolutionibus, nec non quod Imperantium interest, Genealogiis & insignia, accurate cognoscenda; additis tabulis Geographicis, Chronologicis, Genealogicis, & situs urbium exhibentibus, ut & recensione ac descriptione familiarum regiarum, ceremoniarum, comitiorum conventuum Cleri &c. Ibidem mentio fit Ludorum ejus historicorum ut Regum Galliarum, rerum a Ludovico M. gestarum, aliorum, & Methodi linguarum, in specie Latinæ, offensuræ modum brevi tempore cujusve genium, venter ac delicias nexumque inter eas intercedentem addiscendi. Addita insuper est approbatio Methodi Geographicæ, qua Censor totam se perlegisse scribit. Interim Autor traditurus in illa non regnantium modo, sed reliquarum quoque illustrium familiarum insignia, ut præpararet Lectores suos, elementa artis Heraldicæ præmisit. XIV Tabulis, quarum

quælibet bis exhibetur coloribus inducta, executus est institutum, addita explicatione. I exhibet metalla, colores, & pelles in re Heraldica occurrentes. II diversum linearum ductum, ex quo cognoscitur, quemnam colorem designent. IV, V & VI figuras, ut vocant, honorabiles, quæ arti propriæ sunt, ut palum, fasciam, baltheum &c. easdemque diminutas & multiplicatas, VI varias figuras crucis, VII alias figuras, ut testellas, cuneos, globulos, numos Byzantinos, rhombos, flores, stellas, similesque, quas omnes honorabilium numero excludit, cum nonnullæ tamen omnino iis accensendæ sint. VIII quadrupedes, XI aves &c. X attributa figurarum, ut declarat, quid sit tortuosus, pinnatus &c. sistit. XI, delineat figuras, quibus aliæ minores insertæ. XII illas quibus adiunctæ tantum sunt. XIII complectitur membra separata corporis humani aut bruti, & denique XIV discernicula, quibus scuta natu minimorum a primigenitorum insignibus distinguuntur. Quisquis vero præclari operis Speneriani partem generalem cum hisce institutionibus contenderit, manifeste deprehendet, perfectiores multo atque concinniores fuisse futuras, si ex tam locuplete penu sua seligere Autori aut placuisset, aut licuisset.

C. VALERIUS CATULLUS, ALBIUS Tibullus, Sex. Aurelius Propertius, ex recensione JO. ANTONII VULPII, Bergomensis, F. U. D. cum ejusdem Observationibus & Indice locupletissimo.

Patavii, apud Josephum Corona, 1710, 4.

Alph. 4 pl. 9.

C V. Catullus & A. Tibullus, oris plane Romani Poetæ, & Latinorum ille Callimachus S. A. Propertius, quod amores suos usque adeo venuste adeoque concinne canuat, multos illexerunt, qui anxia cura studioque acri ad præcolum eos splendorem expolire conarentur. Sed diu severioris Critices ferrum ignemque haud perfunctorie experti, & nullis non partibus, sive sanis atque integris, sive affectis ac languentibus tenta-

tentati, lecti, usti, vix demum ille ab H. Vossio, hi a Jano Brouckhusio restituti sunt. Quorum laboribus si usus fuisset Cl. Editor, multum suæ editioni conciliasset decoris & securius MSC. Codicum collatione se perfedisset, quorum nullum a se ipso inspectum confitetur. Scaligeri enim editionem sequi contentus, multa quoque manifeste laborantia retinere opus habuit, & explicationibus suis utcunque adjuvare, de ingenio quidem & lectione Autoris testantibus, sed a genio tamen delicatissimorum Poetarum aliquanto paulo alienioribus, quem isti quidem Viri doctissimi feliciter assecuti, desperatis etiam locis sensum gratiamque reddiderunt. Deprehendet hæc, qui editiones inter se contenderit. Nobis enim nec ex libris, quæ deteriora videantur, excerpere, nec criticas disceptationes una cum rationibus dubitandi & decidendi ventilare constitutum est. Iis, quibus bene de Lectoribus meritis est V. C. accenseri debet, quod argumenta ubique præmisit, ejectis nonnunquam, quæ locum istum male hactenus occupabant: quodque non tam singulas Autorum suorum voces, quam integras loquendi formas in indicem diligenter congescit. Prolegomena vitis eorum destinata sunt, ex quibus unam hanc conjecturam annotamus, quæ nova est, quamque ipse audacem nominat. Suspiciatur, Horatium satyra IX L. I, dum hominem inepte garrulum, qui molestissimus invito ipsi comes hæserat, traducit, Propertium nostrum pungere. Describere enim hominem insulsum, nomine tantum sibi notum, eruditionis, præcipue autem Poëtices & mollitiæ laudem affectantem, Mæcenatis benevolentiam ambientem, matre denique ac cognatis jam carentem, nec alias fortuna satis lauta insignem: omnia vero ad Aurelium trahi posse, quandoquidem fortassis invidia Flacci, parem ægre ferentis, partem aliquam in scribenda Satyra sibi vindicaverit. Sed forte Horatius Propertio non invidit, & omnia illa in alium quempiam, nisi majori, pari certe veri specie quadrant, quam in Propertium, non adeo inconditi ingenû hominem, si quid de Scriptorum indole iudicii ex illorum operibus ferri potest. Quid enim (nisi Horatius nonnulla finxit, ut characterem garruli falsius exprimeret) frequentius tum erat Romæ, quam diffuere mollitiæ, quam carmina

quælibet bis exhibetur coloribus inducta, exsecutus est institutum, addita explicatione. I exhibet metalla, colores, & pelles in re Heraldica occurrentes. II diversum linearum ductum, ex quo cognoscitur, quemnam colorem designent. IV, V & VI figuras, ut vocant, honorabiles, quæ arti propriæ sunt, ut palum, fasciam, balthem &c. easdemque diminutas & multiplicatas, VI varias figuras crucis, VII alias figuras, ut stellæ, cuneos, globulos, numos Byzantinos, rhombos, flores, stellæ, similesque, quas omnes honorabilium numero excludit, cum nonnullæ tamen omnino iis accensendæ sint. VIII quadrupedes, XI aves &c. X attributa figurarum, ut declarat, quid sit tortuosus, pinnatus &c. sistit. XI, delineat figuras, quibus aliæ minores insertæ, XII illas quibus adiunctæ tantum sunt. XIII complectitur membra separata corporis humani aut bruti, & denique XIV discernicula, quibus scuta natu minimorum a primigenitorum insignibus distinguuntur. Quisquis vero præclari operis Speneriani partem generalem cum hisce institutionibus contenderit, manifeste deprehendet, perfectiores multo atque concinniores fuisse futuras, si ex tam locuplete penu sua sèligere Auctori aut placuisset, aut licuisset.

C. VALERIUS CATULLUS, ALBIUS Tibullus, Sex. Aurelius Propertius, ex recensione J. O. ANTONII VULPII, Bergomenfis, J. U. D. cum ejusdem Observationibus & Indice locupletissimo.

Patavii, apud Josephum Corona, 1710. 4.

Alph. 4 pl. 9.

CV. Catullus & A. Tibullus, oris plane Romani Poetæ, & Latinorum ille Callimachus S. A. Propertius, quod amores suos usque adeo venuste adeoque concinne canunt, multos illexerunt, qui anxia cura studioque acri ad præsum eos splendorem exposire conarentur. Sed diu severioris Critices ferrum ignemque haud perfunctorie experti, & nullis non partibus, sive sanis atque integris, sive affectis ac languentibus tenta-

tentati, secti, usti, vix demum ille ab H. Vossio, hi a Jano Brouckhusio restituti sunt. Quorum laboribus si usus fuisset Cl. Editor, multum suæ editioni conciliasset decoris & securius MSC. Codicum collatione se perfedisset, quorum nullum a se ipso inspectum confitetur. Scaligeri enim editionem sequi contentus, multa quoque manifeste laborantia retinere opus habuit, & explicationibus suis utcumque adjuvare, de ingenio quidem & lectione Autoris testantibus, sed a genio tamen delicatissimorum Poetarum aliquanto paulo alienioribus, quem isti quidem Viri doctissimi feliciter assecuti, desperatis etiam locis sensum gratiamque reddiderunt. Deprehendet hæc, qui editiones inter se contenderit. Nobis enim nec ex libris, quæ deteriora videantur, excerpere, nec criticas dissectiones una cum rationibus dubitandi & decidendi ventilare constitutum est. His, quibus bene de Lectoribus meritis est V. C. accenseri debet, quod argumenta ubique præmisit, ejectis nonnunquam, quæ locum istum male hæctenus occupabant: quodque non tam singulas Autorum suorum voces, quam integras loquendi formas in indicem diligenter congescit. Prolegomena vitis eorum destinata sunt, ex quibus unam hanc conjecturam annotamus, quæ nova est, quamque ipse audacem nominat. Suspiciatur, Horatium Satyra IX L. I, dum hominem inepte garrulum, qui molestissimus invito ipsi comes hæserat, traducit, Propertium nostrum pungere. Describere enim hominem insulsum, nomine tantum sibi notum, eruditionis, præcipue autem Poëtices & mollitiæ laudem affectantem, Mæcenatis benevolentiam ambientem, matre denique ac cognatis jam carentem, nec alias fortuna satis lauta insignem: omnia vero ad Aurelium trahi posse, quandoquidem fortassis invidia Elacci, parem ægre ferentis, partem aliquam in scribenda Satyra sibi vindicaverit. Sed forte Horatius Propertio non invidit, & omnia illa in alium quempiam, nisi majori, pari certe veri specie quadrant, quam in Propertium, non adeo inconditi ingenii hominem, si quid de Scriptorum indole judicii ex illorum operibus ferri potest. Quid enim (nisi Horatius nonnulla finxit, ut characterem garruli falsius exprimeret) frequentius tum erat Romæ, quam diffuere mollitiæ, quam car-

mina scribere, & communem illum Patronum præferre? Parentes quoque & necessarios non habere, Propertio cum plurimis potuit esse commune. Sed acrius sententiam hanc excutiant, si quorum interest: nobis quidem nondum persuasit.

LE VITE DEGLI ARCADII ILLUSTRI.

h. e.

VITÆ ILLUSTRIVM ARCADVM, A DIVERSIS Scriptoribus excavata & ex præscripto Societatis univo- lumine comprehensæ a JO. Mario Crescimbeno, Canonico S. Mariæ Cosmedinensî & Societatis Arcadum Custode. Pars I.

Romæ, apud Antonium Rossium, 1708, 4.

Alph. 1 pl. 6.

NON novum est institutum, quod eruditi in societatem quandam coeant, certis legibus eo consilio instructam, ut literæ cujuscunque generis amplificari possint; sed, ut Anglos, Gallos, & nostram Germanorum gentem taceamus, Itali imprimis superiorum temporum & nostra quoque memoria consilium hoc approbatione & plausu dignum censuerunt, quod vel ex Gregorii Leti Italia Regnante intelligi potest. Nostra quidem ætate inter ceteras Illustris Arcadum Societas A. 1690 fundata caput efferre cepit, quæ Sociorum animos ad optima quæque tentanda & perficienda excitavit, legelata, utiis, qui quicquam memoria posterorum dignum præstiterint, non monumentum solum erigeretur, inscriptione laudis plena signatum, sed vita quoque diligenter descripta ad posteritatem transmitteretur. Constitutum itaque est, ut, ubi vita ejusmodi delineata fuerit, ea examini trium huic Societati adscriptorum subiceretur, quorum judicio commemorata honoris prærogativa decerni defunctis posset. Postquam igitur hoc felicitatis genus nonnullis contigit, eadem Societas decrevit, ut vitæ eorum, quorum memoriz per monumentum ejusmodi nondum satis consultum videbatur, typis quoque cum eruditis communicarentur. Atque istæ quidem duobus voluminibus com-
prehen-

prehensæ lucem viderunt, quorum prius, pro instituti nostri ratione, perlustrabimus. Continentur itaque hoc volumine Vitæ Franc. Redi, Angeli della Noce, Franc. Andreæ, Marcelli Malpighii, Caroli Mariæ Maggi, Raphaelis Fabretti, Laur. Bellini, Vincentii Viviani, Antonii Caraccii, Bened. Menzini, Franc. Lemene & Henrici Norisii. Nec unus est illarum Vitarum Scriptor, sed diversi industriam suam, quamvis eodem omnnes consilio, huc contulerunt. Quod ut appareat, Vitas aliquot distinctius & diligentius recognoscemus. Primo loco legitur *Franc. Redi* vita, descripta ab Abbate Salvino Salvini, qui in Societate nomen fert Criseni Eliffonei. Franciscus Redi, cui in Societate Arcadum nomen erat Anicii Traustii, patria Aretinus, natus est A. 1626 die 18 Febr. patre Gregorio Francisci F. Florentiæ Scholasticis, Pisæ vero Academicis studiis animum excoluit, & in eadem, quam dixi, Academia Doctoris Philosophiæ ac Medicinæ insignia reportavit, ac deinde dignum se probavit, quem Magnus Dux Hetruriæ Ferdinandus II ac post eum Cosmus III Archiatrum sibi eligerent. Juvenis varia poemata Italico sermone fecit, quorum fasciculum satis ampulum sub extremis vitæ annis igni comburendum dedit. Præter Naturalem doctrinam, patriam Linguam sibi imprimis commendatam habuit, cujus rei argumentum peti potest ex eo, quod Ægidius Menagius in Originibus Linguæ Italicæ etymologias vocum variarum ipsi acceptas refert, qui & Miscellaneis suis varias epistolas ab eo ad se scriptas inseruit. Primum scriptum de viperis edidit Florentiæ 1664, quod Latine conversum exstat Tomo I Miscellaneorum Curiositatum Naturalium, iterumque Italice recusum est Flor. 1686. Idem sub epistolæ habitu edidit experimenta de rebus naturalibus ex India allatis 1671 Lat. ed. Amstel. 1675. Experimenta de Insectis, itidem Amstelod. Lat. recusa, quintum edita sunt Florent. 1688. quibus cum Philippus Bonanni nonnulla opponeret, Redi modeste simul & solide pro suâ sententiâ pugnavit. Observationes de Animalibus viventibus, quæ in aliis animalibus deprehendi solent, Florent. 1684 lucem viderunt. Vitam Leonhardi Aretini & Fr. Petrarchæ idem edidit Ital. ex MS.

mina scribere, & communem illum Patronum præferre? Parentes quoque & necessarios non habere, Propertio cum plurimis potuit esse commune. Sed acrius sententiam hanc excutiant, si quorum interest: nobis quidem nondum persuasit.

LE VITE DEGLI ARCADI ILLUSTRI.

h. e.

VITÆ ILLUSTRIVM ARCADVM, A DIVERSIS Scriptoribus exarata & ex præscripto Societatis uno volumine comprehensa a JO. Mario Crescimbeno, Canonico S. Mariæ Cosmedinensi & Societatis Arcadum Custode. Pars I.

Romæ, apud Antonium Roscium, 1708, 4.

Alph. 1 pl. 6.

NON novum est institutum, quod eruditi in societatem quandam coeant, certis legibus eo consilio instructam, ut literæ cujuscunque generis amplificari possint; sed, ut Anglos, Gallos, & nostram Germanorum gentem taceamus, Itali imprimis superiorum temporum & nostra quoque memoria consilium hoc approbatione & plausu dignum censuerunt, quod vel ex Gregonii Leti Italia Regnante intelligi potest. Nostra quidem ætate inter ceteras Illustris Arcadum Societas A. 1690 fundata caput efferre coepit, quæ Sociorum animos ad optima quæque tentanda & perficienda excitavit, lege lata, ut iis, qui quicquam memoria posterorum dignum præstiterint, non monumentum solum erigeretur, inscriptione laudis plena signatum, sed vita quoque diligenter descripta ad posteritatem transmitteretur. Constitutum itaque est, ut, ubi vita ejusmodi delineata fuerit, ea examini trium huic Societati adscriptorum subiceretur, quorum judicio commemorata honoris prærogativa decerni defunctis posset. Postquam igitur hoc felicitatis genus nonnullis contigit, eadem Societas decrevit, ut vitæ eorum, quorum memoriæ per monumentum ejusmodi nondum satis consultum videbatur, typis quoque cum eruditis communicarentur. Atque istæ quidem duobus voluminibus com-
prehen-

prehensæ lucem viderunt, quorum prius, pro instituti nostri ratione, perlustrabimus. Continentur itaque hoc volumine Vitæ Franc. Redi, Angeli della Noce, Franc. Andreæ, Marcelli Malpighii, Caroli Mariæ Maggi, Raphaelis Fabretti, Laur. Bellini, Vincentii Viviani, Antonii Caraccii, Bened. Menzini, Franc. Lemene & Henrici Norisii. Nec unus est illarum Vitarum Scriptor, sed diversi industriam suam, quamvis eodem omnes consilio, huc contulerunt. Quod ut appareat, Vitas aliquot distinctius & diligentius recognoscemus. Primo loco legitur *Franc. Redi* vita, descripta ab Abbate Salvino Salvini, qui in Societate nomen fert Criseni Elissonci. Franciscus Redi, cui in Societate Arcadum nomen erat Anicii Traustii, patria Arctinus, natus est A. 1626 die 18 Febr. patre Gregorio Francisci F. Florentiæ Scholasticis, Pisæ vero Academicis studiis animum excoluit, & in eadem, quam dixi, Academia Doctoris Philosophiæ ac Medicinæ insignia reportavit, ac deinde dignum se probavit, quem Magnus Dux Hetruriæ Ferdinandus II ac post eum Cosmus III Archiatrum sibi eligerent. Juvenis varia poemata Italico sermone fecit, quorum fasciculum satis ampulum sub extremis vitæ annis igni comburendum dedit. Præter Naturalem doctrinam, patriam Linguam sibi inprimis commendatam habuit, cujus rei argumentum peti potest ex eo, quod Ægidius Menagius in Originibus Linguæ Italicæ etymologias vocum variarum ipsi acceptas refert, qui & Miscellaneis suis varias epistolas ab eo ad se scriptas inseruit. Primum scriptum de viperis edidit Florentiæ 1664, quod Latine conversum exstat Tomo I Miscellaneorum Curiositatum Naturalium, iterumque Italice recusum est Flor. 1686. Idem sub epistolæ habitu edidit experimenta de rebus naturalibus ex India allatis 1671 Lat. ed. Amstel. 1675. Experimenta de Insectis, itidem Amstelod. Lat. recusa, quintum edita sunt Florent. 1688. quibus cum Philippus Bonanni nonnulla opponeret, Redi modeste simul & solide pro sua sententiâ pugnavit. Observationes de Animalibus viventibus, quæ in aliis animalibus deprehendi solent, Florent. 1684 lucem viderunt. Vitam Leonhardi Arctini & Fr. Petrarchæ idem edidit Ital. ex MS.

Flor. 1672, itemque epistolam de perspicillis Ital. repetita vice vulgatam, ac Galla Sponio Antiquitatibus inserta. Præterea exstat Dithyrambus, poema Italicum, cum annotat. plura affecta idem inter schedas reliquit, nominatim Vocabularium Aretinum, notas in Dictionarium Academiz della Crusca, in quo multa ejus curis debentur, & alia. Quanti illum & cives & exteri fecerint, apparet cum ex carminibus Italicis & Lat. in ipsis laudem factis, & uno volumine, quod Nepos ejus adservat, ab ipso comprehensus, tum ex dedicationibus variorum librorum ipsius nomini inscriptorum. Cum ille jam per aliquot annos, cum infirma valetudine conflictatus esset, tandem anno 1691 Mart. mortuus in lecto deprehensus est. Elogium ejus exstat etiam inter Vitas eorum, qui in Societatem Gelatinorum Bononiensium cooptati sunt, anno 1672. Præterea multi in commentationibus suis cum laude ejus meminerunt, qui recensentur p. 8: inter eos Steph. Brenzino in Observatt. suis de torpedine tractatum quendam ejus *avveduto* de anguillis laudat. Post obitum ejus Sereniss. Ducis Ferdinandi auspiciis, & sumptibus 60 carmina, quæ *sonati* appellari solent, selecta typis excusa sunt, Flor. 1702. Altera vita est *Angeli della Noce*, Archiep. Roscianensis scripta a V. C. Jo. Mario Crescimbeno, qui natus 1600 *avveduto*, ipso id referente, literas hausit, in quibus ita profecit, ut favorem eruditorum sibi conciliaret, & honoribus primo quidem Abbatis, hinc Magistri sive Præsidis Montis Cassinensis mactaretur. Cum hic versaretur, Chronicon Cassinense cum Codic. manuscriptis collatum, & notis amplissimis illustratum Paris. 1668 edidit, idque Clementi IX P. M. inscripsit, quo deinde Archiepiscopus Roscianensis constitutus est, cui officio cum renunciare ac Romam reverti cogeretur, conditione minus lauta usus est, & infelicium literatorum numerum, paupertate ad mortem usque afflicus, amplificavit. Quamvis enim angustas ejus facultates & Purpurati quidam Viri & Regina Sveciæ, Christina, quæ in magno eum pretio habuit, liberalitate sua sublevarent subinde, in erogandis tamen elemosynis tam profusus erat, ut, quæ aliis dederat, ipse desideraret. Scripta ejus varia *avveduto* hæc præter cete-

p. 13.

cetera sunt: *dissert. de Monachatu & professione S. Thome Aquinatis, Censura super 4 propositiones Cleri Gallicani anno 1682 Commentaria in S. Theolog. & Philosoph. Dissert. de Caroli M. effigie exstante in Codice Bibliorum, asservato in Archivo S. Pauli de Urbe.* Exstat etiam volumen integrum carminum Italico-
 rum *avénderov*, ex quo unum speciminis grátia affertur p. 24.
 Quarto loco exstat vita *Marcelli Malpighii* Bononiensis, cui nomen erat Theronis Phylacii, scripta a D. Eustachio Manfredi. Natus ille est 1628. 10 Mart. & medendi, arti animum addixit, quam deinceps in Acadèmia Bonon. publice docuit, paulo post A. 1656 in Pisanam Academiam ad eandem Artem docendam vocatus. Cum autem aeris Pisani temperies ipsius valetudini minus responderet, Bononiam reversus, Lecturam, quæ decesserat antea, resumit. Hic edidit epistolâs binas ad Borellum de structura pulmonum A. 1660. Non multo post nempe A. 1662 defuncto Petro Castello ad docendam artem salutarem in Acadèmia Messanensem vocatus est, in qua, Anatomiz cura non seposita; observationes suas de piscibus & epistolâs de cerebro edidit. His observationibus cum alias subinde adjunxisset, ita se probavit Regiz Anglorum Societati, ut A. 1669 locus ei decerneretur. Has itemque alias suas commentationes & inventa ipse in delineatione vitæ suæ commemoravit; quæ cum Apologia adversus Jo. Hier. Sbaralez, Professoris Medic. & Anatom. in Acad. Bonon. epistolam, qua sectionem minutarum corporis humani partium, plantarum & brutorum tanquam inutilem rejecerat, scriptam, operibus ejus posthumis inserta est. Denique cum Anton. Pignatellus purpuram cum Pontificis M. dignitate permutaret, ab eo ad salutis suæ curam gerendam Romam vocatum se vidit, qua dignitate auctus obiit 1694, 29 Novembr. cum paulo ante Operibus posthumis ultimam manum imposuisset, quæ Lond. 1697 lucem viderunt. Non omittendum est, quod in hac Vita p. 64 relatum legitur, Malpighium, cum prima vice Bononiæ versaretur, dialogos de variis Medicinæ & Anatomiz capitibus conscripisse, qui tamen cum aliis quibusdam ejus lucubrationibus incendio, in domicilio ejus exorto perierint. Excipit hanc Vita *Caroli Mariae Maggii* Mediolanensis,

p. 24.

61.

63.

65.

66.

73.

79.

Flor. 1672, itemque epistolam de perspicillis Ital. repetita vice vulgatam, ac Gall. a Sponio Antiquitatibus inserta. Præterea exstat Dithyrambus, poema Italicum, cum annotat. plura affecta idem inter schedas reliquit, nominatim Vocabularium Arctinum, notas in Dictionarium Academiæ della Crusca, in quo multa ejus curis debentur, & alia. Quanti illum & civēs & exteri fecerint, apparet cum ex carminibus Italicis & Lat. in ipso laudem factis, & uno volumine, quod Nepos ejus adservat, ab ipso comprehensus, tum ex dedicationibus variorum librorum ipso nomini inscriptorum. Cum ille jam per aliquot annos, cum infirma valetudine conflictatus esset, tandem anno 1691 Mart. mortuus in lecto deprehensus est. Elogium ejus exstat etiam inter Vitæ eorum, qui in Societatem Gelatinorum Bononiensium cooptati sunt, anno 1672. Præterea multi in commentationibus suis cum laude ejus meminerunt, qui recensentur p. 8: inter eos Steph. Brenzino in Observat. suis de torpedine tractatum quendam ejus *avveduto* de anguillis laudat. Post obitum ejus Sereniss. Ducis Ferdinandi auspiciis, & sumptibus 60 carmina, quæ *sonali* appellari solent, selecta typis excusa sunt, Flor. 1702. Altera vita est *Angeli della Noce*, Archiep. Roscianensis scripta a V. C. Jo. Mario Crescimbeno, qui natus 1600 *avveduto*, ipso id referente, literas hausit, in quibus ita profecit, ut favorem eruditorum sibi conciliaret, & honoribus primo quidem Abbatis, hinc Magistri sive Præsidis Montis Cassinensis mactaretur. Cum hic versaretur, Chronicon Cassinense cum Codic. manuscriptis collatum, & notis amplissimis illustratum Paris. 1668 edidit, idque Clementi IX. P. M. inscripsit, quo deinde Archiepiscopus Roscianensis constitutus est, cui officio cum renunciare ac Romam reverti cogeretur, conditione minus lauta usus est, & infelicitum literatorum numerum, paupertate ad mortem usque afflictus, amplificavit. Quamvis enim angustas ejus facultates & Purpurati quidam Viri & Regina Sveciæ, Christina, quæ in magno eum pretio habuit, liberalitate sua sublevarent subinde, in erogandis tamen elemosynis tam profusus erat, ut, quæ aliis dederat, ipse desideraret. Scripta ejus varia *avveduto* hæc præter

cete-

p. 13.

cetera sunt: *dissert. de Monachatu & professione S. Thomæ Aquinatis, Censura super 4 propositiones Cleri Gallicani* anno 1682 *Commentaria in S. Theolog. & Philosoph. Dissert. de Caroli M. effigie exstante in Codice Bibliorum, asservato in Archivo S. Pauli de Urbe.* Exstat etiam volumen integrum carminum Italicorum *avândorov*, ex quo unum speciminis gratia affertur p. 24. Quarto loco exstat vita *Marcelli Malpighii* Bononiensis, cui nomen erat Theronis Phylacii, scripta a D. Eustachio Manfredi. Natus ille est 1628. 10 Mart. & medendi, arti animùm addidit, quam deinceps in Acadèmia Bonon. publice docuit, paulo post A. 1656 in Pisanam Academiam ad eandem Artem docendam vocatus. Cum autem aeris Pisani temperies ipsius valetudini minus responderet, Bononiam reversus, Lecturam, quæ decesserat antea, resumit. Hic edidit epistolâs binas ad Borellum de structura pulmonum A. 1660. Non multo post nempe A. 1662 defuncto Petro Castello ad docendam artem salutarem in Acadèm. Messanensem vocatus est, in qua, Anatomiz cura non seposita, observationes suas de piscibus & epistolâs de cerebro edidit. His observationibus cum alias subinde adjunxisset, ita se probavit Regiz Anglorum Societati, ut A. 1669 locus ei decerneretur. Has itemque alias suas commentationes & inventa ipse in delineatione vitæ suæ commemoravit; quæ cum Apologia adversus Jo. Hier. Sbaraleæ, Professoris Medic. & Anatom. in Acad. Bonon. epistolam, qua sectionem minutarum corporis humani partium, plantarum & brutorum tanquam inutilem rejecerat, scriptam, operibus ejus posthumis inserta est. Denique cum Anton. Pignatellus purpuram cum Pontificis M. dignitate permutaret, ab eo ad salutis suæ curam gerendam Romam vocatum se vidit, qua dignitate auctus obiit 1694, 29 Novembr. cum paulo ante Operibus posthumis ultimam manum imposuisset, quæ Lond. 1697 lucem viderunt. Non omittendum est, quod in hac Vita p. 64 relatum legitur, Malpighium, cum prima vice Bononiæ versaretur, dialogos de variis Medicinæ & Anatomiz capitibus conscripisse, qui tamen cum aliis quibusdam ejus lucubrationibus incendio in domicilio ejus exorto perierint. Excipit hanc Vita *Caroli Mariae Maggii* Mediolanensis,

p. 24.

61.

63.

65.

66.

73.

79.

nensis, cui nomen fuit Nicii Meneladi, scripta a V. Cl. Ludov. Antonio Muratorio. Editus est in lucem 1630, 8 Maji, ac anno 1661 Secretarius Senatus patrii renunciatus est, quam spartam cum ornaret, tantum abest, ut elegantioribus literis nuncium miserit, ut potius singulari casu adductus Græcæ Linguam, quam antea ignorabat ætate proventus Latinæ adjungeret. Hinc factum est, ut anno 1664 Mediolani in Scholis Palatinis Græcæ & Lat. Linguam docendi provinciam consequeretur. Neque tamen sic vel Secretarii munus negligentius curavit, neque poeticam facultatem amisit, quam variis dramatibus, publice & theatro deinde recitatis, prodidit & confirmavit. Gallicam præterea & Hispanicam linguas calluit, atque ex priore quidem duos libros, devotionis causa ab aliis exaratos, Italice convertit. Tanta ejus fuit existimatio, ut a Christina Sueciæ Regina non infimo loco haberetur, & in varias Italiæ Academias cooptaretur. Poemata sua sacra & Moralia, Segnerii, e Soc. Jesu, consilio adductus, Florentiæ 1688 exprimi typis passus est. Diem obiit 1699, 22 April. Post fata ipsius Cl. Muratorius poemata ejus omnia tam Sacra, quam Moralia, Heroica, Dramatica, &c. collegit, & quinque Tomis comprehensa Mediolani 1700 edidit. Præterea vero ibidem a Typographo Malatesta poemata ejus Mediolanensia 1700 in lucem protulit. Sequitur vita *Raphaelis Fabretti* Urbinatis, cui nomen erat *Jasubei Naphlii*, scripta a Dominico Riviera Lat. quam Italicam reddidit Cl. *Crescimbenus*. Cum in urbe ducatus Urbinensis, cui Cagli nomen est, literis elegantioribus innutritus esset, in patriam reversus, paucis annis interjectis, eos fecit in doctrina Juris progressus, ut an. æt. 24 Doctorali laurea ornaretur. Hinc Romam abiit, & causis in foro feliciter peroratis magnam nominis famam sibi peperit. Postea ab Illustris. Cardinali Laur. Imperiali negotiorum curandorum causa in Hispaniam missus non solum expectationem sustinuit, sed, quicquid temporis officii rationes reliquam faciebant, id omne scrutinio antiquitatis & lectioni vetustissimorum scriptorum impendit. Hinc Romam reversus paulo post a Carolo Cerri, Cardinali & Legato Urbinate, Auditor Legationis constitutus est, tribus autem post annis Romam

revo-

revocatus præter cetera id officii genus sustinuit, quod in expediendis Pontificis M. edictis versabatur. Postea Alexandro IIX, ad Pontificatus dignitatem evecto, a supplicibus libellis fuit, ac insuper Vaticanæ Basilicæ Canonicus constitutus est. Obiit tandem in mediis studiorum curis A. 1700 VII Id. Jan. anno æt. LXXIX. Ingenio fuit felicissimo & prompto, judicio acutus & perspicax, memoria insuper tenacissima & incomparabili sagacitate in rimandis & interpretandis antiquitatibus præditus. Quod intelligitur ex scriptis in lucem ab eo editis, quæ sunt, de Aquis & Aquæductibus veteris Romæ disceptationes tres, Romæ 1680, de Columna Trajani Syntagma, ib. 1683, Jafithei ad Gronovium Apologema, in ejusque Titivillitia sive somnia de Tito Livio animadversiones, Neapoli 1686, Inscriptionum antiquarum explicatio & additamentum, Rom. 1699. Commentationi de veteri Latio, quam moliebatur, immortalis est. Post hanc vitam legitur vita *Laur. Bellini*, qui dictus est *Opheltes Nedæus*, scripta a Marco Antonio Mozzi. Patriam habuit Florentiam, natus 1643. Lector Philosophiæ, hinc Anatomix isque Ordinarius anno æt. 20 constitutus est in Academia Pisana, ac denique triginta annis interjectis Serenissimi Ducis Archiater. Scripsit de organo gustus, itemque de structura & usu rerum, ut cetera non commemoremus. * *Arædet* inter schedas latet *Theoria Ovi*. Obiit 1703, die 8 Jan. *Vincentius Viviani* sequitur, qui nomine *Heronis Geomis* auctus in eadem societate vixit. Vitam descripsit Petrus Franc. Tocci, quæ docet, eum natum esse Florentiis 1622 5 April. ac in Academia patria, præeunte Galilæo, cujus ultimus fuit discipulus, ac Evangelista Torricellio, qui illi successor dabatur, Mathematicis disciplinis excolendis operam dedisse, eo successu, ut juvenis admodum cum aliorum tum ipsius Magni Ducis admirationem in se converterit. Fuit is primus, qui Torricellio aderat, cum tubi sui experimentum, ipso adjuvante, faceret, ac ea indies in hoc doctrinæ genere incrementa caperet, ut a Magno Duce ipsi illud officium deferretur, quod describendis & constituendis munitioibus absolvitur. Quid posset in his studiis, intelligitur ex libro V Apollonii Pergæi de Sectionibus Conicis, quem sub tit. de Maximis & Minimis

P. 95,

99.

103.

108.

113.

121.

127.

- edebat 1659, de quo P. de Chales in tractatu de progressu Ma-
 theseos hæc judicium tulit: *Puto, Vincentium Viviani plura di-*
 p. 129. *xisse, & meliora majorisque momenti, quam qua in his Apollonii*
libris leguntur. Cum hoc modo fama Viviani cresceret indies
 ac proferretur, Rex Galliarum Ludovicus XIV non solum annuam
 pensionem ipsi constituit, sed Astronomi principis munus ipsi
 offerendum curavit, quod cum recipere nollet memor benefi-
 ciorum, quæ a Magno Duce acceperat, paulo post Mathematicus
 Magni Ducis primarius renunciatus est. Postea anno 1674
 edidit Scientiam Universalem Proportionum, 1677 solutionem
 aliquot Problematum ab aliis propositorum, tractatum de locis
 solidis &c. Hæc merito effecerunt, ut non solum in variis
 Italorum, sed Anglicanam & Gallicam Societates, utramque
 131. Regiam, cooptaretur. Obiit tandem 1703, die Sept. 22. Vita *Ant.*
Caraccii, cui nomen fuit, Laconis Cromitii, descripta legitur ab
 141. Abbate Dominico de Angelis. Natus est *Caraccius* Neriti, regni
 Neapolitani oppido, & cum primo quidem militiæ nomen dare
 146. constituisset, animum tandem serio ad literas convertit, ac Ro-
 mæ variis Purpuratis a literis secretis fuit, ac deinde in Aula
 perpetuo versatus, cujus tamen negotia animum ejus a litera-
 rum cultura avocare non potuerunt, quem speciatim ad Poeti-
 cam facultatem, qua in primis valebat, vel excolendam vel am-
 plicandam convertit. Illustre itaque carminis argumentum
 electurus successum armorum describendum censuit, quem Ec-
 clesia Romana, cum Veneta Republica conjuncta, in reducen-
 dis ad Ecclesiam Græcis Schismaticis experta est. Hoc carmen
Imperi Vindicari nomine inscriptum, & Rom. 1679, 4 editum,
 quoad partem primam, cui pars altera ib. 1690, 4 successit, non
 minus perspicuitatem & eloquentiam Ariosti, quam sublimita-
 tem Tassi secum ferebat, atque ita Serenissimo Venetiarum Se-
 natui se probabat, ut Eques S. Marci publice renunciaretur. Sic &
 in ceteris poematibus suis, itidem vernaculo sermone exaratis,
 expectationem sustinuit, quæ sunt Poemata Lyrica, Rom. 1689,
 12, Tragedia, cui *Corradini* nomen, ib. 1694, 4. Phosphorus,
 epithalamium, 1650, 4. Reliquit nonnulla *arsædota*, quæ
 p. 166 recensentur, inter quæ numerantur binæ responsiones ad
 binas

binas Academicorum Furfuratorum censuras. Obiit 1702,
 14 Febr. Tam viva valuit imaginatione, ut interdum objectis, p. 162.
 quæ carmine descriperat, iterum repræsentatis ex somno exci-
 taretur, & per ædes discurreret, nec nisi difficulter animus
 componi posset. De *Benedicto Menzini*, Eugenio Lybade di- 169.
 cto, multa per instituti rationem dicere non licet. Natus ille
 Florentiæ parentibus obscuris & tenuioris fortis, per bonam
 vitæ partem cum paupertate conflictatus est, quamvis nunquam
 defuerint, qui fortunas ejus meliores reddere conarentur, do-
 nec tandem sub vitæ finem Lectori Eloquentiæ, Canonico
 Michaeli Brugueres adjungeretur. Obiit autem 1704, 7 Sept.
Francisci de Lemene vita a *Ludov. Ant. Muratorio* scripta sequit- 189.
 ur. Natus is est in urbe, quam Itali *Lodi*, Latini *Laudem*, vo-
 cant 1634, 19 Febr. Juris studio se addixerat, nec infelicer,
 cum paulo post in patriam reversus Decurionis ac denique O-
 ratoris munere auctus Mediolanum mitteretur, ut patriæ res ibi
 ageret. Sed hoc officio, & aliis, quæ ipsi offerebantur, se ultro
 abdicavit, otii literarii studiosissimus, cui deinceps in patria uni-
 ce indulsit, ac multa carmina vernacula lingua exaravit, atque ea
 quidem primo ludicri, deinde vero sacri argumenti, qualia sunt,
 quæ omnia attributa divina edisserunt, quæ sub titulo *Tracta-*
tus de Deo Mediolani 1684 prodierunt, deinceps sapius recusa.
 His alia non dissimilis argumenti succedere jussit, ac tandem
 diem obiit 1704, 19 Kal. Quintileis. Agmen claudit *Henricus* 199.
Norifus, Eucrates Agoreticus dictus, ex Ordine Augustiniano-
 rum, cujus vitam descripsit *Franciscus Bianchini*. Hic patriam
 habuit Veronam anno 1631, 29 Augusti. Tanto studio in literas
 & antiquitates tam sacras quam profanas ferebatur, ut quoti-
 die quatuordecim horas iis tractandis impenderet inde a viges-
 imo ætatis anno, usque ad illud tempus, quo in Purpuratorum
 Curia Romanæ numerum adscisceretur. Cum itaque publicis 210.
 quoque scriptis industriam suam & doctrinam testatam face-
 ret, dignus a Pontifice Maximo habitus est, qui Schelstratio in
 curanda Bibliotheca Vaticana successor daretur. Hinc pur-
 puram adeptus, vel sic studiis non misit nuncium, sed in iis per-
 stitit, donec diem obiret supremum 1704, 23 Febr. æt. 73. Scri- 204.
 pta,

- p. 129. edebat 1659, de quo P. de Chales in tractatu de progressu Mathematicos hoc iudicium tulit: *Puto, Vincentium Viviani plura dixisse, & meliora majorisque momenti, quam qua in his Apollonii libris leguntur.* Cum hoc modo fama Viviani cresceret indies ac proferretur, Rex Galliarum Ludovicus XIV non solum annuam pensionem ipsi constituit, sed Astronomi principis munus ipsi offerendum curavit, quod cum recipere nollet memor beneficiorum, quae a Magno Duce acceperat, paulo post Mathematicus Magni Ducis primarius renunciatus est. Postea anno 1674 edidit Scientiam Universalem Proportionum, 1677 solutionem aliquot Problematum ab aliis propositorum, tractatum de locis solidis &c. Haec merito effecerunt, ut non solum in varias Italorum, sed Anglicanam & Gallicam Societates, utramque
131. Regiam, cooptaretur. Obiit tandem 1703, die Sept. 22. Vita *Ant. Caraccii*, cui nomen fuit, Laconis Cromitii, descripta legitur ab
141. Abbate Dominico de Angelis. Natus est *Caraccius* Neriti, regni Neapolitani oppido, & cum primo quidem militariae nomen dare constituisset, animum tandem serio ad literas convertit, ac Romae variis Purpuratis a literis secretis fuit, ac deinde in Aula perpetuo versatus, cujus tamen negotia animum ejus a literarum cultura avocare non potuerunt, quem speciatim ad Poeticam facultatem, qua in primis valebat, vel excolendam vel amplificandam convertit. Illustre itaque carminis argumentum electurus successum armorum describendum censuit, quem Ecclesia Romana, cum Veneta Republica conjuncta, in reducendis ad Ecclesiam Graecis Schismaticis experta est. Hoc carmen *Imperii Vindicari* nomine inscriptum, & Rom. 1679, 4 editum, quoad partem primam, cui pars altera ib. 1690, 4 successit, non minus perspicuitatem & eloquentiam Ariostii, quam sublimitatem Tassii secum ferebat, atque ita Serenissimo Venetiarum Senatui se probabat, ut Eques S. Marci publice renunciaretur. Sic & in ceteris poematibus suis, itidem vernaculo sermone exaratis, expectationem sustinuit, quae sunt Poemata Lyrica, Rom. 1689, 12, Tragedia, cui *Corradini* nomen, ib. 1694, 4. Phosphorus, epithalamium, 1650, 4. Reliquit nonnulla *anecdota*, quae p. 166 recensentur, inter quae numerantur binae responsiones ad
- binas

binas Academicorum Furfuratorum censuras. Obiit 1702, 14 Febr. Tam viva valuit imaginatione, ut interdum objectis, quæ carmine descriperat, iterum repræsentatis ex somno excitaretur, & per ædes discurreret, nec nisi difficulter animus componi posset. De *Benedicto Menzini*, Eugenio Lybade dicto, multa per instituti rationem dicere non licet. Natus ille Florentiæ parentibus obscuris & tenuioris fortis, per bonam vitæ partem cum paupertate conflictatus est, quamvis nunquam defuerint, qui fortunas ejus meliores reddere conarentur, donec tandem sub vitæ finem Lectori Eloquentiæ, Canonico Michaeli Brugueres adjungeretur. Obiit autem 1704, 7 Sept. *Francisci de Lemene* vita a *Ludov. Ant. Muratorio* scripta sequitur. Natus is est in urbe, quam Itali *Lodi*, Latini *Laudem*, vocant 1634, 19 Febr. Juris studio se addixerat, nec infeliciter, cum paulo post in patriam reversus Decurionis ac denique Oratoris munere auctus Mediolanum mitteretur, ut patriæ res ibi ageret. Sed hoc officio, & aliis, quæ ipsi offerebantur, se ultro abdicavit, otii literarii studiosissimus, cui deinceps in patria unice indulgit, ac multa carmina vernacula lingua exaravit, atque ea quidem primo ludicri, deinde vero sacri argumenti, qualia sunt, quæ omnia attributa divina edisserunt, quæ sub titulo Tractatus de Deo Mediolani 1684 prodierunt, deinceps sæpius recusa. His alia non dissimilis argumenti succedere jussit, ac tandem diem obiit 1704, 19 Kal. Quintileis. Agmen claudit *Henricus Norisius*, Eucrates Agoreticus dictus, ex Ordine Augustinianorum, cujus vitam descripsit *Franciscus Bianchini*. Hic patriam habuit Veronam anno 1631, 29 Augusti. Tanto studio in literas & antiquitates tam sacras quam profanas ferebatur, ut quotidie quatuordecim horas iis tractandis impenderet inde a vigesimo ætatis anno, usque ad illud tempus, quo in Purpuratorum Curiæ Romanæ numerum adstiteretur. Cum itaque publicis quoque scriptis industriam suam & doctrinam testatam faceret, dignus a Pontifice Maximo habitus est, qui Schelstratio in curanda Bibliotheca Vaticana successor daretur. Hinc purpuram adeptus, vel sic studiis non misit nuncium, sed in iis persistit, donec diem obiret supremum 1704, 23 Febr. æt. 73. Scri-

p. 162.

169.

189.

199.

210.

204.

- p. 129. **131.** edebit 1659, de quo P. de Chales in tractatu de progressu Mathematicos hoc iudicium tulit: *Puto, Vincentium Viviani plura dixisse, & meliora majorisque momenti, quam qua in his Apollonii libris leguntur.* Cum hoc modo fama Viviani cresceret indies ac proferretur, Rex Galliarum Ludovicus XIV non solum annuam pensionem ipsi constituit, sed Astronomi principis munus ipsi offerendum curavit, quod cum recipere nollet memor beneficiorum, quæ a Magno Duce acceperat, paulo post Mathematicus Magni Ducis primarius renunciatus est. Postea anno 1674 edidit Scientiam Universalem Proportionum, 1677 solutionem aliquot Problematum ab aliis propositorum, tractatum de locis solidis &c. Hæc merito effecerunt, ut non solum in variis Italorum, sed Anglicanam & Gallicam Societates, utramque Regiam, cooptaretur. Obiit tandem 1703, die Sept. 22. Vita *Ant. Caraccii*, cui nomen fuit, Laconis Cromitii, descripta legitur ab **141.** Abbate Dominico de Angelis. Natus est *Caraccius* Neriti, regni Neapolitani oppido, & cum primo quidem militiæ nomen dare constituisset, animum tandem serio ad literas convertit, ac Romæ variis Purpuratis a literis secretis fuit, ac deinde in Aula perpetuo versatus, cujus tamen negotia animum ejus a literarum cultura avocare non potuerunt, quem speciatim ad Poeticam facultatem, qua in primis valebat, vel excolendam vel amplificandam convertit. **146.** Illustre itaque carminis argumentum electurus successum armorum describendum censuit, quem Ecclesia Romana, cum Veneta Republica conjuncta, in reducendis ad Ecclesiam Græcis Schismaticis experta est. Hoc carmen *Imperii Vindicasi* nomine inscriptum, & Rom. 1679, 4 editum, quoad partem primam, cui pars altera ib. 1690, 4 successit, non minus perspicuitatem & eloquentiam Ariostii, quam sublimitatem Tassii secum ferebat, atque ita Serenissimo Venetiarum Senatui se probabat, ut Eques S. Marci publice renunciaretur. Sic & in ceteris poematibus suis, itidem vernaculo sermone exaratis, expectationem sustinuit, quæ sunt Poemata Lyrica, Rom. 1689, 12, Tragedia, cui *Carradini* nomen, ib. 1694, 4. Phosphorus, epithalamium, 1650, 4. Reliquit nonnulla *avédores*, quæ p. 166 recensentur, inter quæ numerantur binæ responsiones ad binas
- 152.**

binas Academicorum Furfuratorum censuras. Obiit 1702, 14 Febr. Tam viva valuit imaginatione, ut interdum objectis, quæ carmine descripserat, iterum repræsentatis ex somno excitaretur, & per ædes discurreret, nec nisi difficulter animus componi posset. De *Benedicto Menzini*, Eugenio Lybade dicto, multa per instituti rationem dicere non licet. Natus ille Florentiæ parentibus obscuris & tenuioris sortis, per bonam vitæ partem cum paupertate conflictatus est, quamvis nunquam defuerint, qui fortunas ejus meliores reddere conarentur, donec tandem sub vitæ finem Lectori Eloquentiæ, Canonico Michaeli Brugueres adjungeretur. Obiit autem 1704, 7 Sept. *Francisci de Lemene* vita a *Ludov. Ant. Muratorio* scripta sequitur. Natus is est in urbe, quam Itali *Lodi*, Latini *Laudem*, vocant 1634, 19 Febr. Juris studio se addixerat, nec infeliciter, cum paulo post in patriam reversus Decurionis ac denique Orationis munere auctus Mediolanum mitteretur, ut patriæ res ibi ageret. Sed hoc officio, & aliis, quæ ipsi offerebantur, se ultro abdicavit, otii literarii studiosissimus, cui deinceps in patria unice indulgit, ac multa carmina vernacula lingua exaravit, atque ea quidem primo ludicri, deinde vero sacri argumenti, qualia sunt, quæ omnia attributa divina edisserunt, quæ sub titulo *Tractatus de Deo Mediolani* 1684 prodierunt, deinceps sæpius recusa. His alia non dissimilis argumenti succedere jussit, ac tandem diem obiit 1704, 19 Kal. Quintileis. Agmen claudit *Henricus Norisius*, Eucrates Agoreticus dictus, ex Ordine Augustinianorum, cujus vitam descripsit *Franciscus Bianchini*. Hic patriam habuit Veronam anno 1631, 29 Augusti. Tanto studio in literas & antiquitates tam sacras quam profanas ferebatur, ut quotidie quatuordecim horas iis tractandis impenderet inde a vigesimo ætatis anno, usque ad illud tempus, quo in Purpuratorum Curia Romanæ numerum adscisceretur. Cum itaque publicis quoque scriptis industriam suam & doctrinam testatam faceret, dignus a Pontifice Maximo habitus est, qui Schelstratio in curanda Bibliotheca Vaticana successor daretur. Hinc purpuram adeptus, vel sic studiis non misit nuncium, sed in iis persistit, donec diem obiret supremum 1704, 23 Febr. æt. 73. Scrip-
pta,

p. 162.

169.

189.

199.

210.

204.

pta, magno numero & diligenter recensita repetere hoc in loco necesse non est, cum ea maximam partem vel ex Actis nostris cognita sint. Id ultimo loco monemus, nomina eorum, qui a Christina Sueciæ Regina in Academiam, ipsius auspiciis Romæ institutam, recepti fuerunt, inter quos Norisius non ultimus est, in Vita hac commemorata legi p. 205. Singulis his Vitis eorum effigies præmissa est, ad quos illæ pertinent. Singulis quoque subiecta leguntur suffragia eorum, quibus vita cuiusque digna visa est, quæ describeretur & ad posteritatem transmitteretur. Ceterum alteram Vitarum harum Partem, quæ nuper admodum prodiit, proxime Supplementis inferemus.

*EXCERPTA E LITERIS VIRI CELEB. LUDOVICI ANTONII MURATORII
ad J. B. M.*

Quod habet Clariss. Hornius in Orbe Pol. p. 246 de Brixello, ratione cujus beneficiarium Mantuani Ducis Mutinensem Ducem ille facit, quasi pro feudo Brixelli par calcarium quotannis persolveretur ab Atestinis Principibus Domino Mantuæ, a veritate profus alienum est. Hornium & alios in hunc errorem pertraxit Relatio quædam Italice scripta. Concessit anno 1479 Hercules I Ferrariæ &c. Dux Castrum novum Dertonensis diocesis Bonæ & Joanni Galeatio Ducibus Mediolani, atque ab ipsis permutationis gratia recepit Brixellum, Boretum, aliaque loca cum aquis Padi. Deinde Maximilianus Imperator anno 1509, Carolus V anno 1526 & 1535, & reliqui subinde Imperatores de Brixello, ejusque juribus omnibus, ceterisque iis locis, Estensem familiam investierunt, & adhuc investiant, nulla unquam Investitura suscepta e Ducibus Mantuæ; nam & ipsi nullum unquam jus habuerunt, immo neque sibi tribuerunt, in Brixellum, Boretum, & contemina loca, Estensibus subiecta. Hinc, nemine vetante, perpetuo Estenses in aquis Padi prope Brixellum armatam Triremem tenuerunt in suæ ditionis signum, atque exercitium, ut vectigal a navibus illac transeuntibus recipiant. Fabula calcarium inde nata, quod Hippolytus Cardinalis Estensis pro quadam Insula

in Pado posita conventiones statuit anno 1539 cum Duce Mantuano. At istæ neque Brixellensem ditionem attingebant, neque attingere poterant; ipsa quippe non ad Cardinalem, sed ad Ducem ejus fratrem spectabat, atque ad Imperatorem Dominum directum; quare ex defectu cum voluntatis, tum potestatis, nihil operatus est Cardinalis iis conventionibus, quod posset ad Brixelli jura trahi, ejusque districtum ac territorium percutere. Neque vero par calcarium unquam perfolverunt Estenses, neque perfolvunt, ne pro illa quidem Insula, quæ jamdudum evanuit. Itaque ex Hornii atque aliorum libris expungenda est sententia illa, nullo nixa veritatis fundamento.

PETRI VAN HOEKE LUCUBRATIONES
in Catechismum Palatinum.

Lugduni Batavorum, apud Joh. du Vivie, 1711, 4.

Alph. 3 plag. 4.

Hic Catechismus, qui Symbolicam auctoritatem in Ecclesia Reformata obtinuit, Palatinus dicitur & Heidelbergensis, quia in Palatinatu, & Heidelbergæ, auspiciis Friderici III Electoris Palatini a Zacharia Ursino & Casparo Oleviano sermone Teutonico primum conscriptus & in lucem emissus est anno MDLXIII, postquam ab Inspectoribus Ecclesiarum publice ad id evocatis revisus & approbatus esset. Hoc doctrinæ Reformatæ compendium non solum a Josia Lago & Lamberto Ludolpho Pithopzo in Latinum sermonem versum est, sed exteris etiam Ecclesiis perplacuit. Inter quas Ecclesia Belgica fuit, quæ post annos octo a publicatione Catechismi, nempe anno MDLXXI, in Emdana Synodo eum recepit, atque publicum ejus usum inter gravissimas Albani Ducis vexationes servavit ac stabilivit. Idem fecerunt Synodi, Dordracena anno MDLXXIX, Medioburgensis anno MDLXXXI, & Hagienfis, anno MDLXXXVI. Donec tandem Nationalis Synodus Dordracena anno MDCXVIII hunc Catechismum denuo approbaret, ejusdemque doctrinam Scripturæ S. conformem esse publica ac solemnî formula declararet.

Kkk 3

Non

Non ignoravit harum Lucubrationum Cl. Autor perdoctos aliorum labores, qui in hunc Catechismum exstant. Scivit, non solum ipsum Zachariam Ursinum aliosque ex veteribus in hoc libro vidisse, quæ expositione quadam & illustratione indigebant, sed recentiores etiam alia invenisse, quæ illis addenda erant. Quorum commentationes quamvis magnopere commendet, permulta tamen superesse putat, quæ ulteriori studio, & accurato modestoque examine investiganda sint. Postquam igitur ingenii vires in exponendis quibusdam oraculorum divinorum partibus expertus erat, quando nunc Epistolam ad Hebræos interpretatus est sermone Latino, nunc Commentariis Belgicis exposuit Jobi Librum, nunc Prophetas sex ultimos notis vernaculis illustravit, in Catechismo etiam Palatino, sibi aliquid tentandum esse ratus, methodo analytica cum explicavit. Ut vero doctrinam ejus ex Scriptura S. proponeret ac demonstraret, plurima Scripturæ loca, quibus argumenta probantur, non modo allegavit, sed breviter etiam strictissime illustravit. In ea quippe sententia est Cl. Autor, qui Jo. Cocceji vestigiis insistit, testimonia Scripturæ ex umbone & inter scribendum non modo alleganda, sed brevi etiam circumscriptione exponenda esse, quod præsertim ad istam eorum partem attinet, qua aliquod doctrinæ caput docetur, firmatur, ac demonstratur. Hoc enim ex Autoris nostri judicio demum est legem Domini meditari, spiritualia cum spiritualibus conferre, & veritatem cum conscientiæ convictione demonstrare. Vice quippe plus simplici sese expertum esse ait, permultum emolumentum illam locorum Scripturæ explicationem attulisse auditoribus & lectoribus, qui nasci emunctioris & æriosis judicii erant. Dabimus hujus explicationis unum alterumque exemplum. Ad *Quest. I* probaturus nos animo & corpore Christo Domino proprios esse, locum 1 Cor. VI, 20 ita recitat: *Empti estis, ex peccati potestate, pretio, obedientia & sanguine Christi pretioso. Glorificate igitur Deum in corpore vestro, & Spiritu vestro, quæ sunt Dei, Christi, qui Deus, & divinitatem in emptione demonstravit. Et quia in humanis anima non subijcitur dominio hominis, colligit exinde, Christum, cujus proprii*

prii sumus corpore & anima, esse verum Deum. Paulo post Christo vivendum esse ostensurus, verba Galat. II, 19, 20 hunc in sensum profert: *Ego per legem, in Christo impletam pro me legi mortuus sum, ne me amplius damnet, ut Deo vivam, ut Deus mea vita sit, & ego Deo soli vivam. Ego cum Christo crucifixus sum, ipsi datus ab Patre. Vivo enim, per fidem, non autem ego, vivit enim in me Christus per Spiritum vitæ auctorem. Quod autem nunc vivo in carne, in his terris, in fide vivo Filii Dei, qui dilexit me ab æterno, & in temporis plenitudine tradidit se ipsum pro me.* Ad *Quæst.* XXXIII p. 143 observat, Christum nominari *πρωτότοκον*, Hebr. I, 6, & *πρωτότοκον πάσης κτίσεως* Coloss. I, 15, non *πρωτόκτιστον*, sed *primogenitum omnis creatura*, seu genitum ante omnem creaturam. Unde Scholiastes habet *πρὸ πάσης κτίσεως γενεῆς*. Qui & ita genitus est a Patre, ut non sit creatura. Qui inter creaturas eminent, ut Genitus, Primogenitus, adeoque ut Unigenitus. Qui & est Dominus creaturæ omnis, per quem & ad quem creatura omnis est condita; qui ergo est ante omnem creaturam v. 16, 17, 18 & Prov. VIII, 22. Unde *Ἀρχὴ τῆς κτίσεως*, *Princeps creatura*, Dominus creaturarum, Apoc. III, 14, & fidelium, qui sunt *κτίσεις* Marc. XVI, 15. Eminens ergo, ut primogenitus inter omnes creaturas, ut qui *in initio omnia creavit*, Joh. I, 1, 2, habensque jus hereditandi omnia, ut filius in familia patris sui. Hac ratione innumera Scripturæ loca, ad confirmandam doctrinæ Catechetice veritatem allata, illustrat, &, ubi opus est, ab adversariorum detorsionibus erudite vindicat.

NICOLAI GURLERI DISSERTATIONES de JESU CHRISTO in Gloriam evecto, satisque populi ipsius, ex historia & vaticiniis repetite.

Franequeræ, apud Wibium Bleck, 1711, 4.

Alph. 3.

Jesum Christum in gloriam evectum consideraturus Cl. Auctor, cujus perhonorificam mentionem in his Actis aliquoties fecimus, *Dissertatione I*, de Apparitionibus Jesu Christi ex mortuis

tuis suscitati agit, & difficultates, quæ circa historiam resurrectionis Christi sese offerunt, solvit. *Primum* dubium ab aliis interpretibus sæpe neglectum, est de convenientia prædictionis Jesu Christi cum eventu. Etsi enim paulo ante, quam caperetur ab hostibus, ad discipulos dixit: *Postquam surrexero, præcedam vos in Galilaam*, Matth. XXVI, 32 & XXVIII, 10, nihilo tamen minus Liberator redivivus die primo sub vesperam Apostolis non in Galilæa, sed ipsis Hierosolymis præsentem se stitit Luc. XXIV, 33, 36. Ad tollendam hanc difficultatem *primo* observat, Jesum a mortuis excitatum præstitisse munus fidi pastoris, qui oves errantes, aut opilioni non occurrentes ipse quærit. Hinc quia discipuli non erant in Galilæam profecti, sed Hierosolymis substiterant propter insidias Judæorum, & ob dubitationem de Christo ex mortuis vere suscitato, Christum mutato itinere proposito, Hierosolymas sese contulisse, ibidemque Apostolos ac eorum sodales invenisse, secundum ipsius Domini prædictionem, Ezech. XXXIV, 11, 12, 16. *Deinde* ostendit, Jesum e mortuis excitatum iter Galilæam versus revera instituisse, & discipulos eo venturos expectasse, sed frustra. Nam ex Luca constare, Servatorem sub vesperam diei, quo surrexit, fuisse in via Emmauntem ducente. Qui vicus in via Galilæam versus tendente jacuit, uti e tabulis Geographicis Ptolemæi & aliorum ostendi potest. Et quia illa via valde erat aquatica, Autor noster existimat, Jesum clam navigio in Galilæam commodissime pariter & tutissime trajicere potuisse. Quam conjecturam in *Addendis §. VI* ab Illustris Viri objectionibus, qui Servatorem suscitatum navi ad trajiciendum indignisse negarat, vindicare conatur. Dubium *secundum* huc redit: cur Jesus sub vesperam, post occasum Solis, apparere discipulis voluerit, etsi diurna lux opportunior fuisset ad demonstrandam veritatem resurrectionis suæ? Nam Ἰησοῦς ὁ ψίλιος τῆ ἡμέρας ἐκείνης, τῆ μᾶ τῶν σαββάτων . . . ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς Joh. XX, 19. Ad tollendam hanc difficultatem observat, Jesum, discipulis sese Hierosolymis monstraturum, debuisse hanc urbem plenam virorum intrare, & aliquantam ejus partem transire, donec veniret ad ædes, in quibus illi latebant. Igitur si interdum ur-
bera

bem intrasset, a Judæis visus esset, quibus tamen clare prædixerat Servator: *nequaquam me videbitis ab hoc tempore, usque dum dicatis: benedictus, qui venit in nomine Domini*, Matth. XXIII, 39, quorum verborum hunc sensum esse putat: me vobis Hierosolymitanis non iterum faciam notum, antequam veniat tempus conversionis Judæorum circa mundi finem, ubi cupide me amplectemini. Neque falli se, Autor noster putat, si credat, Jesum cum discipulis novum fuisse incursum periculum, si Judæi scivissent, ipsum Hierosolymis agere. Nam sicuti male tractarunt Apostolos resurrectionem Jesu Christi annunciantes: ita, quatenus potuissent, ipsi suscitato Liberatori non parafuros fuisse, si denuo in impias eorum manus incidisset. Præterea nec gloriosum Messiam decuisse, se denuo insidiis, violentiæ, aut contumeliæ exponere. Dissertatione II Cl. Autor Christi Pontificis apparitionem in cælo, præeunte Apostolo Ebr. IX, 11, 12 & 24, illustrat. Ubi perbelle observat, ἀληθειαν *veritatem* in hoc argumento notare vel complementum promissionum & vaticiniorum, vel exhibitionem rerum, per typos, umbras, imagines præfiguratarum, Joh. I, 14 & 17. Propterea τὰ ἀληθινὰ Ebr. IX, 24, esse censet res spirituales & cœlestes, representatas olim per typos & umbras, quemadmodum Christus in oppositione *manna* sese vocet τὸν ἀσπτον ἐκ τῆ ἑρανῆ τὸν ἀληθινόν, & ἀμπελον τὴν ἀληθινήν, Joh. XV, 1. Quibus exemplis hic ab Autore allatis addi forte locus posset Joh. I, 9, ubi Christus τὸ Φῶς τὸ ἀληθινόν dici videtur in oppositione ad τὸ Φῶς σκιατικόν, *lumen* Vet. Test. *umbra tile*, ubi Messias, fatentibus ipsis Judæis, per mediam Candelabri aurei lucernam, & per Urim ac Thumim, aliasque res præfigurabatur. Dissertatio III gloriam Servatoris apud Patrem in cœlis describit, & a Socinianorum criminationibus vindicat. Quarta, cujus in Elencho præmissio nulla fit mentio, perpetuum Jesu Christi sacerdotium in cælo adhuc durans ex Ebr. VI, 20, VIII, 1, X, 12 & Zach. VI, 13 enarrat, & contra Catechismi Racoviensis autorem probat, Jesum in terra fuisse sacerdotem, quia in terra sacrificium Patri obtulit, dum *semet ipsum tradidit pro nobis oblationem & victimam Deo*, Eph. V, 2, Ebr.

Ebr. X, 10, 12, VII, 27. Quemadmodum enim Pontifex Magnus magno illo expiationis die victimas propitiatorias non offerebat in adyto, sed extra illud, mox cum sanguine mactatæ pecudis in id ingressurus, spargendo versus propitiatorium, Levit. XVI, 12-16, sic Christum non in cœlo, *ubi requievit*, Ebr. IV, 10, immolatum, sed extra cœlum in terra passum ac mortuum esse docet. Ubi Cl. Autor existimat, ipsum propitiatorium, perinde ac altare, sanguine victimæ conspergi debuissè. Qua in re omnes propemodum Interpretes, rerum Hebraicarum peritos, contradicentes habet, qui observant, istas sanguinis adspersiones non contigisse ipsum propitiatorium, sed in aere factas esse, ut sacerdos ad palmi latitudinem ab arca recederet. Hoc præter Maimonidem, Mosén Kotzensém, & Raschium inculcat Bartenora ad Mischnam Joma Cap. V. §. III, ex quo id adnotavit Sheringhamius in *Noris*. Dissert. IV Messiam moribundi spem hereditatis & vitæ ex Ps. XVI describit. V ex Ps. XLVII, cujus sententias & singula propemodum verba eleganter enucleat, Messiam a mortuis suscitati reditum in cœlum ad occupandum regnum delineat, annectitque specimen dogmatum. & usuum practicum ex hoc Psalmo eliciendorum. VI eodem fere docendi ordine usus Psalmum CX interpretatur, ex eoque Regale Messiam sacerdotium in cœlo, & victoriam decantat. VII sistit perpetuitatem regni Messiam inter inimicos ex Psalmo II, quem Christo vindicat, eruditeque explanat. VIII Messiam perpetuum Ecclesiam pastorem contemplaturus, Psalmum XXIII perlustrat, in quo sisti censet Ecclesiam beneficiis præfati Messiam fatiatam per omnes N. T. periodos, quod probat eum ex nexu illius cum Psalmo præcedente XXII, qui non solum de perpeffionibus Messiam 1-26, sed etiam de beneficiis ex passione Christi ad Ecclesiam redundantibus 27-32 agit: tum ex argumento Psalmi præsentis, quia ille, qui in eo loquens introducit, est saturatus bonis Jehovæ, & ob satietatem lætus ac tranquillus, quibus privilegii gaudeant solum fideles Novi Test. Israelitas enim gloriari non potuissè, quod non deficerent, vel nullius boni inopia laborarent, quippe qui *Testimoni-um adepti per fidem, non obtinuerunt promissum*, Ebr. XI, 39. IX luc-

IX succinctam exhibet epulorum sacrorum considerationem. X magnum Jehovah nomen, per Filium hominis depressum & exaltatum, e Ps. IIX enarrat. Tandem in XI descriptis Christi & populi Christiani fati ex Es. cap XI, Dissertatio XII considerat Canticum Hannahæ, quod i Sam. II, 1-10 exstat, & difficultates contra *Dissertationem* de apparitionibus Jesu Christi ex mortuis suscitati, a summæ doctrinæ Viro motas in *Addendis* solvit.

ESSAIS DE TRADUCTION OU REMARQUES SUR
les Traductions Francoises du N. T.

h. e.

*TENTAMEN VERSIONIS SIVE ANIMAD-
versiones in versiones Gallicas N. T. quibus & versiones
ille recognoscuntur, & commentarius literalis in loca dif-
ficiliora suppeditatur a JO. MARTIANEO, Be-
nedictino ex Congregat. S. Mauri.*

Parisiis, apud viduam Ant. Lambini, 1710, 12 maj.

Plag. 17.

EN continuationem Speciminis illius, quod Parisiis ab eo-
dem Autor *ἀνακρίσεις* editum superiore Anno p. 123 recensu-
imus. Probavit se institutum eruditus, atque adeo operæ pre-
tium facere sibi visus est Autor, si observationes in aliquot Scri-
pturæ loca, rectius vertenda, antea editas cum aliis conjungeret,
& omnes uno volumine comprehenderet. Antea vero quam
hoc ageret Cl. Autor, in Præfatione instituti sui rationem expo-
nendam censuit, nec obscure indicavit, quibus potissimum
præsidii innixus ad emendandas Interpretum Gallorum hallu-
cinationes accesserit. Cum enim intelligeret, plerosque om-
nes sensum Scripturæ non tam ex ipsius visceribus, quam
ex Interpretibus, iisque in Sacro Codice minus versatis, deriva-
re solere, ipse mentem Scriptorum Sacrorum ex ipsis eruere ag-
gressus est, facta diligenti Scriptorum utriusque Fœderis com-
paratione, sine qua N. T. dictionem obscuram esse non temere
nec præter rationem judicavit. Hanc itaque cynosuram se-
quens totum Novum Instrumentum persecutus est, in Matthæo

LII 2

tamen

tamen illustrando majorem industriam collocavit, in epistolis vero brevior fuit, quarum locos difficiliore tantum perstrinxit, de reliquis singulari opera commentaturus, atque operam daturus, ut, quod in hoc Tentamine itidem sedulo observavit, in primis ab Hebraïsmis, sensum vel evertentibus, vel obscurantibus, in versionem inferendis sibi caveat. Non commemorabimus nunc eas observationes, quæ dicto loco a nobis recensitæ & in hoc volumine eadem fere ratione repetitæ sunt, sed alias quasdam afferemus, ut appareat, Cl. Autorem sibi constare, & eadem via incedere. In Matthæi cap. V v. 44 legitur verbum *ἐπιτιθεῖσθαι*, quod Latine per *violente aliquem opprimere* efferendum putat, monetque, Scripturam Sacram omnis generis injurias & vexationes *calumnie* nomine designare. Provocat ad Gen. XLIII, 18, Lev. XIX, 13, Proverb. XXII, 16 & Ecclef. IV, 1. Matthæi XXIV, 51 vim verbi *διχοτομήσθαι* omnes Interpretes latuisse observat, qui, in omnia alia digressi, rem optime egissent, si illam divisionem, quæ hic innuitur, de extrema animæ & corporis sejunctione sive de immissa morte interpretati essent, qua facta vel felix vel infelix in altera vita status sequi solet. Hanc verbi notionem probat ex simili significatione verbi cognati *percutere*, quæ obtinet 2 Reg. VI, 7, 8 & Paralipom. XIII, 10, 11 per *dividere* exprimitur. Cap. XXVI, 12 verbum *ἐπιτίθειν* sacrificandi sensu accipi vult, quem alibi etiam, ac nominatim Exodi XII, 47, XV, 15, Num VI, 15 & 16, obtinere censet. In cap. I Evangelii S. Marci observat, vocem *ἤγγισεν*, quam Latini Interpretes, & cum illis Galli, appropinquandi significatu accipiunt, rectius explicari per *advenit, presens est*. Hanc interpretationem ipsis Johannis Baptistæ verbis confirmat, qui alibi professus est, inter medios Judæos eum versari quem non nossent. Facile ex his exemplis apparet, quid de reliquis animadversionibus sit sentiendum, quarum pleræque ita comparatæ sunt, ut in convenientia styli Sacri N. T. cum dictione Veteris nitantur. Sunt inter eas nonnullæ, quas aliorum industria jam occupavit, sed quæ tamen ut plurimum novis argumentis adstruuntur.

NATIVITAS ET EDUCATIO JESU
explicata a THEODORO UBINK, V.D.

M. Alcmariensf.

Delphis, apud Adrianum Beman, 1710, 4.

Alph. 4 pl. 6 $\frac{1}{2}$.

IN opere hoc posthumo exponuntur res memoratu dignæ, quæ in infantia ac pueritia Jesu Christi contigerunt. Caput primum agit de adventu magorum ex Oriente, ubi Cl. Autor ea, quæ de hoc hominum genere in historiarum monumentis reperuntur, adjutus præcipue opera doctissimi Hyde, fuse enarrat, statuitque, eos, quia supremum Numen coluerint, & ad illud tanta pietate cor suum sustulerint, non potuisse esse remotos a regno cælorum. Nam Deum in toto genere humano habere suos, neque ipsi unquam deesse media, quibus testes veritatis possit excitare. Israelem tempore nativitatis Christi fuisse cœcum, Hierosolyma non habuisse curam Redemptoris sui, at Deum ex longinquis regionibus Orientis testes veritatis adduxisse. Et credendum esse omnino, quod nec in posterum testes tales defuturi sint. Deum enim, qui habeat corda Regum in manu sua, non solum posse vocare, sed re ipsa etiam vocaturum esse peregrinos, ut Sionis mœnia ædificent, tumque impletum iri vaticinium Davidis Ps. LXXXVII, 4: *Ecce Philistæus & Tyrus cum Æthiope in civitate Dei nascuntur.* Capite secundo explicatur dictum Jacobi Gen. XLIX, 10: *Sceptrum non recedet a Juda, neque legislator a pedibus ejus, donec veniat Sibilus.* Ubi per sceptrum potestatem regiam, quæ tempore Christi penes familiam Herodianam erat, & per legislatorem Synedrium Hierosolymitanum intelligit. Tertio capite differitur de perturbatione Herodis & totius orbis Hierosolymorum, quam senserunt, cum nativitatem Regis Judæorum perciperent. Caput quartum continet commentarium in dictum Michæ V, 1, de loco nativitatis Jesu, atque contra Judæos probat, Messiam jam esse natum, quia Bethlehemum, ubi ille secundum vaticinium

p. 50.

149.

tamen illustrando majorem industriam collocavit, in epistolis vero brevior fuit, quarum locos difficiliore tantum perstrinxit, de reliquis singulari opera commentaturus, atque operam daturus, ut, quod in hoc Tentamine itidem sedulo observavit, in primis ab Hebraïsmis, sensum vel evertentibus, vel obscurantibus, in versionem inferendis sibi caveat. Non commemorabimus nunc eas observationes, quæ dicto loco a nobis recensitæ & in hoc volumine eadem fere ratione repetitæ sunt, sed alias quasdam afferemus, ut appareat, Cl. Autorem sibi constare, & eadem via incedere. In Matthæi cap. V v. 44 legitur verbum *ἐπιχειρῶν*, quod Latine per *violente aliquem opprimere* efferendum putat, monetque, Scripturam Sacram omnis generis injurias & vexationes *calumnia* nomine designare. Provocat ad Gen. XLIII, 18, Lev. XIX, 13, Proverb. XXII, 16 & Eccles. IV, 1. Matthæi XXIV, 51 vim verbi *διχοτομεῖν* omnes Interpretes latuisse observat, qui, in omnia alia digressi, rem optime egissent, si illam divisionem, quæ hic innuitur, de extrema animæ & corporis sejunctione sive de immissa morte interpretati essent, qua facta vel felix vel infelix in altera vita status sequi solet. Hanc verbi notionem probat ex simili significatione verbi cognati *percutere*, quæ obtinet 2 Reg. VI, 7, 8 & Paralipom. XIII, 10, 11 per *dividere* exprimitur. Cap. XXVI, 12 verbum *ἐπιχειρῶν* sacrificandi sensu accipi vult, quem alibi etiam, ac nominatim Exodi XII, 47, XV. 15, Num VI, 15 & 16, obtinere censet. In cap. I Evangelii S. Marci observat, vocem *ἤγγισ*, quam Latini Interpretes, & cum illis Galli, appropinquandi significatu accipiunt, rectius explicari per *advenis, presens est*. Hanc interpretationem ipsi Johannis Baptistæ verbis confirmat, qui alibi professus est, inter medios Judæos eum versari quem non noverat. Facile ex his exemplis apparet, quid de reliquis animadversionibus sit sentiendum, quarum pleræque ita comparatæ sunt, ut in convenientia styli Sacri N. T. cum dictione Veteris nitantur. Sunt inter eas nonnullæ, quas aliorum industria jam occupavit, sed quæ tamen ut plurimum novis argumentis adstruuntur.

S HEILANDS GEBORTE &c.

h. e.

NATIVITAS ET EDUCATIO JESU
explicata a THEODORO UBINK, V.D.

M. Alcmariensf.

Delphis, apud Adrianum Beman, 1710, 4.

Alph. 4 pl. 6 $\frac{1}{2}$.

IN opere hoc posthumo exponuntur res memoratu dignæ, quæ in infantia ac pueritia Jesu Christi contigerunt. Caput primum agit de adventu magorum ex Oriente, ubi Cl. Autor ea, quæ de hoc hominum genere in historiarum monumentis reperiuntur, adjutus præcipue opera doctissimi Hyde, fuse enarrat, statuitque, eos, quia supremum Numen coluerint, & ad illud tanta pietate cor suum sustulerint, non potuisse esse remotos a regno cœlorum. Nam Deum in toto genere humano habere suos, neque ipsi unquam deesse media, quibus testes veritatis possit excitare. Israelem tempore nativitatis Christi fuisse cœcum, Hierosolyma non habuisse curam Redemptoris sui, at Deum ex longinquis regionibus Orientis testes veritatis adduxisse. Et credendum esse omnino, quod nec in posterum testes tales defuturi sint. Deum enim, qui habeat corda Regum in manu sua, non solum posse vocare, sed re ipsa etiam vocaturum esse peregrinos, ut Sionis mœnia ædificent, tumque impletum iri vaticinium Davidis Pf. LXXXVII, 4: *Ecce Philistæus & Tyrus cum Æthiope in civitate Dei nascuntur.* Capite secundo explicatur dictum Jacobi Gen. XLIX, 10: *Sceptrum non recedet a Juda, neque legislator a pedibus ejus, donec veniat Schilo.* Ubi per sceptrum potestatem regiam, quæ tempore Christi penes familiam Herodianam erat, & per legislatorem Synedrium Hierosolymitanum intelligit. Tertio capite differitur de perturbatione Herodis & totius orbis Hierosolymorum, quam senserunt, cum nativitatem Regis Judæorum perciperent. Caput quartum continet commentarium in dictum Michæ V, 1, de loco nativitatis Jesu, atque contra Judæos probat, Messiam jam esse natum, quia Bethlechemum, ubi ille secundum vaticinium

p. 50.

149.

Propheta nasci debebat, ante tot secula penitus fuerit destrutum. Quinto capite referuntur negotia, quæ Bethlehemi a Magis fuerunt gesta. Sexto describitur fuga Christi in Ægyptum. Statuit Autor, fugam hanc reditumque ex illa contigisse ante oblationem Christi in templo factam, adeoque intra diem quadagesimum a nativitate ejus: id quod eo facilius credi posse existimat, quod Bethlethemo in Ægyptum iter non amplius quam circiter triginta novem horarum fuerit faciendum. Septimo capite considerantur circumstantiæ infanticidii ab Herode perpetrati: ubi Regis hujus exemplo ostenditur, quæ sit indoles hypocritarum. Nimirum eos, quo simulata sanctitate pervenire nequeant, eo vi & crudelitate contendere, & tanto sæpe furore agi, ut nec maxime innocentibus parcant. A talibus hominibus multa semper passam fuisse ecclesiam, neque unquam ipsi quam diu in his terris luctetur, calamitates defuturas. Metuit etiam Cl. Autor, ne adhuc gravis quædam persecutio immineat, qua ecclesia purificetur: ejusque rei non obscura vestigia in S. Literis reperiri dicit. Capite octavo multa commentatur in oraculum Jeremiæ XXXI, 25, quo crudele illud infanticidium prædictum fuit. *Vox, inquit Propheta, in Rama audita est, lamentatio, fletus atque ejulatus multus, Rachel deflet liberos suos, nec vult consolationem admittere, quia non sunt.* Hæc verba Autor literaliter de infanticidio Herodis agere docet, quamvis Jeremias paulo post Rahel id solatii loco afferat, quod liberi ejus e terra hostili reversuri sint: ut adeo sensus literalis magis dispersionem Judæorum in terras externas respicere videatur. Capite nono illustratur dictum ex Prophetis a Matthæo II, 23 allegatum: *Nazoreus vocabitur.* Existimat Autor, hæc verba desumpta esse iis ex locis veteris Testamenti, ubi Deus dicitur *Nozer*, hoc est, *cuslor*. Accepit hanc conjecturam a Cl. Witfio, qui se eam Fausto Socino debere falsus est, quamvis & inter nobiles doctissimus Brentius ejusdem sententiæ fuerit. Capite decimo tractatio instituitur de purificatione Mariæ & oblatione Christi in templo facta: ubi legis Divinæ, matrem, quæ masculum peperit, quadraginta tantum dies impuram declarantis, in ea autem, quæ scemellam

mellam peperit, tempus istud duplicantis, hæc ratio redditur, quia Eva duplex peccatum admiserit, dum non solum se ipsam inquinavit, sed maritum quoque suum simul seduxerit. Capite undecimo de Simeonis persona, duodecimo de ejus cantico aliqua notatu non indigna perhibentur. Inter illa ad verba Simeonis, *Lumen in revelationem gentium & gloriam populi tui Israelis*, Cl. Autor hanc meditationem subjungit: consulto a Simeone esse factum, ut gentes Israeli præponeret. Nimirum vim vaticinii hujus usque ad extrema secula se extendere, & fore in ultimis diebus, postquam plenitudo gentium intraverit, ut universus etiam Israel lumen Christi agnoscat & in eo gloriam suam quærat. Capiti decimo tertio Cl. Autor argumentum fecit de salutari Dei, quod est lapsus & resurrectio multorum in Israele, & signum, cui contradicitur. Decimo quarto expendit testimonium, quod Anna Christo in templo præbuit. Statuit, verba Pauli, *Mulier taceat in Ecclesia*, non esse extendenda ad casum extraordinarium, si qua mulier afflatu divino agatur, quam ob causam Mirjam, Debora, Hulda & filia Philippi Evangelista exercitio doni sui Prophetici uti minime dubitarint. Caput decimum quintum de educatione Christi, & decimum sextum, quod ultimum est, de sessione ejus inter doctores templi, qui more tunc usitato cum auditoribus suis colloquia instituebant, animadversiones quasdam affert. Appendicis loco subjectæ sunt tres homiliae sacræ in Jes. LXV, 20, Joh. VIII, 56 & 1 Cor. XV, 55, 56, 57: quæ die Cl. Autor, secutus ductum optimorum interpretum, olim pro concione publica explicavit.

*MATTHEI HILLERI SS. THEOL. GRÆ-
cæque & Oriens. Linguar. Prof. Publ. Institutiones
Linguae sanctæ:*

Tubingæ, apud Jo. Georg. Cottam, 1711, 8.
Constat 2 Alph. 1 plag.

Clar. Hillerus, cujus libellum de Arcano Keri & Kethib supra Anno 1693 M. Sept. p. 425, & Tractatum de Gemmis duo.

- duodecim in Pectorali Pontificis, qui hoc ipso anno cum aliis ejus dissertationibus recusatus est, Anno 1699 Mense Jun. p. 278 laudavimus, ut Onomasticum & alia ejus scripta taceamus, Grammaticam quoque Hebræam conscripsit, & fundamenta sanctæ lingvæ luculentius proponere laboravit. Nimis prolixum & fortasse inutile foret, omnia colligere, quæ in hoc libello descripta sunt, sufficiat delibasse ea, quæ singularia in eo offendimus. In usu versionis literarum p. 10 notat, quod ὁ Evangelistæ constanter per ζ transferant, quare נאֲזַאֲרִיב, נאֲזַאֲרִיבִּי non ex נצרת vel הנצרי, sed potius ex נזרת & יהנזר excrisperunt, & a corona denominaverunt. Deinde cum ostendisset, quæ literæ Hebrææ sociabiles & insociabiles essent, pergit ad vocales, & inter alia agit de vocibus, quæ alienis vocalibus scribuntur, existimatque, nomen Dei ליהוה & יהוה semper efferendum esse *Ladonai Jehova, Elobim Jehova*, quia Nomi- ni Jehova literam servilem præfigere nefas est. Sed adhuc quaeritur, cur Nomen ליהוה scriptum sit, si eidem ל præfigere nefas est.
72. De accentibus optimam tenet sententiam, quod illa signa sunt rectæ promuntiationis, quæ 1) tonum syllabis congruum imponunt, 2) verba coherentia conjungunt & discreta distinguunt, 3) moram vocibus discretis interponunt, 4) voces alias tardius, alias celerius proferunt, 5) sonum vocis intendunt vel remittunt, vel suaviter & jucunde modulantur. Conjugationum significationes ita explicat, ut Kal significet *Participium* vel *Adjectivum* & verbum *esse*, v. g. פָּקַד *recensentem* & *præfectum esse*, מוֹת *morientem* & *mortuum esse*. Niphal *participium presentis* & verbum *feri*, v. g. נִהְרַף *abentem feri*. Hiphil, *Participium Præsens* & verbum *facere*, v. g. הִפְקִיר *præfectum fecit*, cujus Passivum est Hophal v. g. הִפְקַר *præfectum fieri*. Piel, *Participium Præter*: & verbum *præbere, exhibere*, v. g. הִבְסִי *Sapientem præbere*, cujus Passivum est Pual, v. g. הִבְסָה *Sapientem præberi*. Hithpael, verbum *præbendi, Participium præteritum* & *pronomem se* v. g. הִתְפַּקֵּר *recensitum se exhibere*.
173. Verba mediæ Rad. ך deducit ex mediâ Rad. ך, & fundamenti loco hanc ponit regulam: Joth mediâ Radicalis litera, quoties cum alia, quam cum scheva scribitur, extrita, punctum suum ad-
- jicit

ficit radicali primæ. Sic loco קרים dicitur קים & loco קרים
legitur קרים. Sed hanc regulam non eſſe univerſalem cog-
noſcimus ex eo, quod legamus מעין vivus, & non מען. Præ-
terea addit aliam Regulam: Si excludenda media radicalis
fuerit ſcheva mutum, ea vertitur in ך v. g. קים pro קים Imperat.
quod in Nominibus non fit; dicitur enim לילה & non לילה.
Verba excipiunt nomina, quod hæc ab illis plerumque
derivantur. Genus nominis ex ſignificatione, terminatione,
apocope, ellipſi & anaphora cognoſci tradit. V. g. 2 Reg. III,
26, cum videret Moab, quod הוק (maſc.) invaleſceret præ ſe
המלחמה bellum (fœm. h. e. vir belli.) Gen. XLIX, 15, & vide-
bas מנוחה quietem כי טוב quod bona h. e. videbat quietem,
quod eſſet res bona. Porro pluralia maſculina, quorum ſingu-
laria fœminina ſunt, deducit ab antiquis & inuſitatis ſingu-
laribus maſculinis, v. g. אילי quercus pl. אילי robora ex
inuſit. איל quercus. Sic quoque pluralia fœminina, quo-
rum ſingularis maſculinus eſt, ex antiquis inuſitatis fœmininis
derivat, v. g. אוצרות theſauri ab inuſit. אוצרה, cujus loco oc-
currit uſit. אוצר Maſc. Tandem prolixum Nominum catalo-
gum ſubnectit, ut doceat, quomodo nomina descendant a ſuis
radicibus, in quo Buxtorfium frequenter emendat. Nec omiſ-
ſa ſunt nomina compoſita, quæ quandoque eleganter a Cl. Viro
exponuntur, v. g. אלהגביש grando, composuit ex אלה gutta
& גביש pernicioſus, ut guttam pernicioſam ſignificet; חיליל
Lucifer ex חיל splendor & חיל nox; חנמר grando ſeva ex חנן
miſerere & חמר parce. חנמר fulgur ex חנן feſtina & חמר
parce. Ad literas paragogicas Noſter נ & י non refert, quod
exiſtimat eas vel eſſe radicales, vel ex radicalibus natas. Trans-
poſitionem literarum etiam urget, & ex hoc fundamen-
te ארי leo pro ארי viſus poſitum eſſe putat. Sic quoque
ארי commotio ponitur loco ארי Jef. XXIX, 19, & ארי
arbs, loco ארי vociferatio Jer. XV, 8, ארי pro ארי a
unde ארי homines Jer. XXIII, 31, ארי וקחים qui capiunt, loco
ארי וקחים qui lenes ſunt. Licet h. l. LXX & Chald. verſio tol-
lerari poſſit, qui vertunt, qui capiunt vel furantur verba ſua.
ארי קהלת congregatio pro ארי קהלת 1 Sam. XIX, 20 & plura alia.

M m m

Eodem

indeque applicationem remediorum ostendéret. In *Prefatione* fufus *facta* *processus civilis* recenset, ostendendo, processum Romanorum, ante jus Flavianum & Ælianum introductum, simplicissimum nullisque subtilitatibus obnoxium, mox tamen valde corruptum fuisse *jure formulario*, & ex eo conclusiones infinitas in Corpore Juris adhuc superesse, ut multi Jcti in reconcinando processu Romano desudaverint. Cum vero hic per aliquot secula neglectus fuerit, inde factum fuisse docet, ut antiqui glossatores imprudenter quævis Juris Rom. scita ad fora nostra applicare & Pontifices jus canonicum traditionibus glossatorum implere studuerint; inde quoque penetrasse processum hunc ambiguum cum jure Canonico in Germaniam, & simplicitatem, olim in litibus discutiendis usitatam, plane absorpsisse, cum insigni totius Germaniæ detrimento; inde adeo lites ex litibus auctas fuisse, ut erectio Camere Imperialis necessaria fuerit, quamvis hæc ipsa processum juris Canonici magis magisque promoverit ansamque dederit, ut tot ordinationes processuum in quibuscunque provinciis publicatæ fuerint &c.

Ipsè tractatus *de Actionibus* tribus sectionibus absolvitur. Primo monstrat *indolem Actionum peculiarem*, per tria capita, ubi *Cap. I de necessitate & utilitate hujus doctrina* agit, *Cap. II differentiam & indolem remediorum* variam exhibet; docens, actiones strictè dictas ex legibus ortas, & suis limitibus circumscriptas fuisse, secus ac apud Germanos antiquos; præter has tamen fuisse *extraordinarias persecuciones*, & in iis usum formularum, in actionibus usitatarum, cessasse, inde tamen hodie *implorationes* provenisse, quarum indolem peculiariter explicat &c. Denique *Cap. III variam remediorum distinctionem* exhibet, quæ cum satis trita sit, pauca tantum quædam recensenda sunt de nova explicatione distinctionis inter actiones bonæ fidei & stricti juris. Est hæc multum intricata variisque dubiis involuta, præsertim si communi Dd. opinioni insistimus. Autor noster proinde ab illa recessit, aliamque plane novam explicationem suggestit. Putat scilicet, hanc distinctionem *ex jure formulario* ortum traxisse, & conventiones varias apud Romanos fuisse: (1) *naturales*, quæ apud omnes gentes obtine-

M m m 2

bant,

bant, & præstationem naturalem ob hanc causam habere dicebantur: (2) *civiles & solennes*, juri Romano proprias, l. 107 de *solut* & l. 53 ff. de *acquir. rer. domin.* easque per verba solennia initas fuisse, tum *scriptas*, tum *ore nuncupatas*, indeque *verborum obligationem & contractum chirographarium* profuxisse. Hunc ostendit jam cognitum fuisse in Pandectis, & vestigia ejus ibidem apparere, nec quibuscumque, sed verbis solennibus constituisse, uti constat ex l. 40. ff. de *reb. creditis*, & obligatio *Nominum* declarat, cujus naturam ex antiquitate illustrat. His præmissis docet, contractus omnes *Juris Gentium* fuisse b. f. indeque ita dictos, quod ex mera æquitate, quæ in jure *bona fides* sæpissime dicitur, vim obligandi caperent, & in iis non tantum, quid dictum & conventum, sed etiam quid præterea æquum & bonum esset, attenderetur; e contrario contractus *formularios & civiles stricti juris* fuisse, & cum in iis omnis obligatio ex *verbis solennibus* derivata fuerit, *strictè verbis* Romanos inhasisse, nec ultra verba quid adjudicasse, ut ut vel maxime bonum æquumque esset. Illustrat hoc ipsum ex eo, quod *jus strictum* apud Romanos ex jure formulario ortum traxerit, indeque concludit, paucissimos contractus stricti-juris fuisse, & ne quidem quæ huc referendum esse, nisi quatenus per obligationem *nominum* solennem contractum fuerit, prout apud Romanos moris fuisse videtur. Similiter accuratè distinctionem inter actiones *directas & utiles* illustrat, ejusque originem itidem ex formulis actionum trahit, docens, quibus casibus hæc applicari potuerint, eas *directas* dictas fuisse, cum *directum* in jure dicatur, quod *formula usitata* constat, unde *verba directa*, in legatis, substitutione, libertate &c. occurrunt; quibus vero eæ applicari hæc potuerint, æquitas tamen evidens adfuerit, eas *utiles* dictas fuisse &c. *Sect. II* de *ipsis actionibus sigillatim* agit, & prout jus est vel personarum vel rerum, ita *Cap. I* actiones ex statu personarum descendentes persequitur, & singula remedia hujus & sequentium capitula formulis libellorum convenientibus illustrat. Non necesse est omnia referre, quæ circa singula remedia occurrunt, sed tantum in genere sufficit hoc annotasse, C. Autorem, quid circa singula remedia

dia

dia attendi debeat, quibus subjectæ sint exceptionibus, commodis & incommodis, succincte demonstrasse. Interim singularia quædam ex nonnullis capitibus colligere juvabit. Sic §. 7. defendit Strykii sententiam, etiam inter vasallum & dominum actioni præjudiciali locum esse, idque ideo, quia vasalli peculiarem statum induant, unde omnis eorum obligatio profluat. In seqq. explicat actiones præjudiciales tam *affirmativas* quam *negativas*, earumque varium usum per exempla docet. Huc tamen minime referendam esse docet §. 46 *actionem ad sponsalia consummanda*, utpote quæ ex promissione seu pacto, non ex statu peculiari ortum trahat. In *Cap. II Sect. I* de *actionibus in rem ex dominio & servitute* agit, & quæ huc pertinent, distincte explicat. Inter alia §. 26 p. 86 docet, *actionem Paulianam*, quam alii personalem, alii realem esse volunt, tam realem, quam personalem esse posse pro diversitate circumstantiarum; *realem* quidem, quando res quædam in fraudem creditorum alienata est; *personalem* vero, si obligationes in fraudem creditorum remissæ fuerint; illam in foro resistit, hanc in foro domicilii instituendam esse. §. 37 controversiam, *an usufructuarius directe ad vindicandas servitutes reales agere possit?* enucleat, ostendendo eum contra extraneum non suo sed *procuratorio* nomine ita agere, aut ipsum usufructum suo nomine vindicare posse; sed contra ipsum dominum citalem electionem haud competere. In *Cap. III actiones in rem ex jure hereditario & pignore* aliaque remedia huc pertinentia explicat, & peculiariter §. 42 de *querela inofficiosa donationis* sollicitus est, docens, ei tunc demum locum esse, si donatio in fraudem legis, ad defraudandos liberos in legitima facta fuerit, adæque realem & speciem hereditatis petitionis, ad exemplum querelæ inofficiosa testamenti, non vero personalem esse, & ad rescindendam totam donationem, in fraudem liberorum factam, in effectu tendere, id quod etiam de *querela inofficiosa dotis* asserit. In §. 52 docet, hereditatis petitionem quoque applicandam esse ad successiones statutarias & irregulares, non vero earum nomine conditionem statutariam esse instituendam. Hisce pro-

pter affinitatem adjunguntur remedia, quæ legatariis & fidei commissariis, & heredi ratione Falcidiae collationis &c. competunt. In *Cap. IV Remedia possessoria & interdicta*, evolvuntur, ubi §. 14 sq. distinctionem inter possessorium *ordinarium* & *summarium* evolvit, docens, propter processuum hodiernorum ambiguitatem, & ne interim partes, de possessione litigantes, ad arma veniant, hanc distinctionem inventam fuisse & in *summario* causam possessionis haud finiri, sed tantum, pendente lite super possessione, decerni, quis interim possidere debeat, adeoque sententiam in hoc summarissimo remedio esse tantum provisionalem, & mere interlocutoriam, & demum in *ordinario* possessionis causam decidi, illudque ipsum interdictum *uti possidetis* esse, adeoque in comparatione ad petitorium adhuc *summario* processu expediendum esse; interim tamen in praxi hæc duo remedia plerumque ita distinguuntur, ut vix amplius coherere videantur. In sequentibus *interdicta* reliqua fufius explicantur, quæ ex *Pandectis*, in quibus plura hinc inde sparsa sunt, Autor collegit & usum eorundem docet. In §. 44 p. 207 decantata controversia deciditur, utrum usufructuarius nunciare novum opus possit, si in præjudicium servitutum, fundo usufructuario debeat, ædificatur? Item an nunciare possint, quibus realis servitus est constituta? Quod quodammodo negatur in *l. 14 de Nov. oper. nunciat.* Quam Cl. Autor de privata nunciatione accipit, non de illa, quæ per magistratum fit, indeque concludit, pro omnibus servitutibus quidem *judicalem prohibitionem*, sed non indistincte nunciationem privatam esse permissam, sed tunc demum ubi periculum in mora est, quale in specie *l. 14 cit.* haud adfuerit. In §. 62 sqq. *interdicta circa sacra & religionem* traduntur, qua occasione Autor §. 64 & 65 ostendit, ideo *muros sanctos* fuisse dictos, quod apud gentes Diis tutelariis essent consecrati, adeo ut, si bello civitas quædam oppugnanda esset, sacra inde prius evocata fuerint, quo locus religione liberaretur, *l. 9 §. 2 de rerum divis.* similiter sepulchra *religiosa* dicta fuisse ostendit, quod essent dedicata Diis Manibus, seu animabus defunctorum, quibus hoc intuitu in ipsis sepulchris moni-

monimenta insignia extruebantur. Absolutis actionibus realibus *Cap. V ad personales* progressum facit, & primo quidem illas, quæ immediate ex *aquitate* fluunt, proponit, earumque existentiam defendit. Huc refert actionem *ad exhibendum*, actiones *in factum*, maxime illas, quæ ob delictum defuncti in heredes, locupletiores inde factos, dantur, porro *conditiones etiam indebiti & furtivam*, cum alias posterioris fundamentum ex ipso delicto petere soleant; indeque esse docet, (1) quod indistincte contra heredes detur, (2) quod tantum detur contra furem ipsum, non vero eum, qui furi opem & auxilium tulit. In §. 44 *conditionis Triticariae* natura peculiariter evolvitur, quæ alias multis involuta est dubiis, ejusque usum primum fuisse ostenditur in contractibus *stricti juris*, non vero *bona fidei*, postea tamen ad alias causas extensam esse. Hisce *Capite VI* addidit *actiones in personam ex quasi contractibus*, easque sigillatim illustravit. De *actione subsidiaria* in magistratum §. 25 peculiariter docet, illam esse speciem actionis tutelæ, quam alii ex delicto esse existimant. Huc collimare quoque videtur Jctus in l. 15 §. 9 *de excus. tut.* ubi Gothofredus in *not. lit. t.* hanc subjungit rationem: *Est enim* (magistratus) *tutor subsidiarius*. In *Capite VII* progreditur ad *actiones in personam ex pollicitatione & pacto*, & in rationem inquit, quare apud Romanos ex pacto nudo non data fuerit actio, quam in eo collocat, quod pactis, quatenus contractibus opponuntur, nova forma a legibus præscripta fuerit, ut solennibus conciperentur verbis, indeque actio denegari debuerit, si forma hæc omissa fuerit. In sequentibus porro de variis pactis specialibus agit, ut totali, constituto, compromisso, recepto &c. Nam in §. 29 huc etiam retulit *actionem in factum ex recepto*, contra nautas, stabularios & caupones, eamque non ex quasi contractu juxta communem Dd. sententiam descendens arbitratur, sed *receptum* idem denotare, quod *promissum*, & sic actionem hanc ex promisso nautarum, stabulariorum & cauponum deducendam esse. In *Capite VIII* *actiones ex contractibus nominatis* explicantur, ubi occasione conditionis certi ex mutuo §. 8 in originem processus

pter affinitatem adjunguntur remedia, quæ legatariis & fidei commissariis, & heredi ratione Falcidiae collationis &c. competunt. In *Cap. IV Remedia possessoria & interdicta*, evolvuntur, ubi §. 14 sq. distinctionem inter possessorium *ordinarium* & *summarium* evolvit, docens, propter processuum hodiernorum ambiguitatem, & ne interim partes, de possessione litigantes, ad arma veniant, hanc distinctionem inventam fuisse & in *summario* causam possessionis haud finiri, sed tantum, pendente lite super possessione, decerni, quis interim possidere debeat, adeoque sententiam in hoc summarissimo remedio esse tantum provisionalem, & mere interlocutoriam, & demum in *ordinario* possessionis causam decidi, illudque ipsum interdictum *uti possidetis* esse, adeoque in comparatione ad petitorium adhuc *summario* processu expediendum esse; interim tamen in praxi hæc duo remedia plerumque ita distinguuntur, ut vix amplius coherere videantur. In sequentibus *interdicta* reliqua fusius explicantur, quæ ex *Pandectis*, in quibus plura hinc inde sparsa sunt, Autor collegit & usum eorundem docet. In §. 44 p. 207 decantata controversia deciditur, utrum usufructuarius nunciare novum opus possit, si in præjudicium servitutum, fundo usufructuario debeat, ædificatur? Item an nunciare possint, quibus realis servitus est constituta? Quod quodammodo negatur in *l. 14 de Nov. oper. nunciat.* Quam Cl. Autor de privata nunciatione accipit, non de illa, quæ per magistratum fit, indeque concludit, pro omnibus servitutibus quidem *judicalem prohibitionem*, sed non indistincte nunciationem privatam esse permissam, sed tunc demum ubi periculum in mora est, quale in specie *l. 14 cit.* haud adfuerit. In §. 62 sqq. *interdicta circa sacra & religionem* traduntur, qua occasione Autor §. 64 & 65 ostendit, ideo *muros sanctos* fuisse dictos, quod apud gentes Diis tutelariis essent consecrati, adeo ut, si bello civitas quædam oppugnanda esset, sacra inde prius evocata fuerint, quo locus religione liberaretur, *l. 9 §. 2 de rerum divis.* similiter sepulchra *religiosa* dicta fuisse ostendit, quod essent dedicata Diis Manibus, seu animabus defunctorum, quibus hoc intuitu in ipsis sepulchris moni-

monimenta insignia exstruebantur. Absolutis actionibus realibus *Cap. V* ad *personales* progressum facit, & primo quidem illas, quæ immediate *ex aquitate* fluunt, proponit, earumque existentiam defendit. Huc refert actionem *ad exhibendum*, actiones *in factum*, maxime illas, quæ ob delictum defuncti in heredes, locupletiores inde factos, dantur, porro *conditiones* etiam *indebiti & furtivam*, cum alias posterioris fundamentum ex ipso delicto petere soleant; indeque esse docet, (1) quod indistincte contra heredes detur, (2) quod tantum detur contra furem ipsum, non vero eum, qui furi opem & auxilium tulit. In *§. 44 conditionis Triticaria* natura peculiariter evolvitur, quæ alias multis involuta est dubiis, ejusque usum primarium fuisse ostenditur in contractibus *stricti juris*, non vero *bona fidei*, postea tamen ad alias causas extensam esse. Hisce *Capite VI* addidit *actiones in personam ex quasi contractibus*, easque sigillatim illustravit. De *actione subsidiaria* in magistratum *§. 25* peculiariter docet, illam esse speciem actionis tutelæ, quam alii ex delicto esse existimant. Huc collimare quoque videtur *Jctus* in *l. 15 §. 9 de excus. tut.* ubi Gothofredus in *not. lit. 1.* hanc subjungit rationem: *Est enim* (magistratus) *tutor subsidiarius.* In *Capite VII* progreditur ad *actiones in personam ex pollicitatione & pacto*, & in rationem inquirat, quare apud Romanos ex pacto nudo non data fuerit actio, quam in eo collocat, quod pactis, quatenus contractibus opponuntur, nova forma a legibus præscripta fuerit, ut solennibus conciperentur verbis, indeque actio denegari debuerit, si forma hæc omiſsa fuerit. In sequentibus porro de variis pactis specialibus agit, ut totali, constituto, compromisso, recepto &c. Nam in *§. 29* huc etiam retulit *actionem in factum ex recepto*, contra nautas, stabularios & caupones, eamque non ex quasi contractu juxta communem *Dd.* sententiam descendens arbitratur, sed *receptum* idem denotare, quod *promissum*, & sic actionem hanc ex promisso nautarum, stabulariorum & cauponum deducendam esse. In *Capite VIII* *actiones ex contractibus nominatis* explicantur, ubi occasione conditionis certi ex mutuo *§. 8* in originem processus

cessus executivi inquiri, illumque a clausulis executivis, chirographis olim adjici solitis, originem traxisse monstrat. In §. 55 natura contractus chirographarii in eo ponitur, quod debitor solenni adhibita scriptura, formula solenni constante, sese obligaverit, adeoque non quamvis scripturam suffecisse existimet, sed illam demum, quæ esset medium obligandi, non probandi, qualem hodie non amplius dari & consequenter exceptionem non numeratæ pecuniæ non amplius biennio inclusam esse censet. In §. 107. rejicit conditionem ex *l. si quis conditionis 25 C. locat.* docetque, non de actione, sed de exceptione domini non admittenda disponi. In *Cap. IX de actionibus ex contractibus innominatis* agitur, præmissa eorum natura peculiari, & §. 13 succincte *l. 5 §. 3 P. V* a dubiis variisque difficultatibus liberat. In *Cap. X actiones ex contractu abnormales resultantibus* recensentur, quibus *Cap. XI actiones personales ex facto illicito* ortæ subjunguntur. Inter alia docet in §. 42, actionem quod metus causa primordialiter introductam fuisse, propter negotia stricti juris, & bonæ fidei negotia, ob vim & metum ipso jure nulla, progressu temporis tamen actionem quod metus causa etiam ad hæc tractam fuisse. Denique *Cap. XII remedia extraordinaria* quædam addit, & ita Sectionem II claudit. Sectione III materiam de *cumulatione actionum* per succinctas regulas tradit, & exemplis idoneis illustrat.

Appendicis loco adjecta est doctrina de *gradibus matrimonialibus & successione ab intestato*, succinctis thesibus inclusa, cujus compendium exhibere non necesse est.

BERNARDINI RAMAZZINI, IN PATAVINO Gymnasio Practicæ Medicinæ Professoris Primarii, Commentatio de Principum Valetudine tuenda.

Patavii, ex Typographia Johannis Baptistæ Conzatti, 1710, 4.
Plag. 22.

Lipsiæ, sumptibus Johannis Friderici Gleditsch & filii, 1711, 8.
Plag. 11.

Ex

EX quo Clarissimus Bernardinus Ramazzini Lyceum Mutinense cum Patavino mutare & Artem salutarem publice profiteri fuerat iussus, omnem curam in eo sibi locandam esse existimavit, ut tempus a laboribus Clinicis & Lectionibus publicis residuum in scripta publice edenda impenderet. Hinc Librum non solum *de Morbis Artificum*, aliaq; publici juris fecit, sed & presentem nunc exhibet Commentationem. Quo magis enim ad publicam felicitatem bona Principis valetudo confert, eo majori diligentia eam custodiendam precipit; idque ut eo felicius impetretur, qualis debeat esse Medicus, cui vere Archiatri nomen conveniat, quidve in Principis persona desideretur, monet. Hinc in specie aeris naturam & supra viventium corpora potestatem rimatur, & quemadmodum ille nulli atati magis quam nostræ innotuisse prædicatur, ita rectum illius regimen pro sanitatis tutela instituendum suadet. Ægre autem fert, quod Principum palatia in locis civitatis minus salubribus, longe a foro & populi frequentia remotis posita sint; quod factum credit, quia, qui primi illa extruxere, ad voluptatem potius propter situs & hortorum amplitudinem, quem ad salubritatem animum intenderint. Et cum Principibus in more positum sit, hippodromos & equilia non procul a suis palatiis habere, ubi ex equino stercore & stramentis stabularii montes firmi ingentes coacervant, eosque, ad menses relictos, extra urbem exportando, tantam mephitima excitant, ut aulam non tantum, sed viciniam totam inficiant; consultius esse existimat Noster, quotidie purgamenta hujusmodi alio deferre, quam sinere, ut post putredinem camerina illa commota aer inquinetur. Ad cibi considerationem ubi pervenit, non bene inter se convenire Principum mensas & bonam valetudinem docet, cum victu parco & simplici facilius sanitas cum longævitæ obtineatur; cibaria autem, quæ ad valetudinem minus sunt apta, Principibus magis usui esse dolet: qua occasione, quid cibi attritio in stomacho, apud Galenum, quid carnes leves ad stateram apud Hippocratem, & vinum ethicum apud Aristotelem sit, exponit. Præ reliquis autem Principibus quotidianam corporis exercitationem necessariam esse

Cap. I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

N a n

e s s e

- esse affirmat, sive illa in ambulatione, sive in venatu, sive in equitatione, sive in saltatione consistat; quo etiam moderatum veneris usum refert. Quemadmodum autem inversam somni & vigiliarum regulam, Principum aulis valde familiarem, taxat; ita legitimum somnum capessendi ordinem præscribit, & simul excretionum naturalium ratio ut habenda, quo hæc rite fiant, & ne una alteri impedimento sit, injungit. Et quanquam Principes supra ceteros constituti sint, utcumq; tamen potentes impetrare non possunt, ut omnia, quæ flagranter optant, obtineant, nec efficere, ut fortuita quædam & valde molesta sibi non eveniant; hinc quo modo animi affectus dirigere & compescere illi debeant, explicat. Principes quandoq; & libido invadit in literarum studio & polymathia inclarescendi, non tamen facile, quod optant, attingunt, quin imo valetudini bonæ crebrioribus lucubrationibus non levem injuriam faciunt; hinc suadet Noster, ut Poetas, Oratores, Philosophos, Mathematicos, Theologos alant illi, & succisivis horis atque etiam super cœnam & prandium illos audiant, variis de rebus differentes, ac ab illis ediscant, quæ multo studio & labore a mutis magistris, h. e. libris vix didicerint. Inde quale in senili ætate constitutis Principibus valetudinis regimen sit instituendum, docet; & cum obesitas Principibus non minus insalubris quam indecora sit, difficilis autem illa curationis in omnibus existat ægris, in Principibus longe difficiliorem prædicat Ramazzini; fames enim, sitis, longa patientia, & mille alia tædia, quæ tunc exiguntur, a Principibus, quibus noxia summa potestas est, non facile impetrantur. Ne igitur ad hanc calamitatem deveniat Princeps, Archiatrum instruit, quomodo venienti morbo occurrere deceat. Præ reliquis morbis, quibus Principes expositi sunt, arthritis, calculosa passio & colica observantur; qui affectus cum multam inter se habeant cognationem, non raro in eadem persona mixtum imperium tenent. Ad obtinendam igitur prophylaxin convenientem dietam & rectum rerum non naturalium usum commendat. Tandem quoniam Principibus non semper adeo felicibus licet esse, ut pace perpetua ævum
- trada-

traducant, quin aula relicta militarem aliquam expeditionem capessere necesse sit, quomodo offensis illis, quæ ex insolita vivendi ratione & animi sollicitudine oriri possunt, occurrendum sit, commemorat. De cetero monendus est L.B. Lipsiensis Editioni Vitæ Autoris, ex Ephemer. Liter. Italiæ Tomo II depromptam, Indicemque locupletissimum & Præfationem D. Michaelis Ernesti Ettmulleti adjunctam esse, in qua de tuendæ sanitatis necessitate, ut & neglectu differitur, insimulque Artem dieteticas regulas præscribendi ad Medicinam spectare, & quibus Autoribus hæc potissimum sit excolta, monstratur.

*INDEX PLANTARUM, QUÆ IN HORTO
Academico Lugduno-Batavo reperiuntur, conscriptus
ab HERMANNO BOERHAAVE.*

Lugduni Bat., apud Cornelium Boutestein, 1710. 8 maj.

Plag. 20.

Duplici se causa impullum esse ad edendum denuo plantarum in horto Academiae Lugduno-Batavæ ruperiundarum indicem, celeberrimus Boerhaavius in Præfatione profitetur; altera, ut studiosi Botanices in addiscenda difficillima alias arte quodammodo sublevarentur; altera autem, ut commercium, ad hortorum cultum summe necessarium, promoveretur magis, si cuilibet perspicere liceret, quæ in horto hoc, plantarum omnium generis instructissimo, hoc tempore germinarent, atque adeo ex illo peti ab illis possent, qui redderent ea, quæ deficerent. Ad primum obtinendum, elegisse se Autor testatur methodum celeberrimi Turnefortii, tanquam omnium simplicissimam atque facillimam, imo, nisi adhuc languerent pleræque plantarum, ab illa hyemis sævitia, quæ pene omnes enecaverat, malisset herbas ad Turnefortianam methodum areolis ordine inserere, quod quidem institutum, nescimus num omnes hortorum culturæ periti probaturi sint, cum omnia vix omnis tellus ferat, minimaque a maximis forte obtecta vel etiam suppressa, ad spectum effugituræ sint, ut taceamus causas alias. Et quando Cl. Boerhaavius Turnefortium se velle sequi nos monet, non ea mens est, quasi Hermannii ordinem plane rejecerit, sed ex ejus Floræ collatione liquebit, quod hujus dispositionem pene in omnibus

- esse affirmat, sive illa in ambulatione, sive in venatu, sive in equitatione, sive in saltatione consistat; quo etiam moderatum veneris usum refert. Quemadmodum autem inversam somni & vigiliarum regulam, Principum aulis valde familiarem, taxat; ita legitimum somnum capessendi ordinem præscribit, & simul excretionum naturalium ratio ut habenda, quo hæc rite fiant, & ne una alteri impedimento sit, injungit. Et quanquam Principes supra ceteros constituti sint, utcumque; tamen potentes impetrare non possunt, ut omnia, quæ flagranter optant, obtineant, nec efficere, ut fortuita quædam & valde molesta sibi non eveniant; hinc quo modo animi affectus dirigere & compescere illi debeant, explicat. Principes quandoque; & libido invadit in literarum studio & polymathia inclarescendi, non tamen facile, quod optant, attingunt, quin imo valetudini bonæ crebrioribus lucubrationibus non levem injuriam faciunt; hinc suadet Noster, ut Poetas, Oratores, Philosophos, Mathematicos, Theologos alant illi, & succisvis horis atque etiam super cœnam & prandium illos audiant, variis de rebus differentes, ac ab illis ediscant, quæ multo studio & labore a mutis magistris, h. e. libris vix didicerint. Inde quale in senili ætate constitutis Principibus valetudinis regimen sit instituendum, docet; & cum obesitas Principibus non minus insalubris quam indecora sit, difficilis autem illa curationis in omnibus existat agris, in Principibus longe difficiliorem prædicat Ramazzini; fames enim, sitis, longa patientia, & mille alia tædia, quæ tunc exiguntur, a Principibus, quibus noxia summa potestas est, non facile impetrantur. Ne igitur ad hanc calamitatem deveniat Princeps, Archiatrum instruit, quomodo venienti morbo occurrere deceat. Præ reliquis morbis, quibus Principes expositi sunt, arthritis, calculosa passio & colica observantur; qui affectus cum multam inter se habeant cognationem, non raro in eadem persona mixtum imperium tenent. Ad obtinendam igitur prophylaxin convenientem dietam & rectum rerum non naturalium usum commendat. Tandem quoniam Principibus non semper ad eos felicibus licet esse, ut pace perpetua avum
- tradu-

traducant, quin aula relicta militarem aliquam expeditionem capessere necesse sit, quomodo offensis illis, quæ ex insolita vivendi ratione & animi sollicitudine oriri possunt, occurrendum sit, commemorat. De cetero monendus est L.B. Lipsiensis Editioni Vitæ Autoris, ex Ephemer. Liter. Italiæ Tomo II depromtam, Indicemque locupletissimum & Præfationem D. Michaelis Ernesti Etmulleti adjunctam esse, in qua de tuendæ sanitatis necessitate, ut & neglectu differitur, in simulque Artem dieteticas regulas præscribendi ad Medicinam spectare, & quibus Autoribus hæc potissimum sit excolta, monstratur.

*INDEX PLANTARUM, QUÆ IN HORTO
Academico Lugduno-Batavo reperiantur, conscriptus
ab HERMANNO BOERHAAVE.*

Lugduni Bat., apud Cornelium Boutestein, 1710. 8 maj.

Plag. 20.

Duplici se causa impulsus esse ad edendum denuo plantarum in horto Academiae Lugduno-Batavæ ruperiundarum indicem, celeberrimus Boerhaavius in Præfatione profitetur; altera, ut studiosi Botanices in addiscenda difficillima arte quodammodo sublevarentur; altera autem, ut commercium, ad hortorum cultum summe necessarium, promoveretur magis, si cuilibet perspicere liceret, quæ in horto hoc, plantarum omnis generis instructissimo, hoc tempore germinarent, atque adeo ex illo peti ab illis possent, qui redderent ea, quæ deficerent. Ad primum obtinendum, elegisse se Autor testatur methodum celeberrimi Turnefortii, tanquam omnium simplicissimam atque facillimam, imo, nisi adhuc languerent pleræque plantarum, ab illa hyemis sævitia, quæ pene omnes encaverat, maluisset herbas ad Turnefortianam methodum arcolis ordine iaserere, quod quidem institutum, nescimus num omnes hortorum culturæ periti probaturi sint, cum omnia vix omnis tellus ferat, minimaque a maximis forte obtecta vel etiam suppressa, ad speciem effugiturae sint, ut taceamus causas alias. Et quando Cl. Boerhaavius Turnefortium se velle sequi nos monet, non ea mens est, quasi Hermannii ordinem plane rejecerit, sed ex ejus Floræ collatione liquebit, quod hujus dispositionem pene in omnibus

religiose servaverit, exceptis arboribus & fruticibus, quos ad illius præcepta digessit, in reliquis generale tantum nomen ex Turneforto, addita institutionum pagina, supra scripsit. Verum nec sic evitare semper potuit, quin flores, inter se multum distinctos, confunderet (ut quando plantaginem ita dictam aquaticam & sagittam sub generali ranunculi nomine comprehendit, atque ita tripetalam cum polypetala eandem fecit, & quod magis est, holosteum affinem, quam dicit, apetalis monospermis accensitam, sub eodem ranunculi nomine collocavit, & reliqua) quod evitare illi feliciter licebit, qui secundum Excellentissimi Rivini nostri accuratissimam methodum ex petalorum numero & ordine, seminisque vel nudi vel capsulis diversis inclusi ratione petitam, plantas omnis generis digesserit. Sed ut plenius Lector cognoscat, quem ordinem servaverit celeberrimus Autor noster, ejusdem genera recensebimus. Primo igitur loco agit de gymnopolypermis, ubi in Hermanni Flora, per errorem, de angio polyspermis scriptum erat, secundo de gymnodispermis, quæ umbellatæ Hermanno sunt; inde de gymnomonospermis, male iterum in Flora angiomonospermis dictis; hinc de gymnomonospermis flore composito; & iterum de gymnodispermis stellatis; de gymnotetraspermis verticillatis; de gymnotetraspermis asperifoliis; de gymnotetraspermis gymnotetrapetalis; Monangiis polyspermis; Disangiis polyspermis; Triangiis polyspermis, inter quas violam deprehendes & parnassiam, quæ non tribus, sed una tantum gaudent capsula, qui error Hermanno etiam debetur. Sequuntur Triangix tricoccx; Tetrangix polyspermæ; Pentangix pentacoccx; Pentangix & polangix polyspermæ; Siliquosæ monangix bivalves polyspermæ; Siliquosæ bicapsulares, & quadrivalves polyspermæ, quas pene omnes inter frutices & arbores locum mereri, quis putaverit; Siliquosæ quadricapsulares polyspermæ quadrivalves. Has excipiunt Tetrapetalæ unicapsulares siliqua non divisâ monospermæ; Tetrapetala bifariam divisâ per septum intermedium polyspermæ & dispermæ; Tetrapetalæ siliquosæ articulatæ; Leguminosæ papilionacæ siliquosæ, quarum pars maxima ad frutices forte referenda; Monopetalæ siliquosæ; Apetalæ siliquosæ; Bacciferæ, inter quas

ru-

rubi fruticis species; *Panicum*; Apetalæ monospermæ, ubi quædam Hermannii conseruata, corrigendis tamen aliis forte restituis; Apetalæ flore sterili fructu in eadem planta; Apetalæ flore sterili fructu in planta non florifera; Apetalæ nudæ, flore sterili in diuersa planta a fructu. His succedunt plantæ flore liliaceo, fructu tricapsulari, & quidem I flore monopetalo hexapetalode pistillo frugifero, radice fusiformi, bulbosa, tuberosa, II flore monopetalo hexapetalode calice frugifero, radice tuberosa bulbosa, tuberosa nodosa, tuberosa fibrosa, III flore liliaceo tripetalo, IV flore liliaceo hexapetalo pistillo frugifero radice fibrosa, napiformi, bulbosa, carnosâ, & quæ aliis bulbosa, aliis tuberosa videntur; circa quas notandum, quod ordo Hermannii aliquantum desertus sit, & propius ad Turnefortium accesserit. Hinc abit ad bulbosâ affines in Flora prima recensitas, inde ad polypetalas anomalas; monopetalas anomalas; graminifolias, apetalas culmiferas, non culmiferas capitulo squamoso, ex Rajo; flore carentes non dorsiferas, flore & semine carentes. Tandem prodeunt arbores & frutices in systemate herbario non recensitæ, caudicibus non ramoso, spatha florifera & fructifera, monocotyledones; flore apetalâ frugifero dycotyledones; flore apetalâ sterili fructu in eadem planta, in alia non florifera; flore amentaceo sterili, fructu in eadem arbore ossea testa; coracæa testa; fructu in eadem planta; fructu molli; fructu sicco; fructu in alia arbore; Arbores flore monopetalo, & earum species; flore rosaceo earumque diuersæ species; flore papilionaceo, harumque species. Iterum flore rosaceo; flore intra fructum nascente feminifero; & ultimo loco arbores quædam, vel anomala, vel nondum accurate cognita. Ex quibus ita plenius recensitis uberius posse constare de methodo Clarissimi Viri confidimus, iis maxime, quibus singula plantarum nomina sub suo genere inquirere difficile foret, additus Index est alphabeti ordine dispositus.

*LUCII CECILII LIBER AD DONATUM CONFES-
sorem de moribus persecutorum, hætenus Lactantio ad-
scriptus, ad Colbertinum codicem denuo emendatus. Ac-*

cessa dissertatio, in qua de hujus libri Auctore disputatur, & omnia illius loca dubia illustrantur. Studio & opera

D. NICOLAI LE NOURRY, Presbyteri & Monachi ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri.

Parisiis, apud Jo. Bapt. Delespine, 1710, 8 maj.
Alph. I. pl. 6 $\frac{1}{2}$.

REV. Nurrîi nomen Actis nostris non est ignotum, quippe cujus primum Tomum Apparatus ad Bibliothecam Patrum maximam A. 1704 p. 1 sqq. recensuimus. In Praefatione presentis libri spem nobis facit, se propediem secundum quoque Apparatus illius Tomum evulgaturum esse. Interim specimen quasi quoddam ex secundo hoc Tomo cum eruditis jam communicat, edito Commentario in librum illum percelebrem totque Virorum doctorum notis jam illustrem *de moribus persecutorum*. Miro sane fato conflictatus est hic liber, teste Praefatione Nurrîi. Cum enim illustrissimi Colberti jussu omnes Galliae Bibliothecae perlustrarentur, A. 1678 Moissiaci in monasterio quodam, ejusque loco cuilibet caeli intemperiei exposito, hic libellus repertus & in Colbertinam inde bibliothecam translatus est. Eum cum primus edidisset Cl. Baluzius A. 1679 in Tomo II suorum Miscellaneorum, factum est, ut ex eo tempore pluribus recuderetur in locis, immo in Gallicam linguam Anglicanamque converteretur. Nihilominus Noster operae pretium se facturum speravit, si denuo eum recudendum curaret, & eodem quidem profus modo, quo in MS. codice exhibetur: quo proelivius fieret eruditis, mendosa adhuc loca suae restituere integritati. Hunc in finem praemisit specimen codicis MS. æri incisum: cujus ductu & nobis licebit aliquot locis adhibere medicinam. Igitur p. 2 lin. 2 pro: *Ecce addesur bis omnibus adversarius*; legendum apparet: *Ecce deletis omnibus adversariis*. P. 3 lin. 3 pro: *Eundem mortem digna ultione superbis & impiis*; legendum videtur: *Eundem judicem judicium digna supplicia impiis*. P. 4 lin. 1 pro *ostenderet*; legendum *ostenderit*. Eadem pag. lin. 3 *fuervint persecutores ejus, pro fuerunt auctores* - - -

Finito

Finito *de mortibus persecutorum* libello sequitur Nurrii longa satis in eum Dissertatio, quindecim constans capitibus: quorum primo postquam totius illius libri analysin pertexuisset, ac præterea docuisset, codicem MS. & imperfectum esse, & a librario Latinæ linguæ ignarissimo fœde corruptum, demonstrat, huncce librum circa finem Anni 314, vel paulo post conscriptum esse. *Cap. II* de libri hujus Autore agit & de Donato Confessore, cui is nuncupatus est. Hic argumenta recitat, quæ Baluzio persuaserunt, verum hujus libelli Lactantium autorem esse. Nimirum primo Hieronymum inter opera Lactantii commemorare *de persecutione librum unum*: deinde stylum esse omnino Lactantium: denique varios loquendi modos, qui hoc in libro occurrunt, itidem ad verbum in aliis Lactantii legi libris. At Noster Lactantium negat autorem esse, nec ve retur a tot eruditissimis Viris, qui Baluzii sententiam fecere suam, dissentire. Quare non erit alienum, ejus argumenta recensere, & quantum iis insit ponderis, considerare. *Primo* itaque dicit, alium esse potuisse Lucium Cœcilium præter Lactantium. Sed a posse ad esse non valere consequentiam, barbarum quidem, sed verissimum Scholasticorum scitum est. Neque enim demonstrat, alium id temporis extitisse, qui nomen scribendo consecutus sit. Ac sufficit nobis, Lucium illum Cœcilium etiam esse posse Lactantium. An vero is sit revera, aliis efficiendum est argumentis. *Secundo* miratur, in titulo omissa esse nomina Firmiani Lactantii. Idem nos miramur, sed non videmus, cur hoc argumento liber sit Lactantio abjudicandus: præsertim si aliz rationes eum omnino a Lactantio profectum esse evincant. *Tertio* negat, unquam quenquam scrip sisse, quod Lactantius librum *de mortibus persecutorum* composuerit: Hieronymum enim tantum referre, eum scripsisse *de persecutione* librum. Verum cum nemini sit obscurum, quantum sibi indulgeant autores in citandis librorum titulis, quodque sæpius ex memoria eos citent utcumque, valde veremur, ut Herculeum sit hoc Nurrii argumentum. *Quarto* contendit, libri hujus stylum a Lactantiano scribendi genere prorsus abhorrere. Cum autem tot Critici contraria sint in sententia, curatius ex-
pen-

pendeus, quæ Nurrius ad suam opinionem stabiliendam affert in medium. Producit igitur primo locum ex Cap. II, ubi minus Latine dicatur: *per omnes provincias & civitates ecclesie fundamenta miserunt.* Meminit Lactantium *lib. IV Instit. cap. 21* ita scripsisse: *Fundamenta ecclesie ubique jecerunt.* Sed id quidem facile dilui potest. Habemus enim confidentem Nurrium, codicem illum exaratum esse ab homine plane illatino. Annon igitur in promptu est credere, librarium pro *jecerunt* vitiose scripsisse *miserunt*? Ut omittamus, ex reliquo hujus libri textu manifestum satis esse, autorem ejus Latinæ fuisse linguæ scientissimum. Deinceps notat Nurrius, hujus libri capite III de Domitiani persecutione agi, nec tamen ejus nomen diferte proferri. Hoc vero facturus fuisse Nostro videtur Lactantius. Verum an dignum sit responsione hoc argumentum, alii viderint: nos ad reliqua progredimur. Ex Cap. V sequentia profert verba, quæ non modo minime Lactantiana esse, sed sensu quoque carere judicat: *Sapores imposto pede super dorsum ejus (Valeriani Imperatoris) illud verum esse dicebat, exprobrans ei cum risu, non quod in tabulis aut parietibus Romani pingerent.* Nobis contra videtur illud: *imposito pede super dorsum ejus*, non multum abhorrere a Latinis auribus. Ceterum sententia verborum haud obscura est, modo deleatur *non*, quod a librariis crebro & omissum & alienis locis intrusum esse, quis nescit? Delendam autem hoc loco esse voculam *non*, jam duobus abhinc annis a Cl. Collega quodam nostro monitum est publice. Nimirum Sapores exprobrabat Valeriano cum risu, quod Romani in tabulis pingere solerent Persarum Reges pedibus Romanorum Imperatorum submittentem colla: cum tamen id nullo unquam tempore factum sit. Hic autem, in Valeriano, *illud verum esse*, non fictum, non pictum, dicebat Sapores. Quæ supersunt loca a Nurrio objecta, non attinet persequi singula, cum ipse parum ea valere fateatur, & metuat, ne forte a librario sint corrupta. In uno tamen loco, ex cap. XVIII de prompto, mirifice sibi plaudit Nurrius, quippe qui *vel unicus etiam pervicacioribus persuadere possit*, (ita enim scribit) *hunc librum ea scribendiratione*

riore esse compositum, ut aperte clamet, alium omnino, quam Lactantium, se habuisse parentem. Longior est locus, quam ut cum adscribi patiantur instituti nostri leges, sed ita comparatus, ut miranda sit Nurrii confidentia, dictantis, verba illius loci haudquaquam a Lactantio potuisse proficisci ob nimiam obscuritatem. Lectoris indagini eum relinquimus, illud professi, nos nihil deprehendere illo in loco, cur Lactantio sit indignus habendus. Sed misso jam dicendi genere, alia circumspicit Noster suæ sententiæ præsidia. Credit, Donatum, cui liber hic est inscriptus, aliam esse a Donato, cui Lactantius librum suum *de ira Dei* dicavit. *Hinc, inquit, conficitur, duos esse planeque diversos horum duorum librorum auctores.* Commissa hac *ἀσινολογία*, monet, Lactantio morem esse, ut libros a se editos aliis in libris commemoret: atque id de hoc libro factum non esse. Quod argumentum si valet, plures libri immerentes *ἰσθίου* notam subibunt. Denique concludens tradit, in hoc libro narrari quædam, quæ aliorum ejus ætatis scriptorum sententiis repugnent: ergo eum Lactantii esse non posse. Sed vix quisquam sentiet hujus argumenti pondus. Etenim fatetur Noster, Cœciliium suum, quem fingit, & Lactantium eadem vixisse ætate. Ergo ut Cœcilius, sic & Lactantius, quædam narrare potuit ab aliorum illius ævi scriptorum opinionibus dissidentia. Hæ igitur sunt rationes Nurriianæ, quibus receptam eruditæ sententiæ de autore hujus libri haud sane labefactari, breviter ostendimus. Persuasum etiam nobis est, Nurrium hunc laborem nunquam suscepturum fuisse, nisi ecclesiæ suæ forte raptus amore, ea re magnum præsidium heterodoxis, quos vocat, creptum iri existimasset. Neque enim dissimulat in Præfatione hanc causam, querens, heterodoxos illos libri hujus, tanquam Lactantiani, auctoritate varios propugnare errores. In quibus non minimus fortasse visus est Autori nostro ille, quo ex libro *de mortib. persec.* docent, Petrum Nerone demum regnante Romam venisse. Unde & Nurrius dissertationis hujus *Cap. IV artic. 4.* de isthoc loco contra hereticos disputat, & omniâ facit, ut hunc locum cum vulgari Pontificiorum fabula conciliet. Pergimus ad reliqua Dissertationis Nurriianæ capita. *Capite III re-*

cenfet varias hujus libri editiones, variorumque in eum obfervationes & notas. Idem jam feciffe recordamur Cl. Cre-
 nium P. IX. Animadverf. hiftor. & philol. & nos quoque in hæc
 Acta nonnullas editiones retulimus. Vide A. 1685, p. 265, 584
 & 585; A. 1692 p. 194; A. 1693 p. 124; A. 1698 p. 535. *Cap.*
IV & usque ad finem fequentibus novas in hunc librum notas
 exhibet atque animadverfiones. In quibus dum sæpe conten-
 dit Lactantium cum hujus autore libri, invitus nos confirmat
 in ea fententia, quod Lactantii genuinus is factus fit. *Cap. V*
artic. 3 differit de signo crucis, quod Constantino M. apparu-
 iffe vulgaris fabula est, Ceciliamque cum Eusebio in concordi-
 am redigere conatur. *Cap. V-XIV* de Imperatoribus Roma-
 nis Ecclēfiaz perſecutoribus copioſe agit, nec hiftoriam ſolum
 perſecutionum, verum etiam civilem illuſtrat doctiſſima opera.
 Tandem *Cap. XV* hiftoriam Constantini Chloſi & Constantini
 M. Imp. pari diligentia perſequitur.

SOME FAMILIAR LETTERS BETWEEN
 Mr. LOCKE and ſeveral of his Friends.

h. e.

EPISTOLÆ FAMILIARES LOCKII ET
 nonnullorum Amicorum ejus.

Londini, apud A. & J. Churchill, 1706, 8.
 Alph. 1 plag. R.

Epiſtolarum pars una idiomate Anglico, altera Latino ex-
 Erata. Anglicum commercium inter *Lockium* & *Molyne-*
ſum, Autorem Dioptricæ in Actis A. 1693 p. 1 commemoratur;
 Latinum vero inter *Lockium* & *Limborchium* potiſſimum flo-
 ruit. Epiftolarum Anglicarum præcipuum argumentum ſunt
 ſcripta *Lockiana* de educatione liberorum, de intellectu huma-
 no & de convenientia Chriſtianismi cum ratione; Latinarum
 vero præter eadem ſcripta, Opera *Limborchiana*, ſi utrobique
 res familiares exceperis. Quæ tamen de ſcriptis tam *Lockii*,
 quam *Limborchii* habentur, in generalibus plerumque confi-
 ſtunt. *Molyneſus* & *Limborchius* ſcripta *Lockiana* laudibus ex-
 tol-

tollunt; *Lockius* vice versa *Limborchiana* prædicat. *Molyneſius* fatetur, nullum sibi unquam scriptum magis satisfecisse, quam *Lockii* de intellectu humano tentamen, & interrogatus, ut dubia sua contra id proponat, nihil in eo immutari posse respondet, nisi quod *Lockium* sibi contradicere censet, dum citra revelationem constare non posse contendit, quod materia cogitare nequeat, & hoc tamen non obstante immaterialitatem Numinis ex materiæ cogitantis impossibilitate evincit; quodque libertatem impugnare videatur & non a prava voluntate, sed ab intellectu derivet peccata. Monet præterea, caput de existentia Dei quadam additione opus habere: demonstrandum scilicet, mundum non esse ab æterno. Contra tractatum de educatione, quem rationi conformem esse ac praxi respicere iudicat, pauca quædam opponit. Urget potissimum, displicere sibi consilium *Lockii*, quo pueris negari suadet, quæ desiderant, imprimis ubi impatiens extiterit desiderium. Majorem autem attentionem merentur Illustris *Leibnitii* in Tentamen *Lockianum* de intellectu animadversiones, quas si adhibuissent *Lockius* atque *Molyneſius*, cumque illis contulissent, quæ idem *Leibnitius* de cognitione, veritate & ideis in Actis A 1694 p. 537 & de harmonia præstabilita in variis eruditorum Diariis passim prodidit, plurima in iis arcana & fecundissima verioris Logicæ ac Metaphysicæ principia latere abunde perspexissent.

Laudat Vir ingeniosissimus *Lockium*, quod abusui nominis *dearum & principiorum* se opponat, Philosophis vulgaribus principia chimerica fingentibus & *Cartesianis* ideas *extensionis, materia, anima* innatas propugnantibus, ut onere probandi liberentur. Nihil nimirum pro principio primitivo haberi vult, nisi experientias & axioma identitatis seu contradictionis, quod utique supponendum, ubi ratiocinari volueris; alias enim nullam fore inter veritatem & falsitatem differentiam. Omnes veritates reliquas probari posse arbitratur & methodum *Euclidis* maximi facit, qui, nonnullis axiomatis assumptis tanquam concessis, non quod revera primitiva & indemonstrabilia existant, sed quod eorum discussio exacta nimis diu eum detinisset, reliqua per ea demonstravit, exiguum propositionum

numerum aliis demonstrandum relinquens, utpote per experientiam jam aliunde fati certarum: quem morem Philosophis commendat. Neque vero sine ratione optat, ut *Lockius* cum attentione legisset schediafma de cognitione, veritate & ideis supra laudatum, & ex eo nonnulla repetit. Docet nimirum, *ideas veras* sive *reales* esse, quarum executio possibilis, reliquas esse dubias aut (si impossibiles) prorsus chimericas. Idearum possibilitatem vel a priori probari per demonstrationes ex ideis magis simplicibus concatenatas, vel a posteriori per experientias. Ideas autem primitivas esse, quarum possibilitas indemonstrabilis, quæque nihil aliud sint quam attributa divina. Dari ideas & principia connata, ita ut ipsarum rerum sensibilibus a nobis proveniant: id quod *Lockius* non assecutus, quia systema harmoniæ præstabilitæ ignoravit. Enimvero hanc quaestionem in Philosophia minime præliminarem esse statuit, cum eam decisurus progressus bene multos habere debeat. Neque etiam ad recte ratiocinandum utilem, multo minus necessariam judicat, cum recte ratiocinari detur, undecunque idæ proveniant. Aliquid solidi reminiscentiæ *Platonis* tribuit, cum non solum cogitationum præteritarum reminiscentiæ, sed & futurarum præensionem in nobis agnoscat, utut posteriores confusam esse non neget, qualis est e. g. perceptio murmuris singulorum fluctuum, dum murmur totius maris percipitur, quod ex isto componitur. Rationes *Lockii*, quibus probat, animam non semper cogitare, minime convincentes pronunciat. Neque enim animam minus quam corpus in continua esse actione. Etiam dum dormimus, nos locum, ubi sumus, aliaque confuse percipere: quod demonstrari posse contendit, si vel maxime per experientiam probari nequeat. Differentiam inter spatium & materiam concedit, sed vacuum rejicit quod rationes, quæ ipsum *Huygenium* pro atomis & vacuo pugnantes convicerunt. Probationem vacui, quam *Lockius* affert, originarie durum & ex certo numero partium inflexibilium compositum supponere: sed hoc suppositum fallere, cum partes materiæ omnes sint divisibiles & flexiles. Nec spatium, nec tempus, nec numerum infinitum propriis loquendo existere,

sen-

sentit, adeoque verum infinitum in toto ex partibus composito reperiri negat, quamvis Geometrarum, præsertim *Newtoni*, de seriebus infinitis demonstrata non reprobet: reperiri tamen statuit in absoluto, quod partibus caret & in res compositas influit, utpote a limitatione absoluti resultantes. Infinitum igitur positivum cum aliud non sit nisi absolutum, dici posse, non habere ideam positivam infiniti & idea finiti anteriorem. Ideas adæquatæ aliter, quam *Lockius*, definit: Sunt nimirum ipsi adæquatæ, quæ nihil explicandum relinquunt. Repetit quoque ex schediasmate laudato differentiam inter definitionem nominalem & realem, & quoad demonstrabilitatem veritatum moralium *Lockio* applaudit. Axiomata minus hactenus considerata esse arbitratur, quam par sit: se nec propositiones identicas spernere monet, quod eas in ipsa analysi usus maximi reperit. Quo jure *Lockium* syllogismos perperam rejicientem carpat, ex iis constare potest, quæ mensè Martio eam in rem diximus. Addit autem *Leibnizius*, ipsum *Hugenium* observasse, etiam in Mathesi paralogismos esse sæpius vitia formæ.

Jamdum inuimus, quod *Lockius* asseruerit, Philosophiam moralem methodo Geometrica demonstrari posse. Ad hunc igitur laborem iterum iterumque ipsum invitat *Molyneffus*. Sed instanti tandem respondet, se ab eo abstinere, quod systema doctrinæ moralis perfectissimum in scriptis novi fœderis contineatur. In litteris ad *Limborchium* se Autorem libri de conformitate Christianismi cum ratione profitetur, addens: *Calvinum adii, Turretinum aliosque, quos ita id argumentum (de fide) tractasse fateri cogor, ut, quid dicant, quid velint, capere nequaquam possim, adeo dissona mihi in illis omnia videntur a sensu & simplicitate evangelica, ut illorum scripta intelligere, nedum cum sacro codice reconciliare non valeam.* Respondet *Limborchius*; se in præcipuo (quod toto libro de fidei christianæ objecto tractat) argumento illi prorsus assentiri, & plus veræ theologiæ ex illo, quam ex operosis multorum systematibus hausisse. Scopum ipsius summopere laudat, & quod cum feliciter assecutus fuerit, solideque, quod

intendit, probaverit, judicat. Rogatus tamen nonnulla ob-
 jicit, quæ cum extra principalem Autoris scopum esse ipse-
 met profiteatur, iis recensendis non immoramur. *Lockius*
 scripta *Limborchii* laudaturus, se nullibi, inquit, reperisse opi-
 niones magis dilucide expositas, argumentorum rationibus
 melius subnixas, a partium studiis longius remotas & veritati
 per omnia magis conformes. In specie Historia Acquisitionis,
 quam *Limborchius* edidit, ordine, methodo, perspicuitate, te-
 stium fide opus absolutissimum ipsi videtur, nec videt, quid in
 eo desiderari possit. Immo fatetur: nihil posse esse in eo ge-
 nere perfectius, nec ad perfectam illius tribunalis cognitio-
 nem aliquid amplius desiderari. Ita scriptam esse, ut decet
 historiam scribi, ubi non ad factum aut delectationem inventa
 vel ornata res sit, quæ facilius incautis lectoribus fucum fa-
 ciat, sed omnia autorum fide & documentorum testimoniis
 rata & suffulta esse. Dignum opus existimat, quod in cujus-
 que gentis linguam vulgarem traducatur: tam distincta enim
 & exacta methodo omnia tradita & testibus exceptione ma-
 joribus confirmata, ut nihil in eo desiderari videatur, quod
 vulgus erudiat, litteratos instruat omnesque stabiliat. Theo-
 logiam ejusdem *Limborchii* apud Ecclesiæ Anglicanæ Theolo-
 gos in magna æstimatione esse scribit.

Episcopium virum vocat tam doctum, tam eximium, cujus lu-
 cubrationes omnes ab interitu vindicandæ: *Johannem* vero *Ma-*
lelam Antiochenum autorem nec magni nominis, nec fidei.
 Theologorum controversias non facile componi judicat, se-
 que in historia Ecclesiastica non satis versatum profitetur. In *Cle-*
rici Logica, Ontologia & Pneumatologia nonnisi vulgaria re-
 periri existimat *Molynefus*, siquidem excipias, quæ *Lockio* de-
 bet, suo tamen nativo decore spoliata. Vocat tamen maxi-
 mum per totam Europam inter viros, qui juventuti scholasti-
 cæ docendæ operam suam dicarunt, eumque pium, judicio
 præditum, & sincerum Christianum. Imo *Lockii* precibus sa-
 tisfacturus, de *Clerico* in Scotiam evocando laboravit, quamvis
 incassum, quod ipsi juramentum displiceret, quo ibi terrarum
 obstringuntur sacris initiandi. Idem *Molynefus* autorem
 operis de inquirenda veritate in nonnullis nimis entusiastici-

cua

cum pronunciat, & visionem omnium in Deo, quam defendit, inter notiones obscuras refert. *Tolandus* ipsi videtur homo candidus, ingeniosus & libere philosophans. Approbat ejus de religione discursus, sed maxime improbat, quod intempestive inter competatores proferat, quibus omnium in se odium concitat. Certe cum *Dublino* esset, eo tandem res perducta, ut non modo clerus nimis exacerbatus publice pro suggestu contra ipsum declamaret, & liber ejus de religione mysteriis carente jussu Parliamenti flammis traderetur; verum etiam commercium ejus vitarent honesti omnes, ipseque in carcerem conjiciendus fuga sibi consulere teneretur. *Limborchius* conqueritur, quod falso jactet colloquia familiaria cum ipso instituta: id quod & *Lockius* in litteris ad *Molyneſium* in Hiberno isto carpit. *Molyneſius* A. 1698 jamjam moriturus quinque libris annuum redimi jussit, *Lockio* in tesseram amicitiae donandum. Huic non magna in medicina momenti videntur hypotheses. Exemplo Americanorum illiteratorum, in arte medica excellentium, probat paucas experientias istis magis conducere, nec raris opus esse medicamentis, sed paucis atque vulgaribus multa praestari posse. Suadet *Limborchio*, ut variis erumpentibus in medicamentis assumendis & stragulorum operimentis regimen calidius caveat, unde in sanguine excitetur fervor non sine magno aegroti malo & discrimine. Cum ille nonnulla de furda quadam loquente perscripisset; ipse duo exempla parallela de duobus juvenibus a nativitate furdis suggerit, quorum alter a celeberrimo *Walliso*, alter a Doctore Theologo *Holdero* loquelae usum didicit. Utrumque juvenem novit & verba proferentem audivit, distincte satis & articulate: tonus solum vocis parum erat ingratus & inharmonicus. Monet in litteris d. 18 Junii A. 1691 datis, alterum adhuc tum vixisse, virum ex generosa prosapia, legendi scribendique peritum, & quo tempore illum primo loquentem audiverat, (viginti autem & plures erant anni elapsi,) uxorem duxisse. Cum *Grotii* ad unitatem Dei probandam argumenta ipsi non abunde satisfacerent; de alio disquirens hanc viam ingreditur. Supponit, per Deum intelligi ens infinitum, aeternum incorporeum & perfectissimum. Hinc infert, Deum esse omnipoten-

potentem. Sed repugnare ipsi videtur, dari entia duo omnipotentia. Aut enim, inquit, utrumque idem vellet, sicque voluntas unius a voluntate alterius necessario determinaretur, adeoque unum non esset liberum. Si non semper idem utrumque velit, unum potest velle facere, quod alterum fieri non vult, adeoque unius voluntas prevalebit alterius voluntate: alterum igitur non esset omnipotens. Enimvero cum nemo per *Limborchium* argumentum a priori ab eo desideraret, ita argumentatur: Deus est ens infinitum. Sed quod est infinitum, infinitum esse debuit ab omni aeternitate; additiones enim in tempore factæ finitum non possent reddere infinitum. Infinito igitur cum nihil addi, nihil demi possit, infinitum non nisi unicum esse potest. Hoc argumentum non satisfecit amico *Limborchii*, quia supponit dari ens infinitum, cui nihil addi aut demi potest, hoc est, ens undiquaque perfectum. En Tibi, Lector, in compendio, quæ in litteris *Lockii* & amicorum ejus notatu digna leguntur.

LIBRI NOVI.

Homeri *Ilias* & *Odyssea* & in eadem Scholia, sive interpretatio, Veterum, item Nota perpetua in textum & scholia, Varia lectiones &c. cum versione Latina emendatissima. Accedunt *Batrachomyomachia*, Hymni, Epigrammata una cum fragmentis, & gemini Indices. Totum opus cum plurimis MSS. vetustissimis & optimis edit. collatum, auctum, emendatum, & prisca integritati restitutum, opera, studio & impensis Josue Barnes, S. T. B. in Acad. Cantabr. Regii, Græca lingua Prof. Cantabrigiæ, apud Corn. Crownfield, 1711, 4.

L'Iliade d'Homere traduite en François avec des Remarques par Madame Dacier. Tome I, II & III. A Paris, chez Rigaud, 1711, 32.

Memoires pour servir a l'Histoire de Dauphiné, ou l'on trouve les Actes du transport de cette Province à la Couronne de France, avec plusieurs Remarques sur les Usages anciens du Paris & sur les Familles. A Paris, chez Imbert de Barb, 1711, fol.

ERRATA.

Pag. 382 lin. 37 pro qui l. quos & pag. 423 lin. 30 pro die 20 Maj. lege die 29 Maj.

* * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Novembris, Anno MDCCLXI.

FRANCISCI VAVASSORIS, E SOC. JESU
Opera omnia, Theologica & Philologica, tum La-
tina, tum Gallica.

Amstelodami, apud Petrum Humbertum, 1709, fol.

Alph. 8 pl. 5.

Magnam apud omnes laudem meruit Vir elegantissimus Franciscus Vavasser, e Carolesii Comitatu in Burgundia oriundus, qui cum anno 1621, ætatis decimo sexto, in societatem Jesu adscriptus esset, Oratoris & Poetæ excellentissimi ac fidei Scripturæ Interpretis elogio claruit, Parisiis demum A. 1681 die 14 Dec. defunctus. Varia is edidit scripta, ob Latini sermonis elegantiam & æcerrimum, quod ubique elucet, judicium a Viris eruditissimis in pretio habita; ut gratiæ utique debeantur solertissimo Typographo, qui scripta ejus, tum edita omnia, tum inedita & sub ficto nomine emissa, quæ sparsim inde ab A. 1637 usque ad 1679 prodire, & rarius, in his imprimis regionibus, hactenus præstabant, prelo denuo subjecit. Primum hic merito locum occupat pulcherrimus illius *de ludicra dictione* liber, Parisiis antea 1658, 4 vulgatus, quem judex optimus Grævius in Notis ad Hesiodum librum omnibus Gratiis & Veneribus conditum vocat, plurimumque commendat Colomnesius in Bibl. Sel. p. 1. Qui sequitur *de Epigrammate* liber, A. 1669 & 1672 editus, non minori in pretio est apud eruditos. Et quod obiter monemus, non Rapinum quidem eo in libro, ut est in Menagianis p. 61, sed Petrum Nicolle passim perfricuit Autor, teste Balio Dict. T. II p. 664 & 934, quem ajunt post exaratas pulcra ac tersa oratione lineas aliquot, sollecissimum se-

Ppp

pe turpissimum admisisse. Erat enim Vavassor optimus Latinæ dictionis iudex ac censor, qui & *de vi & usu quorundam verborum cum simplicium, tum conjunctivorum*, commentatus est accurate, quod opusculum proximum hic locum occupat, & scripsit ipse *Orationes tum miscellas tum sacras*, ab Editore hic subjunctas. Succedunt libellus *de forma Christi: Jansenius suspectus*, in quo acerrime in Jansenium invehitur: *Antonius Godellus Episcopus Grassensis an Elogii Aureliani scriptor idoneus? idemque utrum Poeta?* quæ duo opuscula satyrico sale referta, et si nomen Vavassoris non præferebant, illum tamen utique auctorem habuisse creduntur: *de libello suppositisio ad Antonium Arnaldum querela: Jobus brevi commentario & metaphrasibus poetisæ illustratus*, nec non *Commentarius in Oseam Prophetam*, qui nunc primum ex schedis Autoris prodit, quamquam nondum omni ex parte absolutus, tum *Poemata heroica, Elegia, Epigrammata*, quibus subjicitur libellus Gallicus, in quo Autor olim *ἀνοήτως* Renatum Rapinum de Arte poetica secus sententem liberiori censura perstrinxit. Et hæc prelo absoluta magnamque partem fuerant divendita, cum ipsa Rapini Responso Gallica satis quidem aculeata, cum Latina Vavassoris Epistola ad Delphinum, vix quatuor menses natum, die VII Id. Mart. 1662 Lutetia data, in qua illi exemplum magni parentis, quod imitetur, proponens, optima quæque auguratur, ad Typographi manus venit; quare dignam utramque censuit, quam ipsi operi postliminio adjiceret.

MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI,
Archiatri & Prof. Giseni, Praxis Medicinæ Infallibilis,
cum Nosocomio Academico. Accedunt Dispensatorium do-
mesticum, Animadversiones in Machiavellum Medicum,
Declamationes Panegyricæ novæ, cum Programma-
tibus & Inscriptionibus varii argumenti.

Francofurti ad Moenum, apud Dominicum a Sande, 1711, 4

Alph. 5 pl. 12.

Infallibilis hæc *Praxis Medicina* audit Clariss. Valentini, cuius indefessa industria in evehenda non minus Arte salutari quam Historia Naturali jamdum comprobata satis & a nobis sæpius commendata est, quod ista illorum, qui vulgo pro infallibilibus habentur, Archiattrorum scilicet undique celeberrimorum, cautelis, consiliis, & secretis illustratur: & licet hæc infallibilitas haud raro magis in opinione quam re ipsa radicetur, eventum tamen sive felicioram, sive certioram plerumque conjunctum habet, cum (ut in proverbio est) is plurimos curet, cui plurimi fidunt. Adde quod docendi methodus in hoc opere servata & ab ætatibus petita ratio Praxi huic majorem certitudinem videatur polliceri, quam si a vulgari antiquorum ordine juxta trium corporis humani regionum numerum a capite ad calcem procedente, seu a recentiorum juxta functiones in œconomia animali occurrentes methodo quis expectare possit. Scilicet in IV Partes distribuit hanc Praxin Autor Clariss. quarum I de Morbis puerorum, II de Morbis secundæ ætatis pubescentiæ tempus sub se complectentis, III de Morbis tertiæ ætatis, seu consistentis, IV de Morbis senum agit. Postquam enim singulis partibus sciagraphiam præmisit Noster omnium morborum in iis tractandorum, in Tabula uniuscujusque affectus phænomena, subjectum, causam, tam proximam formalem & materialem, quam remotam, prognosin, & denique curationem, non minus domesticam, quam officinalem & chirurgicam, unico conspectu ante oculos ponit. Cui subjungit Cautelas Practicas, Casus, Observationes Virorum famigeratissimorum, Formulas & remediorum descriptiones ex apparatus domestico æque ac ex officinis pharmaceuticis petendas. Specimiais loco ex Appendice, quæ de Convulsionibus agit, quædam delibabimus. Desinit convulsionem Autor per motum animalemp. n. auctum, insigniter tamen insimul depravatam, ab irritatione partium fibrosarum & hinc introducto spirituum animalium orgasmopotissimum provenientem. Causam efficientem: proximam in spiritus animales quacunque ratione irritatos & in furorem actos rejicit, utpote sub quo statu partes motui animali destinatæ non absque insigni impetu spas-

modice potius convelluntur, quam legitime moventur. *Causæ* occasionales & remotiores ipsi sunt vel externæ vel internæ. Externæ tarturæ non innumerabiles existunt, vel enim ab ictu vehementiori, a casu ab alto, nervosarumque partium vulnere, contusionibus vel aliis quibuscunque violentiis convulsiones oriuntur; quo & terror, ira & alia graviora animi pathemata spectant. Cuius autem convulsiones ab extra illata, remota omnino omni causa proxima materiali, perdurent nihilominus, & eos, qui semel istas perpeffi sunt, longo saepe tempore, quin & toto vitæ decursu per paroxysmos torquere soleant, docturus, causam in ideam quandam & characterem spasmodicam seriei spirituum impressam rejicit, qui eos ad tales motus anomalas & eccentricitates invitet subinde & necessitet. Hujusque ideæ formale in propensione ad motum, per flammiformem quandam spirituum animalium plicam exprimenda, consistere putat. Hæc enim plica in serie spirituum eorumque textura radicata tamdiu latere solet, donec commoda data occasione sese explicare & in novum paroxysmum (e potentia in actum deducta) erumpere cogat Archeum; hinc novus tragœdiæ actus. Inter internas causas accusantur varia recrementa morbosa, quæ morficando, rodendo, pungendo, scindendo partes nervosas artuum in furorem agere assolent; ut lumbrici, calculi, &c. Frequentissime vero peccat acidum, plus minus acre, corrosivum, quod vel in primis viis stabulando, vel in reliquis machinæ microcosmicæ partes penetrando & fibris nervis musculorumque superficiali sese insinuando misere eosdem arrodere, spirituumque ordinem in varias motuum anomalias præcipitare valet. In Therapia præservatoria convulsiones habituales methodum medendi morbis chronicis sequitur Autor, & cum acidum illud mort osura fere semper sua in primis viis agnoscat incunabula, post digestiva acidum fortiter incidentiâ & absorbentia emeticum vel blandum per inferiora purgans propinat, hinc ad Martialia pergit, quibus laxantia interponit; si hæc expectationem Medici fallant, ablegat ægros ad acidulas. Tandem ad appropriata antepileptica progreditur, & in convulsionibus, per aliarum partium consensum oriundis, vel per epi-

genesin aliis morbis supervenientibus, alia appropriata admiscet, nec inter topica thermarum sulphurearum, inunctionum, fomentationum & balneorum artificialium obliviscitur.

In *Nosocomio Academico* 16 leguntur casus selectiores a Clariss. Valentini totidem Candidatis Medicinæ, sub manu ductione ejus Praxin Medicam ad orientibus, ad resolvendum & prothematè inaugurali ventilandos propositi; aguntque 1 de febre hæmoptoica, 2 de febre maligna phthisi complicata, 3 de febre verminantium, 4 de febre lenta in hæcticam degenerante, 5 de maniacis ab esur olani furiosis, 6 de pleuritide maligna, 7 de phthisi pulmonali, 8 de phthisi renali, 9 de nostalgia, 10 de hæmorrhoidibus cæcis, 11 de foetore mensium, 12 de hæmorrhagia uteri, 13 de maculis volaticis convulsivis, 14 de rhachitide, 15 de scabie endemica & contagiosa, 16 de elephantiasi Græcorum.

Excipit hoc *Dispensatorium domesticum*, in quo iis, qui vel Praxin suam jam exorsi sunt, vel animum ad τὸ τοῦτο ἀναγοῦσιν applicant, *ἰατροῦτασιν* dispensatorii alicujus domestici ob oculos ponit, quod licet ex XII quaternionibus constet, sufficientibus tamen & ad quoscunque fere casus paratissimis remediis est instructum. Cui adnectuntur supplementa duo polychrestorum exoticorum de Magnesia alba & Filtro lapide. Et quoniam Clariss. Valentini genuinam & plenariam Magnesiæ albæ descriptionem ac præparandi modum in Præfatione candidè & sincere patefacit, eundem & nos hic communicare non dubitamus. Modus præparandi hic est: Recipiatur olla terrea, vitæata, ac ad manubria usque lutata, capacitatis circiter Mens. VIII, quæ imponatur furno, quousque lutata est, & ut baculo ferreo incumbat olla, oportet. Huic infundatur matricis nitrariorum Mens. β. supponendo ignem carbonum, coquatur, donec nonnihil albecere incipiat, continuus, si ebullitionis vasis margines seu limites transcendere conatur, baculo ligneo agitando. Tum recentis materiæ hujus Mens. β. idque festiva, quartaque vice addas, tamdiu semper expectando, donec prior quantitas inspissata fuerit. Continuetur ignis, gradu nonnihil aucto sub indefessa agitatione, & sulphureus spiritus acidus flammæ igneæ eructando evolabit, tandemque massa

flavescere incipiet, & exsiccare, quo observato ignem augere poteris, ut rursus liquecat, & fluat, & tandem instar lactis candidissimi in fundo ollæ fluctuabit. In quo statu vehementissimo igne detineatur per horam unam, aut donec nullum vaporem amplius, si agitetur, eructet, & plane figatur. Sic massam fervidam in ollam aqua tepida fontana repletam infundere poteris, aquam decanta, massam edulcora, exsicca ad Solem, vel post fornacem, pulverisa, sicque laudatissimam habebis panaceam solutivam.

In *Animadversionibus in Machiavellum Medicum* de Ratione status Medicorum, cujus Autor Barnerus, Chymicus magni nominis, fuisse creditur, id agit Cl. Valentini, ut, quæ contra bonos mores, pietatem & christianam charitatem militant, moneat, ne scandalum inde capiant Philiatræ, atque his potius Corollaria Medico-Politica communicet.

Inter *Declamationes Panegyricas*, quas sub suo tertio Rectoratu Academico A. 1708 habuit Autor, I de medicamento optimo, II de medicamentorum noxa, & officioso Medicorum homicidio, III de incrementis Academiæ Gisenæ per cives Hassiæ indigenas agit. Agmen denique Programmatum & subscriptionum Academicarum Decuriæ V claudunt.

ELEMENTA SCIENTIÆ NATURALIS,
sive Principia Philosophiæ theoreticæ, quibus veritatem investigandi solida & facilis proponitur methodus, in usum Juventutis instituendæ concinnata a JOHANNE REGIO, Med. & Phil. Doct. & hujus Professore.

Franequeræ, apud Franciscum Halma, 1711, 8.

Constat 1 Alph. 6 $\frac{1}{2}$. plag.

Cum Cl. Autori nec Philosophia *Peripatetica* arideat, nec *Cartesiana* per omnia satisfaciatur, etsi multa in utraque approbet; meditationes proprias auditorum suorum inprimis gratia in calamum conjecit, ut nexus inter opiniones ipsius tanto magis perspicuus evaderet. Conqueritur quidem de iniquis

quas Collegarum moliminibus ipsum prorsus pessundandi & omni existimatione orbandi, propterea quod in verba *Cartesii* jurare recuset ac hinc ex justo dolore in ejus dogmatibus refutandis affectibus subinde indulget; nullum tamen Doctorum publice taxat, Virorumque insignium, quorum sententias atro carbone notat, nominibus parcat. Orditur tractationem ab ente in genere: progreditur ad existentiam Dei probandam & attributa ejus enarranda. Hinc de spiritu & corpore agit, sicque ad Physicæ capita explicanda delabatur: ubi generali doctrina de corpore in genere atque motu absoluta, corpora mundi totalia describit & antequam ad globum nostrum terraqueum pedem promovet, in lucem, ignem, aerem & gravitatem requirit. In globo nostro terraqueo considerat ager, fontes ac fluviam ejusque incolas: aqua ipsam ad mare, fluvia corporum, mina; terra ad plantas, mineralia, metallum, magnetis phænomena, hydrophobiam, tarantulum & meteo-
 ra deducit. Telluris incolæ, animalia & homines: ubi Physiologiz (quæ dicitur) compendium exhibet.

Entis existentiam non probat, sed supponit, quia hac veritate nihil prius cogitari potest. Dividit autem ens in substantiam & modum. Ista est ens per se existens; hic vero est ens in alio existens. Substantiam per se absolute existentem vocat Deum. Unde probat, dari Deum, quod non minus repugnet, ut omnis substantia aliquam sui causam habeat, quam ut aliqua sit sui ipsius causa. Paulo aliter juxta methodum Geometrarum in Præfatione probat, dari ens a se. Sed cum vi eorum, quæ in Actis anni superioris p. 478 leguntur, nondum constet, dari Deum, etsi certum sit dari ens a se, quod citra demonstrationem admitti potest; non immerito disquirat, utrum ens a se sit perfectissimum, nec ne. Affirmativam probat, quia omne, quod est, ad existentiam referendum, quæ enti a se competit. Pro communiter recepta opinione, quod creatura nullam vim habeat existentiam suam continuandi, sed singulis momentis quasi ex nihilo a Deo reproducatur, cum *Erbarde Weigelio* hanc rationem allegat, quod primum existentie momentum non infert secundum. Decretum Dei numero unicum

cum statuit, quia res decretæ finitæ sunt, unico actu facile conficiendæ. Idem esse arbitratur absolutum & indifferentem liberum, quia res decretæ solum Dei vi existunt & ex pluribus possibilibus electæ. Cum *Poivero* radicem essentialium in possibilitate per imaginem exprimendi perfectiones divinas constituit, & differentiam substantiarum a modis essentialibus derivat, propterea quod præter substantias & modum nihil datur. Contra *Spinosam* adstructurus substantiam infinitam posse producere alias substantias, illi ob omnipotentiam actiones transeuntes tribuit. Spiritum definit per substantiam activam, hoc est, principio ex se, absque ullius causæ secundæ ope, agendi *resistantem*: corpus vero per substantiam *mere passivam*. Corporis in extensum demonstrat, quod essentialiam spiritus in cogitatione, coexistens cogitatione non consistere affirmant. Urget inter alia, quod omnia deduci queant, quæ spiritui compositionem corporis objici debent, (idem contra Cl. Autoris definita ipsos Cartesianos notionem extensionis autem notio juxta enascatur ex plurium corporum actione. Animæ in corpus influxum physicum concedit: cum *extensum* sit vere ac proprie ex se activa, ad objectum aliud se applicare idque efficere, consequenter actione transeunte agere potest, si ipsi credimus. Non obstat, quod modum agendi ignoremus, quia multa agimus, quorum modum, quo sint aut fiant, non clare cognoscimus. Indifferentiam non esse de libertatis naturâ, sed accidens ejus, nec naturæ ipsius repugnare necessitatem, modo volens sibi in ea placeat: voluntatem enim necessario ferri in bonum, saltem apparens. Perceptionem esse actum, quo spiritus objectum præsens intuetur, & in ea primam erroris originem fundari, quem evitaturus non nimis festinanter ac precipitanter de rebus judicium ferre debet. Spiritui nullum tribuendum esse ubi, quod ubi & locus itemque spatium a parte sui merum sicut nihil & duntaxat in nostro conceptu existant ob rerum corporearum ad se mutuo relationem. Spiritum corpori longe melius atque perfectius præsens esse posse, quam corpus corpori, quoniam sit substantia activa adeoque corpus

pcas-

penetret, pervadat, occupet. Vitam hominis in unione mentis cum corpore consistere cum Scholasticis defendit, quod corpus ex se passivum motus nullos producere possit: non tamen negat, corpus esse machinam ad motum faciendum aptam. Animam hujus actionis non esse conscientiam, quoniam conscientia tantum sit ejus, cujus per sensus facta fuit percipiendi occasio, & ex operationibus, quas dependenter a sensibus exercet, etiam ideam sui formare teneatur, nullusque existat sensus, per quem hujus actionis perceptionem acquirere possit. Equidem Cl. Autori haec recensita usque adeo evidentia videntur, ut iis more Geometrarum decantatum illud *quod erat demonstrandum* subscribere vereatur; sed nos valde veremur, ne cum aliis, qui Philosophiam demonstrare aliquoties aggressi sunt, tanti nominis, quale est *demonstratio*, majestatem violet. Demonstratio enim inter alia requirit, ne definitiones ingrediantur voces non satis explicatae & ne ex iis concludatur, antequam earum realitas evicta fuerit: sed Cl. Autor e.g. in definitione spiritus utitur voce *actionis*, quam non explicat, & hinc influxum physicum in corpus stabiliturus eum ipsi tribuit significatum, qui e re esse videtur, neque adeo ullo argumento probat, spiritui competere actiones transeuntes, esse enim *activum* non nisi explicat phrasi habere *actiones transeuntes*. Idem valet, cum ex activitate spiritus infert, quod corpus penetret, pervadat, occupet. Det, quaeso, Cl. Autor definitionem distinctam & claram activitatis & demonstrat per eam, quod penetratio corporis in ea involvatur, quae & ipsa distincta explicatione eget. Eodem modo constabit, quod ob notionem summam perfectionis non satis explicatam Deo non majorem perfectionem competere evicerit, quam quae mundo competit, si detur (quod sine summo scelere dari nequit) ens a se esse hoc universum: ut adeo argumentis ejus minor vis infit ad Atheos convincendos.

Rectius itaque de hypothesebus suis physicis sentit, ubi exemplo *Hugenii* laudem summam in Physicis esse arbitratur, si verisimilia inveperis. Videamus ergo, qualia Cl. Autor proferat. Aliquid boni inesse videtur ejus assertioni de origine extensionis ex plurium substantiarum conjunctione. Videtur

enim cum sagacissimo *Leibnitio* agnoscere, extensionem in numerum phænomenorum referri debere & multorum in uno perceptionem esse. Ex hac ipsa unione (quam ut distinctius explicasset Autor, optandum) *quantitatem* oriri ait: *qualitatem* autem pro dispositione partium habet, quæ corpora distinguit & ad varia apta reddit. *Locus* ipsi est denominatio externa, ex relatione existentiz corporum juxta se invicem, atque adeo a parte sui nihil reale est. *Spatii* conceptus, si tanquam extensum spectetur, ex præjudiciis infantiz ortus & contradictorius: a parte sui non notat nisi non repugnantiam existendi inter alia. *Motus* est corporis passio, secundum quam transferri dicitur de loco in loco. Nimirum cum systema causarum occasionalium oppugnaverit, nec in natura corporea quicquam activi agnoscat; nihil activi ad motus productionem requirit: quæ rursus concipi nequeunt ob notiones *activi* & *passivi* non evolutas. Et si autem ad motum producendum nullam veram actionem admittat: ad ejus tamen conservationem perpetuum impulsus externum requirit. Continuatur motus ex mente Autoris, dum aer expulsus in locum a mobili derelictum se recipiens in id impingit. Docet præterea, in doctrina de motu reflexo æqualitatem angulorum incidentiz ac reflexionis magis in mente, quam re ipsa consistere; omnem refractionem exiguam esse reflexionem; corpus non posse moveri in vacuo; quietem non indigere causa positiva, quia cessante motu adest quies; prima corporis extensi principia per motum affici non posse; quæ sit causa arctæ cohesionis; omnia mundi phænomena ex situ & figura partium consequi. Quæ de potentiis mechanicis & Planetis tradit, Mathesi non satis conveniunt. E. g. Profitetur, si tanta sit differentia inter magnitudinem Solis & Lunæ, ut autumant Astronomi, se, qui unquam eclipsis totalis esse queat, non percipere, quandoquidem Luna plusquam millies Sole minor, totum illud corpus lucidum conspectui nostro eripere non valeat. Nec obstare, quod apprensus Lunæ diameter tanta sit, quantum apprensus diameter Solis: certum enim manere, Solem corpus lucidum Lunam undique multum excedere seseque extra Lunæ limbum lon-

Luna extendere, unde impossibile fit; inprimis cum & ipsa Luna satis ab oculis nostris removeatur, ut pars solis a Luna non tecta a nobis non conspiciatur. Planetas Lunæ instar eclipsin pati asserit. Veneri satellites tribuit, ubi procul observatione Fontana permotus, quam Ricciolus in Almag. Tom. 1 f. 485 sub incudem revocat: de annulo autem Saturni & uno alteroque ejus comite subdubitanter loquitur. Stationum & retrogradationum causam esse ait varium circulorum, per quos moventur, respectu nostri situm. Ceterum cum Cartesio cœlum ex æthere in vortices actō constare statuit & maculas Solis cum Schyrlao de Rheita pro ejus satellitibus, Cometas vero exemplo multorum Astronomorum pro stellis perpetuis habet. In lumine ac coloribus explicandis, Cartesium itidem sequitur; materiam autem ignis juxta globulos æthereos per universum diffundi censet. Concipit vero ignem subtile corpusculum rotundum, exiguis undique aculeis instructum & a materia cœlesti circa centrum celerrime rotatum. Solis naturam igneam negat: metuit enim, ne, dum circa axem movetur, partes a centro recedant. Ignis culinaris ipsi est impurus; multis nimirum particulis heterogeneis constat ex corpore consumibili prodeuntibus. Particulæ aeris figuram triangularem habent & a materia cœlesti circa centrum celerrime moventur. Aer præcipua gravitatis causa apud nos: aliquos tamen & materiam cœlesti, & igni concedit partes, quoniam ipsius judicio in tubo evacuato aqua in infinitum ascenderet, si pressio a solo aere esset. Phænomena tubulorum capillarium solvit per motum aeris imminutum, dum ab internis vitri angusti parietibus reflectitur. Accelerationem motus gravium petit ab aere ad tergum recurrente. Aqua ex ejus mente est corpus teres, flexile & glabrum, figuræ oblongæ, majoris molis quam aer. Frigus consistit in cohibitione motus intestini minimarum partium nostri corporis. Sal est corpusculum oblongum, tenue, quodammodo planum, rigidum, utrinque dentatum. Fluxum & refluxum maris explicaturus supponit, Deum aquam in hoc & opposito hemisphærio accumulasse aeremque in istos cumulos aquarum ultra maris superficiem communem promi-

nentes impetum fecisse, hinc aquam vicinam quaquaversum fuisse propulsam, eamque iterum aerem per eam, aeremque loco motum undique ad illum circumulum subsidentem accessisse, impetumque pressantis aeris ita auxisse, ut ubi in principio quasi mons aqueus erat, post quasdam horas esset vallis. Sed postquam locus in mari declivis aliquis est, eo necessario aquam vicinam confluere & illuc confluentem repellere aerem, qui inde repulsus suam vim jam exerat in aquam circumjacentem eamque versus principium furum reprimat, & ita brevi mutari aeris pressionem; ut omnis aqua ad littora progressa inde ad medium maris retrudatur, & cum undique aqua magna vehementia accurrat aerque eo in loco, in quo motus maris principium fuit, abigatur, iterum aquam eodem in loco ad eandem altitudinem ascendere, donec mutato aeris æquipondio, iterum eo in loco deprimatur. Fontium originem ex fluviis potissimum subterraneis; terræ motus autem ab accensione halituum sulphureorum in cavernis terræ derivat. In phaenomenis magnetis explicandis *Cartesum* laudat; figuram tamen particularum atmosphæræ magneticæ striatam non probat. Ipsi particulae videntur oblongæ, in una parte acuminatæ, in altera vero latiores & pori magnetis in uno polo ampliores, quam in altero. Fulmen definit per meteorum ignitum e nube densa repente rupta excitatum. Ceterum digna est, quæ ulteriori examini subjiciatur, ejus de effluviis inanimatorum hypothesis. Constat e. g. exiguum zibethi frustulum intra anni spatium multis vestimentis odorem impertiri, pondere ipsius ad sensum parum minuto. Effluvia igitur odoriferæ pro particulis atmosphæricis habet Cl. Autor, quæ dum corporum poros permeant, eorum figuras faciliè induant variasque inde virtutes nanciscantur. Animal definit per compositum ex anima & corpore. Per animam intelligit substantiam ex se activam; adeoque spiritum juxta ipsius hypotheses. Indigere tamen eam objecto idoneo & organo corporis ad agendum statuit. Brutis largitur perceptionem objectorum externorum, sed contra abstractionem, quod intellectus officium: neque enim animam ipsam ut homini ad veritatem contemplantam, sed ad regim-

men

men corporis datam esse. Percepto objecto, bruta se sponte ad agendum determinare: neque enim posito tali objecto talem constanter sequi actionem. Animas has in prima creatione a Deo productas esse; non tamen semper egisse. Nam ut agendi potentia ad actum deducatur, requirit, 1 ut ab alia substantia activa quoad modos alterius perficiatur: 2 ut iis pareatur corpus organicum: 3 ut cum eo uniantur: 4 ut objecta adsint idonea. Quia anima utpote substantia activa passivam penetrat & afficit; axioma ipsi verissimum videtur: anima est tota in toto corpore & tota in singulis eius partibus. Tribuit animæ etiam in corpore humano directionem operationum vitalium. Corpus quoad partes continentis & viscera mediæ ac infimi ventris a foemina, cerebrum & genus nervosum a mare originem trahere statuit. Rationes has allegat: quia maxima similitudo inter figuram cerebri & vasa spermatica; 2 maximum inter testes & cerebrum per nervos commercium; 3 idem fere cerebri & feminis color. Unionem eorum, quas suppeditat, cum reliquis corporis rudimentis a matre additis in ovulo fieri, dum adhuc in ovario existit. Somni causam allegat spirituum animalium e nervis per corpus distributis atque coarctatis sensim ad cerebrum & ob cerebrum quodammodo contractum ad cerebellum reditus: cessant enim sensationes fomno præsentente. Omnem denique cognitionem cum *Aristotele* & *Lockio* a sensibus derivat. Laudandus est Autor doctissimus, quod, excussis præjudicii nebulis, principia Philosophiæ Cartesianæ (in qua multum boni reperiri agnoscimus) emendanda esse non modo agnoscat, sed & emendationem ipsæ pro virili tentet. Quamobrem cum veritatem curæ cordique habeat, non displiciturum ipsi confidimus, quod monuerimus, nonnulla, quæ ipsi jam demonstrata videntur, ulteriorem adhuc discussionem desiderare.

*C. W. OBJECTIONES CONTRA NOVAM
definitionem Motus in Diario Eruditorum Parisi-
sno exhibitam.*

Vir quidam doctus Massiliae degens in Diario Gallico mense Majo anni praesentis novam proposuit definitionem motus, cum ab aliis haecenus datae ipsi non sufficiant, atque Philosophos ad ejus examen invitavit, responsiones ad objectiones spondens. Quare Viro Cl. non displiciturum confido, si quas contra eam difficultates proposuero. Definitio haec est: *Motus est actio corporis aut impressio in corpore recepta, qua vel alteri corpori reali aut supposito propinquare, vel ab eodem elongari potest.* Per genus motum a quiete distingui arbitratur: differentiam specificam talem dare intendit, ut definitio habeat locum, etiamsi unicum corpus in spatio prorsus vacuo motum existere demus. Generis loco ponit *actionem corporis aut impressionem in corpore receptam.* Sed in nulla concipitur actio corporis sine motu aut sine eo, quod est reale in motu, conatu nempe seu nisu quo materia instruitur. Det enim Vir Cl. actionis cujuscunque corporeae definitionem, facile animadvertet, notas ad actionem unam ab altera ejusdem praesertim corporis distinguendam non aliunde quam a motu & ejus requisitis desumi posse. 2 Multo magis notio impressionis motum involvit. Neque enim fieri concipitur nisi per impactum corporis A in corpus B. Ast A in B impingere non concipitur, nisi quatenus movetur. 3 Nulla impressio concipi potest sine aliquo, quod imprimitur. Quid igitur A, dum impingit in B, ipsi imprimere dicitur? Nonne motum? Patet ergo de novo, genus definitionis definitum involvere. Neque 4 tam impressio, quam id, quod imprimitur, recipitur, & 5 motus non nisi improprie imprimi dicitur, notioni confusae ab imaginatione suppeditatae convenienter. Unde nolim, definitionem motus philosophicam ingredi voces improprias. Accedit 6 quod receptio impressionis, quam Vir doctus generis loco ponit, controversiam de communicatione motus implicet, quam ex definitione motus excludendam esse non diffitebitur. Fallitur 7 Vir Cl. dum sibi persuadet, genus in definitione positum motum a quiete distinguere. Non jam urgeo, id quod reale est in motu, nisi sum nempe corporis, non minus in quiescente quam in moto deprehendi; sed definitionem ad corpus aliquod quiescens

escens applico. Ponamus e. g. globum plumbeum ex filo suspensum, quo retinetur, ne descendat. Dum ita quiescit, continuo versus centrum terræ nititur adeoque agit, cumque nisus ille ab impulsu ætheris globum perlabentis pendeat, hujus continuo impressiones (ut cum Viro docto loquar) recipit. Et hac actione, vel recepta ætheris impressione centro telluris propinquare & a manu tenentis recedere potest: accessus enim ad centrum terræ & recessus a manu tenentis est effectus illa actione producendus. Unde si filum, quod renititur, dissectatur; globus actu descendit. Filo autem dissecto, nil globo accedit, quod non ante inerat; sed impedimentum saltem removetur, quod obstat, quo minus potentia ad actum traducatur. Denique & cum definitio motus desideretur non tam ad corpora mota a quiescentibus in vita communi distinguenda, quam ut inter principia Philosophiæ naturalis referatur, ex quibus alia deducantur; id maxime desidero, quod naturam motus non satis explicet, nec id, quod est reale in motu, a phænomeno distinguat: quod discrimen jam exponere animus non est.

DE BAROMETRO DISSERTATIONES
due JACOBI PLACENTINI, D. Tar-
visini.

Patavii, typis Jo. Baptistæ Conzatti, 1711, 12.

Constat plag. II Tab. æn. I.

Diximus Mense Januario p. 10 & seqq. de controversia barometrica, quæ inter Viros doctissimos *Ramazzinum* & *Schelhammerum* in foro Dn. *Schræckii*, Academiæ Naturæ Curiosorum Leopoldinæ Præsidis illustris, agitata: ubi simul monuimus, Cl. *Ramazzinum*, missa, quam defenderat, sententia, rationem phænomeni controversi ab illustri *Leibnitio* assignatam ambabus amplectum esse. Hanc controversiam renovat Cl. *Placentinus* & in dissertatione prima hypothesein celeberrimi *Schelhammeri* oppugnat; in altera *Leibnitianam* interpretatur atque proprias nonnullas circa motus barometri conjecturas adjicit. Statuit *Schelhammerus*, aerem ab humore adeo inspiss-

Vir quidam doctus Massiliæ degens in Diario Gallico mensis Majo anni præsentis novam proposuit definitionem motus, cum ab aliis hæctenus datæ ipsi non sufficiant, atque Philosophos ad ejus examen invitavit, responsiones ad objectiones spondens. Quare Viro Cl. non displiciturum confido, si quas contra eam difficultates proposuero. Definitio hæc est: *Motus est actio corporis aut impressio in corpore recepta, qua vel alteri corpori reali aut supposito propinquare, vel ab eodem elongari potest.* Per genus motum a quiete distingui arbitratur: differentiam specificam talem dare intendit, ut definitio habeat locum, etiamsi unicum corpus in spatio prorsus vacuo motum existere demus. Generis loco ponit *actionem corporis aut impressionem in corpore receptam.* Sed in nulla concipitur actio corporis sine motu aut sine eo, quod est reale in motu, conatu nempe seu nisu quo materia instruitur. Det enim Vir Cl. actionis cujuscunque corporeæ definitionem, facile animadvertet, notas ad actionem unam ab altera ejusdem præsertim corporis distinguendam non aliunde quam a motu & ejus requisitis desumi posse. 2 Multo magis notio impressionis motum involvit. Neque enim fieri concipitur nisi per impactum corporis A in corpus B. A si in B impingere non concipitur, nisi quatenus movetur. 3 Nulla impressio concipi potest sine aliquo, quod imprimitur. Quid igitur A, dum impingit in B, ipsi imprimere dicetur? Nonne motum? Patet ergo deus, genus definitionis definitum involvere. Neque 4 tam impressio, quam id, quod imprimitur, recipitur, & 5 motus non nisi improprie imprimi dicitur, notioni confusæ ab imaginatione suppeditatae convenienter. Unde nolim, definitionem motus philosophicam ingredi voces improprias. Accedit 6 quod receptio impressionis, quam Vir doctus generis loco ponit, controversiam de communicatione motus implicet, quam ex definitione motus excludendam esse non diffitebitur. Fallitur 7 Vir Cl. dum sibi persuadet, genus in definitione positum motum a quiete distinguere. Non jam urgeo, id quod reale est in motu, nisi sum nempe corporis, non minus in quiescente quam in moto deprehendi; sed definitionem ad corpus aliquod quiescens

ascens applico. Ponamus e. g. globum plumbeum ex filo suspensum, quo retinetur, ne descendat. Dum ita quiescit, continuo versus centrum terræ nititur adeoque agit, cumque nisus ille ab impulsu ætheris globum perlagentis pendeat, hujus continuo impressiones (ut cum Viro docto loquar) recipit. Et hac actione, vel recepta ætheris impressione centro telluris propinquare & a manu tenentis recedere potest: accessus enim ad centrum terræ & recessus a manu tenentis est effectus illa actione producendus. Unde si filum, quod renititur, dissecatur; globus astu descendit. Filo autem dissecto, nil globo accedit, quod non ante inerat; sed impedimentum saltem removetur, quod obstat, quo minus potentia ad actum traducatur. Denique & cum definitio motus desideretur non tam ad corpora mota a quiescentibus in vita communi distinguenda, quam ut inter principia Philosophiæ naturalis referatur, ex quibus alia deducantur; id maxime desidero, quod naturam motus non satis explicet, nec id, quod est reale in motu, a phænomeno distinguat: quod discrimen jam exponere animus non est.

*DE BAROMETRO DISSERTATIONES
duæ JACOBI PLACENTINI, D. Tar-*
vifini.

Patavii, typis Jo. Baptistæ Conzatti, 1711, 12.

Constat plag. II Tab. 22. I.

Diximus Mense Januario p. 10 & seqq. de controversia barometrica, quæ inter Viros doctissimos *Ramazzinum* & *Schelhammerum* in foro Dn. *Schræckii*, Academiæ Naturæ Curiosorum Leopoldinæ Præsidis illustris, agitata: ubi simul monuimus, Cl. *Ramazzinum*, missa, quam defenderat, sententia, rationem phænomeni controversi ab illustri *Leibnitio* assignatam ambabus amplectum esse. Hanc controversiam renovat Cl. *Placentinus* & in dissertatione prima hypothesin celeberrimi *Schelhammeri* oppugnat; in altera *Leibnitianam* interpretatur atque proprias nonnullas circa motus barometri conjecturas adjicit. Statuit *Schelhammerus*, aerem ab humore adeo inspissam-

spiffaci, ut corporis consistentis speciem referat : quod et nubibus Solem conspectui nostro eripientibus colligit. Ab eo incumbentis atmosphæræ pondus ceu quodam fornice sustineri, ut in Mercurium barometri minus gravitet. Plus adeo acris Mercurio incumbere, si cœlum sudum. Quanquam autem, admissa licet illa cohæsiõne, nubes rursus a subiecto aere sustentari, nec adeo pressionem totius cylindri mutare videantur, neque ideo fortasse cohæsiõnem omnem aeri denegare necesse fuerit, inquit tamen Autor, an fluida ullam partium adhæsiõnem habeant, ita quidem ut repugnent, quo minus a dispositione, ordine, configuratione sua dimoveantur. Hanc vero adhæsiõnem adversari statuit notioni fluidi, vi cujus nullam per se figuram conservat, sed omnem ab ambiente suscipit; nec minus adversam esse motui intestino partium fluidi, affectioni opus necessariæ; imo adversari eandem iis, quæ ab *Archimede* in libris de insidentibus humido demonstrata sunt: admissa enim tali adhæsiõne, corpora specificè leviora & graviora fluido datum in eò locum tueri possent, illaque nunc majore, nunc minore sui parte supra fluidum extare possent. Hinc non concedit, moleculas specificè graviore ob fluidarum adhæsiõnem fluido specificè leviori innatare. Provocat insuper ad fluida viscosa, quorum licet viscositas a partium adhæsiõne pendeat, hoc tamen non obstante leges hydrostaticas eodem modo observent ac minus viscosâ. Motum quoque intestinum istam adhæsiõnem evertere arbitratur. Equidem indubitatum videtur, si grave perumpat viscositatem, observari leges hydrostaticas; sed nec motus intestinalis, nec fluidi notio omni adhæsiõni obstare videtur, cum sensibilem fluiditas non videatur perfecta, alioqui guttæ aqueæ se non sustinerent, sed in planum subiectum defluerent, neque aqua corpori madefacto adhereret. Et alium Cf. Autor in fluidis admittit tum repugnantiam quandam, quam habent eorum partes ad divulsionem tum a sui anassa, tum ab aliis corporibus, quæ madefaciunt; tum repugnantiam ad prompte facile fluendum: aliquam etiam partium cohæsiõnem admittere videtur. Et licet repugnantiam illam inde derivet, quod ab ambiente fluido circumprimantur, quod cum

eorum

eorum interstitia penetrare nequeat; pro suæ activitatis modo easdem partes cohibet cogitque: non tamen ignotum est, plures jamdum cohesionis partium in fluidis & solidis eandem rationem dedisse. Quamobrem Cl. Autor non tam ipsam partium aliqualem adhesionem, quam eos oppugnare videtur, qui hujus causam solam quietem tanquam causam positivam allegare solent. Ceterum dum de hoc argumento disquirat, multa alia de fluidorum natura, ascensu supra libellam in tabulis capillaribus, adhesionem aliisque phænomenis una promittit. Progreditur dein ad examinanda nova principia hydrostatica *Schelhammeri*, eorumque falsitatem ostendere cogatur. In his perspicuitatem maxime desiderat & quasi de industria eadem tenebris adeo involuta pronunciat, ut ad interpretationem *Sybilla* opus sit. Impugnat e. g. rationem, quam dedit *Schelhammerus*, cur, quæ in fluido leviori merguntur, in graviore ascendunt & quæ in leviori consistunt, ubi id gravius factum est, altius eriguntur, & ab *Archimede* dudum demonstratis propositionibus hydrostaticis adversam ostendit. Improbat, quod asseruerit, corpus difficilius attolli, quo profundius mergitur: quam ascensionem inde profectam suspicatur, quod non probe distinxerit fluidorum vim, quæ immersa corpora circumprimat, ab ea, quæ sursum pellit, per capsulam hydrostaticam *Wolfianam* in Actis hujus anni p. 15. descriptam facile ab hac distinguendam. Nec magis arridet, quod affirmat, corpora immersa in fluido crassiore multo facilius attolli, quam in tenuiore, quod crassius fluidum multo plus atmospheræ oneris sustineat prohibeatque ab immerfis, quam id quod tenuius est; cum hæc propositio hydrostaticam *Archimedis* evertat, per solam corporum immerforum fluidorumque gravitatem leges hydrostaticas demonstrantis, & repugnet propositioni a *Schelhammero* admittæ, quod, quæ in fluido leviori merguntur, in graviore ascendunt. Addi poterat, easdem leges a corporibus immerfis observari in spatiis ab aere vacuis, quam eodem plenis: hinc enim manifestum est, aeris in motum ac quietem corporum aliis fluidis immerforum nullum esse influxum.

In Dissertatione secunda phænomena barometri primæ

recenset: quo facto *Leibnitianam* sententiam de aere pluvio leviori, sereno autem graviori expositurus, probat, 1 non minorem semper aquæ copiam in aere perspicuo & ad sensum siccissimo contineri, quam in caliginoso & humenti: 2 ubi humoris partes unum cum aere corpus componunt, aerem ipsum tanto graviolem fieri, quanta per ipsas materię accessio facta est: 3 ubi vero ab aeris mixtione separata depluunt, eum minus gravem reddi, ab aqueis enim guttulis decidentibus aerem tantundem ferme gravem fieri, quantum esset, si earundem guttularum spatia aer ipse occuparet. Primi asserti rationes varias allegat. Metalla in mensuris ita solvuntur, ut nihil præter aquam simplicem in eo vase, in quo solutio facta est, contineri videatur: instillata vero una alteraque gutta olei tartari liquor fit opacissimus & particule metallice præcipitantur. Multa sunt in Asia, Africa & America loca, ubi in perpetua fere serenitate ros copiosus decedit, non agris solum humectandis, sed rivis etiam gignendis sufficiens. Durante æstate nostris quoque in oris fluvii & corpora humida exsiccantur sicque aer copioso vapore imprægnatur. Ad secundum monet, non obstare eidem motum intestinum fluidorum, quoniam aqua frigida & fervens, congelata & regelata idem pondus constanter retinet, idemque pondus aquæ ac salium junctim ante quam post commixtionem esse *Boylus* experimentando didicit. Tertium denique experimento *Leibnitiano* confirmat, de quo dictum est in his Actis loco supra citato. Ceterum cum per experimenta *Mariotti* & *Philippi de la Hire* constet, aquam unius anni curriculo depluentem 17 vel 20 ad summum pollicum esse, notumque sit, Mercurium cælo siccato ac sereno ex improvise per pollicis altitudinem descendere; inde colligit, illustrem *Leibnitium* præcipuam causam, cur tempore pluvio descendat Mercurius, in descensu vaporum non quærere. Alias igitur rationes a proprietatibus aeris hodie notissimis desumptas superaddit: quæ potissimum huc redeunt, quod aeris columnæ eandem semper altitudinem ob fluiditatem tuentes nunc graviores, nunc leviores fiant, prout vel a ventis frigidis densatur, vel a calidis expanditur.

Leib-

Leibnitius autem (ut ad Amicum dudum perscriptit) pro certo quidem habet guttarum lapsu cylindrum aeris levio- rem reddi; sed multa alia contingere putat, quæ effectum subinde turbent regulasque prædictionum infringant: eaq; potissimum aventis nasci, nec tantum ab eorum calore ac frigore, sed imprimis etiam a motu. Sæpius enim aerem priorem auferunt, alium afferunt, guttas daturum vel non daturum permutant, antequam eæ ad terram perveniant. Aer etiam non statim cedens (alio præsertim vento-obstante) a vento ingruente densatur, aucta cylindri massa. Quicquid enim cylindri totalis aerei incumbens massam auget vel minuit, id ad eius pondus augendum vel minuendum confert: & revera etiam guttæ cadentes cylindri incumbens massam imminuunt, quia amplius non incumbunt. Est & nova ratio itidem a vento, quæ massam non mutat, sed, ut sic dicam, incumbentiam, dum scilicet ventus vehemens (præsertim qui aliquatenus sursum tendit) aerem fert secum & impetu suo sustentat, quemadmodum sagitta vel globus pondus cylindri aerei non auget, non solum cum in eo cadit per gravitatem, sed etiam cum in eo ascendit per impetum. Quod autem de sagitta in aere, id quodammodo de ipsis aeris partibus dici potest. Et hinc jam a *Gerikio* primo barometricæ prædictionis inventore notatum est, imminenti- bus tempestatibus Mercurium cadere. Porro etiam guttarum separationem ab aere promoveri censet, *Leibnitius* a ventis & in universum a causis aerem rarefacientibus vel laxantibus, inter quas & ventus locum habet a tellure recedere nitens & quicquid cylindrum massa non aucta altio- rem reddit. Aer enim rarior minus bene sus- tinet aquam: quod experimentis antliæ *Gerikiane* confirmari posse suspicatur, tentando an non aquam ab aere separare liceat, renovato sæpe aere qui rarefit, præsertim si vas magnum adhibeatur.

TABULÆ SINUUM ATQUE TANGENTIUM tam naturalium, quam artificialium, una cum logarithmibus numerorum vulgarium ab 1 usque ad 10000, numeris quadratis ac cubicis ab 1 usque ad 1000. Edidit,

Rrr 2

præ-

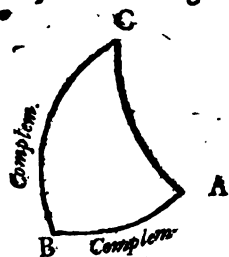
præfatus est & regulam universalem solvendi omnia tri-
angula tam plana, quam spherica præmisit CHRISTI-
ANUS WOLFIUS, in Acad. Frideric. Mathem. P.P.
& Societatum Regiarum, Britannicæ atque Bo-
russicæ, Sodalis.

Halaë Magdeburgicæ, sumptibus Joh. Godofr. Rengeri,
1711, 8.

Constat plag. 20 $\frac{1}{2}$ Tab. 21. 2.

Hanc Tabularum Sinuum atq; Tangentium editionem non
tantum ideo commemoramus, quod inter accuratissimas
locum mereatur; sed & quod in præfatione illarum historia, in
introductione autem unica regula solvendi omnia triangula
tam plana, quam spherica contineatur. Originem Trigonometriae ad Astronomiam refert Cl. Editor. Hinc *Hyparchum Rhodium*, Astronomum insignem, subtensarum in circulo doctrinam duodecim libris tractasse, unde *Ptolemaeus* desumserit, quæ libro primo *Almagesti* de hoc argumento leguntur. Veteres in Trigonometria usos fuisse subtensam & radium in 60 gradus, singulos vero gradus in scrupula prima & secunda divisisse. In istiusmodi scrupulis Canonem subtensarum ad singulos gradus dimidios supputasse, *Ptolemaeus*, quem ad singula minuta prima sub initium seculi decimi sexti extendit *Oronius Finens*. Antecedente tamen seculo jam *Johannem Regiomontanum* exemplo *Saracenorum* subtensam sinu substituisse & nova ratione ad tollendas fractiones sexagenarias radium primo in 6000000, mox vero in 10000000 partes distribuisse. Eundem condidisse *Tabulam secundam*, in qua Cosinus istiusmodi partibus exprimitur, qualium sinus est 10000000. Immo *Joachimum Rheticum* radium quoque talibus particulis expressisse quales Cosinum alter continet 10000000. *Rheticum* canonem triangulorum ad dena secunda; *Pisicum* ad singula secunda extendisse. *Johannem Neperum* in Canone mirifico A. 1614 primum sinus & tangentes artificiales introduxisse, ad dena secunda a *Benjaminio Ursino* extendum. *Neperum* radium tribuisse logarithmum 0; sed ex ejus consilio *Henricum Brigium*

gium Canonem logarithmorum novum pro numeris vulgaribus ab 1 ad 20000 & a 90000 ad 100000 construxisse, in quo est logarithmus unitatis, lacuna inter 20000 & 90000 mox ab *Adriano Vlacco* expleta. *Briggium* quoque sinuum ac tangentium logarithmos pro singulis gradibus eorumque partibus centesimis; *Vlaccum* vero ad deha scrupula secunda eosdem computasse, quos ad singula secunda reduxerit *Laserns*, Eques Misnicus, præmatura morte impeditus, quo minus opus multæ laboris ad umbilicum fere deductum ediderit. Monet tamen Autor, si quis editioni sumtus necessarios tulerit, hæredes illud orbæ eredito quam libentissime exhibituros. Ceterum cum Trigonometria spherica casuum multitudine obruat tyrones; jam A. 1614 *Neperum* Canoni suo mirifico præmisisse regulam catholicam solvendi triangula spherica rectangula. Tasi inveniendæ cum etiam Autor operam dedisset, antequam regula *Neperi* ipsi perspecta esset, reperit aliquam, a *Neperiano* parum abluentem & (quod incredibile antea visum fuerat) miram analogiam inter trigonometriam planam & sphericam una detexit, ita ut per eandem regulam & rectilinea, & spherica triangula solvere docuerit. Immo ex datis tribus

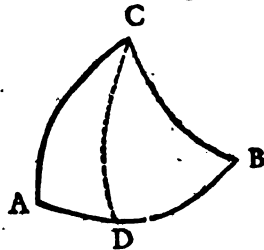

bus lateribus angulos eodem modo in sphericis, quo in rectilineis investigat. Nimirum in triangulo rectangulo *ABC* præter angulum rectum cuius nulla hic habetur ratio, quinque sunt partes, quarum in casu quolibet duæ dantur, tertia quaeritur. Harum trium una est media; duæ reliquæ vel immediate istæ

adjacent, vel ab eadem parte alia interjacente separantur. Illas *conjunctas* has *sejunctas* vocat. In omni ergo triangulo rectangulo *Sinus totus cum Cosinu partis mediae aequatur sinibus sejunctarum & cosangensibus conjunctarum*. In usu regulæ notandum, quod loquatur de sinibus & tangentibus artificialibus; & quod in sphericis crurum *AB* & *BC* assumenda sint complementa ad quadrantem (& hinc potissimum enata est differentia inter regulam *Wolstanam* & *Neperianam*. *Neperus*

REF 1 enim

enim assumit angulorum A & C complementa, idque in causa esse videtur, quod analogiam iater Trigonometriam utramque non adverterit): 3 quod in planis sinuum & tangentium loco utendum sit ipsis lateribus. Et ut eadem regula tanto facilius ad solutionem obliquangulorum A C B in duo rectangula A C D

& C D B - resolutorum transferatur, notat: *Partem mediam in triangulo A C D cum extrema in altero C D B esse aequalem media in C D B cum extrema in A & D.* Horum omnium demonstrationes faciles se daturum pollicetur in Latina Elementorum suorum Mathe-

leos univērsæ editione.

CONSIDERATIO WENCESLAI JOSEPHI PELICANI super specimine Trigonometria Analytica ab Illustrissimo Domino, Domino FERDINANDO ERNESTO, Comite ab HERBERSTEIN exhibitio, ac Actis Mensis Julii inserto.

Problema, quod celeberrimus Newton in Arithmetica Universalī, in gratiam tyronum olim conscripta, solvit, videl. *data summa laterum, basi & angulo verticali determinare latera* aut huic simile, omnino concinniorē admittit resolutionem, si anguli querantur ad basim, prout id a præfato Illustrissimo Domino Comite uberrimo præstitum est, dummodo ita generalis data summa aut differentia duorum angulorum, ac posito finu unius = x mox alterius obtineretur nomenclatura. Quia vero neminem latere potest, quin hujuscemodi Problemata dependeant a Problemate Universalī prius resolutō: *data summa vel differentia duorum angulorum determinare analytice utrumque*, aut potius, quia hoc sufficere non videtur in Problemate inibi subjuncto: *data differentia angulorum ad basim & ipsa basi, determinare omnes tres*; solutionem proinde modo dicti problematis aggrediendam non æstimavi prius, nisi & alterum (suo quo forte intento frustrater) solveretur, & quidem

non

non sine effectu paratus Tabellas cum sua demonstratione orbi literario exponere, & consequenter ipsius Problematis propositi solutionem exhibere, dummodo prius Analystarum de hoc attentato, prout exspecto, obtinuero iudicium. Ne autem ipse Resolutione hujus Problematis Universalis destitutus videar, hic solum unicum ejus Specimen, missis ceteris casibus ejusdem facilitatis, appono ac Tabellam exhibeo, nimirum: data differentia duorum angulorum æquali quadranti, positoque sinu toto = r & sinu alterutrius anguli = x determinare Sinus, Tangentes, &c. reliquorum angulorum.

Anguli primi.	Anguli secundi cum primo connexi.	Anguli tertii.
Sin. = x	Sin. $\sqrt{r^2 - x^2}$	Sin. $\frac{r^2 - 2x^2}{r}$
Co-Sin. = $\sqrt{r^2 - x^2}$	Co-sin. x	Co-Sin. $\frac{2x\sqrt{r^2 - x^2}}{r}$
Tang. $\frac{x}{\sqrt{r^2 - x^2}}$	Tang. $\frac{x}{\sqrt{r^2 - x^2}}$	Co-Sin. $\frac{r}{r^2 - 2rx^2}$
Co-Tang. $\frac{\sqrt{r^2 - x^2}}{x}$	Co-Tang. $\frac{rx}{\sqrt{r^2 - x^2}}$	Tang. $\frac{2x\sqrt{r^2 - x^2}}{r^2 - 2rx^2}$
Sec. $\frac{r^2}{\sqrt{r^2 - x^2}}$	Sec. $\frac{r^2}{x}$	Co-Tang. $\frac{2rx\sqrt{r^2 - x^2}}{r^2 - 2x^2}$
Co-Sec. $\frac{r^2}{x}$	Co-Sec. $\frac{r^2}{\sqrt{r^2 - x^2}}$	Sec. $\frac{r^2}{2x\sqrt{r^2 - x^2}}$
		Co Sec. $\frac{r^2}{r^2 - 2x^2}$

LES ELEMENS DE GEOMETRIE.

h. e.

ELEMENTA GEOMETRIÆ, AUTORE R. P. BERNHARDO LAMY, Congregationis Oratorii Sacerdote. Editio quarta, revisa & aucta.

Parisii, apud Florentinum de Launre, 1710, 12.
 Constat plag. 21.

Equi-

Equidem Elementa Geometriæ admodum Rev. P. Lamy nemo ignorat, qui ad hæc studia animum appulit, cum & ob ordinem & perspicuitatem singularem omnium applausum meruerint; novam tamen illorum editionem in scenam producere debuimus, tum quia varia immutata, tum quia multa superaddita, ita ut novam prorsus faciem induisse videantur. Immutavit nonnulla in dictione; aliqua in ordine. Multa passim addidit, quæ jam ante tradita magis illustrent; plurimas propositiones adjecit, quæ olim omiserat. Quæ in prioribus editionibus ex Elementis suis Matheseos supponebat; in præsentē libro tertio integro nova ratione pertractat: unde libris sex constat editio nova, cum anteriores quinque absolvantur. In primis autem liber ultimus, in quo Analyticos ad Geometriam applicatio continetur, tantum subiit mutationis, ut plane novus videatur, quamvis ut ante in construendis æquationibus non ultra quadraticas progrediatur. Reperies nunc in his Elementis universas *Euclidis* propositiones, etsi meliøre ordine digestas & alio, quam a *Proclo* factum est, modo demonstratas, una cum palmariis *Archimedis* de circulo, sphaera, cylindro atque cono. Accessit etiam introductio ad sectiones conicas. Ut autem in ea Auctor sub initium ostendat, quomodo parabola, hyperbola & ellipsis ex varia conici sectione prodeant; mox tamen alias earundem curvarum definitiones exhibet, in quibus semiordinatarum ad abscissas relatio exprimitur, & ex iis palmarias ipsarum proprietates demonstrat, calculo sapissime analytico usus.

Preussische und Brandenburgische Staats- Historie/und Staats-Geographie.

i. e.

NOVA ET ACCURATA HISTORIA GEO-
graphiæ Prussico-Brandenburgicæ, duobus Tomis
comprehensa.

Stendaliæ, apud Ern. Henr. Campen, 1710. & 1711, 8.

Alphab. 4.

Cum

Cum Augusta Domus Brandenburgica tanta hoc & præterito seculo majestatis atque potentia incrementa ceperit, totumque pene terrarum orbem nominis sui splendore impleverit, non mirum est, multos, interque eos etiam V. Cl. Casparem Abelum, autorem hujus operis, (qui jam ante aliquot annos Historiam Monarchiarum orbis antiqui, in hisce quoque Actis recensitam, Germanice edidit, eamque nunc suavis Illustris Cuperi auctam & emendatam Latio donare parat,) non suo tantum studio, verum etiam Bibliopole precibus permotum, aliquid in ejus honorem composuisse, quod nec magnitudine sua Lectores offenderet, neque etiam ob nimiam brevitatem contemneretur. Ita vero operam suam in hanc exercitationem impendit, ut candidis ea rerum æstimatoribus non possit non accepta esse; siquidem nihil fere eorum prætermisit, quæ vel ad Historiam Serenissimæ hujus Familia, vel etiam ad Geographiam Provinciarum ei subjectarum, plenius cognoscendam, ullo modo requiri videbantur; quamvis tamen & ipse non inficietur, nonnullos sibi infcio atque invito forte obrepisse errores, quos comiter monstraturo maximas se acturum esse gratias proficitur. Ceterum hoc opus suum in duos Tomos partitus est, qui tamen satis commode in unum volumen compingi possunt; & primo quidem Tomo Historiam, altero Geographiam Prussico-Brandenburgicam explicat; utrumque vero denuo in duas partes ita divisit, ut anterior primi Tomi pars Historiam totius Zollerano-Brandenburgicæ Gentis novem capitibus complectatur, posterior autem omnium ejus provinciarum fata antiqua, resque in iis variis sub rectoribus gestas, antequam in hujus domus clientelam & fidem concederent, totidem capitibus persequatur; quorum nudos hic tantum titulos ponemus, quod ex hoc, ut ajunt, ungue leonem facile agnosci posse arbitramur. Igitur Part. 1 cap. 1 de prima Familia hujus Celsissimæ origine agitur, quam vulgo ab Erchinoaldo priscisque Alfatia Ducibus derivare amant, quod tamen nostro Autori non satis exploratum videtur; cap. 2 veteres Comites Zolleranos proponit; cap. 3 Burggravios Norimbergenses; c. 4 decem priores Electores Branden-

burgicos; at c. 5 FRIDERICI WILHELMI Magni, primi summi Ducis Prussiae, & hodierni Regis gloriosissimi FRIDERICI, heroica facta, omni seculorum memoria digna, praesentemque simul Familiae Regiae statam, delineat. Hinc c. 6 intermortuas Marchionum Brandenburgensium in Franconia lineas, & c. 7 adhuc ibi florentes Culmbacenam atque Onoldinam; nec non c. 8 recentiores Zolleranos Comites & Principes in Suevia representat; quibus tandem cap. 9 Italicas quoque familias, Zolleranam originem & cognationem aliquam affectantes, Columnensem puto, Collaltinam & Landiam, paucis subiungit. Porro Part. II cap. 1 Historiam Prussiae, c. 2 Pomeraniae, c. 3 Marchiae Brandenburgicae, c. 4 majorum Dioecesium, Magdeburgi, Halberstadii & Mindae, c. 5 minorum quoque, Camini, Brandenburgi, Havelbergae, Lebusi, Sambiae, Pomesaniae & Varmiae, c. 6 Clivicarum ditionum, & c. 7 Arausionensium fata enarrat, c. 8 vero nonnullarum parvarum Dynastiarum v. g. Ruppini, Regensteini, Hohensteini, Tecklenburgi, Moersae aliarumque varios casus exponit, & c. 9 observationes quasdam, utriusque parti non inutiles, addit. Sic etiam Tomi secundi prior pars accuratam Brandenburgicarum Provinciarum descriptionem in se continet; altera vero varia diplomata, tractatusque earum gratia initos, suppeditat; utraque etiam suis distincta capitibus. Etenim Part. I c. 1 generaliter omnium illarum status hodiernus, insignia & praerogativae, situs, ubertas, & commercia, incolarum mores, religio, numerus, & quae alia huc referri poterant, magno veritatis studio depinguntur; sequentibus vero capitibus quaevis earum singulatim consideratur, ita ut non urbes solum arcesque potiores, sed & flumina, lacus, montes, sylvae, coenobia, praefecturae, imo quoque pagi, in quibus aliquid memorabile contigit, cum familiis nobilium, virisque illustri dignitate conspicuis, qui vel Regimini praesunt, vel etiam Capitulum Cathedralium membra habentur, quoad ejus fieri potuit, oratione exprimentur. Nobis tamen fas erit, & hic quoque solos tantum titulos capitum atque provinciarum annotare. Nimirum Autor noster cap. 2 Prussiam pertractat, c. 3 Pomeraniam cum annexis regio-

gionibus; Cassubia, Vandalia, Camino, Lauenburgo, Butovia, ac Drahimo: c. 4 Marchiam Brandenburgicam, cum Ruppino, Crosna & parte Lusatiae inferioris, ad eam quoque pertinente; c. 5 Magdeburgum & Halberstadtium, cum aditis, Barbya, Mansfeldia, Reinsteino, Derenburgo, Wernigeroda, Quedlinburgo & Hohensteino; c. 6 Mindam, cum Ravensberga, parte Lippiae, Tecklenburgo & Linga; c. 7 Cliviam, Marcam & Moersam; cap. 8 Principatum Arausionensem & Neocomensem, cum reliquis ad amplissimam hanc hereditatem spectantibus urbibus, arcibus & praediis; item c. 9 alia quaedam, Regi Borussiae alibi subdita, v. g. castella in ora Guineae, nec non expectantias quoque, quas vocant, percenset, provinciarumque, in quas Regi Prussiae jus successionis competat, longum contexit catalogum, de quibus tamen, tempore destitutus, pluribus agere nequivit. Inde vero ad agnatos Regis conversus, c. 10 ditiones Marchionum in Franconia, & c. 11 Principum Zolleranorum in Suevia, ut & Columnensium, Collaltinorum, Landiorumque, in Italia, opes & fortunas describit, & illis denique corollarii quasi loco c. 12 ob titulum communem, aliasque rationes, etiam Polonicam Prussiae, & Suevicam Pomeraniae partem, adjicit, una cum Ducatibus, Juliacensi, & Montium, Dynastiaeque Ravensteinensi, Electori alias Palatino parentibus. Quod vero ad alteram partem attinet, in quinque etiam capita distributam, complectitur illa 32 diplomata, recentiora tamen, paucisque incognita, unde illis recensendis non immorabimur; sed nonnulla potius, praeter ceteris observatione digna, ex hoc opere excerpemus, cum instituti nostri ratio nobis non permittat longius evagari. Et primo quidem non praeterendum putamus novam illam, quam Autor Tom. 1 Part. 1 c. 2 de origine gentis Brandenburgicae proposuit conjecturam. Non enim videtur ipsi Thassilo, primus ille (quantum adhuc scimus) Comes Zolleranus, unus ex istis duodecim Welphis fuisse, quos Irmentrudis, Isenbarði C. Altorffensis conjux, prodigioso & forte fabuloso partu in lucem edidisse fertur; sed mavult illius genus ab antiquissimo pariter ac illustrissimo priscorum Bojoriarum Regum stemmate repetere; dum scilicet eum forte Comitis Alberti filium, Ducisq;

Bavariz Grimoldi II nepotem fuisse opinatur, modo res se ita habeat, uti Pregizerus aliq; tradidere, patrem scil. ejus in nonnullis veteribus monumentis Albertum appellari. Equidem Comitum illum Albertum in conjugio vixisse, liberosq; reliquisse, non constat, relatum potius legimus, eum, cœnobio Tigurino in Bavaria superiori cœdito, primum ejus Abbatem factum esse: illud tamen huic opinioni forte non obstabit, cum non a prima statim juventute vitæ se Monasticæ manciparit, sed bellica virtute clarus ipsi quoque Papæ in Italia contra Longobardos militarit, adeoque non improbable sit, eum quoque uxorem duxisse, & ex ea hunc filium suscepisse, antequam pro more istius sæculi, exemplisque multorum aliorum v. g. Eberhardi & Warini Ducum Alemanniæ, Carolomanni Francorum Magistri, & Rachissi Regis Longobardorum, incitatus, relicta conjugæ & liberis, mundo valediceret. Boicam autem Thassilonis originem Autor noster etiam ex nomine ipsius, apud alias nationes minus usitato, ut & insignibus Zolleranorum, quæ quasi ex Bavaricis, nigro olim & albo colore (secundum Ertelium) distinctis, desumpta, probatur it; non unam quoque ostendit rationem & viam, qua ille forsitan lares suos e Bavaria in Suesiam transferre coactus fuerit. Ceterum cum ipse Autor huic suæ conjecturæ non multum tribuere videatur, nos quoque eam in medio relinquimus; & ad Fridericum III Burggravium Norimbergensem progredimur, cui Imperatorem Rudolphum I Ducatum Franconiæ contulisse, aut saltem destinasse, c. 3 persuasum fere habet, eamque forte causam esse putat, cur non solum ipse ejusque posterum rem suam in Franconia ita constabilerint, sed etiam ibi adhuc hodie aliquot Comites eorum Vasalli sint. Contra c. 4 dubitare videtur, utrum Elector Brandenburgicus Joachimus I in vaticinio suo Astrologico, de regia imo summa totius orbis dignitate, suæ familiæ debita, ad futura, & non ad sua potius tempora respexerit, cum spes esset, vel ipsam Cæsareum, vel etiam fratrem ipsius Albertum Papalem aliquando honorem adepturum; nihil tamen definire audet, cum ignoremus, quo speciatim anno, num ante, vel post electionem Imperatoris Caroli Quinti, prædictionem istam concinnarit. Reliqua

liqua, quæ Autor noster passim interserit, v. g. sitne Prussorum nomen a Borussis, an a Breucis, priscis Pannonicæ incolis, & Pomeranorum a Bojis, an vero a Bomareis derivandum; item an Brandenburgum a Brennis seu Breunis, certa quadam gente, an vero a Regibus suis antiquis, quorum commune nomen Brennus fuerit, (unde etiam Latinum Baro, & Beringi, Anhaltinorum Principum majores, originem suam habeant,) denominationem suam acceperit; hæc inquam, & plura talia, vel verbo notasse suffecerit. Multa enim Autor doctissimus de antiquis Germanorum rebus pulcra ac præclara minatur, Senones etiam primos illos Romæ domitores patriæ nostræ vindicaturus; quorum quoque memoriam adhuc in veteri Marchia restare putat, & multa p. 157 & 158 Tomi II nomina fluviorum & urbium, illius regionis, quam Senones olim in Italia obtinuerint, affert, quorum consimilia etiam ibi reperiantur; quæ tamen nos nunc omnia prætermittimus, cum Autor plus simplici vice promittat, se de illis aliquando, aliisque præcæ Germanicæ populis, & de his præcipue, qui Marchiam incoluerint, Suevis, Herulis s. Harlungis, Varnis, Venedis s. Vandalis, Longobardis, Marcomannis, & reliquis, peculiari opere acturum esse.

*THOMÆ ITTIGII, THEOL. D. ET DIOE-
ceseos Lipsi. Superintendens. Schediasma de Autoribus, qui
de Scripioribus Eccles. egerunt, cura L. CHRISTIA-
NI LUDOVICI, P. P. cujus Auctarium &
Annotationes accedunt.*

Lipsiæ, apud heredes Tarnovianos, 1711, 8.

Plag. 13.

Qui B. Ittigii limata & omnis generis eruditione referta scripta, ut par est, magni faciunt, illi Cl. Editori gratum testabantur animum, qui eximium hoc schediasma non solum in lucem ex Apparatu B. Autoris ad Hist. Eccles. MS. protulit, sed & annotationibus luculentis, partem ex B. Ittigii libris, quos sua manu notaverat, depromtis, partem ex proprio apparatu selectis, & eo pertinentibus, ut, quæ recentior ætas ad hoc ar-

gumentum superiorum studio adjecit, ea hic in unum conjuncta legantur. Institutum ipsa inscriptio satis manifestum facit, ex qua intelligitur, recensionem eorum Scriptorum hic institui, qui de Scriptoribus Ecclesiasticis quicquam commentati sunt. Totam tractationem ita distinxisse videtur B. Autor, ut primo loco de iis exponeret, qui data opera hoc argumentum persecuti sunt, deinde vero illos commemoraret, qui quocunque modo ad idem illustrandum aggressi sunt. Primum itaque locum tuetur Hieronymi Catalogus Scriptorum Ecclesiasticorum, quem ceteri, secundum temporis seriem consequuntur, partem antiquioris, partem recentioris ætatis. Hinc laudantur, qui vel de certi ordinis, certave gentis, aut distincti argumenti Scriptoribus seorsim aliquid tradiderunt, ubi laudanda est Cl. Editoris industria, qui p. 63 seq. commentationes de Scriptoribus Italis exstantes diligenter commemorat. Quod ad notas Cl. Editoris spectat, illæ non solum integras librorum inscriptiones, quas B. Autor summam tantum indicaverat, sistunt, sed & passim observationes minus obvias complectuntur. Sic p. 98 sq. plagiarii quidam, ab aliis maximam partem neglecti, enumerantur. Index alphabeticus illorum, qui de Doctorum Ecclesiæ scriptis bene meriti sunt, legitur p. 153 seq. ubi spes nobis fit, fore, ut singulari dissertatione hoc argumentum aliquando tractetur. Quod ut optandum maximopere est, ita non minus probabitur consilium Cl. Editoris, quod ad edendum Lexicon Arabicum, idque Alcoranicum, ad exemplum Lexici Græci Schreveliani adornatum, pertinet, cujus spem in Præfatione hujus Schediasmatis fecit.

AN ENGLISH - SAXON HOMILY ON THE
Birth Day of St. Gregory.

h. e.

*HOMILIA ANGLLO-SAXONICA OLIM IN
Ecclesia Anglo-Saxonica die Natali St. Gregorii adhiberi
solita, in linguam Anglicanam conversa ab ELI-
SABETHA ELSTOB.*

Londini, apud W. Bowyers, 1709, 8 maj.

Pl. 16.

Gy-

GYnaecum eruditum novam hic accipit civem, quæ cum Galii linguis, tum antiqua Anglorum dialecto exulta doctrinæ suæ specimen ista concione, in lucem prolata & conversa, edere instituit. Exponit illa de Gregorio, quem genti Anglicanæ ad Gentilismum dilapsæ primum autorem ad amplectenda Christi sacra extitisse, præter ceteros Beda Hist. Eccles. II, 1 observavit, quemadmodum ipse Gregorius lib. VI ep. VII studium, quod in hoc opere collocavit, significat. Quamvis enim jam antea salutaris doctrina per Petrum Apostolum, & qui eum secuti sunt, Doctores in hac Insula exposita fuerit, hoc tamen felicitatis genus Britannis proprie sic dictis, qui tunc temporis eam incolebant, contigit, quod deinde Gregorius speciatim Saxonibus, in eam commigrantibus, & Gentilium superstitioni addictis, impertit. Ad hoc negotium perficiendum in primis Augustini opera usus est Gregorius, id quod in Præfatione fuse evincitur contra eos, qui a Britannis potius, quam a Romana Ecclesia hanc Anglo-Saxonum conversionem repetendam judicant. Deinde vero monetur, hinc non consequi, quod illa Ecclesia in istis erroribus hæserit, qui nunc quidem in Romana reprehenduntur. Contrarium jam pridem ostendit Cl. Hickesius in Epistolis, quæ inter ipsum & Sacerdotem Pontificium intercesserunt p. 58 seq. idemque in Præfatione eadem fusius probatur, ubi quid de fide, de precibus, de Scriptura in vernaculum sermonem conversa, de suprematu Papæ, de cultu imaginum, ac de transubstantiatione senserint, ex antiquis commentariis edisseritur. Tandem in calce refertur, concionem hanc exscriptam esse ex exemplo D. Hopkinsii, qui id ex Cottoniano Codice descripserat, numerari vero inter eas, quas Ælfricus in usum Ecclesiæ Anglo-Saxonicæ concinnaverat. Ipsa concio laudem Anglorum, ad doctrinæ puritatem postliminio traductorum, in Gregorium transfert, ejusque vitam ex Ælfrédi Historia Angliæ, ex Latino ab eo Angliæ translata, brevibus delineat, deinde vero fusius exponit consilium Gregorii de perducenda ad Christi doctrinam Anglorum gente, quod per interpretes ac præcones, Augustinum, Mellitum, Laurentium, Petrum, Johannem & Justum, aliosque Monachos executus est.

P. 31.

est. Omnia, quæ hic traduntur, in notis textui substratis vel illustrantur, vel confirmantur, partim ex ipsis Gregorii Operibus, partim ex æqualium scriptorum monumentis. Sic p. 39 in notis exstat index librorum, quos Gregorius in Angliam misit, qui a Wanleyo confectus & Anglice translatus exhibetur. Eadem conicio in Latinam linguam a Guilielmo Elstobio Fratre illius, cui ipsum authenticum textum debemus, conversa deinde legitur. Tandem agmen claudit Appendix, quæ aliquot Gregorii Epistolæ, ac præter has animadversiones nonnullas, ad prioris hominæ illustrationem facientes, comprehendit.

JOHANNIS ESKUCHE, MINISTRI EVANGELII in arce Groß-Friedrichsburg in Africa, Miscellanea Sacra. Editio secunda, aucta dissertatione de veritate resurrectionis JESU CHRISTI propriis suis viribus, per GERARDUM OUTHOVIIUM.

Embdæ, apud Eddonem Tremel, 1710, 8.

Pl. 14.

SEdecim abhinc annis primum ab Autore hæc dissertatio-
sculas esse vulgatas eundemque interea mortem obiisse, ex
Dedicatione intelligimus. Hanc excipit Outhovii Demon-
stratio veritatis resurrectionis Christi, propria sua virtute factæ,
ex vocibus ἀνάστασις & ἐγείρεται, Socinianis, nominatim
Melchiori Schaffero, opposita. Cui concedens, sæpius in Scri-
ptura S. Christum a Patre resuscitatum dici, alia subjicit loca,
ubi dicitur ἀνάστασις, hoc est, ex Autoris quidem sententia, sua
ipsius virtute resurrexisse. Ipsius Eskuchii Dissertationes bre-
ves sunt, & per modum orationum ecclesiasticarum composi-
tæ. Harum I agit de loco Dan. II, 44 & 45, eumque de re-
gno Christi in gentibus sub N. T. exponit. Diss. II illustraturus
Apoç. VII, 9-17 existimat, h. l. agi de regno Christi in hac terra,
felicioremque Christianismi statum prædici. Quanquam ve-
rosimilius est, in hoc capite Joannem prædicere, summa sævitia
Christianos post rempublicam Judaicam sublatam vexatum iri,
multisque Christo renuntiantibus, plurimos tamen ex omnibus

gen-

gentibus perseveraturos, toleratisque quantiscunque cruciati-
bus evasuros ad felicissimum statum æternitatis. Diss. III de lo-
co *Rom. VIII, 15* differit. Ubi cum significari videatur, veros
Christianos Sancto Spiritu præditos, ea, quæ Deus præcepit, non
agere metu poenæ & rigoris domini sui, quemadmodum fer-
vi, sed lubenti animo amore erga imperantem, amantissimam
quippe patrem: Nosset in aliâ omnia abire, docens, in V. T.
Spiritum S. fidelibus parce ac parva mensura datum esse, in N.
vero T. abundanter impertitum. Quare I. c. indicari putat, fi-
deles V. T. accepisse Spiritum servitutis, fideles autem N. T.
Spiritum adoptionis: in quo Cocceji placita eum sequi, mani-
festum est. Dissert. IV ad *Apoc. XVI, 17-21* putat, portendi ist-
hic bellum inauditum, idque latissime disseminatum, quo gen-
tium turba prematur; Ecclesiam quoque ingrati animi cul-
pa terribiles passuram persecutiones, Babylonem vero mysti-
cam horribili judicio deletum iri. Diss. V locum *Jesaja II, 3*
explicat de illuminatione gentium per Christum Diss. VI disse-
rit de *religionis Christiana defensione & propagatione*. Hic do-
cet, veros Christianos semper existisse, Ethnicis & Pontificibus
Romanis Ecclesiam affligentibus; Papatu olim deleto, omnes
gentes ultimis N. T. temporibus ad religionem vere Christia-
nam conversum iri, nominatim Ægyptios, Turcas & Judæos:
Nec tum ullam fore sectam, sed concordiam summam & per-
fectissimum Christianismi statum in hoc mundo, Quam sen-
tentiam an rite probaverit Autor, aliorum esto judicium. Se-
ptimam eandem postremum dissertationem inscripsit de *do-
ctrina Christi & Apostolorum*. Cujus hæc est summa: Nullam
Papæ vel Episcoporum autoritatem valere in præscribendis &
vel per supplicia asserendis dogmatibus, sed solius Christi &
Apostolorum auctoritatem sequendam esse, &c.

CONTINUATIO EXCERPTORUM EX
MEIBOMIANO Commentario MS. in
Jobum.

Ad Cap. XXIV, 5-11.

A *Lii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum.* Sunt
Ttt enim

enim hæretici, qui populis admisceri refugiunt, sed secessum vitæ secretioris petunt, & eo amplius peste suæ persuasionis inficiunt, quo (a) quasi ex vitæ meritis reverentiores videntur. Onagris autem comparantur, quod in suis voluntatibus dimissi a vinculo fidei & rationis sunt alieni. *Egrediuntur ad opus suum.* Non enim Dei, sed opus suum peragunt, dum non recta dogmata, sed propria desideria sequuntur. *Vigilantesque ad prædam, præparant panem liberis.* Ad prædam vigilant, qui verba justorum ad sensum proprium semper tapere conantur, ut per hæc perverfis filiis panem erroris parent. *Agunt non suum demerunt.* Agri vel vineæ nomine ecclesia figuratur, quam perverfi prædicatores demerunt, & autorem ejus in membris opprimendo vindemiant: qui creatoris gratiam persequentes, dum quosdam de illa, qui recti videbantur, rapiunt, quid aliud, quam spicas, vel botros *animorum* (b) tollant? *Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes; quibus non est operimentum in frigore.* Sicut vestimenta corpus, sic bona opera protegunt animam. Hæretici itaque, cum quorundam bona opera destruunt, vestimenta tollunt. *Quibus non est operimentum in frigore.* Operimentum ad justitiam pertinet, frigus ad culpam. Alget ergo & tegitur, qui ex alio opere ferveret ad justitiam, ex alio frigescit ad culpam. Sed cum hæretici talibus bona opera subtrahunt, agunt, ne in frigore habeant, unde vestiantur. *Quos imbres montium rigant:* id est, fluentia prædicatorum sacrant. *Et non habentes velamen, amplectantur lapides.* Dicit fortes in ecclesia viros, ut martyres. *Qui itaque de nullo opere suo confidunt, sed ad sanctorum martyrum protectionem orando currunt, quid isti faciunt, nisi qui (c) bonæ actionis velamen non habent (d), lapides amplectantur.* *Qui fecerunt depradantes pupillos, & vulgum pauperum spoliaverunt.* Hæretici depradantes vim faciunt, qua (e) contra infirmas fidelium mentes verborum & operum violentia grassantur. Vulgum pauperem spoliant, quia, dum doctis non prevalent, indoctos à velamine fidei denudant. *Nudis & incedunt*

(a) leg. quod. (b) leg. animorum. (c) leg. quod. (d) leg. habent
(e) leg. quod.

dentibus absque vestitu & esurientibus tulerunt spicas. Qui nec bona nec mala operatur, nudus est & otiosus: qui mala agit, nudus incedit, quia sine velamine boni operis per iter pravitatis pergit, *esurientibus (f)* & per poenitentiam pabulum verbi *concupiscentibus.* *Hæretici (g)* spicas tollunt, quia in eorum mente patrum sententias destruant, quæ per spicas significantur, Quia dum per figuram eloquia proferuntur, ab iis tegimen litteræ, quasi aristarum paleas, subtrahimus, ut medulla spiritus resciamur. *Inter acervos eorum meridiani sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt,* Qui ecclesiam persequuntur, torcular calcant. Nam dum iniusti justos deprimunt, botros sub pedibus mittunt, qui carne exuti ad cœlestiâ velut in apothecam currunt. Calcant autem & sistunt, qui agendo crudelia eo ipso crudeliores fiunt, & graviora facere ambiunt: quos cum contra Catholicos hæretici agere crudelia conspiciunt, inter acervos eorum meridianantur. *Qui calcatis torcularibus sitiunt,* quia eorum se multitudini adjungunt, quos vident gravia agere & adhuc graviora sitire: & cum per se non possunt persecutionem suscipere, potentes seculi ad hoc excitant, quorum fervor dum eorum desideria satiat, in eorum actibus, quasi in meridie, quiescunt,

Ad Cap. XXVI, 2. 3. 4.

Cujus adjutor es? nunquid, inbecillis? &c. Adjuvare imbecillum, caritatis est: adjuvare potentem velle, elationis est. Et est sensus. Dum cum juvare intendas, sub cujus magnitudine succumbis, quod impendis solatium, de ostentatione est, non de pietate. *Cui dedisti consilium?* Consilium dare stulto, caritatis est: consilium dare sapienti, ostentationis est; consilium dare ipsi sapientiæ, perversitatis est. Unde sequitur, *& prudentiam,* Omnis, cui prudentia est, recta est. *Plurima* non est, quia non plus appetit sapere. *Nonne eum, qui fecit spiramentum?* Baldad, quia Job flagellatum pro culpa credidit, occultum Dei judicium, quod venerari debuit humiliter, superba nisus est temeritate penetrare. Ipsi ergo se per prudentiam prætulit, cujus judicium non intelligendo judicavit. Sed quia Job, ecclesiæ typum gerens, pauca in superborum correctione protu-

T t t 2 lit,

(f) loc. pergit. Esurientibus. (g) leg. concupiscentibus hæretici.

lit, repente se ad doctrinam per sententias expandit, dicens: (v. 5) *Ecce gigantes gemunt sub aquis.* Gigantes, superbi: aquæ sunt populi. Elati autem, dum in hoc seculo assequi honorem celsitudinis cupiunt, sub ponderibus populorum gemunt. Eis populis supponitur quis mente, quibus supponitur dignitate. Et his verbis indicatur, quod omnis superbia eo ipso in imo jacet, quo se in altum erigit.

Ad Cap. XXIX, 19, 20.

Radix mea aperta est juxta (b) aquas. Radicis nomine occulta cogitatio signatur. Juxta aquas radix aperitur, quoniam ad percipienda veritatis *fluentia (i)* latenter cogitatio mentis aperitur. *Et ros morabitur in messione mea. Subaudis, (k) dicebam.* Messio ecclesiæ accipitur, cum perfectæ animæ corporibus abstractæ velut maturæ segetes a terra decissæ, ad cœlestia horrea demigrant. Ros morabitur in messione, quia gratia desuper veniens agit, ut digni simus, qui de inferioribus colligamur. *Gloria mea semper innovabitur: Quia amissam (l)* gloriam deplorat: quia eos, quos ipse novæ vitæ militare crediderat, vetustis desideriis servire cognoscit.

Ad Cap. XXXI, 25, 26, 27, 28,

Intellectus vel otio torpet, vel elatione vanescit, & ideo ait: *si letatus sum.* Cum quis, quæ intelligit, operatur, ex ea, quod foras ostenditur, sæpe labitur. Sed beatum Job sicut intelligentiæ aurum non extulit, sic nec lumen operationis. Et hoc est, *si vidi solem.* *Bene (m)* soli; boni bona sua non vident, quæ aliis videnda præbent, nec lunam, id est, famam boni operis, quæ in tenebris ambulantis lucet. Hæc enim Job non extulit, quæ plus timenda. *Tunc (n)* enim, quasi alta arbor, flatibus amplius agitur, quæ per intelligentiam erat quasi in semine operationum mortua. De laudibus vero non modo non est factus arrogans in verbis, sed nec in tanta cogitatione. Et hoc est, *letatum est cor meum in abscondito.* Et quia inconsiderata mens, favoribus erecta, aliquando laudat,

(b) Bene ita in MS. non *secus*, ut in Vulgata versione. Nota Relandi, (i) leg. *fluentia*. (k) leg. *subaudi*, nempe e principio versus 28. (l) leg. *amissam*. (m) leg. *Pars*. (n) leg. *Fama*.

quæ fecit, addit: *Œ osculatus sum manum meam ore meo. Quæ iniquitas est maxima.* Omne peccatum, quod ex infirmitate est, spiritum non perdit, quia a Deo veniam quærit. Præsumptio vero, quanto longius est ab humilitate, tanto gravior in desperatione est, & dum vires sibi tribuit, a Deo non requirit. -- Dum mali bona mirantur, lucerna ardet in nocte. Si & boni optima mirantur, sol fulget. *In die (o)* dum bonum actione corporis lucet, lucerna est, id est, lumen in testa: dum contemplatione mentis, sol de cœlo.

Ad Cap. XXXVIII, 7.

Cum me laudarent simul astra matutinâ. Incarnationis Christi mysterium etiam electi angeli mirati sunt, quia primi in tempore creati sunt, non in initio. *Astra matutina* dicuntur, vel quia sæpe ad exhortandos homines missi, dum orientur mane nuntiant, ab humanis cordibus præsentis vitæ tenebras fugant. *Quæ matutina astra* etiam cum vespertinis Redemptoris potentiam laudant: quia cum redemptis in fine mundi hominibus largitatem supernæ gratiæ glorificant. *Et jubilarent omnes filii Dei.* Jubilatio dicitur, cum cordis lætitia oris efficacia non expletur. Laudant itaque angeli, qui jam tantæ claritatis latitudinem in sublimibus vident: jubillant vero homines, qui adhuc in inferioribus, oris sui angustias sustinent: quæ quia futura Dominus noverat, facta narrat. Sed quia cum boni jubillant, malos invidia inflammat, quos tamen Dominus temperat, de his protinus subdit.

Ad principium capitis XXXIX.

Ibices (p) parva quadrupedia dicuntur, quæ *in petris morantur (p)* & pariunt: & ruentia in suis se cornibus illesa suscipiunt. *(p)* In quibus magistrorum spiritualium persona signatur, qui velut ibices in petris pariunt, quia in doctrina patrum, qui petræ pro soliditate sunt vocati, ad conversionem animas gignunt. Ipsi, velut ibices, casus nullius damna sentiunt, dum in suis cornibus excipiuntur: quia, quicquid ruinæ temporalis adversitatis accesserit, in testamentis sè Sacræ Scri-

T t t 3 ptu-

(o) leg. *Inde.* (p) Sublita verba Isidorus Originum libro XII cap. de ibicibus agens excipit, observante Relando.

lit, repente se ad doctrinam per sententias expandit, dicens: (v. 5) *Ecce gigantes gemunt sub aquis.* Gigantes, superbi: aquæ sunt populi. Elati autem, dum in hoc seculo assequi honorem celsitudinis cupiunt, sub ponderibus populorum gemunt. Eïs populis supponitur quis mente, quibus supponitur dignitate. Et his verbis indicatur, quod omnis superbia eo ipso in imo jacet, quo se in altum erigit.

Ad Cap. XXIX, 19, 20.

Radix mea aperta est juxta (b) aquas. Radicis nomine occulta cogitatio signatur. Juxta aquas radix aperitur, quoniam ad percipienda veritatis *fluentia (i)* latentem cogitationem aperitur. *Et ros morabitur in messione mea. Subaudis, (k) dicebam.* Messio ecclesiæ accipitur, cum perfectæ animæ corporibus abstractæ velut maturæ segetes à terra decisæ, ad cœlestia horrea demigrant. Ros morabitur in messione, quia gratia desuper veniens agit, ut digni simus, qui de inferioribus colligamur. *Gloria mea semper innovabitur: Quia amissam (l)* gloriam deplorat: quia eos, quos ipse novæ vitæ militare crediderat, vetustis desideriis servire cognoscit.

Ad Cap. XXXI, 25, 26, 27, 28.

Intellectus vel otio torpet, vel elatione vanescit, & ideo ait: *filatus sum.* Cum quis, quæ intelligit, operatur, ex eo, quod foras ostenditur, sæpe labitur. Sed beatum Job sicut intelligentiæ aurum non extulit, sic nec lumen operationis. Et hoc est, *si vidi solem.* *Bene (m)* soli boni bona sua non vident, quæ aliis videnda præbent, nec lunam, id est, famam boni operis, quæ in tenebris ambulanti bus lucet. Hæc enim Job non extulit, quæ plus timenda. *Tunc (n)* enim, quasi alta arbor, flatibus amplius agitur, quæ per intelligentiam erat quasi in semine operationum mortua. De laudibus vero non modo non est factus arrogans in verbis, sed nec in tanta cogitatione. Et hoc est, *latatum est cor meum in abscondito.* Et quia inconsiderata mens, favoribus erecta, aliquando laudat,

quæ

(b) Bene ita in MS. non *secus*, ut in Vulgata versione. Nota Relandi, (i) leg. *fluenta*. (k) leg. *subaudi*, nempe e principio versus 18. (l) leg. *Amissam*. (m) leg. *Pans*. (n) leg. *Fams*.

quæ fecit, addit: *Et osculatus sum manum meam ore meo. Quæ iniquitas est maxima.* Omne peccatum, quod ex infirmitate est, spiritum non perdit, quia a Deo veniam querit. Præsumptio vero, quanto longius est ab humilitate, tanto gravior in desperatione est, & dum vires sibi tribuit, a Deo non requirit. -- Dum mali bona mirantur, lucerna ardet in nocte. Si & boni optima mirantur, sol fulget. *In die (o)* dum bonum actione corporis lucet, lucerna est, id est, lumen in testa: dum contemplatione mentis, sol de cælo.

Ad Cap. XXXVIII, 7.

Cum me laudarent simul astra matutinâ. Incarnationis Christi mysterium etiam electi angeli mirati sunt, quia primi in tempore creati sunt, non in initio. Astra matutina dicuntur, vel quia sæpe ad exhortandos homines missi, dum orientur mane nuntiant, ab humanis cordibus præsentis vitæ tenebras fugant. Quæ matutina astra etiam cum vespertinis Redemptoris potentiam laudant: quia cum redemptis in fine mundi hominibus largitatem supernæ gratiæ glorificant. *Et jubilent omnes filii Dei.* Jubilatio dicitur, cum cordis lætitia oris efficacia non expletur. Laudant itaque angeli, qui jam tantæ claritatis lætitudinem in sublimibus vident: jubilent vero homines, qui adhuc in inferioribus, oris sui angustias sustinent: quæ quia futura Dominus noverat, facta narrat. Sed quia cum boni jubilent, malos invidia inflammat, quos tamen Dominus temperat, de his protinus subdit.

Ad principium capitis XXXIX.

Ibices (p) parva quadrupedia dicuntur, quæ *in petris morantur (p)* & pariunt: & ruentia *in suis se cornibus illasa suscipiunt. (p)* In quibus magistrorum spiritualium persona signatur, qui velut ibices in petris pariunt, quia in doctrina patrum, qui petræ pro soliditate sunt vocati, ad conversionem animas gignunt. Ipsi, velut ibices, casus nullius damna sentiunt, dum in suis cornibus excipiuntur: quia, quicquid ruinæ temporalis adversitatis accesserit, in testamentis se Sacræ Scri-

T t t 3

ptu-

(o) leg. *Inde.* (p) Sublita verba Isidorus Originum libro XII cap. de ibicibus agens excipit, observante Relando.

lit, repente se ad doctrinam per sententias expandit, dicens: (v. 5) *Ecce gigantes gemunt sub aquis.* Gigantes, superbi: aquæ sunt populi. Elati autem, dum in hoc seculo assequi honorem celsitudinis cupiunt, sub ponderibus populorum gemunt. Eis populis supponitur quis mente, quibus supponitur dignitate. Et his verbis indicatur, quod omnis superbia eo ipso in imo jacet, quo se in altum erigit.

Ad Cap. XXIX, 19, 20.

Radix mea aperta est juxta (b) aquas. Radicis nomine occulta cogitatio signatur. Juxta aquas radix aperitur, quoniam ad percipienda veritatis *fluentia (i)* latenter cogitatio mentis aperitur. *Et ros morabitur in messione mea. Subaudis, (k) dicebam.* Messio ecclesiæ accipitur, cum perfectæ animæ corporibus abstractæ velut maturæ fegetes à terra decisæ, ad cœlestia horrea demigrant. Ros morabitur in messione, quia gratia desuper veniens agit, ut digni simus, qui de inferioribus colligamur. *Gloria mea semper immovabitur: Quia amissam (l)* gloriam deplorat: quia eos, quos ipse novæ vitæ militare crediderat, vetustis desideriis servire cognoscit.

Ad Cap. XXXI, 25, 26, 27, 28.

Intellectus vel otio torpet, vel elatione vanescit, & ideo ait: *filatus sum.* Cum quis, quæ intelligit, operatur, ex eo, quod foras ostenditur, sæpe labitur. Sed beatum Job sicut intelligentiæ aurum non extulit, sic nec lumen operationis. Et hoc est, *si vidi solem.* *Bene (m)* soli boni bona sua non vident, quæ aliis videnda præbent, nec lunam, id est, famam boni operis, quæ in tenebris ambulatibus lucet. Hæc enim Job non extulit, quæ plus timenda. *Tunc (n)* enim, quasi alta arbor, flatibus amplius agitur, quæ per intelligentiam erat quasi in semine operationum mortua. De laudibus vero non modo non est factus arrogans in verbis, sed nec in tanta cogitatione. Et hoc est, *latatum est cor meum in abscondito.* Et quia inconsiderata mens, favoribus erecta, aliquando laudat,

quæ
(b) Bene ita in MS. non *secus*, ut in Vulgata versione. Nota Relandi. (i) leg. *fluenta*. (k) leg. *subaudi*, nempe e principio versus 18. (l) leg. *amissam*. (m) leg. *Panc*. (n) leg. *Fama*.

quæ fecit, addit: *Oscularus sum manum meam ore meo. Quæ iniquitas est maxima.* Omne peccatum, quod ex infirmitate est, spiritum non perdit, quia a Deo veniam quærit. Præsumptio vero, quanto longius est ab humilitate, tanto gravior in desperatione est, & dum vires sibi tribuit, a Deo non requirit. -- Dum mali bona mirantur, lucerna ardet in nocte. Si & boni optima mirantur, sol fulget. *In die (o)* dum bonum actione corporis lucet, lucerna est, id est, lumen in testa: dum contemplatione mentis, sol de cælo.

Ad Cap. XXXVIII, 7.

Cum me laudarent simul astra matutina. Incarnationis Christi mysterium etiam electi angeli mirati sunt, quia primi in tempore creati sunt, non in initio. *Astra matutina* dicuntur, vel quia sæpe ad exhortandos homines missi, dum orientur mane nuntiant, ab humanis cordibus præsentis vitæ tenebras fugant. *Quæ matutina astra* etiam cum vespertinis Redemptoris potentiam laudant: quia cum redemptis in fine mundi hominibus largitatem supernæ gratiæ glorificant. *Ex jubilarent omnes filii Dei.* Jubilatio dicitur, cum cordis lætitia oris efficacia non expletur. Laudant itaque angeli, qui jam tantæ claritatis latitudinem in sublimibus vident: jubilat vero homines, qui adhuc in inferioribus, oris sui angustias sustinent: quæ quia futura Dominus noverat, facta narrat. Sed quia cum boni jubilat, malos invidia inflammat, quos tamen Dominus temperat, de his protinus subdit.

Ad principium capituli XXXIX.

Ibices (p) parva quadrupedia dicuntur, quæ *in petris morantur (p)* & pariunt: & ruentia *in suis se cornibus illasa suscipiunt. (p)* In quibus magistrorum spiritualium persona signatur, qui velut ibices in petris pariunt, quia in doctrina patrum, qui petræ pro soliditate sunt vocati, ad conversionem animas gignunt. Ipsi, velut ibices, casus nullius damna sentiunt, dum in suis cornibus excipiuntur: quia, quicquid ruinæ temporalis adversitatis accesserit, in testamentis se Sacræ Scri-

Ttt 3 ptu-

(o) leg. *Inde.* (p) Sublita verba Isidorus Originum libro XII cap. de ibicibus agens exscripsit, observante Relando.

lit, repente se ad doctrinam per sententias expandit, dicens: (v. 5) *Ecce gigantes gemunt sub aquis.* Gigantes, superbi: aquæ sunt populi. Elati autem, dum in hoc seculo assequi honorem celsitudinis cupiunt, sub ponderibus populorum gemunt. Eis populis supponitur quis mente, quibus supponitur dignitate. Et his verbis indicatur, quod omnis superbia eo ipso in imo jacet, quo se in altum erigit.

Ad Cap. XXXIX, 19, 20.

Radix mea aperta est juxta (b) aquas. Radicis nomine occulta cogitatio signatur. Juxta aquas radix aperitur, quoniam ad percipienda veritatis *fluentia* (i) latenter cogitatio mentis aperitur. *Et ros morabitur in messione mea. Subaudis, (k) dicebam.* Messio ecclesiæ accipitur, cum perfectæ animæ corporibus abstractæ velut maturæ segetes a terra decissæ, ad cœlestia horrea demigrant. Ros morabitur in messione, quia gratia desuper veniens agit, ut digni simus, qui de inferioribus colligamur. *Gloria mea semper innovabitur: Quia amissam (l) gloriam deplorat: quia eos, quos ipse novæ vitæ militare crediderat, vetustis desideriis servire cognoscit.*

Ad Cap. XXXI, 25, 26, 27, 28,

Intellectus vel otio torpet, vel elatione vanescit, & ideo ait: *si letatus sum.* Cum quis, quæ intelligit, operatur, ex eo, quod foras ostenditur, sæpe labitur. Sed beatum Job sicut intelligentiæ aurum non extulit, sic nec lumen operationis. Et hoc est, *si vidi solem.* Bene (m) soli; boni bona sua non vident, quæ aliis videnda præbent, nec lunam, id est, famam boni operis, quæ in tenebris ambulantis lucet. Hæc enim Job non extulit, quæ plus timenda. *Tunc (n) enim, quasi alta arbor, flatibus amplius agitatur, quæ per intelligentiam erat quasi in semine operationum mortua.* De laudibus vero non modo non est factus arrogans in verbis, sed nec in tanta cogitatione. Et hoc est, *letatum est cor meum in abscondito.* Et quia inconsiderata mens, favoribus erecta, aliquando laudat,

(b) Bene ita in MS. non *secus*, ut in Vulgata versione. Nota Relandi.
(i) leg. *fluenta*. (k) leg. *subaudis*, nempe e principio versus 18. (l) leg. *amissam*. (m) leg. *Pars*. (n) leg. *Fama*.

quæ fecit, addit: *Et osculatus sum manum meam ore meo. Quæ iniquitas est maxima.* Omne peccatum, quod ex infirmitate est, spiritum non perdit, quia a Deo veniam quærit. Præsumptio vero, quanto longius est ab humilitate, tanto gravior in desperatione est, & dum vires sibi tribuit, a Deo non requirit. -- Dum mala bona mirantur, lucerna ardet in nocte. Si & boni optima mirantur, sol fulget. *In die (o)* dum bonum actione corporis lucet, lucerna est, id est, lumen in testa: dum contemplatione mentis, sol de cælo.

Ad Cap. XXXVIII, 7.

Cum me laudarent simul astra matutina. Incarnationis Christi mysterium etiam electi angeli mirati sunt, quia primi in tempore creati sunt, non in initio. *Astra matutina* dicuntur, vel quia sæpe ad exhortandos homines missi, dum orientur mane nuntiant, ab humanis cordibus præsentis vitæ tenebras fugant. *Quæ matutina astra* etiam cum vespertinis Redemptoris potentiam laudant: quia cum redemptis in fine mundi hominibus largitatem supernæ gratiæ glorificant. *Et jubilarent omnes filii Dei.* Jubilatio dicitur, cum cordis lætitia oris efficitur non expletur. Laudant itaque angeli, qui jam tantæ claritatis latitudinem in sublimibus vident: jubillant vero homines, qui adhuc in inferioribus, oris sui angustias sustinent: quæ quia futura Dominus noverat, facta narrat. Sed quia cum boni jubillant, malos invidia inflammat, quos tamen Dominus temperat, de his protinus subdit.

Ad principium capitis XXXIX.

Ibices (p) parva quadrupedia dicuntur, quæ in petris morantur (p) & pariunt: & ruentia in suis se cornibus illæsa suscipiunt. (p) In quibus magistrorum spiritualium persona signatur, qui velut ibices in petris pariunt, quia in doctrina patrum, qui petræ pro soliditate sunt vocati, ad conversionem animas gignunt. Ipsi, velut ibices, casus nullius damna sentiunt, dum in suis cornibus excipiuntur: quia, quicquid ruinæ temporalis adversitatis accesserit, in testamentis se Sacræ Scri-

T t t 3

ptu-

(o) leg. *Inde.* (p) Sublita verba Isidorus Originum libro XII cap. de ibicibus agens exscripsit, observante Relando.

pturæ suscipiunt, & quasi cornuum exceptione salvantur. Ipsi cõrvi vocantur, qui interentis vitis, quasi extinctis serpentibus, vivunt, & de ipsa extinctione vitiorum ad fontem vitæ acrius inardescunt.

Ad Cap. XLII, 15.

Deditque eis pater suus hereditatem inter fratres ipsarum. Ergo ex perfectorum numero speciosæ memorantur. Ipsa etiam ex imperfectorum typo velut infirmæ mentes hereditatem accipiunt. Sorores ergo cum fratribus ad hereditatem perveniunt: quia infirmi ad cœlestia cum fortibus admittuntur. *Vixit autem Job post hæc.* *Vacuus dierum* est, qui & quamlibet multum vixerit, ætatis suæ tempora in vanitate consumsit: at contra *plenus dierum* dicitur, cui nequaquam dies sui pereundo transeunt, sed ex cotidiana mercede boni operis apud justum iudicem, & postquam transacti sunt vel fuerint, reservantur. In typo ecclesiæ, si 14 per denarium ducimus, ad centesimum & quadragesimum numerum pervenimus. Et recte *Ecclesia 5 multiplicata* (g) 10 & 4 computatur: quia utrumque testamentum custodiens, & tam secundum legis decalogum, quam secundum Evangelii quatuor libros vivens, usque ad perfectionis culmen extenditur. Bene autem Job post flagella vivere dicitur, quia ecclesia prius flagello disciplinæ percutitur, & postmodum vitæ perfectione roboratur. Quæ etiam filios suos, & filios filiorum suorum usque ad quartam generationem conspicit: quia hæc ætate, quæ annuis 4 temporibus volvitur usque ad finem mundi, per ora prædicantium nascens sibi soboles contempletur. Videt filiorum filios, cum ab eisdem ad finem gigni & alios agnoscit. Quæ senex & plena dierum moritur: quia subsequente luce ex mercede quotidianorum operum, deposito corruptionis pondere, ad incorruptionem spiritualis patriæ mutatur. Plena dierum moritur, cui labentes anni non transeunt, sed stantium actuum retributione solidantur. Plena dierum moritur, quia per hæc transientia tempora id, quod non transit, operatur. - - Ufu veteris vitæ fœminæ inter mares hereditatem non habent: quia

(g) leg. *Ecclesia ex multiplicato.*

legis severitas fortia eligens, infirma contemnens, districta potius studuit quam benigna sancire. Sed pio Redemptore veniente, & infirmus cum perfectis ad regnum assumitur.

Miscella excerpta ex variis paginis Codicis MSi.

Pag. 3. Sicut omnes iusti, ita Job, non modo verbis, sed rebus, Christum præsignavit: ut per passionem passurum ostendat Christum, id est, caput cum corpore, quod ecclesia est. Uxor ejus carnales significat, qui intra ecclesiam, quo per fidem propius sunt, durius in vita premuntur: Amici Job hæreticos, qui specie consulendi decipere volunt, & dum quasi pro Domino loquantur, veritati adversantur. Job *dolens* dicitur, quo passio Christi vel labor ecclesie exprimitur. Eliphaz, *domini contemtus*: id est, hereticus, qui, dum falsa de Deo sentiunt, eum superbiendo contemnunt. Baldad, *vetustas*, id est, sola, quia non intentione bona, sed appetitu gloriæ loquuntur: id est, non zelo novi hominis, sed pravitate vitæ veteris. Sophar, *dissipatio specula, vel speculatorem dissipans*: quia hæretici mentes superna contemplantibus verbis pervertere appetunt. Contemnendo ergo Deum, in vetustate se retinent, in qua manentes, malis sermonibus speculantibus nocent. Sed quia & ipsi aliquando ad ecclesiam redeunt, hæc *ammorum* (r) reconciliatio ostendit, pro quibus Job orat: quia hæreticorum sacrificia Deo non sunt accepta, nisi manibus ecclesie oblata. Septem procis sacrificia offeruntur, quia, dum septiformem Spiritum accipiunt, quasi septem oblationibus expiantur. Tauri & arietes pro eis oblata sunt. In tauro cervix superbiæ signatur: in ariete ducatus gregis, quia per superbiam ab ecclesia, resiliens, post se infirmas greges trahant.

Pag. 147. *Sardonyx* terre rubræ similitudinem tenet: *Sapphyrus* aeriam tenet speciem:

Pag. 148. Et *topazion* de Ethiopia, pro eo, quod omni colore resplendet, *topazion* quasi *topazion* vocatur.

Pag. 150. Mos veterum fuit, ut seniores in porta civitatis consisterent, & causas innocentium judicarent, si urbis populus esset pacificus, in quam discordes ingredi non liceret. Quod & fecit divinus Job.

P. 151.

(r) leg. *amicorum*

Pag. 153. Adversariorum semita fluctibus comparatur, quia pravorum insolenti inquietudine molesta, ad obruendam, ut ita dixerim, navem cordis, quasi tempestas illabitur.

Pag. 169. Librum in humero portare, est Scripturam Sacram operando perficere.

Hactenus Specimen operis ad nos transmissum. Epicri-
fin proxime suppeditabimus.

*CENTURIA PRIMA QUÆSTIONUM, IN
quibus variae Juridico-Politicae nec non jocoseriae ad the-
oriam atque ad praxin accommodatae materiae mediae per-
tractantur, & quae ad usum quotidianum Decisionibus &
Observationibus nonnullis non passim obviis decenter illu-
strantur, composita a D. CHR. FRID.
PLATHNER.*

Goslariae, apud Joh. Christoph. König / 1711, 4.

Plag. 12.

EOs, qui utile dulci miscent, omne ferre punctum, tritum non
minus quam verum est dicitur. Illorum classe Consul-
tissimus Autor censeri, ac prima hac Quæstionum centuria
prodesse pariter ac delectare voluit; Nostrum est nonnulla in-
de depromere, & Lectoribus exhibere, specimina. In Quæ-
stione I disquiritur, utrum pactum, quo maritus imperio suo in
uxorem renunciat, validum sit? Sed cum talis renunciatio le-
gi divinae ut & publicae, nec non ipsi honestati Nostro repugna-
re videatur, ideo eam, licet juramento confirmatam, invalidam
putat, quoad foeminam tamen imperio civili gaudentem pote-
statem maritalem velut dormire, si maritus autem furiosus sit,
eam in solidum, si inopia laboret, aliquam ejus particulam uxori
accrescere, simul existimat. In Quæstione VI quaerit Con-
sultissimus Autor, an Vasallus, qui absque lascivia, in allen
Chren/Domini sui directi uxorem osculatur, nostro ævo feudum
amittat? De quo pro diversitate consuetudinis diversimode
pronunciandum esse censet. In urbe Neapolitana capitale esse,
osculari mulierem, sed in aliis regionibus moris esse, ut oscula-

se invicem convenientes excipiant, juxta hanc igitur consuetudinem si osculatio simplex sit, omnem injuriandi, vel adulterandi animum abesse præsumi, adeoque cessante juris feudalis ratione, ejusdem dispositionem, nisi invitæ obrudatur osculum, cessare arbitratur. An jus succedendi in bona Cœlibum, das *Hagestelsens-Recht*, legale habeat fundamentum in Quæstione XV expenditur? Et licet matrimonium contrahere regulariter non sit juris coactivi, sed permissivi, adeoque libertas illa, qua quis cœlibatum matrimonio præfert, extra pœnam constituta videatur, attamen Nostri sententiâ eo tendit, quod, cum coactio hæc, ut quis matrimonium magis contrahere & liberos procreare, quam in cœlibatu vivere debeat, non sit talis quoad speciem actus & absoluta, sed meri exercitii & respectu bonorum, quæ sunt sub potestate Imperantis, saltem disponat ac publicæ utilitatis rationibus, juxta quas ille Reipublicæ magis intervrit, qui liberorum procreationi operam dat, quam qui improlis vivit, nitatur, liberorum defectus per bonorum a Cœlibe relictorum incorporationem merito resarciatur. Quæstio XVIII huic themati: an Viduo sit magis conducibile appetere virginem, quam viduam in uxorem? destinata est: Quamvis vero dentur nonnullæ rationes, quæ virginem viduæ præferri suadeant, Noster tamen hoc omne ejusve affectui & iudicio relinquendum esse censet: nam omnia prospere esse successura, modo amoris fundamentum sit genuinum & cum Deo cœptum matrimonium. In Quæstione XXXIX disceptat Noster, an femina in habitu militari deserens ut transfuga puniri possit, quod affirmandum censet, cum prohibitio de transfuga inter leges civitatis relata sit, eamque nemo ignorare debeat, nisi stultus videri velit. In Quæstione LVII disquiritur, cui competat protectio Encœniorum, *der Kirchweih-Feste* oder *Messers* alter Centenam, alter vero Vogteiam habeat? Licet autem Befoldus protectionem illam tribuat Centenæ, hodie tamen eam inter fructus Jurisdictionis simpliciter dictæ referendam, adeoque Vogteiam quoque habenti protectionem Encœniorum cum omnibus juribus & emolumentis inde resultantibus competere doctissimus Autor existimat. Curiosa quæ-

stio est, quæ N. LXI habetur : an feudum sub pacto certorum osculorum uxori alicui conferri, & ab eadem accipi possit? Et quamvis tale pactum rem illicitam comprehendere, adeoque invalidum esse videatur, attamen cum præsumptio delicti exclusivæ præsumptioni delicti inclusivæ in dubio præferenda, & oscuatio tam diu pro re licita habenda sit, donec turpitudine doceatur, Nostro pactum illud non improbandum videtur.

ELOGIUM ILLUSTRISSIMI VIRI EZECHIELIS L. B. DE SPANHEIM.

QUæ singula magnos ac illustres reddere posse existimantur, dignitatum excellissimarum splendor, summorum Principum favor, gravissimorum negotiorum felicissima cura, rarum in tanto fastigio vastissimæ scientiæ decus, cumque his omnibus conjuncta summa humanitas ac modestia, ea universa in illustri illo, quod præfiximus, Nomine ornando veluti conspexisse comperit. Cui proinde tantum debet Germania nostra, ut sperandum sit, fore inter Germanos, qui tanti Viri manibus justa peragat, vitæque in publicis negotiis pariter & studiis reconditissimis ad raram senectutem transactæ ex instituto suscepta enarratione & Rei publicæ pariter literariæque serviat, & quam venerabunda mente memoriam Spanhemianam Germania insolito ab ipso collustrata jubare colat, publice testetur. Nos, quod unum licet ex instituti nostri rationibus, donec id fiat ab alio, paucis potissima vitæ ejus momenta, ac virtutis monumenta notabimus ac strictim persequemur. Patrem habuit Ezechiel Spanhemius noster Celeberrimum quondam primo Genevensium, inde Lugdunensium in Batavis Professore Theologum Fridricum Spanhemium, cui primogenitus ex Charlotta a Portu, Petri a Portu nobilis inter Pistorienses Viri Filia, (qui Guil. Budæi summi illius Græcæ Literaturæ in Gallia Atlantica ex Filia Pronepos erat,) natus est Genevæ anno 1629. In ista urbe jacta studiorum fundamenta ab ipso sunt ea ingenii felicitate, ut, ubi cum Parente Lugdunum vocato A. 1642 eo accederet, statim magnam apud Viros eru-

ditos, cum primis Salmasium Heinsiumque, de se moveret expectationem, ab ipsis illis Viris perpetua cum juvene adhuc Spanhemio consuetudine fotam veluti ac nutritam. Sane jam tum is erat noster, cui Latinam Anthologiae Graecae Versionem demandare in animo habebat Salmasius, suo, quem meditabatur, Commentario jungendam, quem cum nunquam ad umbilicum perduxerit hic, consilium quoque alterum effectu caruit. Emergere vero jam tum Spanhemius noster, quanquam juvenili foetu, quem immaturum postea pronunciavit, dum in Academia Lugdunensi A. 1645 publicis Thesibus sine Praeside defensis contra Ludov. Capellum pro antiquitate Literarum Hebraicarum, quas quadratas vocant, adversus Samaritanas disputat, motus vero ab ista sententia paulo post, ut ipse profiteatur, literis Bocharti ea de re ad ipsum juvenem humanissime scriptis. Ad majora vero paulo post progressus, pietati cum primis in Parentem, quem in medio respondendi ad Amyraldi contra Librum de universali Gratia Objectiones apparatu fata tulerant, primitias laborum suorum sacravit. Nempe, cum miris convitiis & jactatis ad populum fabulis memoriae Parentis insultaret Amyraldus ipse & sequaces, noster eodem adhuc anno 1649 edita Critica Disquisitione contra Amyraldum, Patrem, ut par erat, vindicavit. Redux vero inde Genevam, tituloque Professoris Eloquentiae ornatus, nihil, quod sciamus, publicae luci tradidit praeterquam duas Orationes, de Praesepi Christi alteram, alteram de ejus Cruce, Latine dictas, at Gallice ab ipso translatae editasque Genevae A. 1655, quarum priorem Berolini postea A. 1695 iterum recudi curavit. Sed paulatim magis effulset virtutum pariter & dignitatum ejus splendor, siquidem Geneva Heidelbergam ad Electoris Palatini Caroli Ludovici aulam proventus, istuc tantopere Electori se probavit, ut unigeniti Principis Caroli, qui deinceps ultimus istius Familiae fuit Elector, moribus studiisque formandis praeficeretur, ac ad consilia quoque Electoris adscisceretur. Quibus quidem muneribus quam dignum se praestiterit in difficillimis temporibus, quibus Aula Electoris per ortam cum Conjuge simulationem gravissimam mire dividebatur, dicere non est hujus loci. Id

tantum monendum, Politicæ scientiæ suæ specimen insignè ab ipso fuisse editum A. 1657 publicato Discursu, quo Jus Imperii Romani res durante Interregno vicario nomine administrandi Electori Palatino adversus Baviaræ Electoris machinationes & quæsitum ad illud titulum eximie defendit. Quanquam in istis politicis negotiis ne tum quidem oblitus sit elegantiorum Musarum, quarum amatores, edita Heidelbergæ A. 1660 Juliani Cæsaris Versione Gallica elegantissima, Observationibus doctissimis illustrata, maximopere sibi devinxit, ac multo magis adhuc, cum se ipsum veluti superans, ejusdem operis, jam tum apud omnes absolutissimi nomen merentis, novam Editionem multum priore exactiorem augustioremque Lutetiæ Parisiorum A. 1585 adornavit. Ast, ut in ordinem redeamus temporum, commodum nostro accidit, & cum illo amore, quo antiquitates omnes ardebat, maximopere conveniens, quod ab Electore ipso A. 1661 mense Majo demandatum, fuerat ipsi, iter in Italiam suscipiendum. Et si enim isto itinere jubebatur ab Electore eo conniti, ut antiquum cum Principibus Italiæ commercium Domus Palatinæ instauraretur, omniumque Principum illorum, ac præcipue Curiæ Romanæ status, ratio gubernandi, studiaque ipsi penitus fierent perspecta, atque hoc omne noster summa cum cura exsequebatur, fuit tamen ea Viri summi dexteritas semper, ut neque in isto itinere, nec deinceps graviosa publicaque negotia quicquam nocuerint divino illi studio, quo rem omnem literariam prosequeretur. Sane eum & Romæ perpetua fere Christianæ Regiæ, quæ & ipsa literas istas deperibat, consuetudine, ac reliquorum, quos Roma tum habebat, Eruditorum familiaritate usum fuisse constat, ac, postquam illic omnia antiquitatis monimenta curiosè lustrasset, ulterius progressum Siciliam quoque & Maltam adisse, nihil, quod a venerabili antiquitate in oris istis erat superstes, impervestigatum relinquentem. Cujus rei testimonium habemus locupletissimum Opus de Præstantia & usu Numismatum, tum primum Romæ A. 1664 imperfecte quidem, si sequentes Editiones velis spectare, at eo tamen cultu luci publicæ datum, qui vel tum summorum in isto studio Virorum amplissimas laudes incre-

tur.

tur. Redux vero ex Italia Heidelbergam mense Aprili A. 1665 factus, (quod iter suscepit cum Serenissima Vidua Electrica Brunsvicensi adhuc superstite Sophia, quæ tum quidem Princeps Osnabrugensis erat,) statim ab Electore Palatino publicis negotiis curandis adhibebatur, missus ab eo A. 1665 ad Lotharingæ Ducem, ac sequenti ad Electorem Moguntinum, quo etiam, cum adfuisset collationibus Oppenheimii, Spira & Heilbronnæ de rebus Palatinatus habitis, in Galliam adhuc mittebatur. Statimque Bredanzæ Pacificationi A. 1667 assistere iussus, mox iterum A. 1668 in Galliam revertebatur, numero Deputatorum Collegii Electoralis & reliquorum Imperii Principum ad Regem Galliarum adscriptus. A quorum munerum gravissimorum occupationibus decimas veluti parcissime horas eo tamen fructu abundare vidit eruditus Orbis, ut produxerint illæ A. 1671 Lutetiæ publicatam alteram Editionem insignis de Præstantia & Usu Numismatum Operis, multo, quam prima, ornatior, auctior, perfectiorque. Cui altero statim anno successit de Nummo Smyræorum inscripto: *Σμυρναίων Πρωτάμων* seu de Vesta & Prytanibus Græcorum Diatriba, quæ selectis Seguni Numismatibus adjecta tum prodit, inde vero luculentior & copiosior, multisque aliorum numorum explicationibus illustrior, Tomo V Thesauri Antiquitatum Romanarum Græviani inferenda, ab ipso Autore fuit communicata. Ille vero paulo post Electoris personam in Pacificatione Noviomageni A. 1672, deinceps vero apud Fœderati Belgii Ordines Principemque Arausionensem, mox etiam apud Britanniarum Regem Carolum II sustinere iussus, dum ea ageret, Lutetiæ A. 1678 Epistolam, qua de Rich. Simonii Historia Critica iudicium suum exposuit, publicari fecit. Non multo vero tempore interjecto, Palatino Electore consentiente, Aula Serenissimi Electoris Brandenburgici adscriptus noster, ab hoc A. 1680 Ablegati Extraordinarii titulo ad Regem Galliarum ire iubebatur, apud quem eo munere ad annum 1689 usque summa cum laude ac ipse aula Francicæ existimatione defunctus est. Quo tempore & Juliani Cæsarum nova, quam memoravimus, Editio documentum edidit virtutis, & pietatem imprimis ejus

tantum monendum, Politicæ scientiæ suæ specimen insignè ab ipso fuisse editum A. 1637 publicato Discursu, quo Jus Imperii Romani res durante Interregno vicario nomine administrandi Electori Palatino adversus Baviaræ Electorismachinationes & quæsitum ad illud titulum eximie defendit. Quanquam in istis politicis negotiis ne tum quidem oblitus sit elegantiorum Musarum, quarum amatores, edita Heidelbergæ A. 1660 Juliani Cæsarum Versione Gallica elegantissima, Observationibus doctissimis illustrata, maximopere sibi devinxit, ac multo magis adhuc, cum se ipsum veluti superans, ejusdem operis, jam tum apud omnes absolutissimi nomen merentis, novam Editionem multum priore exactiorem augustioremque Lutetiæ Parisiorum A. 1585 adornavit. Ast, ut in ordinem redeamus temporum, commodum nostro accidit, & cum illo amore, quo antiquitates omnes ardebat, maximopere conveniens, quod ab Electore ipso A. 1661 mense Majo demandatum fuerat ipsi, iter in Italiam suscipiendum. Etsi enim isto itinere jubebatur ab Electore eo conniti, ut antiquum cum Principibus Italiæ commercium Domus Palatinæ instauraretur, omniumque Principum illorum, ac præcipue Curiæ Romanæ status, ratio gubernandi, studiaque ipsi penitus fierent perspecta, atque hoc omne noster summa cum cura exsequebatur, fuit tamen ea Viri summi dexteritas semper, ut neque in isto itinere, nec deinceps graviora publicaque negotia quicquam nocuerint divino illi studio, quo rem omnem literariam prosequeretur. Sane eum & Romæ perpetua fere Christianæ Reginæ, quæ & ipsa literas istas deperibat, consuetudine, ac reliquorum, quos Roma tum habebat, Eruditorum familiaritate usum fuisse constat, ac, postquam illic omnia antiquitatis monimenta curiose lustrasset, ulterius progressum Siciliam quoque & Maltam adiisse, nihil, quod a venerabili antiquitate in oris istis erat superstes, impervestigatum relinquentem. Cujus rei testimonium habemus locupletissimum Opus de Præstantia & usu Numismatum, tum primam Romæ A. 1664 imperfecte quidem, si sequentes Editiones velis spectare, at eo tamen cultu luci publicæ datum, qui vel tum summorum in isto studio Virorum amplissimas laudes incre-

tur.

tur. Redux vero ex Italia Heidelbergam mense Aprili A. 1665 factus, (quod iter susceperat cum Serenissima Vidua Electrice Brunsvicensi adhuc superstite Sophia, quæ tum quidem Princeps Osnabrugensis erat,) statim ab Electore Palatino publicis negotiis curandis adhibebatur, missus ab eo A. 1665 ad Lotharingæ Ducem, ac sequenti ad Electorem Moguntinum, quo etiam, cum adfuisset collationibus Oppenheimii, Spira & Heilbronnæ de rebus Palatinatus habitis, in Galliam adhuc mittebatur. Statimque Bredanz Pacificationi A. 1667 assistere iussus, mox iterum A. 1668 in Galliam revertebatur, numero Deputatorum Collegii Electoralis & reliquorum Imperii Principum ad Regem Galliarum adscriptus. A quorum munerum gravissimorum occupationibus decimas veluti pascissime horas eo tamen fructu abundare vidit eruditus Orbis, ut produxerint illæ A. 1671 Lutetiæ publicatam alteram Editionem insignis de Præstantia & Usu Numismatum Operis, multo, quam prima, ornatior, auctiorem perfectioremque. Cui altero statim anno successit de Nummo Smyræorum inscripto: *Σμυραίων Πρωτόμω* seu de Vesta & Prytanibus Græcorum Diatriba, quæ selectis Seguini Numismatibus adjecta tum prodiit, inde vero luculentior & copiosior, multisque aliorum numerorum explicationibus illustrior, Tomo V Thesauri Antiquitatum Romanarum Græviani inferenda, ab ipso Autore fuit communicata. Ille vero paulo post Electoris personam in Pacificatione Neviomagensi A. 1672, deinceps vero apud Fœderati Belgii Ordines Principemque Arausionensem, mox etiam apud Britanniarum Regem Carolum II sustinere iussus, dum ea ageret, Lutetiæ A. 1678 Epistolam, qua de Rich. Simonii Historia Critica iudicium suum exposuit, publicari fecit. Non multo vero tempore interjecto, Palatino Electore consentiente, Aula Serenissimi Electoris Brandenburgici adscriptus noster, ab hoc A. 1680 Ablegati Extraordinarii titulo ad Regem Galliarum ire iubebatur, apud quem eo munere ad annum 1689 usque summa cum laude ac ipsius aula Francicæ existimatione defunctus est. Quo tempore & Juliani Cæsarum nova, quam membravimus, Editio documentum edidit virtutis, & pietatem imprimis ejus

demonstravit benignissima plurimorum Protestantium, qui revocato Edicto Nannetensi Francia exire cogebantur, in propria domo receptio, præstitaque illis, usque dum commode patrium solum vertere possent, tutela. Facemus perpetua cum Viris eruditis Galliarum in suo hospitio commercia, quæ tantum pellexere illorum animos in Spanhemii amorem, ut discessum ejus ex istis oris non mediocriter dolerent omnes. At iste a negotiis tam arduis paululum animum relaxans secessus, cum Berolini ab anno inde 1689 degeret, tanto uberiores fructus fœneratus est rei literariæ, quorum initium constituerunt scriptæ ab ipso A. 1691 ad Laurentium Begerum Epistolæ, cum Observationibus & Conjecturis Begeri ad XXIV antiqua Numismata publicatæ, reconditam plane eruditionem spirantes. Quibus succedere post novam Dissertationis de Vesta Editionem, Epistolæ quinque A. 1695 ad Andream Morellium scriptæ, quas ille Specimini suo Rei universæ Nummariæ antiquæ adjunxit. Splendorem vero haud vulgarem paulo post conciliavit Vir magnus Grævianæ Callimachi Editioni, in qua Observationes Spanhemianas insertas esse, plurimumque decoris illi asserre, notum est. Quæ felicitate quoque usa est Operum Juliani Editio Lipsiensis A. 1696 publicata, insignissimis Spanhemii Commentariis ad Orationem primam & Præfatione satis ampla collustrata. Cui operæ successit apud nostrum amplissima de Orbe Romano Commentatio, publicata primo A. 1697 & inserta Volumini XI Thesauri Antiquitatum Græviani. Quibus operibus condecoratum otium veluti literarium Berolinense commutare jussus est iterum cum strepitu aulæ, publicæque rei cura, post Pacem nempe Rysvicensem A. 1697 iterum ad Regem Galliarum ablegatus, apud quem ad annum usque 1702 hæsit, medio tempore a Serenissimo Electore Brandenburgico, cum Regis Borussiae titulos Majestatemque suæ Familiæ vindicaret, Liberi Baronis insignibus ac honoribus ex merito ornatus. At, cum bello recens orto cessaret Aulæ Borussiae cum Gallica commercium, Legati Extraordinarii Regii titulo ad Potentissimam Britanniarum Reginam missus est A. 1702, primus honores ibi Regis Legatis tribui solitos sibi vindicaturus. Quos sane

fane cum Regis ipſius, quem repræſentabat, Majeſtate propria ipſi merita pepererunt ampliffimos, quippe qui cum tota Familia Reginae maxime eſſet commendatiſſimus, in curandis negotiis cum ſumma dexteritate feliciffimus, ac præterea nemini non ex ea gente, in qua vivebat, longe dilectiſſimus. Neque verò ſterile ipſi ſolum fuit Anglia, ut non, vel ſenio ingreſcente; vigor antiquus diffuſiſſimæ eruditionis identidem productis fructibus ſeipſum oſtenderet. Habemus ejus rei documenta novam Diſſertationum de Orbe Romano Londini A. 1704 curatam Editionem; nec non ſuppeditatas Cl. Kuſtero ad ornandam novam Ariſtophanis Editionem Obſervationes in tres priores illius Comœdias; publicatas A. 1709. At cum primis ſenio tam illuſtris Autoris dignum eſt Opus immortalẽ de Præſtantia & Uſu Numiſmatum, cujus priores Diſſertationes tertia Editione Londini A. 1706 facta ita excultas dedit, ut nihil ad venuſtatem & perfectionem Operis deſiderari poſſe videatur. Quâ facie excultas reliquas Diſſertationes, additasque tres novas publicare cum ipſe properaret Illuſtris Autor, publicatas videre anhelaret Orbis Eruditus, tantò funeſtius haud dubie eſt fatum, quod inſigne opus occupavit, ipſumque Virum ſummum noſtris rebus exemit. Obtigit hoc illi, vigenti adhuc paulo ante pro ratione ætatis, A. 1710 de improviſo, non tamen imparato, ad meliores occupationes eum avocans menſe Novembri, ætatis, raro ſenii exemplo, anno 80, menſibus ſi ſuperato. Quem virum quantum æſtimaverit Anglia, in qua fatis conceſſit, juſtis ipſi in Weſtmonaſterienſi Abbatia perſolutis, comonſtravit. Quanti ipſum fecerit Rex Boruſſiæ Sereniſſimus, emta ab eo publicoque loco aſſervata inſigni Bibliotheca Spanhemiana, quæ jam ſchedis Viri Illuſtris ipſius Regis juſſu Londini ſtudioſe collectis augetur, duraturum ad omnem memoriam eſt documentum. Quo tamen longe magis durabilia ſunt monimenta inter Eruditos ab ipſo poſita, quibus ſperamus acceſſuram propediem reliquarum de Præſtantia & Uſu Numiſmatum Diſſertationum novam Editionem, ab Illuſtri Viro ante obitum prælo penitus paratam, præter novas, quas adjicere meditabatur, Diſſertationes

tiones tres, quas cum desideratissimo ad Æschylum Commentario aliisque inter adfecta Viri summi Opera posthac collocabimus. Satis vixisse certum est Spanhemium, qui ea posuit in rem publicam literariamque merita ostendere, quæ apud omnis generis homines summam ipsi & viventi & post fata pararunt existimationem, præterquam apud eos, quos summa ipsius modestia non potuit eo adducere, ut parcerent Viris summis vel post fata obrectare, ac matura sui Emendatione Infamiam suam eluere discerent.

NOVA LITERARIA.

Parisius Renuus Massuet, Ord. Bened. qui nuper novam Irænzæ editionem procuravit, in eo est, ut Annalium Benedictinorum, quorum quatuor Tomos Joannes Mabillonius typis vulgavit, quosque Theodoricus Ruinart continuare, immatura morte præventus, haud potuit, Tomum V, ab ipso Mabillonio usque ad A. 1157 productum, prelo subijcere parat, simulque reliqua ad nostra usque tempora pertexere constituit. Cum vero aliorum etiam hic opera requiratur, publice Massuetus rogat Ordinis sui Viros doctos, ubicunque terrarum degant, ut de Monasteriis Benedictinorum, quæcunque perfecta habeant, ad se perscribant, atque adeo i situm eorum, 2 foundationem, si anno post C. N. 1000, quo imprimis nunc telam ordietur, posterior sit, tum Benefactores, eorumque familias, ipsaque foundationis & donationum instrumenta; 3 jura & privilegia, quibus hodie imprimis gaudent, 4 clades, instaurationes aliaque, quæ experta sunt, fata, 5 viros sanctitate & eruditione illustres, tum ad infulas Pontificias vocatos, 6 Abbatum aut Abbatissarum, Priorum, &c. seriem, 7 epitaphia aliaque monumenta antiqua lectu digna, denique 8 reliquias hic illic asservatas earumque historiam, diligenter adnotent, imprimisq; annos, quorum in diplomatibus sit mentio, accurate consignent.

Amstelodami apud Westenios Diodorus Siculus prelo proxime subijcietur, ex recensione Josephi Wasse, Angli, dudum editis optimis scriptoribus clari, qui varias lectiones collegit, notasque & observationes addidit. Plura proximo

Mense Decembri nuntiabimus.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Decembris, Anno M DCC XI.

*EGINHARTUS DE VITA ET GESTIS CA-
roli Magni, cum Commentario JO. FRID. BESSE-
LII, & notis JO. BOLLANDI. Accesserunt Goldasti
Animadversiones ineditæ, cum variis dissertationi-
bus, curante JO. HERMANNO
SCHMINCKIO.*

Traiecti ad Rhenum, ex officina Guil. van de Water, 1711, 4.
Alph. I pl. 15½.

NOVAM eandemque luculentissimam editionem vitæ
Caroli M. ab Eginharto scriptæ Lectori hic offeri-
mus, cujus curator doctissimus non id solum operam
dedit, ut ipse Eginharti liber prodiret emendatissi-
mus: quem in finem eum & cum aliis editionibus &
cum quatuor MSS. codicibus contulit: verum etiam uberrimas
eruditionisque plenissimas annotationes adjecit. Besseliï
enim Commentarium verbis Eginharti subjecit integrum, &
ex Bollandi notis ad vitam S. Caroli XXVIII Januarii conscrip-
tis potissimas selegit, suasque denique ipsius animadversiones
addidit. Seorsim quoque in fine adjunxit Goldasti in Egin-
hartum ineditas adhuc, & cum ob copiam, tum ob doctrinam
luce dignissimas animadversiones. Quid? quod argumenti
affinitate suadente annexuit etiam Freheri *Φιλοπόνημα* de sta-
tura Caroli M. a Thulemario illustratum: item Hermannii Co-
mitis Nuenarii brevem narrationem de origine & sedibus
priscorum Francorum: variantibus Eginharti lectionibus, ex
variis MSS. excerptis, universum opus concludentibus. Ipse
Cl. Schminckius præmisit Eginharto Dissertationem de vita
Xxx
ejus

ejus & scriptis, prætereaque virorum doctorum de eo judicis, nec non Indicem editionum Eginharti, cum tabula ænea, Caroli M. imaginem & nummos aliquot repræsentante. Ut ex doctissimis hæc lucubrationibus non nihil delibemus, Cl. Schminckius in laudata Dissertatione ex analogia similitudinum nominum probare conatur, verum Autori nostro nomen fuisse *Eginharti*. Quemadmodum enim Eginoldus in Einoldus, Reginhartus in Reinhartus, Reginaldus in Reinaldus corruptum sit: ita ex Eginharto fabricatum esse Einhartum, nullus dubitat. Contra Goldastus scripturam *Einharti* præfert, nixus autoritate Lupi Ferrariensis *συγγράμματος*, & complurium aliorum ex veteribus, qui & nostrum & alios Einhardos laudarunt. Nec sane consentiens horum scriptura plane damnanda videtur, præsertim cum Einhardus non minus facile in Eginhartus mutari potuerit, quam Eginhartus in Einhardus. Litem omnem diremerit, qui originem nominis in apicum produxerit. *Hard* quidem vel *Hart* quid significet, Germanorum nemini ignotum est. Habemus enim nomina *Leonhart*, *Bernhart*, *Ebrhart*, *Reinhard*, & plura ejusdem generis. Jam vero nullum occurrit nomen, ex cujus compositione prodire *Eginhartus* potuerit. Ast unde *Einartus* vel *Einardus* appellari potuerit, conjectura præsto est. *Ee* enim apud majores nostros significabat *legem*, cujus pluralis numerus est *die Len*. Sic dicebant *die alte Et* quod hodie dicimus *veterem legem*, *vetus testamentum*. Jam uti *Ebrhartus* vel *Erhardus* dicitur quasi *honoris* vel *honestatis tenax*: ita *Einhardus*, quasi *Eenbart*, significare potest *legum tenacem*. Sed non est nostrum, quicquam definire. Redimus ad Schminckianam Dissertationem, in qua præter cetera etiam vulgaris illa de Eginharti cum Caroli M. filia matrimonio narratio pro fabella exploditur, expositisque refellitur rationibus. Quas cum doctissimis Viris approbantes, censemus, totam istam historiolum ex sola Eginharti præfatione everti posse. Scribit enim ibi, *se operam impendisse, ut de his, quæ ad suam notitiam pervenerint, NIHIL omitteret*. Ergo nec suam cum filia regia matrimonium reticuisset, si quod fuisset. Nam occasionem ejus parum honestam silentio poterat præterire.

Dein-

Deinde *Caroli M. in se beneficia* ibidem commemorat, *suamque cum ipso & liberis ejus amicitiam, Amicitiam* inquam, non *affinitatem*. Quæ non animadversa, sed vulgi fabulam propugnatam fuisse, infirmis quidem certe argumentis, a Cl. Baluzio in notis ad Lupum Ferr. p. 331 seqq. & 335, permirum nobis accidit. Ceterum quæ sit hujus origo fabulæ, conjecturam facit Schminckius: cui tamen Besseli suspicionem in notis ad cap. XIX forte præferas cum Thulemario in suis ad Freherianum *Φιλοσόνημα* annotationibus. Porro & Schminckius ex libris MSS. eorum confutat opinionem, qui Comitem Nuenarium hanc Caroli M. vitam floridiore exornasse stylo tradidere: quem errorem & notavit Besselius. Quod attinet ad annotationes in ipsum Eginhartum, fateri nobis necesse est, magnam in iis lucem affundi Carolinæ historiæ, & mediæ ævi antiquitatibus. Unde non est, quod multa inde excerptamus. Demonstrato enim fonte, quilibet inde haurire, quando fuerit opus, potest. Moris tamen servandi causa vel tria quatuorve ex doctissimis annotationibus repetemus. Besselius initio sui commentarii varios scriptores vitæ Caroli M. recenset. Eginharto initio præfationis suæ professo, se *vitam & conversationem* Caroli scripturum, Schminckius annotat, vocem *conversacionis* illo ævo fuisse usitatissimam pro synonymo *vita*. Addere liceat, eam hoc sensu jam ab Hieronymo usurpatam esse in Catalogo Script. Eccl. cap. 5 & 8: item a Cypriano Epist. 52. Stemma Caroli M. a Besselio exhibitum non plane probatur Schminckio, Carolingorum genealogiam fatente tantis immersam esse tenebris, ut certa omnia tradi minime possint. Idem defendit eam opinionem, quæ Ingelheimii natus esse creditur magnus ille Carolus. Hanc vero secretorum in Westphalia judiciorum autorem esse, negat Besselius: contra contendit, jam Caroli M. ætate in Saxonia urbes arcisque munitas fuisse. Idem ex veterum silentio probat, fabulam esse, quod vulgo de Bellisarii cœcitate narratur. Adeoque multis documentis patet, Besselium in historia versatum esse cum judicio. Si cui lubet copiosam tractationem de Majoribus domus lustrare oculis, eundem adeat Besselium & Goldastum. Sed hæc hæcenus. U-

p. 100.
234.

34.

1, 2.

5.

21.

35.

44.

49.

102.

13 sq.

163 seqq.

63 seq.

num addimus, a Cl. Schminkio p. 46 promitti Dissertationem de Urnis sepulchralibus, ante triennium ad auriferam Adranam erutis.

GENNADII, PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANI, Homiliæ de Sacramento Eucharistiæ: Meletii Alexandrini, Nestorii Hierosolymitani, Meletii Syriaci, & aliorum de eodem argumento Opuscula, Græcè & Latine: seu Appendix ad Acta, quæ circa Græcorum de Transubstantiatione fidem relata sunt in Opere de Perpetuitate Fidei: EUSEBIUS RENAUDOTIUS, Parisinus, ex Codicibus MSS. edidit, Latine vertit, Dissertationes & Observationes adjecit.

Parisiis, apud Gabrielem Martinum, 1709, 4 maj.

Alph. 1 pl. 10.

Quanto studio ex Pontificiis permulti anni sint, ut Ecclesiæ Græcæ cum Latina confusum demonstrarent, Protestantium haud paucis repugnantibus, ex superioris seculi historia litteraria constat abunde. Postremis ejus temporibus controversia in Galliis nata & hinc longius disseminata est de Græcorum fide circa Eucharistiam, Pontificiis Græcos in Transubstantiationis patrocinium advocantibus, Reformatis contra quibusdam eosdem in suas trahentibus partes. Cujus rei historiam doctissimus Abbas, Renaudotius, in presentis operis Prefatione, grata brevitate usus, persequitur: nosque ipsi his in Actis Simonii & Smithi scripta hujus argumenti quondam recensuimus. Vid. A. 1688 p. 132; 1687 p. 92; 1691 p. 81; Suppl. T. 1 p. 75. Ceterum ex hac ipsa Prefatione Lector neutrarum studiosus partium facile cognoscat, utrum Pontificiorum, an Reformatorum causa sit melior. Certe, nisi vehementer falsimur, Cl. Renaudotius hæc multis argumentis liquido videtur demonstrasse, Græcam Ecclesiam ab antiquissimis inde temporibus transubstantiationem, si non vocabulo; certe re ipsa, statuisse. Quæ enim sive excipiunt sive objiciunt Reformati, ea Noster accuratè & perspicuo diluit. Nec tamen ea re multum

tum proficere Pontificios credas, cum nullo unquam temporis intervallo nec infinito consentientium numero error in veritatem transubstantiari possit. Sed audiamus jam Cl. Renaudotium, vel potius eos, quos suæ sententiæ citat testes. Primum producit *Gennadii Homiliam de sacramentali corpore D. N. Jesu Christi*, ex qua nonnulla delibabimus. Pag. 4 ait, Christum se ipsum dedisse in S. Coena discipulis secundum mysticum quendam modum. Id cum ambigue dictum videatur, sententiam suam p. 4 & 5 planius exponit, Christum ita loquentem ad discipulos inducens: *Verborum meorum efficacia omnem panem & omne vinum in meum sanguinem & corpus transmutabit. -- Neque vero gravis vobis debet aut durus esse communionis sermo. Non enim absterrabimini carnem edentes humanam, & sanguinem bibentes sub eadem forma, qua subsistunt & in me sunt, sed tanquam in pane & vino manducabitis. Panis autem & vini apparens veritas veritatem non apparentem corporis & sanguinis continet: substantia quidem transmutata, ut in vobis sacramentum operetur: externa vero forma eadem permanente, ne qua vos basistratio & horror detinens a communione abducatur.* P. 8 exclamat: *O miraculum omni miraculo superius! o transubstantiationem (μεταστοιχειωσιν) plane miram!* Sic & p. 9 scribit, hoc mysterium *μυστηριον σου περιελαβον ενος εις ενος*. Porro possibilitatem transubstantiationis illustratum à exemplo illo, quo divinæ personæ in Christo humana sit conjuncta natura: quanquam non diffitetur, magnam esse duarum harum rerum diversitatem. Quare alia profert in medium, ut ligni quibusdam aquis injecti transmutationem in lapidem, panis in corpore humano in carnem, uxoris Loti in statuam salis, virgæ Moïsi in serpentem, aquæ in vinum in nuptiis Cananæis. Nec dubitat defendere, quod idem numero corpus secundum unam & eandem esse diversis possit in locis existere. P. 29 -- 35 exhibetur alia ejusdem Gennadii homilia, notata a Meletio Syriaco, Hieromonacho Cretensi, in *Refutatione Confessionis Cyrilli Lucaris*. Hæc tantummodo compendium est præcedentis, nec in ea quicquam habetur, quod non sit jam copiosius expositum in superiore: nisi quod obscuriora illa ver-

p. II.

14.

19.

- p. 16. be, quibus in priore homilia dixerat, corpus Christi in S. Coena
 non adesse *Quæritur*, sed tantum *in eodem sacramentaliter*,
 34. hic ita explicat: *Neque sacramentale Christi corpus typus est*
 35. *veri corporis, sed veritas ipsa est illius corporis.* Ubi & deinceps
 meminit, transubstantiationem sæpe confirmatam fuisse
 miraculis, & incredulos aliquos, postquam in sacro vase vidissent
 integrum & viventem Dominum nostrum, attonitos credidisse.
 37. Subjicit Cl. Renaudotius dissertationem, qua docet, homiliam
 illam hic edidit ex codice monasterii Brundisiani, ante annos
 150 scripto: in quo legantur & alia complura ejusdem auctoris
 opuscula. Illam autem homiliam Gennadium Patriarcham auctorem
 habere, patere ait ex ejusdem *Expositione religionis Christianæ*
 39. *coram Turcarum Imperatore facta.* Smithus quidem, cum
 Simonius ex hac homilia excerpta publicasset, ea dixit a Meletio
 60 seqq. Syrigo fuisse Gennadio supposita: sed Noster multis
 probat, Gennadium verum esse illius homiliæ auctorem. Cujus
 40 seqq. dum historiam copiose percerasset, simul contra Allatum,
 58. Spanhemium, aliosque probat, unum duntaxat fuisse Gennadium,
 ejusque auctoritatem in doctrina de transubstantiatione esse
 majorem esse, quod Latinis fuerit insensibilissima. Subjicit p.
 69 seqq. fragmenta ex codice quodam Bibliothecæ Regiæ, quibus
 historiam Gennadii magnopere illustrari, ac quæstionem de
 80 - 90. uno vel pluribus Gennadiis explicari arbitratur. Addit Catalogum
 operum a Gennadio sive Georgio Scholario scriptorum, ex quibus
 librum *de prædestinatione*, cum versione & notis Caroli Libertini
 editum, recensuimus A. 1662 p. 184. Ceterum dubitare videtur,
 81. *an Apologia pro quinque capitibus Concilii Florentini* Gennadium
 auctorem habeat, Hinc de Meletio Piga, Patriarcha Alexandrino,
 91. qui sub finem sæculi XVI floruit, agit, eundemque docet &
 100 seqq. Latinorum maximum adversarium & strenuum transubstantiationis
 assertorem fuisse. Ex hujus enim Epistolæ manifesta
 exhibet testimonia de ipsius cum Latina ecclesia consensu
 in doctrina de transubstantiatione, & adoratione panis
 106 seqq. consecrati, quodque hoc sacramentum sit incruentum
 120 seqq. sacrificium. Quanquam idem Meletius Latinos, S. Coenam
 sub una specie administrantes, & in eadem arripere adhiben-

bentes, refellit. Hinc Cl. Renaudotius p. 151 de Meletio Syri-
 go docet, eum *Refutationem Confessionis fidei a Cyrillo Lucari* 126 seqq.
edita scripſiſſe juffu ſynodi Conſtantinopolitana anno 1638 ha-
 bita: ſimulque Smithum confutat, qui Meletium hunc tradi-
 derat in Italia educatum & Latinis addiſtiſſimum fuiſſe: quod
 utrumque falſiſſimum eſſe oſtendit. Ex illo igitur Meletii
 opere Excerptum exhibet de tranſubſtantiatione, ubi is & vo- 156 ſeqq.
 cabulum *tranſubſtantiationis* (*μετεωριωτης*) & rem ipſam acri-
 ter propugnat, allatis veterum eccleſia Doctorum de re ipſa te-
 ſtimoniis. Hinc vehementer falſi docet Claudium & Smi-
 thum, pro certa Latinismi nota in Scriptoribus Græcis habentes,
 ſi quis utatur voce *tranſubſtantiationis*. Nam acerbis-
 ſimos Latinorum hæſtes ea uſos eſſe contendit; e quibus jam &
 Nectarium, Patriarcham Hieroſolymitanum, producit, qui
 A. 1672 ſubſcripſit ſynodo Conſtantinopoli habitæ, qua Lucaris
 Confefſio damnata, & tranſubſtantiationis fides ſtabilita eſt. 163 ſeqq.
 Nectarii hujus vitam exponit pluribus, ex qua hæc annotaſſe
 ſufficiat, quod natus in Creta inſula, juvenis in monte Sinai mo-
 naſticam vitam profeſſus, mortuo Paiſio, Patriarcha Hieroſoly-
 mitano, in ejus locum ſit electus, ac tandem ob ſenectutem &
 morbos hoc munere ſe abdicavit, ſuccedente Doſitheo. Cum 169.
 Galli Pontificii controverſiam cum Claudio agitantes de Græ-
 corum fide circa tranſubſtantiationem teſtimonia peterent a
 Græcis, hos inter Nectarius reſponſionem edidit, quæ hic exhi-
 betur ſub hoc titulo: *Nectarii, quondam Hieroſolymorum Pa-* 171.
triarcha, adverſus Galli Claudii contra Græcos injurias & calu-
umnias brevis reſponſio. Hic Nectarius proſitetur, primum ex 172.
 Græcis contra Lutheranos de ſacramentis ſcripſiſſe Gabrielem,
 Metropolitam Philadelphiſem, ejusque librum ab univerſa
 Eccleſia Orientali approbatum eſſe: cum vero Cyrillus, Patri-
 archa Conſtantinopolitanus, hæreſeos morbo laborare depre-
 henſus eſſet, contra Calvinianam de Sacra Cœna doctrinam ſcri-
 piſſe Georgium Coeſſum: poſt illum Gregorium Protosyn-
 cellum: inde Meletium Syrigum. Quare queſtus, eſſe in Gal-
 lia, qui Græcis tribuant Calvinianam de S. Cœna doctrinam, af-
 firmat, Græcos jam olim ſtatuiſſe *μετεωριωτην*. Finito hoc
 Ne-

- p. 183. Nectarii opusculo exhibetur ex eisdem Tractatu *adversus primatum Romani Pontificis* Excerptum, ubi eandem doctrinam de transubstantiatione proponit pariter ac tuetur. Hinc Cl. Renaudotius ob oculos ponit *Synodicam sententiam Callinici, Patriarchæ Constantinopolitani, adversus errores Calvinistarum de Eucharistia*, A. 1691 pronuntiatam & transubstantiationis dogma firmantem. Præmittitur dissertatiuncula de ea, quæ doctur, occasionem huic Synodo dedisse Joannem Caryophyllem, Logothetam magnæ ecclesiæ, qui Cyrillum Lucarum imitatus doctrinam de transubstantiatione oppugnaret. Edita est Synodica illa sententia Jassii in Moldavia A. 1697. Cum autem liber hic sit rarissimus, Cl. Renaudotius eam Latine edidit ex versione Nicolai Comneni Papadopoli, qui eam inseruit Responsioni suæ adversus Hockstonum Anglum, Venetiis anno 1703 editæ. Sed postea ipsam Græcam editionem Venetiis Noster accepit: unde & hæc subnectitur. Excipit eam Excerptum ex *Confessione orthodoxa Græcorum*, a Meletio Syrigo scripta, & a Patriarchis Constantinopolitano atque Hierosolymitano approbata, tertiumque edita hic Lipsiæ A. 1693 cum versione Normanni: quam editionem eodem nos anno p. 39 recensuimus. Hic igitur pariter docetur transubstantiatio. Totum opus concluditur duabus observationibus in Cl. Petri Allixii notas ad Nectarii opus adversus Papæ primatum, ab eo cum Latina versione in Anglia editam. Hic noster Renaudotius Allixii objectionibus & exceptionibus satisfacere conatur, quibus is ad Græcorum de Transubstantiatione doctrinam, quam infitari ausus non erat, responderat. Denique si fata permittent, propediem videbimus Renaudotii *Dissertationes de Eucharistia secundum Orientales* publicæ luci expositas.
- 187.
- 189 seqq.
- 210

**INSTITUTIONES THEOLOGICÆ ANTI-
quorum Patrum. Tomus secundus.**

Romæ, ex typographia Congreg. de propag. fide, 1710, 8.
Alph. 1 pl. 217.

Primum hujus operis Tomum anni superioris Mense Augusto p. 336 recensuimus, ejusque editorem indicavimus eodem Anno

Anno p. 535, & hoc ipso Anno, p. 87, *Josephum Mariam Tommasi*. Is jam secundo hoc Tomo exhibet *Cypriani Testimoniorum ad Quirinum librum tertium, Basili M. Ascetica, ejusdemque librum de judicio Dei, item de vera ac pia fide, ac tandem ejus, Moralia*, una cum versione Latina. Uti prior, sic & hic Tomus nullis ornatus est annotationibus, nisi quod duæ occurrunt, ad Cyprianum altera, altera ad Basilium. Non est, quod ex hoc opere quicquam excerpamus, cum novi nihil hic edatur, sed ἀπίσπασμάτις quædam Theologorum veterum. Nec tamen alienum erit, ex Basilii Moralium cap. 67 p. 414 repetere, quod doceat, non convenire iis, quibus de mortuorum resurrectione persuasum sit, eorum causa mœrore affici. Idem graviter & copiose docere meminimus Cyprianum libro de Mortalitate capp. 15, 16 & 18, ex quibus paucula producemus. Dicit, *se contestari assidue & publice predicare, fratres nostros non esse lugendos, cum sciamus, non eos amitti, sed pramissi.* - - *Hoc nos ostendamus esse, quod credimus, ut neque carorum lugeamus excessum, & cum accersitionis propria dies venerit, incumbentes & libentes ad Dominum ipso vocante veniamus.* Extat etiam Gregorii Nysseni Oratio, qua idem præceptum de non dolenda Christianorum morte pluribus exponit. Hieronymus quoque in Epitaphio Nepotiani p. 22, cum magno numero adduxisset eos ex ethnicis, qui suorum mortem fortiter tulerunt, judicat, ea exempla existare in fugillationem nostri, *si non præstet fides, quod exhibuit infidelitas.* Occurrit hoc loco Plinii illud lib. II epist. 1, quo, si recte explicetur, nihil est Christianius. *Quibus ex causis, inquit, necesse est, tanquam immaturam mortem ejus in sinu tuo desleam: si tamen fas est aut flere, aut opinino mortem vocare, qua tanti viri mortalitas magis finita, quam vicia est.* Quanquam vero hæc satis docte disputentur, imbecillitati tamen eorum, qui lacrymis prosequuntur suorum mortem, merito ignoscendum judicant viri sapientissimi. Ipse Hieronymus loc. cit. p. 21 eleganter scribit hunc in modum: *Quid igitur faciam? Jungam tecum lacrymas? Sed Apostolus prohibet, Christianorum mortuos dormientes vocans.* - - *Later & gaudeam, quia raptus est, ne*

malicia mentem ejus mutaret, quia placuerat Deo anima illius? Sed invito & repugnanti per genas lacryma fluens, & inter præcepta virtutum resurrectionisque spem, credulam mentem desiderii frangit affectus. Roste proinde & temperamento quodam usus scribit Joannes Valentinus Andreæ in *Theophilo* p. 32: *Non prohibet piorum exemplum: sed applaudere beatis præstat.* Nec reprehendenda videtur Molinzi sententia, lib. II de *Tranquillitate animæ* cap. 15, *stolidum, esse judicantis, flere mortem suorum, sed tamen humanum.* Sed hæc *ὡς ἐν παράδεικῳ*. Ceterum nos non poenitet conjecturæ, quam Anno superiore p. 337 fecimus de delectu scriptorum in his Tomis editorum, & de Editoris consilio. Certe in Basilii libro de *judicio Dei*, qui secundo huic Tomo insertus est, propugnatur illa Pontificiæ gratissima sententia, unum etiam in sacris Regem esse debere, a cujus nutu ceteri pendeant. Ejusdemque libri p. 144 Basilii Petrum ceteris Apostolis dignitate præfert, quod adeo dignum notatu visum fuit Editori, ut in margine id repetendum Lectorisque oculis studiose ingerendum duxerit. Id quod eo magis mirum, quod alioquin in toto libro nulla in margine deprehenditur annotatio. Nec denique illud prætereundum nobis est, præmitti huic Tomo Catalogum librorum secuturis Tomis inferendorum.

**JANI BROUKHUSII POEMATUM LIBRI
sedecim, Editore DAVIDE HOOGSTRA-
TANO.**

Amstelædami, apud Franciscum Halmam, 1711, 4 maj.

Alph. 3.

EXhibemus hic, quæ Janus Broukhufius, ingeniorum sui temporis (quod alio loco indicavimus,) Princeps, reliquit Poemata omnia, libris sedecim distincta, operaque celeberrimi Hoogstratani, cui in manum data, cujusq; fidei, cum Autor moreretur, commissa fuere, edita, tam luculento caractere tamque splendidis ornamentis, ut eorum magnificentia non omnium modo *Φιλεάδων* oculos animosque alliciat, sed ipsos etiam Autoris Manes, si quis iisdem sensus est, suavissima voluptate

ptate afficiat. Dedicata sunt Joanni de Witt, urbi Amstelædamensi a secretis & optimarum literarum Mæcenati gravissimo: cunctis autem eo gratiora ista fore confidimus, quo impatientius moras illorum editioni injectas adhuc tulerunt eruditi: quoque cumulatius spem de illorum elegantia conceptam adimplent. Sane quidem si tenerrima ac delicatissima eruditionis pars poeticum studium censetur, quo mortales non modo ad humanitatem sed & ad quandam inter suos æquales excellentiam conformantur, tanta in hoc fuit Broukhufii præstantia; ut jure mireris, hominem a prima juventute castris innutritum inter armorum strepitum & irati maris fremitus tam polita tam tersa carmina scribere potuisse. Cum qua tamen carminis scribendi felicitate, quam Minerva belli artiumque præses ipsi concesserat, istam animi moderationem ac modestiam conjunxit, ut cothurnos, tumorem, grandiloquam vanitatem procul a se usque removerit & mansuetiores Musas proprio sibi cultu prosecutus sit. Quare etiam ab heroico carmine, licet nec spiritum ipsi nec sententiarum gravitatem aut majestatem verborum defuisse credamus, ista tamen animi temperantia actus abstinuit. Quod ex ipsius verbis colligere licet, ubi *El. Lib. III El. VI p. 53* ait:

Aufus eram (meminî) nuper, Buseroe, virosque

Armaque magnanima condere nostra tuba.

Jam mea Phœbeis albebant tempora vittis,

Ibat in heroes jam calor ille modos.

Risit amor fastus ac verba minacia magni

Carminia, & crescens attenuavit opus.

Et quanquam militem arma potius quam amores canere oportere existimes, ipse tamen Broukhufius loco citato respondet:

Indomitumque meus Martem moderatur Apollo,

Nec nihil ingenii, nec nihil artis adest;

Nec nihil oris adest. Sed reprimat ora Cupido,

Frangit & alternos improbus ille pedes.

Et Lyricor. I od. 2 p. 121:

Sed me Latini pectinis arbiter

Parvo retentum fune coercuit;

Yyy 2

Bre-

Brevique circumscripta gyro
Vis animi melioris hæsit.

In quo quidem Ovidii, Propertii ac Tibulli sui fata, uti spiritum ac stylum in scriptis refert Noster: quorum si quem ex asse hæredem scripsit Romana Venus, Broukhufium certe scripsisse credenda est. Equidem in Ecloga II Libri I p. 195 heroica quædam sub conditione pacis restituendæ promittere videtur.

Quod si infelices posito certamine Belgas
Sidere contingit dextro Deus, otia nobis
Si qua facit, majore olim cantabimus ausu,
Quicquid apud Rhenum patriis bellator in armis
Gesserit Auriacus. Nec tantum silva canentem
Audiet, aut vacuo desertus rure colonus.

Sed pacis tempora Nostri attingere haud siverunt fata, istumque adeo laborem nobis interceperunt. Cujus tamen jacturam suavissimæ Broukhufii reliquæ cumulate pensant, totumque istum puriori Veneri Gratiis vindicant. Elegiarum enim Libri quatuor Tibulli ac Propertii genium undique spirant: quantumque Poetis istis veteribus Broukhufii industria contulit, qua, ut alibi retulimus, nitori suo restituti vivunt; tantum nostra ætas debet Broukhufii, cujus opera non monumenta modo illorum immaculata extant, sed & spiritus quasi revivixit. Adeo quidem Propertii doctrina, Tibulli suavitas in illo relucent, ut virtutes has suas Nostro pro impensa in Manes suos opera hostimentum legasse videantur: quas crebris ad antiquitatem Græcam & Latinam allusionibus summi styli similitudine, ipso etiam verborum ordine, circuitu & complexione, metri etiam gyrique paritate usque ad hiatus & pentametrorum exitus polysyllabis vocibus sæpissime factos exprimit, perspicuitate autem ac dulcedine plane exæquat, ne dicam superat. Prorsus ut vere de suis nec immodeste Broukhufius judicaverit Eleg. IV Libri IV p. 76 dicens:

Qualia Callimacho sua Cynthia debuit Umbro:
Quale melos Nemesis, culte Tibulle, Tibi.

Quale

Quale canit teneri blandissima Musa Secundi,

Cum docet e gelidis basia nata rosis.

Qualia (seu potius Talia) si magnis fas est committere
parva,

Purpureus nobis carmina dicat Amor.

Porro cum Poësis Lyrica ad Elegiacam suavitatem majestatem
quandam Heroicam adjungat, scribentibusque ob styli ratio-
nem plurimum difficultatis afferat, in hoc quidem genere nulli
temere postponendum fuisse Broukhufium, duo Lyricorum li-
bri ab eodem relictis ostendunt. Ad quod pulcherrimum lite-
rarium decus cum post unum apud Latinos Horatium raro ad-
modum Sarbievii Baldeique admittantur, post Francium, cui
intima amicitia junctus erat, Noster potissimum in lucem sese
extulit, virtutesque Horatianas, illustria verborum ac sententia-
rum lumina, ad vivum expresit. Nec tamen, dum majestatem tu-
etur, suavitatem ac primam maximeque necessariam poëseos
virtutem perspicuitatem negligit, sed jucundissimo utramque
temperamento conjungit: cujus rei, quibus hæ deliciæ ad pa-
latum sunt, gustum vel ex unica in Pacem oda, quæ Libri secundi
quinta est, capere licebit. Succedit Hendecasyllaborum liber:
in quo carminis genere, quod omnium maxime lascivum anti-
quis est, jucunditatem venusto pudore ita temperavit, ut cum
delicias hic suas referat, bonos viros optimasque literas canat,
Musarum castissimos amores, omnibus sibi basia, nisi forte Se-
cundi, (quæ ipsis Musarum sunt) excipias, suaviores
perhibeat: nullus hic lascivæ Catulli Veneri, spurcisve Marti-
alis Charitibus locus est, neque tamen omni pipere carent, vel
non mordaces sunt Phalecii Broukhufiani, imprimis ubi in ca-
lumniatores Gallos incidunt, quod satis Lectorem docebit car-
men IX p. 168 seqq.

Hendecasyllabos excipiunt Eclogæ VIII, quæ Virgilio flo-
res, narcissum, lilia, thymum crocumque halant, nativamque
ejus elegantiam ac simplicitatem cum suavissima venustate re-
ferunt. In quo carmine, quo difficilius hic est simplicitatis ac
suavitatis connubium, eo pauciores inter ætatis recentioris Poe-
tas excelluisse videmus. In Broukhufii Eclogis in affectatam

Virgillii eruditionem, prudentiam, varietatem, ~~inopiam~~ ac suavitatem jucundissimis amplexibus nexas quasi totidem Veneres Charitesque videmus.

Pone sequuntur Epigrammata quatuor Libris comprehensa. Omnium generum hic Epigrammata occurrunt, prout ~~causa~~ causa scribere Poetam jusserunt. Virtutes epigrammatis in singulis expressas invenies breviter & argutiam. Quas ut, iudice Scaligero, Catullus non semper est assecutus, Martialis nusquam amisit, ita Noster eo moderamine conjunxit, ut nec argutias frigidas male, quod multi recentiorum solent, affectarit, nec certo versuum generi aut linearum numero se alligari passus fuerit, in primis cum definita brevis epigrammati non praescripta nec ad monostichon alligata, vel aliquot multis versibus, ut Martialis exempla docent, prohibita sit.

Liber primus decem omnino Epigrammatibus, plerisque generis Elegiaci, ad amicos amicasque stylo perspicuo deliciis puris nativoque lepore ornatissimis constat.

Secundus Epigrammata XXXV, eruditorum varias fortunas, veras laudes & merita in rem literariam praedicantia, multisque sapientiae ac pietatis luminibus distincta, complectitur. In quo si cui forte descriptio mysterii Ecclesiae nostrae phrasim mythologica facta l. 2 Epig. II p. 236 facta:

Supremi latices, frangendi corporis artha

Fracta Ceres, domini tot monumenta mei &c. &c.

durior videatur; aliis locis Poetam nostrum istud, quicquid est labeculae, summo studio emaculare, multis ornamentis contegere sciat, profusus ut de Broukhuisio dicere queamus, quod is Epigr. XV hujus libri de alio quodam p. 240 perhibet;

Sic Christo Musas sic Musis jungere Christum

Discat ab exemplo postera turba tua.

Tertius Epigrammatibus XXXVIII, summis Principibus res prospere gestas & victorias, Viris doctis praemia, dignitates ac delicias suas gratulantibus & fausta quaeque ominantibus, indoctorum autem nugas dedignantibus, doctis salibus & ingenioso ubique acumine conditos, nonnullis etiam piperato acceto tinctis absolvitur.

Libri

Libri Quarti XXXIII illustrium virorum ac matronarum effigies vivo quasi spiritu animant, memoriasque eorum, quos Musa mori vetat, argutis sed veris elogiis æternitati conservant.

Sylvarum liber primus meditationes aliquot sacro excusfas calore multasque gratulationes de rebus publice privatimque bene gestis, Epithalamia, Genethliaca, Soteria *προσωπικὰ* &c. complectitur, in quibus eloquentia poetica vires suas explicat, Musæque, Venus ac Charites Dryadum Hamadryadumque in his sylvis munere funguntur, decusque suum ac delicias ostendunt.

Carminibus libro II Sylvarum contentis occasionem Gallorum jactantia, fraudes, crudelitas, Divi Guilielmi Britanniae Regis virtus & facta & tandem quaedam literariae rei decora semipoetastræ barbari dedere: quorum omnium indolem ut vivis coloribus depingit, ita Musas Latinas mordacissimis Jambis ultus, parum abest quin vacerram *ἕνα ἀνταλυσίζουσα* misere de pexum ad insaniam, imo ad restim, quam icone excelsam ut præmium laudibus ipsius debitum ultro suppeditat, agat.

Brandenburgicorum liber gratulationes plurimas de rebus domi forisque pacis ac belli artibus felicissime gestis & vota pro Serenissimæ domus Braudenburgicæ incohunitate suscepta continet, in quibus omnibus pietas Poetæ cum rerum majestatem, quam dictionis flore luculenter æquat, digna ornat, certare conspirareque videtur.

Ultimus liber Carminum juvenilius est, in quo tamen præter titulum nil juvenile occurrit: mascula omnia & autore suo digna, perfectumque Belgio Poetam ominata sunt; pro-rsus ut de libro hoc juvenilius, eventu comprobante, Belgio dicere queamus, quod Broukhufius primo hujus libri carmine de Derramontio ominatus fuit.

Hæc tuus, ecce, vovet primis Broukhufius annis

Ominat & patriæ nil puerile puer.

Merito igitur de illo in Præfatione Hoogstratenus: Non felicitate eruditos de Broukhufio expectatio. Siquidem omnia artis poeticae arcana exhaustisse, intimosque ejus recessus penetrasse, postquam corroboratus esset, certissimis indicibus cognoscere

scebant , verumque de Broukhussio intelligebant , quod de Martiale olim testatus erat Plinius Cœcilius , *fuisse nempe hominem ingeniosum , acutum , acrem & qui plurimum in scribendo & salis haberet & fellis , nec candoris minus.*

MEMOIRES DE MADAME DU N.

i. e.

HISTORIA ILLUSTRIS CUJUSDAM FEMINÆ , gente Gallæ , cognomine Noyeria , ab ipsa in lucem emissæ.

Tomus I & II.

Coloniæ Ubiorum , apud P. Marteau , 1710 , 12.

Alph. 1 plag. 12.

FEMINA hæc , nobili inter Gallos loco nata , ac Nemauso , non in celebri Occitanæ Inferioris urbe , & Romanæ Antiquitatis reliquiis , Amphitheatro aliisque imprimis clara , oriunda , vitam atque acerbiora , quæ non in patria solum , sed peregrinis etiam terris , in quas religionis causa se recepit , Batavia Angliaque , experta est fata , sua manu conscribere , & publicæ luci exponere , animum induxit , propterea quod variorum criminationibus atque calumniis præter meritum se obnoxiam esse perspiceret pariter ac graviter ferret. Itaque in principio libri , quem Illustrissimo S. R. I. *Comiti Donensi* , Batavorum ductori agminum , sacrum esse voluit , non vanitatis studio , sed solius veritatis , cujus exactam ubique habuerit rationem , amore ductam , animum ad scribendum sese appulisse , persancte obtestatur. Quum autem vix operæ pretium sit futurum , singula persequi , memoratu tantum digniora , & paucissimis quidem , hic delibanda putamus. Nostra ergo , Reformatis sacris innutrita , propter hæc multa perpeffa est , & semel iterumque ex patria profugiens , propositi constantiam confirmavit. Quum enim levis armaturæ milites , cum Diabolo , in Jobum , sanctissimum virum , sevientem , ab ea comparati , atrocissimis subinde vexationibus

aibus, majore ex parte enumeratis, affligerent Nemaufenses, No-
 ftra, adhuc virgo, capeffendæ fugæ rationes inijt, atque in vi-
 rilem figuram habitumque formata, Coloniam Allobrogum
 pervenit. Ibi a Gallorum vicinorum infidiis se non fatis tutam
 fore rata, per Helvetiam Germaniamque in Belgium Fœdera-
 tum profecta est, atque ex hoc denique in Angliam trajecit. In
 quo itinere, quæ singularia deprehendit, ftudiofe annotavit, ac
 nominatim eximiam Helvetiorum in exules Gallos liberalita-
 tem maximaque beneficia ftentio minime prætermifit. Lon-
 dini vero omnia, quæ peregrinis oftendî folent, curiofe obser-
 vavit, ac ftatim Regum Angliæ monumenta, Gallicorum Re-
 gum tumulos, in Fano Dionyfii confpicuos, ftupore ac pom-
 pa, ipfius iudicio, longe multumque fuperantia, utriusque Sena-
 tus Palatium, lapidem Jacobi Patriarchæ Bethelicum, cervicalis
 vice fungentem, vulgo creditum, Eduardi *Confefſoris* gladium
 ejusdemque fellam, locum mercatorum conventibus deſti-
 natum & Regum Reginarumque Angliæ ftatuis exornatum,
 Coronam Angliæ, & securim, qua Anna Bolena, Regina & Eli-
 ſabethæ mater, capite mulctata eſt, in munitiffima Turri ſerva-
 tas, aliaque complura oculis uſurpavit. Præterea lectu jucun-
 da ſunt, quæ de Anglorum moribus, vivendi comedendive ra-
 tione, cœna a Cromwelli Regicidæ temporibus non amplius
 parari ſolita, ſexu elegantiori, ob infelicis amoris impatientiam
 mortem ſibiſmet ipſi ſæpiſſime inferente, ſuppliciiſ ſumma cum
 alacritate in eo Regno perferri conſuetis, eloquentiæ, cujus in
 his præcipuus apud Anglos uſus eſt, ſtudio non vulgari, ſpecta-
 culis gladiatoriiſ frequentiffimis, memorabili Londiaenſis Con-
 ſulis electione, promptiffima denique Anglorum vitam a-
 mittendi voluntate, crudelitate, ac vehementiffimo in Gallos,
 quos canes, *French Dogs*, appellent, odio literis conſignavit;
 Elapſis autem VI ſeptimanis, quibus Londini commorata eſt,
 cognatorum votis precibusque enixiffimis gratificatura, in pa-
 triam rediit, ac præter ſpem novis majoribusque diſcriminibus
 ſacrorum cauſa ſe expoſitam eſſe animadvertit. Ac initio
 quidem adverſariis fortiter reſtitit, & cum Galliæ Proceribus
 pariter, ac ſacri ordinis viris, Romano Præfuli addictis, in certa-

T. Ip. 138 ſqq.

p. 228 ſeqq.

p. 311 ſeqq.

p. 318 ſeqq.

370, ſeqq.

Z z z men

men descendit, atque pro Religione sua strenue propugnavit, ac celeberrimorum gentis suae Virorum, religionis vinculo secum conjunctorum, Claudii & Juriei, in Batavis degentium, operam per literas imploravit. Tandem vero in claustra detrusam & multis magnisque vexationibus aequae ac pollicitationibus victam de constantia remisisse, atque invitam maxime Romano coetui se junxisse, fatetur. Ipse enim Rex de permutandis sacris cum illa colloquutus est, & paternam bona, in fiscum relata, ei non modo restituit, sed & annua nongentarum librarum Francicarum, sive CCC numerorum uncialium, donatione auxit, atque, ut Noyerius, nobilis Gallus, aquarum nemorumque praefectus, eam in uxorem duceret, curavit. Verum enim vero postea admissorum conscientia cruciata, de maturando ad Reformatorum castra reditu, atque iteranda fuga consilium cepit. Itaque, in seio marito, cum duabus filiabus Parisiis profugit, ac rursus Genevam se contulit, hincque per Helvetiorum terras iter fecit, & nave apud Huningam conscensa, Rheno in Bataviam contendit. Roterodami Jurieum convenit, Hagamque Comitum delata, in fidem & clientelam praepotentium Belgii Ordinum sese dedit, atque ab his certam pecuniae summam pro sustentanda vita accepit. Quum vero invidiae & calumniis popularium suorum, in eodem exilio viventium, se expositam esse cerneret, in Angliam proficisci, ibique afflictis rebus suis medicinam quaerere, consultum putavit. Quo cum venit, Guilielmum III, gloriosissimae memoriae Regem & Anglicanae libertatis vindicem invictissimum, fatis concessisse cognovit, ac magna de spe, quam in munificentia ejus collocaverat, se dejectam esse sensit. In hujus igitur morte acquievit, ac Tomo II Historiae suae finem imposuit; nuper vero tres Tomos novos edidit, de quibus dicemus alio tempore.

Tom. II
p. 117 seqq.
127 seqq.

307.
323, 340.
354, 404,
seqq.

433.

MEMOIRES DE JEAN DE WIT, &c.

h. e.

COMMENTARII JO. WITII DE HOLLANDIA ex lingua originali in Gallicam translati.

Ratisbonae, apud Erasmum Kinckium, 1709, 12.

Const. plag. 16.

Li.

Librum hunc, jam olim A. 1662 sub titulo *Interesse Hollan-*
diæ editum, Autor deinde multis locis auxit, correxit & non
 multo ante funestum obitum absolvit. Postea sub Guilielmo
 Auriaco, ultimo Belgii Fœderati Præsidi, cujus rationibus inpr-
 mis adversabatur, suppressum Anonymus noster, a Filia illius ac-
 ceptum, ex Belgico in Gallicum sermonem transtulit, & anno-
 tatiunculis quibusdam illustravit. Propositum Autori est ea
 tradere ac edocere, quibus salus ac utilitas Reipublicæ Batavæ
 continetur, & cives suos a consilio novi Præsidis eligendi re-
 vocare; quo ipso tantum sibi odium conflavit, ut ea non po-
 strema miserrimæ cædis ejus paulo post insecutæ causa fuisse ex-
 istimetur. Parte I regionis Batavæ situm & incolarum condi-
 tionem ob oculos ponit, cumque his alendis terra patria non
 sufficiat, inopiam hanc piscatura, opificiis, navigatione & com-
 merciis abunde sublevari, eaque de causa horum incolumitati
 per pacem publicam, immunitatem & sacrorum libertatem
 summo studio consulendum esse, ostendit. Parte II monet,
 quomodo cives sui erga externos Reges se gerere debeant, cum-
 que maximum commerciorum firmamentum in pace & tran-
 quillitate consistat, ullam cum aliis societatem mutæ defen-
 sionis causa ineundam esse, negat, partim quia per hanc facile
 alienis bellis implicari possint, partim quia eorum auxilio non
 indigeant, neque commode eo uti possint. Monstrat enim
 cap. 13 modum, quo Batavi cum solis Ultrajectinis conjuncti se
 contra potentissimum quemque Regem fossarum & inundati-
 onum ope tueri possint. Parte III de forma interna Reipubl.
 patriæ sollicitus est, & monarchicæ tanquam iniquissimæ & ci-
 vibus perniciosissimæ, quacunque etiam ratione temperetur,
 popularem omnibus modis præferendam esse, contendit. Un-
 de cum de omnium, qui inde ab excusso jugo Hispaniæ Bataviæ
 præfuerunt, regimine satis libere judicasset, novi Præsidis ele-
 ctionem summopere dissuadet, quæ tamen nihilominus proxi-
 me post mortem ejus facta est.

JOHANNIS HENRICI BOECLERI DISSER-
tationum Academicarum Tomus posterior, exhibens eas,
quæ nunquam antehac junctim sunt editæ.

men descendit, atque pro Religione sua strenue propugnavit, ac celeberrimorum gentis suæ Virorum, religionis vinculo secum conjunctorum, Claudii & Jurici, in Batavis degentium, operam per literas imploravit. Tandem vero in claustra detrusam & p. 117 seqq. multis magnisque vexationibus æque ac pollicitationibus victam de constantia remisisse, atque invitam maxime Romano coctui se junxisse, fatetur. Ipse enim Rex ꝑde permutandis sacris cum illa colloquutus est, & paternâ bona, in fiscum relata, ei non modo restituit, sed & annua nongentiarum librarum Francicarum, sive CCC numerum uncialium, donatione auxit, atque, ut Noyerius, nobilis Gallus, aquarum nemorumque præfectus, eam in uxorem duceret, curavit. Verum enim vero postea admissorum conscientia cruciata, de maturando ad Reformatorum castra reditu, atque iteranda fuga consilium cepit. Itaque, in scio marito, cum duabus filiabus Parisiis profugit, ac rursus Genevam se contulit, hincque per Helvetiorum terras iter fecit, & nave apud Huningam conscensa, Rheno in Bataviam contendit. Roterodami Juricium convenit, Hagamque Comitiss delata, in fidem & clientelam præpotentium Belgii Ordinum sese dedit, atque ab his certam pecuniaz summam pro sustentanda vita accepit. Quum vero invidiæ & calumniis popularium suorum, in eodem exilio viventium, se expositam esse cerneret, in Angliam proficisci, ibique afflictis rebus suis medicinam quærere, consultum putavit. Quo cum venit, Guilielmum III, gloriosissimæ memoriæ Regem & Anglicanæ libertatis vindicem invictissimum, fatis concessisse cognovit, ac magna de spe, quam in munificentiâ ejus collocaverat, se dejectam esse sensit. In hujus igitur morte acquievit, ac Tomo II Historiæ suæ finem imposuit; nuper vero tres Tomos novos edidit, de quibus dicemus alio tempore.

307.

33, 340.

354, 404,
seqq.

433.

MEMOIRES DE JEAN DE WIT, &c.

h. e.

COMMENTARII JO. WITII DE HOLLANDIA
ex lingua originali in Gallicam translati.

Ratisbonæ, apud Erasmum Kinkium, 1709, 12.

Const. plag. 16.

Li.

Librum hunc, jam olim A. 1662 sub titulo *Interesse Hollan-
diae* editum, Autor deinde multis locis auxit, correxit & non
multo ante funestum obitum absolvit. Postea sub Guilielmo
Auriaco, ultimo Belgii Foederati Praeside, cujus rationibus inpri-
mis adversabatur, suppressum Anonymus noster, a Filia illius ac-
ceptum, ex Belgico in Gallicum sermonem transtulit, & anno-
tatiunculis quibusdam illustravit. Propositum Autori est ea
tradere ac edocere, quibus salus ac utilitas Reipublicae Batavae
continentur, & cives suos a consilio novi Praesidis eligendi re-
vocare; quo ipso tantum sibi odium conflavit, ut ea non po-
strema miserrimae caedis ejus paulo post insecutae causa fuisse ex-
istimetur. Parte I regionis Batavae situm & incolarum condi-
tionem ob oculos ponit, cumque his alendis terra patria non
sufficiat, inopiam hanc piscatura, opificiis, navigatione & com-
merciis abunde sublevari, eaque de causa horum incolumitati
per pacem publicam, immunitatem & sacrorum libertatem
summo studio consulendum esse, ostendit. Parte II monet,
quomodo cives sui erga externos Reges se gerere debeant, cum-
que maximum commerciorum firmamentum in pace & tran-
quillitate consistat, ullam cum aliis societatem mutuae defen-
sionis causa ineundam esse, negat, partim quia per hanc facile
alienis bellis implicari possint, partim quia eorum auxilio non
indigeant, neque commode eo uti possint. Monstrat enim
cap. 13 modum, quo Batavi cum solis Ultrajectinis conjuncti se
contra potentissimum quemque Regem fossarum & inundati-
onum ope tueri possint. Parte III de forma interna Reipubl.
patriae sollicitus est, & monarchicae tanquam iniquissimae & ei-
vibus perniciosissimae, quacunque etiam ratione temperetur,
popularem omnibus modis praefendam esse, contendit. Un-
de cum de omnium, qui inde ab excusso jugo Hispaniae Bataviae
praefuerunt, regimine satis libere judicasset, novi Praesidis ele-
ctionem summopere dissuadet, quae tamen nihilominus proxi-
me post mortem ejus facta est.

**JOHANNIS HENRICI BOECLERI DISSER-
tationum Academicarum Tomus posterior, exhibens eas,
quae nunquam antehac junctim sunt editae.**

Argentorati, sumptibus Jo. Reinoldi Dulßeckeri, 1710, 4-
Alph. 7.

Cum primum harum Dissertationum Tomum recensere-
mus, in Actis A. 1702 p. 125, alterius etiam spem facere
Typographum, monuimus, quam nuper demum, cum alia in-
terim prelum occuparent, implevit. Neque tamen hunc
priori materiarum præstantia cedere facile patebit, si vel titu-
lorum tantum hec rationem habeamus. Prima Dissertatio in-
scribitur *Sacrum Romanum Imperium*, ubi appellationem illam
pluribus tuetur adversus Blondellum. In secunda sub tit. *Con-
ductor Carolinus*, ad A. B. Caput I usque ad §. 18, de Conductu &
Conductoribus commentatur. In tertia *de Witkindo Magno*,
in IV *de Theodorico Ostragotbo Italia Rege*, fusiusque in V *de
Carolo Magno* & in VI *de Rudolpho I Germania Instauratore*
agit. In septima, quæ *Legislator Germanicus* inscribitur, de po-
testate ferendi leges, legibus ipsis, earumque discrimine, tum &
modo ferendarum legum, & prudentia legislativa, habita ubi-
que Germaniæ ratione, disserit. Porro in VIII *de lingua Cæli-
ca* & in IX *de lingua Novi Testamenti originali non vulgari*
tradit. Sequuntur X *in Musas Herodoti Proæmium, sive Hercules
Musagetes*, XI *in Bucolicon Virgilii quartum Dissertatio*, XII
Philonis Josephus, XIII *Agæstus*, XIV *Epaminondas*, XV *Roma
sub septem Regibus*, e Livio potissimum & Dionysio Halicarnas-
seo repetita, XVI *Dissertatio de Annona sub Imperatoribus Ro-
manis*, XVII *de Legione Romana*, XVIII *de factionum in Republ.
Rom. causis*, XIX *Scipio Polybii ex fragmento Peiresciano*, XX
Ulpii Criniti, Nervæ Trajani, & Flavii Claudii vita comparata;
tum aliz, in quibus eminent XXIII *Leges Ægyptiorum*, XXIV
Mæcenæ sive Consiliator Regis, XXV ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΑΜΦΙ-
ΚΤΟΝΙΚΟΝ, XXVI *Cliens*, XXVII *Comitia Imperii, sive Ele-
ctio successoris ad Tac. I Hist. 12 seqq.* XXVIII *de Principalium
familiarum perpetuitate*, XXIX *Libertas Senatoria*, XXX ΔΟ-
ΚΙΜΑΣΙΑ ΑΤΤΙΚΗ, XXXI *Præsidia pacis*, XXXII *Clypeus Re-
gius*, XXXIII *Consideratio Mercatura politica*, XXXIV *Crovisas
Maritima*, XXXV *Argo nova*, in qua de navibus agit circum-
lustrato orbe celebribus, XXXVI *Minos Maris dominus*, ubi
de

de Imperio Maris singularia, XXXVII *sacra Legationis*, XXXIIX
de orationibus Principum, XXXIX *Themistoclesive idea ma-*
gni civilis, XL *comparatio inter Hippolytum Euripidis & Seneca*,
 XLI *de Clarigatione & manifestis ad T. Livii Hist. L. I Cap. 32*,
 XLII *Hannonis Periplus*, XLIII *de factis literariis nostri tempo-*
ris, denique XLIV *Comparatio militia veteris & nova.*

JOANNIS CHRISTOPHORI WOLFII, PROF.
Witteberg. Historia Bogomilorum, qua potissimum ex Pa-
noptia Dogmatica EUTHYMII ZIGABENI, ejus-
que Codice, Græce non edito, illorum hæresis
exponitur.

Vitembergæ, apud Christ. Theoph. Ludovicum, 1711, 4.

Plag. 18.

Quod desideratum hucdum ab eruditis fuit, ut plenior ex-
 stare de Bogomilorum heresi commentatio, id præstare
 nunc conatus est doctissimus Autor, Collega noster in primis as-
 siduus atque indefessus, in tribus Dissertationibus Academicis,
 quæ in unum corpus coaluerunt. Tractatio tribus contine-
 tur capitibus, quorum primum historiam h. e. originem, incre-
 menta, fata item & interitum hereseos tradit, alterum doctrinas,
 secundum seriem Locorum Theologicorum dispositas, recen-
 set, tertium denique mores, qui vel ad Deum, vel ad proximum,
 vel ad ipsos Bogomilos referuntur, explicat. Præsidia potiora
 præter Scriptores Byzantinos, nominatimque Annam Comne-
 nam & Zonaram suppeditavit Euthymii Zigabeni Panoptia Dog-
 matica, quæ ut in universum ipsius Imperatoris Alexii Comne-
 ni consilio & nutu scripta fuit, ita singulare caput complectitur,
 quod res Bogomilorum non tralatitia opera prosequitur. Hic
 autem non sola versione Latina Zini, quæ seorsim exstat, & in
 Patrum Bibliotheca Maxima legitur, usus est Autor, sed Codi-
 cem Græcum, auspiciis Jo. Felli, Præfulis quondam Oxoniensis,
 ex antiquioribus membranis descriptum, & in bibliotheca Bod-
 lejana asservatum, adhibuit, atque adeo totam illam operis Eu-
 thymiani partem Græce dedit, ejusque beneficio quibusdam

Zzz 3 locis

locis interpretationis Latinæ & lucem affudit, & integritatem
 pristinam restituit. Interdum enim Interpres non optimam
 lectionem secutus videtur, interdum etiam quædam, ad sensus
 integritatem pertinentia, omisit. In ipso opere id inprimis
 egit Autor, ut Bogomilorum doctrinas & mores cum aliis he-
 reticis ac Fanaticis potissimum, qui vel antiquiori vel recentio-
 ri memoria Ecclesiam turbarunt, sedulo compararet, ostensurus,
 causam non esse, cur Gothofredus Arnoldus aliique opiniones,
 Bogomilis tribui solitas, non tam ex vero, quam ex impotenti
 abreptoque affectibus Græculorum animo illis imputari existi-
 marent, cum alias non defuerint, qui eorundem errorum & in-
 stitutorum patrocinium in se susciperent. Atque hæc qui-
 dem ad institutum Autoris plenius cognoscendum suffecerint.
 Ut autem appareat, quomodo destinata exsequatur idem, pau-
 ca quædam in rem præsentem sunt afferenda. Diss. I de Bogomilorum nomine, origine & fati eruendis laborat, & nomen
 quidem ex Bulgarorum lingua, autore Euthymio, ceterisque in
 universum omnibus consentientibus, repetendum esse evincit,
 ut Bogomili illi dicantur, qui *miseriordiam Dei implerent*. Ea-
 dem occasione Gothofr. Arnoldus, ex parte dissentiens, confu-
 tatur, & diversæ nomen hoc scribendi rationes examinantur.
 Postea demonstratur, nomen hoc non ab ipsis Bogomilis inven-
 tum, sed a puriori Ecclesia illis impositum fuisse, quæ aliis etiam
 nominibus v. c. *Euchitarum*, *Entusiastarum*, *Encraticarum*,
Marcionistarum, *Mundaitarum* & *Massalianorum* hunc homi-
 num coetum insignire consueverit. Origo eorum duplex sta-
 turitur, remotior altera, altera propinquior: respectu prioris a
 Manichæis & Massalianis, respectu posterioris a Basilii cujus-
 dam inventis & fraudibus derivatur. Consensio cum Massalia-
 nis apparet, si doctrinæ Bogomilorum cum capitibus doctrinæ
 Massalianorum, quæ in Damasceni libro de Hæresibus, Tom. I
 Monumentorum Eccl. Gr. Cotelerii existant, comparentur. Quod
 ut eo rectius ab harum rerum studio fieri possit, afferuntur
 obiter varietates quædam lectionum ex Codice Barocciano col-
 lectæ, & ad emendandum hoc antiquitatis monumentum non
 parum facientes. Eadem opera monetur, commentationem
 hanc

hanc de Massalianis Damasceni non videri diversam ab illa, quæ in his Actis 1696 p. 299 luce digna judicatur. In sequentibus tota Bogomilorum historia inde a primis originibus usque ad interitum deducitur ex Annæ Comnenæ libris Alexiados, in quibus cum p. 487 editionis Possinianæ locus quidam minus emendate legatur, integritati ille suæ vindicatur, adhibita in subsidium Leonis Allatii lectione, quæ in lib. de Orient. & Occid. Eccl. Consens. p. 639 occurrit. Pro eo enim quod Possinus legit: *Βασίλειος γὰρ τις Μοναχὸς αἰσίουων*, Allatius autem *Βασίλειος γὰρ τις Μοναχὸς αἰσίβειαν*, Autor utraque lectione conjuncta arbitratur legendum esse: *Βασίλειος γὰρ τις Μοναχὸς αἰσίβειαν αἰσίβειαν*. Sie alibi quoque lux affunditur Annæ locis, quando ostenditur, quid per *Ναζωραῖος* itemque per *μελωδὸν* intelligendum veniat. Dissert. II ad doctrinas Bogomilorum considerandas accedit, ac primo quidem loco occurrit objectioni Arnoldi ac Fr. Spanhemii, qui Euthymii fidem suspectam reddere allaborarunt. In responsione affertur locus Euthymii Græcus ex præfatione ad Panopliam, quo testatur, se ipsius Imperatoris jussu permotum esse ad opus hoc conscribendum. His confectis, ipsæ Bogomilorum doctrinæ ordine exponuntur, factæ initio a Scriptura Sacra librisque V. T. ex quibus libros Moses, in primis ob Decalogum, quem Malo Principio adscribebant, eos rejecisse & averfatos fuisse constat, ut proinde memorizæ vitio Spanhemius p. 1601 Hist. Eccles. Decalogum eos admisisse pronunciarit, qui procul dubio Psalterii facere mentionem voluit. Instituitur in hoc momento comparatio cum Manichæis idem asseverantibus, ut ex libris Photii MSS. contra Manichæos, qui in Bibliothecam Joanneam Hamburgensem ex Lucæ Holsteinii legato transferunt, affertur hanc in rem testimonium, quod subinde in hac tractatione fieri meminimus. Specimina quædam allegoricarum interpretationum Scripturæ, quibus multum indulserunt post alios Bogomili, afferuntur p. 52 seq. Quomodo iidem Deum *αἰθεραγενεῖν* & simul *αἰσώματος* animo conceperint, & quam prope a Gentilibus quibusdam ac antiquioris Ecclesiæ hereticis absint, ostenditur §. VI seq. Quid de Trinitate SS. de Incarnatione Christi Salvatoris, cui veram

p. 19.

28

41

42

49

55.

car-

carnem abjudicaverunt, de Spiritu S. de creatione, de natura hominis, de lapsu, de malis Angelis, de regeneratione, Sacramentis, ac speciatim Baptismo & S. Coena, justificatione item, Lege & Evangelio, renovatione, matrimonio, resurrectione & ministerio Ecclesiast. fenserint, ordine ex sequentibus sectionibus constare potest. Sic dissertatio III tandem subjicitur de *Moribus Bogomilorum*, ibique in cultu Dei interno hypocrisis, in externo *Temporum* aversatio, contemptio *crucis*, *jejunii precumque* studium singulare, cultus *Imaginum* reprehensus, *Codicis Evangeliorum* veneratio, ritus in *Baptismo* novi, abstinentia a carnibus commemorantur. Adversus alios arrogantiam probarunt, speciem pietatis affectarunt, contemptiorem literarum præ se tulerunt, in primis autem calliditatis specimen arcani disciplina cum cura observata, feminisque in errorum societatem pertractis, ediderunt. Denique cum externus tum internus voluntatis habitus discessionem eorum a genuinis Christianorum moribus probat. Ceterum monemus, Nostrum eodem fere tempore Libanii Epistolarum ineditarum *Centuriam* cum versione & notis edidisse, de qua proxime dicemus.

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII *Schediasma de sale volatili oleoso.*

Jenæ, sumptibus Joh. Felicis Bielkii, 1711, 4.

Constat plag. 8.

EX quo Clarissimus Wedelius in Illustrem Societatem Regiam Prussicam Scientiarum suavis Illustris Godofredi Guiljelmi Leibnitii cooptatus fuit, Schediasma hoc speciminis loco exarare, & Illustri illius Nomini dedicare & inscribere consultum duxit. Quemadmodum autem primarias & summas Medicas sectas duas esse, empiricam & dogmaticam, in propatulo est; ita ejusdem commatis esse statuendam Chimiã, eandemque sub empiriæ & rationis specialis dogmate militare, & vel sic optime quoque concipi posse existimat Wedelius. Prior enim & hic fuit experientia, empiriæ rudiori innixa; huius Chimiã rationalis, seu ratio experimentorum subjuncta fuit, gemi-

na

na face luculenter accensa. Cujus in exempli vicem summam impræsentiarum lustrat Autor Sal volatile oleosum, magni nominis terminum, & non minoris medicamentum. Antè omnia itaque in fundamenta & naturam ejus inquiri, & postquam probata illius existentia, sal hoc solubile, idque alcali-
 Cap. I.
 II.
 cum continere, & ætherum, destillabile, sapidum, atque odoratum esse; pluribus demonstraverat, per medicamentum e principiis activis, specificè selectum, aromaticum, subtile, penetrans, ad juvandum & ad motum citandum Archæum definit, Atque hæc definitio cum omni sali volatili oleoso competat, etiam nativo, & in concreto spectato, artefactum spiritum vinosum, urinosum, aromaticum, volatilem, artificiosè prole-
 ctum, mixtum & variè combinatum, pro usu ingredientium conformi multiplici nuncupat. Quemadmodum autem sal volatile oleosum aliud simplex seu incompletum est, ut spiritus vini, olea destillata ætherea, & spiritus urinosi, aliud compositum, seu completum; ita hujus primus Inventor ac Autor merito Franciscus de Boe Sylvius, Germanus, in Academia Lugdunensi quondam Professor & Medicus famigeratissimus, celebratur, qui quidem sibi suisque hæredibus hoc velut arcanum reservavit; ex quo curiosè investigari cœptum est id ipsum, ut, si non idem, simile tamen satis superque hodie pateat. Cum enim ratum hoc sit, tria esse essentialia & præcipua ejus ingredientia, 1) spiritum salis ammoniaci urinosum, 2) oleum, vel oleosum aromaticum, & 3) spiritum vini, utraque illa sibi concorporata & unita habentem; facile patet, esse hunc spiritum compositum, & optimo jure hoc nomen sibi vindicare posse plures diversissimas quoad variationem compositiones, & processus, his ingredientibus gaudentes, ceteroquin in radice & viribus generalibus convenientes. Et hinc quoque nomen non unum, sed synonyma plura exorta sunt: sic audit spiritus salis ammoniaci aromaticus; vel denominari etiam cœpit partim a diversis ingredientibus, sal volatile oleosum mace-
 ris, caryophyllorum, cinamomi, cardamomi &c. partim a viribus, sal volatile cephalicum, cordiale, stomachale, uterinum, &c. Variè autem illud modo paratur. Primum enim fit per de-
 A a a a stilla-

stillationem simultaneam seu conjunctam; imprimis si confieri placeat ex ipsis aromatibus selectioribus. Ubi monet Cl. Wedelius, spiritum vini rectificatum ad hoc opus recipi debere, ne ex vulgaris & spiritus salis ammoniaci mistione coagulatione vel concretio in offam albam sequatur, vel sal ammoniacum volatile in forma sicca evahatur, & lateribus alembici & recipientis adhzreat. Dein alius modus est, isque facillimus, optimus atque extemporaneus, quo olea aromatum, unum vel plura, miscentur & solvuntur cum spiritu salis ammoniaci dulci seu vinoso. Quae enchiresis insimul patefacit fraudes fallacium Operatorum, qui oleum anisi e. g. alieno oleo, ut amygdalarum dulcium, been, aliive admistum pro vero vendunt; peregrina enim hæc olea in hac mistione statim ad fundum deturbantur. Hic tertius modus adjungi potest, isque mixtus, quando scilicet loco spiritus vini simplicis recipimus vel compositum, vel cum eo paratas essentias aromaticas, vel elixiria, & mixturas alias, jungendo hinc eidem olea itidem aromatum, & spiritum salis ammoniaci urinosum, etiam non-vinosum, vel utrumque quoque. Quod vires concernit salis volatilii oleosi, intercalesfacientia remedia non infimum illud obtinet locum; motum enim spirituum, humorum & fibrarum motricium egregie promovet. Hinc vires ejus sunt cephalicæ, cordiales, stomachicæ, hystericz, & omnibus affectibus frigidis medetur. Fermentationes sistit, adeoque ipsis febribus vel per se vel cum aliis febrifugis commode opponitur; quemadmodum Autor in quartana sal volatile oleosum ex olei caryophyllorum aromaticorum & piperis ana gutt. IV. spiritus salis Ammoniaci dulcis gutt. XX. & camphoræ gr. iij. paratum, & ante paroxysmum propinatum, utile deprehendit. Usus ejus non solum internus, sed & externus est, odoratu excepti, vel in os infusi, vel bregmati, temporibus, pone aures, carpis manuum, plantis pedum illiniti. Sic Syncope hysterica correptam, aliis frustra jam adhibitis, mediante Cornu Cervi, sale volatili plurimo facto, cum spiritu salis Ammoniaci & Essentia asæ foetidæ remixto, loco pelli adhibito excitasse se reminiscitur Wedelius. Inter Cautelas monet porro, propter nimiam volatilitatem probe illud

Cap. III.

Hud in vasis maxime vitreis, minus porosis servandum esse, ne abripiatur tam prompte ab æthere deprædante & suffurante quasi ac dissipante. Non tamen Autor est, ut sub ipso pastu dosis ejus assumatur, ne shyficationis opus præcipitetur, quod placide fieri debebat. Abstinentum etiam ab ejus usu monet, ubi spiritus coerceri amant, & refranari, ut in hæmorrhagiis nimis, sudoribus hecticis, &c. quod etiam in febribus continuis & hecticis ipsi tenendum, nisi oleositate valde accisa & retusa, saltem non aromatica. Coronidis loco opium examinat, quod eminens sal volatile & oleosum volatile continere negat; tribuit vero ipsi instar reliquorum amarorum sal fixum, conjunctum cum volatili; vim vero, quam exerit, sulphuri, eique viscido, indigesto, impuro, respectu nostri corporis, spirituum, humorumque vitalium deberi adstruit.

Cap. IV.

G. C. S. AD VIRUM PLURIMUM REVERENDUM Eruditissimumque, Dn. J. L. H. SS. Th. D. Epistola de Congressu Theologico-Academico, Fulde instituto.

Sui furti, 1711, 4.

Plag. 2½.

Pertinet omnino ad sæculi præsentis felicitatem, quod Historiæ omnis ævi studium singulari industria coepit excoli. Nam quantum ea res attulerit hætenus commodi, dici sane non potest. Quippe dum illa dexter velut est oculus omnis eruditionis, intellexere tandem prudentes, id esse operæ dandum, ut ostenderetur rerum & in Republica civili, & in domo Dei, quam Ecclesiam appellamus, gestarum veritas, ejectis fallaciarum & fabularum ineptientium nugamentis. Neque parum in hanc rem contulit nostra Germania, quanquam & alii extra eam regionibus Europæ sua laus debeat ex merito. Sic tamen ut misereri queas eorum calamitati, qui Historiæ studium vel adhuc vili habent in pretio, vel onerant suspicione, vel hoc & isto nomine dissuadent. Tanto magis gratulandum esse arbitramur urbi *Fulde*, quæ veterem ornat Buchoniam, sedes cele-

Aaa a 2

ber

berrima Reverendissimi ac Celsissimi Principis Abbatis, nunc quidem Dn. ADALBERTI, in qua, cum initiis hujus anni, instituti sunt Congressus Eruditorum aliquot Virorum, quos ipsi, ex consuetudine gentis Italæ Gallicæque, *Academiam Historico-Theologico-Ecclesiasticam* appellarunt. Nolumus dissimulare, rarioris hanc rem in Germania esse exempli, & tanto majoris quidem æstimandi, quod pro scopo habet, non tricas obscurarum opinionum, sed alia, præter investigationem quoque veritatis historice, & ejus culturam. Neque dubitamus fore, ut alii etiam patiantur se excitari ad æmulationem honestam, multum certe utilitatis olim allaturam, si quidem velint rem istam, ut difficilem quidem, ita pulcherrimam tamen *serio* aggredi & *sine præjudiciis*. Ut autem ratio constare posset hujus Academiæ seu Societatis Fuldenis eruditæ, eam perscripsit Nobilissimus doctissimusque Epistolæ hujus Autor, *Georgius Conradus Sieglerus*, PRINCIPIS-ABBATIS Secretarius Status & Archivi Custos, ad Plurimum Reverendum *Job. Ludovicum Helbigium*, Decanum & Parochum Ecclesiæ Kissingenensis in Franco-nia. In hac igitur Epistola continetur Dissertatio Viri Maxime Reverendi, *Jochimi Habnii*, SS. Theol. Doct. & Celsissimi ABBATIS Consilarii intimi, Vicarii in spiritualibus, qui ipse, tanquam *Præses* & autor suasorque totius instituti, pro ingenti suo in bonas utilesque litteras studio, *Academiam* inauguravit, verba faciens admodum erudite, de variis in scientiis proficiendi modis, quos inter sapientissime refert illos potissimum, qui in Congressibus eruditorum sponte semet offerunt, facto sic ad præsens propositum transiit. Altera, quæ subjungitur huic Dissertatio, exponit tum argumentum tractationum futurarum, tum finem, quem sibi hæc Societas Fuldenis statuit ante oculos. Quippe cum illa, ex addita *definitione*, debeat esse Virorum Ecclesiasticorum confessio ad tempus, in exquirendis per annales Ecclesiasticos rerum cum laude gestarum exemplis, in examinandis & contra adversarios muniendis religionis fundamentis, in statuendis veris ac sanis morum regulis, in perdiscendis, quæ nos Deo conjungit, secretioris Theologiæ præceptis, utiliter collocandum destinatus; hinc nomen tra-

traxit *Academia Historico-Theologico-Ecclesiastica*; in qua omnium Sociorum velut Symbolum est, *docere ac discere*. Utque ordo esset certus istorum conventuum, has observari *Leges commemorat Auctor*; ut I Solemnia Patronorum hujus Societatis, qui ex more recepto electi fuerunt, SS. *Bonifacii, Philippi Nerii, & Caroli Borromai*, carminibus & oratione celebrentur. II ut præscriptæ orationes seu preces principium sint & finis singulorum conventuum. III ut quatuor Academici singulis septimanis differant; primus quidem ex *Historia Ecclesiastica*; secundus ex *Theologia dogmatica*; tertius ex *Theologia morali*; & quartus, Germanico idiomate, ex *mystica Theologia*. IV Historia Ecclesiastica ita tractetur, ut primo, totius alicujus seculi conspectus in succincto schemate objiciatur oculis, enarrando Pontifices, Viros Apostolicos, Concilia, monumenta scripta, Heresiarchas; *successu autem temporis*, quæ circa singula Critici observarunt, exponantur. V in dogmatibus explicandis Seculorum ordo observetur. VI Theologiæ moralis partes ac materiæ singulares, quantum fieri potest, ad sua principia causasque revocentur. Ac VII ex asceticis ea peculiariter seligantur, quæ verum Ecclesiasticum informent. Tandem vero, ut omnia hæc peragantur modeste, cum decore, ac mente non obliqua, prudens sit admonitio.

NOVA LITERARIA.

IN Ecclesiâ Anglicana Viri docti Guil. Whistoni, Mathematicum in Academia Cantabrigiensi olim Professoris, Neo-Arianas controversias dudum non parum turbatum dedisse, notius est, quam ut id monere oporteat. In illis vero post editos Sermones, de quibus in Actis Suppl. T. IV. p. 369 dictum est, publiceque ad calcem illorum explosam Patris & Filii & Spiritus S. tanquam unius Dei Doxologiam, quomodo versatus sit, paucis enarrabimus. Nempe ut viam muniret Constitutionum Apostolicarum in Canonem Sacrum receptioni, sub initia anni 1710 Ignatii Epistolas, quas hætenus pro interpolatis habuere Eruditi, genuinas esse contendit, edito exiguo Tractatu sub titulo: *Essay upon the Epistles of Ignatius*. Cui Tractatui subjuncto, quod vocant, Postscripto notam Hereseos abstergere conatus est, inu-

stam ipsa D. Sacheverello publice in notissima illa Defensione sua coram summo Regni Senatu, defendens allegatam ibi odiose Censuram Doxologiae Spiritus S. totumque eruditum Orbem cum D. Sacheverello ad probandam vel unico testimonio Scripturae vel primitivi III Seculorum Patri phrasin, qua Pater, Filius & Spiritus S. conjunctim unus Deus vel unus ille supremus Deus dicuntur, publice provocans. Cum nihil hæc provocatio totusve Tractatus in Anglia ferret responsi, ipse mense Junio natum sibi infantem, ut doceret, quam venerabunda mente agnosceret auctoritatem Constitutionum Apostolicarum, nova Liturgia ex illarum verbis composita, *immersum aqua* baptizat, & paulo post mense Augusto novæ Psalmorum versibus Anglicis expressorum Editionis, in Scholarum Cantabrigiensium usum factæ, compositas a se novas Doxologiae Patri per Filium in Spiritu S. præstandæ formulas, rejectis alteris, quæ receptæ hæctenus fuere, inserere laborat. Quod cum per Collegarum studia redderetur irritum, non deterritus ille publice Ideam totius Operis sui, quod inscribet: *Primitive Christianity revived*, i. e. *Primitivus Christianismus resuscitatus*, scheda impressa, ut solenne est, *Proposals* vocant, cum Orbe erudite communicat, ac ubique dispergit. Spondet vero in Opere isto IV Voluminibus constituto I *Epistolas Ignatii*, Græcæ Anglicæque, ex utraque cum breviori tum ampliori Editione, addito ampliori de iis Tractatu (*Essay*) quo breviores & epitomen a Marcello Heretico ex amplioribus factam esse monstrabit. II *Constitutiones Apostolicas*, textu Græco cum MSS. Vindobonensibus collato, additaque versione Anglica, & appendicis loco alterius Libri Canonici N. T. hæctenus ignorati, *ἑδδαχὴ τῶν Ἀποστόλων*, ex Arabico Codice Bodlejanz Bibliothecæ versione Anglica. III *Tractatum de Constitutionibus ipsis*, probaturum clarissime, hos Libros (verba ipsius schedæ sunt,) esse ipsam sacratissimam partem (*the most sacred Part*) Scripturarum Canoniarum N. T. addita corollarii vice versione Anglica exemplaris Arabici MSC. Libri II Esdræ Apocryphi. IV *Hypotyposin Fidei primitiva* de Trinitate & Incarnatione (*Account of the primitive Faith*) conceptam ipsi verbis sacrorum & antiquissimorum scri-

scriptorum. V *Præfationem Historicam* ad sui excusationem, Orbis Christiani informationem spectantem. Hæc publice in Academia Cantabrigiensi ab initiis inde Octobris dispersa, cum aliis, quæ partim antea Sermonibus Sacris, partim recentissime privatis collóquiis sparserat, eo rem perduxere, ut citatus coramque Senatu Academico aliquoties de objectis criminibus rogatus, cum revocare, quæ exprobrabantur, detrectaret, d. 30 Octobris Academia expelleretur. Ipse proinde Londinum concedens, Historicam Præfationem, quam modo memoravimus, paulo post publicare, appendicemque, qua expulsionem suam ex Academia Cantabrigiensi enarrat, adjungere. Quo scripto sæpius provocati Eruditi cum nihil tamen responderent, tandem Michael Maittaire scripto latis acerbo sed & valde tumultuario contra ipsum prorupit, & Dedicatione facta ad Synodum Ecclesiæ Anglicanæ, *Convocationem* appellant, simul cum Parlamento congregatam, rem detulit. Quæ Synodus etiam, cum jussa esset a Regina synopsis causarum gliscentis in Anglia Atheismi & Socinianismi scripto Regiæ exhibere, Whistonianarum innovationum mentionem disertis verbis fecit. Interea dum ambigitur in Synodo, qua potissimum ratione istud scandalum Ecclesiæ debeat compesci, dumque Mich. Maittaire publice Libello supplici (*Address*) apud inferius, quod vocant, Parlamenti Concilium eandem rem desert, Petrus Allix exiguo Tractatu sub titulo: *Remarks on some places of Mr. Whiston's Books*, Whistonum impugnat. Cui tamen Whistonus paulo post altero Libello: *A Reply to Dr. Allix's Remarks*, respondit, additis Appendicis loco Præfatione τῆς διδασχῆς τῶν Ἀποστόλων, Propositionibus antiquam Fidem de Trinitate & Incarnatione continentibus, & Epistola ad Archi-Episcopum Cantuariensem a se conscripta. Atque in eo quidem substitit controversia, nec decretum, quantum sciamus, adhuc quicquam est a Synodo, nisi forte, ut denominaretur, qui publico eoque elaborato scripto errores Whistoni confutaret. Rem vero istam a Reverend. Archi-Episcopo Eboracensi Cl. D. Grabio demandatam, eumque jam ab eo inde tempore in recte constituenda & adversus Whistonum probanda Constitutionum Aposto-

li-

licarum & prolixiorum Ignatiæ Epistolarum ~~reſeda~~ occupatum esse, compertum habemus: imo dum hæc scribimus, per recentissimas Literas docemur, cum jam specimen edidisse istorum laborum sub titulo: *An Essay upon two Arabick MSS. h. e. Tentamen de duobus MSS. Arabicis, & antiquo illo libro, qui dicitur Διδαχὴ τῶν Ἀποστόλων, qui creditur in illis exhiberi: in quo V. Cl. Guil. Whistonæ Errorès circa utrumque clarissime probantur, per Job. Ern. Grabium.* Librum hunc, ad nos nondum delatum, eo applausu fuisse in Anglia acceptum ferunt, ut jam de secunda Editione Typographus cogitare dicatur.

INDEX AUTORUM,

quorum Libri aut Inventa hoc volumine
recensentur.

I. Libri Theologici & ad Historiam Ecclesiasticam spectantes.

A Nonymi (M. D. L. R.) Responſio ad Admonitionem ad Exules de propinquo ipsorum reditu in Galliam.	44
Commentationes in Declarationem Academia Helmſtadienſi tributam de mutata religione Regine Hispanie.	156
Acta cauſæ rituum Cbinenſium.	234
Observationes circa expoſitionem rituum Cbinenſium factam S. Congregationi.	235
Abichtii (Jo. Georgii) ars diſtincte legendi & interpretandi Scripturam V. T.	169
Adami (Cornelii) Observations Theologico-Philologica.	196
Andalæ (Ruardi) Syntagma Theologico-Phyſico-Metaphyſicum.	122
Baltus, e Soc. Jeſu, Deſenſio Patrum Eccleſiæ ab accuſatione Platonismi.	250
Blumbergii (Chriſtiani Gotthilf) Veritas myſterii triaræ Romæ Pontificis vindicata.	279
	Blu.

INDEX AUTODUM.

Blumii (Jo. Christiani) <i>Animadversionum Sacrarum ad commata quadam Fœderis antiqui selecta Pentas prima.</i>	331
Bohlii (Sam.) <i>Analysis & Exegetis Propbeta Zacharia a Cap. I ad VIII.</i>	412
Borlandus <i>vide Della Lega.</i>	
Bosueti (Jac. Benigni) <i>Doctrina Politica ex S. Scriptura ducta.</i>	99
Buddei (Jo. Franc.) <i>Institutiones Theologiae Moralis.</i>	358
De Bukentop (Henrici) <i>Lux de Luce. Libri tres.</i>	191
Burgos (Fr. Alexandri) <i>de usu & necessitate eloquentia in rebus sacris tractandis Dissertatio.</i>	83
Cocceii (Lucii) <i>Liber ad Donatum de Mortibus Persecutorum.</i>	469
Deylingii (Salomonis) <i>Observationum Sacrarum Pars II.</i>	405
Dionant (Petri) <i>Dignitas Verbi Divini.</i>	69
Dupin (Lud. Ellies) <i>Scriptorum Ecclesiasticorum Tomus XV.</i>	126
Eleutherii (Theodori) <i>ad F. Norbertum d' Elbecque Epistola responsoria curiosa.</i>	333
Elstob (Elisabetha) <i>Homilia Anglo-Saxonica Anglice conversa.</i>	510
Ens (Johannis) <i>Bibliotheca Sacra.</i>	350
Eskuche (Joanuis) <i>Miscellanea Sacra.</i>	512
	<i>Dissertatio de veritate resurrectionis Jesu Christi propriis suis viribus.</i>
	512
Gennadii <i>Homilia de Sacramento Eucharistia.</i>	532
Græpii (Zacharia) <i>Analysis & Exegetis Propbeta Zacharia a Cap. VIII ad finem.</i>	412
Gurtleri (Nicolai) <i>Dissertationes de Jesu Christo in gloriam erecto &c.</i>	445
Hamer (Petri) <i>Status Ecclesiasticus & politicus e vaticinio Jesaia de Duma ostensus.</i>	158
S. Hieronymi in <i>Jobum Commentarii inediti specimen.</i>	269, 270, 513
VanHoeke (Petri) <i>Lucubrationes in Catechismum Palatinum.</i>	441
Ittigii (Thoma) <i>Historia Ecclesiastica Secundi a C. N. sæculi selecta capita.</i>	302
	<i>Schediasma de Autoribus, qui de Scripturibus Ecclesiasticis egerunt.</i>
	509
Bbbb	Laetan-

licarum & prolixiorum Ignatiæ Epistolarum ^{reſolva} occupatum esse, compertum habemus: imo dum hæc scribimus, per recentissimas Literas docemur, cum jam specimen edidisse istorum laborum sub titulo: *An Essay upon two Arabick MSS. h. e. Tentamen de duobus MSS. Arabicis, & antiquo illo libro, qui dicitur Διδαχὴ τῶν Ἀποστόλων, qui creditur in illis exhiberi: in quo V. Cl. Guil. Whiston Errorres circa utrumque clarissime probantur, per Job. Ern. Grabium.* Librum hunc, ad nos nondum delatum, eo applausu fuisse in Anglia acceptum ferunt, ut jam de secunda Editione Typographus cogitare dicatur.

INDEX AUTORUM,

quorum Libri aut Inventa hoc volumine
recensentur.

I. Libri Theologici & ad Historiam Ecclesiasticam spectantes.

A Nonymi (M. D. L. R.) Responſio ad Admonitionem ad Exules de propinquo ipſorum reditu in Galliam.	44
Commentationes in Declarationem Academia Helmſtadienſis tributam de mutata religione Regina Hiſpaniæ.	156
Acta cauſæ rituum Chinenſium.	234
Observationes circa expoſitionem rituum Chinenſium factam S. Congregationi.	235
Abichtii (Jo. Georgii) ars diſtincte legendi & interpretandi Scripturam V. T.	169
Adami (Cornelii) Observations Theologico-Philologica.	196
Andalæ (Ruardi), Syntagma Theologico-Phyſico-Metaphyſicum.	122
Baltus, e Soc. Jeſu, Deſenſio Patrum Eccleſiæ ab accuſatione Platonismi.	250
Blumbergii (Chriſtiani Gottbülſ) Veritas myſterii tiaræ Romæ Pontificis vindicata.	279
	Blu

INDEX AUTORELIM.

Blumii (Jo. Christiani) <i>Animadversionum Sacrarum ad commata quaedam Fœderis antiqui selecta Pentas prima.</i>	331
Bohlii (Sam.) <i>Analysis & Exegetis Propheta Zacharia a Cap. 1 ad VIII.</i>	412
Borlandus <i>vide Della Lega.</i>	
Bossueti (Jac. Benigni) <i>Doctrina Politica ex S. Scriptura ducta.</i>	99
Buddei (Jo. Franc.) <i>Institutiones Theologiae Moralis.</i>	358
De Bukentop (Henrici) <i>Lux de Luce. Libris tres.</i>	191
Burgos (Fr. Alexandri) <i>de usu & necessitate eloquentia in rebus sacris tractandis Dissertatio.</i>	83
Cocili (Lucii) <i>Liber ad Donatum de Mortibus Persecutorum.</i>	469
Deylingii (Salomonis) <i>Observationum Sacrarum Pars II.</i>	405
Dinant (Petri) <i>Dignitas Verbi Divini.</i>	69
Dupin (Lud. Elies) <i>Scriptorum Ecclesiasticorum Tomus XV.</i>	126
Eleutherii (Theodori) <i>ad F. Norbertum d' Elbecque Epistola responsoria curiosa.</i>	333
Elstob (Elisabetha) <i>Homilia Anglo-Saxonica Anglice conversa.</i>	510
Ens (Johannis) <i>Bibliotheca Sacra.</i>	350
Eskuche (Joannis) <i>Miscellanea Sacra.</i>	512
	<i>Dissertatio de veritate resurrectionis Jesu Christi propriis suis viribus.</i>
	512
Gennadii <i>Homilia de Sacramento Eucharistiae.</i>	532
Grapii (Zacharia) <i>Analysis & Exegetis Propheta Zacharia a Cap. VIII ad finem.</i>	412
Gurtleri (Nicolai) <i>Dissertationes de Jesu Christo in gloriam erecto &c.</i>	445
Hamer (Petri) <i>Status Ecclesiasticus & politicus e vaticinio Jesaia de Duma ostensus.</i>	158
S. Hieronymi <i>in Jobum Commentarii inediti specimen.</i>	269, 270, 513
VanHoeke (Petri) <i>Lucubrationes in Catechismum Palatinum.</i>	441
Ittigii (Thoma) <i>Historia Ecclesiastica Secundi a C. N. saeculi selecta capita.</i>	302
	<i>Schediasma de Autoribus, qui de Scripturibus Ecclesiasticis egerunt.</i>
	509
Bbbb	Laetan-

INDEX AUTORUM.

Laëtantius <i>vide</i> Cocceilius.	
Della Lega (<i>Mattbai Borlandi</i>) <i>Novum Fœdus ex Græco Italice fideliter conversum.</i>	348
Leibnitii (<i>God. Guilielmi</i>) <i>Tentamen Theodicea circa bonitatem Dei, libertatem hominis & originem mali.</i>	110, 159
Ludovici (<i>Christiani</i>) <i>Auctarium & Annotationes ad Tb. Itigii Schediasma de Autoribus, qui de Scripturibus Eccl. egerunt.</i>	509
Lupi (<i>Servati</i>) <i>Opera.</i>	205
Marckii (<i>Johannis</i>) <i>Scripturaria Exercitationes ad XXV selecta loca Novi Testamenti.</i>	61
<i>Oratio in obitum Hermanni Wustii.</i>	68
Martianæ (<i>Joannis</i>) <i>Tentamen Versionis, sive Animadversiones in versiones Gallicas N. T.</i>	449
Mauritii (<i>Johannis</i>) <i>Idololatria Jesuitarum in Regno China.</i>	281
Olearii (<i>Jo. Gottfridi</i>) <i>Bibliotheca Scriptorum Ecclesiasticorum. Tomi II.</i>	419
Perizonii (<i>Gerhardi</i>) <i>plenaria fidejussio Filii Dei defensa.</i>	198
Ravizza (<i>Jac. Pbil.</i>) <i>Novum Fœdus ex Græco fideliter Italice conversum.</i>	348
Renaudot (<i>Eusebii</i>) <i>Opuscula Græcorum varia de Sacramento Eucharistia.</i>	532
De Sainjore <i>Bibliotheca Critica. Tomus III & IV.</i>	300
Schwarz (<i>Jo. Conradi</i>) <i>de Mohammædi furto sententiarum Scriptura S. Liber unus.</i>	329
Seligmanni (<i>Gottlob Friderici</i>) <i>Exercitationes Academica Historico-Philosophico-Theologica.</i>	73
Siberi (<i>Urbani Godofredi</i>) <i>Dissertatio de Collaribus Clericorum tubulatis & planis.</i>	185
Siegleri (<i>Georgii Conradi</i>) <i>Epistola de congressu Theologico-Academico, Fuldae instituto.</i>	555
Simon (<i>Richardus</i>) <i>vide</i> De Sainjore.	
Stredovvsky (<i>Jo. Georgii</i>) <i>Sacra Moravia Historia.</i>	199
Tommasi (<i>Jos. Maria</i>) <i>Institutiones Theologica antiquorum Patrum. Tomus II.</i>	526
Vavasso-	

INDEX AUTORUM.

Vavassoris (<i>Francisci</i>) <i>Opera omnia, Theologica & Philologica.</i>	481
Ubink (<i>Theodori</i>) <i>Nativitas & educatio Jesu explicata.</i>	451
Uhsei (<i>Erdmanni</i>) <i>Historia Ecclesiastica Seculæ a N. C. XVI & XVII.</i>	44
Whitby (<i>Danielis</i>) <i>Examen variantium Lectionum Jo. Millii in Novum Testamentum.</i>	95
Wolfii (<i>Jo. Christophari</i>) <i>Historia Bogomilorum.</i>	549

II. Libri Juridici.

A <i>Nonymi Dominium temporale Sedis Apostolica in civitatem Comaclensem.</i>	224
D'Antoine (<i>J. B.</i>) <i>Regula Juris Civilis cum explanatione & Commentario.</i>	260
Bochmeri (<i>Justi Henningi</i>) <i>Dissertationes Juris Ecclesiastici antiqui ad Plinium Secundum & Tertullianum.</i>	174
<i>Delineatio Doctrinarum de Actionibus, gradibus matrimonialibus & successione ab intestato.</i>	456
Hugonis (<i>Ludolphi</i>) <i>Jurisprudentia particularis Germanica.</i>	415
<i>Consultatio de abusu Appellationum tollendo.</i>	415
Lauterbachs (<i>W. A.</i>) <i>Collegii Theoretico-Præctici Pars tertia.</i>	309
Plathner (<i>Chr. Frid.</i>) <i>Centuria prima Questionum Juridico-Politicarum.</i>	520
Strykii (<i>Samuelis</i>) <i>Elogium.</i>	139
EWæhtleri (<i>Christofridi</i>) <i>Literis excerpta de Henrici Brenkmani Alfeno Varo.</i>	22
<i>de Hombergiana Novellarum editione.</i>	264

III. Libri Medici & Physici.

A <i>Nonymi Pharmacopœia Augustana renovata.</i>	314
<i>Defensio virium in corporibus existentium contra numerosas objectiones.</i>	400
Andalz (<i>Ruardi</i>) <i>Syntagma Theologico-Physico-Metaphysicum.</i>	122

INDEX AUTORUM.

Behrens (<i>Conradi Bartholdi</i>) <i>Selecta Diatetica.</i>	76
Borhave (<i>Hermani</i>) <i>Index Plantarum Horti Academici Lugduno-Batavi.</i>	467
Buttneri (<i>David. Sig.</i>) <i>Rudera diluvii testes.</i>	222
Dionis <i>Dissertatio de Morte subitanea.</i>	426
Guilielmini (<i>Dominici</i>) <i>Elogium.</i>	47
Hamilton (<i>Davidis</i>) <i>Tract. de Praxeos regulis.</i>	78
<i>de Febre miliari.</i>	78
Hartsocker (<i>Nicolai</i>) <i>Evolutio Conjecturarum Physicarum.</i>	320
Jacobaei (<i>Oligeri</i>) <i>Museum Regium Danicum.</i>	287
Kunstel (<i>Jo. Wolffgangi</i>) <i>Dissertatio de Salibus Metallorum.</i>	214
Lauerentzen (<i>Johannis</i>) <i>Museum Regium Danicum Oligeri Jacobaei, Commentariis illustratum.</i>	287
Liebknecht (<i>Jo. Georgii</i>) <i>Lucula borealis d. 26 Nov. 1710 Giesse observata Designatio.</i>	325
Lister (<i>Martini</i>) <i>Dissertatio de Humoribus.</i>	216
<i>Miscellanea Berolinensia &c.</i>	1
Muys (<i>Wjveri Guilielmi</i>) <i>Elementa Physices metodo Mathematica demonstrata.</i>	390
<i>Dissertatio de causa soliditatis corporum.</i>	390
<i>de resistentia fluidorum.</i>	390
Noel (<i>Francisci</i>) <i>Observationes Mathematica & Physica in India & China facta.</i>	383
Placentini (<i>Jacobi</i>) <i>de Barometro Dissertationes dua.</i>	495
Poleni (<i>Johannis</i>) <i>Miscellanea.</i>	79
Raji (<i>Johannis</i>) <i>Historia insectorum.</i>	212
Ramazzini (<i>Bernhardi</i>) <i>Ephemerides Barometrica.</i>	10
<i>Controversia cum G. Schelhammero. ib.</i>	
<i>Commentatio de Principum Valetudine tuenda.</i>	462
Regii (<i>Joannis</i>) <i>Elementa Scientia Naturalis.</i>	486
De la Roche <i>Phenomenon Diabetes antea non observatum.</i>	12
Schelhammeri (<i>Guntheri</i>) <i>Controversia cum Bernhardo Ramazzini.</i>	10
Valentini (<i>Mich. Bernhardi</i>) <i>Praxis Medicina infallibilis.</i>	482
Valentini	

INDEX AUTORUM.

Valentini (<i>Misc. Bernhardsi</i>)	<i>Nosocomium Academicum.</i>	482
	<i>Dispensatorium domesticum.</i>	ib.
	<i>Animadversiones in Machiavellum</i>	ib.
	<i>Medicum.</i>	ib.
	<i>Declamationes, Programmata & In-</i>	ib.
	<i>scriptiones.</i>	ib.
Verheyen (<i>Philippi</i>)	<i>Elogium.</i>	94
	<i>Corporis humani Anatomia Liber primus.</i>	130
Wedelii (<i>Georgii Wolffgangi</i>)	<i>Sebediasma de Sale volatili oleoso.</i>	552
Wolfii (<i>Christiani</i>)	<i>Solutio dubiorum aerometricorum.</i>	14
	<i>Novum Lampadis genus inventum.</i>	(79) 81
	<i>Objectiones contra novam definitionem motus</i>	ib.
	<i>in Diario Erud. Paris. exhibitam.</i>	493

IV. Libri Mathematici.

A	<i>Nonymi Resolutio problematis de constructione novorum Ther-</i>	319
	<i>mometrorum & Barometrorum.</i>	319
Bordelonii	<i>de Astrologia judiciaria Dialogus curiosus.</i>	133
Conradi (<i>Jo. Michaelis</i>)	<i>Radius visus triplex.</i>	316
Gravesandi (<i>G. J.</i>)	<i>Tentamen Perspectivæ.</i>	318
Comitis ab Herberstein (<i>Ferdinandi Ernesti</i>)	<i>Specimen Trigonometria Analytica.</i>	324
Lamy (<i>Bernhardsi</i>)	<i>Elementa Geometria.</i>	503
Ludolphi	<i>Anatome Quadratura Circuli.</i>	81
	<i>Miscellanea Berolinensia &c.</i>	1
Noel (<i>Francisci</i>)	<i>Observationes Mathematica & Physica in India</i>	383
	<i>& China facta.</i>	383
Pellicani (<i>Jos. Wenceslæi</i>)	<i>Consideratio super Specimine Trigonometria Analytica ab Illustriss. Ferd. Ern. Comite ab Herberstein proposito.</i>	522
Placentini (<i>Jacobi</i>)	<i>de Barometro Dissertationes duæ.</i>	495
Poleni (<i>Johannis</i>)	<i>Miscellanea.</i>	79
	<i>De La Roche Phenomenon Diabetes antea non observatum.</i>	12
Sestri (<i>Johannis</i>)	<i>Methodus occulte scribendi.</i>	380
Wolfii (<i>Christiani</i>)	<i>Tabula Sinuum atque Tangentium.</i>	499

INDEX AUTORUM.

V. Libri Historici, Geographici &c.

A Nonymi Vita Petri Balii.	103
Dominium temporale Sedis Apostolica in Comaculum.	224
Dissertatio historica de summo Apostolica Sedis Imperio in Comaculum.	225
Rainaldi Estensis, D. Mut. ad Josephum Imp. libellus supplex.	225
Principia Artis Heraldica.	433
'Abeli (Casparis) Historia & Geographia Prussico-Brandenburgica.	504
'Acker (Jo. Henrici) Nota ad Vitam & testamentum Petrar-cha.	91
Adlzreiter (Johannis) Annalium Boica gentis Partes III.	56
Becmanni (Jo. Christophori) Historia Anhaltina. Tomus I.	335
Brunneri (Andrea) Annalium Boicorum Partes III.	57
Crescimbeni (Jo. Marii) Vita illustrium Arcadum. Pars I.	434
Czvittingeri (Davidis) Specimen Hungaria Literata.	149
Dithmari (Justi Christophori) vita Gregorii VII Pont.	138
Eginhartus de vita & gestis Caroli M. ex recens. Jo. Herm. Schminkii.	529
Flacchii (Engelberti) Genealogia familia Principum de Turre.	51
Guilielmi (Dominici) Elogium.	47
Gundlingii (Nic. Hieron.) de Henrico Aucupe Liber singularis.	424
Heumanni (Christophori Augusti) de libris anonymis & pseudonymis Schediasma.	181
Jani (Jo. Guilielmi) Judicia Eruditorum de origine Electorum.	186
T. Livii Historiarum quod exstat, ex editione Joannis Clerici.	17
EMuratorii (Ludov. Ant.) Literis ad J. B. M. excerpta.	442
Noyeriz Commentariorum historicorum Tomus I & II.	544

INDEX AUTORUM.

<i>Ab Overbeke (Bonaventura) Reliquia antiqua urbis Romæ.</i>	143
<i>Petrarchæ (Francisci) Vita & testamentum.</i>	92
<i>Rymer (Thomæ) Fœdera, Convenciones, Litera & cujuscunque generis Acta publica Anglicana. Tomus VII & IIX.</i>	239
<i>C. Crispi Sallustii qua exstant, ex recensione Josephi Wasse.</i>	19
<i>Scherer (Henrici) Atlas novus.</i>	53
<i>Schwartz (Jo. Conradi) Epistola de finibus veteris Helvetia.</i>	26
<i>Siberi (Urbani Godofredi) Commentatio de illustribus Alemannis.</i>	184
<i>Siegleri (Georgii Conradi) Epistola de Congressu Theologico-Academico Fuldae instituto.</i>	555
<i>B. de Spanheim (Ezechielis) Elogium.</i>	522
<i>Strykii (Samuelis) Elogium.</i>	139
<i>Trommsdorf (J. Sam.) Geographia antiqua & nova Germaniæ.</i>	382
<i>Verheyen (Philippi) Elogium.</i>	94
<i>Wildii (Marquardi) Apologia pro veteri Antico, urbe Helvetia.</i>	27
<i>Wittii (Joannis) Commentarii de Hollandia.</i>	546

VI. Libri Miscellanei.

A <i>Nonymi Infamia Emendationum in Memnandi reliquiis.</i>	38
<i>Principia Artis Heraldicæ.</i>	433
<i>Abichtii (J. Georgii) Ars distincte legendi & interpretandi Scripturam V. T.</i>	169
<i>Acker (Jo. Henrici) Selecta Poetica.</i>	90
<i>Commentatio de ambitione in malis.</i>	430
<i>Andalæ (Ruardi) Syntagma Theologico-Physico-Metaphysicum.</i>	121
<i>Bælii (Petri) Observaciones Miscellaneæ occasione Cometæ, &c.</i>	103
<i>Bierling (Fried. Wilhelmi) Lineamenta methodi Studiorum.</i>	278
<i>Bœcleri (Jo. Henr.) Dissertationum Academicarum Tomus posterior.</i>	547
<i>Bossueti (Jac. Benigni) Doctrina politica e Scriptura S. verbis ducta.</i>	99
Brouk-	

INDEX AUTORUM.

Broukhuffi (Jani) <i>Poematum Libri sedecim.</i>	528
Burgos (Fr. Alexandri) <i>de usu & necessitate eloquentia in rebus sacris tractandis dissertatio.</i>	83
Buttneri (Dau. Sigism.) <i>Rudera diluvii testes.</i>	222
C. Val. Catullus <i>ex recensione J. Ant. Vulpii.</i>	434
Cebetis <i>Tabula ex recensione Adriani Relandi.</i>	373
Clerici (Johannis) <i>Opera Philosophica ex ed. Amstelod. ex ed. Lipsiensi.</i>	275 276
Epicetii <i>Manuale & sententia ex recens. Adr. Relandi.</i>	373
Espenzci (Claudii) <i>Elegia selectiores.</i>	90
Ferrarii (Ossavii) <i>Opera varia. Tomi duo.</i>	153
Hakmanni (Joannis) <i>Practica Philosophia, Ethica & Politica.</i>	418
Hartcheri (Nicolai) <i>de Divinatione Ciceronis Diatribe.</i>	136
Herci (Car. Gustavi) <i>Apparatus funebris Josephi I Imp.</i>	378
Hilleri (Matthaei) <i>Inquisitiones Linguae Sanctae.</i>	453
Ab Hutten (Ulrici) <i>Ars versificatoria.</i>	90
Jacobzi (Oligeri) <i>Museum Regium Danicum.</i>	287
Lockii (Johannis) <i>& Amicorum Epistola familiares.</i>	474
Longini (Dionysii) <i>de Sublimitate libellus.</i>	208
Laurentzen (Joannis) <i>Museum Regium Danicum Ol. Jacobi Commentariis illustratum.</i>	287
Lupi (Servati) <i>Opera.</i>	205
<i>Miscellanea Berolinensia ad incrementum scientiarum ex scriptis Societati Regia Scientiarum exhibitis edita.</i>	1
Musig (Martini) <i>Luminis Sapientia Tomus II.</i>	362
Ab Overbeke (Bonaventura) <i>Reliquiae antiquae Urbis Romae.</i>	143
Parisini (Thomae) <i>Nova Methodus discendi elementa Linguae Grae- cae vulgaris.</i>	347
<i>Vide De Somavera.</i>	
Pater (Pauli) <i>Dissertatio de Typis literarum earumque differen- tiis.</i>	42
Philargyrii Cantabrigienfis <i>Emendationes in Menandri & Phile- monis Reliquias.</i>	295, 365
Phileleutheri Lipsiensis <i>Emendationes in Menandri & Philemonis Reliquias.</i>	30
S. Aur. Propertius <i>ex recensione Jo. Ant. Vulpii.</i>	434
Rachelii	

INDEX AUTORUM.

Rschelii (<i>Samuelis</i>) <i>Classes Imperatorum metricæ.</i>	90
Sabini (<i>Georgii</i>) <i>Præcepta poetica.</i>	90
Schott (<i>Jo. Caroli</i>) <i>Explicatio numi D. Augusti anigmatici.</i>	327
Schroederi (<i>Jo. Caspari</i>) <i>Verum regimen rationis humana.</i>	233
(<i>Jo. Joachimi</i>) <i>Theſaurus Lingua Armenica.</i>	290
Schurzſſeichii (<i>Conr. Sam.</i>) <i>Dionysius Longinus ad fidem Codd. recensius.</i>	210
Seligmanni (<i>Gottlob Friderici</i>) <i>Exercitationes Academica.</i>	73
<i>L. Annæ Senecæ aureolus libellus de Providentia, ex recens. Jo. Henr. Ackeri.</i>	430
Sestri (<i>Joannis</i>) <i>Methodus occulte scribendi.</i>	380
De Somavera (<i>Alexii</i>) <i>Theſaurus ſive Diſtionarium Lingua Græca vulgaris & Italica.</i>	345
Themistoclis <i>Epistola ex recensione Christiani Schattgenii.</i>	92
Albius Tibullus ex recensione Jo. Ant. Vulpii.	434
Vavaſſoris (<i>Franciſci</i>) <i>Opera omnia.</i>	481
Wolſii (<i>Jo. Chriſtophori</i>) <i>Diſſertatio epistoſica, qua Hieroclis in Aurea Pythagora Carmina Commentarius illustratur & emendatur.</i>	24

INDEX RERUM NOTABILIORUM in hoc Volumine obviarum.

A bbreviatorum societas fabulosa.	183	ſaſtica Fulda inſtituta. 556
Abrahami letitia ad videndum Dominum qualis?	64	Academia Chriſtina Regina Suecia. 442
Abſalonis Archiepiſcopi Landenſis habitus.	288	Furſuratorum. 238
Abſinthii ſyrupi præparatio.		Gelatinorum. 438
Academia Apatifarum.	238	Miſnica, Thuringica, Brunſvicenſis & Mansfeldenſis ex erroribus Pinii or- ta. 129
Arcadum.	434	Tyrnavienſis. 150, 151
Budeci A. 876 fun- data.	205	Academiz Florentina Faſti conſulares. 238
Hiſtorico-Theol. Eccle-		Cccc Academiz

INDEX RERUM

<i>Academix Gießenfis incrementa.</i>	486	<i>S. Albertus.</i>	157
<i>Accentuationis Ebraica leges.</i>	169 f.	<i>Alemannus (Job. Egidius) laudatus.</i>	185
<i>Acidularum ortus.</i>	77	<i>Alemannorum familia.</i>	184
<i>Actio creatura quid fit?</i>	167	<i>Alfenus Varus num fuerit tutor?</i>	22 f.
<i>Actiones corporum sine motu definiti nequeunt.</i>	494	<i>Alphonfus Rex defensus.</i>	161
<i>Actiones per se honesta dantur.</i>	160	<i>Altitudinis definitio.</i>	393
<i>Actionum liberarum indifferentia est figmentum.</i>	119	<i>Anatomofis vasorum datur.</i>	220
<i>Actionum forensium doctrina explicata.</i>	457	<i>Andree (Francisci) vita.</i>	435
<i>Adhæfio partium in fluidis impugnata?</i>	496	<i>Angliæ Regi tanquam Regi Franciæ homagium præstat Comes Flandriæ.</i>	241
<i>Ægri ut examinandi?</i>	79	<i>Reges multa jura ecclesiastica jam olim usurparunt.</i>	246
<i>Aer quomodo educatur ope antia?</i>	14	<i>De Anguillis Tr. ineditus Fr. Redi.</i>	438
<i>est causa gravitatis.</i>	491	<i>Anhaltinæ ditiones an Saxoniæ pars?</i>	337
<i>varior minus bene sustinet aquam.</i>	499	<i>Anima brutorum.</i>	492, 493
<i>serenus cur pluvio gravior?</i>	10, 498	<i>hominis cogitat semper.</i>	476
<i>potest esse densior.</i>	498	<i>dirigit operationes vitales.</i>	493
<i>sursum tantum premit quantum deorsum.</i>	15	<i>influit physice in corpus.</i>	438
<i>ab aqua fetida infectus mortis subitaneæ causa est.</i>	428	<i>Animæ agendi modum cur ignoremus?</i>	167
<i>Aeris examen.</i>	218	<i>Animarum ortus mundo coævus.</i>	493
<i>figura.</i>	491	<i>Anni Sinici forma.</i>	386, 387
<i>Æternitas decretorum & præscientiæ divini.</i>	65	<i>Annulus salutis publicæ apud Dessavienses pignus.</i>	340
<i>Actius an Autor τῶν Φιλοσοφικῶν?</i>	182	<i>Anonymi detecti.</i>	182
			Anti-

NOTABILIORUM.

<i>Antiquaria supellex Viennensis describenda.</i>	380	<i>Astrologia impugnatur.</i>	133, 134
<i>Apocalypsis an sit divina, a nonnullis dubitatum.</i>	353	<i>Astrologia absurda.</i>	135, 136
<i>Apoplexia mortem subitanam infert.</i>	427		definitio & historia.
			133
<i>vena sectione uno die saepe curatur.</i>	428	<i>Scriptores.</i>	237
<i>Aquæ naturæ explicatur.</i>	491	<i>Astrologicis prædictionibus cur subinde respondeat eventus?</i>	
<i>elevatio ultra libellam in tubis capillaribus.</i>	322		134, 135
<i>Aquitanici in Anglia civitate donati.</i>	249	<i>Astronomia Simensium antiquissima.</i>	387
<i>Aquitanica lingua qualis Sec. XV fuerit?</i>	ib.	<i>Astronomicæ observationes.</i>	7, 383
<i>De Thoma Aquinatis monachatu Diss. inædita.</i>	437	<i>Astroscopia compendiaria.</i>	7, 8
<i>Architecturæ Veteris delineationes promissa.</i>	379	<i>Athenagoræ apologia & liber de resurrectione vindicantur.</i>	307
<i>Arimanus quisnam fuerit?</i>	167	<i>Atramenti boni preparatio.</i>	40 f.
<i>Arisii (Franc.) Cremona literata T. III promissus.</i>	49	<i>Attractio an detur?</i>	221, 222
<i>Arithmetica dyadica specimen.</i>	9, 79	<i>Attributi definitio.</i>	391
<i>Arithmetica machina.</i>	9, 79	<i>Attributorum corporis cum ejus essentia nexus.</i>	398
<i>Armenia Rex inter Gallos & Anglos inducias promoveri studet.</i>	242		divinorum recensio.
<i>Armenica lingua dicitur etiam Haicana.</i>	292		116, 123
		<i>Aventia Dea tutelaris Helvetiorum.</i>	28
<i>bibliotheca aliquando edenda.</i>	294	<i>Aventici urbis situs.</i>	27
<i>Arnaldi Bibliotheca Jansenistica promissa.</i>	359	<i>Aventinus (Job.) laudatus.</i>	57
<i>Arnoldus (Godofredus) notatus.</i>	425, 550	<i>Augustinus minime Platonicus fuit.</i>	258
<i>Astraliæ imaginum vanitas.</i>	134	<i>Augustini editio Benedictinorum reprehensa.</i>	355
		<i>Bælii (Petri) vita.</i>	103
		<i>Balde (Jacobo) historia Bavarica cura demandata.</i>	58
		<i>Ballenstadium.</i>	358
		<i>Baluzius (Steph.) notatus.</i>	207
		<i>Cccc 2</i>	
		<i>Bapti-</i>	

INDEX RERUM

Academix <i>Gieffensis</i> incrementa.	486	S Albanus.	257
Accentuationis <i>Ebraica</i> leges.	169 f.	Alemannus (<i>Job. Egidius</i>) laudatus.	185
Acidularum ortus.	77	Alemannorum familia.	184
Actio creatura quid sit?	167	Alfenus <i>Varus</i> num fuerit senator?	22 f.
Actiones corporum sine motu definiti nequeunt.	494	Alphonfus <i>Rex</i> defensus.	161
Actiones per se honeste dantur.	160	Altitudinis definitio.	393
Actionum liberarum indifferentia est signum.	119	Anatomosus vasorum datur.	220
Actionum forensium doctrina explicata.	457	Andree (<i>Francisci</i>) vita.	435
Adhæsiio partium in fluidis impugnata?	496	Angliæ Regi tanquam Regi <i>Francia</i> homagium præstat Comes <i>Flandria</i> .	24
Ægri ut examinandi?	79	Reges multa jura ecclesiastica jam olim usurparunt.	246
Aer quomodo educatur opem antea?	14	De Anguillis <i>Tr. ineditus</i> <i>Fr. Redi</i> .	438
est causa gravitatis.	491	Anhaltinæ ditiones an <i>Saxonia</i> pars?	337
rarior minus bene sustinet aquam.	499	Anima brutorum.	492, 493
serenus cur pluvio gravior?	10, 498	hominis cogitat semper.	476
potest esse densior.	498	dirigit operationes vitales.	493
sursum tantum premit quantum deorsum.	15	influit physice in corpus.	488
ab aqua fœtida infectus mortis subitanea causa est.	428	Animæ agendi modum cur ignoremus?	167
Aeris examen.	218	Animalium ortus mundo coævus.	493
figura.	491	Anni <i>Simici</i> forma.	386, 387
Æternitas decretorum & præscientiæ divini.	65	Annulus salutis publica apud <i>Dessavienses</i> pignus.	340
Actius an <i>Autor</i> τῶν Φιλοσοφῶν?	182	Anonymi decreti.	182

Anti-

NOTABILIORUM.

Antiquaria supellex <i>Vicennensis</i> <i>describenda.</i>	380	Astrologia <i>impugnatur.</i>	133, 134
Apocalypsis <i>an sit divina, a non-</i> <i>nullis dubitatum.</i>	353	Astrologia <i>absurda.</i>	135, 136
Apoplexia <i>mortem subitanam</i> <i>infert.</i>	427		<i>definitio & historia.</i>
			133
			<i>Scriptores.</i>
			237
			<i>Astrologicis predictionibus cur</i>
			<i>subinde respondeat eventus?</i>
			134, 135
			<i>Astronomia Sinenfium anti-</i>
			<i>quissima.</i>
			387
			<i>Astronomicæ observationes.</i>
			7,
			383
			<i>Astrosopia compendiaris.</i>
			7, 8
			<i>Athenagoræ apologia & liber de</i>
			<i>resurrectione vindicantur.</i>
			307
			<i>Atramenti boni preparatio.</i>
			40 f.
			<i>Attractio an detur?</i>
			221, 222
			<i>Attributi definitio.</i>
			391
			<i>Attributorum corporis cum</i>
			<i>ejus essentia nexus.</i>
			398
			<i>divinorum recen-</i>
			<i>so.</i>
			116, 123
			<i>Aventia Dea tutelaris Helve-</i>
			<i>tiorum.</i>
			28
			<i>Aventici urbis situs.</i>
			27
			<i>Aventinus (Job.) laudatus.</i>
			57
			<i>Augustinus minime Platonicus</i>
			<i>fuit.</i>
			258
			<i>Augustini editio Benedictino-</i>
			<i>rum reprehensa.</i>
			355
			<i>Bælii (Petri) vita.</i>
			103
			<i>Balde (Jacobo) historia Ba-</i>
			<i>varica cura demandata.</i>
			58
			<i>Ballenstadium.</i>
			358
			<i>Baluzius (Steph.) notatus.</i>
			207
			<i>Australium imaginum vanitas.</i>
			134,
			Cccc 2
			Bapti-

INDEX RERUM

Baptizandi <i>ius</i> .		Boni <i>publici studium unde ena-</i>	
<i>Domini de Barbooy cum Comiti-</i>		<i>scatur?</i>	112
<i>bus Barbyensibus male con-</i>		Brandenburgicus <i>Marchio quis</i>	
<i>funduntur.</i>	339	<i>primus fuerit?</i>	426
Barometrum <i>novum.</i>	320	Brandenburgicæ <i>domus origo.</i>	
Barometra <i>luminosa.</i>	80		505
<i>quomodo implenda? ib.</i>		A Bresler (<i>Ferdinandus Ludo-</i>	
Barometri <i>phenomenorum ra-</i>		<i>vicus</i>) <i>laudatus.</i>	57
<i>tiones.</i>	499	Brocardus (<i>Jacobus</i>) <i>male cum</i>	
Basse (<i>Henricus</i>)	331	<i>Burchardo Wormasiensi con-</i>	
Bayerus (<i>Johannes</i>) <i>quis fue-</i>		<i>funditur.</i>	280
<i>rit?</i>	157	Brouckhufius (<i>Janus</i>) <i>landa-</i>	
Beda <i>verus Auctor est Commen-</i>		<i>tus.</i>	435, 539
<i>tarii in Epist. Pauli.</i>	207	<i>notatus.</i>	542
Beyerus (<i>Laurentius</i>) <i>notatus.</i>	288	<i>Martiali compa-</i>	
Belgii <i>quid vere intersit?</i>	547	<i>rasus.</i>	544
<i>forma interna.</i>	<i>ib.</i>	Brutus (<i>Stephanus Junius</i>)	
Bellini (<i>Laurentii</i>) <i>vita.</i>	435	<i>quis?</i>	183
Bentlejus (<i>Rich.</i>) <i>refutatus.</i>	92	Bucerus <i>sub nomine Aretii Fe-</i>	
Berneggeri <i>furta literaria.</i>	183	<i>lini Latet.</i>	356
Bethlenius <i>male Gabriel Beth-</i>		Buceri <i>Commentarius in Psal-</i>	
<i>len Gabor appellatur.</i>	152	<i>mos laudatus.</i>	<i>ib.</i>
Beza (<i>Theodorus</i>) <i>a Pinio lau-</i>		Bucovicia <i>litteratura illustrata.</i>	
<i>datus.</i>	128		202
Biblia <i>Ernestina a quibus illu-</i>		Bulgaricæ <i>Evangelium illacum.</i>	
<i>strata?</i>	184		202
Bibliorum <i>versio vulgata men-</i>		Bullarum <i>formatio.</i>	4
<i>dosa.</i>	192	Burgundus (<i>Nicolaus</i>) <i>Brunne-</i>	
<i>editiones.</i>	192	<i>ri laboribus usus.</i>	58
Bignonijs <i>Abbas laudatus.</i>	346		
Bogomilorum <i>historia.</i>	550 f.	Cæsar (<i>Julius</i>) <i>emendatus.</i>	26
Boiorum <i>nomen unde?</i>	59	<i>Cadavera condendi modus</i>	
<i>sedes antiqua.</i>	59, 60	<i>singularis.</i>	5
Bonum <i>summum quodnam sit?</i>		Calaucones <i>ubi olim habitave-</i>	
	124	<i>runt?</i>	336
<i>malis prædominatur.</i>	162		

Capillos

NOTABILIORUM.

Capillos in fasciculos colligendi antiquus mos. 289	Christianorum catus antea cani. ib.
Caraccii (Antonii) vita. 435	disciplina con- federata. 178
Carionis Chronicon immerito ita vocatur. 183	coisiones ad ci- bum. 177
Carnes ad stateram leves, quid? 465	catus in vicis & agris. 178
Carolus M. ubi natus? 531 num secretorum in Westphalia iudiciorum Au- tor? ib.	Christophorus (Johannes) Eusebium male passim effecu- tus est. 303
De Caroli M. effigie Tr. imedi- rus. 437	Chronologici Cycli Sinenstium. 386
Cartesii doctrina de corpore im- pugnata & defensa. 104 Cosmogonia probata. 123	Chryostomi liber de Sacerdo- tio editus. 188
Cataleptica historia. 429	Chylificatio fit per putredinem. 217
Catechismi Heidelbergensis hi- storia. 443	Chylificationis modus. 210
Celsus (Mimus) est Lelius Soci- nus. 183	Chymica enigmata soluta. 2
Cerebri cortex an glandulosus? 131	Cibi attritio in stomacho. 465
usuf. 221	Circumcisio an ab Aegyptiis ad Judeos translata? 406
Ceremonie quales esse de- beant? 111	Clemens (Alexandrinus) minime Platonicus. 257, 258 illustratus. 278
Cheruseorum antiqua sedes. 336	Clementis I Pontificis reliquia inventae. 204
Chiliasmo num saveat irenaeus? 306	Cleri nomen prioribus duobus se- culis incognitum. 178 vestitus. 362
Chinae loca in mappis Geogra- phicis non accurate collocan- tur. 383	In Clerum jus Principum. 268
Chrestus Suesonii. 411	Clericus (Johannes) laudatus. 478
Christi Status gloriosus. 445	in Hyberni- am evocandus. ib.
Christianorum status dies. 175	

INDEX RERUM

Clericus (<i>Johannes</i>) sub nomine <i>C. Veratii Philelensis</i> laet. 39	Cometarum revolutio periodi- ca.	7
an transtu- lerit <i>Lockii</i> librum, quod reli- gio <i>Christiana</i> &c? 182	Concilii <i>Fridentini</i> quadam notabilia.	126
defenditur adv. <i>Phileleuberum</i> . 295	Concursus <i>divinus</i> libertati non repugnat.	166
adversus <i>Phy- laryrium</i> . 366	Conjectandi ars nondum tra- dita.	115
<i>Vita</i> & <i>scripta</i> . 276 f.	Conservatio <i>nata</i> continua creatio?	487
Clerici (<i>Johannis</i>) sententia de mente humana oppugnatur. 121	Constantini <i>Chlori</i> , & <i>Magni</i> historia.	474
de <i>Clemente</i> <i>Alexandrino</i> , <i>Justino Marty- re</i> ac <i>Augustino</i> . 257. sq.	Contingentium <i>natura</i> . 119, 166	
explicatio- nes <i>Scriptura</i> notantur. 173	Contiguitatis definitio. 396	
405, 409	Conversationis vox quid olim notaverit?	531
Coccejus (<i>Johannes</i>) an jure <i>Sociniani</i> annumeretur? 198	Convulsionis theoria. 483	
Coenae in <i>Anglia</i> a <i>Cromwelli</i> tempore usus varius. 545	cura. 484	
Cognitio distincta libertati non repugnat. 164	Copernicana hypothesis defensa. 357	
omnis a sensibus. 493	Cor uno ventriculo praeditum majorem habet vim quam duobus instructum. 217	
Cohesionis particularum mi- nimarum causa. 497	Cordis fermentum datur. 131	
Collaria clericorum. 185	auricula an habeant venas? 131	
In <i>Comacini</i> comitatum <i>Pontifi- cis</i> jus. 225 f.	Coram aureum hieroglyphicis fi- guris exornatum. 288	
Compurendi mos apud anti- quos <i>Septentrionales</i> . 288	Coronae biligera in <i>Anglia</i> quando ceperint? 239	
Cometae sunt stella perpetua. 491	Corpus in continua actione. 476	
sine capite observati. 389	in vacuo moveri nequit. 490	
	organicum est machina. 489	
	Corporis definitio. 488	
	Corporis	

NOTABILIORUM.

Corporis humani formatio. 493	Daniae Regum tituli & insignia.
natura in extensione	288, 289
constit. 392	numi. ib.
Corporum differentia unde?	Decretum Dei numero unicum.
403, 404	120, 123
Cosmogonia Cartesii probata.	Dedicationes maxime averfa-
123	tus est Badius. 119
Craigius notatus. 6	Dei attributa. 116, 123
Creaturae additionum suarum	existentia asserta. 116, 122,
causa. 163	125, 186, 487, 398
quomodo agant? 124	notitia innata. 122
Creaturarum status praesens ex	unitas. 479, 484
antecedente nascitur. 120	Demonstrationis requisita. 489
Crepusculum secundum. 390	Diabetes phenomena. 13
Croatiae Evangelium illatum.	Dietetica selecta. 76
202	Dietetici Scriptores qui? 467
Cruciata adv. Schismaticos. 241	Didymus (Alexandrinus) Autor
Crucis signum Constantino M.	τῶν Φιλοσοφῶν μόνων. 182
visum. 474	Dici Sinici partes. 387
Della Crusca Academia. 438	Dii Veteres Moravia. 201
in ejus dictionarium no-	Diluvii Noachici existentia as-
te inedita. ib.	serta. 212, 213
Cryptographiae requisita. 380	Dispensatorium domesticum.
Curiositas eruditorum. 182	488
Cyrillus Slavoniae Apostolus.	Distantiae definitio. 396
202	Divinatio civilis. 135
Cyrilli Alexandrini li-	De Divinatione Scriptorum ca-
brorum in Slavonicam linguam	talogus promissus. 237
transtulit, & ab eo nomen	Dodwellus (Henr.) refutatus.
accepit. 203	179, 180, 352, 411
Dacii in Flaconem affectus	Dominica dies an Legis Natu-
notatus. 254, 255	ralis? 362
Dalmatiae Evangelium illatum.	Dominicae diei origo. 175
202	Donatus Confessor quis? 471
Dania quando monetam habere	Ducenarii numus. 328
inceperit? 289	Dudithii (Andrae) vita. 128
	Eclipses

INDEX RERUM

E clipses Lunares.	384	<i>cos dissertationes Renaudotii</i>	
Eginhartus an Caroli M.		<i>promissa.</i>	535
gener?	530 f.	De Eusebii versionibus judi-	
Eginharti matrimonium cum		um.	303
Emma assertum.	207	Excommunicatio unde orta?	
De Elbecque (Norbertus) Jan-			176
senismi postulatus.	329	Executionis modus in Camera	
Electorum origo.	186 f.	Imperiali.	311
Elephantiasis Gracorum.	485	Existentiæ notio irresolubilis.	
Eleutherius (Theodorus) quis?			397
	333	Extensio num sit substantia? 393	
S. Elisabetha.	151	corporis defensa.	398
Eloquentiæ sacra adminicula.		Extensionis definitio.	393
	87 seq.	origo.	482
S. Emericus.	151	F abretti (Raphaelis) vita. 435	
Encoenia protegendæ jus cui		editio No-	
competat?	521	vellarum illustrata.	265
Entis existentia non probanda.		Fati indoles.	121
	487	Febris lenta in hosticam de gene-	
Epiglottidis musculi duo in bo-		rans.	485
bus.	131	hemoptoica.	ib.
Episcopi de la Cava, & de		maligna phthisi complicata.	
Chiron manus conferunt.	128	ta.	ib.
Episcoporum origo.	179	verminantium.	ib.
De Episcoporum origine sen-		militaris.	79
tentia refutata.	ib.	Felicius (Aretius) est Martinus	
Episcopii encomiam.	478	Bucerus.	356
Erroris origo prima.	488	Feri (Johannis) Commentarius	
Essentiæ definitio.	391	in Evangelium Matthæi de-	
Essentiarum origo.	488	monstratus.	129
Essentia Spiritus num in cogita-		Ferrarii (Ossavi) vita.	155
sione?	488	Ferveaux (Johannes).	58
Ethicum vinum.	465	Feuda quadam Magdeburgen-	
Euclidis methodus commenda-		sa habent Anhaltini.	337
ta.	475		
De Eucharistia secundum Gra-			

Feuda

NOTABILIORUM.

Feuda an amittat vasallus, si Domini directi uxorem sine lascivia osculetur? 520	Gallorum nomen Germanis quondam commune. 59 exulum in Patriam reditus an sperandus? 106
Fides Hæreticis servanda. 74	Garofalus (Blasius) sub Octavii Marante nomine latet. 238
Fidei objectum. 113 formula quales esse debent? 111	Gentium origines ex indicio linguarum ductæ. 1,2
Figuræ honorabiles. 434	Genuense sigillum. 244
Figuræ definitio. 395 notio non irresolubilis. 396	Geographicarum mapparum defectus. 383
Figurarum per motum reptonum dimensio. 6	Geometria Bernbardi Lamy commendata. 504
Filtrum lapis. 485	S. Gerhardus. 151
Fisci jura. 312	Gothofredus (Jacobus) immerito notatus. 261, 262
Flammæ cur noctu majores appaerant? 317	Gravia in fluido descendencia cum eo non ponderant. 11, 12
Flacio moribundo eucharistia negata. 151	Gravium descensus cur accelerentur? 491
Fluxus & refluxus marini causa. 491, 492	Gravitas eodem in loco semper eadem. 397 non est vis primitiva. 393
Fontium origo. 77, 322, 492	Grotius (Hugo) notatus. 31
Fortalitiæ fidei quis Autor? 356	Gulielmini (Dominici) elogium. 47
Forum Tiberii ubi situm? 27	Gustavi Adolphi calcæria. 288
Fossilia singularia. 224	H æmorrhoides cœcæ. 485
Frigus quid sit? 491	Hagestelsen Recht. 521
Fuldenus congressus Theologico-Academicus novus descriptus. 555 f.	Harduinus notatus. 406, 409, 410
Fulmen quid sit? 492	Harmonia præstabilitæ systema. 121, 163
Futurorum præscientia in homine datur. 476	Hartsockerus notatus. 323, 324
G allia Regem quomodo appellaverint olim Angli? 242, 248	Dddd Hebræa

INDEX RERUM

Hebraea lingua non est Cananaa.	485	Jacobi II exauctoratio defen-	46
Hebraearum literarum defensio.	523	sa.	46
Hecklingense Monasterium.	338	Janningius (Conradus) an sub	
Heideggerus an merito Socinia-	198	Theodoro Eleutherio laeet?	333
Heiddeggerus an merito Socinia-	198	Jansenistica Bibliotheca promif-	319
Helmsstadiensis Academia de-	157	sa.	319
claratio innocentia sua.	157	Idez adaequata quamam?	477
Helvetiae longitudo.	26	primisiva.	476
Henochi liber subditivus.	355	vera.	ib.
Henrici Aucupis historia.	424	innata dantur.	ib.
Herodiadum familia.	409	sensibilium cur saepe confu-	
Herodotus notatus.	406	sa?	465
Hefychii nova editio promissa.	189	non sunt arbitraria.	164
Hieroclis nova editio promissa.	26	Idearum origo explicata dif-	165
Historia Ecclesiastica Sec. XVI	44	ficilis.	234
& XVII.	44	divinarum origo.	123
Hungaria promissa.	153	Ignatii epistola adv. Kocbium	
Hobbesius notatus.	160, 167	vindicanur.	305
Hohlfeldius Poireti economi-	184	Ignis quid sit?	491
am divinam transfudit.	184	subterraneus non datur.	77
Horatius Sat. LX L. I an Pro-	435	Illuminatio an impiis tribui	
pertium irrideat?	435	possit?	360
Hornius refutatus.	442	extraordinaria in	
Hughes (Job.) Chrysofomi li-	188	fidelibus.	71, 72
brum de Sacerdotio edidit.	188	Impressio concipi nequit sine	
Humilitatem etiam ratio impe-	253	motu.	494
rat.	253	Indifferentia non est in libertate.	119, 488
Hydrostatica capsula Wolfii.	15	Indulgentiarum origo & abu-	357
Schelhammerim-		sus.	357
pugnata.	497	Infinite parvum non est verum	
		ens.	394, 395
		Infinutum reale non datur.	477
		Insignia Barbysensia.	339
		Insignia	

NOTABILIORUM.

Insignia Zollerana.	509	K eilias notatus.	394
Insignium Danicorum origines.	288, 289	Kingius notatus.	167, 168.
Intellectus cum voluntate nexus.	164	Kraſopanis Moravorum Venus.	201
Interim libri historia.	126	L actantius an Autor lib. de moribus persecutorum? 471	
De LXX Interpretum vitiiis Disſertationes.	189	Laicorum jus ſacerdotale adu. Dodwellum aſſerunt.	180
Johanna Paſiſſa exploſa.	57	Lana reſutatus.	4
Ionismi num e comedia exulenti?	31	Languetus Autor vindictiarum aduerſus Tyrannos.	183
Joſephus ab Andriſio mendose verſus.	355	Larium figura.	29
Irenæus Chiliaſmo fauet. martyribus non annumerandus.	306 ib.	Latroquius an Autor admonitionis ad exules?	107
Iris Lunaris.	326	Laryngis glandula noua.	132
Isides verticales obſervata.	390	Latitudinis definitio.	393
Judas an Cena Dominice participes?	64	Laughton (Johannes) laudatus.	20
Judæorum origo.	406	Legatorum jura.	313
Jupiter ovalis obſervatus.	390	Leges natura quales?	113
Jurien (Petrus) notatus.	407, 410	universales poſitiua non dantur.	361
Jurieu (Petri) controverſa.	106 ſeq.	Leibniti (God. Gul.) elogium.	112
Jus Hungaricum & Tranſyluanum.	152	Lemene (Franciſci) vita.	435
Ob Juſtificationem ex fide Epiſcopi duo manus conſerunt.	128	Lexici ſacri anecdota promiſſa a Tollio.	209
Juſtinus Martyr minime Platonicus.	253, 257	Libella noua.	9
Juſtino Martyri dialogus cum Tryphone, & Paraneſis ad Gracos vindicata.	305, 306	Libertas vindicata.	119 ſeq.
Juuenalis illuſtratus.	148	Libertatis natura.	112, 118, 119 requiſita. 163
		Libri Sinenſes in bibliotheca Be-rolinenſi.	3
		Limborchii ſcripta laudata.	478
		Lithophyta, Lithoxyla, Lithozoa.	322 ſ.
		Dddd 2	Loſi

INDEX RERUM

Loci definitio.	397, 490	Mabillonii <i>Annales continuati</i>	
Lockius in <i>historia Ecclesiastica</i>		<i>de.</i>	528
non versatus.	478	Machiavellus Medicus	corre-
Lockii scripta commendata.	475	<i>Etus.</i>	486
tentamen de intellectu		Machina trituratoria.	9
impugnatum.	ib.	Machinae arithmetica.	9, 79
Librum, quod religio		Maculae Solis an ejus Satellites?	
Christiana rationi conveniat,			491
quis transfulerit?	182	volatica convulsiva	485
Logica Aristotelis commendata.		Maggi (Car. Mar.) vita.	435
	115	Magliabechius (Ant.) laudatus.	
Logices officium.	278		154
Londini qua visu digna?	545	Magnesia alba descriptio.	485
Le Long notatus.	357	Magneticorum phaenomenorum	
Longaevitatis causa sobrietas.		rationes.	322
	428	effluviarius fe-	
Longinus (Dionysius) emenda-		gura.	491
tus.	211	Magneticae acus declinationes	
Longitudinis definitio.	393	ac inclinationes.	388
Longitudinis & latitudinis lo-		Magnitudinis definitio.	352, 396
corum correctio.	383, 385	Mala bonis an praedominentur?	
Lotharingi Germanico Imperio			117
additi.	425	cur admittat Deus?	118
Lucianus commendatus.	2		161, 163
Lucii Papa caput Raskildiae.	288	malorum origo.	117, 118, 164
Ludorum usus singularis.	2	Malebranchius notatus.	479
Ludovicus Bavarus defensus.	58	Malpighii (Marcelli) vita.	435
In Ludovicum XIV nonnullorum		Mania ab esu Solani.	485
adulationes.	46, 47	Manichaeorum duo principia ex-	
Lumen boreale observatum.	4	plosa.	160
	325, 326	Marantz (Ossavius) v. Garo-	
Luminis refractione in corporibus		falus.	
translucentibus.	322	Marckius (Johannes) notatus.	
Lunares eclipses.	384		409
Lupus servatus emendatus.	208	S. Margaretha.	151
M abillonius notatus.	425	Maris imagines miraculose.	55
		Maris	

NOTABILIORUM.

<i>Mariæ immaculata conceptio in Synodo Tridentina definita.</i>	127	<i>Menstruum Solem & Mercurium solvens.</i>	215
<i>Marshamus notarius.</i>	406, 407	<i>Menstrua acida pro resolvendis metallis rejecta.</i>	214, 215
<i>Materia in infinitum divisibilis & augmentabilis.</i>	394	<i>Mensuræ Sinica explicata.</i>	387, 388
<i>Materialem animam qui statuant, an religionem evertant?</i>	405	<i>Mentis cum corpore unio explicata.</i>	125
<i>Mathematica studia commendata.</i>	278	<i>Menzini (Benedicti) vita.</i>	435
<i>Mathematicæ observationes.</i>	383	<i>Mercurii dilatacio per calorem.</i>	322
<i>Mathesis Medicina an applicari possit?</i>	222	<i>Metempsychosis rejecta.</i>	255
<i>Wolfiana commendata.</i>	279	<i>Methodius Slavoniae Apostolus.</i>	202
<i>Maximi Episcopi Trevirensis vita.</i>	206	<i>Methodus studiorum.</i>	278
<i>Medicamentum simplex composito preferendum.</i>	79	<i>Micrometrum simplicissimum.</i>	7
<i>optimum.</i>	486	<i>Microscopium eximium.</i>	317, 318
<i>Medicarum observationum necessitas.</i>	78	<i>Microscopicarum lentium proportiones.</i>	317
<i>Medicina infallibilis.</i>	482	<i>Milagus laudatus.</i>	336
<i>Medicinæ status præsens.</i>	222	<i>Militaris vita regimen in Principibus.</i>	467
<i>Medicorum requisita.</i>	78	<i>Miracula Platonicorum.</i>	254
<i>arcana notata.</i>	215	<i>Sanctorum facta.</i>	204, 207, 356
<i>hypotheses notata.</i>	479	<i>Miraculi natura.</i>	114
<i>ea.</i>	479	<i>diviso.</i>	161, 162
<i>bomicidium officiosum.</i>	486	<i>Modi definitio.</i>	392
<i>Menagiana notata.</i>	481	<i>corporum quoruplices?</i>	395
<i>Menandri loca quadam examinata.</i>	296	<i>Molynesi in Lockiam affectus.</i>	479
<i>Mensium factor.</i>	485	<i>Monetæ Sinica.</i>	388
		<i>Montagne (Michaelis) scripta ex memoria restituere potuisset Badius.</i>	104
		<i>Dddd 3</i>	<i>Moralis</i>

INDEX RERUM

Loci definitio.	397, 490	Mabillonii <i>Annales continuati</i>	
Lockius in <i>historia Ecclesiastica</i>		<i>de</i> .	528
<i>non versatus.</i>	478	Machiavellus Medicus <i>cor-</i>	
Lockii <i>scripta commendata.</i>	475	<i>ctus.</i>	486
<i>tentamen de intellectu</i>		Machina trituratoria.	9
<i>impugnatum.</i>	ib.	Machinae arithmetica.	9, 79
<i>Librum, quod religio</i>		Maculae Solis an ejus Satellites?	
<i>Christiana rationi conveniat,</i>			491
<i>quis transtulerit?</i>	182	<i>volatica convulsiva.</i>	485
Logica Aristotelis commendata.		Maggi (<i>Car. Mar.</i>) <i>vita.</i>	435
	115	Magliabechius (<i>Ant.</i>) <i>laudatus.</i>	
Logices officium.	278		154
Londini <i>quae visu digna?</i>	545	Magnesia alba <i>descriptio.</i>	485
Le Long <i>notatus.</i>	357	Magneticorum <i>phenomenorum</i>	
Longevitatis <i>causa sobrietas.</i>		<i>rationes.</i>	322
	428	<i>effusiviorum fi-</i>	
Longinus (<i>Dionysius</i>) <i>emenda-</i>		<i>gura.</i>	492
<i>tus.</i>	211	Magneticae <i>acus declinationes</i>	
Longitudinis <i>definitio.</i>	393	<i>ac inclinationes.</i>	388
Longitudinis & <i>latitudinis lo-</i>		Magnitudinis <i>definitio.</i>	352, 396
<i>corum correctio.</i>	383, 385	Mala bonis an <i>predominentur?</i>	
Lotharingi <i>Germanico Imperio</i>			117
<i>additi.</i>	425	<i>cur admittat Deus?</i>	118
Lucianus <i>commendatus.</i>	2		161, 163
Lucii <i>Papa caput Ræskildiae.</i>	288	<i>malorum origo.</i>	117, 118, 164
Ludorum <i>usus singularis.</i>	2	Malebranchius <i>notatus.</i>	479
Ludovicus <i>Bavarius defensus.</i>	58	Malpighii (<i>Marcelli</i>) <i>vita.</i>	435
In Ludovicum <i>XIV nonnullor-</i>		Mania <i>ab esu Solani.</i>	485
<i>um adulationes.</i>	46, 47	Manichæorum <i>duo principia ex-</i>	
Lumen boreale <i>observatum.</i>	4	<i>plosa.</i>	160
	325, 326	Maranta (<i>Ossevius</i>) <i>v. Garo-</i>	
Luminis <i>refractio in corporibus</i>		<i>falus.</i>	
<i>translucentibus.</i>	322	Marckius (<i>Johannes</i>) <i>notatus.</i>	
Lunares <i>eclipses.</i>	384		409
Lupus <i>Servatus emendatus.</i>	208	S. Margaretha.	151
M		Maris <i>imagines miraculosa.</i>	55
Abillonius <i>notatus.</i>	425	<i>Maris</i>	

NOTABILIORUM.

<i>Mariæ immaculata conceptio in Synodo Tridentina definita.</i>	127	<i>Menstruum Solem & Mercurium solvens.</i>	215
<i>Marshamus notatus.</i>	406, 407	<i>Menstrua acida pro resolvendis metallis rejecta.</i>	214, 215
<i>Materia in infinitum divisibilis & augmentabilis.</i>	394	<i>Mensuræ Sinica explicata.</i>	387, 388
<i>Materialem animam qui statuant, an religionem evertant?</i>	405	<i>Mentis cum corpore unio explicata.</i>	125
<i>Mathematica studia commendata.</i>	278	<i>Menzini (Benedicti) vita.</i>	435
<i>Mathematicæ observationes.</i>	383	<i>Mercurii dilataio per calorem.</i>	322
<i>Mathesis Medicina an applicari possit?</i>	222	<i>Metempsychosis rejecta.</i>	255
<i>Wolfiana commendata.</i>	279	<i>Methodius Slavoniae Apostolus.</i>	202
<i>Maximi Episcopi Trevirensis vita.</i>	206	<i>Methodus studiorum.</i>	278
<i>Medicamentum simplex composito præferendum.</i>	79	<i>Micrometrum simplicissimum.</i>	7
<i>optimum.</i>	486	<i>Microscopium eximium.</i>	317, 318
<i>Medicarum observationum necessitas.</i>	78	<i>Microscopicarum lentium proportiones.</i>	317
<i>Medicina infallibilis.</i>	482	<i>Milagius laudatus.</i>	336
<i>Medicinæ status præsens.</i>	222	<i>Militaris vita regimen in Principibus.</i>	467
<i>Medicorum requisita.</i>	78	<i>Miracula Platonicorum.</i>	254
<i>arcana notata.</i>	215	<i>Sanctorum ficta.</i>	204, 207, 356
<i>hypotbeses notata.</i>	479	<i>Miraculi natura.</i>	114
<i>ea.</i>	479	<i>diviso.</i>	161, 162
<i>homicidium officiosum.</i>	486	<i>Modi definitio.</i>	392
<i>Menagiana notata.</i>	481	<i>corporum quotuplices?</i>	395
<i>Menandri loca quadam examinata.</i>	296	<i>Molynæii in Lockium affectus.</i>	479
<i>Menium factor.</i>	485	<i>Monetæ Sinica.</i>	388
		<i>Montagne (Michaelis) scripta ex memoria restituere potuisset Belius.</i>	104
		<i>Dddd 3</i>	<i>Moralis</i>

INDEX RERUM

Moralis doctrina demonstrabilis.	Naturalismus eversus.	165
477	Neapolitanæ familie illustres.	238
<i>optima in Evangelio. ib.</i>		
Moravicæ historia scriptores.	Necessitatis notio.	112, 114, 165
Morhofii affectus in cabbalifica	Nestarii, Patriarcha Hierosoly-	
<i>notatus.</i>	<i>mitani, vita.</i>	535
<i>furta literaria. ib.</i>	Nicolle (Petrus) a Vauaffore	
Mortarii jactuum æstimatio.	<i>exagitatus.</i>	481
Mortium subitanearum causa.	Nutri usus medicus.	214
426	Nobiles eruditi.	350
Motus definitio.	Della Noce (Angeli) vita.	435
397, 490, 494	Nomina propria aliquando fue-	
<i>artus a solo Deo.</i>	<i>runt appellativa.</i>	2, 59
<i>continuatio unde?</i>	Noricii (Henrici) vita.	435
490	Norvagiæ metallifodina, mar-	
Multitudinis definitio.	<i>garita & marmora.</i>	287
390	Nosocomium academicum.	485
Mundus non est ens a se.	Nostalgia.	485
399	Novellarum editio Fabretti il-	
<i>præfens optimus. 117, 161</i>	<i>lustrata.</i>	265
<i>quemodo ex Chao pro-</i>	Noyeriz femina Galla fasa	
<i>dierit?</i>	<i>acerba.</i>	544f.
400	Numeri definitio.	396
Mundi Systema Newtonianum	Numeri fracti an sint veri? ib.	
<i>notatum.</i>	Numerorum potentie quomodo	
<i>phenomena unde conse-</i>	<i>inveniuntur?</i>	9
<i>quantur?</i>	Numus Phidonis argenteus vin-	
490	<i>dicatus.</i>	2
Munimentum inexpugnabile	Numi in memoriam Tauroma-	
<i>absurdum.</i>	<i>chiarum Hispanicarum olim</i>	
279	<i>cusæ.</i>	288
Musculi costales.	<i>Regum Danie.</i>	289
132	<i>ex auro chymica.</i>	346
Museum Regium Danicum.	Numorum recentiorum collectio	
287	<i>promissa.</i>	380
Musicum Systema novum.		
8		
Mutinenfis Dux non est vasal-		
<i>lus Ducis Mantuani.</i>		
442		
Mysterium tiaræ Romani Pon-		
<i>tificis inscriptum.</i>		
280		
N		
Annetense Edictum quam		
<i>diu fuerit servandum?</i>		
129		
Nasus undecim habet cartilagi-		
<i>nes.</i>		
138		

Obadiæ

NOTABILIORUM.

O Badia Propbeta paraphrasis.	Patres Ecclesie oclastici.	257
	159 Patriciorum in Germania origo.	
Obefitas Principum ut corrigenda?		415
	466 Peccata cur admittat Deus?	177
Objectiones contra veritatem num sunt insolubiles?	Pelissonius an Autor Admonitionis ad exules?	106
Objectionum examen & utilitas.	Pendulum simplicissimum.	9
	115, 321 Perceptio quid sit?	488
Odorifera effluvia qualia sunt?	Perspectiva explicata.	318
	De Perspicillis Epistola Franc. Redi.	436
Olearii (Job. Gottfridi) vita.	Petrus an sub Nerone demum Romam venerit?	473
	420 seq. ceteris Apostolis a Basilio praefertur.	538
Optica illiteratorum.	317 Pharmacopoea Augustana reformata.	314
Ordo equestris Seraphicus.	289 brachii armati.	ib.
	ib. Philargyrius notatus.	366
Ordinis S. J. historia.	127 Philemonis loca quadam examinata.	297
Origenes an Autor τῶν Φιλοσοφῶν?	182 Philosophia in scholis primorum Christianorum non tradita.	252, 254
Ormasdes quis fuerit?	167 quomodo accipiatur a Luthero?	105
Ova Maria imagine insignita.	55 non contradicit Theologia.	116
Ovi theoria inedita.	439 Cartesi explicata.	122, 124
P Allavioini historia Concilii Tridentini vitiose versa.	355 commendata.	124
Pandectae Florentinae laudatae.	22 f. Clerici num vulgaria contineat?	478
	406 Philosophiae defectus.	398
Panes propositiois.	406 Phosphori historia.	3
Papa superiorem Imperatorem se gerit.	245 Phtisis pulmonalis.	48
	245 infallibilis in rebus rationis non est.	357
Papae fœdera cum schismaticis irrita declarat.	ib. Phytis renalis.	ib.
	ib. infallibilis in rebus rationis non est.	357
Parallelismus inter potentias & differentias quantitarum.	5 Physicæ	
Passioneus (Dominicus) laudatus.	269	

INDEX RERUM

<i>Physica definitio.</i>	391	<i>Poloni-Servestiam occupant.</i>	339
<i> incrementorum causa.</i>	390	<i>Polymathiam ut acquirant</i>	
<i>Physicæ observationes.</i>	383	<i> Principes?</i>	464
<i>Pictorum in antiquis errores.</i>	143	<i>Polytheismus Platonis.</i>	254
<i>Picturas conservandi mos.</i>	5	<i>Porphyrii de abstinentia animalium editio promissa.</i>	189
<i>Pierunus Moravorum idolum.</i>	201	<i>Portenta cæli qualia sint?</i>	4,5
<i>Pietatis indoles.</i>	111, 112	<i>Præscientia contingentium in Deo cur, & qualis?</i>	119, 120, 166
<i> media.</i>	112	<i> non præjudicat libertati & contingentia.</i>	163, 166
<i>Pinii errores in rebus Germanicis.</i>	129	<i>Præscriptio juriſus Principum Anhaltinorum nihil detrahit.</i>	
<i>Plagiarii quidam illustres.</i>	183		343
<i>Planetarum motus elliptici causa.</i>	223	<i>Præscriptionis exceptio.</i>	311
<i>Plantarum horti Lugdunensis index.</i>	467	<i> actionum regula.</i>	312
<i> methodus Turnefortii laudata.</i>	ib.	<i>Præxis medica.</i>	483
<i> Rivini laudata.</i>	468	<i>Præxos medica regula.</i>	78
<i>Platonicam Philosophiam Patres num sint secuti?</i>	250 seq.	<i>Præcum utilitas.</i>	120
<i>Platonicorum miracula.</i>	254	<i>Presbyteros inter & Doctores olim discrimen fuit.</i>	179
<i> præcipui errores.</i>	255	<i>Principia connata dantur.</i>	476, 477
<i>In Plethora vena sectio neglecta mortem infert.</i>	427	<i> primitiva quantum?</i>	475
<i>Pleuritis maligna.</i>	485	<i>Principum valetudo quomodo tuenda?</i>	468
<i>Podagræ curatio.</i>	4	<i>Propertius an ab Horatio exagittatus?</i>	433
<i>Pœnarum necessitas & differentia.</i>	121	<i>Propositiones identica utiles.</i>	477
<i>Poeticus furor Caraccii.</i>	441	<i>Protestantium Ecclesie an satis a Pontificio fermento purgata?</i>	153
<i>Poireti æconomiam divinam transfudit Hobfeldius.</i>	184		

NOTABILIORUM.

Pseudonymi detecti.	183	Religionis premia.	124
Ptolemæus notatus.	28	vera finis.	112
Pufendorfius notatus.	160, 161	naturalis actus.	124
Pufendorfii furta literaria.	183	Christiana difficultas	
Pulmonis usus.	217	unde?	115
incrassatio mortis su-		indoles.	112
bitanea causa.	428	Reliquiæ confictæ.	357
Pulsus intermittentis causa.	428	Refractio exigua reflexio.	490
Pyrrhonismus in historia anti-		Refractionis quantitas.	317
qua promissus.	236	Relationis definitio.	392
		Reminiscencia Platonis lauda-	
Q uadraturæ Luna in agricul-		ta.	476
tura frustra observantur.	136	Renaudotii (Eusebii) Disserta-	
		tiones de eucharistia secun-	
Qualitatis definitio.	392, 490	dum Græcos promissa.	535
Quandoquiritatis definitio.	397	Renes an sint glandulosi?	131
Quantitatis definitio.	490	Resistentia ex affrictu ore con-	
distinctio in conti-		siderata.	8
nuam & discretam est vi-		Rewardus dignitatis civilis no-	
tiosa.	396	men.	245
Quedlinburgensis comobii origo.	426	Rhachitis.	485
		Rivini (Aug. Quir.) methodus	
Quietis causa.	490	plantarum laudata.	468
		La Roche que ediderit?	188
R adagoustus Moravia ido-		Ruxneri Thurner. Buch.	426
lum.	201		
Rapinus a Vavassore exagita-		S abinus (Georgius) stetit ad	
tus.	482	eximii carminis lectionem. 90	
Ratio recta quid sit?	114	Salex auro & mercurio elici pot-	
corrupta quid?	116	est.	216
Rationis analogum in brutis		De Sale volatili oleoso Schedia-	
quid?	ib.	sma.	552
Contra Rationem quanam, &		Salia ex metallis eliciendi modi.	
quanam supra eam?	115		215
Ratiocinandi principia.	119	Salium usus in cura februum.	
Redi (Francisci) vita.	435		214

•Eccc

Sangui-

INDEX RERUM

<p>Sanguinis circulatio interrupta <i>subitaneam mortem infert.</i> 426</p> <p>Sanitatis conservanda ratio. 76</p> <p>Satellitæ Saturni ultimi revolutio. 323</p> <p>Satisfactio Christi num fidejussio an expromissio vocanda? 198</p> <p>Saxoniz Palatinatus. 344</p> <p>Scabies endemica & contagiosa. 485</p> <p>Sceptra liliorum figuram habentia. 289</p> <p>Schedelius non est primus Chronici Autor. 183</p> <p>Scheidunga Thuringorum olim regia. 341</p> <p>Schereri (Henrici) observationes astronomicae deperditæ. 56</p> <p>Scripturæ S. autoritas. 69 f. 352 <i>lectiones varianes.</i> 95 <i>locæ explicatæ:</i></p> <p>Gen. I, 1. 405</p> <p>II, 7. 406</p> <p>III, 15. 195</p> <p>17. 193</p> <p>IV, 3. 406</p> <p>7. 173</p> <p>XIV. 406</p> <p>II. 331</p> <p>XVII. 406</p> <p>XXII, 13. 173</p> <p>XLVIII, 15. 406</p> <p>II, 10. 406, 451</p> <p>Exod. III, 8. 406</p> <p>V, II. 194</p> <p>VI, 3. 194</p> <p>XXXIV, 18. 331</p>	<p>Levit. VI, 13. 407</p> <p>IX, 24. <i>ib.</i></p> <p>XVI. <i>ib.</i></p> <p>XVIII. 362</p> <p>XIX, 27. 497</p> <p>XX. 362</p> <p>Num. XX, 6. 195</p> <p>XXI. 407</p> <p>XXV, 4. 332</p> <p>Deut. XIII, 15. 407</p> <p>XLX, 5. <i>ib.</i></p> <p>XXXII, 8. 173</p> <p>Judic. V, 14--18, 20. 173</p> <p>1. Sam. II, 1--10. 449</p> <p>XXVIII, 7. 407</p> <p>Esthera Liber. 197</p> <p>Job. I, 1. 272</p> <p>III, 8. <i>ib.</i></p> <p>IV, 10, II. 273</p> <p>IX. 357</p> <p>XIX, 24. 274</p> <p>25, 27. <i>ib.</i></p> <p>XX, 17. 173</p> <p>XXII, II. 274</p> <p>15, 16. 275</p> <p>XXIV, 5--11. 513</p> <p>XXVI, 2--4. 515</p> <p>XXIX, 19, 20. 516</p> <p>XXXI, 25. 516</p> <p>XXXVIII, 7. 517</p> <p>XLII, 15. 518</p> <p>Psal. VII, 12. 174</p> <p>VIII. 449</p> <p>XVI. 448</p> <p>1, 2, 3. 174</p> <p>XVIII, 14. 194</p> <p>XXII. 356, 448</p> <p style="text-align: right;"><i>Psal.</i></p>
---	---

NOTABILIORUM.

<i>Pfalm. XXXIII.</i>	448	<i>Matth. XXIV, 51.</i>	450
<i>XLII, 6, 7.</i>	174	<i>XXVI, 32.</i>	446
<i>XVII.</i>	448	<i>Luc. XVI, 29.</i>	350
<i>L, 2, 3.</i>	174	<i>Job. III, 14.</i>	407
<i>LI, 9.</i>	408	<i>V, 26.</i>	64
<i>LXXX, 3.</i>	408	<i>VII, 37.</i>	409
<i>LXXXVII, 4.</i>	451	<i>VIII, 12.</i>	ib.
<i>LXXXVIII, 6.</i>	333	<i>56.</i>	64
<i>XCVI, 10.</i>	408	<i>XIII, 30.</i>	ib.
<i>CL.</i>	173	<i>XVI, 13.</i>	159
<i>Cobel. III, 18.</i>	406	<i>XIX, 31.</i>	64, 409
<i>Ef. II, 3.</i>	513	<i>XX, 19.</i>	446
<i>5.</i>	405	<i>Act. VI.</i>	178
<i>XL.</i>	449	<i>9.</i>	409
<i>23.</i>	173	<i>VII, 43.</i>	ib.
<i>XIX, 23.</i>	159	<i>XIII, 18.</i>	410
<i>XI, 11, 12.</i>	158	<i>XV, 20.</i>	ib.
<i>LXV, 20.</i>	453	<i>XVII, 16.</i>	179
<i>Jerem. XXXI, 25.</i>	452	<i>28.</i>	410
<i>Ezech. IX, 4.</i>	412	<i>XX, 7.</i>	175
<i>XXXIII, 25, 26.</i>	400	<i>Rom. III, 25.</i>	410
<i>XXXIV, 11, 12, 16.</i>	446	<i>IV, 13.</i>	65
<i>Dan. II, 44, 45.</i>	512	<i>V, 12.</i>	66
<i>Amos. V, 26.</i>	409	<i>VIII, 15.</i>	513
<i>Mich. V, 1.</i>	173, 451	<i>IX, 3.</i>	410
<i>Zach. VI, 13.</i>	447	<i>1 Cor. III, 16, 17.</i>	410
<i>Malach. IV, ult.</i>	406	<i>VIII, 7.</i>	360
<i>Matth. I, 18.</i>	349	<i>XV, 29.</i>	410
<i>II, 2.</i>	ib.	<i>55-57.</i>	453
<i>23.</i>	452	<i>Gal. II, 9.</i>	410
<i>III, 4.</i>	350	<i>Eph. II, 3.</i>	360
<i>IV, 10.</i>	ib.	<i>1 Tim. V, 17.</i>	179
<i>V, 44.</i>	450	<i>2 Tim. IV, 6, 7.</i>	411
<i>VII, 13.</i>	365	<i>Ebr. VI, 20.</i>	447
<i>X, 12.</i>	409	<i>VIII, 1.</i>	ib.
<i>XX, 22.</i>	350	<i>IX, 11, 12, 24.</i>	ib.
		<i>Eccc 2</i>	<i>Ebr.</i>

INDEX RERUM

<i>Ebr. X, 5.</i>	195	<i>Sinenſium libri aliquot præcipui</i>	
12.	447	<i>translati.</i>	284
<i>1. Pet. V, 3.</i>	68	<i>Situs quid?</i>	397
<i>Jac. V, 16, 17.</i>	412	<i>Sobrietas longævitatæ cauſa.</i>	
<i>Apoc. VII, 3.</i>	412		428
94-17.	512	<i>Societas Abbreviatorum fabulo-</i>	
<i>XVI, 15.</i>	412	<i>ſa.</i>	183
17-21.	513	<i>Socinus (Lælius) ſub nomine</i>	
<i>Seligmanni (Gottlob Frid.) elo-</i>		<i>Minii Ceſſi latet.</i>	183
<i>gium.</i>	74	<i>Sol non eſt igneus.</i>	491
<i>Semnonum antiqua ſedes.</i>	336,	<i>Solis macula num ſatellites? 490</i>	
	509	<i>atmoſphæra deſenſa.</i>	322
<i>Sepeliendi mos apud antiquos</i>		<i>magnitudo impugnata.</i>	
<i>Septentrionales.</i>	288		190
<i>Sevarambum hiſtoria non poteſt</i>		<i>Solani eſus maniam aſſert.</i>	485
<i>excusari.</i>	183	<i>Du Sollier (Job. Baptiſta) non</i>	
<i>Severus (Sulpicius) deſenſus.</i>	304	<i>latet ſub Theodori Eleuſterii</i>	
<i>Sibbern (Nic. Petri) de Biblio-</i>		<i>nomine.</i>	333
<i>thecariis Syntagma promiſ-</i>		<i>Somnii cauſa.</i>	490
<i>ſum.</i>	50	<i>regimen in Principibus.</i>	
<i>Sigillum Genuenſe.</i>	244		466
<i>templi Raskildenſis</i>		<i>Spanhemii (Ezechielis) elogi-</i>	
<i>antiquiſſimum.</i>	288	<i>um.</i>	522
<i>Conradi & Friderici III</i>		<i>Spatium & materia differunt.</i>	
<i>Imperatorum.</i>	344		476
<i>aliquot Daniæ Regum.</i>		<i>non eſt ens reale.</i>	488
	288	<i>Spatii definitio.</i>	490
<i>Simonii (Richard) Hiſtoria cri-</i>		<i>Speneri opus Herâldicum Lau-</i>	
<i>tica V.T. Pariſiſ ſuppreſſa.</i>	357	<i>datum.</i>	334
<i>verſio N.T.</i>		<i>Sphæra in ære natans impoſſi-</i>	
<i>deſenſa.</i>	358	<i>lis.</i>	4
<i>Sinenſes docendi mos Jeſuita-</i>		<i>De Spina (Franciſcus) Autor</i>	
<i>rum.</i>	281	<i>Fortalicii fidei.</i>	356
<i>Sinenſium cultus controverſus.</i>		<i>Spiritus animales non dantur.</i>	
	234		221
<i>excusatus.</i>	281,	<i>Spiritus definitio.</i>	488
	282		Spiritus

NOTABILIORUM.

Spiritus <i>praesentia.</i>	488	Theodoreti <i>historia defensa.</i>	304
Spiritus <i>S. testimonium inter-</i>		Theologia <i>astronomica.</i>	167
num num <i>ad probandam Scri-</i>		naturalis <i>ad salu-</i>	
ptura <i>autoritatem sufficiat?</i>	352	tem <i>insufficiens.</i>	123
Stationis & <i>retrogradationis</i>		Theophili <i>nova editio promissa.</i>	307
<i>Planetarum causa.</i>	400	Thermarum <i>ortus.</i>	77
Stationum <i>puncta in orbitis el-</i>		Thermometrum <i>novum.</i>	320
lipticis <i>quomodo determi-</i>		Tituli <i>Anhaltinorum Princi-</i>	
nanda?	7	pum.	342, 344
Stella <i>temporaria in collo cygni.</i>	7	<i>Dania Regum.</i>	289
Stellarum <i>nomina Sinica.</i>	387	Tolandus <i>notatus.</i>	406, 479
<i>Australium catalogus</i>		Transubstantiationem <i>an sta-</i>	
<i>novus.</i>	385, 386	tuerit <i>Ecclesia Graeca?</i>	535
Strykii (<i>Samuelis</i>) <i>elogium.</i>	139	Trigonometricum <i>problema a-</i>	
Stunica (<i>Didacus</i>) <i>fauet Coper-</i>		nalytice <i>solutum.</i>	324, 302
<i>nicanis.</i>	357	<i>catholicum</i>	
Sturmii <i>methodus notata.</i>	317	<i>soluendi omnia triangula.</i>	502
Suavis (<i>Petrus</i>) <i>defensus.</i>	47	A Turre <i>Principum origo.</i>	50
Substantiae <i>definitio.</i>	398, 487	Vacuum <i>oppugnatur.</i>	323,
Suetonii <i>nova editio promissa.</i>	329		394, 476
T Abulae <i>Luna-Solares P. De-</i>		Vagliani (<i>Jo. Josephi</i>) <i>scripta.</i>	49
<i>cbales commendata.</i>	384	Valesius (<i>Henricus</i>) <i>in versione</i>	
Tacitus <i>emendatus.</i>	27	<i>Eusebii saepe hallucinatus.</i>	303
Tectofages.	60	Vaporum <i>elevatio & genesis.</i>	4
Tellus <i>mutationes varias passa</i>		Variolarum <i>remedium.</i>	479
<i>ante diluvium.</i>	4	Valco (<i>Cono Superantius</i>) <i>est</i>	
Tempestatas <i>campanarum soni-</i>		<i>Languetus.</i>	183
<i>tu arcenda.</i>	322	Vasorum <i>anastomosis datur.</i>	220
Templa <i>an primi Christiani ha-</i>		Vavaffor (<i>Franciscus</i>) <i>laudatus.</i>	
<i>buerint?</i>	176		481
Tenzelius (<i>W. E.</i>) <i>emendatus.</i>	345	Velocitas <i>quid?</i>	398
Tertullianus <i>explicatus.</i>	178, 180	Vellserus (<i>Marcus</i>) <i>Autor Scru-</i>	
Theodo. Boiorum <i>Dux commen-</i>		<i>tinisi libertatis Veneta.</i>	57
<i>titius.</i>	60	Venez <i>sectio neglecta in Plebora</i>	
		<i>mortem</i>	

INDEX RERUM NOTABILIORUM.

<i>mortem subitanam infert.</i>	427	Unitas quid?	396
Veneris Satellites.	491	Voluntas Dei cur immutabilis?	164
Veneti Nobiles eruditi.	154	Voluntatis definitio.	117, 164
Ventriculi motus quid ad chyli- ficationem conferat.	220	antecedentis a con- sequente differentia.	117
Verhey (Philippi) elogium.	94	cum intellectu nexus.	164
Veritatum duo genera.	113	Voluptatis definitio.	118
Verminantium febris.	485	Uteri anatome.	131
Vicariatus Palatino adversus Bavarum assertus.	524	hemorrhagia.	485
Vinum Ethicum.	465	WEigelius notatus.	166
Virtutes cardinales quanam sint?	124	Welehradium Moravia o- lim metropolis.	200
Ethnicorum defensione.	163	Wendelini compendium Theo- logiae Ungarice versum.	150
Virtutis definitio, objecta inter- na, premia.	124	Whistonianæ controversiæ hi- storia.	557
Vis definita.	391	Wiclefus proscriptus.	246
creata differt a divina.	401	Wiclefi liber Triologus maxi- me suspectus.	ib.
materia attractrix explosa.	221	S. Wigberti vita.	206
plastica a Stablio revacata.	223	Witislavus Moravorum idolum.	201
Vita Dei.	123	Witius (Hermannus) notatus.	407
hominis in qua consistat?	489	Witii (Herm.) vita.	68, 69
Vitra concava & convexa quo- modo stanno obducantur?	8	Wolfii Marthesii commendata.	379
optica singularia.	324	Zodiacum majorem scium Sinenses quam Europæi.	387
Vitris causticis majoribus cur collectivum jungatur?	317		
Viviani (Vincentii) vita.	435		

LECTORI.

Vulgavimus Tomi V Suppl. Sectiones priores tres, speramus-
que, Tomo hoc post aliquot mensium spatium absoluto, mox
deinde Indicem generalem Decennii III ac Tomi IV & V
Suppl. prelo subjiciendum.

* * *

